00049663

NOT TO BE ISSUED OUT
WITHOUT PERMISSION.

BOMBAY BRANCH
OF THE
ROYAL ASIATIC SOCIETY.
TOWN HALL, BOMBAY.

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 13 February, 2016

मृच्छकटिका

ID EST

CURRICULUM FIGLINUM

SÛDRAKAE REGIS

FABULA

19663 av

SANSKRITE EDIDIT

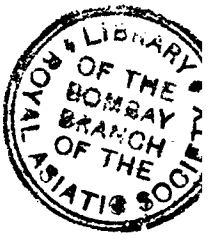

ADOLPHUS FRIDERICUS STENZLER.

33-d.1

BONNAE
IMPENSIS H. B. KOENIG
1847.

ORL
ITA891.22
Sud./Mri
49663

PRAEFATIO.

Satis longum tempus praeterlapsum est, ex quo primum Mric'c'hakat'ikam edendi consilium animo concepi. factum enim illud est aestate anni 1830, cum Parisiis degens legissem Wilsoni huius fabulae interpretationem anglicam. Itaque cum mense Septembri eiusdem anni, relicta urbe post turbas Iulias vix pacata, Londinium appulissem, commendaticiisque Rosenii mei litteris facilem ad bibliothecam Curiae Indicae aditum a Wilkinsio, sene venerabili, assecutus essem, nihil antiquius habui, quam ut uberrimam illam Sanscritorum librorum copiam perquirerem, si forte contingeret, ut deprehenderem fabulae illius exemplum. Incidi vero in duos codices, in Mickelii catalogo numeris 209 et 749 notatos, quibus integer fabulae textus continetur. horum igitur alterum statim describere coepi, alterius vero scripturae discrepantiam accurate adnotare. In hoc labore nondum ad noni actus finem progressus eram, cum eiusdem fabulae editio, Calcuttae anno 1829 impressa, Londinium pervenit. itaque in reliqua dramatis parte molesto describendi negotio liberatus, utriusque codicis scripturae varietatem in margine editionis Calcuttensis enotavi. Annis mox insequentibus tantopere eram aliis studiis occupatus, ut de Mric'c'hakat'ika mea castiganda et ad editionem praeparanda ne cogitare quidem possem, et cum medio anno 1833 a Rosenio meo comperirem, exstare in Roberti Chambersii Sanscritorum librorum collectione duos codices, alterum dramatis mei textum, alterum commentarium continentem, iam rebus urgentibus coactus eram, sarcinas colligere, Britanniaeque solum, quod haud unam ob caussam adamaveram, relinquere. Inter varios deinde labores, a studiis meis Sanscritis plerumque alienissimos et haud paullum incommodos, nunquam destiti

optare, ut propositum illud peragere liceret, animo varie fluctuante, cum modo me accingerem ad opus vel deficiente codicum Chambersianorum usu suscipiendum, modo de eo sine illis auxiliis recte ad finem perducendo desperarem. Itaque per complures annos haesitans manum operi admovere non ausus sum, donec initio anni 1842 nuntiatum est, totam copiam librorum Sanscritorum a ROBERTO CHAMBERSIO collectorum, qui singulatim d. 13. m. Aprilis eiusdem anni publica auctione vendendi erant, ante diem statutam FRIDERICI GUILELMI IV munificentia integram esse redemptam, ut in Bibliothecam Regiam Berolinensem reciperetur. Qui nuntius, omnibus qui in Germania studia Sanscrita tractant laetissimus, laetior venire potuit nemini quam mihi. Ut primum igitur potestas data est, alterum codicem, qui textum dramatis tenet, cum editione Calcuttensi contuli, alterum vero, qui commentarium tenet, integrum descripsi, atque hoc labore finito novam editionem parare coepi, quae nunc tandem, serius quam et exspectaveram et optaveram, prodit in lucem.

Praemittenda haec duxi, ut intelligeretur, quomodo factum sit, ut mea huius dramatis recensio, quam propositam me habere inde ab anno 1830 haud paucis notum erat, nunc demum edatur. In qua instruenda codices a me usurpati sunt hi:

A. Codex Londinensis, in Bibliotheca Curiae Indicae servatus et in catalogo Mickelii numero 209 notatus.

B. Codex Londinensis, ibidem numero 749 notatus.

C Textus editionis Calcuttensis, quae prodiit anno 1829.

D. Codex Berolinensis, in catalogo collectionis Chambersianae (impresso Londini 1842. 8.) numero 242 notatus. De foliis 55 desunt fol. 1. et folia 34—40. Vide adnotationes ad p. 2, 14. p. 106, 1. et ad p. 132, 7.

Denique siglo *Com.* significavi Codicem Berolinensem, in eodem catalogo numero 443 notatum, qui 37 foliis commentarium continet.

Omnes codices litteris Devanagaricis scripti sunt. singulorum vero ratio haec est.

Codex A textum exhibet optimum, quem recensioni meae tanquam fundamentum substruere haesitare non potui.

Codices B et C cum in aliis multis tum in eo consentiunt, quod p. 177 post lineam 3 habent scenam a Nîlakan'tha additam, quam in adnotationibus ad l. l. exhibui.

Codex D descriptus est e codice qui plerumque consentiebat cum B, deinde vero correctus ex alio codice, qui codicis A scripturam habebat. quanquam non

desunt loci, in quibus D prima manu reddit scripturam codicis A. Adnotationes exstant in margine foliorum undecim priorum (usque ad p. 34. l. 24. huius editionis) et deinde in margine foliorum 29—33 (p. 93—106) huius editionis), quibus plerumque loci pracriti sanscrite explicantur. Interdum vero, si quae alia addita sunt, quibus singulorum locorum sensus explicatur, ea fere consentiunt cum verbis commentarii *(Com.)*.

Commentarius denique post brevem de diversis pracritis dialectis, quae in dramate reperiuntur, disputationem, quam mox integram exhibebo, id praecipue agit, ut versus pracritos indicet, eosdemque additis metrorum nominibus explicet. haud raro vero adspersae sunt aliorum etiam locorum difficiliorum explicationes. Ex quibus omnibus haud exiguum fructum percipere potuissem, nisi codex descriptus esset a librario linguae Sanscritae plane ignaro, quo factum est, ut in permultis locis scripturae corruptissimae sensum coniectura assequi omnino non potuerim.

His igitur codicibus quomodo usus sim in textu emendando, diligens dramatis lector satis perspiciet ex accuratissima quam addidi discrepantis scripturae adnotatione. Paucos locos, in quibus propter corruptam omnium codicum scripturam textum meis coniecturis restituere conatus sum, aequo sagaciorum criticorum iudicio commendo.

De dialectis pracritis praemittenda sunt quae commentarius Berolinensis habet, emendata cum meis coniecturis, tum e Wilsoni codice, cuius initium benigne mecum communicavit vir clarissimus. Sunt vero haec:

नाटकादौ बहुप्रकारप्राकृतप्रपंचेषु चतस्र एव भाषाः प्रयुज्यन्ते। शौरसेन्यवन्तिकाप्राच्यामागध्यः। अपभ्रंशश्च पंचेषु चतस्र एव भाषाः प्रयुज्यन्ते। शाकारीचाण्डालीशाबरीढक्कदेशीयाः। मृच्छकटिके तु शाबरपात्राभावाच्छाबरी नास्ति। प्राकृते। मागध्यवन्तिजा प्राच्या शौरसेन्यर्धमागधी। बाह्लीका दाक्षिणात्या च सप्त भाषाः प्रकीर्तिताः। माहाराष्ट्र्यादयः काव्य एव प्रयुज्यन्ते। अपभ्रंशे। शाकाराभीरचाण्डालशाबरद्राविडोद्रजाः। हीना वनेचराणां च विभाषाः सप्त कीर्तिताः। विविधा भाषा विभाषाः। होनपात्रप्रयोज्यत्वात्। हीना वनेचराणां चेति ढक्कविभाषासंग्रहः। तत्रास्मिन्प्रकरणे प्राकृतपाठकेषु सूत्रधारो नटी रदनिका मदनिका वसन्तसेना तन्माता चेटी कर्णपूरकः चारुदत्तब्राह्मणो शोधनकः श्रेष्ठी एते एकादश शौरसेनी भाषापाठकाः। सूत्रधारो ऽप्यत्र प्राकृती कार्यवशादिति वक्ष्यते। अवन्तिभाषापाठकौ वीरकचन्दनकौ। प्राच्यभाषापाठको विटूषकः। संवाहकः शाकारवसन्तसेनाचारुदत्तानां चेटत्रितयं भिक्षुश्चारुदत्तदारकः एते षट् मागधीपाठकाः। अपभ्रंशपाठकेषु शाकारीपाठको राष्ट्रियः। चाण्डालीभाषापाठकौ चाण्डालौ। ढक्कभाषापाठकौ माथुरद्यूतकरौ। तथा शौरसेन्यवन्तिजाप्राच्या एतासु दन्त्यसकारता। तत्रावन्तिजा रेफबती लोको क्लिबहुला। प्राच्या स्वार्थिककरप्राया। मागधी तालव्यशकारवती। शाकारीचाण्डाल्योस्तालव्यशकारता

रेफस्य च लकारता। लकारप्राया ढक्कविभाषा संस्कृतप्रायत्वे दन्त्यतालव्यग्रासकारयुक्ता च। अपार्थमक्रमं व्यर्थं पुनरुक्तं हतोपमं। लोकन्यायविरुद्धं च शकारवचनं विदुः। अपार्थकं निरर्थकं व्यर्थं विरुद्धार्थं। यद्वा निश्चितान्वयं पदज्ञातं चार्थज्ञातं च अपार्थकं (?)। व्यर्थं निरर्थकमेव। हतोपमं व्याहतोपमं। शकारप्रायभाषित्वाच्छकारो राष्ट्रिया स्मृतः। एकविधो विदूषकान्यो हास्यकृच्च विदूषकः। स्वार्थिका ककारः सर्वत्र द्विवचनं चतुर्थीविभक्तिश्च नास्त्येव। द्वित्वे तु बहुवचनं चतुर्थ्यर्थे षष्ठी। परस्मैपदात्मनेपदव्यत्ययः। पूर्वं निपातानियमश्च। बहुलं छन्दसां निदर्शनमप्रसिद्धछन्दोज्ञानार्थं। पाठविप्लवनिरासार्थं च ॥

Quae breviter sic potuerunt enarrari:

Dialecti non Sanscritae, quae in dramatis adhibentur, sunt aut *pracritae* aut *apabhrans'icae*.

I. *Pracritae* dialecti sunt:

1. S'aurasenî,
2. Avantî,
3. Prâc'yâ,
4. Màgadhî.

II. *Apabhransicae* dialecti sunt:

1. S'âkârî,
2. C'àn'd'âlî,
3. S'âbarî,
4. D'hakkî.

S'âbarî in Mric'c'hakat'ika non occurrit. Deinde addit Commentarius versus ex alio nescio quo grammatico, in quibus dialecti non sanscritae in universum, i. e. eae etiam enumerantur, quae non in dramatis, sed in communi vita adhibentur. Enumerantur vero septem *bhâshae*, quibus enumeratis additur, dialectum Mahàràshtricam et alias (?) काव्य एव i. e. non nisi in versibus adhiberi. deinde septem *vibhâshae*. — Tum septem illae dialecti, quae in Mric'c'hakat'ika inveniuntur, (quattuor scilicet pracritae et apabhrans'icae) inter singulas dramatis personas sic distribuuntur.

A. Pracritae dialecti.

I. *S'ûrasenica* dialecto loquuntur:

1. Histrionum magister,
2. Mima,
3. Radanikâ,
4. Madanikâ,
5. Vasantasenâ,

6. Vasantasenae mater,
7. Serva,
8. Karn'apûrakas,
9. C'ârudattae uxor,
10. S'odhanakas,
11. S'reshṭ'hin.

II. *Avantica* dialecto loquuntur:
1. Vîrakas,
2. C'andanakas.

III. *Prâc'ya* dialecto loquitur solus
Vidûshakas.

IV. *Magadhica* dialecto loquuntur:
1. Samvâhakas,
2. Sthâvarakas, S'akârae servus,
3. Kumbhilakas, Vasantasenae servus,
4. Vardhamânakas, C'ârudattae servus,
5. Mendicus (sed hic idem est qui Samvâhakas),
6. Rohasenas, C'ârudattae filius.

B. Apabhransicae dialecti.

I. *S'akârica* dialecto loquitur:
S'akâras.

II. *C'ân'd'âlica* dialecto loquuntur:
ambo C'ân'd'âlae.

III. *D'hakkica* dialecto loquuntur:
1. Mâthuras,
2. Aleator.

Quae deinde adduntur de singularum dialectorum proprietatibus, ea vides minime sufficere ad plenam accuratamque uniuscuiusque dialecti notionem informandam. Equidem libere fateor, me nondum perspicere, quomodo possit aliquando tolli magna illa discrepantia, quae in inferioribus praecipue dialectis obtinet inter codices dramatum manu scriptos et praecepta grammaticorum, quo quidem statu horum libri nobis traditi sunt. Utrosque scimus saepissime foedatos esse scribarum erroribus, et quanquam LASSENII acumine edocti sumus, haud raro singulos grammaticorum locos corruptos comparatis scholiastis posse emendari, tamen idem vir doctissimus demonstravit etiam, dialectorum inferiorum formam ex praeceptis

grammaticorum non posse ita restitui, ut extra dubitationem posita sit. Itaque siquidem cavendum erat, ne dubia grammaticorum auctoritate nimium confisi librariorum errores aliis augeremus, tutissimum esse statui, a librorum manu scriptorum fide non aliter discedere, quam ut, correctis apertis librariorum erroribus, unamquamque dialectum ita constituerem, finalem eam fuisse accurata omnium dramatis locorum collatio videbatur docere. Miras e. g. litterarum श्च, श्त et श्य coniunctiones e dialecto Magadhica et S'akârica eiicere non ausus sum, cum praesertim PRINSEPIUS similem litterae sibilantis cum consonanti diversi organi coniunctionem in inscriptione Girnarensi invenerit (*Journal of the Asiatic Society of Bengal*, VII, 278).

In universum autem quomodo in dialectis pracritis constituendis versatus sim, quid de meo arbitrio, quid de codicum auctoritate scripserim, subiecta adnotatione critica religiose indicavi.

Textus mei margini additi sunt paginarum editionis Calcuttensis numeri, quo facilius dramatis loci in LASSENI Institutionibus linguae pracriticae citati possint reperiri.

पर्यङ्कग्रन्थिबन्धद्विगुणितभुजगाश्लेषसंवीतजानो
रक्तःप्राणावरोधव्युपरतसकलज्ञानरुद्धेन्द्रियस्यं ।
आत्मन्यात्मानमेव व्यपगतकरणं पश्यतस्तत्त्वदृष्ट्या
शम्भोर्वः पातु शून्येक्षणघटितलयब्रह्मलग्नः समाधिः ॥

अपिच ।

पातु वो नीलकण्ठस्य कण्ठः श्यामाम्बुदोपमः ।
गौरीभुजलता यत्र विद्युल्लेखेव राजते ॥

नान्यन्ते

सूत्रधारः । अलमनेन परिषत्कुतूहलविमर्दकारिणा परिश्रमेण। एवमहमार्यमिश्रान्प्रणिपत्य विज्ञापयामि यदिदं वयं मृच्छकटिकं नाम १०
प्रकरणं प्रयोक्तुं व्यवसिताः । एतत्कविः किल ।

द्विरदेन्द्रगतिश्चकोरनेत्रः परिपूर्णेन्दुमुखः सुविग्रहश्च ।
द्विजमुख्यतमः कविर्बभूव प्रथितः शूद्रक इत्यगाधसत्त्वः ॥

अपिच । २

ऋग्वेदं सामवेदं गणितमथ कलां वैशिकीं हस्तिशिक्षां १५
ज्ञात्वा शर्वप्रसादाद्व्यपगततिमिरे चक्षुषी चोपलभ्य ।
राज्ञानं वीक्ष्य पुत्रं परमसमुदयेनाश्वमेधेन चेष्ट्वा
लब्ध्वा चायुः शताब्दं दशदिनसहितं शूद्रको ऽग्निं प्रविष्टः ॥

अपिच ।

समरव्यसनी प्रमादशून्यः ककुदं वेदविदां तपोधनश्च । २०

परवारणवाङ्मुद्गलुब्धः क्षितिपालः किल शूद्रको बभूव ॥

अस्यां च तत्कृतौ ।

अवन्तिपुर्यां द्विजसार्थवाहो युवा दरिद्रः किल चारुदत्तः ।
गुणानुरक्ता गणिका च यस्य वसन्तशोभेव वसन्तसेना ॥
तयोरिदं सत्सुरतोत्सवाश्रयं नयप्रचारं व्यवहारदृढताम् ।
खलस्वभावं भवितव्यतां तथा चकार सर्वं किल शूद्रको नृपः ॥

॥ परिक्रम्यावलोक्य च ॥ अये शून्येयमस्मत्सङ्गीतशाला। क्व नु गताः कुशीलवा भविष्यन्ति ॥ विचिन्त्य ॥ आं ज्ञातम् ।

शून्यमपुत्रस्य गृहं चिरशून्यं नास्ति यस्य सन्मित्रम् ।
मूर्खस्य दिशः शून्याः सर्वं शून्यं दरिद्रस्य ॥

कृतं च सङ्गीतकं मया। अनेन चिरसङ्गीतोपासनेन ग्रीष्मसमये प्रचण्डदिनकरकिरणोच्छुष्कपुष्करबीजमिव प्रचलिततारके क्षुधा मम क्षिणी खटखटायेते। तद्यावद्गृहिणीमाहूय पृच्छामि अस्ति किमपि प्रातराशो न वेति। एषोऽस्मि भोः कार्यवशात्प्रयोगवशाच्च प्राकृतभाषी संवृत्तः। अविद अविद भोः। चिरसङ्गीदोवासणेण सुक्ख पोक्खरणालाइं विअ मे बुभुक्खाए मिलाणाइं अङ्गाइं। ता जाव गेहं गदुअ जाणामि अत्थि किम्पि कुटुम्बिणीए उवबादिदं ण वेत्ति ।१।

॥ परिक्रम्यावलोक्य च ॥ एदं तं अम्हाणं गेहं ता पविसामि।२। ॥ प्रविश्यावलोक्य च ॥ हीमाणहे। किं णु खु अम्हाणं गेहे अवरं विअ संविहाणअं वट्टदि। आआमितणडुलोदअप्पवाहा रच्छा लोहकडाहपरिअत्तणकसणसारा किदविसेसआ विअ दुअदी अहिअदरं सोहदि भूमी सिणिद्धेण गन्धेण उद्दीवन्ती विअ अधिअं बाधेदि मं बुभुक्खा। ता किं पुव्वविहत्तं णिहाणं उप्पण्णं भवे। आदु अहं ज्जेव्व बुभुक्खादो ओदणमअं जीअलोअं पेक्खामि। णत्थि किल पादरासो अम्हाणं गेहे। पाणच्चअं बाधेदि मं बुभुक्खा। इध सव्वं णवं विअ संविहाणं

वट्टदि। एक्का वणस्सं पीसेदि अवरा सुमणाओ गुम्फेदि ।१। ॥ विचिन्त्य ॥ किं णेदं। भोदु कुडुम्बिणिं सद्दाविअ परमत्थं जाणिस्सं ।२। ॥ नेपथ्या ऽभिमुखमवलोक्य ॥ अज्जे इदो दाव ।३।

प्रविश्य

नटी। अज्ज इअं म्हि ।४।

सूत्रधारः। अज्जे साअदं दे ।५।

नटी। आणवेदु अज्जो को णिओओ अणुचिट्ठीअदु त्ति ।६।

सूत्रधारः। अज्जे चिरसङ्गीदोवासणेण ॥ इत्यादि पठित्वा ॥ अत्थि किम्पि अम्हाणं गेहे असिदव्वं ण वेत्ति ।७। ५

नटी। अज्ज सव्वं अत्थि ।८।

सूत्रधारः। किं किं अत्थि ।९।

नटी। तं जधा। गुडोदणं घिअं दहिं तण्डुलाइं अज्जेण अत्तव्वं रसाअणं अत्थि त्ति। एअं ते देवा आसासेन्तु ।१०।

सूत्रधरः। किं अम्हाणं गेहे सव्वं अत्थि आदु परिहसासि ।११।

नटी। ॥ स्वगतम् ॥ परिहसिस्सं दाव ॥ प्रकाशम् ॥ अज्ज अत्थि आवणे ।१२। १५

सूत्रधारः। ॥ सक्रोधम् ॥ आ अणज्जे एअं ते आसा छिन्दिस्सदि। ६ अभावं गमिस्ससि जं दाणिं अहं वरणडलम्बुओ विअ दूरमुक्खिविअ पाडिदो ।१३।

नटी। मरिसेदु मरिसेदु अज्जो परिहासो क्खु मए कदो ।१४।

सूत्रधारः। ता किं उण इमं णवं विअ संविहाणअं वट्टदि। २० एक्का वणस्सं पीसेदि अवरा सुमणाओ गुम्फेदि इअं च पञ्चवण्णकुसुमोवहारसोहिदा भूमी ।१५।

नटी। अज्ज उववासो गहिदो ।१६।

सूत्रधारः। किणामधेओ अअं उववासो ।१७।

नटी। अहिवूववदी णाम ।१८।

सूत्रधारः। अज्जे इदो इदो आदु पारलोइओ ।१।

नटी। अज्ज पारलोइओ ।२।

सूत्रधारः। ॥ सरोषम् ॥ पेक्खदु अज्जमिस्सा मम केरकेण भत्तपरिवूरणं पारलोइओ भत्ता अणोसीअदि ।३।

नटी। अज्ज पसीद पसीद तुमं ज्जेव्व मम जम्मन्तरे वि भत्ता भविस्ससि त्ति उववसिद म्हि ।४।

सूत्रधारः। अध अज्जं उववासो केण उवदिट्ठो ।५।

नटी। अज्जस्स ज्जेव्व पिअवअस्सेण चुणावुड्ढेण ।६।

सूत्रधारः। ॥ सकोपम् ॥ आ दासीएउत्ता चुणावुड्ढा कदा णु क्ख तुमं कुबिदेण रणा पालएण णाववक्खेसकलावं विअ ससुअन्धं कप्पिज्जन्तं पेक्खिस्सं ।७।

नटी। पसीदद्दु पसीदद्दु अज्जो णं अज्जस्स ज्जेव्व पारलोइओ अज्जं उववासो अणुचिट्ठीअदि ।८। ॥ इति पादयोः पतति ॥

सूत्रधारः। अज्जे उट्ठेहि उट्ठेहि कधेहि कधेहि इध उववासे केण कज्जं ।९।

नटी। अम्हारिसजणजोग्गेण बम्हणेण उवणिमन्तिदेण ।१०।

सूत्रधारः। तेण हि गच्छदु अज्जा। अहं पि अम्हारिसजणजोग्गं बम्हणं उवणिमन्तेमि ।११।

नटी। जं अज्जो आणवेदि ।१२। ॥ इति निष्क्रान्ता ॥

सूत्रधारः ॥ परिक्रम्य ॥ कीमाणक्खे। ता कधं मए एव्वं सुसमिद्धाए उज्जइणीए अम्हारिसजणजोग्गो बम्हणो अणोसिदव्वो ॥ विलोक्य ॥ एसो चारुदत्तस्स मित्तं मित्तेओ इदो ज्जेव्व आअच्छदि। भोदु पुच्छिस्सं दाव। अज्जु मित्तेअ अम्हाणं गेहे असिदुं अग्गणी भोदु अज्जो ।१३।

नेपथ्ये। भो अणं बम्हणं उवणिमन्तेदु भवं। बाबडो दाणिं अहं ।१४।

सूत्रधारः। अज्ज सम्पाणं भोअणं णीसबत्तं च। अवि अ दक्खिणा काबि दे भविस्सदि ।१।

पुनर्नेपथ्ये। भो जधा दाणिं पठुमं ज्जेव्व पच्चादिट्ठो सि ता को१० दाणिं दे णिब्बन्धो पदे पदे मं अणुसन्धिदुं ।२।

सूत्रधारः। पच्चादिट्ठो म्हि एदिणा। भोदु अणं बम्हणं उबणि५मन्तेमि।३।

॥ इति निष्क्रान्तः ॥

॥ आमुखम् ॥

प्रविश्य प्रावारहस्तो

मैत्रेयः । अणां वम्हणां ॥ इति पूर्वोक्तं पठित्वा ॥ अध वा मए वि मित्तेएण परस्स आमन्तणआइं भक्खिदव्वाइं । हा अवत्थे तुली असि जो दाणिं अहं तत्थभवदो चारुदत्तस्स रिद्धीए अहोरत्तप्प अत्तसिद्धेहिं उग्गारसुरहिगन्धेहिं मोदएहिं ज्जेव्व आसिदो अब्भन्तरचदुस्सालअदुआरए उवविट्ठो गल्लक्कसदपरिवुदो चित्तअरो विअ अङ्गुलीहिं हिविअ हिविअ अवणेमि । णअरचत्तरवुसहो विअ रोमन्थआमाणो चिट्ठामि । सो दाणिं अहं तस्स दलिद्ददाए जहिं तहिं चरिअ गेहपारावदो विअ आवासणिमित्तं इध आअच्छामि । एसो अज्जचारुदत्तस्स पिअवअस्सेण चुणवुड्ढेण जादीकुसुमवासिदो पावारओ अणुप्पेसिदो सिद्धीकिददेवकज्जस्स अज्जचारुदत्तस्स उवणेदव्वो त्ति। ता जाव अज्जाचारुदत्तं पेक्खामि ॥ परिक्रम्यावलोक्य च ॥ एसो अज्जचारुदत्तो सिद्धीकिददेवकज्जो गिहदेवदाणं बलिं करेन्तो इदो ज्जेव्व आअच्छदि ।१।

॥ ततः प्रविशतिं यथानिर्दिष्टश्चारुदत्तो रदनिका च ॥

चारुदत्तः । ॥ ऊर्ध्वमवलोक्य सनिर्वेदं निःश्वस्य च ॥

यासां बलिः सपदि मद्गृहदेहलीनां
हंसैश्च सारसगणैश्च विलुप्तपूर्वः ।
तास्वेव सम्प्रति विवृद्धतृणाङ्कुरासु
वीजाञ्जलिः पतति कीटमुखावलीढः ॥

॥ इति मन्दं मन्दं परिक्रम्योपविष्टः ॥

विदूषकः । एसो अज्जचारुदत्तो। ता जाव सम्पदं उवसप्पामि॥ उपसृत्य । सोत्थि भवदे वड्ढदु भवं ।२।

चारुदत्तः। अये सर्वकालमित्रं मैत्रेयः प्राप्तः। सखे स्वागतमास्यताम्।

विटषकः। इं भवं आणवेदि ॥ उपविश्य ॥ भो वअस्स एसो दे पिअवअस्सेण चुण्णवुड्ढेण ज्ञादीकुसुमवासिदो पावारओ अणुप्पेसिदो सिद्धीकिद्देवकज्जस्स अज्जचारुदत्तस्स तुए उवणेदव्वो त्ति।१।५

॥ समर्पयति ॥

चारुदत्तः। गृहीत्वा सचिन्तः स्थितः ॥

विटषकः। भो इदं किं चिन्तीअदि।२।

चारुदत्तः। वयस्य। १३

सुखं हि दुःखान्यनुभूय शोभते १०
घनान्धकारेष्विव दीपदर्शनम्।
सुखात्तु यो याति नरो दरिद्रतां
धृतः शरीरेण मृतः स जीवति ॥

विटषकः। भो वअस्स मरणादो दालिद्दादो वा कदरं दे रोअदि।३। १५

चारुदत्तः। वयस्य।

दारिद्र्यान्मरणाद्वा मरणं मम रोचते न दारिद्र्यम्।
अल्पक्लेशं मरणं दारिद्र्यमनन्तकं दुःखम् ॥

विटषकः। भो वअस्स अलं सन्तप्पिदेण। पणइजणसङ्कामिदविहवस्स सुरअणपीदसेसस्स विअ पडिबाचन्दस्स परिक्खओ बि दे २० अक्खिअदरं रमणीओ।४।

चारुदत्तः। वयस्य न ममार्थान्प्रति दैन्यम्। पश्य।

एतत्तु मां दहति यद्गृहमस्मदीयं
क्षीणार्थमित्यतिथयः परिवर्जयन्ति।
संशुष्कसान्द्रमदलेखमिव भ्रमन्तः १४

कालात्यये मधुकराः करिणः कपोलम् ॥

विदूषकः । भो वअस्स एदे क्खु दासीएउत्ता अत्थकज्जवत्ता वरडाभीदा विअ गोवालदारआ जद्दिं जद्दिं ण खज्जन्ति तद्दिं तद्दिं गच्छन्ति ।१।

चारुदत्तः । वयस्य ।

सत्यं न मे विभवनाशकृतास्ति चिन्ता
भाग्यक्रमेण हि धनानि भवन्ति यान्ति ।
एतत्तु मां दहति नष्टधनाश्रयस्य
यत्सौहृदादपि जनाः शिथिलीभवन्ति ॥

अपिच ।

दारिद्र्याद्भियमेति तत्परिगतः प्रभ्रश्यते तेजसो
निस्तेजाः परिभूयते परिभवान्निर्वेदमापद्यते ।
निर्विण्णः शुचमेति शोकविकृतो बुद्ध्या परित्यज्यते
निर्बुद्धिः क्षयमेत्यहो निधनता सर्वापदामास्पदम् ॥

विदूषकः । भो वअस्स तं जेव्व अत्थकज्जवत्तं सुमरिअ अलं सन्तप्पिदेण ।२।

चारुदत्तः । वयस्य दारिद्र्यं हि पुरुषस्य ।

निवासश्चित्तायाः परपरिभवो वैरमपरं
जुगुप्सा मित्राणां स्वजनजननिर्द्वेषकरणम् ।
वनं गन्तुं बुद्धिर्भवति च कलत्रात्परिभवो
हृदिस्थः शोकाग्निर्न च दहति सन्तापयति च ॥

तद्वयस्य कृतो मया गृहदेवताभ्यो बलिः । त्वमपि गच्छ चतुष्पथे मातृभ्यो बलिमुपहर ।

विदूषकः । ण गमिस्सं ।३।

चारुदत्तः । किमर्थम् ।

विदूषकः। जदो एव्वं पूइज्जन्ता देवदा ण पसीदन्ति ता को गुणो देवेसु अच्चिदेसु ।१।

चारुदत्तः। वयस्य मा मैवम्। गृहस्थस्य नित्यो ऽयं विधिः ।१६

तपसा मनसा वाग्भिः पूजिता बलिकर्मभिः।
तुष्यन्ति शमिनां नित्यं देवताः किं विचारितैः ॥

तद्गच्छ मातृभ्यो बलिमुपकुरु।

विदूषकः। भो ण गमिस्सं। अण्णो कोवि पउञ्जीअदु। मम उण बम्हणस्स सव्वं ज्जेव्व विपरीदं परिणमदि आदंसगदा विअ च्छाआ वामादो दक्खिणा दक्खिणादो वामा। अण्णं च। एदाए पदो सवेलाए इध राअमग्गे गणिआ विडा चेडा राअवल्लहा अ पुरिसा १० सञ्चरन्ति। ता मण्डूकलुद्धस्स विअ कालसप्पस्स मूसिओ विअ अहिमुहावत्थिदो दाणिं भविस्सं। तुमं इध उवविट्ठो किं करिस्ससि ।२।

चारुदत्तः। भवतु तिष्ठ तावत्। अहं समाधिं निर्वर्तयामि। १७

नेपथ्ये। तिष्ठ वसन्तसेने तिष्ठ। १५

ततः प्रविशति विटशकारश्चेटैरनुगम्यमाना वसन्तसेना ॥

विटः। वसन्तसेने तिष्ठ तिष्ठ।

किं त्वं भयेन परिवर्तितसौकुमार्या
नृत्यप्रयोगविशदौ चरणौ क्षिपन्ती।
उद्विग्नचञ्चलकटाक्षविसृष्टदृष्टि २०
र्व्याधानुसारचकिता हरिणीव यासि ॥

शकारः। चिष्ठ वसन्तसेणिए चिष्ठ।

किं याशि धावशि पलायशि पक्खलन्ती
व्वाशू पुशीद ण मलीहिशि चिष्ठ दाव।
कामेण ठड्डादि ङु मे हृलके तबश्शी २५

अङ्गाललालाशिपडिदे विग्र मंशाखण्डे ॥ ।१।

चेटः । अज्जुए चिप्प चिप्प ।

उत्ताशिता गच्छशि अत्तिका मे
शम्पुणापुच्छा विग्र गिम्हमोरी ।
ओवग्गदी शामिग्रभप्पके मे
वणे गडे कुक्कुडशावके व्व ॥ ।२।

विटः । वसन्तसेने तिठ तिठ ।

किं यासि बालकदलीव विकम्पमाना
रक्तांशुकं पवनलोलदशं वकन्ती ।
रक्तोत्पलप्रकरकुलमुत्सृजन्ती
दृङ्मनःशिलगुहेव विदार्यमाणा ॥

शकारः । चिप्प वशन्तशेणिए चिप्प ।

मम मग्रणमणङ्गं वम्मदं वड्ढयन्ती
णिशि अ शग्रणके मे णिद्दग्रं पक्खिवन्ती ।
पशलशि भग्रभीदा पक्खलन्ती खलन्ती
मम वशमणुजादा लावणाश्शेव कुन्ती ॥ ।३।

विटः । वसन्तसेने ।

× किं त्वं पदैर्मम पदानि विशेषयन्ती
व्यालीव यासि पतगेन्द्रभयाभिभूता ।
वेगाद्दृढं प्रविसृतं पवनं निरुन्ध्यां
वन्नियहे तु वरगात्रि न मे प्रयत्नः ॥

शकारः । भावे भावे ।

एशा णाणकमूशिकामकशिका मच्छाशिका लाशिका
णीशाशा कुलणाशिका अवशिका कामाहु मञ्जूशिका ।
एशा वेशवहू शुवेशणिलआ वेशङ्गणा वेशिआ

एशे शे दशणामके मयि कले अज्जाबि मं णेच्छदि ॥ ।१।

विटः। प्रसरसि भयविह्वला किमर्थं
प्रचलितकुण्डलघृष्टगण्डपार्श्वा।
विटजननखघट्टितेव वीणा
जलधरगर्जितभीतसारसीव ॥

शकारः। कणत्कणत्कङ्कणबद्धभूषणशब्दमिश्रं
किं दोब्बूदी विअ पलाअसि लामभीदा।
एशे कलामि शक्कश त्ति जधा कणूमे
विश्शावशुश्श बहिणिं विअ तं शुभद्दं ॥ ।२।

चेटः। लामेहि अ लाअवल्लहं
तो कधाहिशि मच्छमंशकं।
एदेहिं मच्छमंशकेहिं
शुणआ मडअं ण शेवदि ॥ ।३।

विटः। भवति वसन्तसेने
किं त्वं कटीतटनिवेशितमुद्वहन्ती
तारविचित्ररुचिरं रशनाकलापम्।
वक्त्रेण निर्मथितचूर्णमनःशिलेन
त्रस्ता द्रुतं नगरदैवतवत्प्रयासि ॥

शकारः। अम्हेहिं चण्डं अद्दिशालिअन्ती
वणे शिआली विअ कुक्कुलेहिं।
पलाशि शिग्घं तुलिदं शवेग्गं
शवेद्दणं मे कलअं कलन्ती ॥ ।४।

वसन्तसेना। पल्लवआ पल्लवआ। परित्तायदि परित्तायदि ।५।

शकारः। ॥ सभयम् ॥ भावे भावे मणुश्शे मणुश्शे ।६।

विटः। न भेतव्यं न भेतव्यम्।

वसन्तसेना। माहविह माहविह ।१।

विटः। ॥ सहासम् ॥ मूर्ख परिजनो ऽन्विष्यत।

शकारः। भावे भावे इष्थिअं अणेशदि ।२।

विटः। अयकिम्।

शकारः। इष्थिआणां शदं मालेमि। शूले रुग्गे ।३।

वसन्तसेना। ॥ शून्यमवलोक्य ॥ कधं परिव्भट्ठो परिअणो। एत्थ मए अप्पा सअं ज्जेव्व रक्खिदव्वो ।४।

विटः। अन्विष्यतामन्विष्यताम्।

शकारः। वशन्तशेणिए विलव विलव परुदिअं वा पलवअं वा शव्वं वा वशन्तमाशं। मए अक्खिशालिअन्तीं तुमं के पलित्ता इश्शदि।

किं भीमशेणे ज्जमदग्गिपुत्ते
कुन्तीशुदे वा दशकन्धले वा।
एशे रुगे गेण्हिअ केशकड्ढे
दुश्शाशणश्शाणुकिदिं कलेमि ॥

णं पेक्ख पेक्ख।

अशी शुतिक्खे बलिदे अ मश्तके
कप्पेध शीशं उद मालएध वा।
अलं तवेदेण पलाइदेण
मुमुक्खु ज्जे रोदि ण शे क्खु ज्जीअदि ॥ ।५।

वसन्तसेना। अज्ज अबला खु अहं ।६।

विटः। अत एव भ्रियसे।

शकारः। अदो ज्जेव्व ण मालीरुशि ।७।

वसन्तसेना। ॥ स्वगतम् ॥ कधं अणुणाओ वि से भअं उप्पादेदि। भोदु एव्वं दाव ॥ प्रकाशम् ॥ अज्ज इमादो किम्पि अलङ्करणं तक्कीअदि ।८।

विटः। शान्तं पापं शान्तं पापम्। भवति वसन्तसेने न पुष्पमो षमर्हत्युद्यानलता। तत्कृतमलङ्करणैः।

वसन्तसेना। ता किं क्खु दाणिं।१।

शकारः। हग्गे देवपुलिशे मणुश्शे वाशुदेवके कामइद्व्वे।२।

वसन्तसेना। ॥ सक्रोधम् ॥ सन्तं पावं। अवेहि अणज्जं मन्तेसि।३।

शकारः। ॥ सहस्ततालं विहस्य ॥ भावे भावे पेक्ख। अन्तलेण शुशि २५
णिद्धा एशा गणिआ जेण मं भणादि एहि शले शि किलिन्ते शि
त्ति। हग्गे अणग्गामन्तलं ण गडे णागलन्तलं वा ण गडे। अज्जुके
शवामि भावशश शीशं अन्तणकेलकेहिं पादेहिं तव जुव्व पश्चाणु
पश्चिआए आहिण्डन्ते शले किलिन्ते म्हि शंवुत्ते।४। १०

विटः ॥ स्वगतम् ॥ अये कथं शान्तमित्यभिहिते श्वान इत्यवगच्छति मूर्खः ॥ प्रकाशम् ॥ वसन्तसेने वेशवासविरुद्धमभिहितं भवत्या। पश्य।

तरुणजनसहायश्चिन्त्यतां वेशवासो
विगणय गणिका त्वं मार्गज्ञाता लतेव।
वहसि हि धनहार्यं पण्यभूतं शरीरं १५
सममुपचर भद्रे सुप्रियं वाप्रियं वा॥

अपिच। २६

वाप्यां स्नाति विचक्षणो द्विजवरो मूर्खो ऽपि वर्णाधमः
फुल्लां नाम्यति वायसो ऽपि हि लतां या नामिता वर्हिणा।
ब्रह्मन्नत्रविशस्तरन्ति च यया नावा तयैवेतरे २०
त्वं वापीव लतेव नौरिव जनं वेश्यासि सर्वं भज॥

वसन्तसेना। गुणो क्खु अणुराअस्स कारणं ण उण बल क्कारो।५।

शकारः। भावे भावे एशा गब्भदासी कामदेवाअदणुज्जाणादो पडुदि ताहं दलिद्दचालुदत्ताहं अणुलत्ता ण मं कामेदि। वामदो २५

तश्श घलं। ज्ञधा तव मम कृश्तादो एशा ण पलिव्भंशदि तधा क्क लेडु भावे ।१।

विटः ॥ स्वगतम् ॥ यदेव परिरक्षितव्यं तदेवोदाकरति मूर्खः। कथं वसन्तसेना आर्यचारुदत्तमनुरक्ता। सुष्ठु खल्विदमुच्यते रत्नं रत्नेन सङ्गच्छत इति। तद्गच्छतु किमनेन मूर्खेण ॥ प्रकाशम् ॥ काणेल्लीमातः। वामतस्तस्य सार्थवाहस्य गृहम्।

शकारः। अधइं वामदो तश्श घलं ।२।

वसन्तसेना ॥ स्वगतम् ॥ अम्मके वामदो तस्स गेहं त्ति इं सच्चं अवरज्झन्तेण वि डुज्जणेण पिअसङ्गमं पाविदा ।३।

शकारः। भावे भावे बलिए क्खु अन्धआले। माशलाशिपविश्रा विअ मशीगुडिआ दीशन्ती दीशन्ती जेव्व पणश्रा वशन्तशेणिआ ।४।

विटः। अहो बलवानन्धकारः। तथाहि।

आलोकविशाला मे सहसा तिमिरप्रवेशविच्छिन्ना।
उन्मीलितापि दृष्टिर्निमीलितेवान्धकारेण ॥

अपिच।

लिम्पतीव तमो ऽङ्गानि वर्षतीवाञ्जनं नभः।
असत्पुरुषसेवेव दृष्टिर्विफलतां गता ॥

शकारः। भावे भावे अणेशामि वशन्तशेणिअं ।५।

विटः। काणेल्लीमातः। अस्ति किञ्चिच्चिह्नं यदुपलक्षयसि।

शकारः। भावे भावे किं विअ ।६।

विटः। भूषणशब्दं सौरभ्यानुविद्धं माल्यगन्धं वा।

शकारः। शुणामि मल्लगन्धं अन्धआलपूलिदाए उण णाशिआए ण शुव्वदं पेक्खामि भूशणशद्दं ।७।

विटः ॥ जनान्तिकम् ॥ वसन्तसेने।

कामं प्रदोषतिमिरेण न दृश्यसे त्वं

सौदामिनीव जलदोदरसन्धिलीना ।
त्वां सूचयिष्यति तु माल्यसमुद्भवो ऽयं
गन्धश्च भीरु मुखराणि च नूपुराणि ॥

श्रुतं वसन्तसेनेन ।

वसन्तसेना ॥ स्वगतम् ॥ सुदं गच्छिदं च ॥ नाट्येन नूपुराण्युत्सार्य माल्यानि च चापनीय किञ्चित्परिक्रम्य हस्तेन परामृश्य ॥ अम्मो भित्तिपरामरिससूचिदं पकवडुआरस्सं खु एदं जाणामि अ सञ्जोएण गेहस्स संवुदं पकवडुआरस्सं ।१।

चारुदत्तः । वयस्य समाप्तजपो ऽस्मि । तत्साम्प्रतं गच्छ मातृभ्यो बलिमुपहर ।

विदूषकः । भो ण गमिस्सं ।२।

चारुदत्तः । धिक्कष्टं ।

दारिद्र्यात्पुरुषस्य बान्धवजनो वाक्ये न सन्तिष्ठते
सुस्निग्धा विमुखीभवन्ति सुहृदः स्फारीभवन्त्यापदः ।
सत्त्वं ह्रासमुपैति शीलशशिनः कान्तिः परिम्लायते
पापं कर्म च यत्परैरपि कृतं तत्तस्य सम्भाव्यते ॥

अपिच ।

सङ्गं नैव हि कश्चिदस्य कुरुते सम्भाष्यते नादरा
त्सम्प्राप्तो गृहमुत्सवेषु धनिनां सावज्ञमालोक्यते ।
दूरादेव महाजनस्य विहरत्यल्पच्छदो लज्जया
मन्ये निर्धनता प्रकाममपरं षष्ठं महापातकम् ॥

अपिच ।

दारिद्र्य शोचामि भवन्तमेवमस्मच्छरीरे सुहृदित्युषित्वा ।
विपन्नदेहे मयि मन्दभाग्ये ममेति चिन्ता क्व गमिष्यसि त्वम् ॥

विदूषकः ॥ सवैलक्ष्यम् ॥ भो वअस्स जइ मए गन्तव्वं ता एसा वि मे महाइणी रदणिआ भोदु ।३।

चारुदत्तः । रदनिके मैत्रेयमनुगच्छ ।

रदनिका । इं अज्जो आणवेदि ।१।

विटूषकः । भोदि रदणिए गेण्ह वलिं पदीवं च । अवावुदं पक्खदुआरअं करेमि ।२। ॥ तथा करोति ॥

वसन्तसेना । मम अब्भुववत्तिणिमित्तं विअ अवावुदं पक्खदुआरअं ता जाव पविसामि ॥ दृष्ट्वा ॥ कट्ठी कट्ठी । कधं पदीवो ॥ पटान्तेन निर्वाप्य प्रविष्टा ।३।

चारुदत्तः । मैत्रेय किमेतत् ।

विटूषकः । अवावुदपक्खदुआरएण पिण्डीकदेण वादेण णिव्वा बिदो पदीवो । भोदि रदणिए णिक्कम तुमं पक्खदुवारएण अहं पि अब्भन्तरचदुस्सालादो पदीवं पज्जालिअ आअच्छामि ।४। ॥ इति निष्क्रान्तः ॥

शकारः । भावे भावे अण्वेशामि वशन्तशेणिअं ।५।

विटः । अन्विष्यामन्विष्यताम् ।

शकारः ॥ तथा कृत्वा ॥ भावे भावे गव्हिदा गव्हिदा ।६।

विटः । मूर्ख नन्वहम् ।

शकारः । इदो दाव भविअ एअन्ते भावे चिप्पदु ॥ पुनरन्विष्य चेटं गृहीत्वा ॥ भावे भावे गव्हिदा गव्हिदा ।७।

चेटः । भट्टके चेडे हगे ।८।

शकारः । इदो भावे इदो चेडे । भावे चेडे चेडे भावे । तुम्हे दाव एअन्ते चिप्पह ॥ पुनरन्विष्य रदनिकां केशेषु गृहीत्वा ॥ भावे भावे शम्पदं गव्हिदा गव्हिदा वशन्तशेणिआ ।

अन्धआले पलाअन्ती मल्लगन्धेण शूइदा ।
केशकड्ढे पलामिप्पा चाणक्केणेव्व दोब्बदी ॥ ।९।

विटः । एषासि वयसो दर्पात्कुलपुत्रानुसारिणी ।
केशेषु कुसुमाढ्येषु सेवितव्येषु कर्षिता ॥

शकारः। एशाशि वाशू शिलशि ग्गव्हीदा
केशेशु वालेशु शिलोलुव्हेशु।
अक्कोश विक्कोश लब्बाव्हि चण्डं
शम्भुं शिवं शङ्कलमीशलं वा ॥।१।

रदनिका ॥ सभयम् ॥ किं अज्जमिस्सेहिं ववसिदं।२। ३३

विटः। काणेलीमातः। अन्य एवैष स्वरसंयोगः।

शकारः। भावे भावे ज्जधा दव्हिव्हल्लिपलिलुद्धाए मज्जालीए श लपलिवत्ते व्होदि तधा दासीए धीए शलपलिवत्ते कडे।३।

विटः। कथं स्वरपरिवर्तः कृतः। अव्हो चित्रम्। अथवा किमत्र चित्रम्। १०

इयं रङ्गप्रवेशेन कलानां चोपशिक्षया।
वञ्चनापण्डितत्वेन स्वरनैपुण्यमाश्रिता ॥

प्रविश्य

विटूषकः। व्होव्ही भो। पदोसमन्दमारुदेण पसुबन्धोबणीदस्स विअ ह्मागलस्स व्हिअअं फुरफुराअदि पदीवो ॥ उपसृत्य रदनिकां तथा दृष्ट्वा ॥ १५ भोदि रदणिए।४।

शकारः। भावे भावे मणुश्शे मणुश्शे।५।

विटूषकः। ज्जुत्तं णोदं सरिसं णोदं ज्जं अज्जचारुदत्तस्स दलिद्ददाए ३४ सम्पदं परपुरिसा गेव्हं पवेसीअन्ति।६।

रदनिका। अज्ज मित्तिअ पेक्ख पेक्ख मे परिव्हवं।७। २०

विटूषकः। किं तव परिव्हवो आदु अम्व्हाणं।८।

रदनिका। णं तुम्व्हाणं ज्जेव्व।९।

विटूषकः। किं एसो बलक्कारो।१०।

रदनिका। अधइं।११।

विटूषकः। सच्चं।१२। २५

रदनिका। सच्चं।१।

३५ विटूषकः॥ सक्रोधं दण्डकाष्ठमुद्यम्य॥ मा दाव। भो सके गेहे कुक्कुरो बि दाव चण्डो भीदि किं उण अहं बम्हणो। ता एदिणा अम्हारि सज्जणभाअधेअकुडिलेण दण्डकट्ठेण दुट्ठस्स विअ सुक्खाणविणुअस्स मत्थअं ५दे पहारेहिं कुट्टइस्सं।२।

विटः। महाब्राह्मण मर्षय मर्षय।

विटूषकः॥ विटं दृष्ट्वा॥ ण एत्थ एसो अवरज्झदि॥ शकारं दृष्ट्वा॥ एसो क्खु एत्थ अवरज्झदि। अरे रे राअसालअ सण्ठाणअ दुम्मणुस्स नुत्तं सेदं। जइ वि णाम तत्तभवं अज्जचारुदत्तो दलिद्दो संवुत्तो ता १०किं तस्स गुणेहिं णालङ्किदा उज्जइणी जेण तस्स गेहं पविसिअ परिअणस्स ईरिसो उवमद्दो करीअदि।

मा दुग्गदो त्ति परिहवो णत्थि कदत्तस्स दुग्गदो णाम।
चारित्तेण विहीणो अट्ठो वि अ दुग्गदो होइ।३।

३६ विटः॥ सवैलक्ष्यम्॥ महाब्राह्मण मर्षय मर्षय। अन्यजनशङ्कया १५खल्विदमनुष्ठितं न दर्पात्। पश्य।

सकामान्विष्यते ऽस्माभिः।

विटूषकः। किं इअं।४।

विटः। शान्तं पापं।

काचित्स्वाधीनयौवना।
२० सा भ्रष्टा शङ्कया तस्याः प्रीतियं शीलवञ्चना॥

सर्वथा इदमनुनयसर्वस्वं गृह्यताम्॥ इति खड्गमुत्सृज्य कृताञ्जलिः पादयोः पतति॥

विटूषकः। सप्पुरिस उट्ठेहि उट्ठेहि। अआणन्तेण मए तुमं उवा लद्धो सम्पदं उण जाणन्तो अणुणेमि।५।

विटः। ननु भवानेवात्रानुनेयः। तदुत्तिष्ठसि सम्प्रयतः।

२५ विटूषकः। भणाहु भवं।६।

विटः। यदि इमं वृत्तान्तमार्यचारुदत्तस्य नाख्यास्यसि।

विटषकः। ण कधइस्सं।१।

विटः। एष ते प्रणयो विप्र शिरसा धार्यते मया।
गुणशस्त्रैर्वयं येन शस्त्रवन्तो ऽपि निर्जिताः॥

शकारः॥ सासूयम्॥ किमिमित्तं उण भावे एदश्श दुश्टवदुअश्श किबिणं अञ्जलिं कदुअ पाएशु णिवडिदे।२।

विटः। भीतो ऽस्मि।

शकारः। कश्श तुमं भीदे।३।

विटः। तस्य चारुदत्तस्य गुणेभ्यः।

शकारः। के विअ तश्श गुणा जश्श गेहं पविशिअ अशिदव्वं पि णत्थि।४।

विटः। मा मैवम्।
सो ऽस्मद्विधानां प्रणयैः कृशीकृतो
न तेन कश्चिद्विभवैर्विमानितः।
निदाघकालेष्विव सोदको ह्रदो
नृणां स तृष्णामपनीय शुष्कवान्॥

शकारः॥ सामर्षम्॥ के शे गब्भदाशीअ उत्ते।
शूले विकृत्ते पण्डवे शेदकेट्ठे
पुत्ते लाधाए लावणे इन्दउत्ते।
आव्हो कुत्तीए तेण लामेण जादे
अश्शत्थामे धम्मपुत्ते जडाऊ॥।५।

विटः। मूर्ख चारुदत्तः खल्वसौ।
दीनानां कल्पवृक्षः स्वगुणफलनतः सज्जनानां कुटुम्बी
आदर्शः शिक्षितानां सुचरितनिकषः शीलवेलासमुद्रः।
सत्कर्ता नावमन्ता पुरुषगुणनिधिर्दक्षिणोदारसत्त्वो

श्लोकः श्लाघ्यः स जीवत्यधिकगुणतया चोच्छ्वसन्तीव चान्ये ॥

तदितो गच्छामः ।

शकारः । अगेणिहअ वशन्तशेणिअं ।१।

विटः । नष्टा वसन्तसेना ।

शकारः । कधं विअ ।२।

विटः । अन्धस्य दृष्टिरिव पुष्टिरिवातुरस्य
मूर्खस्य बुद्धिरिव सिद्धिरिवालसस्य ।
स्वल्पस्मृतेर्व्यसनिनः परमेव विद्या
त्वां प्राप्य सा रतिरिवारिजने प्रनष्टा ॥

शकारः । अगेणिहअ वशन्तशेणिअं ण गमिश्शं ।३।

विटः । एतदपि न श्रुतं त्वया ।
आलाने गृह्यते हस्ती वाजी वल्गासु गृह्यते ।
हृदये गृह्यते नारी यदीदं नास्ति गम्यताम् ॥

शकारः । जइ गच्छशि गच्छ तुमं । हगे ण गमिश्शं ।४।

विटः । एवं गच्छामि ॥ इति निष्क्रान्तः ॥

शकारः । गडे क्खु भावे अभावं ॥ विदूषकमुद्दिश्य ॥ अले काकपद मश्तशीशका दुश्टवदुअका उबविश उबविश ।५।

विदूषकः । उबवेसिदा ज्जेव्व अम्हे ।६।

शकारः । केण ।७।

विदूषकः । कअन्तेण ।८।

शकारः । ता उट्ठेहि उट्ठेहि ।९।

विदूषकः । उट्ठिस्सामो ।१०।

शकारः । कदा ।११।

विदूषकः । जदा पुणो वि देव्वं अणुऊलं भविस्सदि ।१२।

शकारः । अले लोद लोद ।१३।

विदूषकः। रीदाविदा जेव्व अम्हे।१।

शकारः। केण।२।

विदूषकः। दुग्गदीए।३।

शकारः। अले कृश कृश।४।

विदूषकः। कृसिस्सामो।५। ४१

शकारः। कदा।६।

विदूषकः। पुणो वि रिद्धीए अज्जचारुदत्तस्स।७।

शकारः। अले ले दुष्टवडुआ भणेशि मम वअणेण तं दलि दचालुदत्तकं। एशा शशुवणा शक्किलणा णवणाऽअदंशणुट्ठिदा मुत्त धालि व्व वशन्तशेणिआ णाम गणिआ दालिआ कामदेवाअदणुज्जा १० णादो पडुदि तुमं अणुलत्ता अम्हेहिं बलक्कालाणुणीअमाणा तुह गेहं पविष्टा। ता जइ मम कृशते शअं जेव्व पट्टाविअ एणं शमप्पेशि तदो अधिअलणे ववहालं विणा लङ्कं णिज्जादमाणाह तव मए अणुबद्धा पीदी कुविश्शदि। आदु अणिज्जादमाणाह आमलणत्तिके वेले कुविश्शदि। अविअ पेक्ख पेक्ख। १५

कक्कालुका गोहडलित्तवेणटा
शाके अ मुक्खे तलिदे कु मंशे।
भत्ते अ कैमत्तिअलत्तिशिढे
लीणे अ वेले ण कु होदि पूदी॥

शोट्ठकं भणेशि लङ्कुकं भणेशि तधा भणेशि जधा कग्गे अत्तणा ४२ केलिकाए पाशादवालग्गकबोदबालिआए उवविष्टे शुणिश्शं। तधा जदि ण भणेशि ता कबालततलप्पविष्टं कबित्थं विअ मश्तअं दे म डमडाइश्शं।८।

विदूषकः। भणिस्सं।९। ४३

शकारः॥ अपवार्य॥ चेडे गडे शच्चकं जेव्व भावे।१०। २५

चेटः । अधइं ।१।

शकारः । ता शिग्घं अवक्कमम्ह ।२।

चेटः । ता गेण्हदु भट्टके असिं ।३।

शकारः । तव ज्जेव्व कश्ते चिट्ठदु ।४।

चेटः । एशे भट्टालके गेण्हदु णं भट्टके असिं ।५।

शकारः ॥ विपरीतं गृहीत्वा ॥

णिव्वक्कलं मूलकपेशिवण्णं
खन्धेण घेत्तूण अ कोशशुत्तं ।
कुक्कीहिं कुक्कीहिं अ वुक्कअन्ते
ज्जधा शिआले शलणं पलामि ॥ ।६।

॥ परिक्रम्य निष्क्रान्तौ ॥

विदूषकः । भोदि रदणिए ण क्खु दे अग्गं अवमाणो तत्थभवदो चारुदत्तस्स णिवेदइदव्वो । दोग्गच्चपीडिअस्स मज्झे दिउणदरा पीडा क्खुविस्सदि ।७।

रदनिका । अज्ज मित्तेअ रदणिआ खु अहं सज्जदमुही ।८।

विदूषकः । एवं सोदं ।९।

चारुदत्तः ॥ वसन्तसेनामुद्दिश्य ॥ रदनिके मारुताभिलाषी प्रदोषसमयः। शीतार्तो रोहसेनः । ततः प्रवेश्यतामभ्यन्तरमयम् । अनेन प्रावारकेण छादयैनम् ॥ इति प्रावारकं प्रयच्छति ॥

वसन्तसेना ॥ स्वगतम् ॥ कधं परिअणो त्ति मं अवगच्छदि ॥ प्रावारकं गृहीत्वा समाघ्राय च। स्वगतं सस्पृहम ॥ अम्मके ज्जादीकुसुमवासिदो पावारओ अणुदासीणं से ज्जोव्वणं पडिहासेदि ।१०।

॥ अपवारितकेन प्रावृणोति ॥

चारुदत्तः । ननु रदनिके रोहसेनं गृहीत्वाभ्यन्तरं प्रविश ।

वसन्तसेना ॥ स्वगतम् ॥ मन्दभाइणी खु अहं तुह अब्भन्तरस्स ।११।

चारुदत्तः। ननु रदनिके प्रतिवचनमपि नास्ति। कष्टम्।

यदा तु भाग्यक्षयपीडितां दशां
नरः कृतान्तोपहितां प्रपद्यते।
तदास्य मित्राण्यपि यान्त्यमित्रतां
चिरानुरक्तो ऽपि विरज्यते जनः॥

॥ उपसृत्य रदनिका विदूषकश्च ॥

विदूषकः। भो इअं सा रअणिआ।१।

चारुदत्तः। इयं सा रदनिका। इयमपरा का। ४६

अविज्ञातावसक्तेन दूषिता मम वाससा।

वसन्तसेना॥ स्वगतम्॥ णं भूसिदा।२। १०

चारुदत्तः।

छादिता शरदभ्रेण चन्द्रलेखेव राजते॥

अथवा न युक्तं परकलत्रदर्शनम्।

विदूषकः। भो अलं परकलत्तदंसणासङ्काए। एसा वसन्तसेणा कामदेवाअदणुज्जाणादो पडुदि भवन्तं अणुरत्ता।३। १५

चारुदत्तः। अये इयं वसन्तसेना॥ स्वगतम्॥

यया मे जनितः कामः क्षीणे विभवविस्तरे।
क्रोधः कुपुरुषस्येव स्वगात्रेष्वेव सीदति॥

विदूषकः। भो वअस्स। एसो खु राअसालो भणादि।४।

चारुदत्तः। किम्। २०

विदूषकः। एसा समुद्दसेणा सक्किलणा णावणाउअदंसणुट्ठिदा सुत्तधालि व्व वसन्तसेणा णाम गणिआ दालिआ कामदेवाअदणुज्जा ४७
णादो पडुदि तुमं अणुरत्ता अम्हेहिं बलक्काराणुणीअमाणा तुह गेहं पविट्ठा।५। ०

वसन्तसेना॥ स्वगतम्॥ बलक्काराणुणीअमाणेत्ति जं सच्चं अलङ्किद २५

म्हि एदेहिं अक्खरेहिं ।१।

विदूषकः । ता जइ मम कृत्थे सग्गं इच्छेव्व पढ़ाविअ एणं समप्पेसि ता अधिअरणे ववहारं विणा लङ्घअं णिज्जादमाणाह्व तव मए अणुबद्धा पीदी ङविस्सदि अण्णधा आमरणं वेरं ङविस्सदि ।२।

चारुदत्तः ॥ सावज्ञम् ॥ अज्ञो ऽसौ ॥ स्वगतम् ॥ अये कथं देवतोपस्थानयोग्या युवतिरियम् । तेन खलु तस्यां वेलायाम् ।

प्रविश गृहमिति प्रतीक्ष्यमाना
न चलति भाग्यकृतां दशामवेक्ष्य ।
पुरुषपरिचयेन च प्रगल्भं
न वदति यद्यपि भाषते बहूनि ॥

॥ प्रकाशम् ॥ भवति वसन्तसेने अनेनाविज्ञानादपरिज्ञातपरिजनोपचारेणापराद्धो ऽस्मि । शिरसा भवतीमनुनयामि ।

वसन्तसेना । एदिणा अणुचिदभूमिआरोहणेण अवरद्धा अज्जं सीसेण पणमिअ पसादेमि ।३।

विदूषकः । भो दुवे बि तुम्हे सुसम्पण्णा विअ कलमकेदारा अण्णोण्णं सीसेण सीसं समागदा । अहं पि इमिणा करहजाणुसरिसेण सीसेण दुवे बि तुम्हे पणमिअ पसादेमि उट्ठेध त्ति ।४।

चारुदत्तः । भवतु तिष्ठतु प्रणयः ।

वसन्तसेना ॥ स्वगतम् ॥ चदुरो मधुरो अ अअं उवण्णासो । ण जुत्तं अज्ज ईदिसेण इध आअदाए मए पडिवसिदुं । भोदु एव्वं दाव भणिस्सं ॥ प्रकाशम् ॥ अज्ज जइ एव्वं अहं अज्जस्स अणुगेज्झा ता इच्छे अहं इमं अलङ्कारअं अज्जस्स गेहे णिक्खिविदुं । अलङ्कारस्स णिमित्तं एदे पाबा अणुसरन्ति ।५।

चारुदत्तः । अयोग्यमिदं न्यासस्य गृहम् ।

वसन्तसेना । अज्ज अलिअं पुरिसेसु णासा णिक्खिविअत्ति ण

ऊण गेहेसु ।१।

चारुदत्तः । मैत्रेय गृह्यतामयमलङ्कारः ।

वसन्तसेना । अणुगहिदं म्हि ।२। ॥ इत्यलङ्कारानर्पयति ॥

विदूषकः ॥ गृहीत्वा ॥ सोत्थि भोदीए ।३।

चारुदत्तः । दिष्ट्यार्ये न्यासः खल्वयम् ।

विदूषकः ॥ अपवार्य ॥ जइ एव्वं ता चोरेहिं अवहरीअदु ।४।

चारुदत्तः । अचिरेणैव कालेन ।

विदूषकः । एसो से अम्हाणं विणासो ।५।

चारुदत्तः । निर्यातयिष्ये ।

वसन्तसेना । अज्ज इच्छे अहं इमिणा अज्जेण अणुगच्छिज्जन्ती ५० सकं गेहं गन्तुं ।६।

चारुदत्तः । मैत्रेय अनुगच्छ तत्रभवतीम् ।

विदूषकः । तुमं ज्जेव्व एदं कलहंसगामिणीं अणुगच्छन्तो राअ हंसो विअ सोहसि । अहं उण वम्हणो तेहिं जणेहिं चउप्पहोव्व णीदो विअ उवहारो कुक्कुरेहिं विअ खज्जमाणो विवज्जिस्सं ।७। ५५

चारुदत्तः । एवं भवतु । स्वयमेवानुगच्छामि भवतीम् । तद्राज मार्गविश्वासयोग्याः प्रज्वाल्यन्तां प्रदीपिकाः ।

विदूषकः । वड्ढमाणआ जालेहि पदीविआओ ।८।

चेटः ॥ जनान्तिकम् ॥ अले तेल्लेण विणा पदीविआओ पज्जालीअन्ति ।९।

विदूषकः ॥ जनान्तिकम् ॥ भो ताओ क्खु अम्हाणं पदीविआओ ५१ अवमाणिदनिद्धणकामुआ विअ गणिआ णिस्सिणेहाओ दाणिं संवुत्ता ।१०।

चारुदत्तः । मैत्रेय भवतु कृतं प्रदीपिकाभिः । पश्य ।

उदयति हि शशाङ्कः कामिनीगण्डपाण्डु
र्ग्रहगणपरिवारो राजमार्गप्रदीपः ।

तिमिरनिकरमध्ये रश्मयो यस्य गौराः
सुतजल इव पङ्के क्षीरधाराः पतन्ति ॥

॥ उत्थाय सानुरागम् ॥ भवति वसन्तसेने। इदं भवत्या गृहम्। प्रविशतु भवती।

वसन्तसेना ॥ सानुरागमवलोकयन्ती निष्क्रान्ता ॥

चारुदत्तः। वयस्य गता वसन्तसेना। तदेहि गृहमेव गच्छावः।

राजमार्गो हि शून्यो ऽयं रक्षिणः सञ्चरन्ति च।
वञ्चना परिहर्तव्या बहुदोषा हि शर्वरी ॥

॥ परिक्रम्य ॥ इदं च सुवर्णभाण्डं रक्षितव्यं त्वया रात्रौ वर्धमानके नापि दिवा।

विदूषकः। जधा भवं आणवेदि।१।

॥ इति निष्क्रान्तौ ॥

इति मृच्छकटिकायाम्
अलङ्कारन्यासो नाम
प्रथमो ऽङ्कः ॥

प्रविश्य

चेटी। अत्ताए अज्जुआसआसं सन्देसेण पेसिद म्हि। ता जाव पविसिअ अज्जुआसआसं गच्छामि ॥ परिक्रम्यावलोक्य च ॥ एसा अज्जुआ कुसुमेण किम्पि आलिक्खन्ती चिट्ठदि। ता जाव उपसप्पामि।१।

॥ ततः प्रविशति आसनस्था सोत्कण्ठा वसन्तसेना मदनिका च ॥

वसन्तसेना। कुञ्जे तदो तदो।२।

मदनिका। अज्जुए ण किम्पि मन्तेसि। किं तदो तदो।३।

वसन्तसेना। किं मए भणिदं।४।

मदनिका। तदो तदो त्ति।५।

वसन्तसेना ॥ सभ्रूक्षेपम् ॥ आं एव्वं।६।

उपसृत्य प्रथमा

चेटी। अज्जुए अत्ता आदिसदि एक्कादा भविअ देवदाणं पूअं ण िव्वत्तेहि त्ति।७।

वसन्तसेना। कुञ्जे विण्णवेहि अत्तं अज्ज ण एक्काइस्सं ता बम्हणो ज्जेव्व पूअं निव्वत्तेदु त्ति।८।

चेटी। जं अज्जुआ आणवेदि।९। ॥ इति निष्क्रान्ता ॥

मदनिका। अज्जुए सिणेहो पुच्छदि ण पुरोभाइदा ता किं णेदं।१०।

वसन्तसेना। मदणिए कीदिसिं मं पेक्खसि।११।

मदनिका। अज्जुआए सुणक्खिअअत्तणेण जाणामि किअअग्गदं किम्पि अज्जुआ अक्खिलसदि त्ति।१२।

वसन्तसेना। सुट्ठु तुए जाणिदं। परक्खिअअग्गकुणपण्डिआ मदणिआ खु तुमं।१३।

मदनिका। पिअं मे पिअं। कामो क्खु णाम एसो भअवं अणव गहिदो मङ्गसवो तरुणजणस्स। ता कधेदु अज्जुआ किं राआ राअव ल्लहो वा सेवीअदि।१।

वसन्तसेना। कञ्चे रमिदुमिच्छामि ण सेविदुं।२।

मदनिका। विज्जाविसेसालङ्किदो किं कोवि वम्हणो ज्जुआ कामीअदि।३।

वसन्तसेना। पूअणीओ मे वम्हणो ज्जणो।४।

मदनिका। किं अणेअणअराभिगमणजाणिदविहवविच्चारो वा णिअज्जुआ वा कामीअदि।५।

वसन्तसेना। कञ्चे उवाहूसिणेहं पि पणइजणं परिच्चइअ देस न्तरगमणेण वाणिअजणो मइत्तं विओअदुक्खं उप्पादेदि।६।

मदनिका। अज्जुए ण राआ ण राअवल्लहो ण वम्हणो ण वा णिअजणो। ता को दाणिं सो भट्टिदारिआए कामीअदि।७।

वसन्तसेना। कञ्चे तुमं मए सह कामदेवाअदणुज्जाणं गदा आसि।८।

मदनिका। अज्जुए गद म्हि।९।

वसन्तसेना। कञ्चे तधावि मं उदासीणा विअ पुच्छसि।१०।

मदनिका। जाणिदं अज्जुए। किं सो ज्जेव्व जेण अज्जुआ सरणा अदा अब्भुववण्णा।११।

वसन्तसेना। किण्णामधेओ क्खु सो।१२।

मदनिका। सो क्खु सेट्ठिचत्तरे पडिवसदि।१३।

वसन्तसेना। अइ णामं से पुच्छिदा सि।१४।

मदनिका। सो क्खु अज्जुए सुगहिदणामधेओ अज्जचारुदत्तो णाम।१५।

वसन्तसेना ॥ सहर्षम् ॥ साङ्कं मदणिए साङ्कं। सुट्ठु तुए जा णिदं।१६।

मदनिका ॥ स्वगतम् ॥ एव्वं दाव ॥ प्रकाशम् ॥ अज्जुए दलिद्दो क्खु सो सुणीअदि ।१।

वसन्तसेना। अदो ज्जेव्व कामीअदि। दलिद्दपुरिससङ्कन्तमणा खु ५७ गणिआ लोए अवअणीआ भोदि ।२।

मदनिका। अज्जुए किं कीणकुसुमं सक्कआरपादवं मङ्कअरीओ ५ ऽण सेवन्ति ।३।

वसन्तसेना। अदो ज्जेव्व ताओ मङ्कअरीओ वुच्चन्ति ।४।

मदनिका। अज्जुए ज्जइ सो मणीसिदो ता कीस दाणिं सक्कसा णाहिसारीअदि ।५।

वसन्तसेना। हञ्जे सक्कसा अहिसारिअन्तो पच्चुअआरदुब्बलदाए १० मा दाव ज्जणो दुल्लक्खदंसणो पुणो भविस्सदि ।६।

मदनिका। अज्जुए किं अदो ज्जेव्व सो अलङ्कारओ तस्स हत्थे ५८ णिक्खित्तो ।७।

वसन्तसेना। हञ्जे सुट्ठु दे ज्ञाणिदं ।८।

नेपथ्ये। अरे रे भट्टा दशसुवण्णाहं लुद्धु ज्जूदिअरु पपलीणु। ता १५ गेण्ह गेण्ह। तिठ दूरात्प्रदृष्टो ऽसि ।९।

प्रविश्यापटीक्षेपेण सम्भ्रान्तः

संवाहकः। कप्पे एशे ज्जूदिअलभावे। कीमाणके।

णववन्धणमुक्काए विअ गद्दहीए हा ताडिदो म्हि गद्दहीए।
अङ्गलाअ मुक्काए विअ शत्तीए घडुक्को विअ घादिदो म्हि शत्तीए॥ २०

लेखअवावडहिअअं शङ्किअं दट्ठूण कत्ति पब्भट्ठे।
एणिहं मग्गणिवडिदे कं णु ङ्क शलणं पवज्जामि॥

ता ज्जाव एदे शङ्किअज्जूदिअला अणदो मं अणेशन्ति ताव एदो विप्प डीवेहिं पादेहिं एदं शुणदेउलं पविशिअ देवीङ्कविश्शं ।१०।

॥ बहुविधं नाट्यं कृत्वा तथा स्थितः। ततः प्रविशति माथुरो द्यूतकरश्च ॥ ५१

माथुरः। अरे रे भद्दा दशसुवणाइ लुद्धु जूदिअरु पयलीणु। गेण्ह गेण्ह। तिष्ठ तिष्ठ दूरात्प्रदृष्टो ऽसि।१।

द्यूतकरः।

जइ वञ्चसि पाअालं इन्दं सलणं च सम्पदं जासि।
सक्खिअं वञ्चिअ एकं रुद्दो वि ण रक्खिदुं तरइ॥।२।

माथुरः। कहिं कहिं सुसक्खिअविप्पलम्भआ
पलासि रे भअपलिवेविदङ्गआ।
पदे पदे शमविशमं खलन्तआ
कुलं जसं सकलुशअं कलेन्तआ॥।३।

द्यूतकरः ॥ पदं वीक्ष्य॥ एसो वञ्चदि। इअं इअं पणट्ठा पदवी।४।

माथुरः ॥ आलोक्य सवितर्कम्॥ अरे विप्पतीपु पादु पडिमाग्गुणु देउलु ॥ विचिन्त्य॥ धुत्तु जूदिअरु विप्पदीवेहिं पादेहिं देउलं पविट्ठु।५।

द्यूतकरः। ता अणुसरेम्ह।६।

माथुरः। एव्वं भोदु।७।

॥ उभौ देवकुलप्रवेशं निरूपयतः। दृष्ट्वा अन्योन्यं संज्ञाप्य॥

द्यूतकरः। कधं कट्ठमयी पडिमा।८।

माथुरः। अले ण क्खु ण क्खु शेलप्पडिमा ॥ इति बहुविधं चालयतः संज्ञाप्य च॥ एव्वं भोदु। एहि जूदं कीलिम्ह।९। ॥ बहुविधं द्यूतं क्रीडतः॥

संवाहकः ॥ द्यूतेच्छाविकारसंवरणं बहुविधं कृत्वा स्वगतम्॥

अले।

कत्ताशद्दे णिसाणाअशश कलइ कडकं मणुशशशश।
ठक्काशद्दे व्व णडाधिबशश पब्भट्ठलञ्जशश॥
जाणामि ण कीलिशशं शुमिलुशिकलपडणाशम्हिकं जूअं।
तह्ं वि अ कोइलमङ्कले कत्ताशद्दे मणं कलदि॥।१०।

द्यूतकरः। मम पाठे मम पाठे।११।

माथुरः । ण ङ्क मम पाठे मम पाठे ।१।

संवाहकः ॥ अन्यतः सहसोपसृत्य ॥ णं मम पाठे ।२। ६२

द्यूतकरः । लद्धे गोव्हे ।३।

माथुरः ॥ गृहीत्वा ॥ अले पेदएडा गृव्हीतो ऽसि। पअच्छ तं दश सुवण्णं ।४।

संवाहकः । अज्ज दइश्शं ।५।

माथुरः । अङ्कणा पअच्छ ।६।

संवाहकः । दइश्शं पशादं कलेहि ।७।

माथुरः । अले णं सम्पदं पअच्छ ।८।

संवाहकः । शिलु पडदि ।९। १०

॥ इति भूमौ पतति । उभौ बहुविधं ताडयतः ॥

माथुरः । एसु तुव्हं ॥ द्यूतकारमपएडलीं कृत्वा ॥ द्यूदिअरमणएडलीए बद्धो ६३ सि ।१०।

संवाहकः ॥ उत्थाय सविषादम् ॥ कधं द्यूदिअलमणएडलीए बद्धो म्हि। हो एशे अम्हाणं द्यूदिअलाणं अलङ्कणीए शमए। ता कुदो दइश्शं ।११। १५

माथुरः । अले गन्धु कुलु कुलु ।१२।

संवाहकः । एव्वं कलेमि ॥ द्यूतकारमुपसृत्य ॥ अङ्कं ते देमि अङ्कं मे मुञ्चदु ।१३।

द्यूतकरः । एव्वं भोदु ।१४।

संवाहकः ॥ सभिकमुपसृत्य ॥ अङ्कशश गन्धु कलेमि अङ्कं मे अज्जो २० मुञ्चदु ।१५।

माथुरः । को दोसु। एव्वं भोदु ।१६। ६४

संवाहकः ॥ प्रकाशम् ॥ अज्ज अङ्कं तुए मुक्के ।१७।

माथुरः। मुक्के। १८।

संवाहकः ॥ द्यूतकरं प्रति ॥ अङ्के तुए बि मुक्के ।१९। २५

द्यूतकरः । मुक्के ।१।

संवाहकः । शम्पदं गमिश्शं ।२।

माथुरः । पश्रच्छ तं दशसुवणं कहिं गच्छसि ।३।

संवाहकः । पेक्खध पेक्खध भश्रलश्रा । शम्पदं ङ्गेव्व एक्काहु श्रद्धे गन्थु कडे श्रवलाहु श्रद्धे मुक्के तधावि मं श्रवलं शम्पदं ङ्गेव्व मग्गदि ।४।

माथुरः ॥ गृहीत्वा ॥ धुत्तु माथुरु श्रहं णिउणु एहिं ण श्रहं धुत्ति ङ्गामि । ता पश्रच्छ तं पेदएउश्रा सव्वं सुवणं सम्पदं ।५।

संवाहकः । कुदो दश्शं ।६।

माथुरः । पिदरं विक्किणिश्र पश्रच्छ ।७।

संवाहकः । कुदो मे पिदा ।८।

माथुरः । मादरं विक्किणिश्र पश्रच्छ ।९।

संवाहकः । कुदो मे मादा ।१०।

माथुरः । श्रप्पाणं विक्किणिश्र पश्रच्छ ।११।

संवाहकः । कलेध पशादं णेध मं लाञ्जमग्गं ।१२।

माथुरः । पसरु पसरु ।१३।

संवाहकः । एव्वं भोदु ॥ इति परिक्रामति ॥ श्रङ्गा किणाध मं इमश्श शक्किश्रश्श कृत्यादो दशेहिं सुवणकेहिं ॥ दृष्ट्वा आकाशे ॥ किं भणाध किं कलश्श्शशि त्ति । गेहे दे कम्मकले ङ्गविश्शं । कधं श्रदश्श्र पडिवश्रणं गदे । भोदु एव्वं इमं श्रणं भणाश्श्शं ॥ पुनस्तदेव पठति ॥ कधं एशे बि मं श्रवधीलिश्र गदे । श्रा श्रङ्गचारुदत्तश्श विहवे विहडिदे एशे वट्टामि मन्दभाए ।१४।

माथुरः । णं देहि ।१५।

संवाहकः । कुदो दश्शं ।१६। ॥ इति पतति । माथुरः क्रीडति ॥

संवाहकः । श्रङ्गा पलित्ताश्रध पलित्ताश्रध ।१७।

॥ ततः प्रविशति दर्दुरकः ॥

दर्दुरकः। भो द्यूतं हि नाम पुरुषस्यासिंहासनं राज्यम्। कुतः। न गणयति पराभवं कुतश्चिद्धरति ददाति च नित्यमर्थजातम्। नृपतिरिव निकाममायदर्शी विभववता समुपास्यते जनेन ॥

अपिच।

द्रव्यं लब्धं द्यूतेनैव दारामित्रं द्यूतेनैव।
दत्तं भुक्तं द्यूतेनैव सर्वं नष्टं द्यूतेनैव ॥

अपिच।

त्रेताकृतसर्वस्वः पावरपतनाच्च शोषितशरीरः।
नार्दितदर्शितमार्गः कष्टेन विनिपातितो यामि ॥ १०

॥ अग्रतो ऽवलोक्य ॥ अयमस्माकं पूर्वसभिको माथुर इत एवाभिवर्तते। भवत्यपक्रमितुं न शक्यते तदवगुण्ठयाम्यात्मानम् ॥ इति बहुविधं नाट्यं कृत्वा स्थितः। उत्तरीयं निरीक्ष्य ॥

अयं पटः सूत्रदरिद्रतां गतः
अयं पटश्छिद्रशतैरलङ्कृतः। १५
अयं पटः प्रावरितुं न शक्यते
अयं पटः संवृत एव शोभते ॥

अथवा किमयं तपस्वी करिष्यति। यो ऽहं। ६८

पादेनैकेन गगणे द्वितीयेन च भूतले।
तिष्ठाम्युल्लम्बितस्तावद्यावत्तिष्ठति भास्करः ॥ २०

माथुरः। दापय दापय ।१।

संवाहकः। कुदो दइश्शं ।२। ॥ माथुरः कर्षति ॥

दर्दुरकः। अये किमेतदयतः ॥ आकाशे ॥ किं भवानाह। अयं द्यूतकरः सभिकेन खलीक्रियते न कश्चिन्मोचयतीति। नन्वयं दर्दुरो मोचयति ॥ उपसृत्य ॥ अन्तरमन्तरम् ॥ दृष्ट्वा ॥ अये कथं माथुरो धूर्तः। अयमपि २५

तपस्वी संवाहकः ।

यः स्तब्धं दिवसान्तमानतशिरा नास्ते समुल्लम्बितो
यस्योद्वर्षणलोष्टकैरपि सदा पृष्ठं न ज्ञातः किणः ।
यस्यैतच्च न कुक्कुरैरपि मुहुर्जङ्घान्तरं चर्व्यते
तस्यात्यायतकोमलस्य सततं घृतप्रसङ्गेन किं ॥

भवतु माथुरं तावत्सान्त्वयामि ॥ उपगम्य ॥ माथुर अभिवादये ।

माथुरः । प्रत्यभिवादये ।

दर्दुरकः । किमेतत् ।

माथुरः । अग्गं दशसुवर्णं धारेदि ।१।

दर्दुरकः । ननु कल्यवर्तमेतत् ।

माथुरः ॥ दर्दुरस्य कक्षातललुपडीकृतं पटमाकृष्य ॥ भट्टा पश्यत पश्यत। जङ्घ रपडप्पावुदो अग्गं पुलिसो दशसुवर्णं कल्लवत्तं भणादि ।२।

दर्दुरकः । अरे मूर्ख नन्वहं दशसुवर्णान्कटकरणेन प्रयच्छामि। तत्किं यस्यास्ति धनं स किं क्रोडे कृत्वा प्रदर्शयति। अरे।

उच्छिन्नोऽसि विनष्टोऽसि दशस्वर्णस्य कारणात् ।
पञ्चेन्द्रियसमायुक्तो नरो व्यापाद्यते त्वया ॥

माथुरः । भट्टा तुए दशसुवण्णु कल्लवत्तु मम एसु विक्कवु ।३।

दर्दुरकः । यद्येवं श्रूयतां तर्हि अन्यांस्तावद्दशसुवर्णानस्यैव प्रयच्छ। अयमपि द्यूतं शीलयतु।

माथुरः । तत्किं भोदु ।४।

दर्दुरकः । यदि जेष्यति तदा दास्यति।

माथुरः । अरु ण जिणादि ।५।

दर्दुरकः । तदा न दास्यति।

माथुरः । अरु ण जुत्तं जम्पिदुं। एव्वं अक्खन्तो तुरुं पयच्छ धुत्तआ। अरुं पि णाम माथुरु धुत्तु भूअं मिच्छा आदंसआमि अणास्स

बि अहं ण बिभेमि। धुत्ता खण्डिअवुत्तो सि तुहं।१।

दर्दुरकः। अरे कः खण्डितवृत्तः।

माथुरः। तुहं खण्डिदवुत्तो।२।

दर्दुरकः। पिता ते खण्डितवृत्तः ॥ संवाहकस्यापक्रमितुं संज्ञां ददाति ॥

माथुरः। गोसाविअपुत्त ण पडिस्सुदिअ दूदं मए सेविदं।३। ५

दर्दुरकः। मया एवं धृतमासेवितम्।

माथुरः। अले संवाहअ पअच्छ तं दशसुवर्णं।४। ७१

संवाहकः। अज्ज दइअशं दाव दइअशं।५। ॥ माथुरः कर्षति ॥

दर्दुरकः। मूर्ख परोन्ने खलीकर्तुं शक्यते न ममाग्रतः खलीकर्तुम्।

॥ माथुरः संवाहकमाकृष्य ग्रीवायां मुष्टिप्रहारं ददाति। संवाहकः सशोणितं मूर्धा नाटयन्भूमौ १० पतति। दर्दुरक उपसृत्यान्तरयति। माथुरो दर्दुरं ताडयति। दर्दुरः प्रतीपं ताडयति ॥

माथुरः। अले ले दुट्ठ हिणालिआपुत्तअ फलं पि पाबिहसि।६।

दर्दुरकः। अरे मूर्ख अहं त्वया मार्गगत एव ताडितः श्वो यदि राजकुले ताडयिष्यसि तदा द्रक्ष्यसि।

माथुरः। एसु पेक्खिस्सं।७। १५

दर्दुरकः। कथं द्रक्ष्यसि।

माथुरः ॥ प्रसार्य चक्षुषी ॥ एव्वं पेक्खिस्सं।८। ७२

॥ दर्दुरो माथुरस्य पांशुना चक्षुषी पूरयित्वा संवाहकस्यापक्रमितुं संज्ञां ददाति। माथुरो ऽक्षिणी निगृह्य भूमौ पतति। संवाहको ऽपक्रामति ॥

दर्दुरकः। ॥ स्वगतम् ॥ प्रधानसभिको माथुरो मया विरोधितः। २० तन्नात्र युज्यते स्थातुम्। कथितं च मम प्रियवयस्येन शर्विलकेन यथा किल आर्यकनामा गोपालदारकः सिद्धादेशेन समादिष्टो राजा भविष्यतीति। सर्वश्चास्मद्विधो जनस्तमनुसरति। तदहमपि तत्समीपमेव गच्छामि ॥ इति निष्क्रान्तः ॥

संवाहकः। ॥ सत्रासं परिक्रम्य दृष्ट्वा ॥ एशे कश्श वि अपलावुदपक्ख २५

दुआलके गेहे। ता एत्थ पविशिश्शं ॥ प्रवेशं रूपयित्वा वसन्तसेनामवलोक्य ॥ अज्जे शलणागद म्हि ।१।

वसन्तसेना। अभअं सरणागदस्स। कुज्जे ठक्कुहि पक्खदुआरअं।२।

चेटी। ॥ तथा कृत्वा परिक्रम्य ॥ अज्जुए किदं ।३।

वसन्तसेना। किं।

चेटी। जं तुए कहिदं ।४।

वसन्तसेना। कुदो दे भअं ।५।

संवाहकः। अज्जे धणिकादो ।६।

वसन्तसेना। कुज्जे सम्पदं अबावुणु पक्खदुआरअं ।७।

संवाहकः ॥ आत्मगतम् ॥ कधं धणिकादो तुलिदं शे भअकालणं। शुश्रु खु एव्वं वुच्चदि।

जे अत्तबलं जाणिअ भालं तुलिदं वहेइ माणुशे।
ताह कवलणं ण जाअदि ण अ कत्तालगडे विबज्जदि ॥

एत्थ लक्खिद म्हि ।८।

माथुरः ॥ अक्षिणी प्रमृज्य द्यूतकरं प्रति ॥ अले देहि देहि ।९।

द्यूतकरः। भट्टा जावच्चिअ अम्हे दड्ढरेण कलहाविदा तावच्चिअ सो गोहो अबक्कन्तो ।१०।

माथुरः। तस्स डूदिअरस्स मुट्ठिप्पहारेण णासिका भग्गा आसि। ता एहि रुहिरपदं अणुसरेम्ह ।११। ॥ अनुसृत्य ॥

द्यूतकरः। भट्टा वसन्तसेणागेहं पविट्ठो सो ।१२।

माथुरः। भूदाइं सुवण्णाइं ।१३।

द्यूतकरः। लाउलं गदुअ णिवेदेम्ह ।१४।

माथुरः। एस धुत्तो इदो णिक्कमिअ अणत्त गमिस्सदि। ता उअरोधेणेव गेण्हेम्ह ।१५।

वसन्तसेना ॥ मदनिकायाः संज्ञां ददाति ॥

मदनिका। कुदो अज्जो को वा अज्जो कस्स वा अज्जो कं वा वित्तिं अज्जो उवजीअदि कुदो वा भअं ।१।

संवाहकः। शुणादु अज्जुआ। अज्जुए पाडलिउत्ते मे जम्मभूमी गहबइदालके कग्गे शंवाहकश्श वित्तिं उवजीआमि ।२।

वसन्तसेना। सुउमारा खु कला सिक्खिदा अज्जेण ।३।

संवाहकः। अज्जुए कलेत्ति शिक्खिदा आजीविआ दाणिं शंवुत्ता ।४।

चेटी। अदिणिव्विणं अज्जेण पडिवअणं दिण्णं। तदो तदो ।५।

संवाहकः। तदो अज्जुए एशे णिअगेहे आक्खिण्डकाणं मुहादो शुणिअ अपुव्वदेशदंशणकुदूहलेण इह आगदे। इध बि मए पविशिअ उज्जइणिं एक्के अज्जे शुश्शूशिदे जे तालिशे पिअदंशणे पिअवादी दश्श ण कित्तेदि अवकिदं विशुमलेदि। किं बहुणा उत्तेण दक्खिणादाए पलकेलअं विअ अत्ताणअं अवगच्छदि शलणागदवच्छले अ ।६।

चेटी। को दाणिं अज्जुआए मणोरहत्तरस्स गुणाइं चोरिअ उज्जइणिं अलङ्करेदि ।७।

वसन्तसेना। साहु हञ्जे साहु। मए बि एव्वं जेव्व हिअएण मन्तिदं ।८।

चेटी। अज्ज तदो तदो ।९।

संवाहकः। तदो अज्जुए शे दाणिं अणुक्कोशकिदेहिं पदाणेहिं ।१०।

वसन्तसेना। किं उवरुद्धविहवो संवुत्तो ।११।

संवाहकः। अणाचक्खिदे जेव्व कधं अज्जुआए विण्णादं ।१२।

वसन्तसेना। किं एत्थ जाणीअदि दुल्लहा गुणा विहवा अ अपेएसु तडागेसु बहुदरं उदअं भोदि ।१३।

चेटी। अज्ज किणामधेओ खु सो ।१४।

संवाहकः। के दाणिं तश्श भूदलमिअङ्कश्श णामं ण आणादि

शे क्खु शेष्ठिचत्तले पडिवशदि शलाकृणिञ्जणामधेए अज्जचालुदत्ते णाम ।१।

७८ वसन्तसेना ॥ सहर्षमासनादुत्थितीय ॥ अज्जस्स अत्तकेरकं एदं गेकं। कञ्जे देहि से आसणं। तालवेण्टअं गेण्ह परिस्समो अज्जस्स वाधेदि ।२।

५ चेटी ॥ तथा करोति ॥

संवाहकः ॥ स्वगतम् ॥ , कधं अज्जचालुदत्तश्श णामशंकित्तणेण ईदिशे मे आदले। शाङ्क अज्जचालुदत्त शाङ्क पुरुवीए तुमं एक्के जीव शि शेशे उण जणे शशदि ॥ इति पादयोर्निपत्य ॥ भोदु अज्जुए भोदु। आशणे णिशीददु अज्जुआ ।३।

१० वसन्तसेना ॥ आसने समुपविश्य ॥ अज्ज कुदो सो धणिओ ।४।

संवाहकः ।

शङ्कालधणे क्खु शज्जणे काह ण कोइ चलाचले धणे ।
जे पूइदुं वि आणादि शे पूआविशेशं वि आणादि ॥ ।५।

७१ वसन्तसेना। तदो तदो ।६।

१५ संवाहकः। तदो तेण अज्जेण शवित्ती पलिचालके कद म्हि चालित्तावशेशे च तश्शिं जूदोवजीवि म्हि शंवुत्ते। तदो भाअधेअवि शमदाए दशशुवणाअं जूदे कालिदं ।७।

माथुरः। उच्छादिदो म्हि मूशिदो म्हि ।८।

संवाहकः। एदे दे शक्किअजूदिअला मं अणुशन्धअन्ति। शम्पदं २० शुणिअ अज्जुआ पमाणं ।९।

वसन्तसेना। मदणिए वासपादवविशण्ठुलदाए पक्खिणो वि इदो तदो आकिण्डन्ति। कञ्जे ता गच्छ एदाणं शक्किअजूदिअराणं अग्गं अज्जो जेव्व पडिवादेदि त्ति इमं कत्थाभरणअं तुमं देहि ।१०। ॥ इति हस्तात्कटकमाकृष्य चेट्याः प्रयच्छति ॥

८० चेटी ॥ गृहीत्वा ॥ जं अज्जुआ आणवेदि ।११। ॥ इति निष्क्रान्ता ॥

माथुरः। उच्छादिदो म्हि मूसिदो म्हि।१।

चेटी। जधा एदे उद्दं पेक्खन्ति दीहं णीससन्ति अ विसूरअन्ति अक्खिलिक्खन्ति अ डम्भारणिक्खिदलोअणा तधा तक्केमि एदे दे सक्खिअन्नूदि अरा क्खविस्सन्ति ॥ उपगम्य ॥ अज्ज वन्दामि।२।

माथुरः। सुक्खं तुक्ख क्खोडु।३।

चेटी। अज्ज कदमो तुम्हाणं सक्खिओ।४।

माथुरः।

कस्स तुक्खं तणुमज्झे अक्खरेण रइदक्खुव्विणादिणा।
जम्पसि मम्मणवयणं आलोअन्ती कडक्खेण॥

णत्थि मे विक्खवो अणत्त वन्न।५।

चेटी। जइ ईदिसाइं ण मन्तेसि ता ण क्खोसि नूदिअरो। अत्थि कोवि तुम्हाणं धारओ।६।

माथुरः। अत्थि दशसुवण्णं धालेदि किं तस्स।७।

चेटी। तस्स कारणादो अज्जुआ इमं कत्थाभरणं पडिवादेदि। णक्खि णक्खि सो ज्जेव्व पडिवादेदि।८।

माथुरः ॥ सहर्षं गृहीत्वा ॥ अले भणेसि तं कुलपुत्तअं। भूदं तुक्ख गन्थु आअच्छ पुणो नूदं रमक्ख।९। ॥ इति निष्क्रान्तौ ॥

चेटी ॥ वसन्तसेनामुपसृत्य ॥ अज्जुए परित्तुट्ठा गदा सक्खिअन्नूदिअरा।१०।

वसन्तसेना। ता गच्छदु अज्जो बन्धुअणं समस्सासिदुं।११।

संवाहकः। अज्जुए जइ एव्वं ता इमं कला पलिअणकत्थगदा कलीअदु।१२।

वसन्तसेना। अज्ज जस्स कारणादो इमं कला सिक्खीअदि सो ज्जेव्व अज्जेण सुस्सूसिदपुरुव्वो सुस्सूसिदव्वो।१३।

संवाहकः ॥ स्वगतम् ॥ अज्जुआए णिउणं पच्चादिट्ठे म्हि। ता कधं पच्चुवकलिश्शं ॥ प्रकाशम् ॥ अज्जुए अहं एदिणा नूदिअलावमाणेण

शक्कशमणके कुविश्शं। ता शंवाहके ब्रूदिअन्ति शक्कश्शमणके शंवु त्तेत्ति शुमलिद्व्वे अज्जुआए एदं अक्खलु।१।

वसन्तसेना। अज्ज अलं साङ्कमेण।२।

संवाहकः। अज्जुए कले णिच्चए ॥ इति परिक्रम्य ॥

ब्रूदेण तं कदं मे जं वीरुच्छं जणश्श शव्वश्श।
एणिहं पाअडशीशे णलिन्दमग्गेण विक्कलिश्शं ॥।३।

॥ नेपथ्ये कलकलः ॥

संवाहकः ॥ आकर्ण्य ॥ अले किं णेदं ॥ आकाशे ॥ किं भणाधा। एशे क्खु वशन्तशेणाकेलके खुण्टमोडके णाम दुप्पकत्थी विक्कलेदि त्ति। अहो अज्जुआए गन्धगअं पेक्खिअशं गदुअ। अहुवा किं मम एदिणा जधाववशिदं अणुचिष्ठिअशं।४। ॥ इति निष्क्रान्तः ॥

॥ ततः प्रविशत्यपटीक्षेपेण प्रहृष्टो विकटोज्ज्वलवेशः कर्णपूरकः ॥

कर्णपूरकः। कहिं कहिं अज्जुआ।५।

चेटी। दुम्मणुस्स किं ते उव्वेअकारणं जं अग्गदो वट्टिदं अज्जुअं ण पेक्खसि।६।

कर्णपूरकः ॥ दृष्ट्वा ॥ अज्जुए वन्दामि।७।

वसन्तसेना। कामऊरअ परितुट्ठमुहो लक्खीअसि ता किं णेदं।८।

कर्णपूरकः ॥ सविस्मयम् ॥ अज्जुए वञ्चिदासि जाए अज्ज कामऊरअस्स परक्कमो ण दिट्ठो।९।

वसन्तसेना। कामऊरअ किं किं।१०।

कर्णपूरकः। सुणादु अज्जुआ। जो सो अज्जुआए खुण्टमोडओ णाम दुप्पकत्थी सो आलाणखम्भं भञ्जिअ मत्तहत्थिं वाबादिअ मत्तहत्थिसङ्घोहं करेन्तो राअमग्गं ओदिण्णो। तदो एत्थन्तरे उग्घुट्ठं जणेण।

अवणेध बालअजणं तुरिदं आरुक्ख रुक्खपासादं।
किं ण क्खु पेक्खध पुरदो दुट्ठो कत्थी इदो एदि॥

अवि अ । ८५

विअलइ णेउरजुअलं हिज्जन्ति अ मेक्खला मणिक्कइआ ।
वलआ अ सुन्दरदरा रअणङ्कुरजालपडिबद्धा ॥

तदो तेण दुट्ठकत्थिणा करचलणरदणेहिं फुल्लणलिणिं विअ णअरिं उज्जाइणिं अवगाहमाणेण समासादिदो परिव्वाअओ । तं च परिब्भ ५
टदण्डकुण्डिअभाअणं सीकरेहिं सिञ्चिअ दत्तत्तरे खित्तं पेक्खिअ पुणो वि उग्घुट्ठं जणेण हा परिव्वाअओ वाबादीअदि त्ति ।१।

वसन्तसेना ॥ ससम्भ्रमम् ॥ अहो पमादो ।२। ८६

कर्णपूरकः । अलं सम्भमेण सुणादु दाव अज्जुआ । तदो विच्छि णसङ्खलाकलावअं दत्तत्तरपरिग्गहिदं परिव्वाअअं उव्वहन्तं तं पेक्खिअ १०
कणऊरएण मए णहि णहि अज्जुआए अणपिणडोवपुट्ठेण दासेण वामचलणेण ऊरुल्लेक्खअं उग्घुसिअ तुरिदं आवणादो लोहदण्डं गे णिहअ आआरिदो सो दुट्ठकत्थी ।३।

वसन्तसेना । तदो तदो ।४।

कर्णपूरकः । १५

आहणिऊण सरोसं तं कत्थिं विज्जुसेलसिहराभं ।
मोआविओ मए सो दत्तत्तरसण्ठिओ परिव्वाअओ ॥ ।५।

वसन्तसेना । सुट्ठु दे कदं तदो तदो ।६। ८७

कर्णपूरकः । तदो अज्जुए साङ्कु रे कणऊरअ साङ्कु त्ति एत्ति अमेत्तं भणन्ती विसमभरक्कन्ता विअ णावा एक्कदो पल्लत्था सअला २०
उज्जाइणी आसि । तदो अज्जुए एक्केण सुणाइं आहरणट्ठाणाइं पराम सिअ उद्धं पेक्खिअ दीहं णीससिअ अअं पावारओ ममोवरि क्खित्तो ।७।

वसन्तसेना । कणऊरअ जाणीहि दाव किं एसो जादीकुसुमवा सिदो पावारओ ण वेत्ति ।८। २५

कर्णपूरकः। अज्जुए मदगन्धेण सुट्ठु तं गन्धं ण जाणामि।१।

८८ वसन्तसेना। णामं पि दाव पेक्ख।२।

कर्णपूरकः। इमं णामं अज्जुआ एव्व वाएदु।३। ॥ इति प्रावारकमु

पनयति ॥

५ वसन्तसेना। आर्यचारुदत्तस्य। इति वाचयित्वा सस्पृहं गृहीत्वा प्रावृणोति ॥

चेटी। कणअरअ सोहइ अज्जुआए पावारओ।४।

कर्णपूरकः। आं सोहइ अज्जुआए पावारओ।५।

वसन्तसेना। कणअरअ इदं दे पारितोसिअं।६। ॥इत्याभरणं प्रयच्छति॥

कर्णपूरकः ॥शिरसा गृहीत्वा प्रणम्य च॥ सम्पदं सुट्ठु सोहदि अज्जु

१० आए पावारओ।७।

वसन्तसेना। कणअरअ एदाए वेलाए कहिं स अज्जचारुदत्तो।८।

८९ कर्णपूरकः। एदेण जेव्व मग्गेण पवुत्तो गेहं।९।

वसन्तसेना। हञ्जे उब्बरिदणं अलिन्दअं आरुहिअ अज्जचारुदत्तं

पेक्खम्ह।१०।

१५ ॥ इति निष्क्रान्ताः सर्वे ॥

इति मृच्छकटिकायां

द्यूतकरसंवाहको नाम

द्वितीयो ऽङ्कः ॥

ततः प्रविशति चेटः । १०

चेटः ।

शुअणे ङ भिच्चाणुकम्पके शामिए णिद्धणके बि शोव्हदि ।
पिशुणे उण दव्वगव्विदे डुक्कले क्खु पलिणामदालुणे ॥
अबि अ । ५

शश्शपलक्कवलद्दे ण शक्कि वालिदुं
अणकलत्तपशत्ते ण शक्कि वालिदुं ।
जूदपशत्तमणुश्शे ण शक्कि वालिदुं
जे बि शव्हाविअदोशे ण शक्कि वालिदुं ॥

काबि वेला अज्जचालुदत्तश्श गन्धव्वं शुणिदुं गदश्श अदिक्कमदि १०
अद्धलअणी अज्ज बि णागच्छदि । ता जाव वाहिलडुआलशालाए
गडुअ शुविश्शं ।१।

॥ तथा करोति । ततः प्रविशति चारुदत्तो विटूषकश्च ॥ ११

चारुदत्तः । अहो साधु भावरेभिलकेन गीतम् । वीणा हि नाम
अमृतसमुद्भवोत्थितं रत्नम् । यतः । १५

उत्कण्ठितस्य हृदयानुगुणा वयस्या
सङ्केतके चिरयति प्रवरो विनोदः ।
संस्थापना प्रियतमा विरहातुराणां
रक्तस्य रागपरिवृद्धिकरः प्रमोदः ॥

विटूषकः । भो, एहि गेहं गच्छेम्ह ।२। २०

चारुदत्तः । अहो सुट्ठु भावरेभिलकेन गीतम् । १२

विदूषकः। मम दाव दुवेहिं ज्जेव्व रुस्सं ज्ञाअदि। इत्थिआए सक्कदं पढन्तीए मणुस्सेण अ काअलिं गाअन्तेण। इत्थिआ दाव सक्कदं पढन्ती दिणाणवणस्सा विअ गिट्ठी अधिअं सुसुआअदि मणुस्सो वि काअलिं गाअन्तो सुक्खसुमणोदामवेट्ठिदो वुड्ढपुरोहिदो विअ मत्तं ज्जेव्व ५न्तो दिट्ठं मे ण रोअदि।१।

चारुदत्तः। वयस्य सुट्ठु खल्वस्य गीतं भावरेभिलेन। न च भवान्परितुष्टः।

रक्तं च नाम मधुरं च समं स्फुटं च
भावान्वितं च ललितं च मनोहरं च।
१० किं वा प्रशस्तवचनैर्बहुभिर्मदुक्तं
रक्तर्हिता यदि भवेद्वनितेति मन्ये॥

१३अपिच।

तं तस्य स्वरसंक्रमं मृदुगिरः श्लिष्टं च तल्लीस्वनं
वर्णानामपि मूर्छनान्तरगतं तारं विरामे मृदुम्।
१५ हेलासंयमितं पुनश्च ललितं रागाद्विरुच्चारितं
यत्सत्यं विरते ऽपि गीतसमये गच्छामि शृण्वन्निव॥

विदूषकः। भो वअस्स आबणान्तरवीहीए सुहं कुक्कुरा बि पसुत्ता ता गेहं गच्छेम्ह ॥अग्रतो ऽवलोक्य॥ वअस्स पेक्ख पेक्ख एसो बि अन्धआरस्स विअ अवआसं देन्तो अन्तरिक्खपासादादो ओदरदि भअवं २०चन्दो।२।

चारुदत्तः। सम्यगाह भवान्।

असौ हि दत्वा तिमिरावकाशमस्तं व्रजत्युन्नतकोटिरिन्दुः।
जलावगाढस्य वनद्विपस्य तीक्ष्णं विषाणाग्रमिवावशिष्टम्॥

विदूषकः। भो एदं अम्हाणं गेहं। वड्ढमाणआ वड्ढमाणआ देहि २५दुआरअं।३।

चेटः। अज्जमित्तेअ।ह शलशज्जोए शुणीअदि। आगदे अज्जचालु दत्ते। ता जाव दुआलअं देमि ॥ तथा कृत्वा ॥ अज्ज वन्दामि अज्ज मित्तेअ तुमं पि वन्दामि। एत्थ वित्थिण्णे आशणे णिशीदन्तु अज्जा।१।

॥ उभौ नाट्येन प्रविश्योपविष्टौ ॥

विदूषकः। वड्ढमाणआ रअणिअं सद्दावेहि पादाइं धोइदुं।२।

चारुदत्तः ॥ सानुकम्पम् ॥ अलं सुप्तजनं प्रबोधयितुम्।

चेटः। अज्ज मित्तेअ अहं पाणिअं गेण्हे तुमं पादाइं धोवेहि।३।

विदूषकः। ॥ सक्रोधम् ॥ भो वअस्स एसो दाणिं दासीए उत्तो भ विअ पाणिअं गेण्हदि मं च बम्हणं पादाइं धोवाबेदि।४।

चारुदत्तः। वयस्य मैत्रेय त्वमुदकं गृहाण वर्धमानश्च पादौ प्रक्षा लयतु।

चेटः। अज्ज मित्तेअ देहि उदअं।५।

विदूषकस्तथा करोति चेटश्चारुदत्तस्य पादौ प्रक्षालयापसरति ॥

चारुदत्तः। दीयतां ब्राह्मणस्य पादोदकम्।

विदूषकः। किं मम पादोदएहिं। भूमीए ज्जेव्व मए पिट्ठिदं गद्दहेण विअ पुणो वि लोट्ठिदव्वं।६।

चेटः। अज्ज मित्तेअ बम्हणे क्खु तुमं।७।

विदूषकः। ज्जधा सव्वणागाणं मज्झे डुण्डुहो तधा सव्वबम्हणाणं मज्झे अहं बम्हणो।८।

चेटः। अज्ज मित्तेअ तधावि धोइश्शं ॥ तथा कृत्वा ॥ अज्ज मित्तेअ एदं तं शुवण्णभण्डअं मम दिवा तुह लत्तिं च ता गेण्ह।९। ॥ इति दत्वा निष्क्रान्तः ॥

विदूषकः। ॥ गृहीत्वा ॥ अज्ज वि एदं चिट्ठदि। किं एत्थ उज्जइणीए चोरो वि णत्थि ज्जो एदं दासीए उत्तो णिद्दाचोरं णाबहरदि। भो वअस्स अब्भन्तरचतुस्सालअं पवेसआमि णं।१०।

चारुदत्तः ।

अलं चतुःशालमिमं प्रवेश्य प्रकाशनार्थीकृत एष यस्मात् ।
तस्मात्स्वयं धारय विप्र तावद्यावन्न तस्याः खलु भोः समर्प्यते ॥

॥ निद्रां नाटयन् ॥ तं तस्य स्वरसंक्रममिति पुनः पठति ॥

विटूषकः । अवि णिद्दाअदि भवं ।१।

चारुदत्तः । अथ किम् ।

इयं हि निद्रा नयनावलम्बिनी ललाटदेशादुपसर्पतीव माम् ।
अदृश्यरूपा चपला ज्वरेव मनुष्यसत्वं परिभूय वर्धते ॥

विटूषकः । ता सुवेम्ह ।२। ॥ नाट्येन स्वपितः ॥ ततः प्रविशति शर्विलकः ।

शर्विलकः ।

कृत्वा शरीरपरिणाहसुखप्रवेशं
शिन्नावलेन च बलेन च कर्ममार्गम् ।
गच्छामि भूमिपरिसर्पणघृष्टपार्श्वो
निर्मुच्यमान इव जीर्णतनुर्भुजङ्गः ॥

॥ सर्वतोऽवलोक्य सहर्षम् ॥ अये कथमस्तमुपगच्छति स भगवान्मृगाङ्कः ।

तथाहि ।

नृपतिपुरुषशङ्कितप्रचारं परगृहदूषणनिश्चितैकवीरम् ।
घनपटलतमोनिरुद्धतारा रजनिरियं जननीव संवृणोति ॥

वृद्धवाटिकापरिसरे सन्धिं कृत्वा प्रविष्टो ऽस्मि मध्यमकं तावदिदानीं चतुःशालकमपि दूषयामि । भोः ।

कामं नीचमिदं वदन्ति पुरुषाः स्वप्ने च यद्धर्धते
विश्वस्तेषु च वञ्चनापरिभवश्चौर्यं न शौर्यं हि तत् ।
स्वाधीना वचनीयतापि हि वरं बद्धो न सेवाञ्जलि
र्मार्गो ह्येष नरेन्द्रसौनिकवधे पूर्वं कृतो द्रौणिना ॥

तत्कस्मिन्नु देशे सन्धिमुत्पादयामि ।

देशः को नु जलावसेकशिथिलो यस्मिन्न शब्दो भवे
द्वित्तीनां च न दर्शनान्तरगतः सन्धिः करालो भवेत् ।
क्षारक्षीणतया च लोष्टककृशं जीर्णं क्व कुम्भे भवे
त्कस्मिन्स्त्रीजनदर्शनं च न भवेत्स्यादर्थसिद्धिश्च मे ॥

॥ भित्तिं परामृश्य ॥ नित्यादित्यदर्शनोदकसेचनेन दूषितेयं भूमिः क्षा ५
रक्षीणा मूषिकोत्करश्चेह । कुत सिद्धो ऽयमर्थः । प्रथममेतत्स्कन्दपुत्रा १०
णां सिद्धिलक्षणम् । अत्र कर्मप्रारम्भे कीदृशमिदानीं सन्धिमुत्पादयामि ।
इह खलु भगवता कनकशक्तिना चतुर्विधः सन्ध्युपायो दर्शितः ।
तद्यथा पक्वेष्टकानामाकर्षणमामेष्टकानां तु छेदनं पिण्डमयानां सेचनं
काष्ठमयानां पाटनमिति । तदत्र पक्वेष्टके इष्टिकाकर्षणम् । तत्र । १०

पद्मव्याकोशं भास्करं बालचन्द्रं
वापीविस्तीर्णं स्वस्तिकं पूर्णकुम्भम् ।
तत्कस्मिन्देशे दर्शयाम्यात्मशिल्पं
दृष्ट्वा श्वो यं यद्विस्मयं यान्ति पौराः ॥

तदत्र पक्वेष्टके पूर्णकुम्भ एव शोभते । तमुत्पादयामि । १५

अन्यासु भित्तिषु मया निशि पाठितासु
क्षारक्षतासु विषमासु च कल्पनासु ।
दृष्ट्वा प्रभातसमये प्रतिवेशिवर्गो
दोषांश्च मे वदति कर्मणि कौशलं च ॥

नमो वरदाय कुमारकार्तिकेयाय नमः कनकशक्तये ब्रह्मणाय २०
देवाय देवव्रताय नमो भास्करनन्दिने नमो योगाचार्याय यस्याहं
प्रथमः शिष्यः । तेन च परितुष्टेन योगरोचना मे दत्ता ।

अनया हि समालब्धं न मां द्रक्ष्यन्ति रक्षिणः ।
शस्त्रं च पतितं गात्रे रुजं नोत्पादयिष्यति ॥

॥ तथा करोति ॥ धिक्कष्टं प्रमाणसूत्रं मे विस्मृतम् ॥ विचिन्त्य ॥ आं २५

इदं यज्ञोपवीतं प्रमाणसूत्रं भविष्यति। यज्ञोपवीतं हि नाम ब्राह्मणस्य महदुपकरणं विशेषतो ऽस्मद्विधस्य। कुतः।

एतेन मापयति भित्तिषु कर्ममार्गं
मेतेन मोचयति भूषणसम्प्रयोगान्।
उद्घाटको भवति यत्प्रदृढे कपाटे
दष्टस्य कीटभुजगैः परिवेष्टनं च॥

मापयित्वा कर्म समारभे ॥ तथा कृत्वावलोक्य च ॥ एकलोष्टावशेषो ऽयं सन्धिः। धिक्कष्टमहिना दष्टो ऽस्मि ॥ यज्ञोपवीतेनाङ्गुलीं बद्ध्वा विषवेगं नाटयति ॥ चिकित्सां कृत्वा स्वस्थो ऽस्मि ॥ पुनः कर्म कृत्वा दृष्ट्वा च ॥ अये ज्वलति प्रदीपः। तथाहि।

शिखा प्रदीपस्य सुवर्णपिञ्जरा महीतले सन्धिमुखेन निर्गता।
विभाति पर्यन्ततमःसमावृता सुवर्णरेखेव कषे निवेशिता॥

॥ पुनः कर्म कृत्वा ॥ समाप्तो ऽयं सन्धिः। भवतु प्रविशामि। अथवा न तावत्प्रविशामि प्रतिपुरुषं तावत्प्रवेशयामि ॥ तथा कृत्वा ॥ अये न कश्चित्। नमः कार्तिकेयाय ॥ इति प्रविश्य दृष्ट्वा च ॥ अये पुरुषद्वयं सुप्तम्। भवतु आत्मरक्षार्थं कपाटमुद्घाटयामि। कथं जीर्णबाहुकस्य विरौति कपाटः। तथावत्सलिलमन्वेषयामि। क्व नु खलु सलिलं भविष्यति ॥ इतस्ततो दृष्ट्वा गृहीत्वा सलिलं प्रक्षिपत्सशङ्कम् ॥ मा तावद्भूमौ पतच्छब्दमुत्पादयेत्। भवत्वेवं तावत् ॥ पृष्ठेन प्रतीच्य कपाटमुद्घाट्य ॥ भवत्वेवं तावदिदानीं किं लब्धसुप्तमुत परमार्थसुप्तमिदं द्वयम् ॥ त्रासयित्वा परीक्ष्य च ॥ अये परमार्थसुप्तेनानेन भवितव्यम्। तथाहि।

निःश्वासो ऽस्य न शङ्कितः सुविशदस्तुल्यान्तरं वर्तते
दृष्टिर्गाढनिमीलिता न विकला नाभ्यन्तरे चञ्चला।
गात्रं स्रस्तशरीरसन्धिशिथिलं शय्याप्रमाणाधिकं
दीपं चापि न मर्षयेदभिमुखं स्याल्लब्धसुप्तं यदि॥

॥ समन्ताद्वलोक्य ॥ अये कथं मृदङ्गः। अयं दर्दुरः। अयं पणवः। इय मपि वीणा। एते वंशाः। अमी पुस्तकाः। कथं नाट्याचार्यगृहमिदम्। अथवा भवनप्रत्ययात्प्रविष्टो ऽस्मि तत्किं परमार्थदरिद्रो ऽयमुत राज भयाच्चौरभयाद्वा भूमिष्ठद्रव्यं धारयति। तन्ममापि नाम शर्विलकस्य भूमिष्ठं द्रव्यम्। भवतु वीजं प्रक्षिपामि ॥ तथा कृत्वा ॥ निक्षिप्तं वीजं न ५
क्वचित्स्फारीभवति। अये परमार्थदरिद्रो ऽयं। भवतु गच्छामि।

विदूषकः ॥ उत्त्वप्यायते ॥ भो वअस्स सन्धी विअ दिज्जादि चोरं विअ पेक्खामि ता गेण्हदु भवं एदं सुवण्णभण्डअं।१।

शर्विलकः। किं नु खल्वयमिह मां प्रविष्टं ज्ञात्वा दरिद्रो ऽस्मीति उपहसति तत्किं व्यापादयामि। उत लघुत्वादुत्स्वप्नायते १०
॥ दृष्ट्वा ॥ अये जर्जरस्नानशाटीनिबद्धं दीपप्रभयोद्दीपितं सत्यमेवैतदलङ्का रभाण्डम्। भवतु गृह्णामि। अथवा न युक्तं तुल्यावस्थं कुलपुत्रजनं पीडयितुं तद्गच्छामि।

विदूषकः। भो वअस्स साविदो सि गोबम्हणकामाए जइ एदं १०१
सुवण्णभण्डअं ण गेण्हसि।२। १५

शर्विलकः। अनतिक्रमणीया मम भगवती गोकाम्या ब्राह्मण काम्या च तद्गृह्णामि। अथवा ज्वलति प्रदीपः। अस्ति च मया प्रदीप निर्वापणार्थमाग्नेयः कीटो धार्यते। तस्यायं देशकालः। एष मुक्तो मया कीटो यावदेवास्य दीपस्योपरि मण्डलैर्विचित्रैर्विचरति एष पक्ष द्वयानिलेन निर्वापितो भद्रपीठेन। धिक्कृतमन्धकारम्। अथवा मयापि २०
अस्मद्ब्राह्मणकुले धिक्कृतमन्धकारम्। अहं हि चतुर्वेदविदो ऽप्रतिग्रा हकस्य पुत्रः शर्विलको नाम ब्राह्मणो गणिकामदनिकार्थमकार्यमनु तिष्ठामि। इदानीं करोमि ब्राह्मणस्य प्रणयम् ॥ इति निर्वर्त्तति ॥

विदूषकः। भो वअस्स सीदलो दे अग्गहत्थो।३।

शर्विलकः। धिक् प्रमादः सलिलसम्पर्काच्छीतलो मे अग्रहस्तः। २५

भवतु कक्षयोर्हस्तं प्रक्षिपामि ॥ इति नाट्येन सव्यहस्तमुष्णीकृत्य गृह्णाति ॥

विदूषकः । गहिदं ।१।

१०२ शर्विलकः । अनतिक्रमणीयो ऽयं ब्राह्मणप्रणयः । तद्गृहीतम् ।

विदूषकः । दाणिं विक्किणिदव्वणो विअ वाणिओ सुक्कं सुवि

५ सं ।२।

शर्विलकः । महाब्राह्मण वर्षशतं स्वपिहि । कष्टमेवं मद्विधानां कागणिकार्थे ब्राह्मणकुलं तमसि पातितम् । अथवा आत्मा पातितः ।

धिगस्तु खलु दारिद्र्यमनिर्वेदितपौरुषम् ।

१० यदेतद्गर्हितं कर्म निन्दामि च करोमि च ॥

तद्यावन्मदनिकाया निष्क्रयणार्थं वसन्तसेनागृहं गच्छामि ॥ परि क्रम्यावलोक्य च ॥ अये पदशब्द इव मा नाम रक्षिणः । भवतु स्तम्भो भूत्वा तिष्ठामि । अथवा ममापि नाम शर्विलकस्य रक्षिणः । यो ऽहम् ।

१५ मार्जारः क्रमणे मृगः प्रसरणे श्येनो ग्रहालुञ्चने
सुप्तासुप्तमनुष्यवीर्यतुलने श्वा सर्पणे पन्नगः ।
मायारूपशरीरवेशरचने वाग्देशभाषान्तरे
दीपो रात्रिषु सङ्कटेषु दुडुमो वाग्मी स्थले नौर्जले ॥

अपिच ।

२० भुजग इव गतौ गिरिः स्थिरत्वे पतगपतेः परिसर्पणे च तुल्यः ।
शश इव भुवनावलोकने ऽहं वृक इव च ग्रहणे बले च सिंहः ॥

१०३ ॥ प्रविश्य रदनिका ॥

रदनिका । कुद्धी कुद्धी वाहिरदुआरसालाए पसुत्तो वड्ढमाणओ सो वि एत्थ ण दीसदि । भोदु अज्जामित्तेअं सद्दावेमि ।३। ॥ इति परि

२५ क्रामति ॥

शर्विलकः ॥ रदनिकां हन्तुमिच्छति निरूप्य ॥ कथं स्त्री भवतु गच्छामि ॥ इति निष्क्रान्तः ॥

रदनिका ॥ गत्वा सत्रासम् ॥ हद्धी हद्धी अम्हाणं गेहे सन्धिं कप्पिअ चोरो णिक्कमदि। भोदु मित्तेअं गदुअ पबोधेमि ॥ विदूषकमुपगम्य ॥ अज्ज मित्तेअ उट्ठेहि उट्ठेहि अम्हाणं गेहे सन्धिं कप्पिअ चोरो णिक्कन्तो।१।

विदूषकः ॥ उत्थाय ॥ आ दासीए धीए किं भणासि चोरो कप्पिदो सन्धी णिक्कन्तो त्ति।२।

रदनिका। हदास अलं परिहासेण किं ण पेक्खसि एणं।३।

विदूषकः। आ दासीए धीए किं भणासि दुदिअं बि दुआरअं उग्घाडिदं त्ति। भो वअस्स चारुदत्त उट्ठेहि उट्ठेहि अम्हाणं गेहे सन्धिं दइअ चोरो णिक्कन्तो।४।

चारुदत्तः। भवतु भोः अलं परिहासेन।

विदूषकः। भो ण परिहासो पेक्खदु भवं।५।

चारुदत्तः। कस्मिन्नु देशे।

विदूषकः। भो एसो।६।

चारुदत्तः ॥ विलोक्य ॥ अहो दर्शनीयो ऽयं सन्धिः।

उपरितलनिपातितेष्टको ऽयं
शिरसि तनुर्विपुलश्च मध्यदेशे।
असदृशजननसम्प्रयोगभीरो
र्हृदयमिव स्फुटितं महागृहस्य॥

कथमस्मिन्नपि कर्मणि कुशलता।

विदूषकः। भो वअस्स अअं सन्धी दुवेहिं जेव्व दिणो भवे आदु आगन्तुएण सिक्खिदुकामेण वा। अणहा इध उन्नूरणीए अम्हाणं घरविहवं को ण आणादि।७।

चारुदत्तः।

वैदेश्येन कृतो भवेन्मम गृहे व्यापारमभ्यस्यता
नासौ वेदितवान्धनैर्विरहितं विध्वस्तसंज्ञनम्।
दृष्ट्वा प्राक्कृतीं निवासरचनामस्माकमाशान्वितः
सन्धिच्छेदनखिन्न एव सुचिरं पश्चान्निराशो गतः॥

ततः सुहृद्यः किमसौ कथयिष्यति तपस्वी। सार्थवाहसुतस्य गृहं प्रविश्य न किञ्चिन्मया समासादितमिति।

विदूषकः। भो कधं तं ज्जेव्व चोरहृदअं अणुसोचेसि। तेण चित्तिदं महत्तं एदं गेहं इदो रअणभण्डअं सुवण्णभण्डअं वा णिक्कामइस्सामि ॥ स्मृत्वा सविषादमात्मगतम्॥ कहिं तं सुवण्णभण्डअं ॥ पुनरनुस्मृत्य प्रकाशम्॥ भो वअस्स तुमं सव्वकालं भणासि मुक्खो मित्तेअओ अपण्डिदो मित्तेअओ त्ति। सुट्ठु खु मए कदं तं सुवण्णभण्डअं भवदो कज्जे समप्पअन्तेण अज्जका दासीए उत्तेण अवहिदं भवे।१।

चारुदत्तः। अलं परिहासेन।

विदूषकः। भो जह बि णाम अहं मुक्खो तह बि परिहासस्स बि देसअालं ण आणामि।२।

चारुदत्तः। कस्यां वेलायाम्।

विदूषकः। जदा तुमं मए भणिदो सि सीदलो दे अग्गहत्थो।३।

चारुदत्तः। कदाचिदेवमपि स्यात् ॥ सर्वतो निरूप्य सहर्षम्॥ वयस्य दिष्ट्या प्रियं ते निवेदयामि।

विदूषकः। किं ण अवहिदं।४।

चारुदत्तः। कृतम्।

विदूषकः। तधाबि किं पिअं।५।

चारुदत्तः। यदसौ कृतार्थो गतः।

विदूषकः। णासो खु सो।६।

चारुदत्तः। कथं न्यासः ॥ मोहमुपगतः॥

विदूषकः। समस्ससदु भवं। ज्ञइ णासो चोरेण अवहदो तुमं किं मोहमुपगदो।१।

चारुदत्तः ॥ समाश्वस्य ॥

कः श्रद्धास्यति भूतार्थं सर्वो मां तुलयिष्यति।
शङ्कनीया हि लोके ऽस्मिन्निष्प्रतापा दरिद्रता॥

भोः कष्टम्।

यदि तावत्कृतान्तेन प्रणयो ऽर्थेषु मे कृतः।
किमिदानीं नृशंसेन चारित्रमपि दूषितम्॥

विदूषकः। अहं खु अबलबिस्सं। केण दिण्णं केण गहिदं को वा सक्खि त्ति।२।

चारुदत्तः। अहमिदानीमनृतमभिधास्ये।

भैक्ष्येणाप्यर्जयिष्यामि पुनर्न्यासप्रतिक्रियाम्।
अनृतं नाभिधास्यामि चारित्रभ्रंशकारणम्।

रदनिका। ता ज्ञाव अज्जाधूदाए गदुअ णिवेदेमि।३। ॥ इति निष्क्रान्ता ॥

॥ प्रविश्य चेटया सह चारुदत्तवधूः ॥

वधूः ॥ ससम्भ्रमम् ॥ अइ सच्चं अवरिक्खदसरीरो अज्जउत्तो अज्जमित्तेण सह।४।

चेटी। भट्टिणि सच्चं किं तु जो सो वेस्साजणकेरको अलंकारओ सो अवहदो।५।

॥ वधूर्मोहं नाटयति ॥

चेटी। समस्ससदु समस्ससदु अज्जाधूदा।६।

वधूः ॥ समाश्वस्य ॥ कुञ्जे किं भणासि अवरिक्खदसरीरो अज्जउत्तो त्ति। वरं दाणिं सो सरीरेण परिक्खदो ण उण चारित्तेण। संपदं

उज्जइणीए जणो एव्वं मन्तइस्सदि दलिद्दाए अज्जउत्तेण जेव्व ईदिसं अकज्जं अनुचिट्ठिदं त्ति ॥ ऊर्ध्वमवलोक्य निःश्वस्य च ॥ भअवं कअन्त पोक्खर बत्तपडिदजलविन्दुचञ्चलेहिं कीलसि दलिद्दपुरिसभाअधेएहिं। इअं च मे एक्का माउघरलद्धा रअणावली चिट्ठदि। एदं पि अदिसोण्डीरदाए एसो अज्जउत्तो ण गेण्हिस्सदि। हञ्जे अज्जमित्तेअं दाव सद्दावेहि।१।

चेटी। जं अज्जाधूदा आणवेदि ॥ विदूषकमुपगम्य ॥ अज्ज मित्तेअ धूदा दे सद्दावेदि।२।

विदूषकः। कहिं सा।३।

चेटी। एसा चिट्ठदि उवसप्प।४।

विदूषकः ॥ उपसृत्य ॥ सोत्थि भोदीए।५।

वधूः। अज्ज वन्दामि अज्ज पुरत्थिआमुहो होहि।६।

विदूषकः। एस भोदि पुरत्थिआमुहो संवुत्तो म्हि।७।

वधूः। अज्ज पडिच्छ इमं।८।

विदूषकः। भोदि किं णोदं।९।

वधूः। अहं खु रअणहट्टिं उवविसिदा आसि तहिं जधाविहवाणुसारेण बम्हणो पडिग्गाहिदव्वो सो अ ण पडिग्गाहिदो ता तस्स कदे पडिच्छ इमं रअणावलिअं।१०।

विदूषकः ॥ गृहीत्वा ॥ सोत्थिं गमिस्सं पिअवअस्सस्स णिवेदेमि।११।

वधूः। अज्ज मित्तेअ मा खु तं लज्जाबेहि।१२। ॥ इति निष्क्रान्ता ॥

विदूषकः ॥ सविस्मयम् ॥ अहो से महाणुभावदा।१३।

चारुदत्तः। अये चिरयति मैत्रेयः। मा नाम वैलक्व्यादकार्यं कुर्यात्। मैत्रेय मैत्रेय।

विदूषकः ॥ उपसृत्य ॥ एसो म्हि गेण्ह एदं ।१। ॥ रत्नावलीं दर्शयति ॥

चारुदत्तः। किमेतत्।

विदूषकः। भो वअस्स इं दे सरिसदारसङ्गहस्स फलं।२।

चारुदत्तः। कथं ब्राह्मणी मामनुकम्पते। कष्टमिदानीमस्मि ५ दरिद्रः।

आत्मभाग्यहृतद्रव्यः स्त्रीद्रव्येणानुकम्पितः।
अर्थतः पुरुषो नारी या नारी सार्थतः पुमान्॥

अथवा नाहं दरिद्रः। यस्य मम।

विभवानुगता भार्या सुखदुःखसुहृद्वयान्। १०
सत्यं च न परिभ्रष्टं यद्दरिद्रेषु दुर्लभम्॥

मैत्रेय गच्छ रत्नावलीमादाय वसन्तसेनागृहं वक्तव्या च सा मद्वचनात्। यत्खल्वस्माभिः सुवर्णभाण्डमस्मदीयमिति कृत्वा विश्रम्भात् द्यूते हारितं तस्य कृते गृह्यतामियं रत्नावलीति।

विदूषकः। मा दाव अक्कवाइदस्स अभुत्तस्स अप्पमुल्लस्स चो ११२ रेहिं अवहरुदस्स कारणादो चदुस्समुद्दसारभूदा रअणावली दी अदि।३।

चारुदत्तः। वयस्य मा मैवम्।

यं समालम्ब्य विश्वासं न्यासो ऽस्मासु तया कृतः।
तस्यैतन्मकृतो मूल्यं प्रत्ययस्यैव दीयते॥ २०

तद्वयस्य अस्मच्छरीरस्पृष्टिकया शापितो ऽसि नैनामग्राह्यित्वात्रागन्तव्यम्। वर्धमानक एताभिरिष्टिकाभिः सन्धिः क्रियतां सुसंवृतः शीघ्रम्। परिवादवत्कलदोषान्नृपस्य रत्नान्यरिक्षामि। वयस्य मैत्रेय भवताप्यकृपणशौण्डीर्यमभिधातव्यम्।

विदूषकः। भो दलिद्दो किं अकिविणं मन्नेदि।४। २५

चारुदत्तः । अदरिद्रो ऽस्मि सखे । यस्य मम ॥ विभवानुगता भार्या ॥ इत्यादि पुनः पठति ॥ तद्गच्छतु भवान् । अहमपि कृतशौचः सन्ध्यामुपासे

॥ इति निष्क्रान्ताः सर्वे ॥

इति मृच्छकटिकायां
सन्धिच्छेदो नाम
तृतीयो ऽङ्कः ॥

चेटी। आणत्त म्हि अत्ताए अज्जुआए सआसं गन्तुं। एसा अज्जु आ चित्तफलणिसण्णदिट्ठी मदणिआए सङ्क किम्पि मन्तअन्ती चिट्ठदि। ता जाव उवसप्पामि।१। ॥ इति परिक्रामति ॥

॥ ततः प्रविशति यथानिर्दिष्टा वसन्तसेना मदनिका च ॥

वसन्तसेना। हञ्जे मअणिए अवि सुसदिसी इअं चित्ताकिदी अज्जचारुदत्तस्स।२।

मदनिका। सुसदिसी।३।

वसन्तसेना। कधं तुमं जाणासि।४।

मदनिका। जेण अज्जुआए सुसणिद्धा दिट्ठी अणुलग्गा।५।

वसन्तसेना। हञ्जे किं वेसवासदक्खिणेण मअणिए एव्वं भणासि।६।

मदनिका। अज्जुए किं जो जेव्व जणो वेसे पडिवसदि सो जेव्व अलिअदक्खिणो भोदि।७।

वसन्तसेना। हञ्जे णाणापुरिससङ्गेण वेसाजणो अलिअदक्खिणो भोदि।८।

मदनिका। जदो दाव अज्जुआए दिट्ठी इध अभिरमदि किअअं च। तस्स कारणं किं पुच्छीअदि।९।

वसन्तसेना। हञ्जे सक्कीअणादो उवक्कसणीअदं रक्खामि।१०।

मदनिका। अज्जुए एव्वं णेदं। सक्कीजणचित्ताणुवत्ती अबलाजणो भोदि।११।

११५ प्रथमा चेटी ॥ उपसृत्य ॥ अज्जुए अत्ता आणवेदि। गहिदावगुण्ठणं पक्खदुआरए सज्जं पवहणं ता गच्छेत्ति ।१।

वसन्तसेना। कुज्जे किं अज्जचारुदत्तो मं णइस्सदि ।२।

चेटी। अज्जुए जेण पवहणेण सह सुवण्णसदसाहस्सिओ अलङ्कारओ अणुप्पेसिदो ।३।

वसन्तसेना। को उण सो ।४।

चेटी। एसो ज्जेव्व रायसालो संठाणओ ।५।

वसन्तसेना ॥ सक्रोधम् ॥ अवेहि मा पुणो एव्वं भणिस्ससि ।६।

चेटी। पसीददु पसीददु अज्जुआ सन्देसेण म्हि पेसिदा ।७।

वसन्तसेना। अहं सन्देसस्स ज्जेव्व कुप्पामि ।८।

११६ चेटी। ता किं अत्तअं विण्णविस्सं ।९।

वसन्तसेना। एव्वं विण्णइदव्वा जइ मं जीअन्तीं इच्छसि ता एव्वं पुणो अत्ताए ण आणाविदव्वं ।१०।

चेटी। जधा दे रोअदि ।११।

॥ इति निष्क्रान्ता ॥ प्रविश्य

शर्विलकः।

दत्वा निशाया वचनीयदोषं
निद्रां च जित्वा नृपतेश्च रक्ष्यान्।
स एष सूर्योदयमन्दरश्मिः
नपात्तयाच्चन्द्र इवास्मि ज्ञातः ॥

अपिच।

यः कश्चिच्चरितगतिर्निरीक्षते मां
सम्भ्रान्तं द्रुतमुपसर्पति स्थितं वा।
तं सर्वं तुलयति दूषितो ऽन्तरात्मा
स्वैर्दोषैर्भवति हि शङ्कितो मनुष्यः ॥

मया खलु मदनिकायाः कृते साकूतमनुष्ठितम् ।

परिजनकथासक्तः कश्चिन्नरः समुपेक्षितः
क्वचिदपि गृहं नारीनाथं निरीक्ष्य विवर्जितम् ।
नरपतिबले पार्श्वायाते स्थितं गृहदारुवत्
व्यवसितशतैरेवंप्रायैर्निशा दिवसीकृता ॥ ५

॥ इति परिक्रामति ॥

वसन्तसेना । कञ्चे इमं चित्तफलअं मम सअणीए ठाविअ ताल ११७
वेण्टअं गेण्हिअ लङ्कं आअच्छ ।१।

मदनिका । जं अज्जुआ आणवेदि ।२। ॥ इति फलकं गृहीत्वा निष्क्रान्ता ॥

शर्विलकः । इदं वसन्तसेनाया गृहं तत्यावत्प्रविशामि ॥ प्रविश्य ॥ १०
क्व नु मयात्र मदनिका द्रष्टव्या ॥

॥ ततः प्रविशति तालवृन्तहस्ता मदनिका ॥

शर्विलकः । दृष्ट्वा ॥ अये इयं मदनिका ।

मदनमपि गुणैर्विशेषयन्ती
रतिरिव मूर्तिमती विभाति येयम् । १५
मम हृदयमनङ्गवह्नितप्तं
भृशमिव चन्दनशीतलं करोति ॥

मदनिके मदनिके ।

मदनिका ॥ दृष्ट्वा ॥ अम्मो कधं सव्विलओ। सव्विलअ साअदं
दे कहिं तुमं ।३। २०

शर्विलकः ॥ कथयिष्यामि ॥ इति सानुरागमन्योन्यं पश्यतः ।

वसन्तसेना । चिरअदि मदणिआ ता कहिं णु ङु सा ॥ गवाक्षकेण
दृष्ट्वा ॥ कधं एसा केणाबि पुरिसकेण सद्ध मन्तअन्ती चिट्ठदि । जधा अ
अदिसिणिद्धाए णिच्चलदिट्ठीए आपिबन्ती विअ एदं णिरूआअदि। तधा ११८
तक्केमि एसो सो जणो एदं इच्छदि अभुञ्जिस्सं काडुं । ता रमदु रमदु २५

मा कस्सवि पीदिच्छेदो भोदु ण ङ सद्दावइस्सं ।१।

मदनिका। सव्विलअ कधेहि ।२।

॥ शर्विलकः साशङ्कं दिशो ऽवलोकयति ॥

मदनिका। सव्विलअ किं णेदं ससङ्को विअ लक्खीअसि ।३।

शर्विलकः। वदये त्वां किञ्चिद्रहस्यं तद्विवक्षामिदम् ।

मदनिका। अधइं ।४।

वसन्तसेना। कधं परमरहस्सं ता ण सुणिस्सं ।५।

शर्विलकः। मदनिके किं वसन्तसेना मोदयति त्वां निष्क्रयेण।

वसन्तसेना। कधं मम संबन्धिणी कधा ता सुणिस्सं ।६।

मदनिका। सव्विलअ भणिदा मए अज्जुआ तदो भणादि जइ मम सच्छन्दो तदा विणा अत्थं सव्वं परिअणं अभुञ्जिस्सं करइस्सं। अध सव्विलअ कुदो दे एत्तिओ विरूवो जेण मं अज्जुआसआसादो मोआवइस्ससि ।७।

शर्विलकः।

दारिद्र्येणाभिभूतेन वत्सलेहानुगतेन च ।
अद्य रात्रौ मया भीरु वदर्थे साहसं कृतम् ॥

वसन्तसेना। पसण्णा से आकिदी साहसकम्मदाए ङ ण ङव्वेअ णीआ ।८।

मदनिका। सव्विलअ इत्थीकुलवत्तस्स कारणेण ङरूअं पि संसए विणिकिवत्तं ।९।

शर्विलकः। किं किं।

मदनिका। सरीरं चारित्तं च ।१०।

शर्विलकः। अपण्डिते साहसे श्रीः प्रतिवसति।

मदनिका। सव्विलअ अखण्डिदचारित्तो सि ता ण ङ दे मम कारणादो साहसं करेन्तेण अज्जत्तविरूद्धं आचरिदं ।११।

शर्विलकः ।

नो मुष्णाम्यबलां विभूषणवतीं फुल्लामिवाम्रं लतां
विप्रस्वं न हरामि काञ्चनमथो यज्ञार्थमभ्युद्धृतम् ।
धान्युत्सङ्गगतं हरामि न तथा बालं धनार्थी क्वचि
त्कार्याकार्यविचारिणी मम मतिश्चौर्ये ऽपि नित्यं स्थिता ॥ ५

तद्विज्ञाप्यतां वसन्तसेना ।

अयं तव शरीरस्य प्रमाणादिव निर्मितः ।
अप्रकाश्यो ह्यलङ्कारो मत्स्नेहाद्धार्यतामिति ।

मदनिका । सव्विलअ अप्पकासो अलङ्कारओ अअं च जणो त्ति डुवे वि ण जुज्जदि ता उवणेहि दाव पेक्खामि एदं अलङ्कारअं ।१। १०

शर्विलकः । इदमलङ्करणम् ॥ इति साभरणं समर्पयति ॥ १२१

मदनिका ॥ निर्वर्ण्य ॥ सव्विलअ दिट्ठपुव्वो विअ अअं अलङ्कारओ ता भणेहि कुदो एसो ।२।

शर्विलकः । मदनिके किं तवानेन गृह्यताम् ।

मदनिकः ॥ सरोषम् ॥ जइ मे पच्चअं ण गच्छसि ता किमिमिणा १५
मं णिक्किणासि ।३।

शर्विलकः । अयि प्रभाते मया श्रुतं श्रेष्ठिचत्वरे यथा सार्थवाहस्य चारुदत्तस्य ॥ इति वसन्तसेना मदनिका च मूर्छां नाटयतः ॥

शर्विलकः । मदनिके समाश्वसिहि समाश्वसिहि किमिदानीं त्वम् । २०

विषादस्रस्तसर्वाङ्गी सम्भ्रमभ्रान्तलोचना ।
नीयमानाभुजिष्या त्वं कम्पसे नानुकम्पसे ॥

मदनिका ॥ समाघ्रास्य ॥ साहसिअ ण ह्मु तुए मम कारणादो इमं अकज्जं करेन्तेण तस्सिं गेहे को वि वाबादिदो परिक्खदो वा ।४। २५

शर्विलकः । मदनिके भीते सुते न शर्विलकः प्रहरति । तन्म
या न को ऽपि तत्र व्यापादितो नापि परिक्षतः ।

मदनिका । सच्चं । १ ।

शर्विलकः । सत्यम् ।

वसन्तसेना ॥ संज्ञां लब्ध्वा ॥ अम्मके पच्चुब्बीविदम्हि । २ ।

मदनिका । पिअं । ३ ।

शर्विलकः ॥ सेर्ष्यम् ॥ मदनिके किं नाम प्रियमिति ।

वत्सेक्षणद्वयहृदयो हि करोम्यकार्यं
सद्वृत्तपूर्वपुरुषे ऽपि कुले प्रसूतः ।
रक्षामि मन्मथविषन्नगुणो ऽपि मानं
मित्रं च मां व्यपदिशस्यपरं च यासि ॥

॥ साकूतम् ॥

इह सर्वस्वफलिनः कुलपुत्रमहाद्रुमाः ।
निष्फलत्वमलं यान्ति वेश्याविहगभक्षिताः ॥
अयं च सुरतज्वालः कामाग्निः प्रणयेन्धनः ।
नराणां यत्र हूयन्ते यौवनानि धनानि च ॥

वसन्तसेना ॥ सस्मितम् ॥ अहो से अत्थाणे आवेओ । ४ ।

शर्विलकः ।

अपण्डितास्ते पुरुषा मता मे ये स्त्रीषु च श्रीषु च विश्वसन्ति ।
श्रियो हि कुर्वन्ति तथैव नार्यो भुजङ्गकन्यापरिसर्पणानि ॥
स्त्रीषु न रागः कार्यो रक्तं पुरुषं स्त्रियः परिभवन्ति ।
रक्तैव हि रक्तव्या विरक्तभावा तु ह्रातव्या ॥

सुष्ठु खल्विदमुच्यते ।

एता हसन्ति च रुदन्ति च वित्तहेतो
र्विश्वासयन्ति पुरुषं न च विश्वसन्ति ।

तस्मान्नरेण कुलशीलसमन्वितेन
वेश्याः श्मशानसुमना इव वर्जनीयाः ॥

अपिच ।

समुद्रवीचीव चलस्वभावाः सन्ध्याभ्रलेखेव मुहूर्तरागाः ।
स्त्रियो कृतार्थाः पुरुषं निरर्थं निष्पीडितालक्तकवत्त्यजन्ति ॥ ५

स्त्रियो नाम चपलाः ।

अन्यं मनुष्यं हृदयेन कृत्वा अन्यं ततो दृष्टिभिराक्षिपन्ति ।
अन्यत्र मुञ्चन्ति मदप्रसेकमन्यं शरीरेण च कामयन्ते ॥

सूक्तं खलु कस्यापि ।

न पर्वताग्रे नलिनी प्ररोहति न गर्दभा वाजिधुरं वहन्ति । १०
यवाः प्रकीर्णा न भवन्ति शालयो न वेशजाताः शुचयस्तथाङ्गनाः ॥

आः दुरात्मन् चारुदत्त कृतक अयं न भवति ॥ इति कतिचित्पदानि दद्राति ॥

मदनिका ॥ अञ्चले गृहीत्वा ॥ अइ असंबद्धभासअ असंभावणीए कु १२४
प्पसि । १ ।

शर्विलकः । कथमसम्भावनीयं नाम । १५

मदनिका । एसो क्खु अलङ्कारओ अज्जुआकेरओ । २ ।

शर्विलकः । ततः किम् ।

मदनिका । स च तस्स अज्जस्स कृत्थे विणिक्खित्तो । ३ ।

शर्विलकः । किमर्थम् ।

मदनिका ॥ कर्णौ ॥ एव्वं विअ । ४ ।

शर्विलकः ॥ सवैलक्ष्यम् ॥ भोः कष्टम् ।

छायार्थी ग्रीष्मसन्तप्तो यामिवाहं समाश्रितः ।
अज्ञानता मया सैव पत्रैः शाखा वियोजिता ॥

वसन्तसेना । कधं एसो बि सन्तप्पदि जेव्व । ता अआणन्तेण
एदिणा एव्वमणुचिट्ठिदं । ५ । २५

ROYAL ASIATI

१२५ शर्विलकः। मदनिके किमिदानीं युक्तम्।

मदनिका। एत्थ तुमं ज्जेव्व पण्डिओ।१।

शर्विलकः। नैवम्। पश्य।

स्त्रियो हि नाम खल्वेता निसर्गादेव पण्डिताः।

५ पुरुषाणां तु पाण्डित्यं शास्त्रेणैवोपदिश्यते॥

मदनिका। सव्विलओ ज्जइ मम वअणं सुणीअदि ता तस्स ज्जेव्व महाणुभावस्स पडिणिज्जादेहि।२।

शर्विलकः। मदनिके यद्यसौ राजकुले मां कथयिष्यति।

मदनिका। ण चन्दादो आदबो होदि।३।

१० वसन्तसेना। साङ्क मअणिए साङ्क।४।

शर्विलकः। मदनिके।

न खलु मम विषादः साहसे ऽस्मिन्भयं वा

कथयसि हि किमर्थं तस्य साधोर्गुणांस्त्वम्।

जनयति मम चेदं कुत्सितं कर्म लज्जां

१५ नृपतिरिह शठानां मादृशां किं नु कुर्यात्॥

तथापि नीतिविरुद्धमेतदन्य उपायश्चिन्त्यताम्।

१२६ मदनिका। एसो अअं अवरो उवाओ।५।

वसन्तसेना। को खु अवरो उवाओ कुविस्सदि।६।

मदनिका। तस्स ज्जेव्व अज्जस्स केरको भविअ एदं अलङ्कारअं

२० अज्जुआए उवणेहि।७।

शर्विलकः। एवं कृते किं भवति।

मदनिका। तुमं दाव अचोरो सो वि अज्जो अरिणो अज्जुआए सकं अलङ्कारअं उवगदं होदि।८।

शर्विलकः। नन्वतिसाहसमेतत्।

२५ मदनिका। अइ उवणेहि अणाधा अदिसाहसं।९।

वसन्तसेना। साङ्क मदणिए साङ्क। अभुञ्जिस्साए विअ मन्तिदं।१।

शर्विलकः।

मयाप्ता मरुती बुद्धिर्भवतीमनुगच्छता।
निशायां नष्टचन्द्रायां दुर्लभो मार्गदर्शकः॥

मदनिका। तेण हि तुमं इमस्सिं कामदेवगेहे मुहुत्तअं चिट्ठ जाव अज्जुआए तुह आगमणं णिवेदेमि।२। १२७

शर्विलकः। एवं भवतु।

मदनिका ॥ उपसृत्य ॥ अज्जुए एसो क्खु अज्जचारुदत्तस्स सआसादो बम्हणो आअदो।३।

वसन्तसेना। कहं तस्स केरओ त्ति कधं तुमं जाणासि।४। १०

मदनिका। अज्जुए अत्तकेरअं पि ण आणामि।५।

वसन्तसेना ॥ स्वगतं सशिरःकम्पं विहस्य ॥ णुज्जादि ॥ प्रकाशं ॥ पविसदु।६।

मदनिका। जं अज्जुआ आणवेदि ॥ उपगम्य ॥ पविसदु सव्विलओ।७।

शर्विलकः ॥ उपसृत्य सव्रैलक्ष्यम् ॥ स्वस्ति भवत्यै। १५

वसन्तसेना। अज्ज वन्दामि समाविसदु अज्जो।८। १२८

शर्विलकः। सार्थवाहस्त्वां विज्ञापयति। ज्वरितत्वादुत्कस्य दूरस्थमिदं भाण्डम्। तदुत्क्षिप्यताम् ॥ इति मदनिकायाः समर्प्य प्रस्थितः ॥

वसन्तसेना। अज्ज ममाबि दाव पडिसन्देसं तक्किं णेदु अज्जो।९।

शर्विलकः ॥ स्वगतम् ॥ कस्तत्र यास्यति ॥ प्रकाशम् ॥ कः प्रतिसन्देशः। २०

वसन्तसेना। पडिच्छदु अज्जो मदणिअं।१०।

शर्विलकः। भवति न खल्ववगच्छामि।

वसन्तसेना। अहमवगच्छामि।

शर्विलकः। कथमिव। २५

वसन्तसेना। अहं अज्जचारुदत्तेण भणिदा जो इमं अलङ्कारअं समप्पइस्सदि तस्स तुए मदणिआ दादव्वा। ता सो ज्जेव्व एदं देदि त्ति एव्वं अज्जेण अवगच्छिदव्वं।१।

१२१ शर्विलकः ॥ स्वगतम् ॥ विज्ञातो ऽहमनया ॥ प्रकाशम् ॥ साधार्य ५चारुदत्त साधु।

गुणेष्वेव हि कर्तव्यः प्रयत्नः पुरुषैः सदा।
गुणयुक्तो दरिद्रो ऽपि नेश्वरैरगुणैः समः॥

अपिच।

गुणेषु यत्नः पुरुषेण कार्यो न किञ्चिदप्राप्यतमं गुणानाम्।
१० गुणप्रकर्षादुडुपेन शम्भोरलंघ्यमुल्लाङ्घितमुत्तमाङ्गम्॥

वसन्तसेना। को एत्थ पवहणिओ।२।

प्रविश्य सप्रवहणाः

चेटः। अज्जुए शज्जं पवहणं।३।

वसन्तसेना। हञ्जे मअणिए सुदिट्ठं करेहि मं दिणासि आरुह १५पवहणं सुमरेसि मं।४।

मदनिका ॥ रुदन्ती ॥ परिच्चत्तम्हि अज्जुआए।५। ॥ इति पादयोः पतति ॥

१३० वसन्तसेना। सम्पदं तुमं ज्जेव्व वन्दणीआ संवुत्ता ता गच्छ आ रुह पवहणं सुमरेसि मं।६।

शर्विलकः। स्वस्ति भवत्यै मदनिके।

२० सुदृष्टः क्रियतामेष शिरसा वन्द्यतां जनः।
यत्र ते दुर्लभं प्राप्तं वधूशब्दावगुण्ठनम्॥

॥ इति मदनिकया सह प्रवहणमारुह्य गन्तुं प्रवृत्तः ॥

॥ नेपथ्ये ॥ कः को ऽत्र भोः राष्ट्रियः समाज्ञापयति। एष खल्वार्यको गोपालदारको राजा भविष्यतीति सिद्धादेशप्रत्ययपरित्रस्तेन राज्ञा २५पालकेन घोष्ठादानीय घोरे बन्धनागारे बद्धः। ततः स्वेषु स्वेषु स्था

नेषु अप्रमत्तैर्भवद्भिर्भवितव्यम् ।

शर्विलकः ॥ आकर्ण्य ॥ कथं, राज्ञा पालकेन प्रियसुहृदार्यको मे बद्धः । कलत्रवांश्चास्मि संवृत्तः । आः कष्टम् । अथवा ।

द्वयमिदमतीव लोके प्रियं नराणां सुहृच्च वनिता च ।
सम्प्रति तु सुन्दरीणां शतादपि सुहृद्विशिष्टतमः ॥ ५

भवत्ववतरामि ॥ इत्यवतरति ॥

मदनिका ॥ सासमञ्जलिं बद्ध्वा ॥ एव्वं मोदं ता परं णेदु मं अज्जउत्तो समीवं गुरुअणाणं । १ ।

शर्विलकः । साधु प्रिये साधु अस्मच्चित्तसदृशमभिहितम् । १३१

॥ चेटमुद्दिश्य ॥ अयि ज्ञानीषे रेभिलस्य सार्थवाहस्य गृहम् । १०

चेटः । अधइं । २ ।

शर्विलकः । तत्र प्रापय प्रियतमाम् ।

चेटः । इं अज्जो आणवेदि । ३ ।

मदनिका । जधा अज्जउत्तो भणादि । अप्पमत्तेण दाव अज्जउत्तेण होदव्वं । ४ । ॥ इति निष्क्रान्ता ॥ १५

शर्विलकः । अहमिदानीम् ।

ज्ञातीन्विद्यान्स्वभुजविक्रमलब्धवर्णा
न्राजापमानकुपितांश्च नरेन्द्रभृत्यान् ।
उत्तेजयामि सुहृदः परिमोक्षणाय
यौगन्धरायण इवोदयनस्य राज्ञः ॥ २०

अपिच ।

प्रियसुहृदमकारणे गृहीतं
रिपुभिरसाधुभिराहितात्मशङ्कैः ।
सरभसमभिपत्य मोचयामि
स्थितमिव राहुमुखे शशाङ्कविम्बम् ॥ ॥ इति निष्क्रान्तः ॥ २५

१२२ ॥ प्रविश्य ॥

चेटी। अज्जुए दिट्ठिआ वड्ढसि अज्जचारुदत्तस्स सआसादो बम्हणो आअदो।१।

वसन्तसेना। अक्को रमणीअदा अज्जदिवसस्स। ता कुत्ते सादरं बन्धुलेण समं पवेसेहि णं।२।

चेटी। जं अज्जुआ आणवेदि।३। ॥ इति निष्क्रान्ता ॥

॥ विटूषको बन्धुलेन सह प्रविष्टः ॥

विटूषकः। ही ही भो तवच्चरणकिलेसविणिव्विदेण रक्खसराआ रावणो पुप्फकेण विमाणेण गच्छदि अहं उण बम्हणो अकिदतव च्चरणकिलेसो वि णअरणारीजणेण गच्छामि।४।

चेटी। पेक्खदु अज्जो अम्हकेरकं गेहदुआरअं।५।

१२३ विटूषकः ॥ विलोक्य सविस्मयम् ॥ अक्को सलिलसित्तमट्टिदकिदकरिदो बलेवणस्स विविधकुसुमचित्तलिदभूमिआभाअस्स गअणतलालोअणकोट्टकलट्टरुक्खामिदसीसस्स दोलायमाणावलम्बिदेरावणकत्थब्भमाबिदमल्लिआदामगुणालङ्किदस्स समुच्छिद्दन्तिदन्ततोरणावभासिदस्स मकारअणोबराअसोहिणा पवणबलन्दोलणालोलत्तचञ्चलग्गकत्थेण इदो एहि त्ति वाहरन्तेण विअ मं सोहग्गपडाआणिवहेणोबसोहिदस्स तोरणधरणक्खम्भवेदिआणिबिम्बत्तसमुल्लासत्तकरिदचूदपल्लवललामफलिहमङ्गलकलसाभिरामोहअबासस्स महासुरक्खत्थलदुब्भेज्जवज्जणिरत्तरपडिबद्धकणअकबाडस्स दुग्गअजणमणोरहाआसअरस्स वसन्तसेणाभवणदुआरअस्स सस्सिरीअदा। जं सच्चं मज्जत्थस्स बि जणस्स बला दिट्ठिं आआरेदि।६।

३४ चेटी। इमं पढमं पओहरं पविसदु अज्जो।७।

विटूषकः ॥ प्रविश्य ॥ ही ही भो ससिप्पहमुणालसच्छाहाओ विणिद्दिदचुणमुट्ठिपण्डुराओ विविहरअणपडिबद्धकञ्चणसोबाणसोहि

दाओ पासादवलीओ ओलम्बिदमुत्तादामेहिं फलिहवादायणमुहमन्दे हिं णिज्झाअन्ति विअ उज्जुरणिं। सोत्तिओ विअ सुहोवविट्ठो णिद्दा अदि दोवारिओ। सदक्खिणा कलमोदणेण पलोट्टिदा ण भक्खन्ति वाअसा बलिं सुधासवणादाए। आदेसेदु भोदी।१।

चेटी। एदु एदु अज्जो इमं दुदिअं पओट्ठं पविसदु अज्जो।२। १३५

विदूषकः ॥ प्रविश्यावलोक्य च ॥ ही ही भो इध बि दुदिए पओट्ठे पज्जत्तोवणीदजवसबुसकवलसुपुट्ठा तेल्लब्भङ्गिदविसाणा बद्धा पवरु णवरुक्खा। अग्गं अग्गदरो अवमाणिदो विअ कुलीणो दीहं णीससदि सेरिहो। इदो अ अवणीदगुरुक्कस्स मल्लस्स विअ मद्दीअदि गीवा मे सस्स। इदो इदो अवराणं अस्साणं केसकप्पणा करीअदि। अग्गं अवरो १० पाउच्चरो विअ दव्वड्ढो मन्दुराए साहामिओ ॥ अन्यतो ऽवलोक्य ॥ इदो अ कूरत्थिअत्तेल्लमिस्सं पिण्डं हत्थी पडिच्छाबीअदि मेत्थपुरिसेहिं। आदेसेदु भोदी।३।

चेटी। एदु एदु अज्जो इमं तइअं पओट्ठं पविसदु अज्जो।४।

विदूषकः ॥ प्रविश्य दृष्ट्वा च॥ ही ही भो इध बि तइए पओट्ठे १३६ इमाइं दाव कुलउत्तअणोवभोअणाणिमित्तं विरइदाइं आसणाइं। अद्ध वाचिदो पासअपीठे चिट्ठदि पोत्थओ। साहीणमणिमअसारिआस हिदो पासअपीठो। इमे अ अवरे मअणसन्धिविग्गहचडुरा विविह वण्णआविलित्तचित्तफलअग्गहत्था इदो तदो परिब्भमन्ति गणिआ वुड्ढविडा अ। आदेसेदु भोदी।५। २०

चेटी। एदु एदु अज्जो इमं चउत्थं पओट्ठं पविसदु अज्जो।६।

विदूषकः ॥ प्रविश्यावलोक्य च ॥ ही ही भो इध बि चउत्थे पओट्ठे जुवदिकरताडिदा जलधरा विअ गम्भीरं णदन्ति मुरआ वीणपुण्णाओ विअ गअणादो तारआओ णिवडन्ति कंसतालआ मउअरविरुअमङ्गरं वज्जदि वंसो। इअं अवरा ईसापण्णकुविदकामिणी विअ अङ्गारोविदा १३७

कररुहपरामरिसेण सारिज्जदि वीणा। इमाओ अबराओ कुसुमरसमत्ताओ विअ मऊरीओ अदिमऊरं पगीदाओ गणिआदारिआओ णच्चीअदि णट्टअं पढीअदि ससिङ्गारअं। ओवग्गिदा गवक्खेसु वादं गेएन्ति सलिलगग्गरीओ। आदेसेदु भोदी।१।

चेटी। एदु एदु अज्जो इमं पच्चमं पओट्ठं पविसदु अज्जो।२।

विटूषकः ॥ प्रविश्य दृष्ट्वा च ॥ ही ही भो इध बि पच्चमे पओट्ठे अअं दलिद्दजणालोडुप्पादणअरो आकरइ उबचिदो हिंगुतेल्लगन्धो। विविहसुरहिधूमुग्गारेहिं णिच्चसन्ताबिज्जमाणं णीससदि विअ महाणसं दुआरमुहेहिं। अधिअं उआसाबेदि मं साहिज्जमाणबहुविहभक्खभोअणगन्धो। अअं अबरो पउच्चरं विअ पोट्ठिं धोअदि दूपिदारओ। बहुविहाहारविआरं उबसाहेदि सूबआरो। वज्जन्ति मोदआ पच्चन्ति पूबआ ॥ आत्मगतम् ॥ अबि दाणिं इह वड्ढिअं भुञ्जमु त्ति पादोदअं लहिस्सं ॥ अन्यतो ऽवलोक्य ॥ इदो गन्धव्वसुरगणेहिं विअ विविहालङ्कारसोहिदेहिं गणिआजणेहिं बन्धुलेहिं अ जं सच्चं सग्गीअदि एदं गेहं। भो के तुम्हे बन्धुला णाम।३।

बन्धुलाः। वयं खलु।

परगृहललिताः परान्नपुष्टाः
परपुरुषैर्जनिताः पराङ्गनासु।
परधननिरता गुणेष्ववाच्या
गजकलभा इव बन्धुला ललामः॥

विटूषकः। आदेसेदु भोदी।४।

चेटी। एदु एदु अज्जो इमं हरुं पओट्ठं पविसदु अज्जो।५।

विटूषकः ॥ प्रविश्यावलोक्य च ॥ ही ही भो इध बि हरुे पओट्ठे अमुं दाव सुवण्णरअणाणं कम्म तोरणाइं णीलरअणाविणिक्कत्ताइं इन्दाउहट्ठाणं विअ दरिसअन्ति। वेरुलिअमोत्तिअपबालपुप्फराअइन्द

णीलकक्कैरग्रपउमराग्रमरगग्रपङ्कदिग्राइं रग्रणविसेसाइं ग्रणोणं विग्रा
रेन्ति सिप्पिणो। बज्झन्ति ज्ञादव्वेहिं माणिक्काइं घडिज्जन्ति सुवण्णाल
ङ्कारा रत्तसुत्तेण गत्थीग्रन्ति मोत्तिग्राभरणाइं घसीग्रन्ति धीरं वेडुरि
ग्राइं छेदीग्रन्ति सङ्खग्रा साणिज्जन्ति पबालग्रा सुक्खवीग्रन्ति ग्रोलम्बिद
कुङ्कुमपत्थरा। सालिज्जदि सेलज्जग्रं विस्साणीग्रदि चन्दणरसो सज्जोई ५
ग्रन्ति गन्धजुत्तीग्रो। दीग्रदि गणिग्राकामुग्राणं सकप्पूरं तम्बोलं ग्रव
लोईग्रदि सकडक्खग्रं पग्रट्टदि हासो पिबीग्रदि ग्रणवरग्रं ससिक्कारं
मदिरा। इमे चेडा इमा चेडिग्राग्रो इमे ग्रबरे ग्रवधीरिदपुत्तदारवि
त्ता मणुस्सा ग्रासवकरग्रा पीदमदिरेहिं गणिग्राजणेहिं जे मुक्का ते
पिग्रन्ति। ग्रादेसेदु भोदी।१। १०

चेटी। एदु एदु ग्रज्जो इमं सत्तमं पग्रोट्ठं पविसदु ग्रज्जो।२। १४०

विदूषकः ॥ प्रविश्यावलोक्य च ॥ ही ही भो इध बि सत्तमे पग्रोट्ठे
सुसिलिट्ठविचित्तवाडीसुरुणिसण्णाइं ग्रण्णोण्णचुम्बणपराइं सुरुमणुभव
न्ति पारावग्रमिहुणाइं। दक्खिन्तपूरिदोदरो विग्र बम्हणो सुत्तं पठदि
पञ्जरसुग्रो। इग्रं ग्रबरा सामिसम्माणणालद्धप्पसरा विग्र घरदासी ग्रधिग्रं १५
कुरुकुराग्रदि मग्रणसारिग्रा ग्रणेग्रफलरसासादपडुट्ठकण्ठा कुम्भदासी
विग्र कूग्रदि परपुट्ठा ग्रालम्बिदा णागदन्तेसु पञ्जरपरम्पराग्रो जोधीग्र १४१
न्ति लावग्रा ग्रालवीग्रन्ति पञ्जरकबिञ्जला पेसीग्रन्ति पञ्जरकबोद्ग्रा।
इदो तदो विविरुमणिचित्तलिदो विग्र ग्रग्गं सरुरिसं णच्चन्तो रवि
किरणसन्तत्तं पक्खुक्खेवेहिं विधुवेदि विग्र पासादं घरमोरो ॥ ग्रन्यतो ऽव २०
लोक्य ॥ इदो पिण्डीकिदा विग्र चन्दपादा पदगदिं सिक्खन्ता विग्र का
मिणीणं पच्छादो परिब्भमन्ति राग्रहंसमिहुणा। एदे ग्रबरे वुड्ढमरु
च्छका विग्र इदो तदो सञ्चरन्ति घरसारसा। ही ही भो पसारणग्रं
किदं गणिग्राए णाणापेक्खिवसमूहेहिं। जं सच्चं खु णन्दणावणं विग्र
मे गणिग्राघरं पडिभादि। ग्रादेसेदु भोदी।३। २५

१४२ चेटी। एदु एदु अज्जो इमं अदुमं पओहरं पविसदु अज्जो।१।

विदूषकः ॥ प्रविश्यावलोक्य च ॥ भोदि को एसो पदुपावारअपाउदो अधिअदरं अच्चब्भुदपुणरुत्तालङ्कारालङ्किदो अङ्गभङ्गेहिं परिक्खलन्तो इदो तदो परिब्भमदि।२।

५ चेटी। अज्ज एसो अज्जुआए भादा भोदि।३।

विदूषकः। केत्तिअं तवच्चरणं कदुअ वसन्तसेणाए भादा भोदि। अथवा। मा दाव जदि बि एसो उज्जलो सिणिद्धो अ सुअन्धो अ तह वि मसाणवीधीए जादो विअ चम्पअरुक्खो अणक्किगमणीओ लोअस्स ॥ अन्यतो ऽवलोक्य ॥ भोदि एसा उण का फुल्लपावारअपाउदा उवाणक्कु १० अलणिक्खित्ततेल्लचिक्कणेहिं पादेहिं उच्चासणे उवविट्ठा चिट्ठदि।४।

१४३ चेटी। अज्ज एसा खु अम्हाणं अज्जुआए अत्तिआ।५।

विदूषकः। अक्को से करट्ठकाइणीए पोट्ठवित्थारो। ता किं एदं पवेसिअ महादेवं विअ डुआरसोहा इह घरे णिम्मिदा।६।

चेटी। कदास मा एव्वं उवक्खिव अम्हाणं अत्तिकं। एसा खु १५ चाउत्थिएण पीडीअदि।७।

विदूषकः ॥ सपरिहासम् ॥ भअवं चाउत्थिअ एदिणा उवआरेण मं पि बम्हणं आलोएहि।८।

चेटी। कदास मरिस्ससि।९।

१४४ विदूषकः ॥ सपरिहासम् ॥ आ दासीए धीए वरं ईदिसो सूणापीणअ २० ठरो मुदो जेव्व।

सीङ्कसुरासवमत्तिआ एआवत्थं गदा हि अत्तिआ।
जइ मरइ एत्थ अत्तिआ भोदि सिआलसक्कस्सजत्तिआ॥

भोदि किं तुम्हाणं जाणबत्ता वक्कन्ति।१०।

चेटी। अज्ज णहि णहि।११।

२५ विदूषकः। किं वा एत्थ पुच्छीअदि तुम्हाणं क्खु पेम्मजले

मग्रणसमुद्दे त्थणणिग्रम्बङ्गकणा एव ङाणवत्ता मच्छाकरणा। एवं वसन्तसेणाए वङ्कवुत्तन्तं अवुपग्रोहं भवणं पेक्खिग्र ङं सच्चं ङाणामि एकत्थं विग्र तिविहुग्रं दिट्ठं पसंसिडुं णत्थि मे वाग्राविक्कवो। किं दाव गणिग्राकरो ग्राडु कुवेरभवणपडिच्छन्दो त्ति। कहिं तुम्हाणं ग्रज्जुग्रा।१। ५

चेटी। ग्रङ्ग एसा रुक्खवाडिग्राए चिट्ठदि ता पविसदु ग्रज्जो।२। १४५

विदूषकः ॥ प्रविश्य दृष्ट्वा च ॥ ही ही भो। ग्रक्खो रुक्खवाडिग्राए सस्सिरीग्रदा ग्रच्छरीग्रकुसुमपत्थाराराोबिदाणेग्रपादबा णिरन्तरपादबत लणिम्मिदा ङुग्रदिङ्गणङ्गकणपमाणा पट्टोला सुवण्णभूमिग्रासेफालि ग्रामालईमल्लिग्राणोमालिग्राकुरवग्रादिमोत्तग्रपङ्कदिकुसुमेहिं सग्रं णि १० बडिदेहिं ङं सच्चं लङ्कङं करेदि विग्र णन्दणवणस्स सस्सिरीग्रदं। ॥ ग्रन्यतो ऽवलोक्य ॥ इदो ग्र उदग्रन्तसूरसमप्पहेहिं कमलरत्तोप्पलेहिं सं काग्रदि विग्र दीक्खिग्रा।

एसो ग्रसोग्रवुच्छो णवणिग्गग्रकुसुमपल्लवो भादि।
सुरुडो व्व समरमङ्के घणलोहिदपङ्कचच्चिक्को॥ १५

भोदि ता कहिं तुम्हाणं ग्रज्जुग्रा।३।

चेटी। ग्रङ्ग ग्रोणमेहि दिट्ठिं पेक्ख ग्रज्जुग्रं।४। १४६

विदूषकः ॥ दृष्ट्वा उपसृत्य ॥ सोत्थि भोदीए।५।

वसन्तसेना। ग्रये मैत्रेयः ॥ उत्थाय ॥ स्वगतमिदमासनमत्रोपविश्यताम्। २०

विदूषकः। उवविसदु भोदी।६। ॥ उभावुपविशतः ॥

वसन्तसेना। ग्रपि कुशलं सार्थवाहपुत्रस्य।

विदूषकः। भोदि कुसलं।७।

वसन्तसेना। ग्रार्य मैत्रेय ग्रपीदानीम्।

गुणप्रबालं विनयप्रशाखं विश्रम्भमूलं महनीयपुष्पम्। २५

तं साधुवृत्तं स्वगुणैः फलार्थं सुहृद्विद्वज्जाः सुखमाश्रयन्ति ॥

विटूषकः ॥ स्वगतम् ॥ सुट्ठु उवलक्खिदं दुट्ठविलासिणीए ॥ प्रकाशम् ॥ अधइं ।१।

वसन्तसेना। अये किमागमनप्रयोजनम्।

१४७ विटूषकः। सुणादु भोदी। तत्तभवं चारुदत्तो सीसेण अञ्जलिं कदुअ भोदिं विण्णवेदि।२।

वसन्तसेना ॥ अञ्जलिं बद्ध्वा ॥ किमाज्ञापयति।

विटूषकः। मए तं सुवण्णभण्डअं वीसम्भादो अत्तणकेरकेत्ति कदुअ जूदे हारिदं सो अ सक्किओ राआवत्थआरी ण आणीअदि १० कहिं गदो त्ति।३।

चेटी। अज्जुए दिट्ठिआ वड्ढसि अज्जो जूदिअरो संवुत्तो।४।

वसन्तसेना ॥ स्वगतम् ॥ कधं सोण्डीरदाए चोरेण अवहृदं पि जूदे हारिदो त्ति भणादि। अदो जुत्तिव्व कामीअदि।५।

विटूषकः। ता तस्स कारणादो गेण्हदु भोदी इमं रअणाव १५ लिं।६।

१४८ वसन्तसेना ॥ आत्मगतम् ॥ किं दंसेमि तं अलङ्कारअं। अधवा ण दाव।७।

विटूषकः। किं दाव ण गेण्हदि भोदी इमं रअणावलिं।८।

वसन्तसेना ॥ विहस्य सखीमुखं पश्यन्ती ॥ मित्तेअ कधं ण गेण्हिस्सं र २० अणावलिं ॥ इति गृहीत्वा पार्श्वे स्थापयति स्वगतम् ॥ कधं कीणाकुसुमादो वि सक्कआरपादवादो मअरन्दविन्दओ णिवडन्ति ॥ प्रकाशम् ॥ अज्ज विण्णवे हि तं जूदिअरं मम वअणेण अज्जचारुदत्तं। अहं पि पदोसे अज्जं पे क्खिदुं आअच्छामि त्ति।९।

विटूषकः ॥ स्वगतम् ॥ किं अणं तहिं गदुअ गेण्हिस्सदि २५ ॥ प्रकाशम् ॥ भोदि भणामि ॥ स्वगतम् ॥ णिअत्तीअदु इमादो गणिआपसङ्गा

दो त्ति ।१। ॥ इति निष्क्रान्तः ॥

वसन्तसेना। कञ्चे गेण्ह एदं अलङ्कारअं चारुदत्तं अक्खिअमिदुं गच्छम्ह ।२।

चेटी। अज्जए पेक्ख पेक्ख उण्णमदि अकालडुद्दिणं ।३।

वसन्तसेना।

उद्यन्तु नाम मेघा भवतु निशा वर्षमविरतं पततु ।
गणयामि नैव सर्वं दयिताभिमुखेन हृदयेन ॥

कञ्चे कारं गेण्हिअ लङ्क लङ्क आअच्छ ।४।

॥ इति निष्क्रान्ताः सर्वे ॥

इति मृच्छकटिकायां
मदनिकाशर्विलको नाम
चतुर्थो ऽङ्कः ॥

चारुदत्तः ॥ ऊर्ध्वमवलोक्य ॥ उन्नमत्यकालदुर्दिनम्। यदेतत्।

आलोकितं गृहशिखण्डिभिरुत्कलापै
र्हंसैर्यियासुभिरपाकृतमुन्मनस्कैः।
आकालिकं सपदि दुर्दिनमन्तरिक्ष
मुत्कण्ठितस्य हृदयं च समं रुणद्धि॥

अपिच। मेघो जलार्द्रमहिषोदरभृङ्गनीलो
विद्युत्प्रभारचितपीतपटोत्तरीयः।
आभाति संहतबलाकगृहीतशृङ्गः
खं केशवो ऽपर इवाक्रमितुं प्रवृत्तः॥

अपिच।

केशवगात्रश्यामः कुटिलबलाकावलीरचितशृङ्गः।
विद्युद्गुणकौशेयश्चक्रधर इवोन्नतो मेघः॥
एता निषिक्तरजतद्रवसन्निकाशा
धारा जवेन पतिता जलदोदरेभ्यः।
विद्युत्प्रदीपशिखया क्षणनष्टदृष्टा
श्छिन्ना इवाम्बरपटस्य दशाः पतन्ति॥
संसक्तैरिव चक्रवाकमिथुनैर्हंसैः प्रडीनैरिव
व्याविद्धैरिव मीनचक्रमकरैर्हर्म्यैरिव प्रोच्छ्रितैः।
तैस्तैराकृतिविस्तरैरनुगतैर्मेघैः समभ्युन्नतैः
पत्रच्छेद्यमिवेह भाति गगणं विश्लेषितं वायुना॥

एतत्तद्धृतराष्ट्रचक्रसदृशं मेघान्धकारं नभो
कृष्टो गर्जति चातिदर्पितबलो दुर्योधनो वा शिखी।
अक्षद्यूतजितो युधिष्ठिर इवाधानं गतः कोकिलो
हंसाः सम्प्रति पाण्डवा इव वनाद्ज्ञातचर्यां गताः ॥

॥ विचिन्त्य ॥ चिरः खलु कालो मैत्रेयस्य वसन्तसेनायाः सकाशं गतस्य नाद्याप्यागच्छति। ५

प्रविश्य

विटूषकः। अरो गणिआए लोभो अ दक्खिण्णदा अ ज्जदो अण्णा कधा वि ण कदा अणाअरेण ज्जेव्व अभणिअ किञ्चि एअमेअ गहिदा रअणावली। एत्तिआए रिद्धीए तए एव्वं पि भणिदो जं अज्ज मित्तेअ वीसमीअदु गल्लक्कूण पाणिअं पि पिबीअदु त्ति। ता मा दाव दासीए धीआए गणिआए मुहं पि पेक्खिस्सं ॥ सनिर्वेदम् ॥ सुट्ठु खु वुच्चदि अकन्दसमुत्थिदा पडमिणी अवच्चओ बाणिओ अचोरो सुवण्णआरो अ कलहो गामसमागमो अलुद्धा गणिअत्ति दुक्करं एदे सम्भावीअन्ति। ता पिअवअस्सं गदुअ इमादो गणिआपसङ्गादो णिवत्ताबेमि ॥ परिक्रम्य दृष्ट्वा ॥ कधं पिअवअस्सो रुक्खवाडिआए उबविट्ठो चिट्ठदि ता ज्जाव उबसप्पामि ॥ उपसृत्य ॥ सोत्थि भवदे वड्ढदु भवं। १। १०

चारुदत्तः ॥ विलोक्य ॥ अये कथं सुहृन्मैत्रेयः। वयस्य स्वागतमास्यताम्। १५।२

विटूषकः। उबविट्ठो म्हि। २।

चारुदत्तः। वयस्य कथय तत्कार्यम्।

विटूषकः। तं खु कज्जं विणट्ठं। ३।

चारुदत्तः। किं तया न गृहीता रत्नावली।

विटूषकः। कुदो अम्हाणं एत्तिअं भाअधेअं णवणलिणकोमलं हत्थं मत्थए कदुअ पडिच्छिआ। ४। २०

चारुदत्तः। तत्किं ब्रवीषि नष्टमिति।

१५३ विदूषकः। भो कधं विणट्ठं जं अभुत्तस्स अपीदस्स चोरेहिं अब हदस्स अप्पमुल्लस्स सुवण्णभण्डअस्स कारणादो चदुस्समुद्दसारभूदा रअ णावली हारिदा।१।

५ चारुदत्तः। वयस्य मा मैवम्। पश्य।

यं समालम्ब्य विश्वासं न्यासो ऽस्मासु तया कृतः।
तस्यैतन्मकृतो मूल्यं प्रत्ययस्यैव दीयते॥

विदूषकः। भो वअस्स एदं पि मे दुदिअं सन्ताबकारणं जं स हीअणदिण्णसण्णाए पउत्तोवारिदं मुहं कडुअ अहं उबहसिदो। ता १० अहं बम्हणो भविअ दाणिं भवन्तं सीसेण पडिअ विण्णबेमि। णिव त्तीअदु अप्पा इमादो बहुपच्चवाआदो गणिआपसङ्गादो। गणिआ णाम पाडुअन्तरप्पविट्ठा लेट्ठुआ विअ दुक्खेण णिराकरीअदि। अबि अ भो वअस्स गणिआ कत्थी काअत्थओ भिक्खू चाटो रासहो जहिं एदे णिवसन्ति तहिं दूरा बि ण जाअन्ति।२।

१५४ चारुदत्तः। वयस्य अलमिदानीं सर्वं परिवादमुक्त्वा। अवस्थये वास्मि निवारितः। पश्य।

वेगं करोति तुरगस्त्वरितं प्रयातुं
प्राणव्ययान्न चरणास्तु तथा वहन्ति।
सर्वत्र यान्ति पुरुषस्य चलाः स्वभावाः
२० खिन्नास्ततो हृदयमेव पुनर्विशन्ति॥

अपिच। वयस्य।

यस्यार्थास्तस्य सा कान्ता धनकार्यो ह्यसौ जनः।
॥ स्वगतम् ॥ न गुणकार्यो ह्यसौ जनः ॥ प्रकाशम् ॥
वयमर्थैः परित्यक्ता ननु त्यक्तैव सा मया॥

२५ विदूषकः। ॥ अधो ऽवलोक्य स्वगतम्॥ जधा एसो उड्डं पेक्खिअ दीहं

णीससदि तधा तक्केमि मए बि णिवारिअन्तस्स अधिअदरं वड्ढिदा से उक्कण्ठा। ता सुट्ठु खु एव्वं वुच्चदि कामो वामो त्ति ॥ प्रकाशम् ॥ भो वअस्स भणिदं च ताए भणेहि चारुदत्तं अज्ज पओसे मए एत्थ आगन्तव्वं त्ति। ता तक्केमि रअणावलीए अपरितुट्ठा अपरं मग्गिदुं आअच्छदि त्ति।१।

चारुदत्तः। वयस्य आगच्छतु परितुष्टा यास्यति।

प्रविश्य

चेटः। अवेध माणके।

जधा जधा वअसदि अब्भाखण्डे तधा तधा तिम्मदि पुट्ठिचम्मे।
जधा जधा लग्गदि सीदवादे तधा तधा वेवदि मे कुडुक्के ॥।२।

॥ प्रहस्य ॥

वंशं वाए शत्तच्छिदं सुशद्दं वीणं वादे शत्ततन्तिं णादन्तिं।
गीअं गाए गद्दभशाणुलूअं के मे गाणे तुम्बलू णालदे वा ॥

आणत्तम्हि अज्जुआए वशन्तशेणाए जं कुम्भीलआ गच्छ तुमं मम गमणं अज्जचालुदत्तश्श णिवेदेहि त्ति। ता जाव अज्जचालुदत्तश्श गेहं गच्छामि ॥ परिक्रम्य प्रविष्टकेन दृष्ट्वा ॥ एशे चालुदत्ते लुक्खवाडिआए चिट्ठदि। एशे बि शे दुट्ठवदुके ता जाव उवशप्पेमि। कधं ठक्किदे दु आलए लुक्खवाडिआए। भोदु एदश्श दुट्ठवदुअश्श शक्कं देमि।३।

॥ इति लोष्टगुटिकां क्षिपति ॥

विदूषकः। अए को दाणिं एसो पाआरवेट्ठिदं विअ कट्ठत्थं मं लोट्ठकेहिं ताडेदि।४।

चारुदत्तः। आरामप्रासादवेदिकायां क्रीडद्भिः पारावतैः पातितं भवेत्।

विदूषकः। आ दासीए उत्त दुट्ठपारावअ चिट्ठ चिट्ठ जाव एदिणा दण्डकट्ठेण सुपक्कं विअ चूअफलं इमादो पासादादो भूमीए

पाउइस्सं ।१। ॥ इति दण्डकाष्ठमुद्यम्य धावति ॥

चारुदत्तः ॥ यज्ञोपवीते आकृष्य ॥ वयस्य उपविश किमनेन तिष्ठतु दयितासहितस्तपस्वी पारावतः ।

चेटः । कधं पारावदं पश्शदि ण मं पेक्खदि । भोदु अवलाए लोप्पगुडिआए पुणो वि ताडइश्शं ।२। ॥ तथा करोति ॥

विदूषकः ॥ दिशो ऽवलोक्य ॥ कधं कुम्भीलओ ता जाव उवसप्पामि ॥ उपसृत्य द्वारमुद्घाट्य ॥ अरे कुम्भीलआ पविस साअदं दे ।३।

चेटः । ॥ प्रविश्य ॥ अज्ज वन्दामि ।४।

विदूषकः । अरे कहिं तुमं ईदिसे दुद्दिणे अन्धआरे आअदो ।५।

१५८ चेटः । अले एशा शा ।६।

विदूषकः । का एसा का ।७।

चेटः । एशा शा ।८।

विदूषकः । किं दाणिं दासीएउत्ता दुब्भिक्खकाले वुड्ढरङ्को विअ १५ उड्डकं सासाअसि एसा सा सेत्ति ।९।

चेटः । अले तुमं पि दाणिं इन्दमहकामुको विअ काकाअशि का केत्ति ।१०।

विदूषकः । ता कहेहि ।११।

चेटः ॥ स्वगतम् ॥ भोदु एव्वं भणिश्शं ॥ प्रकाशम् ॥ अले पण्हं २० दे दश्शं ।१२।

विदूषकः । अहं ते मुण्डे गोडं दश्सं ।१३।

१५९ चेटः । अले जाणाहि दाव तेण हि कश्शिं काले चूआ मउ लेत्ति ।१४।

विदूषकः । अरे दासीएउत्ता गिम्हे ।१५।

चेटः ॥ सहासम् ॥ अले णहि णहि ।१६।

२५ विदूषकः ॥ स्वगतम् ॥ किं दाणिं एत्थ कहिस्सं ॥ विचिन्त्य ॥

भोदु चारुदत्तं गदुअ पुच्छिस्सं ॥ प्रकाशम् ॥ अरे मुद्धत्तअं चिट्ठ ॥ चारुदत्तमुपसृत्य ॥ भो वअस्स पुच्छिस्सं दाव कस्सिं काले चूआ मउलेन्ति ।१।

चारुदत्तः । मूर्ख वसन्ते ।

विदूषकः ॥ चेटमुपगम्य ॥ मुक्ख वसन्ते ।२।

चेटः । डुदिअं दे पणट्ठं दरिशं । कां मुशमिद्धाणं गामाणं लक्खअं कलेदि ।३।

विदूषकः । अरे रच्छा ।४।

चेटः । ॥ सहासम् ॥ अले णाहि णाहि ।५।

विदूषकः । भोदु संसए पडिदम्हि ॥ विचिन्त्य ॥ भोदु चारुदत्तं पुणो वि पुच्छिस्सं ।६। ॥ पुनर्निवृत्य चारुदत्तं तथैवोदाहरति ॥

चारुदत्तः । वयस्य सेना ।

विदूषकः ॥ चेटमुपगम्य ॥ अरे दासीएउत्ता सेणा ।७।

चेटः । डुवे वि एक्कशिं कडुअ शिग्घं भणाहि ।८।

विदूषकः । सेणावसन्ते ।९।

चेटः । णं पलिवत्तिअ भणाहि ।१०।

विदूषकः ॥ कायेन परिवृत्य ॥ सेणावसन्ते ।

चेटः । अले मुक्ख वडुव्वका पदाइं पलिवत्तावेहि ।११।

विदूषकः ॥ पादौ परिवृत्य ॥ सेणावसन्ते ।

चेटः । अले मुक्ख अक्खलपदाइं पलिवत्तावेहि ।१२।

विदूषकः ॥ विचिन्त्य ॥ वसन्तसेणा ।१३।

चेटः । एशा शा आअदा ।१४।

विदूषकः । ता जाव चारुदत्तस्स णिवेदेमि ॥ उपसृत्य ॥ भो चारुदत्त धणिओ दे आअदो ।१५।

चारुदत्तः । कुतो ऽस्मत्कुले धनिकः ।

विदूषकः । जइ कुले णत्थि ता दुआरे अत्थि। एसा वसन्तसेणा

आअदा ।१।

चारुदत्तः । वयस्य किं मां प्रतारयसि ।

विदूषकः । ज्जइ मम वअणे ण पत्तिआअसि ता एदं कुम्भीलअं पुच्छ । अरे दासीएउत्ता कुम्भीलआ ऽवसप्प ।२।

१६२ चेटः ॥ उपसृत्य ॥ अज्ज वन्दामि ।३।

चारुदत्तः । भद्र स्वागतं कथय सत्यं प्राप्ता वसन्तसेना ।

चेटः । एशा शा आअदा वशन्तशेणा ।४।

चारुदत्तः । भद्र न कदाचित्प्रियवचनं निःफलीकृतं मया तद्गृह्यतां पारितोषिकम् ॥ इत्युत्तरीयं प्रयच्छति ॥

१० चेटः ॥ गृहीत्वा प्रणाम्य सपरितोषम् ॥ ज्जाव अज्जुआए णिवेदेमि ।५।

॥ इति निष्क्रान्तः ॥

विदूषकः । भो अवि ज्जाणासि किणिमित्तं ईदिसे दुद्दिणे आअदेत्ति ।६।

चारुदत्तः । वयस्य न सम्यगवधारयामि ।

१५ विदूषकः । मए ज्जाणिदं अप्पमुल्ला रअणावली वड्ढमुल्लं सुवण्ण भण्डअं त्ति ण परितुट्ठा अवरं मग्गिदुं आअदा ।७।

चारुदत्तः ॥ स्वगतम् ॥ परितुष्टा यास्यति ।

॥ ततः प्रविशति उद्भवलाभिसारिकावेशेन वसन्तसेना सोत्कण्ठा छत्रधारिणी विटश्च ॥

१६३ विटः ॥ वसन्तसेनामुद्दिश्य ॥

२० अपद्मा श्रीरेषा प्रहरणमनङ्गस्य ललितं ,
कुलस्त्रीणां शोको मदनवरवृक्षस्य कुसुमम् ।
सलीलं गच्छन्ती रतिसमयलज्जा प्रणयिनी
रतिक्षेत्रे रङ्गे प्रियपथिकसार्थैरनुगता ॥

वसन्तसेने पश्य पश्य ।

२५ गर्ज्जन्ति शैलशिखरेषु विलम्बिविम्बा

मेघा विद्युत्कवनिताहृदयानुकाराः ।
येषां रवेण सहसोत्पतितैर्मयूरैः
खं वीज्यते मणिमयैरिव तालवृन्तैः ॥

अपिच ।

पङ्कक्लिन्नमुखाः पिबन्ति सलिलं धाराहता दर्दुराः
कण्ठं मुञ्चति वर्हिणः समदनो नीपः प्रदीपायते ।
सन्न्यासः कुलदूषणैरिव गुणैर्मेघैर्वृतश्चन्द्रमा
विद्युन्नीचकुलोद्गतेव युवतिर्नैकत्र विश्राम्यति ॥

वसन्तसेना । भाव सुट्ठु दे भणिदं ।१। एषा हि ।

मूढे निरन्तरपयोधरया मयैव
कान्तः सहाभिरमते यदि किं तवात्र ।
मां गर्जितैरिति मुहुर्विनिवारयन्ती
मार्गं रुणद्धि कुपितेव निशासपत्नी ॥

विटः । भवत्वेवं तावदुपालभ्यतां तावदियम् । १६४

वसन्तसेना । भाव किमनया स्त्रीस्वभावदुर्विदग्धयोपालब्धया । १५

पश्यतु भावः ।

मेघा वर्षन्तु गर्जन्तु मुञ्चन्त्वशनिमेव वा ।
गणयन्ति न शीतोष्णं दयिताभिमुखाः स्त्रियः ॥

विटः । वसन्तसेने पश्य पश्य । अयमपरः ।

पवनचपलवेगः स्थूलधाराशरौघः
स्तनितपटहनादः स्पष्टविद्युत्पताकः ।
हरति करसमूहं खे शशाङ्कस्य मेघो
नृप इव पुरमध्ये मन्दवीर्यस्य शत्रोः ॥

वसन्तसेना । एव्वं णेदं ता कधं एसो अवरो ।२।

एतैरेव यदा गजेन्द्रमलिनैराभातलम्बोदरै

गर्जद्भिः सतडित्पताकशबलैर्मेघैः सशल्यं मनः ।
तत्किं प्रोषितभर्तृबध्यपठहो हाहा हताशो वकः
प्रावृट् प्रावृडिति ब्रवीति शठधीः क्षारं क्षते प्रक्षिपन् ॥
विटः । वसन्तसेने एवमेतत् । इदमपरं पश्य ।
बलाकापाण्डुरोल्लीपं विद्युदुत्क्षिप्तचामरम् ।
मत्तवारणसाद्रूप्यं कर्तुकाममिवाम्बरम् ॥
वसन्तसेना । भाव पेक्ख पेक्ख ।१।
एतैरार्द्रतमालपत्रमलिनैरापीतसूर्यं नभो
वल्मीकाः शरताडिता इव गजाः सीदन्ति धाराहताः ।
विद्युत्काञ्चनदीपिकेव रचिता प्रासादसञ्चारिणी
ज्योत्स्ना दुर्बलभर्तृकेव वनिता प्रोत्सार्य मेघैर्हृता ॥
विटः । वसन्तसेने पश्य पश्य ।
एते हि विद्युदुणाबद्धकक्षा गजा इवान्योन्यमभिद्रवन्तः ।
शक्राज्ञया वारिधराः सरागा गां दूष्यरङ्ग्वेव समुद्वहन्ति ॥
अपि च पश्य ।
महावाताध्मातैर्महिषकुलनीलैर्जलधरै
श्चलैर्विद्युत्पङ्क्तैर्जलधिभिरिवान्तःप्रचलितैः ।
इयं गन्धोद्गामा नवहरितशष्पाङ्कुरवती
धरा धारापातैर्मणिमयशरीरैर्भिद्यत इव ॥
वसन्तसेना । भाव एसो अवरो ।२।
एष्येहीति शिखण्डिनां पटुतरं केकाभिराक्रन्दितः
प्रोत्थायेव बलाकया सरभसं सोत्कण्ठमालिङ्गितः ।
हंसैरुज्झितपङ्कजैरतितरां सोद्वेगमुद्वीक्षितः
कुर्वन्नञ्जनमेचका इव दिशो मेघः समुज्जृम्भते ॥
विटः । एवमेतत् । तथाहि पश्य ।

निष्पन्दीकृतपद्मखण्डनयनं नष्टक्षपावासरं
विद्युद्भिः क्षणदृष्टनष्टतिमिरं प्रच्छादिताशामुखम् ।
निश्चेष्टं स्वपितीव सम्प्रति पयोधारागृहान्तर्गतं
स्फीताम्भोधरधाम नैकजलदच्छत्रापिधानं जगत् ॥ १६६

वसन्तसेना । भाव एव्वं णेदं । ता पेक्ख पेक्ख । १ । ५

गता नाशं तारा उपकृतमसाधाविव जने
वियुक्ताः कान्तेन स्त्रिय इव न राजन्ति ककुभः ।
प्रकामात्तस्तप्तं त्रिदशपतिशस्त्रस्य शिखिना
द्रवीभूतं मन्ये पतति जलरूपेण गगनम् ॥

अपि च पश्य । १०

उन्नमति नमति वर्षति गर्जति मेघः करोति तिमिरौघम् ।
प्रथमश्रीरिव पुरुषः करोति रूपाण्यनेकानि ॥

विटः । एवमेतत् ।

विद्युद्भिर्ज्वलतीव संविकसतीवोच्चैर्बलाकाशतै
र्मार्केन्द्रेण विवल्गतीव धनुषा धाराशरोद्गारिणा । १५
विस्पष्टाशनिनिस्वनेन रसतीवाघूर्णतीवानिलै
र्नीलैः सान्द्रमिवाहिभिर्जलधरैर्धूपायतीवाम्बरम् ॥

वसन्तसेना ।

जलधर निर्लज्जस्त्वं यन्मां दयितस्य वेश्म गच्छन्तीम् ।
स्तनितेन भीषयित्वा धाराहस्तैः परामृशसि ॥ २०

भोः शक्र ।

किं ते क्वचं पूर्वरतिप्रसक्ता यत्त्वं नदस्यम्बुदसिंहनादैः । १६७
न युक्तमेतत्प्रियकाङ्क्षितायां मार्गं निरोद्धुं मम वर्षपातैः ॥

अपिच ।

यद्यदहल्याहेतोर्मृषा वदसि शक्र गौतमो ऽस्मीति । २५

तद्वन्ममापि दुःखं निरूवेद्य निवार्यतां जलदः ॥

अपिच।

गर्ज वा वर्ष वा शक्र मुञ्च वा शतशो ऽशनिम्।
न शक्या हि स्त्रियो रोद्धुं प्रस्थिता दयितं प्रति ॥
यदि गर्जति वारिधरो गर्जतु तन्नाम निदुराः पुरुषाः।
अयि विद्युत्प्रमदानां त्वमपि च दुःखं न जानासि ॥

विटः। भवति अलमुपालम्भेन। उपकारिणी तवेयम्।

ऐरावतोरसि चलेव सुवर्णरज्जुः
शैलस्य मूर्ध्नि निहितेव सिता पताका।
आखण्डलस्य भवनोद्वरदीपिकेव
माख्याति ते प्रियतमस्य हि सन्निवेशम् ॥

वसन्तसेना। भाव तं जेव्व एदं मेहं।१।

विटः। सकलकलाभिज्ञाया न किञ्चिदिह तवोपदेष्टव्यमस्ति। तथापि स्नेहः प्रलापयति। अत्र प्रविश्य कोपो ऽत्यन्तं न कर्तव्यः।

यदि कुप्यसि नास्ति रतिः कोपेन विनाथवा कुतः कामः।
कुप्य च कोपय च त्वं प्रसीद च त्वं प्रसादय च कान्तम् ॥

१६८भवत्वेवं तावत्। भो भो निवेद्यतामार्यचारुदत्ताय।

एषा फुल्लकदम्बनीपसुरभौ काले घनोद्भासिते
कान्तस्यालयमागता समदना दृष्टा जलार्द्रालका।
विद्युद्वारिदगर्जितैः सचकिता त्वद्दर्शनाकाङ्क्षिणी
पादौ नूपुरलग्नकर्दमधरौ प्रक्षालयन्ती स्थिता ॥

चारुदत्तः ॥ आकर्ण्य ॥ वयस्य ज्ञायतां किमेतदिति।

विदूषकः। जं भवं आणवेदि ॥ वसन्तसेनामुपगम्य सादरम् ॥ सोन्थि भो दीए।२।

वसन्तसेना। अज्ज वन्दामि साअदं अज्जस्स। भाव एसा हत्तधा

रिआ भावस्स ज्जेव्व भोदु ।१।

विटः ॥ स्वगतम् ॥ अनेनोपायेन निपुणं प्रेषितो ऽस्मि ॥ प्रकाशम् ॥ एवं भवतु । भवति वसन्तसेने ।

साटोपकूरकपटानृतजन्मभूमेः
शाठ्यात्मकस्य रतिकेलिकृतालयस्य ।
वेश्यापणस्य सुरतोत्सवसङ्ग्रहस्य
दाक्षिण्यपण्यसुखनिष्क्रयसिद्धिरस्तु ॥

॥ इति निष्क्रान्तः ॥

वसन्तसेना । अज्ज मित्तेअ कहिं तुम्हाणं ज्जूदिअरो ।२। १६१

विदूषकः ॥ स्वगतम् ॥ ही ही भो ज्जूदिअरो त्ति भणन्तीए अलङ्किदो पिअवअस्सो ॥ प्रकाशम् ॥ भोदि एसो क्खु रुक्खवाडिआए ।३।

वसन्तसेना । अज्ज का तुम्हाणं रुक्खवाडिआ वुच्चदि ।४।

विदूषकः । भोदि ज्जहिं ण खाईअदि ण पीईअदि ।५।

॥ वसन्तसेना स्मितं करोति ॥

विदूषकः । ता पविसदु भोदी ।६।

वसन्तसेना ॥ जनान्तिकम् ॥ एत्थ पविसिअ किं मए भणिदव्वं ।७।

चेटी । ज्जूदिअर अवि सुहो दे पदोसो त्ति ।८।

वसन्तसेना । अवि पारद्धस्सं ।९।

चेटी । अवसरो ज्जेव्व पारद्धस्सदि ।१०।

विदूषकः । पविसदु भोदी ।११।

वसन्तसेना ॥ प्रविश्योपसृत्य च पुष्पैस्ताडयन्ती ॥ अइ ज्जूदिअर अवि सुहो दे पदोसो ।१२।

चारुदत्तः ॥ अवलोक्य ॥ अये वसन्तसेना प्राप्ता ॥ सहर्षमुत्थाय ॥ अयि प्रिये ।

सदा प्रदोषो मम याति जाग्रतः सदा च मे निःश्वसतो गता निशा ।

त्वया समेतस्य विशाललोचने ममाद्य शोकान्तकरः प्रदोषः ॥

तत्स्वागतं भवत्यै। इदमासनमत्रोपविश्यताम्।

विदूषकः। इदमासणं उवविसदु भोदी।१।

॥ वसन्तसेना नाट्येनासीना सर्वे उपविशन्ति ॥

चारुदत्तः। वयस्य पश्य पश्य।

वर्षोदकमुद्गिरता श्रवणान्तविलम्बिना कदम्बेन।

एकः स्तनो ऽभिषिक्तो नृपसुत इव यौवराज्यस्थः ॥

तद्वयस्य क्लिन्ने वाससी वसन्तसेनायाः। अन्ये प्रधानवाससी समुपनयेतामिति।

१७१ विदूषकः। इं भवं आणवेदि।२।

चेटी। अज्ज मित्तेअ चिट्ठ तुमं अहं ज्जेव्व अज्जुअं सुस्सूइस्सं।३।

॥ तथा करोति ॥

विदूषकः ॥ अपवार्तितकेन ॥ भो वअस्स पुच्छामि दाव तत्थभोदिं किञ्चि।४।

१५ चारुदत्तः। एवं क्रियताम्।

विदूषकः ॥ प्रकाशम् ॥ अध किणिमित्तं उण ईदिसे पणट्ठचन्दालोए दुद्दिणअन्धआरे आअदा भोदी।५।

चेटी। अज्जुए उज्जुओ बम्हणो।६।

वसन्तसेना। णं णिउणो त्ति भण।७।

२० चेटी। एसा खु अज्जुआ एव्वं पुच्छिदुं आअदा केत्तिअं ताए रअणावलीए मुल्लं त्ति।८।

१७२ विदूषकः ॥ ज्ञानान्तिकम् ॥ भो भणिदं मए जधा अप्पमुल्ला रअणावली बहुमुल्लं सुवण्णभण्डअं ण परितुट्ठा अबरं मग्गिदुं आअदा।९।

चेटी। सा खु अज्जुआए अत्तणअकेरकेत्ति भणिअ जूदे हारिदा।

२५ सो अ सहिओ राआवत्थआरी ण आणीअदि कहिं गदो त्ति।१०।

विदूषकः। भोदि मत्तिदं ङ्गेव्व मत्तीअदि।१।

चेटी। ज्ञाव सो अण्णसोअदि ताव एदं ङ्गेव्व गेण्ह सुवण्णभ
ण्डअं।२। ॥ इति दर्शयति ॥ ॥ विदूषको विचार्यति ॥

चेटी। अदिमेत्तं अज्जो णिऊणाअदि ता किं दिट्ठपुरुव्वो दे।३।

विदूषकः। भोदि सिप्पिकुसलदाए ओवन्धेदि दिट्ठिं।४। ५

चेटी। अज्ज वञ्चिदो सि दिट्ठीए तं ङ्गेव्व एदं सुवण्णभण्डअं।५। १७३

विदूषकः ॥ सहर्षम् ॥ भो वअस्स तं ङ्गेव्व एदं सुवण्णभण्डअं ज्जं
अम्हाणं गेहे चोरेहिं अवहरिदं।६।

चारुदत्तः। वयस्य।

यो ऽस्माभिश्चिन्तितो व्याप्तः कर्तुं न्यासप्रतिक्रियाम्। १०
स एव प्रस्तुतो ऽस्माकं किं तु सत्यं विडम्बना॥

विदूषकः। भो वअस्स सच्चं सव्वामि बम्हणेण।७।

चारुदत्तः। प्रियं नः प्रियम्।

विदूषकः ॥ ज्ञानान्तिकम् ॥ पुच्छासि णं कुदो एदं समासादिदं
त्ति।८। १५

चारुदत्तः। को दोषः।

विदूषकः ॥ चेट्याः कर्णे ॥ एव्वं विअ।९।

चेटी ॥ विदूषकस्य कर्णे ॥ एव्वं विअ।१०।

चारुदत्तः। किमिदं कथ्यते। किं वयं वाक्याः।

विदूषकः ॥ चारुदत्तस्य कर्णे ॥ एवं विअ।११। १८४

चारुदत्तः। भद्रे सत्यं तदेवेदं सुवर्णभाण्डम्।

चेटी। अज्ज अधइं।१२।

चारुदत्तः। भद्रे न कदापि मया प्रियनिवेदनं निःफलीकृतम्।
तद्गृह्यतां पारितोषिकमिदमङ्गुलीयकम् ॥ इत्यङ्गुलीयकं हस्तमवलोक्य लज्जां ना
टयति ॥ २५

वसन्तसेना ॥ आत्मगतम् ॥ अदो ज्जेव्व कामीअसि ।१।

चारुदत्तः ॥ ज्ञानान्तिकम् ॥ भो कष्टम् ।

धनैर्वियुक्तस्य नरस्य लोके किं जीवितेनादित एव तावत् ।
यस्य प्रतीकारनिरर्थकत्वात्कोपप्रसादा विफलीभवन्ति ॥

अपिच ।

पक्षविकलश्च पक्षी शुष्कश्च तरुः सरश्च जलहीनम् ।
सर्पश्चोद्धृतदंष्ट्रस्तुल्यं लोके दरिद्रश्च ॥

अपिच । वयस्य ।

शून्यैर्गृहैः खलु समाः पुरुषा दरिद्राः
कूपैश्च तोयरहितैस्तरुभिश्च शीर्णैः ।
यद्दृष्टपूर्वजनसङ्गमविस्मृतानां
मेवं भवन्ति विफलाः परितोषकालाः ॥

विदूषकः । भो अलं अदिमेत्तं सन्तप्पिदेण ॥ प्रकाशं सपरिहासम् ॥ भोदि समप्पीअदु मम केरिआ एक्काणसाडिआ ।२।

वसन्तसेना । अज्ज चारुदत्त ज्जुत्तं णेदं इमाए रअणावलीए इमं ज्जाणं तुलइदुं ।३।

चारुदत्तः ॥ सविलक्षस्मितम् ॥ वसन्तसेने पश्य पश्य ।

कः श्रद्धास्यति भूतार्थं सर्वो मां तुलयिष्यति ।
शङ्कनीया हि लोके ऽस्मिन्निष्प्रतापा दरिद्रता ॥

विदूषकः । कज्जे किं भोदीए इध ज्जेव्व सुबिदव्वं ।४।

चेटी ॥ विहस्य ॥ अज्ज मित्तेअ अदिमेत्तं दाणिं उज्जुअं अत्ताणअं देसे सि ।५।

विदूषकः । भो वअस्स एसो क्खु ओसारअन्तो विअ सुक्कोवविट्ठं ज्जाणं पुणो वि वित्थारिवारिधाराहिं पविट्ठो पज्जुणो ।६।

चारुदत्तः । सम्यगाह भवान् ।

अमूर्हि भित्त्वा ज्वलदन्तराणि
पङ्क्तान्तराणीव मृणालसूच्यः ।
पतन्ति चन्द्रव्यसनाद्विमुक्ता
दिवो ऽश्रुधारा इव वारिधाराः ॥

अपिच । धाराभिरार्यजनचित्तसुनिर्मलाभि
श्चण्डाभिरर्जुनशरप्रतिकर्कशाभिः ।
मेघाः स्रवन्ति बलदेवपटप्रकाशाः
शक्रस्य मौक्तिकनिधानमिवोद्विरिक्तः ॥

प्रिये । पश्य पश्य ।

एतैः पिष्टतमालवर्णकनिभैरालिप्तमम्भोधरैः
संसक्तैरुपवीजितं सुरभिभिः शीतैः प्रदोषानिलैः ।
एषाम्भोदसमागमप्रणयिनी स्वच्छन्दमभ्यागता
रक्ता कान्तमिवाम्बरं प्रियतमा विद्युत्समालिङ्गति ॥

॥ वसन्तसेना शृङ्गारभावं नाटयन्ती चारुदत्तमालिङ्गति ॥

चारुदत्तः ॥ स्पर्शं नाटयन्प्रत्यालिंग्य ॥

भो मेघ गम्भीरतरं नद त्वं तव प्रसादात्स्मरपीडितं मे ।
संस्पर्शरोमाञ्चितजातरागं कदम्बपुष्पत्वमुपैति गात्रम् ॥

विदूषकः । दासीएउत्त दुद्दिण अणज्जो दाणिं सि तुमं ज्जं एव्वं भोदिं विज्जुआए भाआबेसि । १।

चारुदत्तः । वयस्य नार्हस्युपालब्धुम् ।

वर्षशतमस्तु दुर्दिनमविरतधारं शतह्रदा स्फुरतु ।
अस्मद्विधदुर्लभया यदहं प्रियया परिष्वक्तः ॥

अपिच वयस्य ।

धन्यानि तेषां खलु जीवितानि
ये कामिनीनां गृहमागतानाम् ।

आर्द्राणि मेघोदकशीतलानि
गात्राणि गात्रेषु परिष्वजन्ति ॥

प्रिये वसन्तसेने ।

स्तम्भेषु प्रचलितवेदिसञ्चयानां
शीर्णत्वात्कथमपि धार्यते वितानम् ।
एषा च स्फुटितसुधाद्रवानुलेपा
त्संक्लिन्ना सलिलभरेण चित्रभित्तिः ॥

॥ ऊर्ध्वं विलोक्य ॥ अये इन्द्रधनुः । प्रिये पश्य पश्य ।

विद्युन्निष्केनेदं मरुेन्द्रचापोच्छ्रितायतभुजेन ।
जलधरविवृद्धकृनुना विजृम्भितमिवान्तरिक्षेण ॥

तदेवाभ्यन्तरमेव प्रविशावः ॥ इत्युत्थाय परिक्रामति ॥

प्रिये पश्य ।

तालीषु तारं विटपेषु मन्द्रं
शिलासु वृद्धं सलिलेषु घण्टम् ।
सङ्गीतवीणा इव ताड्यमाना
स्तालानुसारेण पतन्ति धाराः ॥

॥ इति निष्क्रान्ताः सर्वे ॥

इति मृच्छकटिकायां
दुर्दिनो नाम
पञ्चमोऽङ्कः ॥

॥ ततः प्रविशति चेटी ॥

चेटी। कथं अज्ज बि अज्जुआ ण विबुज्झदि। भोदु पविसिअ पबोधइस्सं।१।

॥ इति नाट्येन परिक्रामति ॥ ततः प्रविश्यात्माच्छादितशरीरा प्रसुप्ता वसन्तसेना।

चेटी। उत्थेदु उत्थेदु अज्जुआ पभादं संवुत्तं।२।

वसन्तसेना ॥ प्रतिबुध्य ॥ कधं रत्ति ज्जेव्व पभादं संवुत्तं।३।

चेटी। अम्हाणं एसो पभादो अज्जुआए उण रत्ति ज्जेव्व।४।

वसन्तसेना। हञ्जे कहिं तुम्हाणं ज्जूदिअरो।५।

चेटी। अज्जुए वड्ढमाणअं समादिसिअ पुप्फकरण्डअं जिमुज्जाणं गदो अज्जचारुदत्तो।६।

वसन्तसेना। किं समादिसिअ।७।

चेटी। जोएहि रादीए ज्जेव्व पवहणं वसन्तसेणा गच्छदु त्ति।८।

वसन्तसेना। हञ्जे कहिं मए गन्तव्वं।९।

चेटी। अज्जुए जहिं चारुदत्तो।१०।

वसन्तसेना ॥ चेटीं परिष्वज्य ॥ हञ्जे सुट्ठु ण णिज्काइदो रादीए ता अज्ज पच्चक्खं पेक्खिस्सं। हञ्जे किं पविट्ठा अहं अब्भन्तरचतुस्सालअं।११।

चेटी। ण केवलं अब्भन्तरचतुस्सालअं सव्वजणस्स हिअअं पि पविट्ठा।१२।

वसन्तसेना। अबि सन्तप्पदि चारुदत्तस्स परिअणो।१३।

चेटी। सन्तप्पिस्सदि।१४।

वसन्तसेना। कदा।१।

चेटी। जदो अज्जुआ गमिस्सदि।२।

वसन्तसेना। तदो मए पढमं सन्तप्पिदव्वं। हञ्जे गेण्ह एदं र अणावलिं। मम बहिणिआए अय्यधूदाए गदुअ समप्पेहि भणिदव्वं च। अहं सिरीचारुदत्तस्स गुणणिज्जिदा दासी तदा तुम्हाणं पि। ता एसा तुह ज्जेव्व कण्ठाहरणं होदु रअणावली।३।

चेटी। कुप्पिस्सदि चारुदत्तो अज्जुआए दाव।४।

वसन्तसेना। गच्छ ण कुप्पिस्सदि।५।

चेटी ॥ गृहीत्वा ॥ जं आणवेसि।६।

॥ इति निष्क्रान्ता पुनः प्रविश्य ॥

चेटी। अज्जुए भणादि अय्यधूदा। अय्यउत्तेण तुम्हाणं पसादीक दा ण जुत्तं मम एदं गेण्हिदुं। अय्यउत्तो ज्जेव्व मम आहरणविसेसो त्ति जाणादु भोदी।७।

॥ ततः प्रविशति दारकं गृहीत्वा रदनिका ॥

रदनिका। एहि वच्छ सअडिआए कीलेम्ह।८।

दारकः ॥ सकरुणम् ॥ रदनिए किं मम एदाए महिआसअडिआए। तं ज्जेव्व सोवण्णसअडिअं देहि।९।

रदनिका ॥ सनिर्वेदं निःश्वस्य ॥ जाद कुदो अम्हाणं सुवण्णववहारो। तादस्स पुणो वि रिद्धीए सुवण्णसअडिआए कीलिस्ससि। ता जाव विणोदेमि णं अज्जुआवसन्तसेणाए समीवं उवसप्पिस्सं ॥ उपसृत्य ॥ अज्जुए पणमामि।१०।

वसन्तसेना। रदणिए साअदं दे। कस्स उण अअं दारओ अण लङ्घिदसरीरो वि चन्दमुहो आणन्देदि मम हिअअं।११।

रदनिका। एसो क्खु अज्जचारुदत्तस्स पुत्तो रोहसेणो णाम।१२।

वसन्तसेना ॥ बाहू प्रसार्य ॥ एहि मे पुत्तअ आलिङ्ग ॥ इति अङ्के उपवेश्य ॥ अणुकिदं अणेण पिडुणो डुबं ।१।

रदनिका। ण केवलं डुबं सीलं पि तक्केमि। एदिणा अज्जुचारु दत्तो अत्ताणअं विणोदेदि ।२।

वसन्तसेना। अध किणिमित्तं एसो रोअदि ।३।

रदनिका। एदिणा पडिवेसिगिहडइदारअकेरिआए सुवण्णसअडि १८३
आए कीलिदं तेण अ सा णीदा। तदो उण तं मग्गन्तस्स मए इअं मट्टिआसअडिआ कडुअ दिण्णा। तदो भणादि रदणिए किं मम एदाए मट्टिआसअडिआए तं डुव्व सोवण्णसअडिअं देहि त्ति ।४।

वसन्तसेना। रुद्धी रुद्धी अअं पि णाम परसम्पत्तीए सन्तप्पदि। १०
भअवं कअन्त पोक्खरवत्तपडिदजलविन्दुसरिसेहिं कीलसि तुमं पुरि सभाअधेएहिं ॥ इति साक्षा ॥ ज्ञाद मा रोद सुवण्णसअडिआए कीलिस्स सि ।५।

दारकः। रदणिए का एसा ।६।

वसन्तसेना। दे पिडुणो गुणाणिज्जिदा दासी ।७। १५

रदनिका। ज्ञाद अज्जुआ दे ज्ञणणी भोदि ।८। १८४

दारकः। रदणिए अलिअं तुमं भणासि ज्ञइ अम्हाणं अज्जुआ ज्ञणणी ता कीस अलङ्किदा ।९।

वसन्तसेना। ज्ञाद मुद्धेण मुद्धेण अदिकरुणं मन्तेसि ॥ नाट्येनाभरणान्यवतार्य रुदती ॥ एसा दाणिं दे ज्ञणणी संवुत्ता। ता गेण्ह एदं २०
अलङ्कारअं सोवण्णसअडिअं घडाबेहि ।१०।

दारकः। अवेहि ण गेण्हिस्सं रोदसि तुमं ।११।

वसन्तसेना ॥ अश्रूणि प्रमृज्य ॥ ज्ञाद न रोदिस्सं गच्छ कील ॥ अलङ्कारैर्मृच्छकटिकां पूरयित्वा ॥ ज्ञाद कारेहि सुवण्णसअडिअं ।१२।

२५

॥ इति दारकमादाय निष्क्रान्ता रदनिका ॥

१८५ प्रविश्य प्रवहणाधिरूढः

चेटः। लदणिए लदणिए णिवेदेहि अज्जुआए वशन्तशेणाए ओहालिअं पक्खदुआलए शन्नं पवहणं चिष्टदि।१।

प्रविश्य

५ रदनिका। अज्जुए एसो वड्ढमाणओ विण्णवेदि पक्खदुआरए सन्नं पवहणं त्ति।२।

वसन्तसेना। चिट्ठदु मुक्कत्तअं ज्ञाव अहं अत्ताणअं पसाधेमि।३।

रदनिका ॥ निष्क्रम्य ॥ वड्ढमाणआ चिट्ठ मुक्कत्तअं ज्ञाव अज्जुआ १० अत्ताणअं पसाधेदि।४।

चेटः। ही ही भो मए वि ज्ञाणत्यलके विशुमलिदे ता ज्ञाव णं गेण्हिअ आअच्छामि। एदे णाशाकदुआ वइल्ला। भोदु पवहणेण ज्ञेव्व गदागदिं कलिश्शं ॥ इति निष्क्रान्तश्चेटः ॥।५।

वसन्तसेना। हञ्जे उवणेहि मे पसाहणं अत्ताणअं पसाहइ १५ स्सं।६। ॥ इति प्रसाधयन्ती स्थिता ॥

१८६ प्रविश्य प्रवहणाधिरूढः

स्थावरकश्चेटः ॥ आणत्तम्हि लाअशालशण्ठाणेण जं थावलआ पवहणं गेण्हिअ पुप्फकलण्डअं ज्ञिणुज्ञाणं तुलिदं आअच्छेहि त्ति। भोदु तहिं ज्ञेव्व गच्छामि। वहध बइल्ला वहध ॥ परिक्रम्यावलोक्य च ॥ २० कधं गामशअडिएहिं लुद्धे मग्गे किं दाणिं एत्थ कलइश्शं ॥ साटोपम् ॥ अले ले ओशलध ओशलध ॥ आकर्षन् ॥ किं भणाध। एशे कश्श केलके पवहणे त्ति। एशे लाअशालशण्ठाणकेलके पवहणेत्ति। ता शिग्घं ओशलध ॥ अवलोक्य ॥ कधं एशे अबले शकिअं विअ मंपे किवअ शक्कश ज्ञेव्व ज्झूदपलाइदे विअ ज्झूदिअले ओहालिअ अत्ता २५ णअं अणदो अवक्कन्ते ता के उण एशे। अधवा किं मम एदिणा

तुलिदं गमिश्शं। अले ले गामेलुआ ओशलध ओशलध। किं भणाध। मुक्कत्तअं चिप्प चक्कपलिवत्तिं देहि त्ति। अले ले लाअशालशणठाण केलके कग्गे शूले चक्कपलिवत्तिं दश्शं। अधवा एशे एआई तवश्शी ता एव्वं कलेमि। एदं पवकणं अङ्गचालुदत्तश्श लुक्खवाडिआए पक्खदुआलके थावेमि ॥ इति प्रवहणं संस्थाप्य ॥ एशे म्हि आअदे। १।५

॥ इति निष्क्रान्तः ॥

चेटी। अज्जुए णोमिसद्दो विअ सुणीअदि। ता आअदो पवकृ १८७
णो।२।

वसन्तसेना। कञ्चे गच्छ तुवरदि मे किअअं ता आदेसेहि प
क्खदुआरअं।३। १०

चेटी। एदु एदु अज्जुआ।४।

वसन्तसेना ॥ परिक्रम्य ॥ कञ्चे वीसम तुमं।५।

चेटी। जं अज्जुआ आणवेदि।६। ॥ इति निष्क्रान्ता ॥

वसन्तसेना ॥ दक्षिणाक्षिस्पन्दं सूचयित्वा प्रवहणमधिरुह्य च ॥ किं णोदं फुरदि १८८
दाहिणं णअणं। अधवा चारुदत्तस्स ङ्गेव्व दंसणं अणिमित्तं पमङ्गि १५
स्सदि।७।

प्रविश्य

स्थावरकश्चेटः॥ ओशालिदा मए शअडा ता ङ्गाव गच्छामि ॥ इति नाट्येनाधिरुह्य चालयित्वा स्वगतम् ॥ भालिके पवकृणे। अधवा चक्कपलिवत्तिं आए पलिश्शन्तश्श भालिके पवकृणे पडिभाशदि। भोदु गमिश्शं। २०
ङ्गाध गोणा ङ्गाध।८।

नेपथ्ये। अरे रे दोवारिआ अप्पमत्ता सएसु सएसु गुम्मट्ठाणेसु कोध। एसो अज्ज गोवालदारओ गुत्तिअं भञ्जिअ गुत्तिबालअं वावा दिअ बन्धणं भेदिअ परिब्भट्ठो अबकूमदि। ता गेण्हध गेण्हध।९।

॥ प्रविश्यापटीक्षेपेण सम्भ्रान्त एकचरणालग्ननिगडो ऽवगुण्ठित आर्यकः परिक्रामति ॥ १८९

चेटः ॥ स्वागतम् ॥ मरुत्ते णाअलीए शम्भमे उप्पणो ता तुलिदं तुलिदं गमिश्शं ।१। ॥ इति निष्क्रान्तः ॥

आर्यकः ।

क्षिप्तोऽहं नरपतिबन्धनापदेश
व्यापत्तिव्यसनमहार्णवं नराणाम् ।
पादाग्रस्थितनिगडैकपाशकर्षी
प्रभ्रष्टो गज इव बन्धनाद्रमामि ॥

भो अहं खलु सिद्धादेशजनितपरित्रासेन राज्ञा पालकेन घोषादानीय विशसने गूढागारे बन्धनेन बद्धः । तस्माच्च प्रियसुहृच्चर्विलकप्रसादेन बन्धनाद्भ्रष्टो ऽस्मि ॥ अश्रूणि विमृज्य ॥

भाग्यानि मे यदि तदा मम को ऽपराधो
यद्बन्धनाग इव संयमितो ऽस्मि तेन ।
दैवी च सिद्धिरपि लङ्घयितुं न शक्या
गम्यो नृपो बलवता सह को विरोधः ॥

तत्कुत्र गच्छामि मन्दभाग्यः ॥ विलोक्य ॥ इदं कस्यापि साधोरनावृतप्रवेशद्वारं गेहम् ।

इदं गृहं भिन्नमनायतार्गलं विशीर्णसन्धिश्च महाकपाटः ।
ध्रुवं कुटुम्बी व्यसनाभिभूतां दशां प्रपन्नो मम तुल्यभाग्यः ॥

तदत्र तावत्प्रविशामि ।

नेपथ्ये । जाध गोणा जाध ।२।

आर्यकः ॥ आकर्ण्य ॥ अये प्रवरुणामित एवाभिवर्तते ।

भवेद्गोष्ठीयानं न च विषमशीलैरधिगतं
वधूसंयानं वा तदभिगमनोपस्थितमिदम् ।
वहिर्नेतव्यं वा प्रवरजनयोग्यं विधिवशा
द्विविक्तत्वाच्छून्यं मम खलु भवेद्दैवविहितम् ॥

॥ ततः प्रविश्य ॥

वर्धमानकश्चेटः। ही माणहे आणीदे मए जाणत्थलके। लद्दणिए लद्दणिए णिवेदेहि अज्जुआए वशन्तशेणाए अवत्थिदे शङ्के पवहणे अहिलुहिअ पुप्फकलणडअं जिमुज्जाणं गच्छदु अज्जुआ।१।

आर्यकः ॥ आकर्ण्य ॥ गणिकाप्रवहणं वहिर्यानं च भवत्वधिरोहामि ॥ इति स्वैरमुपसर्पति ॥

चेटः ॥ श्रुत्वा ॥ कधं णेउलशद्दे ता आअदा खु अज्जुआ। अज्जुए इमे णश्शाकडुआ वइछा। ता पिप्पदो ऊणेव्व आलुकडु अज्जुआ।२।

॥ आर्यकः तथा करोति ॥ ११

चेटः। जधा पाडुप्फालचालिदाणं णेउलाणं वीशन्ते शद्दे भलवहणे अ पवहणे तधा तक्केमि शम्पदं अज्जुआए आलूढाए होदव्वं ता गच्छामि। जाध गोणा जाध।३। ॥ इति परिक्रामति ॥

प्रविश्य

वीरकः ॥ अरे रे अरे जग्गजग्गमाणअचन्दणअमङ्गलपुछभद्दप्प मुहा।

किं अच्छध वीसद्धा जो सो गोवालदारओ रुद्धो।
भेत्तूण समं वच्चइ णरवइहिअअं च बन्धणं च॥

अरे रे पुरत्थिमे पदोलीडआरए चिट्ठ तुमं तुमं पि पच्छिमे तुमं पि दक्खिणे तुमं पि उत्तरे। जो वि एसो पाआरखण्डो एदं अहिरुहिअ चन्दणेण समं अवलोएमि। एहि चन्दणअ एहि इदो दाव।४।

प्रविश्य संभ्रान्तः

चन्दनकः। अरे रे वीरअविसल्लभीमङ्गअदण्डकालअदण्डसूरप्प मुहा।

आअच्छध वीसत्था तुरिअं जत्तेह लङ्घ करेज्जाह।
लच्छी ऊणा ण रणो पलवइ गोत्तन्तरं गन्तुं॥।५।

११२ अवि अ।

उज्जाणेसु सहासु अ मग्गे णअरीअ आवणे घोसे।
तं तं जोहरु तुरिआ सङ्का वा जाअए जत्थ॥
रे रे वीरअ किं किं दरिसेसि भणाहि दाव वीसत्थं।
भेत्तूण अ वन्धणाअं को सो गोवालदारअं हरइ॥
कस्सट्ठमो दिणअरो कस्स चउत्थो अ वट्टए चन्दो।
हट्ठो अ भग्गवगहो भूमिसुओ पञ्चमो कस्स॥
भण कस्स जम्महट्ठो जीवो णवमो तहेअ सूरसुओ।
जीअन्ते चन्दणए को सो गोवालदारअं हरइ॥।१।

११३ वीरकः। भउ चन्दणआ।

अवहरइ को वि तुरिअं चंदणअ सवामि तुज्झ हिअएण।
जह अट्ठुअदिणअरे गोवालअदारओ खुडिदो॥।२।

चेटः। जाध गोणा जाध।३।

चन्दनकः ॥ दृष्ट्वा ॥ अरे रे पेक्ख पेक्ख।

१५ ओहारिओ पवहणो वज्जइ मज्झेण राअमग्गस्स।
एदं ताव विआरह कस्स कहिं पवसिओ पवहणो॥।४।

वीरकः ॥ अवलोक्य ॥ अरे रे पवहणवाहआ मा दाव पवहणं वाहेहि। कस्स केरकं एदं पवहणं को वा इध आरूढो कहिं वा वच्चदि।५।

११४ चेटः। एशे खु पवहणे अज्जचालुदत्तास्स केलके पवहणे इध अज्जुआ वशन्तशेणा आलूढा पुप्फकलण्डअं जिणुज्जाणं कीलिडं चालुदत्तश्श णीअदि।६।

वीरकः ॥ चन्दनकमुपसृत्य ॥ एसो पवहणवाहओ भणादि अज्जचारुदत्तस्स पवहणं वसन्तसेणा आरूढा पुप्फकरण्डअं जिणुज्जाणं णीअदि
२५ त्ति।७।

चन्दनकः । ता गच्छदु ।१।

वीरकः । अणावलोइदो ज्जेव्व ।२।

चन्दनकः । अध इं ।३।

वीरकः । कस्स पच्चएण ।४।

चन्दनकः । अज्जचारुदत्तस्स ।५। ५

वीरकः । को सो अज्जचारुदत्तो का वा वसन्तसेणा जेण अण ११५
वलोइदं वच्चदि ।६।

चन्दनकः । अरे अज्जचारुदत्तं ण आणासि ण वा वसन्तसेणिअं। जइ अज्जचारुदत्तं वसन्तसेणिअं वा ण आणासि ता गअणे जोएक्कास हिदं चन्दं तुमं ण आणासि । १०

को तं गुणारविन्दं सीलमिअङ्कं जणो ण आणादि ।
आवणदुक्खमोक्खं चउसाअरसारअं रअणं ॥
दो ज्जेव्व पूअणीआ इक्ख णअरीए तिलअभूदा अ ।
अज्जा वसन्तसेणा धम्मणिही चारुदत्तो अ ॥ ।७।

वीरकः । अरे चन्दनआ । १५

जाणामि चारुदत्तं वसन्तसेणं च सुट्ठु जाणामि । ११६
पत्ते अ रायकज्जे पिदरं पि अहं ण आणामि ॥ ।८।

आर्यकः ॥ स्वगतम् ॥ अयं मे पूर्ववैरी अयं मे पूर्वबन्धुः । यतः ।

एककार्यनियोगे ऽपि नानयोस्तुल्यशीलता ।
विवाहे च चितायां च यथा ऽऽहुतभुजोर्द्वयोः ॥ २०

चन्दनकः । तुमं पि तत्तिल्लो सेणाबई रणो पच्चइदो। एदे धा रिदा मए बइल्ला अवलोएहि ।९।

वीरकः । तुमं पि रणो पच्चइदो बलवई ता तुमं ज्जेव्व अवलो एहि ।१०।

चन्दनकः । मए अवलोइदं तुए अवलोइदं भोदि ।११। २५

19663

वीरकः। जं तुए अवलोइदं तं रणा पालएण अवलोइदं।१।

११७ चन्दनकः। अरे पवहणवाहआ ओणामेहि धुरं।२।

चेटः ॥ तथा करोति ॥

आर्यकः ॥ स्वगतम् ॥ अपि रक्षिणो मामवलोकयन्ति। अशस्त्रश्चा

५ स्मि मन्दभाग्यः। अथवा।

भीमस्यानुकरिष्यामि बाहुः शस्त्रं भविष्यति।
वरं व्यायच्छतो मृत्युर्न गृहीतस्य बन्धने॥

अथवा साहसस्य तावदनवसरः।

चन्दनकः ॥ नाट्येन प्रवहणमारुह्यावलोकयति ॥

१० आर्यकः। शरणागतोऽस्मि।

चन्दनकः ॥ संस्कृतमाश्रित्य ॥ अभयं शरणागतस्य।

आर्यकः।

त्यजति किल तं जयश्रीर्जहति च मित्राणि बन्धुवर्गश्च।
भवति च सदोपहास्यो यः खलु शरणागतं त्यजति॥

१५ चन्दनकः। कधं अज्जओ गोबालदारओ सेणावित्तासिदो पत्तर हो विअ साउणिअस्स हत्थे णिबडिदो ॥ विचिन्त्य ॥ एसो अणबराधो सरणाअदो अज्जचारुदत्तस्स पवहणं आरूढो पाणप्पदस्स मे अज्जस व्विलअस्स मित्तं अणादो राअणिओओ। ता किं दाणिं एत्थ जुत्तं अणुचिट्ठिदुं। अधवा जं भोदि तं भोदि। पढमं जेव्व अभअं दिणं।

११८ भीदाभअप्पदाणं देत्तस्स परोबआररसिअस्स।
जइ होइ होउ णासो तहु वि अ लोए गुणो जेव्व॥

॥ सभयमवतीर्य ॥ दिट्ठो अज्जो ॥ इत्यर्धोक्ते ॥ ण अज्जुआ वसन्तसेणा। तदो एसा भणादि जुत्तं णेदं सरिसं णेदं जं अहं अज्जचारुदत्तं अहिसारिदुं गच्छन्ती राअमग्गे परिभूदा।३।

२५ वीरकः। चन्दणआ एत्थ मह संसओ समुप्पण्णो।४।

चन्दनकः । कधं दे संसग्गो ।१।

वीरकः । सम्भमघग्घरकण्ठो तुमं ज्ञादो सि जं तुए भणिदं । [illegible]
दिट्ठो मए अज्जो पुणो अज्जुआ वसन्तसेणित्ति ॥

एत्थ मे अप्पच्चओ ।२।

चन्दनकः । अरे को अप्पच्चओ तुह । वअं दक्खिणत्ता अव्वत्त भासिणो एस एत्तिखडो कडत्थो विलअ कणाट कणप्पावरणअ द विड चोल चीण वत्सर खेर खानमुखमधुघातप्रभृतीनां म्लेच्छजातीनां अनेकदेशभाषाभिज्ञा यद्येटं मन्त्रयामो दिट्ठो दिट्ठा वा अज्जो अज्जुआ वा किं शब्दविचारः स्त्रीपुन्नपुंसकव्याख्यानमप्रस्तुतम् ।३।

वीरकः । णं अहं पि पलोएमि राअअणा एसा अहं रण्णो पच्च इदो ।४।

चन्दनकः । तत्किमहमप्रत्ययः संवृत्तः । २००

वीरकः । णं सामिणिओओ ।५।

चन्दनकः ॥ स्वगतम् ॥ अज्जगोवालदारओ अज्जचारुदत्तस्स पवहणं अक्किरुक्किअ अवक्कमदि त्ति ज्ञाइ कक्किज्जदि तदो अज्जचारुदत्तो रणा सासिज्जाइ । ता को एत्थ उआओ ॥ सुविचिन्त्य ॥ कणाटकलकप्पओओअं करेमि ॥ प्रकाशम् ॥ अरे वीरअ मए चन्दणकेण पलोइदं पुणो वि तुमं पलोएसि को तुमं ।६।

वीरकः । अरे तुमं पि को ।७।

चन्दनकः । पूइज्जन्तो माणिज्जन्तो तुमं अप्पणो ज्ञादिं ण सुमरेसि ।८।

वीरकः ॥ सक्रोधम् ॥ अरे का मह ज्ञादी ।९।

चन्दनकः । को भणउ ।१०। २०१

वीरकः । भणउ ।११।

चन्दनकः । अहवा ण भणउ ।१२।

जाणन्तो वि हि जादिं तुज्झ ण भणामि सीलविरुद्धेण।
चिट्ठउ मह्ह च्चिअ मणे किं च कइत्थेण भग्गेण ॥ ।१।

वीरकः। णं भणउ भणउ।२।

चन्दनकः ॥ संज्ञां ददाति ॥

वीरकः। अरे किं णोदं।३।

चन्दनकः।

सिणसिलाअलकत्थो पुरिसाणं कुच्चगणिठसणठवणो।
कत्तरिवाबडकत्थो तुमं पि सेणाबई जादो ॥ ।४।

वीरकः। अरे चन्दणआ तुमं पि मानिज्जन्तो अप्पणो केरिकं जादिं ण सुमरेसि।५।

चन्दनकः। अरे का मह्ह चन्दणअस्स चन्दविसुद्धस्स जादी।६।

वीरकः। भणउ।७।

चन्दनकः। भणउ भणउ।८।

वीरकः ॥ नाट्येन संज्ञां ददाति ॥

चन्दनकः। अरे किं णोदं।९।

वीरकः। अरे सुणाहि सुणाहि।

तुज्झ बि जादी सुद्धा मादा भेरी पिदा बि दे पडहो।
डुम्मुक्करडअभादा तुमं पि सेणाबई जादो ॥ ।१०।

चन्दनकः ॥ सक्रोधम् ॥ अरे चन्दणओ चम्मारओ। ता पलोएहि पवहणं।११।

वीरकः। अरे पवहणवाहआ परिवत्तावेहि पवहणं पलो इस्सं।१२।

चेटः ॥ तथा करोति ॥

वीरकः। नाट्येन प्रवहणमारोढुमिच्छति ॥

चन्दनकः। सहसा केशेषु गृहीत्वा पातयति पादेन ताडयति ॥

वीरकः ॥ सक्रोधमुत्थाय ॥ अरे अक्कं तुए वीसत्थो राआणत्तिं करेन्तो सक्कसा केसेसु गेण्हिअ पादेन ताडिदो। ता सुणु रे अक्किअरणम ङ्के ङदि दे चउरङ्गं ण कप्पावेमि तदा ण होमि वीरओ।१।

चन्दनकः। अरे राउलं अक्किअरणं वा वच्च किं तए सुणक्कस रिसेण।२।

वीरकः ॥ तथेति निष्क्रान्तः ॥

चन्दनकः ॥ दिशो ऽवलोक्य ॥ गच्छ रे पवक्कणंवाक्कआ गच्छ। ङाइ को वि पुच्छदि तदो भणेसि चन्दणअवीरएहिं अवलोइदं पवक्कणं वच्चदि। अन्ने वसन्तसेणे इमं च अक्किणाणं दे देमि।३।

॥ इति खड्गं प्रयच्छति ॥

आर्यकः ॥ खड्गं गृहीत्वा सहर्षमात्मगतम् ॥

अये शस्त्रं मया प्राप्तं स्पन्दते दक्षिणो भुजः।
अनुकूलं च सकलं कृत्त संरक्षितो ऽप्यक्कम्॥

चन्दनकः। अज्जुए।

एत्थ मए विण्णविदा पच्चइदा चन्दणं पि सुमरेसि।
णं भणामि एस लुद्धो णेक्कस्स रसेण बोल्लामो॥१४।

आर्यकः।

चन्दनश्चन्द्रशीलाख्यो दैवादद्य सुकृन्मम।
चन्दनं भो स्मरिष्यामि सिद्धादेशस्तथा यदि॥

चन्दनकः।

अभग्गं तुक्क देउ करो विण्हू बम्हा रवी अ चन्दो अ।
कत्तूण सत्तुबक्कं सुम्भणिसुम्भे ङधा देवी॥।५।

चेटः ॥ प्रवहणेन निष्क्रान्तः ॥

चन्दनकः ॥ नेपथ्याभिमुखमवलोक्य ॥ णिक्कमन्तस्स मे पिअवअस्सो सव्वि लओ पिट्ठदो ङ्गेव्व अणुलग्गो गदो। भोदु पधाणदण्डधारओ वीरओ

राअपच्चअआरो विरोधिदो ता जाव अहं पि पुत्तभादरेहिं परिवुदो एदं जेव्व अणुगच्छामि ।१।

॥ इति निष्क्रान्ताः सर्वे ॥

इति मृच्छकटिकायां
प्रवहणविपर्ययो नाम
षष्ठो ऽङ्कः ॥

विटूषकः । भो पेक्ख पेक्ख पुप्फकरण्डअन्निणुन्नाणास्स सस्सिरी अदं ।१।

चारुदत्तः । वयस्य एवमेतत् । तथा हि ।

बणिज्ज इव भान्ति तरवः पण्यानीव स्थितानि कुसुमानि । ५
शुल्कमिव साधयन्तो मधुकरपुरुषाः प्रविचरन्ति ॥

विटूषकः । भो इमं असक्काररमणीअं सिलाअलं उवविसदु भवं ।२।

चारुदत्तः ॥ उपविश्य ॥ वयस्य चिरयति वर्धमानकः ।

विटूषकः । भणिदो मए वड्ढमाणओ वसन्तसेणिअं गेण्हिअ १० लङ्कं लङ्कं आअच्छ त्ति ।३।

चारुदत्तः । तत्किं चिरयति ।

किं यात्यस्य पुरः शनैः प्रवहणं तस्यान्तरं मार्गते २०७
भग्ने ऽक्षे परिवर्तनं प्रकुरुते क्षिन्नो ऽथवा प्रग्रहः ।
कर्मान्तोत्थितदारुवारितगतिर्मार्गान्तरं याचते १५
स्वैरं प्रेरितगोयुगः किमथवा स्वच्छन्दमागच्छति ॥

प्रविश्य गुप्तार्यकप्रवहणस्थः

चेटः । ज्जाध गोणा ज्जाध ।४।

आर्यकः ॥ स्वगतम् ॥

नरपतिपुरुषाणां दर्शनाद्वीतभीतः २०
सनिगडचरणत्वात्सावशेषापसारः ।

अविदितमधिरूढो यामि साधोस्तु याने
परभृत इव नीडे रक्षितो वायसेभिः ॥

अहो नगरात्सुदूरमागतोऽस्मि तत्किमस्मात्प्रवहणाद्वतीर्य वृक्षवाटिकागहनं प्रविशामि। उताहो प्रवहणस्वामिनं पश्यामि। अथवा कृतं वृक्षवाटिकागहनेन अभ्युपपन्नवत्सलः खलु तत्रभवानार्यचारुदत्तः श्रूयते तत्प्रत्यक्षीकृत्य गच्छामि।

स तावदस्माद्व्यसनान्नवात्थितं
निरीक्ष्य साधुः समुपैति निर्वृतिम्।
शरीरमेतद्गतमीदृशीं दशां
धृतं मया तस्य महात्मनो गुणैः ॥

चेटः। इमं तं उज्जाणं ज्जाव उवसप्पामि ॥ उपसृत्य ॥ अज्जमि त्तेअ।१।

विदूषकः। भो पिअंदे णिवेदेमि वड्ढमाणओ मल्लेदि आगदाए वसन्तसेणाए रोदव्वं।२।

चारुदत्तः। प्रियं नः प्रियम्।

विदूषकः। दासीए उत्ता किं चिरइदो सि।३।

चेटः। अज्ज मित्तेअ मा कुप्प ज्जाणात्थलके विप्पुमल्लिदे त्ति कदुअ गदागदं कलेत्ते चिलइदे म्हि।४।

चारुदत्तः। वर्धमानक परिवर्तय प्रवहणम्। सखे मैत्रेय अव तारय वसन्तसेनाम्।

विदूषकः। किं णिअडेण बद्धा से गोडा जेण सअं णोदरदि ॥ उत्थाय प्रवहणमुद्वाह्य ॥ भो ण वसन्तसेणा वसन्तसेणो क्खु एसो।५।

चारुदत्तः। वयस्य अलं परिहासेन न कालमपेक्षते स्नेहः। अथवा स्वयमेवावतारयामि ॥ इत्युत्तिष्ठति ॥

आर्यकः ॥ दृष्ट्वा ॥ अये अयमेव प्रवहणस्वामी न केवलं श्रुतिर

मणीयो दृष्टिरमणीयो ऽपि। कृत्त रक्षितो ऽस्मि।

चारुदत्तः ॥ प्रवहणमधिरुह्य दृष्ट्वा च॥ अये तत्को ऽयम्। २०१

करिकरसमबाहुः सिंहपीनोन्नतांसः
पृथुतरसमवक्षास्ताम्रलोलायताक्षः।
कथमिदमसमानं प्राप्त एवंविधो यो
वहति निगडयुग्मं पादलग्नं महात्मा॥

ततः को भवान्।

आर्यकः। शरणागतो गोपालप्रकृतिरार्यको ऽस्मि।

चारुदत्तः। किं घोषादानीय यो ऽसौ राज्ञा पालकेन बद्धः।

आर्यकः। अथ किम्। १०

चारुदत्तः।

विधिनैवोपनीतस्त्वं चतुर्विषयमागतः।
अपि प्राणानहं जह्यां न तु त्वां शरणागतम्॥

आर्यकः ॥ हर्षं नाटयति॥

चारुदत्तः। वर्धमानक चरणान्निगडमपनय। १५

चेटः। जं अज्जो आणवेदि ॥ तथा कृत्वा॥ अज्ज अवणीदाइं णिअ लाइं।१।

आर्यकः। स्नेहमयान्यन्यानि दृढतराणि दत्तानि।

विदूषकः। सङ्गच्छेहि णिअडाइं एसो वि मुक्को अम्हे वञ्चिस्सामो।२। २०

चारुदत्तः। धिक् शान्तम्। २१०

आर्यकः। सखे चारुदत्त अहमपि प्रणयेनेदं प्रवहणमारूढः। तत्क्षन्तव्यम्।

चारुदत्तः। अलंकृतो ऽस्मि स्वयंग्राहप्रणयेन भवता।

आर्यकः। अभ्यनुज्ञातो भवता गन्तुमिच्छामि। २५

चारुदत्तः । गम्यताम् ।

आर्यकः । भवत्ववतरामि ।

चारुदत्तः । सखे नावतरितव्यम् । प्रत्यग्रापनीतसंयमनस्य भवतो अतिलघुसञ्चारा गतिः । सुलभपुरुषसञ्चारे ऽस्मिन्प्रदेशे प्रवहणं विश्वासमुत्पादयति । तत्प्रवहणेनैव गम्यताम् ।

आर्यकः । यथाह भवान् ।

चारुदत्तः ।

क्षेमेण व्रज बान्धवान् ।

आर्यकः । ननु मया लब्धो भवान्बान्धवः ।

चारुदत्तः ।

स्मर्तव्यो ऽस्मि कथान्तरेषु भवता ।

आर्यकः । आत्मापि विस्मर्यते ।

चारुदत्तः ।

त्वां रक्षन्तु पथि प्रयान्तममराः ।

आर्यकः । संरक्षितो ऽहं त्वया ।

चारुदत्तः ।

स्वैर्भाग्यैः परिरक्षितो ऽसि ।

आर्यकः । ननु हे तत्रापि हेतुर्भवान् ।

चारुदत्तः । यन्नोच्यते पालके महती रक्षा वर्तते तच्छीघ्रमपक्रामतु भवान् ।

आर्यकः । एवं पुनर्दर्शनाय ॥ इति निष्क्रान्तः ॥

चारुदत्तः । कृत्वैवं मनुजपतेर्महत्प्रतीक्षं
स्थातुं हि क्षणमपि न प्रशस्तमस्मिन् ।
॥ दृष्ट्वा ॥ मैत्रेय क्षिप निगडं पुराणकूपे,
पश्येयुः क्षितिपतयो हि चारदृष्ट्या ।

॥ वामाक्षिस्पन्दनं सूचयित्वा ॥ सखे मैत्रेय वसन्तसेनादर्शनोत्सुको ऽयं जनः । पश्य ।

अपश्यतो ऽद्य तां कान्तां वामं स्फुरति लोचनम् ।
अकारणपरित्रस्तं हृदयं व्यथते मम ॥

तदेहि गच्छावः ॥ परिक्रम्य ॥ कथमभिमुखमनाभ्युदयिकं श्रमणकदर्शनम् ॥ विचार्य ॥ प्रविशत्वयमनेन पथा वयमप्यनेनैव पथा गच्छामः

॥ इति निष्क्रान्ताः सर्वे ॥

इति मृच्छकटिकायां
आर्यकापकरणं नाम
सप्तमो ऽङ्कः ॥

२१२ ॥ ततः प्रविश्यार्द्रचीवरहस्तो भिक्षुः ॥

भिक्षुः । अज्जा कलेध धम्मशच्चअं ।
शच्चम्मध णिअपोटं णिच्चं जग्गेध काणपउक्केण ।
विशमा इन्दिअचोला क्कलन्ति चिलशच्चिदं धम्मं ॥

५ अबिअ । अणिच्चदाए पेक्खिअ णवल दाव धम्माण शलण म्हि ।
पच्चज्जाण जेण मालिदा इत्थिअ मालिअ नाम लक्खिदे ।
अबले अ चण्डाल मालिदे अवशं शे णल शग्ग गाहदि ॥
शिल मुण्डिदे तुण्ड मुण्डिदे चित्त ण मुण्डिदे कीश मुण्डिदे ।
जाहु उण अ चित्त मुण्डिदे शाकु शुश्रु शिल ताहु मुण्डिदे ॥

२१३ गिहिदकशाओदए एशे चीवले जाव एदं लश्टिअशालकाहु केलके उज्जाणे पविशिअ पोक्खलिणीए पक्खालिअ लङ्कं लङ्कं अवक्कमि श्शं । १ ।

॥ परिक्रम्य तथा करोति ॥

नेपथ्ये । चिश्ट ले दुश्ट शमणाका चिश्ट चिश्ट । २ ।

१५ भिक्षुः ॥ दृष्ट्वा सभयम् ॥ क्की अविद क्की माणहे । एशे शे लाअशा लशणठाणे आअदे । एक्केण भिक्खुणा अबलाहे किदे अमां पि जहिं जहिं भिक्खुं पेक्खदि तहिं तहिं गोण व्व णाशं भिन्दिअ ओवाहे दि । ता कहिं अशलणे शलणं गमिश्शं । अधवा भश्टालके जेव्व बुद्धे मे शलणे । ३ ।

२० प्रविश्य सक्रोधेन विटेन सह

शकारः । चिश्ट ले दुश्ट शमणाका चिश्ट चिश्ट । आबाणअम

ङ्कपविप्पट्ठश्श विअ लत्तमूलअश्श शीशं ते मोडइश्शं । १ । ॥ इति ताडयति ॥

विटः । काणेलीमातः । न युक्तं निर्वेदधृतकषायं भिक्षुं ताडयितुं २१४ तत्किमनेन । इदं तावत्सुखोपगम्यमुद्यानं पश्यतु भवान् ।

अशरणशरणप्रमोदभूतैर्वनतरुभिः क्रियमाणचारुकर्म ।
हृदयमिव दुरात्मनामगुप्तं नवमिव राज्यमनिर्जितोपभोग्यम् ॥

भिक्षुः । शाम्यदं पशीदतु उबाशके । २ ।

शकारः । भावे पेक्ख पेक्ख अक्कोशदि मं । ३ ।

विटः । किं ब्रवीति ।

शकारः । उबाशके त्ति मं भणादि । किं रुग्गे णाविदे । ४ । १०

विटः । बुद्धोपासक इति भवन्तं स्तौति ।

शकारः । थुणु शमणका थुणु । ५ ।

भिक्षुः । तुमं धण्णे तुमं पुण्णे । ६ ।

शकारः । भावे धण्णे पुण्णे त्ति मं भणादि । किं रुग्गे शलावके कोप्पके कोम्भकाले वा । ७ । १५

विटः । काणेलीमातः । ननु धन्यस्त्वं पुण्यस्त्वमिति भवन्तं स्तौति । २१५

शकारः । भावे ता कीश एशे इध आगदे । ८ ।

भिक्षुः । चीवलं पक्खालिदुं । ९ ।

शकारः । अले दुश्श शमणका एशे मम बहिणीबदिणा शव्वु ज्जाणाणं पवले पुप्फकलण्डुज्जाणे दिण्णे । जद्दिं दाव शुणहका शि २० आला पाणिअं पिअन्ति रुग्गे वि वलपुलिशे मणुश्शके ण एद्दाआ मि तद्दिं तुमं पुक्खलिणीए पुलाणकुलुत्थदूशशवलाइं दुश्शगन्धि आइं चीवलाइं पक्खालेशि । ता तुमं एक्कपहालिअं कलेमि । १० ।

विटः । काणेलीमातः । तथा तर्कयामि यथानेनाचिरप्रव्रजितेन भवितव्यम् । २५

शकारः। कथं भावे ज्ञाणादि।१।

२१६ विटः। किमत्र ज्ञेयम्। पश्य।

अध्यास्यस्य तथैव केशविरलाद्गौरी ललाटच्छविः
कालस्यात्यतया च चीवरकृतः स्कन्धे न ज्ञातः किणः।
नाभ्यस्ता च कषायवस्त्ररचना दूरं निगूढान्तरं
वस्त्रान्तं च पठोच्छ्रयात्प्रशिथिलं स्कन्धे न सन्तिष्ठते॥

भिक्षुः। उवाशके एव्वं अचिलप्पव्वजिदे अ हुग्गे।२।

शकारः। ता कीश तुमं ज्ञादमेत्तक ज्ञेव्व ण पव्वजिदे।३।

॥ इति ताडयति ॥

भिक्षुः। णमो बुद्धश्श।४।

विटः। किमनेन ताडितेन तपस्विना। मुच्यतां गच्छतु।

शकारः। अले चिष्ट दाव ज्ञाव शम्पधालेमि।५।

विटः। केन सार्धम्।

शकारः। अत्तणो हुडक्केण।६।

विटः। हुत्त न गतः।

शकारः। पुत्तका हुडक्का भष्टके पुत्तके एशे शमणके अवि णाम
२१७ किं गच्छदु किं चिष्टदु ॥ स्वगतम् ॥ णाबि गच्छदु णाबि चिष्टदु। भावे
भावे शम्पधालिदं मए हुडक्केण शद्ध एशे मद्ध हुडक्के भणादि।७।

विटः। किं ब्रवीति।

२० शकारः। माबि गच्छदु माबि चिष्टदु माबि ऊशशदु माबि
णीशशदु इध ज्ञेव्व कत्ति पडिअ मलेदु।८।

भिक्षुः। णमो बुद्धश्श शलणागदे म्हि।९।

विटः। गच्छतु।

शकारः। णं शमणे।१०।

२५ विटः। कीदृशः समयः।

शकारः । तधा कद्दमं फेलदु जधा पाणिअं काइलं ण होदि । अधवा पाणिअं पुञ्जीकदुअ कद्दमं फेलदु ।१।

विटः । अहो मूर्खता। २१८

विपर्यस्तमनश्चेष्टैः शिलाशकलवर्ष्मभिः ।
मांसवृक्षैरियं मूर्खैर्भाराक्रान्ता वसुन्धरा ॥ ५

भिक्षुः ॥ नाटयेनाक्रोशति ॥

शकारः । किं भणादि ।२।

विटः । भवन्तं स्तौति ।

शकारः । थुणु थुणु पुणो वि थुणु ।३।

॥ तथा कृत्वा निष्क्रान्तो भिक्षुः ॥ १०

विटः । काणेलीमातः पश्योद्यानस्य शोभाम् ।

अमी हि वृक्षाः फलपुष्पशोभिताः
कठोरनिष्पन्दलतोपवेष्टिताः ।
नृपाज्ञया रक्षिजनेन पालिता
नराः सदारा इव यान्ति निर्वृतिम् ॥ १५

शकारः । शुष्टु भावे भणादि

बन्धुकुशुमविचित्तिदा अ भूमी
कुशुमभलेण विणामिदा अ लुक्खा ।
डुमशिक्खललदा अ वन्दमाणा
पणशफलाइं व वाणला ललन्ति ॥ ।४। २०

विटः । काणेलीमातः । इदं शिलातलमध्यास्यताम् । २१९

शशारः । एशे म्हि आशिदे ॥ इति विटेन सह उपविशति ॥ भावे अज्ज बि तं वशन्तशेणिअं शुमलामि डुन्नणावअणं विअ कुडक्कादो ण ओशलदि ।५।

विटः ॥ स्वगतम् ॥ तथा निरस्तो ऽपि स्मरति ताम् । २५

अथवा।

स्त्रीभिर्विमानितानां कापुरुषाणां विवर्धते मदनः।
सत्पुरुषस्य स एव तु भवति मृदुर्नैव वा भवति॥

शकारः। भावे कावि वेला थावलकचेडश्श भणिदश्श पवक्खणं गेणिक्ख लक्कं लक्कं आगच्छेशु त्ति। अन्न वि णाअच्छदि त्ति चिलम्हि बुभुक्खिदे मज्झण्हे ण शक्कीअदि पादेहिं गन्तुं। ता पेक्ख पेक्ख।

णक्खमज्झागदे शूले डुप्पेक्खे कुविदवाणलशलिच्छे।
भूमी दड्ढशत्तत्ता कुदपुत्तशदेव्व गन्धाली॥।१।

विटः। एवमेतत्।

छायासु प्रतिमुक्तशष्पकवलं निद्रायतोगोकुलं
तृष्णार्त्तैश्च निपीयते वनमृगैरुष्णं पयः सारसम्।
सन्तापादतिशङ्कितैर्न नगरीमार्गो नरैः सेव्यते
तप्तां भूमिमपास्य च प्रवक्खणं मन्ये क्वचित्संस्थितम्॥

शकारः। भावे।

शिलशि मम णिल्लीणे भाव शुज्जश्श पादे
शउणिखगविरुद्धा लुक्खशाखाशु लीणा।
णालपुलिशमनुश्शा उण्हदीहं शशन्ता
घलशलणणिशण्णा आदवं णिव्वहन्ति॥

भावे अज्ज वि शे चेडे णाअच्छदि। अधवा अत्तणो विणोदणणिमित्तं किं पि गाइश्शं ॥ इति गायति ॥ भावे भावे शुदं तुए इं मए गाइदं।२।

विटः। किमुच्यते गन्धर्वो भवान्।

शकारः। कधं गन्धव्वे ण भविश्शं।

किङ्किल्लाला ङीलकभद्दमुश्ते
वचाक्ख गण्ठी शगुडाक्खुण्ठी।

एशे मए शेविद गन्धजुत्ती
कधं ण कग्गे मधुलश्शले त्ति॥

भावे भावे पुणो बि दाव गाइश्शं ॥ इति तथा करोति ॥ भावे भावे शुदं तुए जं मए गाइदं।१।

विटः। किमुच्यते गन्धर्वो भवान्। ५

शकारः। कधं गन्धव्वे ण भवामि।

हिङ्गुज्जले दिण्णमलीचचुण्णे
वग्घालिदे तेल्लाधिएण मिश्शे।
भुत्ते मए पालङ्कदीअमंशे
कधं ण कग्गे मधुलश्शले त्ति॥ १०

भावे अज्ज बि चेडे णाअच्छदि।२।

विटः। स्वस्थो भवतु भवान्। सम्प्रत्येवागमिष्यति।

॥ ततः प्रविशति प्रवहणाधिरूढा वसन्तसेना चेटश्च ॥

चेटः। भीदे खु कग्गे मङ्काणिके शुज्जो मा दाव कुविदे लाअ २२२ शालशण्ठाणे ङ्कविश्शदि। ता तुलिदं वक्कामि। जाध गोणा जाध।३। १५

वसन्तसेना। कुड्डी कुड्डी ण ङ्क वड्ढमाणअस्स अग्गं सरसङ्गोओ। किणेदं। किं ण ङ्क अज्जचारुदत्तेण वाकरणपरिस्समं परिकरन्तेण अणो मणुस्सो अणं पवकरणं पेसिदं भविस्सदि। फुरदि दाकिणं लोअणं वेवदि मे किअअं सुणाओ दिसाओ सव्वं जेव्व विसण्ठुलं पेक्खामि।४। २०

शकारः ॥ नेमिघोषमाकर्ण्य ॥ भावे भावे आगदे पवकरणे।५।

विटः। कथं जानासि।

शकारः। किं ण पेक्खदि भावे। वुड्ढशूअले विअ घुलघुलाअमाणे लक्खीअदि।६।

विटः ॥ दृष्ट्वा ॥ साधु लक्षितमयमागंतः। २२३

शकारः। पुश्थका थावलका चेडा आगदे शि।१।

चेटः। अधइं।२।

शकारः। पवक्खणे वि आगदे।३।

चेटः। अधइं।४।

शकारः। गोणा वि आगदे।५।

चेटः। अधइं।६।

शकारः। तुमं पि आगदे।७।

चेटः ॥ सहासम् ॥ भश्टके अक्कं पि आगदे।८।

शकारः। ता पवेशेक्हि पवक्खणं।९।

चेटः। कदलेण मग्गेण।१०।

शकारः। एदेण ज्जेव्व पाआलखण्डेण।११।

चेटः। भश्टके गोणा मलेन्ति पवक्खणे वि भञ्जदि क्खग्गे वि चेडे मलामि।१२।

शकारः। अले लाआशालके क्खग्गे गोणा मले अबले कीणिश्शं पवक्खणे भग्गे अबलं घडाबइश्शं तुमं मले अबले पवक्खणवाक्के क्खविश्शदि।१३।

चेटः। शव्वं उबबणं क्खविश्शदि क्खग्गे अत्तणकेलके ण क्खविश्शं।१४।

शकारः। अले शव्वं विणाश्शदु पाआलखण्डेण ज्जेव्व पवेशेक्हि पवक्खणं।१५।

चेटः। विभञ्ज ले पवक्खण शमं शामिणा विभञ्ज विभञ्ज। अणो पवक्खणे भीदु भश्टके गदुअ णिवेदेमि ॥ प्रविश्य ॥ कधं ण भग्गे भश्टके उवत्थिदे पवक्खणे।१६।

शकारः। ण क्हिणा गोणा ण मला लद्ध तुमं पि ण मले।१७।

चेटः। अधइं।१८।

शकारः। भाव आगच्छ पवहणं पेक्खामो। भावे तुमं पि मे गुलु पलमगुलु पेक्खीअशि शादलके अब्भत्तलके त्ति पुलकूलणीए त्ति तुमं दाव पवहणं अग्गदो अहिलुहु।१।

विटः। एवं भवतु ॥ इत्यारोहति ॥

शकारः। अधवा चिष्ठ तुमं तुहु बप्पकेलके पवहणे जेण तुमं अग्गदो अहिलुहसि। हग्गे पवहणशामी अग्गदो अहिलुहामि।२।

विटः। भवानेवं ब्रवीति।

शकारः। जइ बि हग्गे एवं भणामि तधाबि तुहु एशे आदले अहिलुहु भश्टक त्ति भणिऊं।३।

विटः। आरोहतु भवान्।

शकारः। एशे शम्पदं अहिलुहामि। पुश्थका थावलका चेडा पलिवत्तावेहि पवहणं।४।

चेटः ॥ परावृत्य ॥ अहिलुहदु भश्टालके।५।

शकारः ॥ अधिरुह्यावलोक्य च त्रासं नाटयित्वा त्वरितमवतीर्य त्रिटं कण्ठे अवलम्ब्य ॥ भावे भावे मडे शि मडे शि पवहणाधिलूढा लक्खशी चोले वा पलिवशदि। ता जइ लक्खशी तदो ऽभे बि मूशे अध चोले ता ऽभे बि कवड्डे।६।

विटः। न भेतव्यं न भेतव्यं कुतो ऽत्र वृषभयाने राक्षससञ्चारः। मा नाम ते मध्याह्नार्कतापच्छिन्नदृष्टेः स्थावरकस्य सकञ्चुकां ह्रायां दृष्ट्वा भ्रान्तिरुत्पन्ना।

शकारः। पुश्थका थावलका चेडा जीविशि।७।

चेटः। अधइं।८।

शकारः। भावे पवहणाहिलूढा इश्थिआ पडिवशदि ता अवलोएहि।९।

विटः। कयं स्त्री।

अवनतशिरसः प्रयामशीघ्रं
पथि वृषभा इव वर्षताडिताङ्गाः ।
मम हि सदसि गौरवप्रियस्य
कुलजनदर्शनकातरं हि चक्षुः ॥

वसन्तसेना ॥ सविस्मयमात्मगतम् ॥ कधं मम णअणाणं आआसअरो ङ्गेव्व चूअसालओ। ता संसइद म्हि मन्दभाआ। एसो दाणिं मम म न्दभाइणीए ऊसरक्खेत्तपडिदो विअ वीअमुट्ठी णिप्फलो इध आगम णो संवुत्तो। ता किं एत्थ करइस्सं ।१।

२२८ शकारः। कादले क्खु एशे वुड्ढखोडे पवहणं णावलोएदि। १० भावे आलोएहि पवहणं ।२।

विटः। को दोषः। भवत्वेवं तावत्।

शकारः। कधं शिआला उड्डेन्ति वाअशा वड्डेन्ति ता ङ्गाव भावे अक्खीहिं भक्खीअदि दन्तेहिं पेक्खीअदि ताव हग्गे पलाइश्शं।३।

विटः ॥ वसन्तसेनां दृष्ट्वा सविषादमात्मगतम् ॥ कथमये मृगी व्याघ्रमनुसर १५ ति। भोः कष्टम्।

शरच्चन्द्रप्रतीकाशं पुलिनान्तरशायिनम्।
हंसी हंसं परित्यज्य वायसं समुपस्थिता ॥

॥ ज्ञनान्तिकम् ॥ वसन्तसेने न युक्तमिदं नापि सदृशमिदम्।
पूर्वं मादृग्वज्ञाय द्रव्यार्थं ज्ञननीवशात्।

२० वसन्तसेना। ण ॥ इति शिरश्चालयति ॥

२२९ विटः। अशौण्डीर्यस्वभावेन वेशभावेन मन्यते ॥
ननूक्तमेव मया भवतीं प्रति।

सममुपचर भद्रे सुप्रियं वाप्रियं वा।

वसन्तसेना। पवहणविपङ्ज्ञासेण आअदा सरणागद म्हि ।४।

२५ विटः। न भेतव्यं न भेतव्यम्। भवत्वेनं वञ्चयामि ॥ शकारमुपगम्य ॥

काणेल्लीमातः सत्यं राक्षस्येवात्र प्रतिवसति।

शकारः। भावे भावे ज्जइ लक्खशी पडिवशदि ता कीश ण तुमं मूशेदि अध चोले ता कीश ण तुमं खज्जे।१।

विटः। किमनेन निह्नपितेन यदि पुनरुद्यानपरम्परया पद्भ्यामेव नगरीमुज्जयिनीं प्रविशावस्तदा को दोषः स्यात्। ५

शकारः। एवं किदे किं भोदि।२।

विटः। एवं कृते व्यायामः सेवितो धुर्याणां च परिश्रमः परिहृतो भवति।

शकारः। एवं भोदु। थावलआ चेडा णेहं पवहणं अधवा चिश्ट चिश्ट। देवदाणं बम्हणाणं च अग्गदो चलणेण गच्छामि। णाहि १० णाहि पवहणं अहिलुहिअ गच्छामि। जेण दूलदो मं पेक्खिअ भ २३० णिश्शन्ति एशे शे लम्पिअशाले भश्टालके गच्छदि।३।

विटः ॥ स्वगतम् ॥ दुष्करं विषमौषधीकर्तुम्। भवत्वेवं तावत् ॥ प्रकाशम् ॥ काणेल्लीमातः एषा वसन्तसेना भवन्तमभिसारयितुमागता।

वसन्तसेना। सन्तं पावं सन्तं पावं।४। १५

शकारः ॥ सहर्षम् ॥ भावे भावे मं पवलपुलिशं मणुश्शं वाशुदे वाकं।५।

विटः। अथ किम्।

शकारः। तेण हि अपुव्वा शिली शमाशादिदा तश्शिं काले मए लोशाइदा शम्पदं पादेशुं पडिअ पशादेमि।६। २०

विटः। साधभिहितम्।

शकारः। एशे पादेशुं पडेमि ॥ इति वसन्तसेनामुपसृत्य ॥ अन्तिके अम्बि २३१ के शुणु मम विणत्तिं।

एशे पडामि चलणेशु विशालणेत्ते
कृश्तञ्जलिं दशणहे तव शुद्धदन्ति।।७। २५

ज्जं तं मए अवकिदं मअणाउलेण
तं खम्मिदा शि वलगत्ति तव म्हि दासे ॥ ।१।

वसन्तसेना। अबेहि अणाइज्जं मन्तेसि ।२। ॥ इति पादेन ताडयति ॥

शकारः ॥ सक्रोधम् ॥

ज्जे चुम्बिदे अम्बिकमाडुकेहिं
गदे ण देवाण वि ज्जे पणामं।
शे पाडिदे पादतलेण मुण्डे
वणे शिआलेण ज्जधा मिदङ्गे ॥

अले थावलआ चेडा कहिं तुए एशा शमाशादिदा ।३।

चेटः। भट्टके गामशअलेहिं लुद्धे लाअमग्गे तदो चालुदत्तश्श लुक्खवाडिआए पवहणं थाविअ तहिं ओदलिअ ज्जाव चक्कवट्टिअं कलेमि ताव एशा पवहणविपज्जाशेण इह आलूढेत्ति तक्केमि ।४।

शकारः। कधं पवहणविपज्जाशेण आगदा ण मं अक्खिशालिदुं ता ओदल ओदल मम केलकादो पवहणादो। तुमं दलिद्दशत्थवाहपुत्तके अक्खिशालेशि मम केलिकाइं गोणाइं वाहेशि ता ओदल ओदल गब्भदाशि ओदल ।५।

वसन्तसेना। तं अज्जचारुदत्तं अक्खिसारेसि त्ति ज्जं सच्चं अलंकिद म्हि इमिणा वअणेण। सम्पदं ज्जं भोदु तं भोदु ।६।

शकारः। एदेहिं दे दशणकुप्पलमण्डलेहिं
कशेरुकाहिं चाडुशदताडणालम्पडेहिं।
वट्टामि दे वलतणुं णिअज्जाणकादो
केशेशु बालिदइअं वि ज्जहा ज्जडाऊ ॥ ।७।

विटः। अग्राह्या मूर्खजोप्येताः स्त्रियो गुणसमन्विताः।
न लताः पल्लवच्छेदमर्हन्त्युपवनोद्भवाः ॥

तद्वत्तिष्ठत्वहमेनामवतारयामि। वसन्तसेने अवतीर्यताम्।

वसन्तसेना ॥ अवतीर्य एकान्ते स्थिता ॥

शकारः ॥ स्वगतम् ॥ ज्ञे शे मम वचणावमाणेण तदा लोशग्गी शन्थुक्किदे अन्न एदाए पादप्पहालेणाणेण पन्नुलिदे। तं शम्पदं मा लेमि णं। भोदु एव्वं दाव ॥ प्रकाशम् ॥ भावे भावे।

ज्ञदिच्छशे लम्बदशाविशालं २३४
पावालग्रं शुत्तशदेहिं ज्ञुत्तं।
मंशं च खादुं तह तुश्टि कादुं
चुक्क चुक्क चुक्कु चुक्क चुक्क त्ति ॥।१।

विटः। ततः किम्।

शकारः। मम पिग्रं कलेहि।२। १०

विटः। वाढं करोमि वर्जयित्वा वकारम्।

शकारः। भावे भावे अकज्जाह गन्धे बि णत्थि लखलिग्रा बि णत्थि।३।

विटः। उच्यतां तर्हि।

शकारः। मालेहि वशन्तशेणिग्रं।४। १५

विटः ॥ कर्णौ पिधाय ॥

बालां स्त्रियं च नगरस्य विभूषणं च
वेश्यामवेशसदृशप्रणयोपचाराम्।
एनामनागसमहं यदि घातयामि
केनोडुपेन परलोकनदीं तरिष्ये ॥ २०

शकारः। अहं ते भेउकं दश्शं। अणं च विवित्ते उज्ञाणे इध २३५ मालत्तं को तुमं पेक्खिश्शदि।५।

विटः। पश्यन्ति मां दश दिशो वनदेवताश्च
चन्द्रश्च दीप्तकिरणश्च दिवाकरो ऽयम्।
धर्मानिलौ च गगनं च तथान्तरात्मा २५

भूमिस्तथा सुकृतदुष्कृतसाक्षिभूता ॥

शकारः। तेणं हि पडत्तोवालिदं कडुअ मालेहि।१।

विटः। मूर्ख अपधस्तो ऽसि।

शकारः। अधम्मभीलू एशे वुड्ढकोले। भोदु थावलकं चेडं अ णुणेमि। पुश्यका थावलका चेडा शोवणाखदुआइं दे दइश्शं।२।

चेटः। अहं पि पहिलिश्शं।३।

शकारः। शोवणं दे पीढं कालइश्शं।४।

चेटः। अहं पि डबविशिश्शं।५।

शकारः। शव्वं दे उच्छिश्टअं दइश्शं।६।

चेटः। अहं पि खाइश्शं।७।

शकारः। शव्वचेडाणं मकुत्तलअं कलइश्शं।८।

चेटः। भश्टके डुविश्शं।९।

शकारः। ता मणेहि मम वअणं।१०।

चेटः। भश्टके शव्वं कलइश्शं वड्ढिअ अकज्जं।११।

शकारः। अकज्जाहु गन्धे बि णत्थि।१२।

चेटः। भणाडु भश्टके।१३।

शकारः। एणं वशन्तशेणिअं मालेहि।१४।

चेटः। पशीददु भश्टके। इअं मए अणज्जेण अज्जा पवहणपलिवत्तणेण आणीदा।१५।

शकारः। अले चेडा तवाबि णं पहवामि।१६।

चेटः। पहवदि भश्टके शलीलाहु णं चालित्ताहु। ता पशीददु भश्टके भाआमि खु अहं।१७।

शकारः। तुमं मम चेडे भविअ कश्श भाआशि।१८।

चेटः। भश्टके पललोअश्श।१९।

शकारः। के शे पललोए।२०।

चेटः। भट्टके शुक्किदङ्किदपलिणामे।१।

शकारः। कीलिशे शुक्किदशश पलिणामे।२।

चेटः। ज्ञादिशे भट्टके बङ्कशोवणमणिउदे।३। २३८

शकारः। डुक्किदशश कीलिशे।४।

चेटः। ज्ञादिशे ङ्गे पलपिण्डपुट्टके ज्ञादे। ता अकज्जं ण कल ५
इशशं।५।

शकारः। अले ण मालिशशशि ॥ इति बहुविधं ताडयति ॥ ।६।

चेटः। पिशटु भट्टके मालेदु भट्टके अकज्जं ण कलइशशं।
ज्ञेण म्हि गब्भदाशे विणिम्मिदे भाअधेअदोशेक्किं।
अक्किअं च ण कीणिशशं तेण अकज्जं पलिङ्कलामि॥।७। १०

वसन्तसेना। भाव सरणागद म्हि।८।

विटः। काणेलीमातः। मर्षय मर्षय। साधु स्थावरक साधु। २३९

अप्येष नाम परिभूतदशो दरिद्रः
प्रेष्यः परत्र फलमिच्छति नास्य भर्ता।
तस्मादमी कथमिवाद्य न यान्ति नाशं १५
ये वर्धयन्त्यसदृशं सदृशं त्यजन्ति॥

अपिच।

रन्ध्रानुसारी विषमः कृतान्तो यदस्य दास्यं तव चेश्वरत्वम्।
श्रियं वदीयां यदयं न भुङ्क्ते यदेतदाज्ञां न भवान्करोति॥

शकारः ॥ स्वगतम् ॥ अधम्मभीलुए वुड्ढखोडे पललोअभीलू एशे २०
गब्भदाशे। ङ्गे लशिअशाले कशश भाआमि वलपुलिशमणुशशे
॥ प्रकाशम् ॥ अले गब्भदाश चेडे गच्छ तुमं ओवलके पविशिअ वीशन्ते
एअन्ते चिशट।९।

चेटः। जं भट्टके आणबेदि ॥ वसन्तसेनामुपसृत्य ॥ अज्जुए एत्तिके मे
विङ्कवे।१०। ॥ इति निष्क्रान्तः ॥ २५

२४० शकारः ॥ परिकरं बध्नन् ॥ चिश्ट वशन्तशेणिए मालइश्शं ।१।

विटः । आः ममाग्रतो व्यापादयिष्यति ॥ इति गले गृह्णाति ॥

शकारः भूमौ पतति ॥ भावे भश्टके मालीअदि इति मोहं ॥ नाटयति ॥ चेतनां लब्ध्वा ॥

५ शव्वकालं मए पुश्टे मंशेण अ घिएण अ ।
अज्ज कज्जे शमुप्पणे जादे मे वेलिए कधं ॥

॥ विचिन्त्य ॥ भोदु लद्धे मए उवाए । दिणा वुड्ढखोडिणा शिलश्चालणा शणा । ता एदं पेशिअ वशन्तशेणं मालइश्शं । एव्वं दाव ॥ प्रकाशम् ॥ भावे जं तुमं मए भणिदे तं कधं कुग्गे एव्वंवड्ढकाहिं गल्लकुप्पमाणाहिं कुलेहिं जादे अकज्जं कलेमि । एव्वं एदं अङ्गीकलावेदुं मए भणिदं ।२।

२४१ विटः । किं कुलेनोपदिष्टेन शीलमेवात्र कारणम् ।
भवन्ति सुतरां स्फीताः सुन्नेत्रे कण्टकिद्रुमाः ॥

शकारः । भावे एशा तव अग्गदो लज्जाअदि ण मं अङ्गीकलेदि । ता गच्छ थावलचेडे मए पिशिट्ठे गदे बि एशे पलाइअ गच्छदि । ता तं गेण्हिअ आअच्छदु भावे ।३।

विटः ॥ स्वगतम् ॥

अस्मत्समक्षं हि वसन्तसेना शौण्डीर्यभावान्न भजेत मूर्खम् ।
तस्मात्करोम्येष विविक्तमस्या विविक्तविश्रम्भरसो हि कामः ॥

॥ प्रकाशम् ॥ एवं भवतु गच्छामि ।

वसन्तसेना ॥ पटान्ते गृहीत्वा ॥ णं भणामि सरणागद म्हि ।४।

विटः । वसन्तसेने न भेतव्यं न भेतव्यम् । काणेलीमातः वसन्तसेना तव हस्ते न्यासः ।

शकारः । एव्वं मम हत्थे एशा णाशेण चिश्टदु ।५।

२५ विटः । सत्यम् ।

शकारः। शच्चं। १।

विटः ॥ किञ्चिदुत्वा ॥ अथवा मयि गते नृशंसो हन्यादेनां तदप वारितशरीरः पश्यामि तावदस्य चिकीर्षितम् ॥ इत्येकान्ते स्थितः ॥

शकारः। भोदु मालिश्शं। अधवा कबडकाबडिके एशे बम्हणे वुड्ढखोडे कदाबि ओवालिदशलीले गडिअ शिआले भविअ ङुलुभुलिं कलेदि। ता एदश्श वञ्चणाणिमित्तं एव्वं दाव कलइश्शं ॥ कुसुमावचयं कुर्वन्नात्मानं मण्डयति ॥ वाशू वाशू वशन्तशेणिए वशन्तशेणिए एहि। २।

विटः। अये कामी संवृत्तः। हन्त निर्वृतो ऽस्मि गच्छामि ॥ इति निष्क्रान्तः ॥ १०

शकारः।

शुवणअं देमि पिअं वदेमि पडेमि शीशेण शवेप्पणेण।
तधाबि मं णेच्छशि शुद्धदन्ति किं शे वअं कप्पमआ मणुश्शा॥।३।

वसन्तसेना। को एत्थ सन्देहो ॥ अवनतमुखी खलचरितमित्यादि श्लोकद्वयं पठति॥ २४३

खलचरितनिकृष्टज्ञातदोषः १५
कथमिह मां परिलोभसे धनेन।
सुचरितचरितं विशुद्धदेहं
न हि कमलं मधुपाः परित्यजन्ति॥

यत्नेन सेवितव्यः पुरुषः कुलशीलवान्दरिद्रो ऽपि।
शोभा हि पण्स्त्रीणां सदृशजनसमाश्रयः कामः॥ २०

अबि अ। सक्कआरपादबं सेबिअ ण पलासपादबं अङ्गीकरिस्सं। ४।

शकारः। दाशीएधीए दलिद्दचालुदत्ताके शक्कआलपादबे कडे लग्गे ऽण पलाशे भणिदे किंशुके बि ण कडे। एव्वं तुमं मे गालिं देन्ती अज्ज बि तं ज्जेव्व चालुदत्ताकं शुमलेशि। ५। २५

वसन्तसेना। किअ अगदो ज्जेव्व किं त्ति ण सुमरीअदि।१।

शकारः। अज्ज बि दे किअ अगदं तुमं च शमं ज्जेव्व मोडेमि। ता दलिद्दशत्थवाहअमणुश्शकामुकिणि चिष्ठ।२।

वसन्तसेना। भण भण पुणो बि सलाहणीआइं एदाइं अक्ख राइं।३।

शकारः। पलित्ताअद्ड दाशीएउत्ते दलिद्दचालुदत्ताके तुमं।४।

वसन्तसेना। परित्ताअदि ज्जदि मं पेक्खदि।५।

शकारः। किं शे शक्के बालिपुत्ते महिन्दे
लम्भापुत्ते कालणेमी शुवन्धू।
लुद्दे लाआ दोणपुत्ते ज्जडाऊ
चाणक्के वा धुन्धुमाले तिशङ्कू॥

अथवा। एदे बि दे ण लक्खन्ति।

चाणक्केण ज्जधा शीदा मालिदा भालिधे ज्जुगे।
एव्वं दे मोडइश्शामि ज्जडाऊ विअ दोब्बदिं॥।६।

॥ इति ताडयितुमुद्यतः ॥

वसन्तसेना। हा अत्ते कहिं सि। हा अज्जचारुदत्त एसो ज्जणो असम्पुण्णमणोरधो ज्जेव्व विवज्जदि। ता उडं कन्दइस्सं। अथवा वसन्तसेणा उडं कन्ददि त्ति लज्जणीअं खु एदं। णमो अज्जचारुदत्तस्स।७।

शकारः। अज्ज बि गब्भदाशी तश्श ज्जेव्व पाबश्श णामं गेण्ह दि ॥ इति कण्ठे पीडयन् ॥ शुमल गब्भदाशि शुमल।८।

वसन्तसेना। णमो अज्जचारुदत्तस्स।९।

शकारः। मल गब्भदाशि मल।१०। ॥ नाट्येन कण्ठे निपीडयन्नाटयति। वसन्तसेना मूर्छिता पतति निश्चेष्टा ॥

शकारः ॥ सहर्षम् ॥

एदं दोशकलणिडअं अविणअश्शावाशभूदं खलं

लत्तं तश्श किलागदश्श लमणे कालागदं आअदं ।
किं एशे शमुद्दलामि णिअअं बाहुणा शूलत्तणं
णीशाशे बि मलेइ अम्बशुमला शीदा जधा भालदे ॥
इच्छत्तं मम णेच्छशि त्ति गणिआ लोशेण मे मालिदा
शुणे पुप्फकलण्डके त्ति शङ्कशा पाशेण उत्ताशिदा ।
शे वा वञ्चिदभाडुके मम पिदा मादेव शा दोप्पदी
जे शे पेक्खदि णेदिशं ववशिदं पुत्ताह शूलत्तणं ॥
भोदु शम्पदं वुड्ढखोडे आगमिश्शदि त्ति ता ओशलिअ चिष्ठामि २४७
॥ तथा करोति ॥ ।१।

प्रविश्य चेटेन सह

विटः । अनुनीतो मया स्थावरकश्चेटः । तत्थावत्काणेल्लीमातरं पश्यामि ॥ परिक्रम्यावलोक्य च ॥ अये मार्ग एव पादयोर्निपतितः । अनेन च पतता स्त्री व्यापादिता । भोः पाप किमिदमकार्यमनुष्ठितं त्वया । तवापि पापिनः पतनात्स्त्रीवधदर्शनेनातीव पातिता वयम् । अनिमित्तमेतत् । यत्सत्यं वसन्तसेनां प्रति शङ्कितं मे मनः । सर्वथा देवताः स्वस्ति करिष्यन्ति ॥ शकारमुपसृत्य ॥ काणेल्लीमातः एवं मया अनुनीतः स्थावरकश्चेटः ।

शकारः । भावे शाअदं दे पुश्थका थावलका चेडा तवाबि शा अदं ।२।

चेटः । अधइं ।३।

विटः । मदीयं न्यासमुपनय ।

शकारः । कीदिशे णाशे ।४।

विटः । वसन्तसेना ।

शकारः । गदा ।५।

विटः । क्व ।

शकारः। भावश्श ज्ञेव्व पिश्टदो।१।

विटः ॥ सवितर्कम् ॥ न गता खलु सा तया दिशा।

शकारः। तुमं कदमाए दिशाए गदे।२।

विटः। पूर्वया दिशा।

शकारः। शाबि दक्खिणाए गदा।३।

विटः। अहं दक्षिणया।

शकारः। शाबि उत्तलाए।४।

विटः। अत्याकुलं कथयसि न शुध्यति मे ऽन्तरात्मा तत्कथय सत्यम्।

शकारः। शबामि भावश्श शीशं अत्तणकेलकेहिं पादेहिं ता सण्ठाबेहि हिअअं एशा शा मालिदा।५।

विटः ॥ सविषादम् ॥ सत्यं त्वया व्यापादिता।

शकारः। ज्ञइ मम वअणे ण पत्तिआअशि ता पेक्ख पढमं लग्गिद अशालशण्ठाणआहे पलक्कमं।६। ॥ इति दर्शयति ॥

विटः। हा हतो ऽस्मि मन्दभाग्यः ॥ इति मूर्छितः पतति ॥

शकारः। ही ही उबलदे भावे।७।

चेटः। शमश्शशडु शमश्शशडु भावे। अविआलिअं आणत्तेण मए ज्ञेव्व पढमं मालिदा।८।

विटः ॥ समाश्वस्य सकरुणम् ॥ हा वसन्तसेने।

दाक्षिण्योदकवाहिनी विगलिता याता स्वदेशं रति
र्हीहालंकृतभूषणे सुवदने क्रीडारसोद्भासिनि।
हा सौजन्यनदि प्रहासपुलिने हा मादृशामाश्रये
हा हा नश्यति मन्मथस्य विपणिः सौभाग्यपण्याकरः॥

॥ साक्षम् ॥ कष्टं भोः कष्टम्।

किं नु नाम भवेत्कार्यमिदं येन त्वया कृतम्।

अपापा पापकल्पेन नगरश्रीर्निपातिता ॥

॥ स्वगतम् ॥ अये कदाचिदयं पाप इदमकार्यं मयि संक्रामयेत् । भव २५०
वितो गच्छामि ॥ इति परिक्रामति ॥

शकारः ॥ उपगम्य धारयति ॥

विटः । पाप मां मा स्प्राक्षीः । अलं त्वया गच्छाम्यहम् । ५

शकारः । अले वशन्तशेणिअं शअं ङ्गेव्व मालिअ मं दूशिअ कहिं पलाअशि । शम्पदं ईदिशे हग्गे अणाधे पाविदे ।१।

विटः । अपधस्तो ऽसि ।

शकारः । अत्थशदं दे देमि शुवणअं देमि कहावणं देमि शबो डिअं दे देमि । एशे शणठाणपलक्कमे सामणे भोदु मणुश्शआणं ।२।१०

विटः । धिक् तवैवास्तु ।

चेटः । शन्तं पावं ।३।

शकारः ॥ हसति ॥

विटः । अप्रीतिर्भवतु विमुच्यतां हि हासो
धिक् प्रीतिं परिभवकारिकामनार्याम् । १५
मा भूच्च त्वयि मम सङ्गतं कदाचि
दाच्छिन्नं धनुरिव निर्गुणं त्यजामि ॥

शकारः । भावे पशीद पशीद एहि णअलीए पविशिअ की २५१
लेम्ह ।४।

विटः । अपतितमपि तावत्सेवमानं भवन्तं २०
पतितमिव जनो ऽयं मन्यते मामनार्यम् ।
कथमहमनुयायां त्वां हृतस्त्रीकमेनं
पुनरपि नगरस्त्रीशङ्कितार्धादिदृष्टम् ॥

॥ सकरुणम् ॥ वसन्तसेने ।

अन्यस्यामपि जातौ मा वेश्या भूस्त्वं हि सुन्दरि । २५

चारित्रगुणसम्पन्ने जायेया विमले कुले ॥

शकारः। मम केलके पुप्फकलण्डकणिमुद्दाणे वशन्तशेणिअं मालिअ कहिं पलाअशि। एहि मम आवुत्तश्श अग्गदो ववहालं देहि।१। ॥ इति धारयति ॥

विटः। आस्तिष्ठ जाल्म ॥ इति खड्गमाकर्षति ॥

शकारः ॥ सभयमपसृत्य ॥ किं ले भीदे शि ता आगच्छ।२।

विटः। न युक्तमवस्थातुम्। यत्रार्यशर्विलकचन्दनकप्रभृतयः सन्ति तत्र गच्छामि ॥ इति निष्क्रान्तः ॥

शकारः। णिधणं गच्छ। अले थावलका पुश्यका कीलिशे मए कडे।३।

चेटः। भश्टके मकुले अकज्जे कडे।४।

शकारः। अले चेडे किं भणाशि अकज्जे कडे त्ति। भोदु एव्वं दाव ॥ नानाभरणान्यवतार्य ॥ गेण्ह एदं अलङ्कारअं मए ताव दिण्णे जेत्तिके वेले अलङ्कलेमि तेत्तिके मम अण्णं तव।५।

चेटः। भश्टके जेव्व एदे शोकुत्ति किं मम एदेहिं।६।

शकारः। ता गच्छ एदाइं गोणाइं गेण्हिअ मम केलकाए पाशादवालग्गपदोलिकाए चिश्ट जाव हग्गे आअच्छामि।७।

चेटः। जं भश्टके आणवेदि।८। ॥ इति निष्क्रान्तः ॥

शकारः। अत्तपलित्ताणि भावे गदे अदंशणं चेडे वि पाशादवालग्गपदोलिआए णिअलपूलिदं कडुअ थावश्शं। एव्वं मत्ते लक्खिदे भोदि। ता गच्छामि अधवा पेक्खामि एदं किं एशा मला आडु पुणो वि मालश्शं ॥ अवलोक्य ॥ कधं शुमला। भोदु एदिणा पावालेण पच्छादेमि णं। अधवा णामङ्किदे एशे ता के वि अन्नपुलिशे पच्चक्खिआणेदि। भोदु एदिणा वादालीपुञ्जिदेण शुक्खपण्णपुडेण पच्छादेमि ॥ तथा कृत्वा विचिन्त्य ॥ भोदु एव्वं दाव। शम्पदं अधिअलणं गच्छिअ

ववहालं लिहावेमि। ज्ञधा अत्थश्श कालणादो शङ्खवाहपुत्तचालुद
त्ताकेण मम केलकं पुप्फकलण्डकं ज्ञिमुन्नाणं पवेशिअ वशन्तशेणिआ
वाबादिदेत्ति।

चालुदत्तविणाशाय कलेमि कवडं णवं।
णअलीए विशुद्धाए पशुघादं व्व दालुणं॥ ५

भोदु गच्छामि ॥ इति निष्क्रम्य दृष्ट्वा सभयम्॥ अविद् मादिके। ज्ञेण ज्ञेण
गच्छामि मग्गेण तेण ज्ञेव्व एशे डम्भशमणके गहिदकशाओदकं ची
वलं गेणिहअ आगच्छदि। एशे मए णाशिशअवाहिदे कदवेले कदावि
मं पेक्खिअ एदेण मालिद त्ति पआशइश्शदि ता कधं गच्छामि
॥ अवलोक्य ॥ भोदु एदं अद्धपडिदं पाआलखण्डं उल्लङ्घिअ गच्छामि। २५४

एशे म्हि तुलिदतुलिदे लङ्घाणअलीए गअण गच्छन्ते।
भूमीए पाआले कण्णमशिकले विअ मन्देन्दे॥।१।

॥ इति निष्क्रान्तः ॥ प्रविश्यापटीक्षेपेण २५५

भिक्षुः। पक्खालिदे एशे मए चीवलखण्डे किं णु ङ्ख शाकाए
शुक्खाबइश्शं। इध वाणाला विलुप्पन्ति। किं णु ङ्ख भूमीए धूली १५
दोशे भोदि। ता कहिं पशालिअ शुक्खाबइश्शं ॥ दृष्ट्वा ॥ भोदु इध
वादालीपुञ्जिदे शुक्खबन्तशञ्चए एशु पशालइश्शं ॥ तथा कृत्वा॥ णमो
बुद्धश्श ॥ इत्युपविशति॥ भोदु धम्मक्खलाइं उदाहलामि॥ पञ्चण्णु ॥ इत्या
दिपूर्वोक्तं पठति ॥ अधवा अलं मम एदेण शग्गेण ज्ञाव ताए बुद्धोवाशि
आए पच्चुबकालं ण कलेमि ज्ञाए दशाणं शुवण्णकाणं किदे डूदिअले २०
हिं णिक्कीदि तदो पडुदि ताए कीदं विअ अत्ताणअं अवगच्छामि
॥ दृष्ट्वा ॥ किं णु ङ्ख पणोदले शमुश्शशदि। अधवा।

वादादवेण तत्ता चीवलतोएण तिम्मिदा पत्ता।
एदे विधिणापत्ता मणो पत्ता विअ फुलन्ति॥।२।

वसन्तसेना ॥ संज्ञां लब्ध्वा हस्तं दर्शयति ॥ २५

२५६ भिक्षुः। हा हा शुद्धालङ्कालभूशिदे इत्थिआकत्थे णिक्कमदि। कधं दुदिए वि कत्थे ॥ बहुविधं निर्वर्ण्य ॥ पच्चभिआणामि विअ एदं कत्थं। अधवा किं विचारेण। शच्चं शे ज्जेव्व कत्थे जेण मे अभग्गं दिणं। भोदु पेक्खिअशं ॥ नाट्येनोद्घाट्य दृष्ट्वा प्रत्यभिज्ञाय च ॥ शा ज्जेव्व बुद्धो
५ बाशिआ।१।

वसन्तसेना ॥ पानीयमाकाङ्क्षति ॥

२५७ भिक्षुः। कधं उदअं मग्गेदि। दूले च दिग्घिआ। किं दाणिं एत्थ कलइश्शं। भोदु एदं चीवलं शे उवलि गालइश्शं।२। ॥ तथा करोति ॥

१० वसन्तसेना ॥ संज्ञां लब्ध्वा उत्तिष्ठति ॥

भिक्षुः ॥ पटान्तेन वीजयति ॥

वसन्तसेना। अज्ज को तुमं।३।

भिक्षुः। किं ण मं शुमलेदि बुद्धोबाशिआ दशशुवणाणि कीदं।४।

१५ वसन्तसेना। सुमरामि ण उणं जधा अज्जो भणादि वरं अक्कं उबरदा ज्जेव्व।५।

भिक्षुः। बुद्धोबाशिए किं णीदं।६।

वसन्तसेना ॥ सनिर्वेदम् ॥ जं सरिसं वेसभावस्स।७।

२५८ भिक्षुः। उट्ठेदु उट्ठेदु बुद्धोबाशिआ। एदं पादवशमीवज्जादं
२० लदं ओलम्बिअ।८। ॥ इति लतां नामयति ॥

वसन्तसेना ॥ गृहीत्वा उत्तिष्ठति ॥

भिक्षुः। एदशिं विकाले मम धम्मबकिणिआ चिष्ठदि तक्किं शमश्शशिदमणा भविअ उबाशिआ गेकं गमिश्शदि। ता शेणं शेणं* गच्छदु बुद्धोबाशिआ ॥ इति परिक्रामतः ॥ दृष्ट्वा ॥ ओशलध
२५ अज्जा ओशलध एशा तलुणी इत्थिआ एशे भिक्खु त्ति। शुद्धे मम

एशे धम्मे। कत्थशञ्जदमुकशञ्जदइन्दिअशञ्जदे शे क्खु माणुशे किं कलेदि तश्श लाउले पललोअकत्थे णिश्चले।१।

॥ इति निष्क्रान्ताः सर्वे ॥

इति मृच्छकटिकायां
वसन्तसेनामोटनो नाम
अष्टमो ऽङ्कः ॥

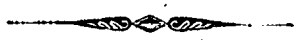

॥ ततः प्रविशति शोधनकः ॥

२५९ शोधनकः। आणत्तम्हि अधिअरणभोएहिं। अरे सोहणआ ववहारमण्डवं गदुअ आसणाइं सज्जीकरेहि त्ति। ता जाव अधिअरणमण्डवं सज्जिदुं गच्छामि ॥ परिक्रम्यावलोक्य च ॥ एदं अधिअरणमण्डवं ता पविसामि ॥ प्रविश्य सम्पार्ज्यासनमाधाय ॥ विवित्तं कारिदं मए अधिअरणमण्डवं विरइदा मए आसणा ता जाव अधिअरणिआणं उण णिवेदेमि ॥ परिक्रम्यावलोक्य च ॥ कधं एसो रट्ठिअसालो डुढुडुज्जाणमनुस्सो इदो एव्व आअच्छदि ता दिट्ठिपधं परिहरिअ गमिस्सं।१। ॥ इत्येकान्ते स्थितः ॥

१० ॥ ततः प्रविशति उज्ज्वलवेषाधारी शकारः ॥

२६० शकारः। एहादे हं शलिलजलेहिं पाणिएहिं
उज्जाणे उववणकाणणे णिशण्णे।
णालीहिं शरु जुवदीहिं इत्थिकाहिं
गन्धव्वे विअ शुहिदेहिं अङ्गकेहिं॥

१५ खणेण गण्ठी खण जूलके मे खणेण मे चञ्चलकुन्तले वा।
खणेण मुक्के खण उद्धचूडे चित्ते विचित्ते हगे लाअशाले॥

अविअ। विशगण्ठिगब्भपविट्ठेण विअ कीडएण अन्तलं मग्गमाणेण पाविदं मए मरुदन्तलं ता कश्श एदं किविणचेट्ठिअं पाडइश्शं ॥ स्मृत्वा ॥ आं शुमलिदं मए दलिद्दचालुदन्तश्श एदं किविण
२० चेट्ठिअं पाडइश्शं। अणं च दलिद्दे क्खु शे तश्श शव्वं शम्भावी अदि। भोदु अधिअलणमण्डवं गदुअ अग्गदो ववहालं लिहाबइश्शं

ज्ञधा अज्जचालुदत्ताकेण वशन्तशेणिआ मोडिअ मालिदा। ता ज्ञाव अधिअलणमण्डवं ज्ञेव्व गच्छामि ॥ परिक्रम्यावलोक्य च ॥ एदं तं अधिअ लणमण्डवं एत्थ पविशामि ॥ प्रविश्यावलोक्य च ॥ कधं आसणाइं दिण्णाइं चिष्ठन्ति ज्ञाव आअच्छशन्ति अधिअलणभोइआ एदशिं दुव्वचत्तले मुङ्कत्तअं उवविशिअ पडिबालइश्शं ।१। ॥ इति स्थितः ॥ ५

शोधनकः ॥ अन्यतः परिक्रम्य पुरो दृष्ट्वा ॥ एदे अधिअरणिआ आअच्छन्ति। ता ज्ञाव उवसप्पामि ।२। ॥ इत्युपसर्पति ॥ २६१

॥ ततः प्रविशन्ति श्रेष्ठिकायस्थादिभिः परिवृतो ऽधिकरणिकः ॥

अधिकरणिकः। भो भोः श्रेष्ठिकायस्थौ।

उभौ। आणवेदु अज्जो।३। १०

अधिकरणिकः। अहो व्यवहारपराधीनतया दुष्करं खलु परचित्तग्रहणमधिकरणिकैः।

हृत्वं कार्यमुपह्निपन्ति पुरुषा न्यायेन दूरीकृतं २६२
स्वान्दोषान्कथयन्ति नाधिकरणे रागाभिभूताः स्वयम्।
तैः पक्षापरपक्षवर्धितबलैर्दोषैर्नृपः स्पृश्यते १५
सङ्क्षेपादपवाद एव सुलभो दुष्टुर्गुणो दूरतः॥

अपिच।

हृत्वं दोषमुदाहरन्ति कुपिता न्यायेन दूरीकृताः
स्वान्दोषान्कथयन्ति नाधिकरणे सन्तो ऽपि नष्टा ध्रुवम्।
ये पक्षापरपक्षदोषसहिताः पापानि सङ्कुर्वते २०
सङ्क्षेपादपवाद एव सुलभो दुष्टुर्गुणो दूरतः॥

यतः। अधिकरणिकः खलु।

शास्त्रज्ञः कपटानुसारकुशलो वक्ता च न क्रोधन
स्तुल्यो मित्रपरस्वकेषु चरिते दृष्टे च दत्तोत्तरः।
क्लीवान्पालयिता शठान्व्यथयिता धर्म्यो न लोभान्वितो २५

द्वार्भावि परतन्त्रबद्धहृदयो राज्ञश्च कोपापकः ॥

अष्ठिकायस्थौ। अज्जस्स वि णाम दोस त्ति वुच्चदि। ज्जदि एव्वं ता चन्दालोए वि अन्धआरो त्ति वुच्चदि।१।

अधिकरणिकः। भद्र शोधनक अधिकरणमण्डपस्य मार्गमादेशय।

२६३ शोधनकः। एदु एदु अधिअरणभोइओ एदु।२।

॥ इति परिक्रामन्ति ॥

शोधनकः। एदं अधिअरणमण्डवं ता पविसन्तु अधिअरणभोइआ ॥ सर्वे उपविशन्ति ॥ ।३।

अधिकरणिकः। भद्र शोधनक वहिर्निष्क्रम्य ज्ञायतां कः कार्यार्थीति।

१० शोधनकः। जं अज्जो आणवेदि ॥ इति निष्क्रम्य ॥ अज्जा अधिअरणिआ भणन्ति को इध कज्जत्थीति।४।

शकारः ॥ सहर्षम् ॥ उवत्थिए अधिअलणिए ॥ साटोपं परिक्रम्य ॥ हुग्गे वलपुलिशे मणुश्शे वासुदेवे लष्टिअशाले लाअशाले कज्जत्थी।५।

१५ शोधनकः ॥ ससम्भ्रमम् ॥ ही मादिके पढमं ज्जेव्व रट्ठिअशालो क

२६४ ज्जत्थी। भोदु अज्ज मुहुत्तअं चिट्ठ दाव अधिअरणिआणं णिवेदेमि ॥ उपगम्य ॥ अज्जा एसो क्खु रट्ठिअशालो कज्जत्थी ववहालं उवत्थिदो।६।

अधिकरणिकः। कथं प्रथममेव राष्ट्रियश्यालः कार्यार्थी। यथा सूर्योदये उपरागो महापुरुषनिपातमेव कथयति। शोधनक व्याकुले २० नाद्य व्यवहारेण भवितव्यम्। भद्र निष्क्रम्योच्यतां गच्छाद्य न दृश्यते तव व्यवहार इति ॥

शोधनकः। जं अज्जो आणवेदि। ॥ इति निष्क्रम्य प्रकारमुपगम्य ॥ अज्ज अधिअरणिआ भणन्ति। अज्ज गच्छ ण दीसदि तव ववहारो।७।

शकारः ॥ सक्रोधम् ॥ किं ण दीशदि मम ववहाले। जइ ण दी-

२५ शदि तदो आउत्तं लाआणं पालअं बम्हणीवदिं विणाबिअ बम्हणिं

अत्तिकं च विसाबिअ एदं अधिअलणिअं फेलइश्शं अणं अधिअलणिअं ठाबइश्शं । १ । ॥ इति गन्तुमिच्छति ॥

शोधनकः । अज्ज रट्ठिअसालअ मुहुत्तअं चिट्ठ दाव अधिअरणि २६५
आणं णिवेदेमि ॥ अधिकरणिकमुपगम्य ॥ एसो रट्ठिअसालो कुबिदो भणा
दि । २ । ॥ इति तदुक्तं भणति ॥ ५

अधिकरणिकः । सर्वमस्य मूर्खस्य सम्भाव्यते । तदुच्यतामागच्छ
दृश्यते तव व्यवहारः ।

शोधनकः ॥ शकारमुपगम्य ॥ अज्ज अधिअरणिआ भणन्ति आअच्छ दी
सदि तव ववहारो ता पविसदु अज्जो । ३ ।

शकारः ॥ सहर्षमात्मगतम् ॥ क्की पढमं भणादि ण दीशदि शम्पदं १०
दीशदि त्ति ता णाम भीदभीदा अधिअलणभोइआ डेत्तिअं कग्गे भणि
श्शं तेत्तिअं पत्तिआवइश्शं । भोदु पविशामि ॥ प्रविश्योपसृत्य च ॥ शुशुहं
अम्हाणं तुम्हाणं पि शुहं देमि ण देमि च । ४ ।

अधिकरणिकः ॥ स्वगतम् ॥ अहो स्थिरसंस्कारता व्यवहारार्थिनः २६६
॥ प्रकाशम् ॥ उपविश्यताम् । १५

शकारः । आं अत्तणकेलका मे भूमी ता इहिं मे लोअदि तहिं
उबविशामि ॥ श्रेष्ठिनं प्रति ॥ एश उबविशामि ॥ शोधनकं प्रति ॥ ण एत्थ
उबविशामि ॥ इति अधिकरणिकमस्तके हस्तं दत्वा ॥ एत्थ उबविशामि । ५ ।
॥ इति भूमावुपविशति ॥

अधिकरणिकः । भवान्कार्यार्थी । २०

शकारः । अधइं । ६ ।

अधिकरणिकः । तत्कार्यं कथय ।

शकारः । कणो कज्जं कधइश्शं । एअंवट्टके गल्लकप्पमाणाह कुल्ले
कग्गे जादे ।

लाअशशुले मम पिदा लाआ तादृश्श होइ जामादा । २६७

लाअशशालए दग्गे ममावि वड्ढिणीवई लाआ ॥ ।१।

अधिकरणिकः। सर्वं ज्ञायते।

किं कुलेनोपदिष्टेन शीलमेवात्र कारणम्।
भवन्ति नितरां स्फीताः सुक्षेत्रे कण्टकद्रुमाः ॥

तदुच्यतां कार्यम्।

शकारः। एव्वं भणामि। अवलद्धाए वि ण अ मे किंपि क लइश्शदि। तदो तेण वड्ढिणीवदिणा पलितुप्पेण मे कीलिदुं ल क्खिदुं शव्वुन्नाणाणं पवले पुप्फकलण्डकन्निमुन्नाणे दिन्ने तद्दिं च पेक्खिदुं अणुदिणं शोशाविदुं शोधाविदुं पोप्फाविदुं लुणाविदुं गच्छामि। देव्वजोएण पेक्खामि ण पेक्खामि वा इत्थिआशलीलं णिवडिदं ।२।

अधिकरणिकः। अथ ज्ञायते का स्त्री विपन्नेति।

शकारः। हंहो अधिअलणभोइआ कित्ति ण आणामि तं ता दिशिं णअलमण्डणं कञ्चणशदभूषणिअं। केणावि कुपुत्तेण अत्थकज्जा वत्तश्श कालणादो शुणं पुप्फकलण्डकन्निमुन्नाणं पविशिअ वाडुपा शबलकूलेण वसन्तशेणिआ मालिदा। ण मए ।३। ॥ इत्यर्धोक्ते मुखमावृणोति ॥

अधिकरणिकः। अहो नगररक्षिणां प्रमादः। भो श्रेष्ठिकायस्थौ न मयेति व्यवहारपदं प्रथममभिलिख्यताम्।

कायस्थः। जं अज्जो आणवेदि ॥ तथा कृत्वा ॥ अज्ज लिक्खिदं ।४।

शकारः ॥ स्वगतम् ॥ ही मादिके। उत्तलाअत्तेण विअ पाअशपि ण्डलकेण अज्ज मए अत्ता एव्व णिम्माशिदो। भोदु एव्वं दाव ॥ प्रकाशम् ॥ अहो अधिअलणभोइआ णं भणामि मए ज्जेव्व दिट्ठा। किं कोलाहलं कलेध ।५। ॥ इति पादेन लिखितं प्रोञ्छति ॥

अधिकरणिकः। कथं त्वया ज्ञातं यथा खल्वर्थनिमित्तं वाडुपा लेन व्यापादिता।

शकारः। हंहो णूणं शूणशूणगीवालिआए णीशुवणकेहिं आकुलणट्ठाणेहिं तक्केमि।१।

श्रेष्ठिकायस्थौ। जुज्जदि विअ।२।

शकारः ॥ स्वगतम् ॥ दिष्टिआ पच्चुब्भीविद म्हि अविद मादिके।३।

श्रेष्ठिकायस्थौ। कं एसो ववहारो अवलम्बदि।४।

अधिकरणिकः। इह हि द्विविधो व्यवहारः।

श्रेष्ठिकायस्थौ। केरिसो।५।

अधिकरणिकः। वाक्यानुसारेण अर्थानुसारेण च। यस्तावद्वाक्यानुसारेण स अर्थिप्रत्यर्थिभ्यः। यश्चार्थानुसारेण स अधिकरणिक २७० बुद्धिनिष्पाद्यः। १०

श्रेष्ठिकायस्थौ। ता वसन्तसेणामादरं अवलम्बदि ववहारो।६।

अधिकरणिकः। एवमिदम्। भद्र शोधनक वसन्तसेनामातरमनुद्रुतयन्नाख्याय।

शोधनकः ॥ इति निष्क्रम्य गणिकाया मात्रा सह प्रविश्य ॥ एदु एदु अज्जा।७।

वृद्धा। गदा मे दारिआ मित्तकरअं अत्तणो जोव्वणं अणुभविदुं। १५ एसो उण दीक्षाऊ भणादि आअच्छ अधिअरणिओ सद्दावेदि ता मो कपरवसं विअ अत्ताणअं अवगच्छामि किअअं मे थरकरेदि। अज्ज आदिसेहि मे अधिअरणमण्डवस्स मग्गं।८।

शोधनकः। एदु एदु अज्जा।९। ॥ उभौ परिक्रामतः ॥

शोधनकः। एदं अधिअरणमण्डवं। एत्थ पविसदु अज्जा।१०। २७१

॥ इत्युभौ प्रविशतः ॥

वृद्धा ॥ उपसृत्य ॥ सुहं तुम्हाणं भोदु भावमिस्साणं।११।

अधिकरणिकः। भद्रे स्वागतमास्यताम्।

वृद्धा.। तधा।१२। ॥ इत्युपविष्टा ॥

शकारः ॥ साक्षेपम् ॥ आगदाशि वुड्ढकुट्टणि आगदाशि।१३। २५

अधिकरणिकः । अये त्वं किल वसन्तसेनामाता ।

वृद्धा । अधइं ।१।

अधिकरणिकः । अथेदानीं वसन्तसेना क्व गता ।

वृद्धा । मित्तघरअं ।२।

अधिकरणिकः । किन्नामधेयं तस्या मित्रम् ।

वृद्धा ॥ स्वगतम् ॥ अदिलज्जाणीअं क्खु एदं ॥ प्रकाशम् ॥ ज्जाणस्स पुच्छणीओ अअं अत्थो ण उण अधिअरणिअस्स ।३।

अधिकरणिकः । अलं लज्जया व्यवहारस्त्वां पृच्छति ।

श्रेष्ठिकायस्थौ । ववहारो पुच्छदि ण एत्थ दोसो कधेहि ।४।

वृद्धा । कधं ववहारो । ता सुणातु अज्जमिस्सा । सो क्खु सत्थवाहविणअदत्तस्स णत्तिओ साअरदत्तस्स तणओ सुगहिदणामधेओ अज्जचारुदत्तो णाम सेट्ठिचत्तरे पडिवसदि तहिं मे दारिआ ज्जोव्वणसुहं अणुभवदि ।५।

शकारः । मुदं अज्जेहिं । लिहीअतु एदे अक्खला चालुदत्तेण सह मम विवादे ।६।

श्रेष्ठिकायस्थौ । चारुदत्तो मित्तो त्ति णत्थि दोसो ।७।

अधिकरणिकः । व्यवहारोऽयं चारुदत्तमवलम्बते ।

श्रेष्ठिकायस्थौ । एव्वं विअ ।८।

अधिकरणिकः । धनदत्त वसन्तसेना आर्यचारुदत्तस्य गृहं गतेति लिख्यतां व्यवहारस्य प्रथमः पादः । कथमार्यचारुदत्तोऽप्यस्माभिराह्वाययितव्यः । अथवा व्यवहारस्तमाह्वयति । भद्र शोधनक गच्छ आर्यचारुदत्तं स्वैरमसम्भ्रान्तमनुद्विग्नं सादरमाह्वय प्रस्तावेनाधिकरणिकस्त्वां द्रष्टुमिच्छतीति ।

शोधनकः । जं अज्जो आणवेदि ॥ इति निष्क्रान्तश्चारुदत्तेन सह प्रविश्य च ॥ एदु एदु अज्जो ।९।

चारुदत्तः ॥ विचिन्त्य ॥

परिज्ञातस्य मे राज्ञा शीलेन च कुलेन च ।
यत्सत्यमिदमाख्यानमवस्थामभिशङ्कते ॥

॥ सवितर्कं स्वगतम् ॥

ज्ञातो नु किं स खलु बन्धनविप्रयुक्तो
मार्गागतः प्रवरुणेन मयापनीतः ।
चारित्रणस्य नृपतेः श्रुतिमागतो वा
येनाहमेवमभियुक्त इव प्रयामि ॥

अथवा किं विचारितेन । अधिकरणमण्डपमेव गच्छामि । भद्र शोधनक अधिकरणस्य मार्गमादेशय ।

शोधनकः । एदु एदु अज्जो ।१। ॥ इति परिक्रामतः ॥

चारुदत्तः ॥ सशङ्कम् ॥ तत्किमपरम् । २७४

वृक्षस्वरं वासति वायसो ऽयममात्यभृत्या मुरुराख्यन्ति ।
सव्यं च नेत्रं स्फुरति प्रसह्य ममानिमित्तानि हि खेदयन्ति ॥

शोधनकः । एदु एदु अज्जो सैरं असम्भन्तं ।२।

चारुदत्तः ॥ परिक्रम्याग्रतो ऽवलोक्य च ॥

शुष्कवृक्षस्थितो धाङ्क आदित्याभिमुखस्तथा ।
मयि चोद्यते वामं चक्षुर्घोरमसंशयम् ॥

॥ पुनरन्यतो ऽवलोक्य ॥ अये कथमयं सर्पः ।

मयि विनिहितदृष्टिर्भिन्ननीलाञ्जनाभः
स्फुरितविततजिह्वः शुल्कदंष्ट्राचतुष्कः ।
अभिपतति सरोषो जिह्मिताध्मातकुक्षि
र्भुजगपतिरयं मे मार्गमाक्रम्य सुप्तः ॥

अपि चेदम् ।

स्खलति चरणं भूमौ न्यस्तं न चार्द्रतमा मही

स्फुरति नयनं वामो बाहुर्मुहुश्च विकम्पते ।
शकुनिरपरश्चायं तावद्विरौति हि नैकशः
कथयति महाघोरं मृत्युं न चात्र विचारणा ॥

सर्वथा देवताः स्वस्ति करिष्यन्ति ।

शोधनकः । एदु एदु अज्जो इमं अधिअरणमण्डवं पविसदु अज्जो । १ ।

चारुदत्तः ॥ प्रविश्य समन्ताद्वलोक्य ॥ अहो अधिकरणमण्डपस्य परा श्रीः । इह हि ।

चित्तासक्तनिमग्नमल्लिसलिलं द्यूतोर्मिशङ्काकुलं
पर्यन्तस्थितचारनक्रमकरं नागाश्वहिंस्राश्रयम् ।
नानावाशकङ्कपक्षिरुचिरं कायस्थसर्पास्पदं
नीतिज्ञैरतिदूरतश्च राजभवनं हिंस्रैः समुद्रायते ॥

भवतु ॥ प्रविशन् शिरोघातमभिनीय सवितर्कम् ॥ अहह इदमपरम् ।

सव्यं मे स्पन्दते चक्षुर्विरौति वायसस्तथा ।
पन्थाः सर्वेण रुद्धो ऽयं स्वस्ति चास्मासु दैवतः ॥

तावत्प्रविशामि ॥ इति प्रविशति ॥

अधिकरणिकः । अयमसौ चारुदत्तो य एषः ।

घोणोन्नतं मुखमपाङ्गविशालनेत्रं
नैतद्विभाज्ञनमकारणदूषणानाम् ।
नागेषु गोषु तुरगेषु तथा नरेषु
न ह्याकृतिः सुसदृशं विजहाति वृत्तम् ॥

चारुदत्तः । भो अधिकृतेभ्यः स्वस्ति । कहो नियुक्ता अपि कुशलं भवताम् ।

अधिकरणिकः ॥ ससम्भ्रमम् ॥ स्वागतमार्यस्य । भद्र शोधनक आर्य स्यासनमुपनय ।

शोधनकः ॥ आसनमुपनीय ॥ एदं आसनं एत्थ उवविसदु अज्जो ।१। २७६

चारुदत्तः ॥ उपविशति ॥

शकारः ॥ सक्रोधम् ॥ आगदे शि ले इश्थिआधादआ आगदे शि। अहो णाए ववहाले अहो धम्मे ववहाले जं एदाहे इश्थिआधाद आहे आशणे दीअदि ॥ सगर्वम् ॥ भोदु णं दीअदु ।२। ५

अधिकरणिकः। आर्य चारुदत्त अस्ति भवतो ऽस्या आर्यायाः दुहित्रा सह प्रसक्तः प्रणयः प्रीतिर्वा।

चारुदत्तः। कस्याः।

अधिकरणिकः। अस्याः ॥ इति वसन्तसेनामातरं दर्शयति ॥

चारुदत्तः ॥ उत्थाय ॥ आर्ये अभिवादये। १०

वृद्धा। जाद चिरं मे जीव ॥ स्वगतम् ॥ अअं सो चारुदत्तो सुणिक्खित्तं खु दारिआए जोव्वणं ।३।

अधिकरणिकः। आर्य गणिका तव मित्रम्।

चारुदत्तः ॥ लज्जां नाटयति ॥

शकारः। २७७

लज्जाए भीलुदाए वा चालित्तं अलिए णिगूहदु।
सअं मालिअ अत्थकालणा एणिं गेण्हदि तं ण भश्टके ॥ ।४।

श्रेष्ठिकायस्थौ। अज्ज चारुदत्त भणाहि अलं लज्जाए ववहारो खु एसो ।५।

चारुदत्तः। भो अधिकृता मया कथमीदृशं वक्तव्यं गणिका मम २० मित्रमिति। अथवा यौवनमत्रापराध्यति न चारित्र्यम्।

अधिकरणिकः।

व्यवहारः सविघ्नो ऽयं त्यज लज्जां हृदि स्थिताम्।
ब्रूहि सत्यमलं धैर्यं हलमत्र न गृह्यते ॥

अलं लज्जया व्यवहारस्त्वां पृच्छति। २५

चारुदत्तः। अधिकृत केन सह मम व्यवहारः।

शकारः ॥ साटोपम् ॥ अए मए शह ववहालेे।१।

चारुदत्तः। त्वया सह मम व्यवहारः सुहृत्सहः।

२७८ शकारः। अए इत्थिआघादआ लअणाशदभूशणिअं वशन्तशेणिअं मालिअ शम्पदं कब्बडकावडिके भविअ णिगूहेशि।२।

चारुदत्तः। असम्बद्धः खल्वसि।

अधिकरणिकः। आर्य चारुदत्त अलमनेन ब्रूहि सत्यमपि गणिका तव मित्रम्।

चारुदत्तः। एवमेवम्।

१० अधिकरणिकः। आर्य वसन्तसेना क्व।

चारुदत्तः। गृहं गता।

अष्ठिकायस्थौ। कधं गदा कदा गदा गच्छन्ती वा केण अणुगदा।३।

चारुदत्तः। ॥ स्वगतम् ॥ किं प्रच्छन्नं गतेति ब्रवीमि।

अष्ठिकायस्थौ। अज्ज कधेहि।४।

१५ चारुदत्तः। गृहं गता किमन्यद्ब्रवीमि।

२७९ शकारः। मम केलकं पुप्फकलण्डकजिणुज्जाणं पवेशिअ अत्थ णिमित्तं बाहुपाशबलक्कालेण मालिदा अए शम्पदं वदशि घलं गदे त्ति।५।

चारुदत्तः। आः असम्बद्धप्रलापिन्।

२० अभ्युक्षितोऽसि सलिलैर्न बलाहकानां
चाषाग्रपक्षसदृशं भृशमन्तरा ते।
मिथ्यैतदाननमिदं भवतस्तथाहि
क्षेमन्तपद्ममिव निष्प्रभतामुपैति॥

अधिकरणिकः ॥ ज्ञानान्तिकम् ॥

२५ तुलनं चाद्रिराजस्य समुद्रस्य च तारणम्।

ग्रहणं चानिलस्येव चारुदत्तस्य दूषणम् ॥

॥ प्रकाशम् ॥ आर्यचारुदत्तः स्वल्पवसौ कथमकार्यं करिष्यति ॥ शोणो त्यादि पठति ॥

शकारः। किं पक्खबादेण ववहाले दीशदि।१।

अधिकरणिकः। अपेहि मूर्ख।

वेदार्थान्प्राकृतस्त्वं वदसि न च ते जिह्वा निपतिता
मध्याह्ने वीक्षसे ऽर्कं न तव सहसा दृष्टिर्विचलिता।
दीप्ताग्नौ पाणिमग्नः क्षिपसि न च ते तत्क्षणं दह्यते ऽसौ
चारित्र्याच्चारुदत्तं चलयसि न ते देहं हरति भूः ॥

आर्यचारुदत्तः कथमकार्यं करिष्यति।

कृत्वा समुद्रमुदकोच्छ्रयमात्रशेषं
दत्तानि येन हि धनान्यनपेक्षितानि।
स श्रेयसां कथमिवैकनिधिर्महात्मा
पापं करिष्यति धनार्थमवेक्षितुष्टम् ॥

शकारः। किं पक्खबादेण ववहाले दीशदि।२।

वृद्धा। हदास जो दाणिं णासीकदं सुवण्णभण्डअं रत्तिं चोरेहिं अबहरिद त्ति तस्स कारणादो चदुस्समुद्दसारभूदं रअणावलिं देदि सो दाणिं अत्थकारणादो इमं अकज्जं करेदि। हा जाद एहि मे पुत्ति।३।

॥ इति रोदिति ॥

अधिकरणिकः। आर्य चारुदत्त किमसौ पद्भ्यां गता उत प्रवहणेनेति।

चारुदत्तः। ननु मम प्रत्यक्षं न गता। तत्र ज्ञाने किं पद्भ्यां गता उत प्रवहणेनेति।

प्रविश्य सार्थवाहः

वीरकः।

पादप्पहारपरिभवविमाणणालद्धगरुअवेरस्स ।
अणुसोअत्तस्स इअं कधंपि रत्ती पभादा मे ॥

ता जाव अधिअरणमण्डवं उवसप्पामि ॥ प्रविष्टकेन ॥ सुट्ठं अज्जमिस्साणं ।१।

अधिकरणिकः । अये नगररक्षाधिकृतो वीरकः । वीरक किमागमनप्रयोजनम् ।

वीरकः । ही ही बन्धणभिअणसम्भमे अज्जकं अणीसत्तो ओहारिअं पवहणं वच्चदि त्ति विआरं करेन्तो अणीसत्तो अरे तुए वि आलोइदे मए वि आलोइदव्वो त्ति भणन्तो ज्जेव्व चन्दणमक्खरएण पादेण ताडिदो म्हि । एदं सुणिअ अज्जमिस्सा पमाणं ।२।

अधिकरणिकः । भद्र जानीषे कस्य तत्प्रवहणमिति ।

वीरकः । इमस्स अज्जचारुदत्तस्स वसन्तसेणा आरूढा पुप्फकरण्डकनिगुज्जाणं कीलिडुं णीअदि त्ति पवहणवाहएण कहिदं ।३।

शकारः । पुणो वि शुदं अज्जमिश्शेहिं ।४।

अधिकरणिकः ।

एष भो निर्मलज्योत्स्नो राहुणा ग्रस्यते शशी ।
जलं कूलावपातेन प्रसन्नं कलुषायते ॥

वीरक पश्चादिह भवतो न्यायं द्रक्ष्यामः । य एष अधिकरणे द्वार्यश्च स्तिष्ठति तमेनमारुह्य गत्वा पुष्पकरण्डकोद्यानं दृश्यतामस्ति तत्र काचित्स्त्री विपन्ना न वेति ।

वीरकः । जं अज्जो आणवेदि ॥ इति निष्क्रान्तः प्रविश्य च ॥ गदो म्हि तहिं दिट्ठं च मए इत्थिआकलेवरं सावदेहिं विलुप्पन्तं ।५।

श्रेष्ठिकायस्थौ । कधं तुए जाणिदं इत्थिआकलेवरं त्ति ।६।

वीरकः । सावसेसेहिं केसहत्थपाणिपादेहिं उवलक्खिदं मए ।७।

अधिकरणिकः। अहो धिग्वैषम्यं लोकव्यवहारस्य।
यथा यथेदं निपुणं विचार्यते तथा तथा सङ्कटमेव दृश्यते।
अहो सुसन्ना व्यवहारनीतयो मतिस्तु गौः पङ्कगतेव सीदति॥

चारुदत्तः ॥ स्वगतम् ॥

यथैव पुष्पं प्रथमे विकाशे समेत्य पातुं मधुपाः पतन्ति। ५
एवं मनुष्यस्य विपत्तिकाले छिद्रेषनर्था बकुलीभवन्ति॥

अधिकरणिकः। आर्य चारुदत्त सत्यमभिधीयताम्।

चारुदत्तः।

दुष्टात्मा परगुणमत्सरी मनुष्यो
रागान्धः परमिह कुत्सुकामबुद्धिः। १०
किं यो यद्वदति मृषैव ज्ञातिदोषा
त्तद्वाक्यं भवति न तद्विचारणीयम्॥

अपिच। यो ऽहं लतां कुसुमितामपि पुष्पहेतो
राकृष्य नैव कुसुमावचयं करोमि।
सो ऽहं कथं भ्रमरपक्षरुचौ सुदीर्घे १५
केशे विगृह्य रुदतीं प्रमदां निहन्मि॥

शकारः। हंहो अधिअलणभोइआ किं तुम्हे पक्खवादेण ववहालं पेक्खध जेण अज्ज वि एशे हदाशचालुदत्ते आशणे धालीअ २८४
दि। १।

अधिकरणिकः। भद्र शोधनक। एवं क्रियताम्। २०

शोधनकः ॥ तथा करोति ॥

चारुदत्तः। विचार्यतां भो अधिकृता विचार्यताम् ॥ इति आसनादुत्थाय तीर्यं भूमौ उपविशति ॥

शकारः ॥ स्वगतं सहर्षं नर्तित्वा ॥ ही अणेण मए कडे पाबे अप्पाएश मश्तके निबडिदे। ता जहिं चालुदत्ताके उबविशदि तहिं हगे २५

उवविशामि ॥ तथा कृत्वा ॥ चालुद्दत्ता पेक्ख पेक्ख मं ता भण भण मए मालिद त्ति ।१।

चारुदत्तः । भो अधिकृताः ॥ दुष्टात्मेति पूर्वोक्तं पठति ॥ सनिश्वासं स्वगतम् ॥

मैत्रेय भोः किमिदमद्य ममोपघातो
हा ब्राह्मणि द्विजकुले विमले प्रसूता ।
हा रोहसेन न हि पश्यसि मे विपत्तिं
मिथ्यैव नन्दसि परव्यसनेन नित्यम् ॥

२८५ प्रेषितश्च मया तद्वार्तान्वेषणाय मैत्रेयो वसन्तसेनासकाशं शकटिकानिमित्तं च तस्य प्रदत्तान्यलङ्करणानि प्रत्यर्पयितुम् । तत्कथं चिरयते ।

॥ ततः प्रविशति गृहीताभरणो विटूषकः ॥

विटूषकः । पेसिदो म्हि अज्जचारुदत्तेण वसन्तसेणासआसं तह्मिं अलङ्करणाइं गेण्हिअ जधा अज्ज मित्तेअ वसन्तसेणाए वच्छो रोहसेणो अत्तणो अलङ्कारेण अलङ्करिअ जाणीसआसं पेसिदो इमस्स आहरणं दादव्वं ण उण गेण्हिदव्वं ता समप्पेहि त्ति । ता जाव वसन्तसेणासआसं ज्जेव्व गच्छामि ॥ परिक्रम्यावलोक्य आकाशे ॥ कधं भावरेभिलो । भो भाव रेभिल किण्णिमित्तं तुमं उव्विग्गउव्विग्गो विअ लक्खीअसि ॥ आकर्ण्य ॥ किं भणासि । अज्जचारुदत्तो अधिअरणं सद्दावी अदि त्ति ता ण क्खु अप्पेण कज्जेण होदव्वं ॥ विचिन्त्य ॥ ता पच्छा वसन्तसेणागेहं गमिस्सं । अधिअरणमणउवं दाव गमिस्सं ॥ परिक्रम्यावलोक्य च ॥ इदं अधिअरणमणउवं ता जाव पविसामि ॥ प्रविश्य ॥ सुहं अधिअरणभोइआणं कह्मिं मम पिअवअस्सो ।२।

२८६ अधिकरणिकः । नन्वेष तिष्ठति ।

विटूषकः । वअस्स सोत्थि भोदु ।३।

चारुदत्तः । भविष्यति ।

विटूषकः । अबि कुसलं दे ।४।

चारुदत्तः। एतदपि भविष्यति।

विदूषकः। भो वअस्स किणिमित्तं उण उव्विग्गउव्विग्गो विअ लक्खीअसि। कुदो वा सद्दाइदो।१।

चारुदत्तः। वयस्य।

मया खलु नृशंसेन परलोकमजानता।
स्त्रीरतिश्चाविशेषेण शेषमेषो ऽभिधास्यति॥

विदूषकः। किं किं।

चारुदत्तः ॥ कर्णे ॥ एवमिति।

विदूषकः। को एव्वं भणादि।२।

चारुदत्तः ॥ सञ्ज्ञया शकारं निर्दिशति ॥ नन्वेष तपस्वी हेतुभूतः कृता स्तो मां व्याहरति।

विदूषकः। एदं कीस ण भणीअदि गेहं गद त्ति।३।

चारुदत्तः। उच्यमानमपि अवस्थादोषान्न गृह्यते।

विदूषकः। भो भो अज्जा जेन दाव पुरट्ठाबणाविक्कारारामदेउलेक्किं तडागकूबेक्किं अलङ्किदा उज्जअणी सो अत्थकल्लवत्तकारणादो ईदिसं अकज्जं अणुचिट्ठदि त्ति ॥ सक्रोधम् ॥ अरे रे काणोलीसुदा राअसालसण्ठाणआ उस्सङ्कलआ किदजणदोसभएउआ बङ्कसुवण्णमणिउद मक्कडआ भणा भणा मम अग्गदो जो दाणिं मम पिअवअस्सो कुसुमिदं माधवीलदं पि आअट्टिअ कुसुमावचअं ण करेदि कदाबि आअट्टिदाए पल्लवइदो भोदि त्ति सो कधं एरिसं अकज्जं उक्कअलोअविरुद्धं करेदि। चिट्ठ रे कुट्टणिउत्ता चिट्ठ चिट्ठ जाव एदिणा तव किअअकुडिलेण दण्डअट्ठेण मत्थअं दे सदखण्डं करेमि।४।

शकारः ॥ सक्रोधम् ॥ शृणन्तु शृणन्तु अज्जमिश्शा। चालुदत्ताकेण शद्धं मम विवादे ववहाले वा ता कीश एशे काकपदशीशमशतका मम शिले शदखण्डे कलेशि। मा दाव ले दाशीएउत्ता डुम्भवडुव्वका।५।

१५ २० २५

विटूषकः ॥ दण्डकाष्ठमुद्यम्य पूर्वोक्तं पठति ॥

शकारः ॥ सक्रोधमुत्थाय ताडयति ॥

विटूषकः ॥ प्रतीपं ताडयति । अन्योन्यं ताडयतः । विटूषकस्य कक्षादेशादाभरणानि पतन्ति ॥

२८१ शकारः ॥ तानि गृहीत्वा दृष्ट्वा ससाध्वसम् ॥ पेक्खदु अज्जा एदे क्खु ताए तबस्सिणीए केलका अलङ्कारा ॥ चारुदत्तमुद्दिश्य ॥ इमस्स अत्थक्खाव त्तस्स कालणा एसा मालिदा वावादिदा अ ।१।

॥ अधिकरणिकाः सर्वे अधोमुखाः स्थिताः ॥

चारुदत्तः ॥ ज्ञानान्तिकम् ॥

१० अयमेवंविधे काले दृष्टो भूषणविस्तरः ।
अस्माकं भाग्यवैषम्यात्पतितः पातयिष्यति ॥

विटूषकः । भो कीस भूदत्थं ण णिवेदीअदि ।२।

चारुदत्तः । वयस्य ।

दुर्बलं नृपतिश्चद्भुर्नैतत्तत्त्वं निरीक्षते ।
१५ केवलं वदतो दैन्यमश्लाघ्यं मरणं भवेत् ॥

अधिकरणिकः । कष्टं भोः कष्टम् ।

अङ्गारकविरुद्धस्य प्रक्षीणस्य वृहस्पतेः ।
ग्रहो ऽयमपरः पार्श्वे धूमकेतुरिवोत्थितः ॥

२१० श्रेष्ठिकायस्थौ ॥ वसन्तसेनामातरमुद्दिश्य ॥ अवक्खिदा दाव अज्जा एदं २० सुवण्णभण्डअं अवलोएदु सो ज्जेव्व एसो ण वेत्ति ।३।

वृद्धा ॥ विलोक्य ॥ सरिसो एसो ण उण सो ।४।

शकारः । अं वुड्ढकुट्टणि अक्खीहिं मन्तिदं वाआए मूकिदं ।५।

वृद्धा । कुदास अबेक्खि ।६।

श्रेष्ठिकायस्थौ । अप्पमत्तं कधेहि सो ज्जेव्व एसो ण वेत्ति ।७।

२५ वृद्धा । अज्ज सिप्पिकुसलदाए ओबन्धेदि दिट्ठिं ण उण सो ।८।

अधिकरणिकः। भद्रे अपि ज्ञानास्येतान्याभरणानि।

वृद्धा। णं भणामि। ण ङ्कु ण ङ्कु अणभिज्ञाणिदो अरुवा कदा २११
वि सिप्पिणा घडिदो भवे।१।

अधिकरणिकः। पश्य श्रेष्ठिन्।

वस्त्वन्तराणि सदृशानि भवन्ति नूनं ५
नृपस्य भूषणगुणस्य च कृत्रिमस्य।
दृष्ट्वा क्रियामनुकरोति हि शिल्पिवर्गः
सादृश्यमेव कृतहस्ततया च दृष्टम्॥

श्रेष्ठिकायस्थौ। अज्जचारुदत्तस्स केरकाइं एदाइं।२।

चारुदत्तः। न खलु न खलु। १०

श्रेष्ठिकायस्थौ। ता कस्स।३।

चारुदत्तः। इहत्रभवत्या दुहितुः।

श्रेष्ठिकायस्थौ। कधं एदाइं ताए विग्घोग्घं गदाइं।४।

चारुदत्तः। एवं गतानि ग्रां इदम्।

श्रेष्ठिकायस्थौ। अज्ज चारुदत्त एत्थ सच्चं वत्तव्वं। पेक्ख १५
पेक्ख।

सच्चेण सुद्धं खु लब्भइ सच्चालाबि ण होइ पादई। २१२
सच्चं त्ति दुवे वि अक्खरा मा सच्चं अलिएण गूहेहि॥।५।

चारुदत्तः। आभरणान्याभरणानीति न जाने किं वस्मद्गृहादानी तानीति जाने। २०

शकारः। उज्जाणं पवेशिअ पढमं मालेशि कवडकावडिआए शम्पदं णिगूहेशि।६।

अधिकरणिकः। आर्य चारुदत्त सत्यमभिधीयताम्।

इदानीं सुकुमारे ऽस्मिन्निःशङ्कं कर्कशाः कशाः।
तव गात्रे पतिष्यन्ति सद्गास्माकं मनोरथैः॥ २५

चारुदत्तः। अपापानां कुले जाते मयि पापं न विद्यते।
यदि सम्भाव्यते पापमपापेन च किं मया ॥

॥ स्वगतम् ॥ न च मे वसन्तसेनाविरहितस्य जीवितेन कृत्यम्॥ प्रकाशम्॥ भोः किं बहुना।

मया किल नृशंसेन लोकद्वयमजानता।
स्त्रीरतिश्च विशेषेण शेषमेषो ऽभिधास्यति ॥

२१३ शकारः। वाबादिदा अले तुमं पि भण वाबादिदेत्ति।१।

चारुदत्तः। वयैवोक्तम्।

शकारः। शुणेध शुणेध भट्टालआ एदेण मालिदा। एदेण ड्ढेव्व शंशए ड्ढिणे एदश्श दलिद्दचालुदत्तास्स शालीले दण्डे ण धालीअदु।२।

अधिकरणिकः। शोधनक यथाह राष्ट्रियः। भो राजपुरुषा गृह्य तामयं चारुदत्तः ॥ राजपुरुषा गृह्णन्ति ॥

वृद्धा। पसीदलु पसीदलु अज्जमिस्सा जो दाणिं चोरेहिं अवहदस्स ॥ इत्यादि पूर्वोक्तं पठति ॥ ता जदि वाबादिदा मम दारिआ तक्खणे जीअदु मे दीहाऊ। अणंच। अत्थिप्पच्चत्थिणं ववहारो। अहं अत्थिणी ता मुञ्चध एदं।३।

२१४ शकारः। अवेहि गब्भदासि गच्छ किं तव एदिणा।४।

अधिकरणिकः। आर्ये गम्यताम्। हे राजपुरुषा निष्क्रामयतैनाम्।

वृद्धा। हा जाद हा पुत्तअ।५। ॥ इति रुदती निष्क्रान्ता ॥

शकारः ॥ स्वगतम्॥ कडं मए एदश्श अत्तणो शलिशं शम्पदं गच्छामि।६। ॥ इति निष्क्रान्तः ॥

अधिकरणिकः। आर्य चारुदत्त निर्णये वयं प्रमाणं शेषे राजा तथापि शोधनक विज्ञाप्यतां राजा पालकः।

अयं हि पातकी विप्रो न वध्यो मनुरब्रवीत्।
राष्ट्रादस्मात्तु निर्वास्यो विभवैरक्षतैः सह ॥

शोधनकः। ज्जं अज्जो आणवेदि ॥ इति निष्क्रम्य पुनः प्रविश्य साक्षम् ॥ अज्जा गद म्हि। तक्किं राआ पालओ भणादि जेण अत्थकज्जावत्तस्स कारणादो वसन्तसेणा वाबादिदा तं तक्किं ज्जेव्व आहरणाइं गले बन्धिअ डिण्डिमं ताडिअ दक्खिणमसाणं णइअ सूले भज्जेध त्ति। ज्जो को वि अबरो एरिसं अकज्जं अणुचिट्ठदि सो एदिणा सणिआरदण्डेण सासीअदि।१।

चारुदत्तः। अहो अविमृश्यकारी राजा पालकः। २१५

अथवा। ईदृशे व्यवहाराग्नौ मन्त्रिभिः परिपातिताः।
स्थाने खलु महीपाला गच्छन्ति कृपणां दशाम् ॥

अपिच। ईदृशैः श्वेतकाकीये राज्ञः शासनदूषकैः। १०
अपापानां सहस्राणि हन्यन्ते च हतानि च ॥

सखे मैत्रेय गच्छ मद्वचनादम्बामपश्चिममभिवादयस्व। पुत्रं च मे रोहसेनं परिपालयस्व।

विदूषकः। मूले छिन्ने कुदो पादवस्स परिपालणं।२।

चारुदत्तः। मा मैवम्।

नृणां लोकान्तरस्थानां देहप्रतिकृतिः सुतः। १५
मयि यो यस्तव स्नेहो रोहसेने स युज्यताम् ॥

विदूषकः। अहं ते पिअवअस्सो भविअ तुए विरहिदं पाणाइं धारेमि।३।

चारुदत्तः। रोहसेनमपि तावद्दर्शय। २१६

विदूषकः। एव्वं ज्जुज्जदि।४।

अधिकरणिकः। भद्र शोधनक अपसार्यतामयं वटुः।

शोधनकः ॥ तथा करोति ॥

अधिकरणिकः। कः को ऽत्र भोश्चाण्डालानां दीयतामादेशः।

॥ इति चारुदत्तं विसृज्य निष्क्रान्ताः सर्वे राजपुरुषाः ॥ २५

शोधनकः। इदो आअच्छदु अज्जो।१।

चारुदत्तः ॥ सकरुणम् ॥ मैत्रेय भोः किमिदम् ॥ इत्यादि पठति। आकाशे ॥

विषसलिललुलाग्निप्रार्थिते मे विचारे
क्रकचमिह शरीरे वीक्ष्य दातव्यमस्य।
अथ रिपुवचनाद्वा ब्राह्मणं मां निहंसि
पतसि नरकमध्ये पुत्रपौत्रैः समेतः॥

अयमागतोऽस्मि।

॥ इति निष्क्रान्ताः सर्वे ॥

इति मृच्छकटिकायां
व्यवहारो नाम
नवमोऽङ्कः ॥

॥ ततः प्रविशति चाण्डालद्वयेनानुगम्यमानश्चारुदत्तः ॥ २१७

उभौ। तक्किणा कलअ कालणा णाववक्कबन्धणअणे णिउणा।
अइलेणा शीशइेअणशूलालोवेशु कुशल म्ह ॥
ओशलध अज्जा ओशलध। एशे अज्जचालुदत्ते।
दिणकलवीलदामे गहिदे अम्हेहिं वज्झपुलिशेहिं। ५
दीवे व्व मन्दणेहे थोअं थोअं खअं जाइ ॥।१।

चारुदत्तः ॥ सविषादम् ॥

नयनसलिलसिक्तं पांशुवृन्ताकृताङ्गं
पितृवनसुमनोभिर्वेष्टितं मे शरीरम्।
विरसमिह रटन्तो रक्तगन्धानुलिप्तं १०
बलिमिव परिभोक्तुं वायसास्तर्कयन्ति ॥

चाण्डालौ। ओशलध अज्जा ओशलध। २१८
किं पेक्खध शप्पुलिशं वज्झत्तं कालपलशुधलएहिं।
शुअणशउणाधिवाशं शज्जणपुलिशद्धुमं एदं ॥
आअच्छ ले चालुदत्ता आअच्छ।२। १५

चारुदत्तः। पुरुषभाग्यानामचिन्त्याः खलु व्यापारा यदहमीदृशीं दशामनुप्राप्तः।

सर्वगात्रेषु विन्यस्तै रक्तचन्दनहस्तकैः।
पिष्टचूर्णावकीर्णश्च पुरुषो ऽहं पशूकृतः ॥

॥ अग्रतो निर्दिश्य ॥ अहो तारतम्यं नराणाम्। २०
अमी हि दृष्ट्वा मम देहमेतं मर्त्यं धिगस्त्वित्युपजातखेदाः।

अशक्नुवन्तः परिरक्षितुं मां स्वर्गं लभस्वेति वदन्ति पौराः ॥

चाण्डालौ। ओशलध अज्जा ओशलध। किं पेक्खध।

इन्दे पवाहिअन्ते गोप्पशवे शङ्कमं च तालाणं।

शुपुलिशपाणविपत्ती चत्तालि इमे ण दट्ठव्वा ॥ ।१।

२११ एकः। कण्डे आहित्ता पेक्ख पेक्ख।

णअलीपधाणभूदे वञ्कीअन्ते कदन्तअणाए।

किं लुअदि अन्तलिक्खे आदु अणब्भे पडदि वज्जे ॥ ।२।

द्वितीयः। अले ले गोल्हा।

ण अ लुअदि अन्तलिक्खे णेअ अणब्भे पडदि वज्जे।

१० महिलाशमूहमेके णिबडइ णअणम्बुधालाहिं ॥

। अबिअ।

वञ्कम्मि णीअमाणे जणशश शव्वशश लोदमाणशश।

णअणशलिलेहिं शित्ते लच्छादो ण उणमइ लेणू ॥ ।३।

चारुदत्तः ॥ निर्वर्ण्य सकरुणम् ॥

१५ एताः पुनर्हर्म्यगताः स्त्रियो मां वातायनार्धेन विनिःसृतास्याः।

हा चारुदत्तेत्यभिभाषमाणा वाष्पं प्रणालीभिरिवोत्सृजन्ति ॥

३०० चाण्डालौ। आअच्छ ले चालुदत्ता आअच्छ इमं घोशणट्ठाणं।

आरुणेध डिण्डिमं घोशेध घोशणं।४।

उभौ। शुणाध अज्जा शुणाध। एशे शत्थवाहविणअदत्तशश ण

२० त्थिके शाअरदत्तशश पुत्तके अज्जचालुदत्ते णाम। एदिणा किल अक

ज्जकालिणा गणिआ वशन्तशेणा अत्थकञ्चावत्तशश कालणादो शुआं

पुप्फकलण्डअन्निमुज्जाणं पवेशिअ बाहुपाशबलक्कालेण मालिद त्ति।

एशे शलोत्ते गहिदे शअं अ पडिबण्णे। तदो लण्णा पालएण अम्हे

आणत्ता एदं मालेदुं। जदि अबले ईदिशं उरुअलोअविलुद्धं अकज्जं

२५ कलेदि तं पि लाआ पालए एव्वं ज्जेव्व शाशदि।५।

चारुदत्तः ॥ सनिर्वेदं स्वगतम् ॥

मखशतपरिपूतं गोत्रमुद्भासितं मे ३०१
सदसि निविडचैत्यब्रह्मघोषैः पुरस्तात् ।
मम मरणदशायां वर्तमानस्य पापै
स्तदसदृशमनुष्यैर्घुष्यते घोषणायाम् ॥ ५

॥ उद्दीक्ष्य कर्णौ पिधाय ॥ हा वसन्तसेने ।

शशिविमलमयूखशुभ्रदन्ति
सुरुचिरविद्रुमसन्निभाधरौष्ठि ।
तव वदनभवामृतं निपीय
कथमवशो ह्यपशोविषं पिबामि ॥ १०

उभौ । ओशलध अज्ज ओशलध ।

एशे गुणालअणणिव्वी शज्जणडुक्खाण उत्तलणशेडू ।
अशुवणं मणडणअं अबणीअदि अज्ज णाअलीदो ॥

। अणं च ।

शव्वे क्खु व्वोइ लोए लोए शुव्वशणिठदाण तत्तिल्ला । १५
विणिबडिदाण णालाणं पिअआली डुल्लव्वो व्वोदि ॥ ।१।

चारुदत्तः ॥ सर्वतो ऽवलोक्य ॥ ३०२

अमी हि वस्त्रान्तररुद्धवक्त्राः
प्रयान्ति मे दूरतरं वयस्याः ।
परो ऽपि बन्धुः समसंस्थितस्य २०
मित्रं न कश्चिद्विषमस्थितस्य ॥

चाणडालौ । ओशालणं कदं विवित्तं लाअमग्गं । ता आणेध एदं दिणावङ्काचिणकं ।२।

चारुदत्तः । मैत्रेय, भोः किमिदम् ॥ इत्यादि पठति ॥

नेपथ्ये । हा ताद हा पिअवअस्स ।३। २५

चारुदत्तः ॥ आकर्ण्य सकरुणम् ॥ भोः स्वजातिमकृत्तर इच्छाम्यहं भवतः सकाशात्प्रतिग्रहं कर्तुम् ।

चाण्डालौ । किं अम्हाणं कृत्यादो पडिग्गहं करेशि ।१।

चारुदत्तः । शान्तं पापं नापरीक्ष्यकारी दुराचारः पालक इव चाण्डालः । तत्परलोकार्थं पुत्रमुखं द्रष्टुमभ्यर्थये ।

चाण्डालौ । एव्वं करीअदु ।२।

नेपथ्ये । हा ताद हा आवुक ।३।

चारुदत्तः ॥ श्रुत्वा सकरुणम् ॥ भोः स्वजातिमकृत्तर ॥ इत्यादि पठति ॥

चाण्डालौ । आअच्छदु ।

अपरः । आअच्छदु ।४।

उभौ । अले पडला खणं अत्तलं देध एशे अज्जचालुदत्ते पुत्तमुहं पेक्खदु ॥ नेपथ्याभिमुखम् ॥ अज्ज इदो इदो । आअच्छ ले दालआ आअच्छ ।५।

॥ ततः प्रविशति दारकमादाय विदूषकः ॥

विदूषकः । तुवरदु तुवरदु भद्दमुहो पिदा दे मारिदुं णीअदि ।६।

दारकः । हा ताद हा आवुक ।७।

विदूषकः । हा पिअवअस्स कहिं मए तुमं पेक्खिदव्वो ।८।

चारुदत्तः ॥ पुत्रं मित्रं च वीक्ष्य ॥ हा पुत्र हा मैत्रेय ॥ सकरुणम् ॥ भोः कष्टम् ।

चिरं खलु भविष्यामि परलोके पिपासितः ।
अत्यल्पमिदमस्माकं निवापोदकभोजनम् ॥

किं पुत्राय प्रयच्छामि ॥ आत्मानं वीक्ष्य यज्ञोपवीतं दृष्ट्वा ॥ आं इदं तावदस्ति मम च ।

अमौक्तिकमसौवर्णं ब्राह्मणानां विभूषणम् ।
देवतानां पितॄणां च भागो येन प्रदीयते ॥

॥ इति यज्ञोपवीतं ददाति ॥

चाण्डालः । आअच्छ ले चालुदत्ता आअच्छ ।१।

द्वितीयः । अले अज्जचालुदत्तं णिलुबबदेण णामेण आलबेशि। अले पेक्ख ।

अब्भुदए अवशाणे तह्मे अ लत्तिन्दिवं अरुदमग्गा ।
उद्दामेव्व किशोली णिअदी खु पडिच्छिदं ज्ञादि ॥ ५

। अणं च ।

शुक्खा वबदेशा शे किं पणामिअमत्थएण कादव्वं ।
लाङ्गलच्छिदे वि चन्दे ण वन्दणीए ज्ञणपदश्श ॥ ।२।

बालकः । अरे रे चण्डालआ कह्मिं आवुकं णेध ।३। ३०५

चारुदत्तः । वत्स । १०

अंसेन बिभ्रत्करवीरमालां स्कन्धेन शूलं हृदयेन शोकम् ।
आघातमप्याहमनुव्रजामि शामित्रमालब्धुमिवाध्वरे ऽजः ॥

चाण्डालः ।

णङ्कु अम्हे चण्डाला चण्डालउलम्मि ज्ञादपुव्वा वि ।
जे अह्मिभवन्ति शाङ्कं ते पावा ते अ चण्डाला ॥ ।४। १५

दारकः । ता कीस मारेध आवुकं ।५।

चाण्डालः । अत्त लाअणिओओ खु अबलङ्कदि ण कु अम्हे ।६।

दारकः । वाबादेध मं मुञ्चध आवुकं ।७।

चाण्डालः । एवं भणन्ति चिलं मे ज्ञीव ।८। ३०६

चारुदत्तः ॥ सास्रं पुत्रं कण्ठे गृहीत्वा ॥ २०

इदं तत्स्नेहसर्वस्वं सममाश्वदरिद्रयोः ।
अचन्दनमनीशीरं हृदयस्यानुलेपनम् ॥

। अंसेन बिभ्रत् ॥ इत्यादि पुनः पठति । अवलोक्य स्वगतम् ॥

। अमी हि वस्त्रान्तनिरुद्धवक्त्रा ॥ इत्यादि पुनः पठति ॥

विदूषकः । भो भद्दमुहा मुञ्चेध पिअवअस्सं चारुदत्तं मं वा २५

बादेध । १ ।

चारुदत्तः । शान्तं पापम् ॥ दृष्ट्वा स्वगतम् ॥ अवगच्छामि । समस्थित ॥ इत्यादि पठति । प्रकाशम् ॥

॥ एताः पुनर्द्दीर्घगताः स्त्रियो माम् ॥ इत्यादि पुनः पठति ॥

चाण्डालः । ओशल्लध अज्जा ओशल्लध ।

किं पेक्खध शप्पुलिशं अज्जशवशेणा प्पणट्ठजीवमशं ।
कूबम्मि खुडिद्पाशं कञ्चणकलशं व्व दुव्वत्तं ॥ । २ ।

चारुदत्तः ॥ सकरुणम् ॥ शशिविमलमयूख ॥ इत्यादि पठति ॥

अपरः । अले पुणो वि घोशेहि । ३ ।

चाण्डालः ॥ तथा करोति ॥

चारुदत्तः । प्राप्तो ऽहं व्यसनकृतां दशामनार्यां
यत्रेदं फलमपि जीवितावसानम् ।
एषा च व्यथयति घोषणा मनो मे
श्रोतव्यं यदिदमसौ त्वया कृतेति ॥

ततः प्रविशति प्रासादस्थो बद्धः

स्थावरकः । घोषणामाकर्ण्य सवैक्लव्यम् ॥ कधं अपावे चालुदत्ते वाबादी अदि । हग्गे णिअलेण शामिणा बन्धिदे । भोदु अक्कन्दामि । शुणाध अज्जा शुणाध । एत्थ दाणिं मए पावेण पवहणपलिवत्तेण पुप्फकल एडकनिमुज्जाणं वशन्तशेणा णीदा । तदो मम शामिणा मं ण कामे शि त्ति कदुअ बाहुपाशबलक्कालेण मालिदा ण उण एदिणा अन्नेण । कधं विट्ठलदाए ण को वि शुणादि । ता किं कलेमि । अत्ताणअं पाडेमि ॥ विचिन्त्य ॥ जदि एव्वं कलेमि तदा अज्जाचलुदत्ते ण वाबादी अदि । भोदु इमादो पाशादबालग्गपदोलिकादो एदिणा जिणागवक्खेण अत्ताणअं णिक्खिबामि । वलं हग्गे उअलदे ण उण एशे कुलउत्त विहगाणं वाशपादवे अज्जचालुदत्ते । एव्वं जइ विबज्जामि लद्धे मए

पत्तलोए ॥ इत्यात्मानं पातयित्वा ॥ क्की क्की ण उण उबलद्दम्हि भग्गे मे दण्डाणिअले। ता चण्डालघोशं शमणीशामि ॥ दृष्ट्वोपसृत्य ॥ कुंकी चण्डाला अत्तलं अत्तलं।१।

चाण्डाली। अले के अत्तलं मग्गेदि।२।

चेटः। शृणवतु ॥ इति पूर्व्वोक्तं पठति ॥

चारुदत्तः। अये।

को ऽयमेवंविधे काले कालपाशस्थिते मयि।
अनावृष्टिकृते शस्ये द्रोणमेघ इवोत्थितः॥

भोः श्रुतं भवद्भिः।

न भीतो मरणादस्मि केवलं दूषितं यशः।
विशुद्धस्य हि मे मृत्युः पुत्रजन्मसमो भवेत्॥

अन्यच्च। तेनास्म्यकृतवैरेण क्षुद्रेणात्यल्पबुद्धिना।
शरेणेव विपाकेन दूषितेनापि दूषितः॥

चाण्डाली। थावलअ अबि शद्धं भणाशि।३।

चेटः। शद्धं कुग्गे वि मा कअश्श वि कधइश्शशिं त्ति पाशादवा लग्गपदोलिआए दण्डाणिअलेण बन्धिअ णिक्कड्ढिदे।४।

प्रविश्य

शकारः ॥ सहर्षम् ॥

मंशेण तिक्खाविल्लकेण भत्ते शाकेण शूपेण शमच्छकेण।
भुत्तं मए अत्तणअश्श गेहे शालिश्शकूलेण गुलोदणेण॥

॥ कर्णौ दत्त्वा ॥ भिण्णकंशखंखणाए चण्डालवाआए शलशंखीए जधा अ एशे उक्खालिदे वक्कडिण्डिमशद्दे पउट्ठाण अ शुणीअदि तधा त कुमि दलिद्दचालुदत्ताके वक्कट्ठाणं णीअदि त्ति। ता पेक्खिअशं। श त्तुविणाशे णाम महन्ते फलअश्श पलिदोशे कोदि। शुदं च मए जे वि किल शत्तुं वावादअन्तं पेक्खदि तश्श अप्पाशिशं जम्मन्तले अक्खि

लोगे ण होदि। मए खु विशगणिठगब्भपविप्पेण विअ कीडएण
३१० किं पि अत्तलं मग्गमाणेण उप्पाडिदे ताह दलिद्दचालुदत्ताह वि
णाशे। शम्पदं अत्तणकेलिकाए पाशादबालग्गपदोलिकाए अक्खिलु
क्खिअ अत्तणो पलक्कमं पेक्खामि ॥ तथा कृत्वा दृष्ट्वा च ॥ ही ही एदाह
५ दलिद्दचालुदत्ताह वञ्कं णीअमाणाह एवडु जणशम्मद्दे जं वेलं अ
म्हालिशे पवले वलमणुश्शे वञ्कं णीअदि तं वेलं कीदिशं भवे
॥ निरीक्ष्य ॥ कधं एशे शे णाववलद्दके विअ मण्डिदे दक्खिणं दिशं
णीअदि। अध किणिमित्तं मम केलिकाए पाशादबालग्गपदोलिकाए
शमीबे घोशणा णिवडिदा णिवालिदा अ ॥ विलोक्य ॥ कधं थावलक
१० चेडे बि णत्थि इध। मा णाम तेण इदो गडुअ मत्तभेदे कडे भवीअ
दि। ता जाव णं अणेशामि।१। ॥ इति अवतीर्योपसर्पति ॥
३११ चेटः ॥ दृष्ट्वा ॥ भट्टालका एशे शे आगदे।२।
चाणडालौ।
ओशलध देध मग्गं दालं ठक्कुध कोध तुण्हीआ।
१५ अविणअतिक्खविशाणे डुढुवइल्ले इदो एदि॥।३।
शकारः। अले ले अत्तलमत्तलं देध ॥ उपसृत्य ॥ पुथका थावल
का चेडा एहि गच्छम्ह।४।
३१२ चेटः। ही ही अणज्ज वशन्तशेणिअं मालिअ ण पलितुप्पे
शि शम्पदं पणइजणकप्पपादपं अज्जचालुदत्तं मालइडुं ववशिदे शि।५।
२० शकारः। ण हि लअणकुम्भशलिशे कग्गे इश्थिअं वाबादेमि।६।
सर्वे। अम्हो तुए मारिदा ण अज्जचारुदत्तेण।७।
शकारः। के एव्वं भणादि।८।
सर्वे ॥ चेटमुद्दिश्य ॥ णं एसो साह्।९।
शकारः ॥ अपवार्य सभयम् ॥ अविद्मादिके कधं थावलके चेडे शुम्भु
२५ ण मए शञ्जदे। एशे खु मम अकज्जाशश शक्खी ॥ विचिन्त्य ॥ एव्वं

दाव कलइश्शं ॥ प्रकाशम् ॥ अलिअं भश्टालका हो एशे चेडे शुवणा चोलिआए मए गहिदे पिश्टिदे मालिदे अ ता किदवेले एशे जं भणादि किं शव्वं शच्चं ॥ अपवारितकेन चेटस्य कटकं प्रयच्छति ॥ स्वैरकम् ॥ पुश्यका ३१३
थावलका चेडा एदं गेणिहअ अणाधा भणाहि ।१।

चेटः ॥ गृहीत्वा ॥ पेक्खध पेक्खध भश्टालका हो शुवणेण मं प५
लोभेदि ।२।

शकारः ॥ कटकमाछिद्य ॥ एशे शे शुवणके जश्श कालणादो मए बद्धे ॥ सक्रोधम् ॥ हंहो चण्डाला मए क्खु एशे शुवणभण्डाले णिउत्ते शुवणं चोलअन्ते मालिदे पिश्टिदे। ता जदि ण पत्तिआअध ता पिश्टिं दाव पेक्खध ।३। १०

चाण्डालौ ॥ दृष्ट्वा ॥ शोहणं भणादि। विउत्ते चेडे किं ण प्पडबदि ।४।

चेटः। हीमादिके ईदिशे दाशभावे जं शच्चं कं पि ण पत्तिआ ३१४
एदि ॥ सकरुणम् ॥ अज्ज चालुदत्त एत्तिके मे विरुवे ।५।

॥ इति पादयोः पतति ॥ १५

चारुदत्तः।

उत्तिष्ठ भोः पतितसाधुजनानुकम्पिन्
निष्कारणोपगतबान्धवधर्मशील।
यत्नः कृतो ऽपि सुमहान्मम मोक्षणाय
दैवं न संवदति किं न कृतं त्वयाद्य ॥ २०

चाण्डालौ। भट्टके पिट्ठिअ एदं चेडं णिक्कालेहि ।६।

शकारः। णिक्कम ले ॥ इति निष्क्रामयति ॥ अले चण्डाला किं विलम्बेध मालेध एदं ।७।

चाण्डालौ। जदिं तुवलेशि ता शअं ञेव्व मालेहि ।८।

रोहसेनः। अरे चण्डालआ मारेध मं मुञ्चध आवुकं ।९। २५

३१५ शकारः । शपुत्तं ङ्गेव्व एदं मालेध । १।

चारुदत्तः । सर्वमस्य मूर्खस्य सम्भाव्यते । तद्गच्छ पुत्र मातुः समीपम् ।

रोहसेनः । किं मए गदेण कादव्वं । २।

५ चारुदत्तः ।

आश्रमं वत्स गन्तव्यं गृहीत्वाप्येव मातरम् ।
मा पुत्र पितृदोषेण त्वमप्येवं गमिष्यसि ॥

तद्वयस्य गृहीत्वैनं व्रज ।

विट्टषकः । भो वअस्स एव्वं तुए णाणिदं तुए विणा अहं पा १० णाइं धारेमि त्ति । ३।

चारुदत्तः । वयस्य स्वाधीनजीवितस्य तव न युज्यते प्राणपरित्यागः ।

विट्टषकः ॥ स्वगतम् ॥ जुत्तं णोदं । तधावि ण सक्कुणोमि पिअ वअस्सविरहिदो पाणाइं धारेडुं त्ति । ता वम्हणीए दारअं समप्पिअ १५ पाणपरिच्चाएण अत्तणो पिअवअस्समणुगमिस्सं ॥ प्रकाशम् ॥ भो वअस्स पराणेमि एदं लद्धं । ४।

३१६ ॥ इति सकण्ठग्रहं पादयोः पतति ॥ दारको ऽपि रुदन्पतति ॥

शकारः । अले णं भणामि शपुत्ताकं चालुदत्ताकं वावादेध त्ति । ५।

२० चारुदत्तः ॥ भयं नाटयति ॥

चाण्डालौ । णहि अम्हाणं ईदिशी लाआणत्ती जधा शपुत्ताकं वाबादेध त्ति । ता णिक्कम ले दालआ णिक्कम । ६।

॥ इति निष्क्रामयतः ॥

चाण्डालौ । इमं तइअं घोशणट्ठाणं ताडेध डिण्डिमं । ७।

२५ ॥ पूर्वोक्तं घोषयतः ॥

शकारः ॥ स्वगतम् ॥ कधं शे ण पत्तिआअन्ति पौला ॥ प्रकाशम् ॥ हंहो चालुदत्ता वडुव्वका ण पत्तिआअदि एशे पौलजणे। ता अ त्तणकेलिकाए जीहाए भणेहि मए वशन्तशेणा वाबादिदेत्ति ।१।

चारुदत्तः ॥ तूष्णीमास्ते ॥ ३१७

शकारः। अले चण्डालआ गोहे ण भणादि चालुदत्तवडुव्वके।५ ता भणावेध खड्गमिणा जज्जलवंशखण्डेन शङ्खलेण तालिअ तालिअ।२।

चाण्डालः ॥ प्रहारमुद्यम्य ॥ भो अज्ज चालुदत्त भणाहि ।३।

चारुदत्तः ॥ सकरुणम् ॥

प्राप्येतद्व्यसनमकार्णवप्रपातं
न त्रासो न च मनसो ऽस्ति मे विषादः। १०
एको मां दहति जनापवादवह्निः
वक्तव्यं यदिह मया कृता प्रियेति ॥

शकारः ॥ पुनस्तथैव ॥

चारुदत्तः ॥ भो भो पौराः। मया खलु नृशंसेन ॥इत्यादि पुनः पठति॥

शकारः। वाबादिदा ।४। १५

चारुदत्तः। एवमस्तु।

चाण्डालः। अले तव अत्त वङ्कबालिआ ।५।

द्वितीयः। अले तव ।६। ३१८

प्रथमः। अले लेक्खअं कलेम्हि ।७।

॥ इति बहुविधं लेखकं कृत्वा ॥ २०

प्रथमः। अले जदि मम केलिका वङ्कबालिआ ता चिट्ठदु दाव मुङ्कत्तअं ।८।

द्वितीयः। किणिमित्तं ।९।

प्रथमः। अले भणिदो म्हि पिदुणा शग्गं गच्छन्तेण जधा पुत्त वीरअ जइ तुह वङ्कबाली होदि मा शक्कशा वाबादीअशि वङ्कं।१०। २५

द्वितीयः। अले किणिमित्तं।१।

३११ प्रथमः। कदावि को वि शाङ्क अत्थं दश्रअ वञ्कं मोआविदि। कदावि लणो पुत्ते भोदि तेण शव्ववञ्काणं मोक्खे भोदि। कदावि हत्थी बन्धं खणेदि तेण शम्भमेण वञ्के मुक्के भोदि। कदावि लाअ ५पलिवत्ते भोदि तेण शव्ववञ्काणं मोक्खे भोदि।२।

शकारः। किं किं लाअपलिवत्ते होदि।३।

चाणडालः। अले ले वञ्कवालिआए लेक्खअं कलेम्ह।४।

शकारः। अले शिग्घं मालेध चालुदत्ताकं।५।

॥ इत्युक्त्वा चेटं गृहीत्वा एकान्ते स्थितः ॥

१० चाणडालः। अन्न चालुदत्त लाअणिओओ क्खु अवरञ्कदि ण अम्हे चणडाला। ता शुमलेहि इं शुमलिदव्वं।६।

३२० चारुदत्तः।

प्रभवति यदि धर्मो दूषितस्यापि मे ऽद्य
प्रखलपुरुषवाक्यैर्भाग्यदोषात्कथञ्चित्।
सुरपतिभुवनस्था यत्र तत्र स्थिता वा
१५ व्यपनयतु कलङ्कं स्वस्वभावेन सैव॥

भोः क्व तावन्मया गन्तव्यम्।

चाणडालः ॥ अग्रतो दर्शयित्वा ॥ अले एदं दीशदि दक्खिणामशाणं इं पेक्खिअ वञ्का कत्ति पाणाइं मुञ्चन्ति। पेक्ख पेक्ख।

२० अद्धं कलेवलं पलिवत्तं कट्ठन्ति दीहगोमाओ।
अद्धं पि शूललग्गं वेशं विअ अट्टहाशशश॥।७।

चारुदत्तः। हा हतो ऽस्मि मन्दभाग्यः ॥ इति सावेगमुपविशति ॥

शकारः। ण दावं गमिश्शं चालुदत्ताकं वाबादअन्तं दाव पेक्खामि ॥ परिक्रम्य दृष्ट्वा ॥ कधं उवविश्टे।८।

२५ चाणडालः। चालुदत्ता किं भीदे शि।९।

चारुदत्तः ॥ सहसोत्थाय ॥ मूर्ख। न भीरुर्मरणादस्मि। ॥ इत्यादि ३२१
पुनः पठति ॥

चाण्डालः। अज्ज चालुदत्त गअणदले पडिवशन्ता चन्दशुन्ना वि विपत्तिं लक्खन्ति किं पुण जणा मलणभीलुआ माणवा वा लोए। को वि उट्ठिदो पउदि को वि पडिदो वि उट्ठेदि। उट्ठपउत्ताह ५ वशणपालिआ शवश्श उण अत्थि। एदाइं किअए कडुअ शन्धालेहि अत्ताणअं ॥ चाण्डालं प्रति ॥ एदं चउत्थं घोशणट्ठाणं ता उग्घोशम्ह।१।
॥ पुनस्तथैवोद्घोषयतः ॥

चारुदत्तः। हा प्रिये वसन्तसेने ॥ शशिशकलमयूख ॥ इत्यादि पठति ॥

॥ ततः प्रविशति ससम्भ्रमा वसन्तसेना भिक्षुश्च ॥ १०

भिक्षुः। ही माणक्के अट्ठाणपलिश्शन्तं शमश्शाशिअ वशन्त शेणिअं णअन्ते अणुग्गहिदम्हि पव्वज्जाए। उबाशिके कहिं तुमं ३२२
णाश्शं।२।

वसन्तसेना। अज्जचारुदत्तस्स ज्जेव्व गेहं। तस्स दंसणेण मअ लज्झणस्स विअ कुमुदिणिं आणन्देहि मं।३। १५

भिक्षुः ॥ स्वगतम् ॥ कदलेण मग्गेण पविशामि ॥ विचिन्त्य ॥ लाअ मग्गेण ज्जेव्व गच्छामि। उबाशिके एहि एहि इमं लाअमग्गं ॥ आकर्षन् ॥ किं णु ङ्क एशे लाअमग्गे मक्कते कलअले शुणीअदि।४।

वसन्तसेना ॥ अग्रतो निर्वर्ण्य ॥ कधं पुरदो महाजणसमूहो। अज्ज जाणाहि दाव किं णिमित्तं ति। विसमभरक्कन्ता विअ वसुन्धरा एअवा २०
सोणदा उज्जाइणी वट्टदि।५।

चाण्डालः। इमं अ पच्छिमं घोशणट्ठाणं ता ताडेध डिण्डिमं ३२३
उग्घोशेध घोशणं ॥ तथा कृत्वा ॥ भो चालुदत्त पंडिबालेहि मा भाआहि लद्धं ज्जेव्व मालीअदि।६।

चारुदत्तः। भगवत्यो देवताः। २५

भिक्षुः ॥ श्रुत्वा ससम्भ्रमम् ॥ उवासिके तुमं किल चालुदत्तेण मालिदासि त्ति चालुदत्ते मालिदुं णीअदि ।१।

वसन्तसेना ॥ ससम्भ्रमम् ॥ हद्धी हद्धी कधं मम मन्दभाइणीए कदे अज्जचारुदत्तो वाबादीअदि। भो तुरिदं तुरिदं आदेसेहि मग्गं ।२।

भिक्षुः। तुवलदु तुवलदु बुद्धोवासिआ अज्जचालुदत्तं ङीअन्तं शमश्शाशिदुं। अज्जा अन्तलमन्तलं देध।३।

वसन्तसेना। अन्तरमन्तरं ।४।

चाण्डालः। अज्ज चालुदत्त शामिणिओ अवरज्झदि ता शुम लेहि ङं शुमलिदव्वं ।५।

चारुदत्तः। किं बहुना। प्रभवति ॥ इत्यादिश्लोकद्वयं पठति ॥

चाण्डालः ॥ खड्गमाकृष्य ॥ अज्ज चालुदत्त उत्ताणो भविअ शमं चिट्ठ एक्कपक्खालेण मालिअ तुमं शग्गं णेम्हि ।६।

चारुदत्तः ॥ तथा तिष्ठति ॥

चाण्डालः ॥ प्रहर्तुमीहते खड्गपतनं हस्तादभिनयन् ॥ ही कधं ।

आअड्ढिदे शलोशं मुट्ठीए मुट्ठिणा गल्होदे वि।
धलणीए कीश पडिदे दालुणए अशणिशणिहे खग्गे ॥

ङधा एदं शंवुत्तं तधा तक्केमि ण विवज्जदि अज्ज चालुदत्ते त्ति। भअव दि शक्कवाशिणि पशीद पशीद अवि णाम चालुदत्तश्श मोक्खे भवे तदो अणुगहिदं तुए चण्डालउलं भवे ।७।

अपरः। ङधाणत्तमणुचिट्ठम्हि ।८।

प्रथमः। भोदु एव्वं कलेम्हि ।९।

॥ इत्युभौ चारुदत्तं शूले समारोपयितुमिच्छतः ॥

चारुदत्तः। प्रभवति ॥ इत्यादि पुनः पठति ॥

भिक्षुः। वसन्तसेना च ॥ दृष्ट्वा ॥ अज्जा मा दाव मा दाव अज्जा एसा अहं मन्दभाइणी ङाए कारणादो एसो वाबादीअदि ।१०।

चाण्डालः ॥ दृष्ट्वा ॥

तुलिदं का उण एशा अंशपउत्तेण चिउलभालेण ।
मा मेत्ति वाहलन्ती उद्दिदकत्था इदो एदि ।१।

वसन्तसेना । अज्ज चारुदत्त किं णोदं ॥ इत्युरसि पतति ॥ ।२।

भिक्षुः । अज्ज चालुदत्त किं णोदं ॥ इति पादयोः पतति ॥ ।३। ५

चाण्डालः ॥ सभयमुपसृत्य ॥ कधं वशन्तशेणा णं क्खु अम्हेहिं २२६
शाङ्कं णा वाबादिदे ।४।

भिक्षुः ॥ उत्थाय ॥ अले ज्जीवदि अज्जचालुदत्ते ।५।

चाण्डालः । ज्जीवदि वश्शशदं ।६।

वसन्तसेना ॥ सहर्षम् ॥ पच्चुज्जीविद म्हि ।७। १०

चाण्डालः । ता ज्जाव ज्जधाशंवुत्तं लाइणो ज्जणावाउगदश्श णिं वेदेम्हं ।८।

॥ इति निष्क्रामतः ॥

शकारः ॥ वसन्तसेनां दृष्ट्वा सत्रासम् ॥ क्हीमादिके केण गब्भदाशी ज्जी वाबिदा । उक्कत्ताइं मे पाणाइं । भोदु पलाइश्शं ।९। १५

॥ इति पलायते ॥

चाण्डालः । अले णं अम्हाणं लाआणत्ती जेण शा गणिआ २२७
वाबादिदा तं मालेध ता लट्ठिअशालअं ज्जेव्व अणेशम्हं ।१०।

॥ इति निष्क्रान्तौ ॥

चारुदत्तः ॥ सविस्मयम् ॥ २०

केयमभ्युद्यते शस्त्रे मृत्युवक्त्रगते मयि ।
अनावृष्टिकृते शस्ये द्रोणवृष्टिरिवागता ॥

॥ अवलोक्य च ॥

वसन्तसेना किमियं द्वितीया समागता सैव दिवः किमित्थम् ।
भ्रान्तं मनः पश्यति वा ममैनां वसन्तसेना न मृताथ सैव ॥ २५

अथवा।

किं नु स्वर्गात्पुनः प्राप्ता मम जीवातुकाम्यया।
तस्या रूपानुरूपेण किमुतान्येयमागता॥

वसन्तसेना ॥ साश्रमुत्थाय पादयोर्निपत्य ॥ अज्ज चारुदत्त सा जेव अहं पाबा जाए कारणादो इअं तुए असरिसी अवत्था पाविदा।१।

नेपथ्ये। अच्चरिअं अच्चरिअं जीवदि वसन्तसेणा।२।

॥ इति सर्वे पठन्ति ॥

चारुदत्तः ॥ आकर्ण्य सहसोत्थाय स्पर्शसुखमभिनीय निमीलिताक्ष एव ॥ प्रिये वसन्तसेना त्वम्।

वसन्तसेना। सा जेव्व अहं मन्दभाआ।३।

चारुदत्तः ॥ निर्वर्ण्य सहर्षम् ॥ कथं वसन्तसेनैव ॥ सानन्दम् ॥

कुतो वाष्पाम्बुधाराभिः स्नपयन्ती पयोधरौ।
मयि मृत्युवशं प्राप्ते विघ्नेव समुपागता॥

प्रिये वसन्तसेने।

त्वदर्थमेतद्विनिपात्यमानं दृष्ट्वं त्वयैव प्रतिमोचितं मे।
अहो प्रभावः प्रियसङ्गमस्य मृतो ऽपि को नाम पुनर्म्रियेत॥

अपिच। प्रिये पश्य।

रक्तं तदेव वरवस्त्रमियं च माला
कान्तागमेन हि वरस्य यथा विभाति।
एते च वध्यपटरुद्धनयस्तथैव
ज्ञाता विवाहपटरुद्धनिभिः समानाः॥

वसन्तसेना। अदिदक्खिणादाए किं खेदं ववसिदं अज्जेण।४।

चारुदत्तः। प्रिये त्वं किल मया कृतेति।

पूर्वानुबद्धवैरेण शत्रुणा प्रभविष्णुना।
नरके पततानेन मनागस्मि निपातितः॥

वसन्तसेना ॥ कर्णौ पिधाय ॥ सन्तं पावं तेण म्हि राअसालेण वा ३२१
वादिदा ।१।

चारुदत्तः ॥ भिक्षुं दृष्ट्वा ॥ अयमपि कः ।

वसन्तसेना । तेण अणज्जेण वाबादिदा एदिणा अज्जेण जीवाबिद म्हि ।२।

चारुदत्तः । कस्त्वमकारणबन्धुः ।

भिक्षुः । ण पञ्चभिआणादि मं अज्जो । अहं शे अज्जश्श चलण शंवाहचित्तए शंवाहके णाम ज्जूदिअलेहिं गहिदे एदाए उबाशिआए अज्जश्श केलके त्ति अलङ्कालएण णिक्कीदे म्हि । तेण अ ज्जूदणिव्वे देण शक्कशमणके शंवुत्ते म्हि । एशा बि अज्जा पवहणविपज्जाशेण पुप्फकलण्डकडिम्मुज्जाणं गदा तेण अणज्जेण ण मं बङ्क मण्णेशि त्ति बाहुपाशबलक्कालेण मालिदा ।३।

नेपथ्ये ॥ कलकलः ॥ ३३०

जयति वृषभकेतुर्दैत्यशस्य हन्ता
तदनु जयति भेत्ता षण्मुखः क्रौञ्चशत्रुः ।
तदनु जयति कृत्स्नां शुभ्रकैलासकेतुं
विनिहतवरवैरी चार्यको गां विशालाम् ॥

॥ प्रविश्य सहसा शर्विलकः ॥

शर्विलकः । हत्वा तं कुनृपमहं हि पालकं भो
स्तद्राज्ये द्रुतमभिषिच्य चार्यकं तम् ।
तस्याज्ञां शिरसि निधाय शेषभूतां
मोक्षे ऽहं व्यसनगतं च चारुदत्तम् ॥
हत्वा रिपुं तं बलमित्रहीनं
पौरान्समाश्वास्य पुनः प्रकर्षात् ।
प्राप्तं समग्रं वसुधाधिराज्यं

राज्यं सुरारेरिव शत्रुराज्यम् ॥

३३१ ॥ अग्रतो निरूप्य ॥ भवत्वत्र तेन भवितव्यं यत्रायं जनपदसमवायः। अपि नामायमारम्भः क्षितिपतेरार्यकस्य चारुदत्तस्य जीवितेन सफलः स्यात्। त्वरिततरमुपसृत्य ॥ अपयात जाल्मा: ॥ दृष्ट्वा सहर्षम् ॥ अपि म्रियते चा
५ रुदत्तः सह वसन्तसेनया सम्पूर्णाः खल्वस्मत्स्वामिनो मनोरथाः।

दिष्ट्या भो व्यवसनमहार्णवादपारा
दुत्तीर्णं गुणधृतया सुशीलवत्या।
नावेव प्रियतमया चिरान्निरीक्षे
ज्योत्स्नाढ्यं शशिनमिवोपरागमुक्तम् ॥

१० तत्कृतमहापातकः कथमिवैनमुपसर्पामि। अथवा। सर्वत्रार्जवं शोभते ॥ प्रकाशं उपसृत्य बद्धाञ्जलिः ॥ आर्य चारुदत्त।

चारुदत्तः। ननु को ऽत्रभवान्।

शर्विलकः।

येन ते भवनं भित्त्वा न्यासापहरणं कृतम्।
१५ सो ऽहं कृतमहापापस्त्वामिव शरणं गतः ॥

चारुदत्तः। सखे मैवं। त्वयासौ प्रणयः ॥ इति कण्ठे गृह्णाति ॥

शर्विलकः। अन्यच्च।

आर्यकेणार्यवृत्तेन कुलं मानं च रक्षता।
पशुवद्यज्ञवाटस्थो दुरात्मा पालको हतः ॥

२० चारुदत्तः। किम्।

शर्विलकः।

त्वद्यानं यः समारुह्य गतस्त्वां शरणं पुरा।
पशुवद्धितते यज्ञे हतस्तेनाद्य पालकः ॥

३३२ चारुदत्तः। शर्विलक यो ऽसौ पालकेन घोषादानीय निष्कारणं
२५ कूटागारे बद्ध आर्यकनामा त्वया मोचितः।

शर्विलकः। यथाह तत्रभवान्।

चारुदत्तः। प्रियं नः प्रियम्।

शर्विलकः। प्रतिष्ठितमात्रेण तव सुहृदा आर्यकेण उज्जयिन्यां वेणातटे कुशावत्यां राज्यमतिसृष्टम्। तत्प्रतिमान्यतां प्रथमः सुहृत्प्रणयः ॥ परिवृत्य ॥ अरे रे आनीयतामयं पापो राष्ट्रियशठः। ५

नेपथ्ये। यथाज्ञापयति शर्विलकः।

शर्विलकः। आर्य नन्वयमार्यको राज्ञा विज्ञापयति इदं मया युष्मद्गुणोपार्जितं राज्यं तदुपयुज्यताम्।

चारुदत्तः। अस्मद्गुणोपार्जितं राज्यम्।

नेपथ्ये। अरे रे राष्ट्रियश्यालक। एह्येहि स्वस्याविनयस्य फलमनुभव। १०

॥ ततः प्रविशति पुरुषैरधिष्ठितः पश्चाद्बाहुबद्धः शकारः ॥

शकारः। होमादिके।

एवं दूलमदिकुले उद्दामे विअ गद्दहे।
आणीदे खलु रुगे बद्धे कुडे अणे व्व डुक्कले।१। १५

॥ दिशो ऽवलोक्य ॥

शमत्तदो उबट्ठिदे शे लक्खिअबन्धे। ता कं दाणिं अशलणे शलणं पवज्जामि ॥ विचिन्त्य ॥ भोदु तं जेव्व अब्भुबवण्णशलणलक्खणं शलणं गच्छामि ॥ उपसृत्य ॥ अज्ज चालुदत्त पलित्ताहि पलित्ताहि ॥ इति पादयोः पतति ॥ ।२। ३३३ २०

नेपथ्ये। अज्ज चारुदत्त मुञ्च मुञ्च वाबदिम्हे एदं।३।

शकारः। भो अशलणशलणे पलित्ताआहि।४।

चारुदत्तः ॥ सानुकम्पम् ॥ अरुहे अभयमभयं शरणागतस्य।

शर्विलकः ॥ सालंगम् ॥ आ अपनीयतामसौ चारुदत्तपार्श्वात् ॥ चारुदत्तं प्रति ॥ ननूच्यतां किमस्य पापस्यानुष्ठीयतामिति। २५

आकर्षत्तु सुबद्धैनं श्वभिः सङ्काद्यतामयम् ।
शूले वा तिष्ठतामेष पाद्यतां क्रकचेन वा ॥

चारुदत्तः । किमहं यद्ब्रवीमि तत्क्रियते ।

शर्विलकः । को ऽत्र सन्देहः ।

३३४ शकारः । भश्टालआ चालुदत्त शलणागदे म्हि । पलित्ताआ
५ हि पलित्ताआहि। इं तुल्क शलिशं तं कलेहि। पुणो ण दूशइश्शं।१।

नेपथ्ये पौराः । वाब्रादेध किणिमित्तं पातकी जीवाबीअदि ।२।

वसन्तसेना ॥ वध्यमालां चारुदत्तस्य कण्ठादपनीय शकारस्योपरि क्षिपति ॥

शकारः । गब्भदाशि पशीद पशीद। ण पुणो मालइश्शं ता
१० पलित्ताआहि ।३।

शर्विलकः । अरे रे अपनयत । आर्य चारुदत्त आज्ञाप्यतां किमस्य पापस्यानुष्ठीयताम् ।

चारुदत्तः । किमहं यद्ब्रवीमि तत्क्रियते ।

शर्विलकः । को ऽत्र सन्देहः ।

१५ चारुदत्तः । सत्यम् ।

शर्विलकः । सत्यम् ।

चारुदत्तः । यद्येवं शीघ्रमयम् ।

शर्विलकः । किं क्रन्यताम् ।

३३५ चारुदत्तः । न हि न हि मुच्यताम् ।

२० शर्विलकः । किमर्थम् ।

चारुदत्तः । शत्रुः कृतापराधः शरणमुपेत्य पादयोः पतितः शस्त्रेण न क्रन्तव्यः ।

शर्विलकः । एवं तर्हि श्वभिः खाद्यताम् ।

चारुदत्तः । न हि न हि उपकारक्रतस्तु कर्तव्यः ।

२५ शर्विलकः । अहो आश्चर्यं किं करोमि वदेत्यार्यः ।

चारुदत्तः । तन्मुच्यताम् ।

॥ इति मुक्तः ॥

शकारः । कीमादिके पच्चुबजीविदे म्हि । १ । ॥ इति पुरुषैः सह निष्क्रान्तः ॥

शर्विलकः । आर्ये वसन्तसेने परितुष्टो राजा भवतीं वधूशब्देना नुगृह्णाति ।

वसन्तसेना । अज्ज कदत्थ म्हि । २ ।

शर्विलकः ॥ वसन्तसेनामवगुण्ठ्य चारुदत्तं प्रति ॥ आर्य किमस्य भिक्षोः क्रियताम् ।

चारुदत्तः । भिक्षो किं तव बङ्कमतम् ।

भिक्षुः । ईदिशं अणिच्चत्तणं पेक्खिअ दिट्ठे मे पव्वज्जाए बङ्क माणे शंवुत्ते । ३ ।

चारुदत्तः । सखे दृढो ऽस्य निश्चयः । तत्पृथिव्यां सर्वविहारेषु कुलपतिरयं क्रियताम् ।

शर्विलकः । यथाह आर्यः ।

भिक्षुः । प्रियं नः प्रियम् ।

वसन्तसेना । सम्पदं जीवाबिद म्हि । ४ ।

शर्विलकः । स्थावरकस्य किं क्रियताम् ।

चारुदत्तः । सुवृत्त अद्दासो भवतु । ते चाण्डालाः सर्वचाण्डाला नामधिपतयो भवन्तु । चन्दनकस्य पृथ्वीदण्डपालता भवतु तस्य राष्ट्रि यश्यालंस्य यथैव क्रिया पूर्वं वर्तमाना तथैवास्तु ।

शर्विलकः । एवं यथाह आर्यः । परमेनं मुञ्च मुञ्च व्यापादयामि ।

चारुदत्तः । अभयं शरणागतस्य । शत्रुः कृतापराधः ॥ इति पुनः पठति ॥

शर्विलकः । तदुच्यतां किं ते भूयः प्रियं करोमि ।

चारुदत्तः । अतः परं प्रियमस्ति ।

लब्धा चारित्र्यशुद्धिश्चरणनिपतितः शत्रुरप्येष मुक्तः

प्रोत्खाताराातिमूलः प्रियसुहृदचलामार्यकः शास्ति राज्ञा ।
प्राप्ता भूयः प्रियेयं प्रियसुहृदि भवान्सङ्गतो मे वयस्यो
लभ्यं किं चातिरिक्तं यदपरमधुना प्रार्थये ऽहं भवन्तम् ॥
१३७ कांश्चित्तुच्छयति प्रपूरयति वा कांश्चिन्नयत्युन्नतिं
५ कांश्चित्पातविधौ करोति च पुनः कांश्चिन्नयत्याकुलान् ।
अन्योन्यं प्रतिपक्षसंहतिमिमां लोकस्थितिं बोधय
न्नेष क्रीडति कूपयन्त्रघटिकान्यायप्रसक्तो विधिः ॥
तथापीदमस्तु ।
क्षीरिण्यः सन्तु गावो भवतु वसुमती सर्वसम्पन्नशस्या
१० पर्जन्यः कालवर्षी सकलजनमनोनन्दिनो वान्तु वाताः ।
मोदन्तां जन्मभाजः सततमभिमता ब्राह्मणाः सन्तु सन्तः
श्रीमन्तः पान्तु पृथ्वीं प्रशमितरिपवो धर्मनिष्ठाश्च भूपाः ॥

॥ इति निष्क्रान्ताः सर्वे ॥

इति मृच्छकटिकायां
१५ संहारो नाम
दशमो ऽङ्कः ॥

॥ समाप्ता चेयं मृच्छकटिका ॥

॥ शुभमस्तु ॥

अथ

प्राकृतभाषाव्याख्या ॥

॥ पत्रं २ ॥

।१। कष्टं कष्टं भोः। चिरसङ्गीतोपासनेन शुष्कपुष्करनालानीव मम बुभुक्षया म्लानान्यङ्गानि। तथावदृहं गत्वा ज्ञानामि अस्ति किमपि कुटुम्बिन्योपपादितं नवेति।

।२। एतन्नदस्माकं गृहं तत्प्रविशामि।

॥ पत्रं ३ ॥

।१। आश्चर्यं किं नु खल्वस्माकं गृहे ऽपरमिव संविधानकं वर्तते। आयामितपटुलोदकप्रवाहा रथ्या लोहकटाहपरिवर्तनकृष्णासारा कृतविशेषकेव युवती अधिकतरं शोभते भूमौ स्निग्धेन गन्धेन उद्दीप्यमानेवाधिकं बाधते मां बुभुक्षा। तत्किं पूर्वविहितं निधानमुत्पन्नं भवेत्। अथवा अहमेव बुभुक्षात आदन्नयं द्यौवलोकं पश्यामि। नास्ति किल प्रातराशो ऽस्माकं गृहे प्राणात्ययं मां बुभुक्षा बाधते। इह सर्वं नवमिव संविधानं वर्तते। एका वर्णाकं पिनष्टि अपरा सुमनसो गुम्फति।

।२। किं न्विदं भवतु कुटिम्बिनीमाहूय परमार्थं ज्ञास्यामि।

।३। आर्ये इतस्तावत्।

।४। आर्य इयमस्मि।

।५। आर्ये स्वागतं ते।

।६। आज्ञापयत्वार्यः को नियोगो ऽनुष्ठीयतामिति।

।७। आर्ये चिरसङ्गीतोपासनेन। अस्ति किमप्यस्माकं गृहे ऽशितव्यं नवेति।

।८। आर्य सर्वमस्ति।

।९। किं किमस्ति।

।१०। तथथा। गुडौदनं घृतं दधि तपटुला आर्येण अन्नव्यं रसायनमस्तीति। एवं ते देवा आशासंताम्।

।११। किमस्माकं गृहे सर्वमस्ति अथवा परिहसति।

।१२। परिहसिष्यामि तावत्। आर्य अस्ति आपणो।

।१३। आ अनार्ये एवं तव आज्ञा क्षेत्स्यते। अभावं गमिष्यसि यदिदानीमहं वरपउलम्बुक इव दूरमुत्क्षिप्य पातितः।

।१४। मर्षयतु मर्षयत्वार्यः परिहासः खलु मया कृतः।

।१५। तत्किं पुनरिदं नवमिव संविधानकं वर्तते। एका वर्णाकं पिनष्टि अपरा सुमनसो गुम्फति। इयं च पल्लवर्णाकुसुमोपहारशोभिता भूमी।

।१६। आर्य उपवासो गृहीतः।

।१७। किन्नामधेयो ऽयमुपवासः।

।१८। अभिन्नपपतिर्नाम।

॥ पत्रं ४ ॥

।१। आर्ये ऐहलौकिको ऽथवा पारलौकिकः।

।२। आर्य पारलौकिकः।

।३। प्रेक्षन्तां प्रेक्षन्तामार्यमिश्रा मदीयेन भक्तपरिव्ययेन पारलौकिको भर्तान्विष्यते।

।४। आर्य प्रसीद प्रसीद त्वमेव मम जन्मान्तरे ऽपि भर्ता भविष्यसीत्युपोषितास्मि।

।५। अथायमुपवासः केनोपदिष्टः।

।६। आर्यस्यैव प्रियवयस्येन चूर्णावृद्धेन।

।७। आ दास्याः पुत्र चूर्णावृद्ध कदा नु खलु त्वां कुपितेन राज्ञा पालकेन नववधूकेशकलाप मिव ससुगन्धं क्षेयमानं प्रेक्षिष्ये।

।८। प्रसीदतु प्रसीदत्वार्यो नन्वार्यस्यैव पारलौकिको ऽयमुपवासो ऽनुष्ठीयते।

।९। आर्ये उत्तिष्ठ उत्तिष्ठ कथय कथय इहोपवासे केन कार्यम्।

।१०। अस्मादृशजनयोग्येन ब्राह्मणोनोपनिमन्त्रितेन।

।११। तेन हि गच्छत्वार्या। अहमप्यस्मादृशजनयोग्यं ब्राह्मणमुपनिमन्त्रयामि।

।१२। यदार्य आज्ञापयति।

।१३। तत्कथं मयैवं सुसमृद्धायामुज्जयिन्यामस्मादृशजनयोग्यो ब्राह्मणो ऽन्वेषितव्यः। एष चारुदत्तस्य मित्रं मैत्रेय इत एवागच्छति। भवतु प्रत्यामि तावत्। आर्य मैत्रेय अस्माकं गृहे ऽशितुमभ्यणीभवत्वार्यः।

।१४। भो अन्यं ब्राह्मणमुपनिमन्त्रयतु भवान्। व्यापृत इदानीमहम्।

॥ पत्रं ५ ॥

।१। आर्य सम्पन्नं भोजनं निःसपत्नं च। अपि च दक्षिणा कापि ते भविष्यति।

।२। भो यथेदानीं प्रथममेव प्रत्यादिष्टो ऽसि तत्क इदानीं ते निर्बन्धो पदे पदे मामनु सन्धातुम्।

।३। प्रत्यादिष्टो ऽस्येतेन भवतु अन्यं ब्राह्मणमुपनिमन्त्रयामि।

॥ पत्रं ६ ॥

।१। अथवा मया मैत्रेयेण पार्श्वे आमन्त्रणाकानि रक्षितव्यानि। हा अवस्थे तुल्यसे। य इदानीमहं तत्रभवताश्चारुदत्तस्य अरक्ष्याहोरात्रप्रयत्नसिद्धैरुदारसुरभिगन्धिभिर्मोदकैरेवाशितो ऽभ्यन्तरचतुःशालकद्वार उपविष्टो गल्वर्कशतपरिवृतश्चित्रकर इवाङ्गुलीभिः स्पृष्ट्वा स्पृष्ट्वापनयामि। नगरचत्वारवृषभ इव रोमन्थायमानस्तिष्ठामि। स इदानीमहं तस्य दरिद्रतया यत्र तत्र चरित्वा गृहगोधाकृत इवावासनिमित्तमिहागच्छामि। एष आर्यचारुदत्तस्य प्रियवयस्येन चूर्णावृद्धेन ज्ञातीकुसुमवासितः प्रावारको ऽनुप्रेषितः निर्दीकृतदेव

कार्यस्यार्यचारुदत्तस्योपनेतव्य इति। तथावदार्यचारुदत्तं पश्यामि। एष चारुदत्तः सिद्धीकृतदेवकार्यो गृहदेव तानां बलिं कुर्वन्निव एवागच्छति।

।२। एष आर्यचारुदत्तः। तथावत्साम्प्रतमुपसर्पामि। स्वस्ति भवते वर्धतां भवान्।

॥ पत्रं ७ ॥

।१। यद्भवानाज्ञापयति। भो वयस्य एष ते प्रियवयस्येन चूर्णावृद्धेन ज्ञातीकुसुमवासितः प्रावारको ऽनुप्रेषितः सिद्धीकृतदेवकार्यस्यार्यचारुदत्तस्य त्वयोपनेतव्य इति।

।२। भो इदं किं चिन्त्यते।

।३। भो वयस्य। मरणादूदारिद्र्याद्वा कतरन्ने रोचते।

।४। भो वयस्य अलं सन्तप्तेन। प्रणाविज्ञानसंक्रामितविभवस्य सुरज्ञनपीतशेषस्य प्रतिपच्चन्द्रस्येव परिक्षयो ऽपि ते ऽधिकतरं रमणीयः।

॥ पत्रं ८ ॥

।१। भो वयस्य एते खलु दास्याःपुत्रा अर्थकल्यवर्ता वराटाभीता इव गोपालदारका यत्र यत्र न लायन्ते तत्र तत्र गच्छन्ति।

।२। भो वयस्य तमेवार्थकल्यवर्तं स्मृत्वालं सन्तप्तेन।

।३। न गमिष्यामि।

॥ पत्रं ९ ॥

।१। यत एवं पूज्यमाना देवता न प्रसीदन्ति तत्को गुणो देवेष्वर्चितेषु।

।२। भो नं गमिष्यामि। अन्यः को ऽपि प्रयुज्यताम्। मम पुनर्ब्राह्मणस्य सर्वमेव विपरीतं परिणमति आदर्शगतेव च्छाया वामतो दक्षिणा दक्षिणातो वामा। अन्यच्च एतस्यां प्रदोषवेलायामिह राजमार्गे गणिका विटाश्चेटा राजवल्लभाश्च पुरुषाः सञ्चरन्ति। तस्मान्मण्डूकलुब्धस्येव कालसर्पस्य मूषिक इवाभिमुखावस्थित इदानीं भक्षिष्यामि। त्वमिहोपविष्टः किं करिष्यसि।

॥ पत्रं १० ॥

।१। तिष्ठ वसन्तसेनिके तिष्ठ।

किं यासि धावसि पलायसे प्रस्खलन्ती
वासु प्रसीद न मरिष्यसि तिष्ठ तावत्।
कामेन दह्यते खलु मे हृदयं तपस्वि
अङ्गारराशिपतितमिव मांसखण्डम्॥

।२। अज्जुके तिष्ठ तिष्ठ।

उन्नासिता गच्छसन्तिकान्मे
सम्पूर्णापुष्पेव ग्रीष्ममयूरी।
अपवल्गति स्वामिभरूहारको मे
वने गतः कुक्कुटशावक इव॥

।३। तिष्ठ वसन्तसेनिके तिष्ठ।

मम मदनमनङ्गं मन्मथं वर्धयन्ती
निशि च शयनके मे निद्रां प्रक्षिपन्ती।
असरसि भयभीता प्रस्खलन्ती स्खलन्ती
मम वशमनुयाता रावणस्येव कुन्ती॥

॥ पत्रं ११ ॥

।१। एषा नाणकमोषिकामकग्रिका मत्स्याग्रिका लासिका
निर्नासा कुलनाग्रिकावग्रिकां कामस्य मञ्जूषिका ।
एषा वेश्यावधूः सुवेषनिलया वेश्याङ्गना वेग्रिका
एतान्यस्या दश नामानि मया कृतान्यथापि मां नेच्छति ॥

।२। कन्यन्यानदूरबहुभूषणशब्दमिश्रं
किं द्रौपदीव पलायसे रामभीता ।
एष हरामि सहसेति यथा हनूमान्
विष्णावसोर्भगिनीमिव तां सुभद्राम् ॥

।३। रमय च राजवल्लभं
ततः खादिष्यसि मत्स्यमांसकम् ।
एतैर्मत्स्यमांसैः
शुनिका मृतकं न सेवते ॥

।४। अस्माभिश्चण्डमभिसार्यमाणा
वने शृगालीव कुक्कुरैः ।
पलायसे शीघ्रं त्वरितं सवेगं
सवेष्टनं मम हृदयं हरन्ती ।

।५। पल्लवक पल्लवक परभृतिके परभृतिके ।

।६। भाव भाव मनुष्यो मनुष्यः ।

॥ पत्रं १२ ॥

।१। माधविके माधविके ।

।२। भाव भाव स्त्रियमन्विच्छति ।

।३। स्त्रीणां प्रातं मारयामि । शूरोऽहम् ।

।४। हाधिक् हाधिक् । कथं परिभ्रष्टः परिजनः । अत्र मयात्मा स्वयमेव रक्षितव्यः ।

।५। वसन्तसेनिके विलप विलप परभृतिकां वा पल्लवकं वा सर्वं वा वसन्तमासम् । मयापि सार्यमाणां त्वां कः परित्रास्यते ।

किं भीमसेनो नमदग्निपुत्रः
कुन्तीसुतो वा दशकन्धरो वा ।
एषो हं गृहीत्वा केशहस्तं
दुःशासनस्यानुकृतिं करोमि ॥

ननु पश्य पश्य ।

असिः सुतीक्ष्णः पतितं च मस्तकं
छिन्नं शीर्षमुत मारयत वा ।
अलं तवैतेन पलायितेन
मुमूर्षुर्वो भवति न स खलु जीवति ॥

।६। आर्य अबला खल्वहम् ।

।७। अत एव न मारिष्यसे।

।८। कथमनुनयो ऽप्य स्य भयमुत्पादयति। भवत्वेवं तावत्। आर्य अस्मात्किमप्यलङ्कृरणां तर्क्यते।

॥ पत्रं १३ ॥

।१। तत्किं खल्विदानीम्।

।२। अहं देवपुरुषो मनुष्यो वासुदेवः कामयितव्यः।

।३। शान्तं पापम्। अपेहि अनार्य मन्त्रयसे।

।४। भाव भाव पश्य। अन्तरेण सुस्निग्धा एषा गणिका येन मां भणति एहि आन्तो ऽसि क्लान्तो ऽसीति। अहमन्यग्रामान्तरं न गतो नगरान्तरं वा न गतः। अन्नुके शपामि भावस्य शीर्षमात्मो वाभ्यां पादाभ्यां तवैव पृष्ठानुपृष्ठिकयाहिण्डञ्क्लान्तः क्लान्तो ऽस्मि संवृत्तः।

।५। गुणाः खल्वनुरागस्य कारणं न पुनर्बलात्कारः।

॥ पत्रं १४ ॥

।१। भाव भाव एषा गर्भदासी कामदेवायतनोद्यानात्प्रभृति तस्य दरिद्रचारुदत्तस्यानुरक्ता न मां कामयते। वामतस्तस्य गृहम्। यथा तव मम हस्तादेषा न परिभ्रश्यति तथा करोतु भावः।

।२। अथ किं वामतस्तस्य गृहम्।

।३। आश्चर्यं वामतस्तस्य गृहमिति यत्सत्यमपराध्यतापि दुर्जनेन प्रियसङ्गमं प्रापिता।

।४। भाव भाव बलीयान्खल्वन्धकारः। माषराशिप्रविष्टेव मसीगुटिका दृश्यमाना दृश्यमानैव प्रनष्टा वसन्तसेनिका।

।५। भाव भाव अन्वेषयामि वसन्तसेनिकाम्।

।६। भाव भाव किमिव।

।७। शृणोमि माल्यगन्धं अन्धकारपूरितया पुनर्नासिकया न सुव्यक्तं पश्यामि भूषणशब्दम्।

॥ पत्रं १५ ॥

।१। आश्चर्यं भित्तिपरामर्शसूचितं पत्तद्वारकं खल्वेतत् ज्ञानामि च संयोगेन गृहस्य संवृतं पत्तद्वारकम्।

।२। भो न गमिष्यामि।

।३। भो वयस्य यदि मया गन्तव्यं तदैषापि मम सहायिनी रदनिका भवतु।

॥ पत्रं १६ ॥

।१। यदार्य आज्ञापयति।

।२। भवति रदनिके गृहाण बलिं प्रदीपं च। अपावृतं पत्तद्वारकं करोमि।

।३। मम अभ्युपपत्तिनिमित्तमिवापावृतं पत्तद्वारकम्। तथावत्प्रविशामि। हा धिक्। कथं प्रदीपः।

।४। अपावृतपत्तद्वारकेण पिण्डीकृतेन वातेन निर्वापितः प्रदीपः। भवति रदनिके निष्क्रम त्वं पत्तद्वारकेण अहमप्यभ्यन्तरचतुःशालात्प्रदीपं प्रज्वाल्यागच्छामि।

।५। भाव भाव अन्वेषयामि वसन्तसेनिकाम्।

।६। भाव भाव गृहीता गृहीता।

।७। इतस्तावद्भूत्वैकान्ते भावस्तिष्ठतु। भाव भाव गृहीता गृहीता।

।८। भट्टारक चेटो ऽहम्।

।९। इतो भाव इतश्चेटः। भावश्चेटश्चेटो भावः। युवां तावदेकान्ते तिष्ठतम्। भाव भाव सा म्प्रतं गृहीता गृहीता वसन्तसेनिका।

अन्धकारे पलायमाना माल्यगन्धेन सूचिता।
केशहस्ते परामृष्टा चाणक्येनेव द्रौपदी ॥

॥ पत्रं १७ ॥

।१। एषासि वासु शिरसि गृहीता
केशेषु बालेषु शिरोरुहेषु।
आक्रोश विक्रोश लप चण्डं
शाम्भुं शिवं शङ्करमीशुरं वा ॥

।२। किमार्यमिश्रैर्व्यवसितम्।

।३। भाव भाव यथा दधिभक्तपरिलुब्धाया मार्जार्याः स्वरूपपरिवृत्तिर्भवति तथा दास्या दुहित्रा स्वरूपपरिवृत्तिः कृता।

।४। ही ही भोः। प्रदोषमन्दमारुतेन पशुबन्धोपनीतस्येव छागलस्य हृदयं पोप्फुर्यते प्रदीपः। भवति रदनिके।

।५। भाव भाव मनुष्यो मनुष्यः।

।६। युक्तं न्वेतत्सदृशं न्वेतद्यदार्यचारुदत्तस्य दरिद्रतया साम्प्रतं परपुरुषा गृहं प्रवेक्ष्यन्ते।

।७। आर्य मैत्रेय पश्य पश्य मे परिभवम्।

।८। किं तव परिभवो ऽथवास्माकम्।

।९। ननु युष्माकमेव।

।१०। किमेष बलात्कारः।

।११। अथ किम्।

।१२। सत्यम्।

॥ पत्रं १८ ॥

।१। सत्यम्।

।२। मा तावत्। भोः स्वके गृहे कुक्कुरो ऽपि चण्डो भवति किं पुनरहं ब्राह्मणः। तदेते नास्माद्दृशानभागधेयकुटिलेन दन्तकाष्ठेन दुष्टस्येव शुष्कवेणुकस्य मस्तकं ते प्रहारैः कुट्टयिष्यामि।

।३। नात्रैषो ऽपराध्यति। एष खल्वत्रापराध्यति। अरे रे राजप्रयालक संस्थानक दुर्मनुष्य युक्तं न्वेतत्। यद्यपि नाम तत्रभवानार्यचारुदत्तो दरिद्रः संवृत्तस्तत्किं तस्य गुणैर्नालङ्कृतोज्ञातिनी येन तस्य गृहं प्रविश्य परिक्षतस्येदृशं उपमर्दः क्रियते।

मा दुर्गत इति परिभवो नास्ति कृतान्तस्य दुर्गतो नाम।
चारित्र्येण विहीन आढ्यो ऽपि च दुर्गतो भवति ॥

।४। किमियम्।

।५। सत्पुरुष उत्तिष्ठ उत्तिष्ठ। अज्ञानता मया त्वमुपलब्धः। साम्प्रतं पुनर्ज्ञाननुनयामि।

।६। भणातु भवान्।

॥ पत्रं १९ ॥

।१। न कथयिष्यामि।

।२। किन्निमित्तं पुनर्भाव एतस्य दुष्टवटुकस्य कृपणामञ्जलिं कृत्वा पादयोर्निपतितः।

।३। कस्मात्त्वं भीतः।

।४। के इव तस्य गुणा यस्य गृहं प्रविशन्नाशङ्कितव्यमपि नास्ति।

।५। कः स गर्भदास्याः पुत्रः।

शूरो विक्रान्तः पाण्डवः श्वेतकेतुः
पुत्रो राधाया रावण इन्द्रदत्तः।
आहो कुन्त्यां तेन रामेण ज्ञातः
अश्वत्थामा धर्मपुत्रो ज्ञटायुः॥

॥ पत्रं २० ॥

।१। अगृहीत्वा वसन्तसेनिकाम्।

।२। कथमिव।

।३। अगृहीत्वा वसन्तसेनिकां न गमिष्यामि।

।४। यदि गच्छसि गच्छ त्वम्। अहं न गमिष्यामि।

।५। गतः खलु भावो ऽभावम्। अरे काकपदमस्तशीर्षक दुष्टवटुक उपविश्र उपविश्र।

।६। उपवेशिता एव वयं।

।७। केन।

।८। कृतान्तेन।

।९। तदुत्तिष्ठोत्तिष्ठ।

।१०। उत्थास्यामः।

।११। कदा।

।१२। यदा पुनरपि दैवमनुकूलं भविष्यति।

।१३। अरे रुदिहि रुदिहि।

॥ पत्रं २१ ॥

।१। रोदिता एव वयम्।

।२। केन।

।३। दुर्गत्या।

।४। अरे हस्त हस।

।५। हसिष्यामः।

।६। कदा।

।७। पुनरपि ऋद्धयार्यचारुदत्तस्य।

।८। अरे रे दुष्टवटुक भणिष्यसि मम वचनेन तं दरिद्रचारुदत्तम्। एषा ससुवर्णा सहिरण्या नवनाटकदर्शनोत्थिता सूत्रधारीव वसन्तसेना नाम गणिका दारिका कामदेवायतनोद्यानात्प्रभृति त्वामनुरक्तास्माभिर्बलात्कारानुनीयमाना तव गृहं प्रविष्टा। तथहि मम हस्ते स्वयमेव प्रस्थाप्यैनां समर्पयसि ततो ऽधिकरणे व्यवहारं विना लघु निर्यातयतस्तव मयानुबद्धा प्रीतिर्भविष्यति। अथवानिर्यातयत आमरणान्तिकं वैरं भविष्यति। अपिच पश्य पश्य।

कर्कारुका गोमयलिप्तवृन्ताः
शाकं च शुष्कं तलितं खलु मांसम्।
भक्तं च हैमन्तिकरात्रिसिद्धं
ऋणं च वैरं न खलु भवति पूतिः॥

शोभनं भणिष्यसि लघुकं भणिष्यसि तथा भणिष्यसि यथाहमात्मीयायां प्रासादबालाग्रकपोतपालिकायामुपविष्टः

ओष्यामि। तथा यदि न भणिष्यसि तदा कपाटतलप्रविष्टं कपित्थमिव मस्तकं ते स्फोटयिष्यामि।

।९। भणिष्यामि।

।१०। चेट गतः सत्यमेव भावः।

॥ पत्रं २२ ॥

।१। अथ किम्।

।२। तच्छीघ्रमपक्रमावः।

।३। तद्गृह्णातु भट्टारको ऽसिम्।

।४। तवैव हस्ते तिष्ठतु।

।५। एष भट्टारक गृह्णातु ननु भट्टारको ऽसिम्।

।६। निर्वल्कलं मूलकत्वग्वर्णं
स्कन्धेन गृहीत्वा च कोषसुप्तम्।
कुक्कुरैः कुक्कुरीभिश्च प्राव्द्रायमानो
यथा शृगालः प्राणां प्रयामि॥

।७। भो रदनिके न खलु ते ऽयमपमानस्तन्नभवतश्चारुदत्तस्य निवेदयितव्यः। दौर्गत्यपीडितस्य मन्ये द्विगुणतरा पीडा भविष्यति।

।८। आर्य मैत्रेय रदनिका खल्वहं संवृतमुखी।

।९। एवमेतत्।

।१०। कथं परिज्ञानं इति मामवगच्छति। आश्चर्यं ज्ञातीकुसुमवासितः प्रावारको ऽनुदासीनमस्य यौवनं प्रतिभासयति।

।११। मन्दभागिनी खल्वहं तवाभ्यन्तरस्य।

॥ पत्रं २३ ॥

।१। भो इयं सा रदनिका।

।२। ननु भूषिता।

।३। भो अलं परकलत्रदर्शनप्राङ्मुखा। एषा वसन्तसेना कामदेवायतनोद्यानात्प्रभृति त्वामनुरक्ता।

।४। भो ववस्य एष खलु राजप्रयालो भणति।

।५। एषा सप्तवर्णा सहिरण्या नवनाटकदर्शनोत्थिता सूत्रधारीव वसन्तसेना नाम गणिका दारिका कामदेवायतनोद्यानात्प्रभृति त्वामनुरक्तास्माभिर्बलात्कारानुनीयमाना तव गृहं प्रविष्टा।

॥ पत्रं २४ ॥

।१। बलात्कारानुनीयमानेति यत्सत्यमलङ्कृतस्येतैः क्षरैः।

।२। तद्यदि मम हस्ते स्वयमेव प्रस्थाप्यैनां समर्पयसि ततो ऽधिकरणे व्यवहारं विना लघु निर्यातयतस्तव मयानुरक्ता प्रीतिर्भविष्यति। अन्यथानरणां वैरं भविष्यति।

।३। एतेनानुचितभूमिकारोहणापराद्धार्य शर्विलेण प्रणम्य प्रसादयामि।

।४। भो द्वावपि युवां सुसम्पन्नाविव कलमकेदारावन्योन्यं शर्विलेण शर्विल समागतौ। अहमप्यनेन करभज्ञानुसदृशेन शर्विलेण द्वावपि युवां प्रणम्य प्रसादयामि उज्जिहतमिति।

।५। चतुरो मधुरश्चावनुपन्यासः। न युक्तमयेदृशेनेहागतया मया प्रतिवसितुं। भवतु एवं तावद्व पिष्यामि। आर्य यद्येवमहमार्यस्यानुग्राह्या तदिच्छाम्यहमिममलङ्कारकुसुमभारं मूले निक्षेप्तुम्। अलङ्कारस्य निमित्तमेते प्राणा अनुसरन्ति।

॥ पत्रं २५ ॥

।१। आर्य अलीकं पुरुषेषु न्यासा निक्षिप्यन्ते न पुनर्गृहेषु।

।२। अनुगृहीतास्मि।

।३। स्वस्ति भवत्यै।

।४। यथेवं तदा चौरैरपहृियताम्।

।५। एषो ऽस्या अस्माकं विन्यासः।

।६। आर्य इच्छाम्यहमनेनार्येणानुगम्यमाना स्वकं गृहं गन्तुम्।

।७। त्वमेवैतां कलहंसगामिनीमनुगच्छन्राजहंस इव शोभसे। अहं पुनर्ब्राह्मणास्तैर्नैश्चतुष्पथो पनीत इव उपहारः कुक्कुरैरिव खाद्यमानो विपत्स्ये।

।८। वर्धमानक इवालय प्रदीपिकाः।

।९। अरे तैलेन विना प्रदीपिकाः प्रज्वाल्यन्ते।

।१०। भो ताः खल्वस्माकं प्रदीपिका अवमानितनिर्धनकामुका इव गणिका निःस्नेहा इदानीं संवृत्ताः।

॥ पत्रं २६ ॥

।१। यथा भवानाज्ञापयति।

॥ पत्रं २७ ॥

।१। अत्तयाऽज्जुकासकाशं सन्देशेन प्रेषितास्मि। तथावत्प्रविश्याऽज्जुकासकाशं गच्छामि। एषाऽज्जुका हृदयेन किमप्यालिखन्ती तिष्ठति। तथावदुपसर्पामि।

।२। चेटि ततस्ततः।

।३। अज्जुके न किमपि मन्त्रयसि। किं ततस्ततः।

।४। किं मया भणितम्।

।५। ततस्तत इति।

।६। आं एवम्।

।७। अज्जुके अत्तादिशति स्नाता भूत्वा देवतानां पूजां निर्वर्तयेति।

।८। चेटि विज्ञापयात्तामय न स्नास्यामि तदूब्राह्मण एव पूजां निर्वर्तयत्विति।

।९। यदार्याज्ञापयति।

।१०। अज्जुके स्नेहः पृच्छति न पुरोभागिता तत्किं न्विदम्।

।११। मदनिके कीदृशीं मां पश्यसि।

।१२। अज्जुकायाः शून्यहृदयत्वेन जानामि हृदयगतं कमप्यज्जुकाभिलषतीति।

।१३। सुष्ठु त्वया ज्ञातम्। परहृदयग्रहणपण्डिता मदनिका खलु त्वम्।

॥ पत्रं २८ ॥

।१। प्रियं मे प्रियम्। कामः खलु नामैष भगवाननवगृहीतो मधूत्सवस्तृणाज्ञनस्य। तत्कथयत्व ज्जुका किं राज्ञा राज्ञवल्लभो वा सेव्यते।

।२। चेटि रन्तुमिच्छामि न सेवितुम्।

।३। विद्याविशेषालङ्कृतः किं को ऽपि ब्राह्मणो युवा काम्यते।

।४। चेटि पूतनीयो मे ब्राह्मणो ज्ञनः।

।५। किमनेकनगराभिगमनज्ञनितविभवविस्तरो वणिग्युवा वा काम्यते।

।६। चेटि उपाङ्गढस्नेहमपि प्रणायिजनं परित्यज्य देशान्तरागमनेन वणिग्जनो महद्वियोगदुःखमुत्पादयति।

।७। अज्जुके न राज्ञा न राजवल्लभो न ब्राह्मणो न वणिग्जनः। तत्क इदानीं स भर्तृदारिके कथा काम्यते।

।८। चेटि त्वं मया सह कामदेवायतनोद्यानं गतासीः।

।९। अज्जुके गतास्मि।

।१०। चेटि तथापि मामुदासीनेव पृच्छसि।

।११। ज्ञातमज्जुके। किं स एव येनाज्जुका प्राणागतास्युपपन्ना।

।१२। किन्नामधेयः खलु सः।

।१३। स खलु श्रेष्ठिचत्वरे प्रतिवसति।

।१४। अयि नामास्य पृष्टासि।

।१५। स खलु अज्जुके सुगृहीतनामधेय आर्यचारुदत्तो नाम।

।१६। साधु मदनिके साधु। सुष्ठु त्वया ज्ञातम्।

॥ पत्रं २१ ॥

।१। एवं तावत्। अज्जुके दरिद्रः खलु स श्रूयते।

।२। अत एव काम्यते। दरिद्रपुरुषसंक्रान्तमनाः खलु गणिका लोके ऽवचनीया भवति।

।३। अज्जुके किं क्षीर्णकुसुमं सहकारपादपं मधुकर्यः पुनः सेवन्ते।

।४। अत एव ता मधुकर्य उच्यन्ते।

।५। अज्जुके यदि स मनीषितस्तत्किमर्थमिदानीं सहसा नाभिसार्यते।

।६। चेटि सहसाभिसार्यमाणाः प्रत्युपकारदुर्बलतया मा तावज्जनो दुर्लभदर्शनः पुनर्भविष्यति।

।७। अज्जुके किमत एव सो ऽलङ्कारस्तस्य हस्ते निक्षिप्तः।

।८। चेटि सुष्ठु त्वया ज्ञातम्।

।९। अरे रे भट्टारक दशसुवर्णस्य लुब्धो द्यूतकारः प्रपलायितः। तद्गृहाण गृहाण। तिष्ठ दूरात्प्रदृष्टो ऽसि।

।१०। कष्टं एष द्यूतकारभावः। आश्चर्यम्।

नवबन्धनमुक्तयेव गर्दभ्या हा ताडितो ऽस्मि गर्दभ्या।
अङ्गारमुक्तयेव शकट्या घटोत्कच इव घातितो ऽस्मि शकट्या॥
लेखकव्यापृतहृदयं सभिकं दृष्ट्वा काठिति प्रभ्रष्टः।
इदानीं मार्गनिपतितः कं नु खलु शरणं प्रपद्ये॥

तथावदेतौ सभिकद्यूतकारावन्यतो मामन्विष्यतस्तावदितो विप्रतीपाभ्यां पादाभ्यामेतच्छून्यं देवकुलं प्रविश्य देवीभविष्यामि।

॥ पत्रं ३० ॥

।१। अरे भट्टा दशसुवर्णस्य लुब्धो द्यूतकारः प्रपलायितः। गृहाण गृहाण। तिष्ठ तिष्ठ दूरात्प्रदृष्टो ऽसि।

।२। यदि व्रजसि पातालमिन्द्रं शरणं च साम्प्रतं यासि।
सभिकं वर्जयित्वैकं रुद्धो ऽपि न रक्षितुं शक्नोति॥

।३। कुत्र कुत्र सुसभिकविप्रलम्भक
पलायसे रे भयपरिवेपिताङ्गक।
पदे पदे समविषमं स्खलन्
कुलं यथाः सकलुषं कुर्वन्॥

।४। एष व्रजति। इयमियं प्रनष्टा पद्वी।

।५। अरे विप्रतीपौ पादौ प्रतिमाशून्यं देवकुलम्। धूर्तो यूतकरो विप्रतीपाभ्यां पादाभ्यां देव कुलं प्रविष्टः।

।६। तदनुसरावः।

।७। एवं भवतु।

।८। कथं काष्ठमयी प्रतिमा।

।९। अरे न खलु न खलु शैलप्रतिमा। एवं भवतु। एहि यूतं क्रीडावः।

।१०। अरे। कन्नाशब्दो निर्यानकस्य हरति हृदयं मनुष्यस्य।
ढक्काशब्द इव नराधिपस्य प्रभ्रष्टराज्यस्य॥
जानामि न क्रीडिष्यामि सुमेरुशिखरपतनसन्निभं यूतम्।
तथापि च कोकिलमधुरः कन्नाशब्दो मनो हरति॥

।११। मम पाठे मम पाठे।

॥ पत्रं ३१ ॥

।१। न खलु मम पाठे मम पाठे।

।२। ननु मम पाठे।

।३। लब्धः पुरुषः।

।४। अरे लुप्तदृपडक गृहीतो ऽसि। प्रयच्छ तदूदृशसुवर्णम्।

।५। आर्य दास्यामि।

।६। अधुना प्रयच्छ।

।७। दास्यामि प्रसादं कुरु।

।८। अरे ननु साम्प्रतं प्रयच्छ।

।९। शिरः पतति।

।१०। एष त्वं। यूतकरमपडल्या बद्धो ऽसि।

।११। कथं यूतकरमपडल्या बद्धो ऽस्मि। कष्टं एषो ऽस्माकं यूतकराणामलङ्घनीयः समयः। तत्कुतो दास्यामि।

।१२। अरे गपडः कृतः।

।१३। एवं करोमि। अर्धं ते ददामि अर्धं मे मुञ्चतु।

।१४। एवं भवतु।

।१५। अर्धस्य गपडं करोमि अर्धं मे आर्यो मुञ्चतु।

।१६। को दोषः। एवं भवतु।

।१७। आर्य अर्धं त्वया मुक्तम्।

।१८। मुक्तम्।

।१९। अर्धं त्वयापि मुक्तम्।

॥ पत्रं ३२ ॥

।१। मुक्तम्।

।२। साम्प्रतं गमिष्यामि।

।३। प्रयच्छ तद्दीनारसुवर्णौ कुत्र गच्छसि।

।४। पश्यत पश्यत भट्टारकाः। साम्प्रतमेवैकस्यार्धे गणडः कृतः अपरस्यार्धो मुक्तस्तथापि मामपरं साम्प्रतमेव याचते।

।५। धूर्तो माथुरो ऽहं निपुणो ऽत्र नाहं धूर्ते। तत्प्रयच्छ तल्लुप्तपदपडक सर्वं सुवर्णं साम्प्रतम्।

।६। कुतो दास्यामि।

।७। पितरं विक्रीय प्रयच्छ।

।८। कुतो मे पिता।

।९। मातरं विक्रीय प्रयच्छ।

।१०। कुतो मे माता।

।११। आत्मानं विक्रीय प्रयच्छ।

।१२। कुरुत प्रसादं नयत मां राजमार्गम्।

।१३। प्रसर प्रसर।

।१४। एवं भवतु। आर्याः क्रीणीत मामस्य सभिकस्य हस्तादृदीनारैः सुवर्णैः। किं भणात किं करिष्यसीति। गृहे ते कर्मकरो भविष्यामि। कथमदत्वा प्रतिवचनं गतः। भवत्वेवमिममन्यं भणिष्यामि। कथमेषो ऽपि मामवधीर्य गतः। आ आर्यचारुदत्तस्य विभवे विघटिते एष वर्तामि मन्दभाग्यः।

।१५। ननु देहि।

।१६। कुतो दास्यामि।

।१७। आर्याः परित्रायत परित्रायत।

॥ पत्रं ३३ ॥

।१। दापय दापय।

।२। कुतो दास्यामि।

॥ पत्रं ३४ ॥

।१। अयं दीनारसुवर्णो धारयति।

।२। भट्टाः पश्यत पश्यत। जर्जरपटप्रावृतो ऽयं पुरुषो दीनारसुवर्णो कल्यवर्तं भणति।

।३। भट्ट तव दीनारसुवर्णो कल्यवर्तो ममैष विभवः।

।४। तत्किं भवतु।

।५। अथ न ज्ञायते।

॥ पत्रं ३५ ॥

।१। अथ न युक्तं जल्पितुम्। एवमाख्यांस्त्वं प्रयच्छ धूर्तक। अहमपि नाम माथुरो धूर्तो धूर्तं मिथ्यादर्शयामि अन्यस्याप्यहं न बिभेमि धूर्त खण्डितवृत्तो ऽसि त्वं।

।२। त्वं खण्डितवृत्तः।

।३। वेश्यापुत्र न प्रतिश्रुत्य धूर्तं मया सेवितम्।

।४। अरे संवाहक प्रयच्छ तद्दीनारसुवर्णम्।

।५। आर्य दास्यामि तावद्दास्यामि।

।६। अरे रे दुष्ट पुंश्चलीपुत्रक फलमपि प्राप्स्यसि।

।७। एष प्रेक्षिष्ये।

।८। एवं प्रेक्षिष्ये।

॥ पत्रं ३६ ॥

।१। एतत्कस्याप्यपरावृतपक्षद्वारकं गृहम्। तदत्र प्रविशामि। आर्ये शरणागतोऽस्मि।

।२। अभयं शरणागतस्य हे चेटि पिधेहि पक्षद्वारकम्।

।३। अज्जुके कृतम्।

।४। यत्त्वया कथितम्।

।५। कुतस्ते भयम्।

।६। आर्ये धनिकात्।

।७। चेटि साम्प्रतमपावृणु पक्षद्वारम्।

।८। कथं धनिकान्तुलितमस्या भयकारणम्। सुष्ठु खल्वेवमुच्यते।

य आत्मबलं ज्ञात्वा भारं तुलितं वहति मनुष्यः।
तस्य स्खलनं न ज्ञायते न च कान्तारगतो विषद्यते॥

अत्र लक्षितोऽस्मि।

।९। अरे देहि देहि।

।१०। भट्ट यावदेव वयं दर्दुरेण कलहायितास्तावदेव स पुरुषोऽपक्रान्तः।

।११। तस्य यूतकरमुष्टिप्रहारेण नासिका भग्नासीत्। तदेहि रुधिरपथमनुसरामः।

।१२। भट्ट वसन्तसेनागृहं प्रविष्टः सः।

।१३। भूतानि सुवर्णानि।

।१४। राजकुलं गत्वा निवेदयावः।

।१५। एष धूर्त इतो निष्क्रम्यान्यत्र गमिष्यति। तस्मादुपरोधेनैव गृह्णीमः।

॥ पत्रं ३७ ॥

।१। कुत आर्यः को वार्यः कस्य वार्यः कां वा वृत्तिमार्य उपजीवति कुतो वा भयं।

।२। शृणोत्वज्जुका। अज्जुके पाटलिपुत्रं मे जन्मभूमिर्गृहपतिदारको ऽहं संवाहकस्य वृत्तिमुपजीवामि।

।३। सुकुमारा खलु कला शिक्षितार्येण।

।४। अज्जुके कलेति शिक्षिता आजीविकेदानीं संवृत्ता।

।५। अतिनिर्विण्णामार्येण प्रतिवचनं दत्तं ततस्ततः।

।६। ततोऽज्जुके एष निजगृहे आहिण्डकानां सुखाच्छुत्वापूर्वदेशादर्शनकुतूहलेनेहागतः। इहापि मया प्रविश्योज्जयिनीमेक आर्यः शुश्रूषितो यस्तादृशः प्रियदर्शनः प्रियवादी दत्वा न कीर्तयत्यपकृतं विस्मरति। किं बहुनोक्तेन दक्षिणतया पुरकीयमिवात्मानमवगच्छति शरणागतवत्सलश्च।

।७। क इदानीमार्याया मनोरथान्तरस्य गुणांश्चोरयित्वोज्जयिनीमलङ्करोति।

।८। साधु चेटि साधु। मयाप्येवमेव हृदयेन मन्त्रितम्।

।९। आर्य ततस्ततः।

।१०। ततोऽज्जुके स इदानीमुक्तोऽकृतैः प्रदानैः।

।११। किमुपरतविभवः संवृत्तः।

।१२। अनाख्यातमेव कथमज्जुकया विज्ञातम्।

।१३। किमत्र ज्ञायते दुर्लभा गुणा विभवाश्च अपेयेषु तडागेषु बहुतरमुदकं भवति।

।१४। आर्य किन्नामधेयः खलु सः।

॥ पत्रं ३८ ॥

।१। क इदानीं तस्य भूतलमृगाङ्कस्य नाम न जानाति स खलु अवन्तिचत्वरे प्रतिवसति श्लाघनीयनामधेय आर्यचारुदत्तो नाम।

।२। आर्यस्यात्मोपमेतद्दुःखम्। चेटि देहि मे आगमनम्। तान्तवृन्तकं गृहाण परिश्रम आर्यस्य बाधते।

।३। कथं आर्यचारुदत्तस्य नामसंकीर्तनेन ईदृशो मे आदरः। साधु आर्यचारुदत्त साधु पृथिव्यां त्वमेको ज्ञोवसि शेषः पुनर्जनः शृगालिति। भवतु अज्जुके भवतु आसने निषीदतु अज्जुका।

।४। आर्य कुतः स धनिकः।

।५। सत्कारधनः खलु सज्जनः कस्य न भवति चलाचलं धनम्।
यः पूजितुमपि जानाति स पूजाविशेषमपि जानाति ॥

।६। ततः।

।७। ततस्तेन आर्येण गवृत्तिः परिचारकः कृतोऽस्मि चारित्र्यावशेषे च तस्मिन्यूतोपजीव्यस्मि संवृत्तः। ततो भागधेयविषमतया दशगुवर्णो यूते हारितम्।

।८। उत्सादितोऽस्मि मृषितोऽस्मि।

।९। एतौ तौ सभिकयूतकरौ मामनुसरन्तः। साम्प्रतं श्रुत्वाज्जुका प्रमाणम्।

।१०। मदनिके वासपादपविसंकुलतया पक्षिणोऽपोतस्तत आहिण्डन्ति। हे चेटि तदुच्छैतयोः सभिकयूतकारयोरयमार्य एव प्रतिपादयतीतीदं हस्ताभरणकं त्वं देहि।

।११। यदज्जुकाज्ञापयति।

॥ पत्रं ३९ ॥

।१। उत्सादितोऽस्मि मृषितोऽस्मि।

।२। यथैतावूर्ध्वं प्रेक्षेते दीर्घं निःश्वसतश्च खिद्येते अभिलषतश्च द्वारनिहितलोचनौ तथा तर्कयामि एतौ तौ सभिकयूतकरौ भविष्यतः। आर्य वन्दे।

।३। सुखं तव भवतु।

।४। आर्य कतरो युवयोः सभिकः।

।५। कस्य त्वं तनुमध्ये अधरेण रतिदष्टविवर्णितेन।
जल्पसि मन्मनवचनमालोकयन्ती कटाक्षेण ॥

नास्ति मम विभवः अन्यत्र वज्र।

।६। यदीदृशानि न मन्त्रयसि तदा न भवसि यूतकरः। अस्ति को ऽपि युष्माकं धारकः।

।७। अस्ति दशगुवर्णो धारयति किं तस्य।

।८। तस्य कारणादज्जुकेदं हस्ताभरणं प्रतिपादयति। नहि नहि स एव प्रतिपादयति।

।९। अरे भणसि तं कुलपुत्रम्। भूतस्तव गण्ड आगच्छ पुनर्यूतं रमस्व।

।१०। अज्जुके परितुष्टौ गतौ सभिकयूतकरौ।

।११। तदुच्छैत्वार्यो बन्धुजनं समाश्वासयितुम्।

।१२। अज्जुके यथेवं तर्हि यं कलां परिजनहस्तगतां क्रियताम्।

।१३। आर्य यस्य कारणादियं कला शिक्ष्यते स एवार्येण शुश्रूषितपूर्वः शुश्रूषितव्यः।

॥ पत्रं ४० ॥

।१। अज्जुकया निपुणं प्रत्यादिष्टो ऽस्मि। तत्कथं प्रत्युपकरिष्ये। अज्जुके अहमेतेन धूतकरावमानेन श्राव्यश्रमणाको भविष्यामि। तत्संवाहको धूतकरः श्राव्यश्रमणाकः संवृत्त इति स्मर्तव्यान्यज्जुकयैतान्यक्षराणि।

।२। आर्य अलं साहसेन।

।३। अज्जुके कृतो निश्चयः।

धूतेन तत्कृतं मे यद्बीभत्सं ज्ञनस्य सर्वस्य।
इदानीं प्रकटश्रीर्धो नरेन्द्रमार्गेण विहरिष्यामि॥

।४। अरे किं न्वेतत्। किं भणात। एष खलु वसन्तसेनायाः स्तम्भभञ्जको नाम दुष्टहस्ती विहरतीति। अहो अज्जुकाया गन्धगजं प्रेक्षिष्ये गत्वा। अथवा किं ममैतेन यथाव्यवसितमनुष्ठास्यामि।

।५। कुत्र कुत्राज्जुका।

।६। दुर्मनुष्य किं ते उद्वेगकारणं यद्ग्रतो ऽवस्थितामज्जुकां न प्रेक्षसे।

।७। अज्जुके वन्दे।

।८। कर्णपूरक परितुष्टमुखो लक्ष्यसे तत्किं न्विदम्।

।९। अज्जुके वञ्चितासि यया कर्णपूरकस्य पराक्रमो न दृष्टः।

।१०। कर्णपूरक किं किम्।

॥ पत्रं ४१ ॥

।१। शृणोत्वज्जुका। यः सो ऽज्जुकायाः स्तम्भभञ्जको नाम दुष्टहस्ती स आलानस्तम्भं भंक्त्वा महामात्रं व्यापाद्य महान्तं संक्षोभं कुर्वन्राजमार्गमवतीर्णः। ततो ऽत्रान्तरे उद्बुधुष्टं ज्ञनेन।

अपनयत बालकज्ञनं त्वरितमारोहत वृक्षप्रासादम्।
किं न खलु प्रेक्षध्वं पुरतो दुष्टो हस्तीत एति॥

अपिच। विचलति नूपुरयुगलं क्षिप्यन्ते च मेखला मणिखचिताः।
वलयाश्च सुन्दरतरा रत्नाङ्कुरजालप्रतिबद्धाः॥

ततस्तेन दुष्टहस्तिना करचरणारदनैः फुल्लनलिनीमिव नगरीमुज्जयिनीमवगाहमानेन समासादितः परिव्राजकः। तं च परिभ्रष्टदण्डकुण्डिकाभाजनं श्रीकरैः सिक्त्वा दन्तान्तरे क्षिप्तं प्रेक्ष्य पुनरप्युद्बुधुष्टं ज्ञनेन हा परिव्राजको व्यापाद्यते इति।

।२। अहो प्रमादः।

।३। अलं सम्भ्रमेण शृणोतु तावदज्जुका। ततो विच्छिन्नशृङ्खलाकलापं दन्तान्तरपरिगृहीतं परिव्राजकमुद्वहन्तं तं प्रेक्ष्य कर्णपूरकेण मया नहि नहि अज्जुकाया अन्नपिण्डोपपुष्टेन दासेन वामचरणेन धूतलेखकमुद्धूधूष्यीद्धूधूष्य त्वरितापपाल्लौहदण्डं गृहीत्वाकारितः स दुष्टहस्ती।

।४। ततस्ततः।

।५। आहत्य सरोषं तं हस्तिनं विन्ध्यशैलशिखराभम्।
मोचितो मया स दन्तान्तरसंस्थितः परिव्राजकः॥

।६। सुष्ठु त्वया कृतं ततस्ततः।

।७। ततो ऽज्जुके साधु रे कर्णपूरक साधु इत्येतावन्मात्रं भणन्ती विषमभाराक्रान्तेव नौरेकतः

पर्वस्ता सकलोऽन्तर्धिर्वासीत्। ततो ऽङ्गुके एकेन शून्यान्याभरणस्थानानि परामृश्योर्ध्वं प्रेक्ष्य दीर्घं निःश्वस्यात्मनः प्रावारको मनोपरि क्षिप्तः।

।८। कर्णपूरक जानीहि तावत्किमेष ज्ञातीकुसुमवासितः प्रावारको न वेति।

॥ पत्रं ४२ ॥

।१। अङ्गुके मद्गन्धेन सुष्ठु तं गन्धं न जानामि।

।२। नामापि तावत्प्रेक्षस्व।

।३। इदं नाम अङ्गुकैव वाचयतु।

।४। कर्णपूरक शोभते ऽङ्गुकायाः प्रावारकः।

।५। आं शोभते ऽङ्गुकायाः प्रावारकः।

।६। कर्णपूरक इदं ते पारितोषिकम्।

।७। साम्प्रतं सुष्ठु शोभते ऽङ्गुकायाः प्रावारकः।

।८। कर्णपूरक एतस्यां वेलायां कुत्र स आर्यचारुदत्तः।

।९। एतेनैव मार्गेण प्रवृत्तो गृहम्।

।१०। चेटि उपरितनमलिन्दकमारुह्यार्यचारुदत्तं पश्यामः।

॥ पत्रं ४३ ॥

।१। सुजनः खलु भृत्यानुकम्पकः स्वामी निर्धनको ऽपि शोभते।
पिशुनः पुनरैश्वर्यगर्वितो दुष्करः खलु परिणामदारुणः॥

अपि च।

शस्यलम्पटबलीवर्दो न शक्यो वारयितुं
अन्यकलत्रप्रसक्तो न शक्यो वारयितुम्।
द्यूतप्रसक्तो मनुष्यो न शक्यो वारयितुं
यो ऽपि स्वाभाविकदोषो न शक्यो वारयितुम्॥

कापि वेला आर्यचारुदत्तस्य गान्धर्वं श्रोतुं गतस्य अतिक्रामति अर्धरात्रो अद्यापि नागच्छति। तद्यावदूर्ध्वं हिर्द्वारशालायां गत्वा स्वपिष्यामि।

।२। भो एहि गृहं गच्छावः।

॥ पत्रं ४४ ॥

।१। मम तावत् द्वाभ्यामेव हास्यं ज्ञायते। स्त्रिया संस्कृतं पठन्त्या मनुष्येण च काकलीं गायता। स्त्री तावत्संस्कृतं पठन्ती दग्धनवनालस्येव गृष्टिरधिकं सूत्सूत्शब्दं करोति मनुष्यो ऽपि काकलीं गायन् शुष्क सुमनोदामवेष्टितो वृद्धपुरोहित इव मन्त्रं जपन्दृढं मे न रोचते।

।२। भो वयस्य आपणान्तरवीथ्यां सुखं कुक्कुरा अपि प्रसुप्तास्तद्गृहं गच्छावः। वयस्य पश्य पश्य एषो ऽपि अन्धकारस्येवावकाशं ददद्नन्तरीक्षप्रासादादवतरति भगवांश्चन्द्रः।

।३। भो इदमस्माकं गृहं वर्धमानक वर्धमानक देहि द्वारम्।

॥ पत्रं ४५ ॥

।१। आर्यमैत्रेयस्य स्वरसंयोगः श्रूयते। आगत आर्यचारुदत्तः। तावत् द्वारं ददामि। आर्य वन्दे आर्य मैत्रेय त्वामपि वन्दे। अत्र त्रिस्तीर्णो आसने निषीदतमार्यौ।

।२। वर्धमानक रदनिकां शब्दापय पादौ धावितुम्।

।३। आर्य मैत्रेय अहं पानीयं गृह्णामि त्वं पादौ धाव।

।४। भो वयस्य एष इदानीं दास्याः पुत्रो भूत्वा पंचनीयं गृह्णाति मां च ब्राह्मणां पादौ धावयति।

।५। आर्य मैत्रेय देक्षुदकम् ॥

।६। किं मम पादोदकैः। भूय्यामेव मया ताडितगर्दभेनेव पुनरपि लोटितव्यम् ।

।७। आर्य मैत्रेय ब्राह्मणाः खलु त्वम् ।

।८। यथा सर्वनागानां मध्ये डुण्डुभस्तथा सर्वब्राह्मणानां मध्ये ऽहं ब्राह्मणः ।

।९। आर्य मैत्रेय तथापि धाविष्यामि । आर्य मैत्रेय एतन्नत्सुवर्णभाण्डं मम दिवा तव रात्रौ च तद्दाणा ।

।१०। अथाप्येतन्निश्चति। किमत्रोज्जयिन्यां चौरो ऽपि नास्ति य एतं दास्याः पुत्रो निद्राचौरं नाप हरति। भो वयस्य अभ्यन्तरं चतुःशालकं प्रवेक्ष्याम्येनम् ।

॥ पत्रं ४६ ॥

।१। अपि निद्राति भवान् ।

।२। तत्स्वपिति ।

॥ पत्रं ४७ ॥

।१। भो वयस्य सन्धिरिव दृश्यते चौरमिव पश्यामि तद्गृह्णातु भवानिदं सुवर्णभाण्डम् ।

।२। भो वयस्य शापितो ऽसि गोब्राह्मणाकाम्यया यदि एतत्सुवर्णभाण्डं न गृह्णासि ।

।३। भो वयस्य शीतलस्ते अग्रहस्तः ।

॥ पत्रं ५० ॥

।१। गृहीतम् ।

।२। इदानीं विक्रीतपण्य इव वणिक् सुखं स्वप्स्यामि ।

।३। हा धिक् हा धिक् बाह्यद्वारशालायां प्रसुप्तो वर्धमानकः सो ऽप्यत्र न दृश्यते। भवतु आर्यमैत्रेयमाह्वयामि ।

॥ पत्रं ५१ ॥

।१। हा धिक् हा धिक् अस्माकं गृहे सन्धिं कल्पयित्वा चौरो निष्क्रामति। भवतु मैत्रेयं गत्वा प्रबोधयामि । आर्य मैत्रेय उत्तिष्ठ उत्तिष्ठ अस्माकं गृहे सन्धिं कल्पयित्वा चौरो निष्क्रान्तः ।

।२। आः दास्याः पुत्रिके किं भणसि चौरः कल्पितः सन्धिर्निष्क्रान्त इति ।

।३। हताश अलं परिहासेन किं न प्रेक्षसे एतत् ।

।४। आः दास्याः पुत्रिके किं भणसि द्वितीयमपि द्वारमुद्घाटितमिति । भो वयस्य चाहृदय उत्तिष्ठ उत्तिष्ठ अस्माकं गृहे सन्धिं दत्वा चौरो निष्क्रान्तः ।

।५। भो न परिहासः प्रेक्षतां भवान् ।

।६। भो एषः ।

।७। भो वयस्य एष सन्धिर्द्वाभ्यामेव दत्तो भवेत्। अथवागन्तुकेन प्रिक्षितुकामेन वा। अन्यथेहोज्जयिन्यां को ऽस्माकं गृहविभवं न जानाति ।

॥ पत्रं ५२ ॥

।१। भो कथं तमेव चौरहतकमनुशोचसि। तेन चिन्तितं महदेतदहं इतो रत्नभाण्डं सुवर्णभाण्डं वा निष्क्रामयिष्यामि । कुत्र तत्सुवर्णभाण्डकम् । भो वयस्य त्वं सर्वकालं भणसि मूर्खो मैत्रेयो ऽपण्डितो

मैत्रेय इति। सुष्ठु खलु मया कृतं तत्सुवर्णाभाएडकं भवतो हस्ते समर्पयता अन्यथा दास्याः पुत्रेणा पहृतं भवेत्।

।२। भो यद्यपि नामाहं मूर्खस्तथापि परिहासस्यापि देशकालं न जानामि।

।३। यद्वा त्वं मया भणितो ऽसि प्रीतलस्ते ऽग्रहस्तः।

।४। किं नापहृतम्।

।५। तथापि किं प्रियम्।

।६। न्यासः खलु सः।

॥ पत्रं ५३ ॥

।१। समाश्वसितु भवान्। यदि न्यासश्चौरेणापहृतस्त्वं किं मोहमुपगतः।

।२। अहं खलु अपलपिष्यामि। केन दृष्टं केन गृहीतं को वा साक्षीति।

।३। तथावदार्याधूतायै गत्वा निवेदयामि।

।४। अयि सत्यमपरिक्षतशरीरे आर्यपुत्र आर्यमैत्रेयेण सह।

।५। स्वामिनि सत्यं किं तु यः स वेप्रयाज्ञनस्यालङ्कारः सो ऽपहृतः।

।६। समाश्वसितु आर्याधूता।

॥ पत्रं ५४ ॥

।१। चेटि किं भणासि अपरिक्षतशरीरे आर्यपुत्र इति। वरमिदानीं स शरीरेण परिक्षतो न पुनश्चारित्रेण। साम्प्रतमुज्जयिन्यां जन एवं मन्त्रयिष्यति दरिद्रतयार्यपुत्रेणैवंविधमकार्यमनुष्ठितमिति। भगवन्कृतान्त पुष्करपत्रपतिताजलविन्दुचञ्चलैः क्रीडसि दरिद्रपुरुषभागधेयैः। इयं च मे एका मातृगृहलब्धा रत्नावली तिष्ठति। एतामप्यतिशौण्डीरतयैष आर्यपुत्रो न ग्रहीष्यति। चेटि आर्यमैत्रेयं तावदाह्वय।

।२। यदार्याधूताज्ञापयति। आर्य मैत्रेय धूता त्वामाज्ञापयति।

।३। कुत्र सा।

।४। एषा तिष्ठति उपसर्प।

।५। स्वस्ति भवत्याः।

।६। आर्य वन्दे। आर्य पुरस्तान्मुखो भव।

।७। एष भवति पुरस्तान्मुखः संवृत्तो ऽस्मि।

।८। आर्य प्रतीच्छेमाम्।

।९। किं त्विदम्।

।१०। अहं खलु रत्नषष्ठीमुपोषितासं तत्र यथाविभवानुसारेण ब्राह्मणाः प्रतिग्राहितव्यः स च न प्रतिग्राहितस्तत्तस्य कृते प्रतीच्छेमां रत्नावलिकाम्।

।११। स्वस्ति गमिष्यामि प्रियवयस्यस्य निवेदयामि।

।१२। आर्य मैत्रेय मा खलु तं लङ्घितं कुरु।

।१३। अहो अस्या महानुभावता।

॥ पत्रं ५५ ॥

।१। एषो ऽस्मि गृह्णीष्व।

।२। भो वयस्य यत्ते सदृशदारसंग्रहस्य फलम्।

।३। मा तावदस्माद्दित्स्याभुक्तस्याल्पमूल्यस्य चौरैरपहृतस्य कारणाच्चतुःसमुद्रसारभूता रत्नावली दीयते ।

।४। भो दरिद्रः किमकृपणं मन्त्रयति ।

॥ पत्रं ५७ ॥

।१। अज्जुप्पासि मात्राज्जुकायाः सकाशं गन्तुम् । एषाज्जुका चित्रफलनिषण्णदृष्टिर्मदनिकया सह किमपि मन्त्रयन्ती तिष्ठति । तथावदुपसर्पामि ।

।२। चेटि मदनिके अपि सुसदृशीयं चित्राकृतिरार्यचारुदत्तस्य ।

।३। सुसदृशी ।

।४। कथं त्वं जानासि ।

।५। येनाज्जुकायाः सुस्निग्धा दृष्टिरनुलग्ना ।

।६। चेटि किं वेश्यावसदात्तिएयेण मदनिके एवं भणासि ।

।७। अज्जुके किं य एव ज्ञनो वेश्ये प्रतिवसति स एव अलीकदात्तिएयो भवति ।

।८। चेटि नानापुरुषसङ्गेन वेश्याजनो ऽलीकदात्तिएयो भवति ।

।९। यतस्तावदज्जुकाया दृष्टिर्हाभिरमते हृदयं च। तस्य कारणं किं पृच्छ्यते ।

।१०। चेटि सलीजनादुपहसनीयतां रक्षामि ।

।११। अज्जुके एवं नेदं सलीजनचित्तानुवर्ती अबलाजनो भवति ।

॥ पत्रं ५८ ॥

।१। अज्जुके माताज्ञापयति गृहीतावगुण्ठनं पत्तद्वारे सज्जं प्रवहणं तदारुह्येति ।

।२। चेटि किमार्यचारुदत्तो मां नेष्यति ।

।३। अज्जुके येन प्रवहणेन सह सुवर्णशतसाहस्रिको ऽलङ्कारो ऽनुप्रेषितः ।

।४। कः पुनः सः ।

।५। एष एव राजश्यालः संस्थानकः ।

।६। अपेहि मा पुनरेवं भणिष्यसि ।

।७। प्रसीदतु प्रसीदतु अज्जुका सन्देशेनास्मि प्रेषिता ।

।८। अहं सन्देशस्यैव कुप्यामि ।

।९। तत्किं मातरं विज्ञापयिष्यामि ।

।१०। एवं विज्ञापयितव्या यदि मां जीवन्तीमिच्छसि तदैवं पुनर्मात्रा नाज्ञापयितव्यम् ।

।११। यथा ते रोचते ।

॥ पत्रं ५९ ॥

।१। चेटि इमं चित्रफलकं मम शयनीये स्थापयित्वा तालवृन्तं गृहीत्वा लघु आगच्छ ।

।२। यदज्जुकाज्ञापयति ।

।३। कथं शर्विलकः । शर्विलक स्वागतं ते कुत्र त्वम् ।

॥ पत्रं ६० ॥

।१। चिरयति मदनिका तत्कुत्र नु खलु सा । कथमेषा केनापि पुरुषकेण सह मन्त्रयन्ती तिष्ठति । यथा चातिस्निग्धया निश्चलदृष्ट्यापिबन्तीवैतन्निर्ध्यायति । तथा तर्कयामि एष स ज्ञन एनामिच्छत्यभुक्तिष्यां कर्तुम् । तद्रमतां रमतां मा कस्यापि प्रीतिच्छेदो भवतु न खलु आकारयिष्यामि ।

।२। प्रार्विलक कथय ।

।३। प्रार्विलक किं त्विदं सप्राङ्क इव लक्ष्यसे ।

।४। अथ किम् ।

।५। कथं परमरहस्यं तन्न श्रोष्यामि ।

।६। कथं मत्सम्बन्धिनी कथा तच्छ्रोष्यामि ।

।७। प्रार्विलक भणिता मयाऽऽर्यका ततो भणति यदि मम स्वच्छन्दस्तदा विनार्थं सर्वं परिजनम भुञ्जिष्यं करिष्यामि । अथ प्रार्विलक कुतस्ते एतावान्विभवो येन मामऽऽर्यकासकाशान्मोचयिष्यसि ।

।८। प्रसन्नास्याकृतिः साहसकर्मतया पुनरुद्वेजनीया ।

।९। प्रार्विलक स्त्रीकल्यवर्तस्य कारणोनोभयमपि संप्रावे विनिक्षिप्तम् ।

।१०। शरीरं चारित्रं च ।

।११। प्रार्विलक अस्पण्डितचारित्रो ऽसि तन्न खलु त्वया मम कारणात्साहसं कुर्वतात्यन्तविरुद्ध माचरितम् ।

॥ पत्रं ६१ ॥

।१। प्रार्विलक अप्रकाशो ऽलङ्कारो ऽयं च ज्ञन इति द्वयमपि न युज्यते तदुपनय तावत्पश्या म्येतमलङ्कारम् ।

।२। प्रार्विलक दृष्टपूर्व इवायमलङ्कारस्तद्रूपा कुत एषः ।

।३। यदि मे प्रत्ययं न गच्छसि तत्किन्निमित्तं मां निष्क्रीणासि ।

।४। साहसिक न खलु त्वया मम कारणादिदमकार्यं कुर्वता तस्मिन्गृहे को ऽपि व्यापादितः परिक्षतो वा ।

॥ पत्रं ६२ ॥

।१। सत्यम् ।

।२। आश्चर्यं प्रत्युपक्षीवितास्मि ।

।३। प्रियम् ।

।४। अहो अस्यास्थाने आवेगः ।

॥ पत्रं ६३ ॥

।१। अयि असम्बद्धभाषक असम्भावनीये कुप्यसि ।

।२। एष खलु अलङ्कारो ऽऽर्यकासम्बन्धी ।

।३। स च तस्यार्यस्य हस्ते विनिक्षिप्तः ।

।४। एवमिव ।

।५। कथमेषो ऽपि सन्तप्यते एव । तदज्ञानतैतेनैवमनुष्ठितम् ।

॥ पत्रं ६४ ॥

।१। अत्र त्वमेव पण्डितः ।

।२। प्रार्विलक यदि मम वचनं श्रूयते तत्तस्यैव महानुभावस्य प्रतिनिर्यातय ।

।३। न चन्द्रादातपो भवति ।

।४। साधु मदनिके साधु ।

।५। एषो ऽवसरः उपायः ।

।६। कः खलु अपरः उपायो भविष्यति ।

।७। तस्यैवार्यस्य सम्बन्धी भूत्वा इममलङ्कारमज्जुकाया उपनय ।

।८। त्वं तावच्चौरः सो ऽप्यार्यो ऽनृणो ऽज्जुकया स्वको ऽलङ्कार उपगतो भवति ।

।९। अयि उपनय अन्यथातिसाहसम् ।

॥ पत्रं ६५ ॥

।१। साधु मदनिके साधु अभुतिष्यैव मन्त्रितम् ।

।२। तेन हि त्वमस्मिन्कामदेवगृहे मुहूर्तं तिष्ठ यावदज्जुकायै त्वागमनं निवेदयामि ।

।३। अज्जुके एष खलु चारुदत्तस्य सकाशादुब्राह्मण आगतः ।

।४। हे चेटि तस्य सम्बन्धीति कथं त्वं जानासि ।

।५। अज्जुके. आत्मसम्बन्धिनमपि न जानामि ।

।६। युज्यते । प्रविशतु ।

।७। यदज्जुकाज्ञापयति । प्रविशतु प्रविलकः ।

।८। आर्य वन्दे समाविशतु आर्यः ।

।९। आर्य ममापि तावत्प्रतिसन्देशं तत्र नयत्वार्यः ।

।१०। प्रतीच्छत्वार्यो मदनिकाम् ।

॥ पत्रं ६६ ॥

।१। अहमार्यचारुदत्तेन भणिता य इममलङ्कारं समर्पयिष्यति तस्य त्वया मदनिका दातव्या । तस्य एवतां ददातीति एवमार्येणावगन्तव्यम् ।

।२। को ऽत्र प्रवहणिकः ।

।३। अज्जुके सज्जं प्रवहणम् ।

।४। चेटि मदनिके सुदृष्टां कुरु मां दत्तासि आरोह प्रवहणं स्मरसि माम् ।

।५। परित्यक्तास्मि अज्जुकया ।

।६। साम्प्रतं त्वमेव वन्दनीया संवृत्ता तदच्छ आरोह प्रवहणं स्मरसि माम् ।

॥ पत्रं ६७ ॥

।१। एवमेतत् तत्परं नयतु मामार्यपुत्रः समीपं गुरुजनानाम् ।

।२। अथ किम् ।

।३। यदार्य आज्ञापयति ।

।४। यथार्यपुत्रो भणति अप्रमत्तेन तावदार्यपुत्रेण भवितव्यम् ।

॥ पत्रं ६८ ॥

।१। आर्ये दिष्ट्या वर्धसे आर्यचारुदत्तस्य सकाशादुब्राह्मण आगतः ।

।२। अहो रमणीयता अस्य दिवसस्य । तच्चेटि सादरं बन्धुलेन समं प्रवेशयैनम् ।

।३। यदज्जुकाज्ञापयति ।

।४। ही ही भोः तपश्चरणक्लेशविनिर्जितेन रात्तसराजो रावणः पुष्पकेण विमानेन गच्छति अहं पुनर्ब्राह्मणो ऽकृततपश्चरणक्लेशो ऽपि नगरनारीजनेन गच्छामि ।

।५। प्रेक्षतामार्यो ऽस्मदीयं गृहद्वारम् ।

। ६। अहो सलिलसिक्तमार्जितकृतहरितोपलेपनस्य विविधकुसुमचित्रितभूमिकाभागस्य गगणातलालोकनकौतूहलटूरोन्नमितग्रीवस्य दोलायमानावलम्बितैरावणाहस्तश्रमितमल्लिकादामगुणालङ्कृतस्य समुच्छ्रितदन्तिदन्ततोरणावभासितस्य महाराजनोपरागोपशोभिना पवनबलान्दोलनाललसच्चलाग्रहस्तेन इत एहीति व्याहरतेव मां सौभाग्यपताकानिवहेनोपशोभितस्य तोरणधरणास्तम्भवेदिकानिक्षिप्तसमुल्लसद्धरितचूतपल्लव ललामस्फटिकमङ्गलकलशाभिरामोभयपार्श्वस्य महासुरवक्त्रःस्थलदुर्भेद्यवज्रनिरन्तरप्रतिबद्धकनककवाटस्य दुर्गत ज्ञनमनोरथायासकारस्य वसन्तसेनाभवनद्वारस्य राश्रीकता। यत्सत्यं मध्यस्थस्यापि ज्ञनस्य बलाद् दृष्टिमाकारयति।

। ७। इमं प्रथमं प्रकोष्ठं प्रविशातु आर्यः ।

॥ पत्रं ६९ ॥

। १। ही ही भोः प्रोन्निश्राङ्गमेणालस्वच्छाभ्र विनिहितचूर्णमुष्टिपाण्डुरा विविधरत्नप्रतिबद्धकाञ्चन सोपानशोभिताः प्रासादपङ्क्तयो ऽवलम्बितमुक्तादामभिः स्फाटिकवातायनमुखचन्द्रैर्निध्यायन्तीवोज्ज्ञयिनीम्। श्रोत्रिय इव सुखोपविष्टो निद्राति दौवारिकः। सद्धा कलमौदनेन प्रलोभिता न भक्षयन्ति वायसा बलिं सुधासवर्णतया। आदिशातु भवती।

। २। एतु एतु आर्य इमं द्वितीयं प्रकोष्ठं प्रविशात्वार्यः ।

। ३। ही ही भो इहापि द्वितीये प्रकोष्ठे पर्यन्तोपनीतयवसतृणकवलसमुपुष्टा तैलाभ्यक्तविषाणा बद्धाः प्रवहणाबलीवर्दाः। अयमन्यतरो ऽवमानित इव कुलीनो दीर्घं निःश्वसिति सैरिभः। इतश्चाप नीतयुद्धस्य मल्लस्येव मर्यते ग्रीवा मेषस्य। इत इतो ऽपरेषामश्वानां केशकल्पना क्रियते। अयमपरः पाटच्चर इव दृढबद्धो मन्दुरायां शाखामृगः। इतश्च कूरास्थितैलमिश्रं पिण्डं हस्ती प्रतिग्राह्यते हस्तिपकैः। आदिशातु भवती।

। ४। एतु एतु आर्य इमं तृतीयं प्रकोष्ठं प्रविशात्वार्यः।

। ५। ही ही भो इहापि तृतीये प्रकोष्ठे इमानि तावत्कुलपुत्रज्ञानोपदेशनानिमित्तं विरचितान्यासनानि। अर्धवाचितं पाशकपीठे तिष्ठति पुस्तकम्। स्वाधीनमणिमयसारिकासहितः पाशकपीठः। इमे चापरे मदनसन्धिविग्रहचतुरा विविधवर्णिकाविलिप्तचित्रफलाग्रहस्ता इतस्ततः परिभ्रमन्ति गणिका वृद्धविटाश्च। आदिशातु भवती।

। ६। एतु एतु आर्य इमं चतुर्थं प्रकोष्ठं प्रविशात्वार्यः ।

॥ पत्रं ७० ॥

। १। ही ही भो इहापि चतुर्थे प्रकोष्ठे युवतिकरताडिता ज्ञलधरा इव गम्भीरं नदन्ति मुरजाः क्षीणपुण्या इव गगणान्तारका निपतन्ति कांस्यताला मधुकरविरुतमधुरं वायते वंशः। इयमपरा ईर्षाप्रणयकुपितकामिनीवाङ्कारोपिता करुहपरामर्शेन सार्यते वीणा। इमा अपराः कुसुमरसमत्ता इव मधुकर्यो ऽतिमधुरं प्रगीता गणिकादारिका नृत्यते नाट्यं पठ्यते सशृङ्गारम्। अवलम्बिता गवाक्षेषु वातं गृह्णन्ति सलिलगर्गर्यः। आदिशातु भवती।

। २। एतु एतु आर्य इमं पञ्चमं प्रकोष्ठं प्रविशात्वार्यः ।

। ३। ही ही भो इहापि पञ्चमे प्रकोष्ठे अयं दरिद्रज्ञनलोभोत्पादनकर आहरत्युपचितो हिङ्गुतैल गन्धः। विविधसुरभिधूमोद्गारैर्नित्यसन्तप्यमानं निःश्वसितीव महानसं द्वारमुखैः। अधिकमुपासयति मां साध्यमानबहुविधभक्ष्यभोज्ञनगन्धः। अयमपरो क्षीणवस्त्रमिव हतपशूदरपेशिं धावति क्षुपिदारकः। बहुविधाहारविकारमुपसाधयति सूपकारः। वध्यन्ते मोदकाः पच्यन्ते पूपकाः। अपीदानीमिह वर्धितं भुंक्ष्व इति पाठोदकं लप्स्ये। इह गन्धर्वगुरुगणैरिव विविधालङ्कारशोभितैर्गणिकाज्ञनैर्बन्धुलैश्च यत्सत्यं स्वर्गायते इदं गृहं। भोः के यूयं बन्धुला नाम।

।४। आदिशतु भवती ।

।५। एतु एतु आर्य इमं षष्ठं प्रकोष्ठं प्रविशात्वार्यः ।

॥ पत्रं ७१ ॥

।१। ही ही भो इहापि षष्ठे प्रकोष्ठे अहस्तावंसुक[illegible]रत्नानां कर्म तोरणानि नीलरत्नविनिर्मितानि इन्द्रायुधस्थानमिव दर्शयन्ते। वैदूर्यमौक्तिकप्रबालपुष्परागेन्द्रनीलकर्केतरकपद्मरागमरकतप्रभृतीन्रत्नविशेषानन्योन्यं विचारयन्ति शिल्पिनः। ग्रथ्यन्ते ज्ञातङ्पैर्मणिवर्णानि धार्यन्ते सुवर्णालङ्काराः रक्तसूत्रेण ग्रथ्यन्ते मौक्तिकाभरणानि घृष्यन्ते धीरं वैदूर्यशिल्पिभिः प्राङ्गणाः। [illegible]णो घृष्यन्ते प्रबालकाः प्रोष्यन्ते आर्द्रकुंकुमप्रस्तराः सार्यन्ते कस्तूरिका विशेषेण घृष्यते चन्दनरसः संयोज्यन्ते गन्धयुक्तयः। दीयते गणिकाकामुकयोः सकर्पूरं ताम्बूलमवलोक्यते सकटाक्षं प्रवर्तते हासः पीयते चानवरतं [illegible]सीत्कारं मदिरा। इमे चेटा इमाश्चेटिका इमे ऽवधीरितपुत्रदारविन्ना मनुष्या आसवकरकाः पीतमदिरैर्गणिकाजनैर्ये मुक्तास्ते पिबन्ति। आदिशतु भवती।

।२। एतु एतु आर्य इमं सप्तमं प्रकोष्ठं प्रविशात्वार्यः ।

।३। इहापि सप्तमे प्रकोष्ठे सुश्लिष्टविश्लेषवाटीसुखनिषण्णानि अन्योन्यचुम्बनपराणि सुखमनुभवन्ति पारावतमिथुनानि। दधिभक्तपूरितोदरब्राह्मणा इव सूक्तं पठति पञ्जरशुकः। इयमपरा स्वामिसंमाननालब्धप्रसरेव गृहदासी अधिकं कुरुकुरायते महनसारिका। अनेकफलरसास्वादप्रतुष्टकण्ठा कुम्भदासीव कूजन्ति परपुष्टा। आलम्बिता नागदन्तेषु पञ्जरपरम्परा योध्यन्ते लावकाः। आलाप्यन्ते पञ्जरकपिञ्जराः प्रेष्यन्ते पञ्जरकपोताः। इतस्ततो विविधमणिचित्रित इवायं सहर्षं नृत्यन् रविकिरणासन्नपूं पक्षोत्क्षेपैर्विधुवतीव प्रासादं गृहमयूरः। इतः पिण्डीकृता इव चन्द्रपादाः पद्मगतिं शिक्षन्त इव कामिनीनां पश्चात्परिभ्रमन्ति राजहंसमिथुनानि। एते ऽपरे वृद्धमहल्लका इव इतस्ततः संचरन्ति गृहसारसाः। ही ही भोः प्रसारणं कृतं गणिकया नानापक्षिसमूहैः। यत्सत्यं खलु नन्दनवनमिव मे गणिकागृहं प्रतिभाति। आदिशतु भवती।

॥ पत्रं ७२ ॥

।१। एत्वार्य इममष्टमं प्रकोष्ठं प्रविशात्वार्यः ।

।२। भवति क एष पटुपटावारकप्रावृतो ऽधिकतरं अत्यद्भुतपुनरुक्तालङ्कारैरलङ्कृतो ऽङ्गभङ्गैः परिस्खलन्नितस्ततः परिभ्रमति ।

।३। आर्य एषो ऽज्जुकाया भ्राता भवति ।

।४। कियत्पश्यणं कृत्वा वसन्तसेनाया भ्राता भवति। अथवा मा तावत्यपि एष उज्ज्वलः स्निग्धश्च सुगन्धश्च तथापि श्मशानवीथ्यां ज्ञात इव चम्पकवृक्षो ऽनभिगमनीयो लोकस्य। भवति एषा पुनः का फुल्लप्रावारकप्रावृतोपानद्युगलनिक्षिप्तैलचिक्कणैः पादैरुच्चासनोपविष्टा तिष्ठति ।

।५। आर्य एषा खल्वस्माकमज्जुकाया माता ।

।६। अहो अस्या अपविद्धडाकिन्या उदरविस्तारः। तत्किमेतां प्रवेश्य महादेवमिव द्वारप्रोभेह गृहे निर्मिता ।

।७। हताश्च मैवमुपक्षिपास्माकं मातरम्। एषा खलु चातुर्थिकेन पीड्यते ।

।८। भगवन् चातुर्थिक एतेनोपकारेण मामपि ब्राह्मणामालोकय ।

।९। हताश्च मरिष्यसि ।

।१०। आ दास्याः पुत्रि वरमीदृशः शूनपीनजठरो मृत एव ।

सीधुसुरासवमत्ता एतादृशीमवस्थां गतां हि अत्तिका ।
यदि म्रियते अत्र अत्तिका भवति शृगालसहस्रयात्रा ॥

भवति किं युष्माकं यानपात्राणि वहन्ति ।

।११। आर्य नहि नहि ।

॥ पत्रं ७३ ॥

।१। किं वात्र पृच्छ्यते युष्माकं खलु प्रेमजलैर्मदनसमुद्रे स्तननितम्बजघनान्येव यानपात्राणि सत्यादरणानि। एवं वसन्तसेनाया बहुवृत्तान्तमष्टप्रकोष्ठं भवनं प्रेक्ष्य यत्सत्यं ज्ञानमपि एकस्थमिव त्रिपिष्टपं दृष्टं प्रशंसितुं नास्ति मे वाग्विभवः। किं तावद्रूपिकागृहमथवा कुबेरभवनप्रतिच्छन्दं इति। कुत्र युष्माकमङ्गुका ।

।२। आर्य एषा वृक्षवाटिकायां तिष्ठति तस्मात् प्रविशात्वार्यः ।

।३। ही ही भो अहो वृक्षवाटिकायाः सश्रीकता आश्चर्यकुसुमप्रस्तारारोपितानेकपादपा निरन्तर पादपतलनिर्मिता युवतिजनजघनप्रमाणा पटूत्कोला सुवर्णयूथिकाशैफालिकामालतीमल्लिकानवमल्लिकाकुरबकातिमुक्तकप्रभृतिकुसुमैः स्वयं निपतितैर्यत्सत्यं लवूकरोतीव नन्दनवनस्य सश्रीकताम्। इतश्च उदयत्सूर्यस मप्रभैः कमलरक्तोत्पलैः सन्ध्यायते इव दीर्घिका ।

एषो ऽशोकवृक्षो नवनिर्गतकुसुमपल्लवो भाति ।
सुभट इव समरमध्ये घनलोहितपट्टचर्चिकः ॥

भवति तत्कुत्र युष्माकमार्या ।

।४। आर्य अवनमय दृष्टिं पश्यात्मुकाम् ।

।५। स्वस्ति भवत्यै ।

।६। उपविशातु भवती ।

।७। भवति कुशलम् ।

॥ पत्रं ७४ ॥

।१। सुष्ठु उपलक्षितं दुष्टविलासिन्या। अथ किम् ।

।२। शृणोतु भवती। तत्रभवांश्चारुदत्तः शिरसाञ्जलिं कृत्वा भवतीं विज्ञापयति ।

।३। मया तत्सुवर्णभाण्डं विश्रम्भादात्मीयमिति कृत्वा द्यूते हारितं स च सभिको राजापात्रकारी न ज्ञायते कुत्र गत इति ।

।४। अज्जुके दिष्ट्या वर्धसे आर्यो द्यूतकारः संवृत्तः ।

।५। कथं शौण्डीरतया चौरेणापहृतमपि द्यूते हारितमिति भणति। अत एव काम्यते ।

।६। तत्रस्थं कारणाद्गृह्णातु भवतीमां रत्नावलीम् ।

।७। किं दर्शयामि तमलङ्कारम्। अथवा न तावत् ।

।८। किं तावन्न गृह्णाति भवतीमां रत्नावलीम् ।

।९। मैत्रेय कथं न ग्रहीष्यामि रत्नावलीम्। कथं क्षौमाकुसुमादपि सहकारपादपान्मकरन्दविन्दवो निपतन्ति। आर्य विज्ञापय तं द्यूतकरं गम वचनेनार्यचारुदत्तम्। अहमपि प्रदोषे आर्यं प्रेक्षितुं आगच्छामि ।

॥ पत्रं ७५ ॥

।१। किमन्यत्रत्र गत्वा ग्रहीष्यति। भवति भणामि। निवृत्यतामस्माद्रूपिकाप्रसङ्गादिति ।

।२। चेटि गृहाणैतमलङ्कारं चारुदत्तमभिसन्तुं गच्छामः ।

।३। अज्जुके पश्य पश्य उन्मत्यकालदुर्दिनम् ।

।४। चेटि हारं गृहीत्वा लघु लघु आगच्छ ।

॥ पत्रं ७७ ॥

।१। अहो गणिकाया लोभश्च दक्षिणाता च यतो ऽन्या कथापि न कृता अनादरेणैवाभणित्वा किञ्चिदेवमेव गृहीता रत्नावली। एतावत्या ऋद्ध्या तयैवमपि भणितो यदार्य मैत्रेय विश्रम्यतां गल्वर्केण पानीयं पीयतामिति। तन्मा तावदूदास्याः पुत्र्या गणिकाया मुखमपि द्रक्ष्यामि। सुष्ठु खलूच्यते अकन्दं समुत्थिता पद्मिनी अवल्कको वणिक् अचौरः सुवर्णाकारः अकलहो ग्रामसमागमः अलुब्धा गणिकेति दुष्करमेते सम्भाव्यन्ते। तत्प्रियवयस्यं गत्वा अस्माद्गणिकाप्रसङ्गान्निवर्तयामि। कथं प्रियवयस्यो वृक्षवाटिका यामुपविष्टस्तिष्ठति तथावदुपसर्पामि। स्वस्ति भवते वर्धतां भवान् ।

।२। उपविष्टो ऽस्मि ।

।३। तत्खलु कार्यं विनष्टम् ।

।४। कुतो ऽस्माकमेतावद्भागधेयं नवनलिनकोमलं हस्तं मस्तके कृत्वा प्रतीष्टा ।

॥ पत्रं ७८ ॥

।१। भो कथं विनष्टं यद्भुक्तस्यापीतस्य चौरैरपहृतस्य अल्पमूल्यस्य सुवर्णभाण्डस्य कारणाच्चतुःसमुद्रसारभूता रत्नावली हारिता ।

।२। भो वयस्य एतदपि मे द्वितीयं सन्तापकारणं यत्सखीजनदत्तसंज्ञया पदान्तापवाहितं मुखं कृत्वा अहमुपहसितः। तदहं ब्राह्मणो भूत्वा इदानीं भवन्तं श्रीर्षेण पतित्वा विज्ञापयामि। निवर्त्यतामात्मा अस्माद्बहुप्रत्यवायाद्गणिकाप्रसङ्गात्। गणिका नाम पादुकान्तरप्रविष्टा लेष्टुकेव दुःखेन निष्क्रियते। अपिच अहो वयस्य गणिका हस्ती कायस्थो भिक्षुश्चाटो राजभो यत्रैते निवसन्ति तत्र दुष्टा अपि न ज्ञायन्ते ।

॥ पत्रं ७९ ॥

।१। यथैष ऊर्ध्वं प्रेक्ष्य दीर्घं निःश्वसिति तथा तर्कयामि मयापि निवार्यमाणस्याधिकतरं वर्धिता स्योत्कण्ठा तत्सुष्ठु खल्वेवमुच्यते कामो वाम इति। भो वयस्य भणितं च तया भण चारुदत्तं अस्य प्रदोषे मयात्रागन्तव्यमिति। तत्तर्कयामि रत्नावल्यापरितुष्टापरं मार्गितुमागच्छतीति ।

।२। अपेत मानवाः ।

यथा यथा वर्षत्यभ्रखण्डं तथा तथा तिम्यंति पृष्ठचर्म ।
यथा यथा लगति शीतवातस्तथा तथा वेपते मे हृदयम् ॥

।३। वंशं वामि सपृक्षिद्रं सुशब्दं
वीणां वादयामि सपृतन्त्रीं नदन्तीम् ।
गीतं गायामि गर्दभस्यानुरूपं
को मे गाने तुम्बुरुर्नारदो वा ।

आज्ञप्तो ऽस्मि अज्जुकया वसन्तसेनया कुम्भीलक गच्छ त्वं ममागमनमार्यचारुदत्तस्य निवेदयेति। तथावदार्यचारुदत्तस्य गृहं गच्छामि। एष चारुदत्तो वृक्षवाटिकायां तिष्ठति। एषो ऽपि स दुष्टवटुकस्तथावदुपसर्पामि। कथं पिहितं द्वारं वृक्षवाटिकायाः। भवतु एतस्य दुष्टवटुकस्य संज्ञां दद्मि ।

।४। अये क इदानीमेष प्राकारवेष्टितमिव कपित्थं मां लोष्टकैस्ताडयति ।

॥ पत्रं ८० ॥

।१। दास्याः पुत्र दुष्टपारावत तिष्ठ तिष्ठ यावदेतेन दण्डकाष्ठेन सुपक्वमिव चूतफलमस्मात्प्रासादा द्भूमौ पातयिष्यामि ।

।२। कथं पारावतं पश्यति न मां प्रेक्षते। अपरया लोष्टगुटिकया पुनरपि ताडयिष्यामि ।

।३। कथं कुम्भीलकस्तथावदुपसर्पामि। अरे कुम्भीलक प्रविश स्वागतं ते ।

।४। आर्य वन्दे ।

।५। अरे कुत्र त्वमीदृशे दुर्दिने अन्धकारे आगतः ।

।६। अरे एषा सा ।

।७। का एषा का ।

।८। एषा सा ।

।९। किमिदानीं दास्याः पुत्र दुर्भिक्षकाले वृद्धारुङ्क इव ऊर्ध्वकं सासायसे एषा सा रेति ।

।१०। अरे त्वमपीदानीमिन्द्रमखकामुक इव काकायसे का केति ।

।११। तत्कथय ।

।१२। भवतु एवं भणिष्यामि। अरे प्रश्नं ते दास्यामि ।

।१३। अहं ते मुपडे पादं दास्यामि ।

।१४। अरे ज्ञानीहि तावत्तेन हि कस्मिन्काले चूता मुकुलवन्तो भवन्ति ।

।१५। अरे दास्याः पुत्र ग्रीष्मे ।

।१६। अरे नहि नहि ।

॥ पत्रं ८१ ॥

।१। किमिदानीमत्र कथयिष्यामि। भवतु चारुदत्तं गत्वा प्रक्ष्यामि । अरे मुहूर्तकं तिष्ठ । भो वयस्य प्रक्ष्यामि तावत्कस्मिन्काले चूता मुकुलवन्तो भवन्ति ।

।२। मूर्ख वसन्ते ।

।३। द्वितीयं ते प्रश्नं दास्यामि । का सुसमृद्धानां ग्रामाणां रक्षकं करोति ।

।४। अरे रक्षा ।

।५। अरे नहि नहि ।

।६। भवतु संशये पतितो ऽस्मि । भवतु चारुदत्तं पुनरपि प्रक्ष्यामि ।

।७। अरे दासीपुत्र सेना ।

।८। द्वे अपि एकस्मिन्कृत्वा शीघ्रं भण ।

।९। सेनावसन्ते ।

।१०। ननु परिवर्त्य भण ।

।११। अरे मूर्ख वसुक पदे परिवर्तय ।

।१२। अरे मूर्ख अक्षरपदे परिवर्तय ।

।१३। वसन्तसेना ।

।१४। एषा सा आगता ।

।१५। तथावच्चारुदत्तस्य निवेदयामि । भो चारुदत्त धनिकस्ते आगतः ।

॥ पत्रं ८२ ॥

।१। यदि कुले नास्ति तत् द्वारे ऽस्ति। एषा वसन्तसेना आगता ।

।२। यदि मम वचने न प्रत्ययसे तदिमं कुम्भीलकं पृच्छ । अरे दास्याः पुत्र कुम्भीलक उपसर्प ।

।३। आर्य वन्दे ।

।४। एषा सा आगता वसन्तसेना ।

।५। यावदज्जुकाया निवेदयामि ।

।६। भो अपि ज्ञानासि किन्निमित्तमीदृग्रे दुर्दिने आगतेति ।

।७। मया ज्ञातं अल्पमूल्या रत्नावली बहुमूल्यं सुवर्णभाण्डमिति न परितुष्टा अपरं मार्गितुमागता।

॥ पत्रं ८३ ॥

।१। भाव सुष्ठु ते भणितम् ।

।२। एवमेतत्तत्कथमेषो ऽपरः ।

॥ पत्रं ८४ ॥

।१। भाव पश्य पश्य ।

।२। एषो ऽपरः ।

॥ पत्रं ८५ ॥

।१। भाव एवमेतत्तत्पश्य पश्य ।

॥ पत्रं ८६ ॥

।१। भाव तदेवैतत्कृहम् ।

।२। यद्भवानाज्ञापयति। स्वस्ति भवत्यै ।

॥ पत्रं ८७ ॥

।१। आर्य वन्दे स्वागतमार्यस्य। भाव एषा छत्रधारिका भावस्यैव भवतु ।

।२। आर्य मैत्रेय कुत्र युष्माकं यूतकरः ।

।३। ही ही भो यूतकर इति भणन्त्याकुलकृतः प्रियवयस्यः। भवति एष खलु वृत्तवाटिकायाम्।

।४। आर्य का युष्माकं वृत्तवाटिकोच्यते ।

।५। भवति यत्र न खाद्यते न पीयते ।

।६। तत्प्रविशतु भवती ।

।७। अत्र प्रविश्य किं मया भणितव्यम् ।

।८। यूतकर अपि सुखस्ते प्रदोष इति ।

।९। अपि पारयिष्यामि ।

।१०। अवसर एव पारयिष्यति ।

।११। प्रविशतु भवती ।

।१२। अयि यूतकर अपि सुखस्ते प्रदोषः ।

॥ पत्रं ८८ ॥

।१। इदमासनमुपविशतु भवती ।

।२। यद्भवानाज्ञापयति ।

।३। आर्य मैत्रेय तिष्ठ त्वमहमेवाऋजुकां शुश्रूषयिष्यामि ।

।४। भो वयस्य पृच्छामि तावत्तत्रभवतीं किञ्चित् ।

।५। अथ किंनिमित्तं पुनरीदृशे प्रनष्टचन्द्रालोके दुर्दिनान्धकारे आगता भवती ।

।६। अऋजुके ऋजुको ब्राह्मणः ।

।७। ननु निपुण इति भण ।

।८। एषा खल्वऋजुका एवं प्रष्टुमागता कियत्स्या रत्नावल्या मूल्यमिति ।

।९। भो भणितं मयाल्पमूल्या रत्नावली बहुमूल्यं सुवर्णभाण्डं न परितुष्टापरं याचितुमागता ।

।१०। सा खलु अऋजुकाया आत्मीयेति भणित्वा द्यूते हारिता । स च सभिको राज्ञापात्रकारी न ज्ञायते कुत्र गत इति ।

॥ पत्रं ८९ ॥

।१। हे भवति मन्त्रितमेव मन्त्र्यते ।

।२। यावत्सो ऽन्विष्यते तावदेतदेव गृह्यण सुवर्णभाण्डम् ।

।३। अतिमात्रमार्यो निध्यायति तत्किं दृष्टपूर्वस्ते ।

।४। भवति श्लिल्पिकुग्रालतयावब्रध्नाति दृष्टिम् ।

।५। आर्य वञ्चितो ऽसि दृष्ट्या तदेवेदं सुवर्णभाण्डम् ।

।६। भो वयस्य तदेवेदं सुवर्णभाण्डं यदस्माकं गृहे चौरैरपहृतम् ।

।७। भो वयस्य सत्यं श्रापामि ब्राह्मणयेन ।

।८। भो पृच्छामि ननु कुत्र इदं समासादितमिति ।

।९। एवमिव ।

।१०। एवमिव ।

।११। एवमिव ।

।१२। आर्य अथ किम् ।

॥ पत्रं १० ॥

।१। अत एव काम्यसे ।

।२। भो अलमतिमात्रसन्तापितेन । हे भवति समर्प्यतां मम स्नानशाटिका ।

।३। आर्य चारुदत्त युक्तं नेदमनया रत्नावल्येमं ज्ञनं तुलयितुम् ।

।४। चेटि किं भवत्येहैव सुप्तव्यम् ।

।५। आर्य मैत्रेय अतिमात्रमिदानीमृजुकमात्मानं दर्शयसि ।

।६। भो वयस्य एष खल्वपसारयन्निव सुखोपविष्टं ज्ञनं पुनरपि विस्तारिवारिधाराभिः प्रविष्टः पर्जन्यः ।

॥ पत्रं ११ ॥

।१। दास्याः पुत्र दुर्दिन अनार्य इदानीमसि त्वं यदेवं भवतीं विद्युता भीषयसि ।

ROYAL ASIATIC SOCIETY

॥ पत्रं १३ ॥

।१। कथमद्यापज्जुका न विबुध्यते। भवतु प्रविश्य प्रबोधयिष्यामि ।

।२। उत्तिष्ठतु उत्तिष्ठतु अज्जुका प्रभातं संवृत्तम् ।

।३। कथं रात्रिरेव प्रभातं संवृत्तम् ।

।४। अस्माकमेतत्प्रभातमज्जुकायाः पुना रात्रिरेव ।

।५। चेटि क्व युष्माकं धूतकरः ।

।६। अज्जुके वर्धमानकं समादिश्य पुष्पकरण्डकं क्रीर्णोद्यानं गत आर्यचारुदत्तः ।

।७। किं समादिश्य ।

।८। योज्ञय रात्रावेव प्रवहणं वसन्तसेना गच्छत्विति ।

।९। चेटि क्व मया गन्तव्यम् ।

।१०। अज्जुके यत्र चारुदत्तः ।

।११। चेटि सुष्ठु न निध्यातो रात्रौ तद्य प्रत्यक्षं प्रेक्षिष्ये। चेटि किं प्रविष्टाहमभ्यन्तरचतुःशालकम् ।

।१२। न केवलमभ्यन्तरचतुःशालकं सर्वजनस्य हृदयमपि प्रविष्टा ।

।१३। अपि सन्तप्यते चारुदत्तस्य परिजनः ।

।१४। सन्तप्स्यते ।

॥ पत्रं १४ ॥

।१। कदा ।

।२। यदाज्जुका गमिष्यति ।

।३। तदा मया प्रथमं सन्तप्तव्यम्। चेटि गृहाणेमां रत्नावलीं मम भगिन्यै आर्याधूतायै गत्वा समर्पय वक्तव्यं च अहं श्रीचारुदत्तस्य गुणनिर्जिता दासी तदा युष्माकमपि। तदेषा तवैव कण्ठाभरणं भवतु रत्नावली ।

।४। कोपिष्यति चारुदत्त आर्यायै तावत् ।

।५। गच्छ न कोपिष्यति ।

।६। यद्याज्ञापयसि ।

।७। अज्जुके भणति आर्याधूता आर्यपुत्रेण युष्माकं प्रसादीकृता न युक्तं ममैतां ग्रहीतुम्। आर्यपुत्र एव ममाभरणविशेष इति जानातु भवती ।

।८। एहि वत्स शकटिकया क्रीडावः ।

।९। रदनिके किं ममैतया मृत्तिकाशकटिकया। तामेव सुवर्णशकटिकां देहि ।

।१०। तात कुतो ऽस्माकं सुवर्णव्यवहारः। तातस्य पुनरपि ऋद्ध्या सुवर्णशकटिकया क्रीडिष्यसि। तथावद्विनोदयाम्येनं अज्जुकावसन्तसेनायाः समीपमुपसर्पिष्यामि। अज्जुके प्रणमामि ।

।११। रदनिके स्वागतं ते। कस्य पुनरयं दारको ऽनलङ्कृतशरीरो ऽपि चन्द्रमुख आनन्दयति मम हृदयम् ।

।१२। एष खलु आर्यचारुदत्तस्य पुत्रो रोहसेनो नाम ।

॥ पत्रं १५ ॥

।१। एहि मे पुत्रक आलिङ्ग। अनुकृतमनेन पितृरूपम् ।

।२। न केवलं रूपं शीलमपि तर्कयामि। एतेनार्यचारुदत्त आत्मानं विनोदयति ।

।३। अथ किन्निमित्तमेष रोदिति ।

।४। एतेन प्रतिवेशिगृहपतिदारकस्य सुवर्णशकटिकया क्रीडितं तेन च सा नीता। ततः पुनस्तां याचतो मयेयं मृत्तिकाशकटिका कृत्वा दत्ता। तदा भणति रदनिके किं ममैतया मृत्तिकाशकटिकया तामेव सुवर्णशकटिकां देहीति ।

।५। हा धिक् हा धिक् अयमपि नाम परसम्पत्त्या सन्तप्यते। भगवन्कृतान्त पुष्करपत्रपतिततल विन्दुसदृशैः क्रीडसि त्वं पुरुषभागधेयैः। तात मा रोदिहि सुवर्णशकटिकया क्रीडिष्यसि ।

।६। रदनिके का एषा ।

।७। ते पितुर्गुणानिर्जिता दासी ।

।८। तात अज्जुका ते जननी भवति ।

।९। रदनिके अलीकं त्वं भणसि यद्यस्माकमज्जुका जननी तत्किमर्थमलङ्कृता ।

।१०। तात मुग्धेन मुखेनातिकरुणं मन्त्रयसि। एषेदानीं ते जननी संवृत्ता। तदुह्यतामेतमलङ्कारं सुवर्णशकटिकां कार्य ।

।११। अपेहि न ग्रहीष्यामि रोदिषि त्वम् ।

।१२। तात न रोदिष्यामि गच्छ क्रीड। तात कार्य सुवर्णशकटिकाम् ।

॥ पत्रं १६ ॥

।१। रदनिके रदनिके निवेदय अज्जुकायै वसन्तसेनायै अपवारितं पत्तद्वारके सज्जं प्रवहणं तिष्ठति ।

।२। अज्जुके एष वर्धमानको विज्ञापयति पत्तद्वारे सज्जं प्रवहणमिति ।

।३। चेटि तिष्ठतु मुहूर्तं यावदहमात्मानं प्रसाधयामि ।

।४। वर्धमानक तिष्ठ मुहूर्तं यावदज्जुकात्मानं प्रसाधयति ।

।५। ही ही भो मयापि यानास्तरणं विस्मृतं तथावत् गृहीत्वागच्छामि। एते नासिकारज्जुकटु का बलीवर्दाः। भवतु प्रवहणेनैव गतागतिं करिष्यामि ।

।६। चेटि उपनय मे प्रसाधनमात्मानं प्रसाधयिष्यामि ।

॥ पत्रं १७ ॥

।१। आज्ञप्तोऽस्मि राजश्यालकसंस्थानेन यत्स्थावरक प्रवहणं गृहीत्वा पुष्पकरण्डकं शीर्णोद्यानं त्वरितमागच्छेति। भवतु तत्रैव गच्छामि। वहत बलीवर्दा वहत। कथं ग्रामशकटै रुद्धो मार्गः किमिदानीमत्र करिष्यामि। अरे रे अपसरत। किं भणात एतत्कस्य प्रवहणमिति एष राजश्यालकसंस्थानस्य प्रवहणमिति तच्छीघ्रमपसरत। कथमेषोऽपरः सभिकमिव मां प्रेक्ष्य सहसैव द्यूतपलायित इव द्यूतकरोऽपवार्यात्मानमन्यतोऽपक्रान्तः। तत्कः पुनरेष अथवा किं ममैतेन त्वरितं गमिष्यामि। अरे रे ग्राम्या अपसरत अपसरत। किं भणात मुहूर्तं तिष्ठ चक्रपरिवृत्तिं देहीति। अरे रे राजश्यालसंस्थानस्याहं सूतश्च क्रपरिवृत्तिं दास्यामि। अथवा एष एकाकी तपस्वी तदेवं करोमि। एतत्प्रवहणमार्यचारुदत्तस्य वृक्षवाटिकायाः पत्तद्वारके स्थापयामि। एषोऽस्मि आगतः ।

।२। अज्जुके नेमिशब्द इव श्रूयते तदागतं प्रवहणम् ।

।३। चेटि गच्छ त्वरयति मे हृदयं तदादिश पत्तद्वारम् ।

।४। एतु एतु अज्जुका ।

।५। चेटि विश्रम त्वम् ।

।६। यदज्ञुकाज्ञापयति ।

।७। किं त्विदं स्फुरति दक्षिणं नयनम्। अथवा चारुदत्तस्यैव दर्शनमनिमित्तं प्रमार्ष्टिष्यति ।

।८। अपसारिता मया शकटास्तत्यावद्गच्छामि। भारवत्प्रवहणम्। अथवा चक्रपरिवृत्त्या परिश्रान्तस्य भारवत्प्रवहणं प्रतिभासते। भवतु गमिष्यामि। यात वृषभा यात ।

।९। अरे रे दौवारिका अप्रमत्ताः स्वेषु स्वेषु गुल्मस्थानेषु भवत। एषोऽयं गोपालदारको गुप्तिं भंक्त्वा गुप्तिपालकं व्यापाद्य बन्धनं भित्त्वा परिभ्रष्टोऽपक्रामति। तद्गृह्यतां तद्गृह्यताम् ।

॥ पत्रं १८ ॥

।१। महानगर्यां संभ्रम उत्पन्नस्तत्त्वरितं त्वरितं गमिष्यामि ।

।२। यात वृषभा यात ।

॥ पत्रं १९ ॥

।१। आश्चर्यमानीतं मया यानास्तरणम्। रदनिके रदनिके निवेदयाज्ञुकायै वसन्तसेनायै अवस्थितं सज्जं प्रवहणमधिरुह्य पुष्पकरण्डकं शीर्णोद्यानं गच्छत्वज्ञुका ।

।२। कथं नूपुरशब्दस्तद्गता खल्वज्ञुका। अज्ञुके इमौ नासिकारज्ञुकरुकौ बलीवर्दौ तत्पृष्ठत एवारोहत्वज्ञुका ।

।३। यथा पादोत्कालचालितानां नूपुराणां विश्रान्तः शब्दो भाराक्रान्तं च प्रवहणं तथा तर्कयामि सम्प्रतमज्ञुकयाऽधिष्ठितं भवितव्यं तद्गच्छामि। यात गोपाल यात ।

।४। अरे रे अरे ज्ञायज्ञायमानकचन्दनकमङ्गुलपुष्पभद्रप्रमुखाः ।

किं स्थ विश्रब्धा यो ऽसौ गोपालदारको रुद्धः ।
भित्त्वा समं व्रजति नरपतिहृदयं च बन्धनं च ॥

अरे रे पूर्वस्मिन्प्रतोलीद्वारे तिष्ठ त्वं त्वमपि पश्चिमे त्वमपि दक्षिणे त्वमपि उत्तरे। योऽपि एष प्राकारखण्ड एतमभिरुह्य चन्दनेन सममवलोकयामि। एहि चन्दनक एहि इतस्तावत् ।

।५। अरे रे वीरकविप्रलम्भीमाङ्गुदण्डकालदण्डशूरप्रमुखाः ।

आगच्छत विप्रस्तास्त्वरितं यतध्वं लघु कुरुत ।
लक्ष्मीर्येन न रात्रौ प्रभवति गोत्रान्तरं गन्तुम् ॥

॥ पत्रं १०० ॥

।१। अपि च। उद्यानेषु सभासु च मार्गे नगर्यामापणे क्षोभे ।

तं तं रक्षत त्वरिताः शङ्का वा ज्ञायते यत्र ॥
रे रे वीरक किं किं दर्शयसि भण तावद्विप्रस्तम् ।
भित्त्वा च बन्धनकं कः स गोपालदारकं हरति ॥
कस्याष्टमो दिनकरः कस्य चतुर्थश्च वर्तते चन्द्रः ।
षष्ठश्च भार्गवग्रहो भूमिसुतः पञ्चमः कस्य ॥
भण कस्य जन्मभेदो जीवो नवमस्तथैव सूरसुतः ।
जीवति चन्दनके कः स गोपालदारकं हरति ॥

।२। भट चन्दनक ।

अपहरति को ऽपि त्वरितं चन्दनक शापामि तव हृदयेन ।
यथार्धोदितदिनकरे गोपालकदारकः पलायितः ॥

।३। यात गोणा यात ।

।४। अरे रे पश्य पश्य ।

अपवारितं प्रवहणं व्रजति मध्येन राजमार्गस्य ।
एतन्नावद्विचारय कस्य कुत्र प्रवसितं प्रवहणम् ॥

।५। अरे प्रवहणवाहक मा तावत्प्रवहणं वाहय। कस्यैतत्प्रवहणं को वा इहारूढः कुत्र वा व्रजति ।

।६। एतत्खलु प्रवहणमार्यचारुदत्तस्य सम्बन्धि इहाऽन्तुका वसन्तसेनारूढा पुष्पकरण्डकं क्रीडितुं चारुदत्तस्य नीयते ।

।७। एष प्रवहणवाहको भणति आर्यचारुदत्तस्य प्रवहणं वसन्तसेनारूढा पुष्पकरण्डकक्रीडोद्यानं नीयते इति ।

॥ पत्रं १०१ ॥

।१। तदुच्छ्रतु ।

।२। अनवलोकित एव ।

।३। अथ किम् ।

।४। कस्य प्रत्ययेन ।

।५। आर्यचारुदत्तस्य ।

।६। कः स आर्यचारुदत्तः का वा वसन्तसेना येनानवलोकितं व्रजति ।

।७। अरे आर्यचारुदत्तं न जानासि न वा वसन्तसेनिकाम्। यद्यार्यचारुदत्तं वसन्तसेनिकां वा न जानासि तदा गगने ज्योत्स्नासहितं चन्द्रं त्वं न जानासि ।

कस्तं गुणारविन्दं शीलमृगाङ्कं जनो न जानाति ।
आपन्नदुःखमोक्षं चतुःसागरसारकं रत्नम् ॥
द्वावेव पूजनीयाविह नार्यौ तिलकभूतौ च ।
आर्या वसन्तसेना धर्मनिधिश्चारुदत्तश्च ॥

।८। अरे चन्दनक ।

जानामि चारुदत्तं वसन्तसेनां च सुष्ठु जानामि ।
प्राप्ते च राजकार्ये पितरमप्यहं न जानामि ॥

।९। त्वमपि चिन्तापरः सेनापतौ राज्ञः प्रत्ययितः। एतौ धारितौ मया वलीवर्दौ अवलोकय।

।१०। त्वमपि राज्ञः प्रत्ययितो बलपतिः तत्त्वमेवावलोकय ।

।११। मयावलोकितं त्वयावलोकितं भवति ।

॥ पत्रं १०२ ॥

।१। यत्त्वयावलोकितं तदाज्ञा पालकेनावलोकितम् ।

।२। अरे प्रवहणवाहक अवनामय धुरम् ।

।३। कथमार्यको गोपालदारकः श्येनत्रित्रासितः पत्ररथ इव शाकुनिकस्य हस्ते निपतितः। एषो ऽनपराधः शरणागत आर्यचारुदत्तस्य प्रवहणमारूढः प्राणप्रदस्य मे आर्यशर्विलकस्य मित्रं अन्यतो राजनि योगः। तत्किमिदानीमत्र युक्तमनुष्ठातुम्। अथवा यद्भवति तद्भवति। प्रथममेवाभयं दत्तम्।

भीताभयप्रदानं ददतः परोपकाररसिकस्य।
यदि भवति भवतु नाशस्तथापि च लोके गुण एव ॥

दृष्ट आर्यः। न अज्जुका वसन्तसेना। तत एषा भणति युक्तं नेदं सदृशं नेदं यद्ह्मार्यचारुदत्तमभिसर्तुं गच्छन्ती राजमार्गे परिभूता।

।४। चन्दनक अत्र मे संशयः समुत्पन्नः।

॥ पत्रं १०३ ॥

।१। कथं ते संशयः।

।२। संभ्रमघर्घरकण्ठस्त्वं ज्ञातो ऽसि यत्त्वया भणितम्।
दृष्टो मया आर्यः पुनरज्जुका वसन्तसेनेति।

अत्र मे अप्रत्ययः।

।३। अरे को ऽप्रत्ययस्तव। वयं दाक्षिणात्या अव्यक्तभाषिणः खशेत्यादीनां दृष्टो दृष्टा वा आर्यो अज्जुका वा।

।४। ननु अहमपि प्रलोकयामि राजाज्ञा एषा अहं राज्ञः प्रत्ययितः।

।५। ननु स्वामिनियोगः।

।६। आर्यगोपालदारक आर्यचारुदत्तस्य प्रवहणमधिरूढापक्रामतीति यदि कथ्यते तदार्यचारुदत्तो राज्ञा शास्यते। तत्को ऽत्रोपायः। कर्णाटकलह्प्रयोगं करोमि। अरे वीरक मया चन्दनकेन प्रलोकितं पुनरपि त्व प्रलोकयसि कस्त्वं।

।७। अरे त्वमपि कः।

।८। पूज्यमानो मान्यमानस्त्वमात्मनो ज्ञातिं न स्मरसि।

।९। अरे का मम ज्ञातिः।

।१०। को भणतु।

।११। भणतु।

।१२। अथवा न भणतु।

॥ पत्रं १०४ ॥

।१। जानन्नपि हि ज्ञातिं तव न भणामि श्रीलविभवेन।
तिष्ठतु ममैव मनसि किं च कपित्थेन भग्नेन ॥

।२। ननु भणातु भणातु।

।३। किं ब्रूविदम्।

।४। श्रीर्णाग्निलातलहस्तः पुरुषाणां कुञ्चितग्रन्थिसंस्थापकः।
कर्तरीव्यापृतहस्तस्त्वमपि सेनापतिर्ज्ञातः ॥

।५। अरे चन्दनक त्वमपि मान्यमान आत्मनो ज्ञातिं न स्मरसि।

।६। अरे का मम चन्दनकस्य चन्द्रविष्णुकस्य ज्ञातिः।

।७। भणतु।

।८। भणातु भणातु ।

।९। अरे किं ब्रिवदम् ।

।१०। अरे शृणु शृणु ।

तवापि ज्ञातिः शुद्धा माता भेरी पितापि ते पटहः ।
दुर्मुखकारटकभ्राता त्वमपि सेनापतिर्ज्ञातः ॥

।११। अहं चन्दनकश्चर्मकारः । तदा प्रलोकय प्रवहणम् ।

।१२। अरे प्रवहणवाहक परिवर्तय प्रवहणं प्रलोकयिष्यामि ।

॥ पत्रं १०५ ॥

।१। अरे अहं त्वया विश्रब्धो राजान्तर्पिं कुर्वन्सहसा केशेषु गृहीत्वा पादेन ताडितः । तच्छृणु रे अधिकरणमध्ये यदि ते चतुरङ्गं न कल्पयामि तदा न भवामि वीरकः ।

।२। अरे राजकुलमधिकरणं वा व्रज किं त्वया शुनकसदृशेन ।

।३। गच्छ रे प्रवहणवाहक गच्छ । यदि को ऽपि पृच्छति तदा भण चन्दनकवीरकाभ्यामव लोकितं प्रवहणं व्रजति । आर्ये वसन्तसेने इदं चाभिज्ञानं ते ददामि ।

।४। अज्जुके ।

अत्र मया विज्ञप्ता प्रत्ययिता चन्दनकमपि स्मरसि ।
न भणामि एष लुब्धः स्नेहस्य रसेन ब्रूमः ॥

।५। अभयं तव ददातु हरो विष्णुर्ब्रह्मा रविश्च चन्द्रश्च ।
हत्वा शत्रुपक्षं शुम्भनिशुम्भौ यथा देवी ॥

॥ पत्रं १०६ ॥

।१। निष्क्रामतो मम प्रियवयस्यः शर्विलकः पृष्ठत एवानुलग्नो गतः । भवतु प्रधानदण्डधारको वीरको राजप्रत्ययकारको विरोधितः । तथावदहमपि पुत्रभ्रातृभिः परिवृत एतमेवानुगच्छामि ।

॥ पत्रं १०७ ॥

।१। भोः पश्य पश्य पुष्पकरण्डकन्नीर्णोद्यानस्य सम्प्रोक्षताम् ।

।२। भो इदमसंस्काररमणीयं शिलातलमुपविशातु भवान् ।

।३। भणितो मया वर्धमानको वसन्तसेनां गृहीत्वा लघु लघु आगच्छेति ।

।४। यात गोपा यात ।

॥ पत्रं १०८ ॥

।१। इदं तदुद्यानं यावदुपसर्पामि । आर्यमैत्रेय ।

।२। प्रियं ते निवेदयामि वर्धमानको मन्त्रयति आगतया वसन्तसेनया भवितव्यम् ।

।३। दास्याः पुत्र किं चिरयितो ऽसि ।

।४। आर्य मैत्रेय मा कुप्य यानास्तरणं विस्मृतमिति कृत्वा गतागतं कुर्वन् चिरयितो ऽस्मि ।

।५। किं निगडेन बद्धावस्याः पादौ येन स्वयं नावतरति । भो न वसन्तसेना वसन्तसेनः खल्वेषः ।

॥ पत्रं १०१ ॥

।१। यदार्य आज्ञापयति। आर्य अपनीतानि निगडानि ।

।२। संगच्छ निगडानि एषो ऽपि मुक्तो वयं व्रजिष्यामः ।

॥ पत्रं ११२ ॥

।१। अज्ञाः कुरुत धर्मसञ्चयम् ।

संयच्छत निजमुद्गं नित्यं जागृत ध्यानपटहेन ।
विषमा इन्द्रियचौरा हरन्ति चिरसञ्चितं धर्मम् ॥

अपि च। अनित्यतया प्रेक्ष्य केवलं तावद्धर्माणां प्राणामस्मि ।

पञ्चत्वना येन मारिता स्त्रियं मारयित्वा ग्रामो रक्षितः ।
अश्वलश्च चाण्डालो मारितो ऽवश्यं स नरः स्वर्गं गाहते ॥
शिरो मुण्डितं तुण्डं मुण्डितं चित्तं न मुण्डितं किं मुण्डितम् ।
यस्य पुनश्च चित्तं मुण्डितं साधु सुष्ठु शिरस्तस्य मुण्डितम् ॥

गृहीतकषायोदकमिदं चीवरं यावदिदं राष्ट्रियश्यालकस्य उद्याने प्रविश्य पुष्करिण्यां प्रक्षाल्य लघु लघु अपक्रमिष्यामि ।

।२। तिष्ठ रे दुष्टश्रमणाक तिष्ठ तिष्ठ ।

।३। भो आश्चर्यम्। एष राजश्यालकसंस्थानक आगतः। एकेन भिक्षुणा अपराधे कृते अन्यमपि यत्र यत्र भिक्षुं पश्यति तत्र तत्र गामिव नासिकां भित्त्वापवाहयति। तत्कुत्राशरणाः शरणं गमिष्यामि। अथवा भट्टारक एव बुद्धो मे शरणम्।

॥ पत्रं ११३ ॥

।१। तिष्ठ रे दुष्ट श्रमणाक तिष्ठ तिष्ठ। आपानकमध्यप्रविष्टस्येव रक्तमूलकस्य शीर्षं ते भंक्ष्यामि।

।२। स्वागतं प्रसीदतु उपासकः ।

।३। भाव पश्य पश्य आक्रोशति माम् ।

।४। उपासक इति मां भणति किमहं नापितः ।

।५। स्तुहि श्रमणाक स्तुहि ।

।६। त्वं धन्यस्त्वं पुण्यः ।

।७। भाव धन्यः पुण्य इति मां भणति। किमहं आवकः कोष्टकः कुम्भकारो वा ।

।८। भाव तत्किमर्थमेष इहागतः ।

।९। चीवरं प्रक्षालयितुम् ।

।१०। अरे दुष्ट श्रमणाक एतन्मम भगिनीपतिना सर्वोद्यानानां प्रवरं पुष्पकरण्डोद्यानं दत्तम्। यत्र तावच्छुनकाः शृगालाः पानीयं पिबन्ति अहमपि वरपुरुषो मनुष्यकः न स्नामि तत्र त्वं पुष्करिण्यां पुरा पाकुलत्थयूषशराबलानि दूष्यगन्धीनि चीवराणि प्रक्षालयसि। तत्त्वामेकप्रहारिकं करोमि ।

॥ पत्रं ११४ ॥

।१। कथं भावो जानाति ।

।२। उपासक एवमचिरप्रव्रजितश्चाहम् ।

।३। तत्किमर्थं त्वं ज्ञातमात्र एव न प्रव्रजितः ।

।४। नमो बुद्धस्य ।

।५। अरे तिष्ठ तावद्यावत्सम्प्रधारयामि ।

।६। आत्मनो हृदयेन ।

।७। पुत्रक हृदय भट्टारकः पुत्रक एष श्रमणाकः अपि नाम किं गच्छतु किं तिष्ठतु। नापि गच्छतु नापि तिष्ठतु। भाव भाव सम्प्रधारितं मया हृदयेन सह एतन्मम हृदयं भणाति ।

।८। मापि गच्छतु मापि तिष्ठतु मापि उच्छ्वसितु मापि निःश्वसितु इहैव कटिति पतित्वा म्रियताम् ।

।९। नमो बुद्धस्य शरणागतो ऽस्मि ।

।१०। ननु समयेन ।

॥ पत्रं ११५ ॥

।१। तथा कर्दमं क्षिपतु यथा पानीयं कलुषं न भवति। अथवा पानीयं पुञ्जीकृत्य कर्दमं क्षिपतु।

।२। किं भणाति ।

।३। स्तुहि स्तुहि पुनरपि स्तुहि ।

।४। सुष्ठु भावो भणाति ।

बहुकुसुमविचित्रिता च भूमी
कुसुमभरेण विनामिताश्च वृक्षाः ।
द्रुमशिखरलताश्च वन्द्यमानाः
पनसफलानीव वानरा ललन्ति ॥

।५। एषो ऽस्मि आसीनः। भाव अथापि तां वसन्तसेनां स्मरामि दुर्जनवचनमिव हृदयान्न पसरति ।

॥ पत्रं ११६ ॥

।१। भाव कापि वेला स्यादद्यकचेटस्य भणितस्य प्रवहणं गृहीत्वा लघु लघु आगच्छेति। अथापि नागच्छतीति चिरमस्मि बुभुक्षितो मध्याह्ने न शक्यते पादाभ्यां गन्तुम्। तत् पश्य पश्य ।

नभोमध्यगतः सूरो दुष्प्रेक्ष्यः कुपितवानरसदृक्षः ।
भूमौ दृढसन्तप्ता हतपुत्रशतेव गान्धारी ॥

।२। भाव । शिरसि मम निलीनो भाव सूर्यस्य पादः
शकुनिगणविहङ्गा वृक्षशाखासु लीनाः ।
नरपुरुषमनुष्या उष्णदीर्घं श्वसन्तो
गृहशरणनिषण्णा आतपं निर्वहन्ति ॥

भाव अथापि स चेटो नागच्छति। अथवात्मनो विनोदननिमित्तं किमपि गास्यामि। भाव श्रुतं त्वया यन्मया गीतम् ।

॥ पत्रं ११७ ॥

।१। कथं गन्धर्वो न भविष्यामि ।

हिङ्गूज्ज्वला जीरकभद्रमुस्तो
वचाया ग्रन्थिः सगुडाशुपर्ण्यौ ।

एषा मया सेविता गन्धयुक्तिः
कथं नाहं मधुरस्वर इति ॥

भाव भाव पुनरपि तावद्गास्यामि। भाव भाव श्रुतं त्वया यन्मया गीतम् ।

।२। कथं गन्धर्वो न भवामि ।

हिङ्गुव्वलं दत्तमरीचचूर्णं
व्याघारितं तैलघृतेन मिश्रम् ।
भुक्तं मया पारभृतीयमांसं
कथं नाहं मधुरस्वर इति ॥

भाव अद्यापि चेटो नागच्छति ।

।३। भीतः खल्वहं माध्याह्निकः सूर्यो मा तावत्कुपितो राजश्यालसंस्थानको भविष्यति। तत्त्वरितं वहामि। यात वृषभा यात ।

।४। हा धिक् हा धिक् न खलु वर्धमानकस्यायं स्वरसंयोगः। किं न्विदं। किं न खलु आर्यचारुदत्तेन वाहनपरिश्रमं परिहरता अन्यो मनुष्यः अन्यत्प्रवहणं प्रेषितं भविष्यति। स्फुरति दक्षिणं लोचनं वेपते मे हृदयं शून्या दिशः सर्वमेव विसंष्ठुलं पश्यामि ।

।५। भाव भाव आगतं प्रवहणम् ।

।६। किं न पश्यति भावः। वृद्धशूकर इव घुरघुरायमाणां लक्ष्यते ।

॥ पत्रं ११८ ॥

।१। पुत्रक स्थावरक चेट आगतो ऽसि ।

।२। अथ किम् ।

।३। प्रवहणमप्यागतम् ।

।४। अथ किम् ।

।५। वृषभावप्यागतौ ।

।६। अथ किम् ।

।७। त्वमप्यागतः ।

।८। भट्टारक अहमप्यागतः ।

।९। तत्प्रवेशय प्रवहणम् ।

।१०। कतरेण मार्गेण ।

।११। एतेनैव प्राकारखण्डेन ।

।१२। भट्टारक वृषभा म्रियन्ते प्रवहणमपि भज्यते अहमपि चेटो म्रिये ।

।१३। अरे राजश्यालको ऽहं वृषभा मृता अपरान्क्रेष्यामि प्रवहणं भाजनमपरं कारयिष्यामि त्वं मृतो ऽपरः प्रवहणवाहको भविष्यति ।

।१४। सर्वमुपपन्नं भविष्यति अहमात्मीयो न भविष्यामि ।

।१५। अरे सर्वं विनश्यतु प्राकारखण्डेनैव प्रवेशय प्रवहणम् ।

।१६। विभज्य रे प्रवहणं समं स्वामिना विभज्य। अन्यत्प्रवहणं भवतु भट्टारकं गत्वा निवेदयामि। कथं न भग्नं भट्टारक उपस्थितं प्रवहणम् ।

।१७। न छिन्ना वृषभा न मृता राजश्यालस्त्वमपि न मृतः ।

।१८। अथ किम् ।

॥ पत्रं ११९ ॥

।१। भाव आगच्छ प्रवहणं पश्यामः। भाव त्वमपि मे गुरुः परमगुरुः प्रेक्ष्यसे सादृको ऽभ्यन्तरक इति पुरस्कारणीय इति त्वं तावत्प्रवहणमग्रतो ऽधिरोह ।

।२। अथवा तिष्ठ त्वं तव पितृसम्बन्धि प्रवहणं येन त्वमग्रतो ऽधिरोहसि। अहं प्रवहणस्वामी अग्रतो ऽधिरोहामि ।

।३। यद्यप्यहमेवं भणामि तथापि तवैष आदरो ऽधिरोह भट्टारक इति भणितुम् ।

।४। एष साम्प्रतमधिरोहामि। पुत्रक स्थावरक चेट परिवर्तय प्रवहणम् ।

।५। अधिरोहतु भट्टारकः ।

।६। भाव भाव मृतो ऽसि मृतो ऽसि प्रवहणाधिष्ठिता राक्षसी चोरो वा प्रतिवसति। तद्यदि राक्षसी तदा उभावपि मुषितौ अथ चोरस्तदा उभावपि खादितौ ।

।७। पुत्रक स्थावरक चेट जीवसि ।

।८। अथ किम् ।

।९। प्रवहणाधिष्ठिता स्त्री प्रतिवसति तद्वलोकय ।

॥ पत्रं १२० ॥

।१। कथं मम नयनयोरायासकर एव राजप्रयालः। तत्संप्रयितास्मि मन्दभाग्या। एतदिदानीं मम मन्दभागिन्या ऊषरक्षेत्रपतित इव बीजमुष्टिर्निष्फलमिहागमनं सम्वृत्तम् । तत्किमत्र करिष्यामि ।

।२। कातराः खल्वेष वृद्धखोडः प्रवहणं नावलोकयति। भाव आलोकय प्रवहणं ।

।३। कथं शृगाला उड्डयन्ते वायसा व्रजन्ति तथावद्भावो ऽक्षिभ्यां भक्ष्यते दन्तैः प्रेक्ष्यते तावदहं पलायिष्ये ।

।४। प्रवहणविपर्यासेनागता शरणागतास्मि ।

॥ पत्रं १२१ ॥

।१। यदि राक्षसी प्रतिवसति तत्किं न त्वां भुष्णाति अथ चोरस्तदा किं न त्वं खादितः ।

।२। एवं कृते किं भवति ।

।३। एवं भवतु । स्थावरक चेट नय प्रवहणमथवा तिष्ठ तिष्ठ । देवतानां ब्राह्मणानां चाग्रत शरणेन गच्छामि । नहि नहि प्रवहणमधिरूढा गच्छामि । येन दूरतो मां प्रेक्ष्य भणिष्यन्ति एष स राजियप्रयालो भट्टारको गच्छति ।

।४। प्रान्तं पापं प्रान्तं पापम् ।

।५। भाव भाव मां प्रवलपुरुषं मनुष्यं वासुदेवाकम् ।

।६। तेन हि अपूर्वा श्रीः समासादिता तस्मिन्काले मया रोषिता साम्प्रतं पादयोः पतित्वा प्रसादयामि ।

।७। एष पादयोः पतामि । अम्बिके अम्बिके शृणु मम विज्ञप्तिम् ।

एष पतामि चरणायोर्विशालनेत्रे
हस्ताञ्जलिं दशनखे तव शुद्धदन्ति ।

॥ पत्रं १२२ ॥

।१। यत्तन्मयापकृतं मदनातुरेण
तत्क्षामितासि वरगात्रि. तवास्मि दासः ॥

।२। अपेहि अनार्ये मन्त्रयसि ।

।३। यच्चुम्बितमम्बिकामातृकाभिः
गतं न देवानामपि यत्प्रणाममू ।
तत्पातितं पादतलेन मुण्डं
वने शृगालेन यथा मृताङ्गम् ॥

अरे स्थावरक चेट कुत्र त्वया एषा समासादिता ।

।४। भट्टक ग्रामशकटै रुद्धो राजमार्गस्तताश्चारुदत्तस्य वृत्तवाटिकायां प्रवहणं स्थापयित्वा तत्राव तीर्य यावच्चक्रपरिवृत्तिं करोमि तावदेषा प्रवहणविपर्यासेनेहाढौकेति तर्कयामि ।

।५। कथं प्रवहणविपर्यासेनागता न मामभिसर्तुं तद्वतर अवतर मम प्रवहणात् । त्वं दरिद्रसार्थवाहपुत्रकमभिसारयसि मदीयान्वृषभान्वाहयसि तद्वतर अवतर गर्दभासि अवतर ।

।६। तमार्यचारुदत्तमभिसारयसीति यत्सत्यमलङ्कृतास्मि अमुना वचनेन। साम्प्रतं च यद्भवतु तद्भवतु।

।७। एताभ्यां ते दशनखोत्पलमण्डलाभ्यां
हस्ताभ्यां चारुशततालनलम्पटाभ्यम् ।
कर्षामि तव वरतनुं निजयानका
त्केशेषु बालिदयितामिव यथा नटायुः ॥

॥ पत्रं १२३ ॥

।१। यो ऽसौ मम वचनावमानेन तदा रोषाग्निः सन्धुक्षितः अद्य एतस्याः पादप्रहारेणानेन प्रज्वलितः। तत्साम्प्रतं मार्यताम्येनाम्। भवतु एवं तावत् । भाव भाव

यदीच्छसि लम्बदशाविशालं
प्रावारकं सूत्रशतैर्युक्तम् ।
मांसं च खादितुं तथा तुष्टिं कर्तुं
चुहू चुहू चुक्कु चुहू चुहू इति ॥

।२। मम प्रियं कुरु ।

।३। अकार्यस्य गन्धो ऽपि नास्ति रसो ऽपि नास्ति ।

।४। मार्यतां वसन्तसेनाम् ।

।५। अहं ते उडुपं दास्यामि। अन्यत्र विविक्ते उद्याने इह मार्यन्तं कस्त्वां प्रेक्षिष्यते ।

॥ पत्रं १२४ ॥

।१। तेन हि पटान्तापवारितां कृत्वा मार्यतां ।

।२। अधर्मभीरुरेष वृद्धकोलः। भवतु स्थावरकं चेटमनुनयामि। पुत्रक स्थावरक चेट सुवर्णकण्ठ कानि ते दास्यामि ।

।३। अहमपि परिधास्ये ।

।४। सौवर्णं ते पीठं कारयिष्यामि ।

।५। अहमपि उपवेक्ष्यामि ।
।६। सर्वं ते उच्छिष्टं दास्यामि ।
।७। अहमपि खादिष्यामि ।
।८। सर्वचेटानां महत्तरं करिष्यामि ॥
।९। भट्टको भविष्यामि ।
।१०। तन्मन्यस्व मम वचनम् ।
।११। भट्टक सर्वं करिष्यामि वर्तयित्वाकार्यम् ॥
।१२। अकार्यस्य गन्धो ऽपि नास्ति ॥
।१३। भणातु भट्टकः ।
।१४। एनां वसन्तसेनां मारय ।
।१५। प्रसीदतु भट्टकः । इयं मयानार्येण आर्या प्रवहणपरिवर्तनेनानीता ।
।१६। अरे चेठ तवापि न प्रभवामि ।
।१७। प्रभवति भट्टारकः शरीरस्य न चारित्र्यस्य । तत्प्रसीदतु भट्टको बिभेमि खल्वहम् ॥
।१८। त्वं मम चेटो भूत्वा कस्माद्बिभेषि ॥
।१९। भट्टारकं परलोकात् ।
।२०। कः स परलोकः ॥

॥ पत्रं १२५ ॥

।१। भट्टक सुकृतदुष्कृतपरिणामः ।
।२। कीदृशः सुकृतस्य परिणामः ।
।३। यादृशो भट्टको बहुसुवर्णमपिउतः ।
।४। दुष्कृतस्य कीदृशः ।
।५। यादृशो ऽहं परपिण्डपुष्टको ज्ञातः । तत्कार्यं न करिष्यामि ॥
।६। अरे न मारयिष्यसि ।
।७। त्राउयतु भट्टको मारयतु भट्टकः अकार्यं न करिष्यामि ।

येनास्मि गर्भदासो विनिर्मितो भागधेयदोषैः ।
अधिकं च न क्रेष्यामि तेनाकार्यं परिहरामि ॥

।८। प्रच्छन्नागतास्मि ।
।९। अधर्मभीरुर्वृद्धखोडः परलोकभीरुरेष गर्भदासः । अहं राष्ट्रियप्रयालः कस्य ब्रिभेमि कापुरुषम नुष्यः । अरे गर्भदास चेट गच्छ त्वमपवारके प्रविश्य विश्रान्त एकान्ते तिष्ठ ।
।१०। वर्द्धतामार्यः । अङ्गुके एतावान्मे विभवः ।

॥ पत्रं १२६ ॥

।१। तिष्ठ वसन्तसेने मारयिष्यामि ।
।२। भाव भट्टक मार्यते ।

सर्वकालं मया पुष्टो मांसेन च घृतेन च ।
अथ कार्ये समुत्पन्ने ज्ञातो मे वैरिकः कथम् ॥

भवतु लब्धो मयोपायः । दत्त्वा वृद्धखोडेन शिरश्चालनसंज्ञा । तदेतं प्रेष्य वसन्तसेनां मारयिष्यामि । एवं

तावत्। भाव यत्त्वं मया भणितस्तत्कथमहं एवं बृहति गल्वर्कप्रमाणो कुले ज्ञातो ऽकार्यं करोमि। एवमेतद्स्वीकारयितुं मया भणितम्।

।३। भाव एषा तवाग्रतो लज्जते न मामङ्गीकरोति। तदच्छ स्वाकारकचेटो मया ताडितो गतो ऽपि एष प्रपलाय्य गच्छति। तस्मात्त्वं गृहीत्वा आगच्छतु भावः।

।४। ननु भणामि शरणागतास्मि।

।५। एवं मम हस्ते एषा न्यासेन तिष्ठतु।

॥ पत्रं १२७ ॥

।१। सत्यम्।

।२। भवतु मारयिष्यामि। अथवा कपटकापटिक एष ब्राह्मणो वृद्धलोडः कदापि अपवारित शरीरो गत्वा शृगालो भूत्वा हुलु हुलीं करोति। तदेतस्य वञ्चनानिमित्तमेवं तावत्करिष्यामि। बाले बाले वसन्तसेने एहि।

।३। सुवर्णा ददामि प्रियं वदामि पतामि शीर्षेण सवेष्टनेन।
तथापि मां नेच्छसि शुष्कदन्ति किं ते वयं काष्ठमया मनुष्याः॥

।४। को ऽत्र सन्देहः। अपिच। सहकारपादपं सेवित्वा न पलाशपादपमङ्गीकरिष्यामि।

।५। दास्याः पुत्रि दरिद्रचारुदत्तकः सहकारपादपः कृतः अहं पुनः पलाशो भणितः किंशुकोऽपि न कृतः। एवं त्वं मे गालीं ददती अद्यापि तमेव चारुदत्तकं स्मरसि।

॥ पत्रं १२८ ॥

।१। हृदयगत एव किमिति न स्मर्यते।

।२। अद्यापि ते हृदयगतं त्वां च सम्मेव मोटयामि। तद्दरिद्रसार्थवाहकमनुष्यकामुकि तिष्ठ।

।३। भण भण पुनरपि श्लाघनीयानि अक्षराणि।

।४। परित्रायतां दास्याः पुत्रश्चारुदत्तकस्त्वाम्।

।५। परित्रायते यदि मां प्रेक्षते।

।६। किं स शक्रो बालिपुत्रो महेन्द्रो
रम्भापुत्रः कालनेमिः सुबन्धुः।
हन्द्रो राजा द्रोणपुत्रो शटायुः
चाणक्यो वा धुन्धुमारः त्रिशङ्कुः॥

अथवा एते ऽपि त्वां न रक्षन्ति।

चाणक्येन यथा सीता मारिता भारते युगे।
एवं त्वां मोटयिष्यामि शटायुरिव द्रौपदीम्॥

।७। हा मातः कुत्रासि। हा आर्य चारुदत्त एष जनो ऽसम्पूर्णमनोरथ एव विपद्यते। तदूर्ध्वं क्रन्दिष्यामि। अथवा वसन्तसेना ऊर्ध्वं क्रन्दतीति लज्जनीयं खलवेतत्। नम आर्यचारुदत्ताय।

।८। अद्यापि गर्भदासी तस्यैव पापस्य नाम गृह्णाति स्म गर्भदासि स्मर।

।९। नम आर्यचारुदत्तायु।

।१०। म्रियस्व गर्भदासि म्रियस्व।

॥ पत्रं १२९ ॥

।१। एतां दोषकरण्डिकामविनयस्यावासभूतां खलां
रक्तां तस्य किलागतस्य रमणो कालागतामागताम् ।
किमेष समुदाहरामि निजकं बाहोः शूरत्वं
निश्वासे ऽपि म्रियते अम्बस्मरा सीता यथा भारते ॥
इच्छन्तं मां नेच्छसीति गणिका रोषेण मे मारिता
शून्ये पुष्पकरण्डके इति सहसा पाशेन उन्नासिता ।
स वा वञ्चितभार्तृको मम पिता मातैव सा द्रौपदी
यो ऽस्य पश्यति नेदृशं व्यवसितं पुत्रस्य शूरत्वम् ॥

भवतु साम्प्रतं वृक्षखोऽ आगमिष्यतीति तदपसृत्य तिष्ठामि ।

।२। स्वागतं ते पुत्रक स्थावरक तवापि स्वागतम् ।

।४। अथ किम् ।

।३। कीदृशो न्यासः ।

।५। गता ।

॥ पत्रं १३० ॥

।१। भावस्यैव पृष्ठतः ।

।२। त्वं कतमया दिशा गतः ।

।३। सापि दक्षिणाया गता ।

।४। सापि उत्तरया ।

।५। शपामि भावस्य शीर्षमात्मीयाभ्यां पादाभ्यां तत्संस्थापय हृदयमेषा सा मारिता ।

।६। यदि मम वचने न प्रत्ययसे तत्पश्य प्रथमं राष्ट्रियशृगालसंस्थानस्य शूरत्वं ।

।७। ही ही उपगतो भावः ।

।८। समाश्वसितु समाश्वसितु भावः । अविचारितमानयता मयैव प्रथमं मारिता ।

॥ पत्रं १३१ ॥

।१। अरे वसन्तसेनां स्वयमेव मारयित्वा मां दूषयित्वा कुत्र पलायसे । साम्प्रतमीदृशो ऽहम नाथः प्रापुः ।

।२। अर्थशतं ते ददामि सुवर्णं ददामि कार्षापणां ददामि पुष्टिं ते ददामि । एष संस्थानपराक्रमो सामान्यो भवतु मनुष्यकाणाम् ।

।३। शान्तं पापम् ।

।४। भाव प्रसीद प्रसीद एहि नगर्यां प्रविश्य क्रीडावः ।

॥ पत्रं १३२ ॥

।१। मदीये पुष्पकरण्डकनीर्णोद्याने वसन्तसेनां मारयित्वा कुत्र पलायसे । एहि मम आयुष्मतो ग्रतो व्यवहारं देहि ।

।२। किं रे भीतो ऽसि तदागच्छ ।

।३। निधनं गच्छ। अरे स्थावरक पुत्रक कीदृशं मया कृतम् ।

।४। भट्टक महदकार्यं कृतम् ।

।५। अरे चेट किं भणसि अकार्यं कृतमिति। भवतु एवं तावत्। गृहाणेममलङ्कारं मया तावद्दत्तं यस्यां वेलायां अलंकरोमि तस्यां ममान्यस्तव ।

।६। भट्टके एवैते प्रोभन्ते किं ममैतैः ।

।७। तद्गच्छ एतान्वृषभान्गृहीत्वा मदीयायां प्रासाद्बालाग्रप्रतोलिकायां तिष्ठ यावदहमागच्छामि ।

।८। यद्भट्टक आज्ञापयति ।

॥ पत्रं १३३ ॥

।१। आत्मपरित्राणो भावो गतो ऽदर्शनं चेटमपि प्रासाद्बालाग्रप्रतोलिकायां निगडपूरितं कृत्वा स्थापयिष्यामि। एवं मन्त्रो रक्षितो भवति। तद्गच्छामि अथवा पश्यामि एनां किमेषा मृता अथवा पुनरपि मारयिष्यामि। कथं सुमृता। भवतु एतेन प्रावारकेण प्रच्छादयाम्येनाम्। अथवा नामाङ्कित एष तत्को ऽपि आर्यपुरुषः प्रत्यभिज्ञास्यति। भवतु एतेन वातालीपुञ्जितेन शुष्कपर्णपुटेन प्रच्छादयामि। भवतु एवं तावत्। साम्प्रतमधिकरणीं गत्वा व्यवहारं लेखयामि यथा अर्थस्य कारणात्सार्थवाहपुत्रचारुदत्तकेन मदीयं पुष्पकरण्डकं जीर्णोद्यानं प्रविश्य वसन्तसेना व्यापादितेति।

चारुदत्तविनाशाय करोमि कपटं नवम् ।
नगर्यां विष्णुशर्मायां पशुघातमिव द्रुपाम् ॥

अत्रिदमादिके। येन येन गच्छामि मार्गेण तेनैव एष दुष्टश्रमणको गृहीतकषायोदकं चीवरं गृहीत्वा आगच्छति। एष मया नासाछेदनवाहितः कृतवैरः कदापि मां प्रेक्ष्य एतेन मारितेति प्रकाशयिष्यति तत्कथं गच्छामि। भवतु एतमर्धपतितं प्राकारखण्डमुल्लङ्घ्य गच्छामि ।

एषो ऽहं त्वरितत्वरितो लङ्घनगर्यो गगने गच्छन् ।
भूम्यां पाताले हनूमच्छिखरे इव महेन्द्रः ॥

।२। प्रज्वालितमेतन्मया चीवरखण्डं किं नु खलु शाखायां शुष्कं करिष्यामि। इह वानरा विलुम्पन्ति। किं नु खलु भूम्यां धूलीदोषो भवति। तत्कुत्र प्रसार्य शुष्कं करिष्यामि। भवतु इह वाता लीपुञ्जितः शुष्कपत्रसञ्चय एषु प्रसारयिष्यामि। नमो बुद्धाय। भवतु धर्मात्तराणि उदाहरामि। अथवा अलं ममैतेन स्वर्गेण यावत्तस्या वसन्तसेनाया बुद्धोपासिकायाः प्रत्युपकारं न करोमि यया दशानां सुवर्णा कानां कृते द्यूतकारभ्यां निष्क्रीतः ततः प्रभृति तया क्रीतमिवात्मानमवगच्छामि। किं नु खलु पर्णोदरे समुच्छ्वसिति। अथवा ।

वातातपेन तप्तानि चीवरतोयेनार्द्राणि पत्राणि ।
एतानि विस्तीर्णपत्राणि मन्ये पत्राणीव स्फुरन्ति ॥

॥ पत्रं १३४ ॥

।१। हा हा शुद्धालङ्कारभूषितः स्त्रीहस्तो निष्क्रामति। कथं द्वितीयो ऽपि हस्तः। प्रत्यभिज्ञाना मीवैतं हस्तम्। अथवा किं विचारेण। सत्यं स एव हस्तो येन मे ऽभयं दत्तम्। भवतु पश्यामि। सैव बुद्धोपासिका ।

।२। कथमुदकं याचते। दूरे च दीर्घिका। किमिदानीमत्र करिष्यामि। भवतु एतच्चीवरमस्या उपरि क्षालयिष्यामि ।

।३। आर्य कस्त्वम् ।

१४। किं न मां स्मरति बुद्धोपासिका दशसुवर्णानिष्क्रीतम् ।

१५। स्मरामि न पुनर्यथार्यो भणति वरमहमुपरतैव ।

१६। बुद्धोपासिके किं निर्वृत्तम् ।

१७। यत्सदृशं वेशभावस्य ।

१८। उत्तिष्ठतु उत्तिष्ठतु बुद्धोपासिका। एतां पादूपसमीपजातां लतामवलम्ब्य ।

॥ पत्रं १३५ ॥

११। एतस्मिन् विहारे मम धर्मभगिनी तिष्ठति तत्र समाप्तव्रतमना भूत्वा उपासिका गृहं गमिष्यति। तच्छ्रुत्वैः प्रत्यैर्गच्छतु बुद्धोपासिका। अपसरत आर्या अपसरत एषा तरुणी स्त्री एष भिक्षुरिति। शुद्धो मम एष धर्मः। हस्तसंयतमुखसंयतेन्द्रियसंयतः स खलु मनुष्यः किं करोति तस्य राजकुलं परलोक हस्तो निश्चलः ।

॥ पत्रं १३६ ॥

११। आज्ञप्तोऽस्मि अधिकरणभोजैः। अरे प्रोधनक व्यवहारमण्डपं गत्वा आसनानि सज्जीकुरु इति। तथावदधिकरणमण्डपं सज्जितुं गच्छामि। इदमधिकरणमण्डपं तत्प्रविशामि॥ विविक्तं कारितं मयाधिकरणमण्डपं विरचितानि च मयासनानि तथावदधिकरणिकानां निवेदयामि। कथमेष राष्ट्रियश्यालो दुर्जनमनुष्य इत एवागच्छति तद्दृष्टिपथं परिहृत्य गमिष्यामि ।

॥ पत्रं १३७ ॥

१२८ स्नातोऽहं सलिलजलैः पानीयैः
उद्याने उपवनकानने निष्पणाः ।
नारीभिः सह युवतीभिः स्त्रीभिः
गन्धर्व इव सुहृत्तैरुत्तकैः ॥
क्षणेन ग्रन्थिः क्षपां हरको मे क्षणेन मे चञ्चलकुण्डला वा ॥
क्षणेन मुक्ताः क्षणमूर्ध्वचूडा चित्रो विचित्रोऽहं राजश्यालः ॥

अपिच। विषग्रन्थिगर्भप्रविष्टेनेव कीटकेनान्तरं मार्गमाणेन प्राप्तं मया महदन्तरं तत्कस्येदं कृपणाचेष्टितं पा तविष्यामि। आं स्मृतं दरिद्रचारुदत्तस्येदं कृपणाचेष्टितं पातयिष्यामि। अन्यच्च दरिद्रः खलु स तस्य सर्वं सम्भाव्यते। भवतु अधिकरणमण्डपं गत्वा अग्रतो व्यवहारं लेखयिष्यामि यथा चारुदत्तेन वसन्तसेना मोचयित्वा मारिता। तथावदधिकरणमण्डपमेव गच्छामि। एतत्तदधिकरणमण्डपमत्र प्रविशामि। कथमासनानि दत्तानि तिष्ठन्ति तावदागच्छन्ति अधिकरणभोजका एतस्मिन्नूर्वाचत्वरे मुहूर्तमुपविश्य प्रतिपालयिष्यामि ।

१२। एते अधिकरणिका आगच्छन्ति तथावदुपसर्पामि ।

१३। आज्ञापयतु आर्यः ।

॥ पत्रं १३८ ॥

१११ आर्यस्यापि नाम दोष इति उच्यते। यद्येवं तदा चन्द्रालोके ऽपि अन्धकार इति उच्यते ।

।२। एतु एतु अधिकरणभोजक एतु ।

।३। एतदधिकरणमण्डपं तत्प्रविशन्तु अधिकरणभोजकाः ।

।४। यदार्य आज्ञापयति। आर्या अधिकरणिका भणन्ति क इह कार्यार्थीति ।

।५। उपस्थिता अधिकरणिकाः। अहं वरपुरुषो मनुष्यो वासुदेवो राष्ट्रियश्यालो राजश्यालः कार्यार्थी ।

।६। हन्त प्रथममेव राजश्यालः कार्यार्थी। भवतु आर्य मुहूर्तं तिष्ठ तावदधिकरणिकानां निवेदयामि। आर्या एष खलु राष्ट्रियश्यालः कार्यार्थी व्यवहारमुपस्थितः ।

।७। यदार्य आज्ञापयति। आर्य अधिकरणिका भणन्ति। अद्य गच्छ न दृश्यते तव व्यवहारः।

॥ पत्रं १३९ ॥

।१। किं न दृश्यते मम व्यवहारः। यदि न दृश्यते तदा आवुत्तं राजानं पालकं भगिनीपतिं विज्ञाप्य भगिनीमत्रिकां च विज्ञाप्य एतमधिकरणिकं दूरीकरिष्याम्यन्यमधिकरणिकं स्थापयिष्यामि ।

।२। आर्य राष्ट्रियश्याल मुहूर्तं तिष्ठ तावदधिकरणिकानां निवेदयामि। एष राष्ट्रियश्यालः कुपितो भणति ।

।३। आर्य अधिकरणिका भणन्ति आगच्छ दृश्यते तव व्यवहारस्तत्प्रविशत्वार्यः ।

।४। ही प्रथमं भणन्ति न दृश्यते साम्प्रतं दृश्यते इति तन्नाम भीतभीता अधिकरणभोजका यद्यदहं भणिष्यामि तत्तत्प्रत्यायविष्यामि। भवतु प्रविशामि। सुसुखमस्माकं युष्माकमपि सुखं ददामि न ददामि च ।

।५। अां आत्मीया ममैषा भूमी यत्र मे रोचते तत्रोपविशामि। एष उपविशामि। ननु अत्रोपविशामि। अत्रोपविशामि ।

।६। अथ किम् ।

॥ पत्रं १४० ॥

।१। कर्णो कार्यं कथयिष्यामि। एवं बृहति गल्वर्कप्रमाणस्य कुले ऽहं ज्ञातः ।

राजश्वशुरो मम पिता राजा तातस्य भवति जामाता ।
राजश्यालो ऽहं ममापि भगिनीपती राजा ॥

।२। एवं भणामि। अपराद्धस्यापि न च मे किमपि करिष्यति। ततस्तेन भगिनीपतिना परितुष्टेन मे क्रीडितुं रन्तितुं सर्वोद्यानानां प्रवरं पुष्पकरण्डकक्रीर्णोद्यानं दत्तं तत्र च प्रेक्षितुमनुदिनं शुष्कं कारयितुं प्रोथयितुं पुष्टं कारयितुं लूनं कारयितुं गच्छामि। दैवयोगेन पश्यामि न पश्यामि वा स्त्रीशरीरं निपतितम् ।

।३। अधिकरणभोजकाः किमिति न जानासि तां तादृशीं नगरमण्डनं काञ्चनप्रतिभूषणाम्। केनापि कुपुत्रेण अर्थकल्यवर्तस्य कारणाच्छून्यं पुष्पकरण्डकक्रीर्णोद्यानं प्रविश्य बाहुपाशप्रस्तात्कारेण वस न्तसेना मारिता न मया ।

।४। यदार्य आज्ञापयति। आर्य लिखितम् ।

।५। विस्मये। उत्तरतेव्व पायसपिण्डरकेण अद्य मयात्मैव निर्नाशितः। भवत्वेवं तावत्। अहो अधिकरणभोजका ननु भणामि मयैव दृष्टा। किं कोलाहलं कुरुत ।

॥ पत्रं १४१ ॥

।१। हंहो नूनं शूनशूनग्रीवालिकया निःसुवर्णकैराभरणस्थानैरत्तर्कयामि ।

।२। युज्यते इव ।

।३। दिष्ट्या प्रत्युपन्नीवितो ऽस्मि ।

।४। कमेष व्यवहारो ऽवलम्ब्यते ।

।५। कीदृशः ।

।६। तद्वसन्तसेनामातरमवलम्ब्यते व्यवहारः ।

।७। एतु एतु आर्या ।

।८। गता मे दारिका मित्रगृहमात्मनो यौवनमनुभवितुम् । एष पुनर्दीर्घायुर्भणति आगच्छ अधिकरणिक आह्वयति तन्मोहपरवशमिवात्मानमवगच्छामि हृदयं मे प्रकम्पते । आर्य आदिश मे ऽधिकरणस्य एउपस्य मार्गम् ।

।९। एतु एतु आर्या ।

।१०। एषो ऽधिकरणमएउपः । अत्र प्रविशात्वार्या ।

।११। सुखं युष्माकं भवतु भावमिश्राणाम् ।

।१२। आगतासि वृद्धकुट्टनि आगतासि ।

॥ पत्रं १४२ ॥

।१। अथ किम् ।

।२। मित्रगृहम् ।

।३। अतिलज्जनीयं खलु इदम् । अनस्य प्रच्छन्नीयो ऽयमर्थो न पुनरधिकरणिकस्य ।

।४। व्यवहारः पृच्छति नात्र दोषः कथय ।

।५। कथं व्यवहारः । तच्छृणवन्तु आर्यमिश्राः । स खलु सार्थवाहविनयदत्तस्य नप्ता सागरदत्तस्य तनयः सुगृहीतनामधेय आर्यचारुदत्तो नाम श्रेष्ठिचत्वरे प्रतिवसति तत्र मे दारिका यौवनसुखमनुभवति ।

।६। श्रुतमार्यैः । लिख्यन्तामेतान्यक्षराणि चारुदत्तेन सह मम विवादः ।

।७। चारुदत्तो मित्रमिति नास्ति दोषः ।

।८। एवमिव ।

।९। यदार्य आज्ञापयति । एतु एतु आर्यः ।

॥ पत्रं १४३ ॥

।१। एतु एतु आर्यः ।

।२। एतु एतु आर्यः स्वैरमसम्भ्रान्तम् ।

॥ पत्रं १४४ ॥

।१। एतु एतु आर्यो ऽयमधिकरणमएउपः प्रविशात्वार्यः ।

॥ पत्रं १४५ ॥

।१। इदमासनमत्रोपविशात्वार्यः ।

।२। आगतो ऽसि रे स्त्रीघातक आगतो ऽसि। अहो न्याय्यो व्यवहारः अहो धर्म्यो व्यवहारो यदेतस्मै स्त्रीघातकाय आसनं दीयते। भवतु ननु दीयताम्।

।३। तात चिरं मे जीव। अयं स चारुदत्तः सुनिक्षिप्तं खलु दारिकया यौवनम्।

।४। लज्जया भीरुतया वा चारित्रं अलीको निगूहतु।
स्वयं मारयित्वा अर्थकारणात् इदानीं गृह्णाति तं न भट्टकः ॥

।५। आर्य चारुदत्त भण अलं लज्जया व्यवहारः खल्वेषः।

॥ पत्रं १४६ ॥

।१। अरे मया सह व्यवहारः।

।२। अरे स्त्रीघातक रत्नप्रतभूषणां वसन्तसेनां मारयित्वा साम्प्रतं कपटकापटिको भूत्वा निगूहसि।

।३। कथं गता कदा गता गच्छन्ती वा केनानुगता।

।४। आर्य कथय।

।५। मदीयं पुष्पकरण्डकक्रीर्णोद्यानं प्रवेश्य अर्थनिमित्तं बाहुपाशबलात्कारेण मारिता अये साम्प्रतं वदसि गृहं गतेति।

॥ पत्रं १४७ ॥

।१। किं पक्षपातेन व्यवहारो दृश्यते।

।२। किं पक्षपातेन व्यवहारो दृश्यते।

।३। हताश य इदानीं न्यासीकृतं सुवर्णभाण्डं रात्रौ चौरैरपहृतमिति तस्य कारणाच्चतुःसमुद्रसारभूतां रत्नावलीं ददाति स इदानीमर्थकारणादिदमकार्यं करोति। हा तात एहि मे पुत्रि।

॥ पत्रं १४८ ॥

।१। पादप्रहारपरिभवविमाननालब्धगुरुकवैरस्य।
अनुशोचत इयं कथमपि रात्रिः प्रभाता मे ॥
तथाप्यधिकरणमण्डपमुपसर्पामि। शुभमार्यमिश्राणाम्।

।२। हो हो बन्धनभेदनसम्भ्रमे आर्यकमन्वेषयन् अपवारितं प्रवहणं व्रजतीति विचारं कुर्वन् अन्वेषयन् अरे त्वयापि आलोकितं मयाप्यालोकितव्यमिति भणन्नेव चन्दनमहत्तरकेण पादेन ताडितो ऽस्मि। एतच्छ्रुत्वा आर्यमिश्राः प्रमाणम्।

।३। अस्य चारुदत्तस्य वसन्तसेना आरूढा पुष्पकरण्डकक्रीर्णोद्यानं क्रीडितुं नीयते इति प्रवहण वाहकेन कथितम्।

।४। पुनरपि श्रुतमार्यमिश्रैः।

।५। यदार्य आज्ञापयति। गतो ऽस्मि तत्र दृष्टं च मया स्त्रीकलेवरं प्रवापदैर्विलुप्यमानम्।

।६। कथं त्वया ज्ञातं स्त्रीकलेवरमिति।

।७। सावग्रहैः केशग्रहस्तपाणिपादैरुपलक्षितम्।

॥ पत्रं १४९ ॥

।१। हंहो अधिकरणभोजकाः किं यूयं पक्षपातेन व्यवहारं पश्यत येनायमपि एष हताशचारुदत्त आसने धार्यते।

॥ पत्रं १५० ॥

।१। ही अनेन मया कृतं पापमन्यस्य मस्तके निपतितम्। तद्यत्र चारुदत्त उपविशति तत्राहमुप विशामि। चारुदत्त पश्य पश्य मां ततो भणा भणा मया मारितेति ।

।२। प्रेषितो ऽस्मि आर्यचारुदत्तेन वसन्तसेनासकाशं तत्रालङ्कारणानि गृहीत्वा यथा आर्यमैत्रेय वसन्तसेनया वत्सो रोहसेन आत्मनो ऽलङ्कारेणालङ्कृत्य ज्ञननीसकाशं प्रेषित अस्याभरणं दातव्यं न पुनर्ग्र हीतव्यं तत्समर्पयेति। तथावद्वसन्तसेनासकाशमेव गच्छामि। कथं भाव रेभिलः। भो भाव रेभिल किं निमित्तं त्वमुद्विग्नोद्विग्न इव लक्ष्यसे। किं भणासि। आर्यचारुदत्तो ऽधिकरणामाहूयते इति। तन्न खलु अल्पेन कार्येण भवितव्यम्। तत्पश्चाद्वसन्तसेनागृहं गमिष्यामि। अधिकरणामण्डपं तावद्गमिष्यामि। अयमधि करणामण्डपस्तथावत्प्रविशामि। शुभमधिकरणाभोजकानां कुत्र मम प्रियवयस्यः ।

।३। वयस्य स्वस्ति ते ।

।४। अपि क्षेमं ते ।

॥ पत्रं १५१ ॥

।१। भो वयस्य किंनिमित्तमुद्विग्नोद्विग्न इव लक्ष्यसे कुतो वा आहूतः ।

।२। क एवं भणति ।

।३। एतत्किमर्थं न भण्यते गृहं गतेति ।

।४। भो भो आर्या येन तावत्पुरस्थापनविहारारामदेवकुलैस्तडागकूपैरलङ्कृता उज्जयिनी सो ऽर्थक ल्यवर्तकारणादीदृशमकार्यमनुतिष्ठतीति। अरे रे कुलटापुत्र राजश्यालसंस्थानक उच्छृंखल कृतघ्ननदोषभाण्ड बहुसुवर्णमण्डितमर्कटक भणा भणा ममाग्रतो य इदानीं मम प्रियवयस्यः कुसुमितां माधवीलतामप्याकृष्य कुसुमावचयं न करोति कदाप्याकृष्टायाः पल्लवच्छेदो भवतीति स कथमीदृशमकार्यमुभयलोकविरुद्धं करोति। तिष्ठ रे कुट्टिनीपुत्र तिष्ठ तिष्ठ यावदेतेन तव हृदयकुठिलेन दण्डकाष्ठेन मस्तकं ते शतखण्डं करोमि ।

।५। शृण्वन्तु शृण्वन्तु आर्यमिश्राः। चारुदत्तेन सह मम विवादो व्यवहारो वा किमर्थमेष काकपदशीर्षमस्तक मम शिरः शतखण्डं करोषि। मा तावत् रे दास्याः पुत्र दुष्टवरुक ।

॥ पत्रं १५२ ॥

।१। पश्यन्तु पश्यन्तु आर्या एते खलु तस्यास्तपस्विन्या अलङ्काराः। अर्थकल्यवर्तस्य कारणादेषा मारिता व्यापादिता च ।

।२। भोः किमर्थं भूतार्थो न निवेद्यते ।

।३। अवहिता तावदार्या इदं सुवर्णभाण्डमवलोकयतु तदेवेदं न वेति ।

।४। सदृशमेतन्न पुनस्तत् ।

।५। वृद्धकुट्टनि अक्षिभ्यां मन्त्रितं वाचा मूकितम् ।

।६। हताश अपेहि ।

।७। अप्रमत्तं कथय तदेवैतन्न वेति ।

।८। आर्य शिल्पिकुशलतया अवबध्नाति दृष्टिं न पुनस्तत् ।

॥ पत्रं १५३ ॥

।१। ननु भणामि। न खलु न खलु अनभिज्ञातमयत्रा कदापि शिल्पिना घटितं भवेत् ।

। २। आर्यचारुदत्तस्यैतानि ।

। ३। तदा कथ्य ।

। ४। कथमेतानि तस्या वियोगं गतानि ।

। ५। आर्य चारुदत्त अत्र सत्यं वक्तव्यम् । पश्य पश्य ।

सत्येन सुखं खलु लभ्यते सत्यालापी न भवति पातकी ।
सत्यमिति द्वे अक्षरे मा सत्यमलीकेन गूहय ॥

। ६। उद्यानं प्रवेश्य प्रथमं मार्यसि कपटकापटिकतया साम्प्रतं निगृह्णसि ।

॥ पत्रं १५४ ॥

। १। व्यापादिता अरे त्वमपि भण व्यापादितेति ।

। २। शृणुत शृणुत भट्टारका एतेन मारिता। एतेनैव संशये क्षिप्ते एतस्य दरिद्रचारुदत्तस्य शारीरो दण्डो न धार्यताम् ।

। ३। प्रसीदन्तु प्रसीदन्तु आर्यमिश्राः यस्तावत् चौरैरपहृतस्य। तथहि व्यापादिता मम दारिका तथापि जीवतु मे दीर्घायुः। अन्यच्च। अर्थिप्रत्यर्थिनोर्व्यवहारः। अहमर्थिनी तन्मुञ्चतैनम् ।

। ४। अपेहि गर्भदासि गच्छ किं तवैतेन ।

। ५। हा तात हा पुत्रक ।

। ६। कृतं मयैतस्य आत्मनः सदृशं साम्प्रत गच्छामि ।

॥ पत्रं १५५ ॥

। १। यदार्य आज्ञापयति। आर्या गतो ऽस्मि तत्र राजा पालको भणति येनार्यकल्यवर्तस्य कारणाद्वसन्तसेना व्यापादिता तं तत्रैव आभरणानि गले बद्ध्वा डिण्डिमं ताडयित्वा दक्षिणाश्मशानं नीत्वा शूले भक्षत। इति यः को ऽप्यपर ईदृशमकार्यमनुतिष्ठति स एतेन सनिकारदण्डेन शास्यते ।

। २। मूले क्षिप्ते कुतः पादस्य पालनम् ।

। ३। अहं ते प्रियवयस्यो भूत्वा त्वयाविरहितान् प्राणान् धारयामि ।

। ४। एवं युज्यते ।

॥ पत्रं १५६ ॥

। १। इत आगच्छतु आर्यः ।

॥ पत्रं १५७ ॥

। १। तत्किं न कलयत कारणां नवबधबन्धनगणे निपुणाः ।
अचिरेण शीर्षच्छेदनशूलारोपेषु कुशलौ स्वः ॥

अपसरत आर्या अपसरत। एष आर्यचारुदत्तः ।

दत्त करवीरदामा गृहीत आवाभ्यां वध्यपुरुषाभ्याम् ।
दीप इव मन्दस्नेहकः स्तोकं स्तोकं क्षयं याति ॥

। २। अपसरत आर्या अपसरत ।

किं पश्यत सत्पुरुषं वध्यमानं कालपशुधराभ्याम् ।
सुजनश्रकुनाधिवासं सुजनपुरुषद्रुममेतम् ॥

आगच्छ रे चारुदत्त आगच्छ ।

॥ पत्रं १५८ ॥

।१। अपसरत आर्या अपसरत। किं पश्यत ।

इन्द्रः प्रवाह्यमाणो गोप्रसवः संक्रमश्च तारुण्याम् ।
सुपुरुषप्राणाविपत्तिश्चत्वार इमे न द्रष्टव्याः ॥

।२। अरे आहीन्त पश्य पश्य ।

नगरीप्रधानभूते वध्यमाने कृतान्ताज्ञया ।
किं रोदिति अन्तरिक्षमथवा अनभ्रं पतति वज्रम् ॥

।३। अरे गोह ।

न च रोदिति अन्तरिक्षं नैव अनभ्रं पतति वज्रम् ।
महिलासमूहमेघे निपतति नयनाम्बुधाराभिः ॥

। अपि च ।

वध्ये नीयमाने जनस्य सर्वस्य रुदतः ।
नयनसलिलैः सिक्तो रथ्याया न उन्मति रेणुः ॥

।४। आगच्छ रे चारुदत्त आगच्छ इदं घोषणास्थानम्। आहत डिण्डिमं घोषयत घोषणाम् ।

।५। शृणुत आर्याः शृणुत। एष सार्थवाहविनयदत्तस्य नप्ता सागरदत्तस्य पुत्रक आर्य चारुदत्तो नाम। एतेन किलाकार्यकारिणा गणिका वसन्तसेना अर्थकल्यवर्तस्य कारणात् शून्यं पुष्पकरण्डकजीर्णोद्यानं प्रवेश्य बाहुपाशबलात्कारेण मारितेति। एष सलोष्णो गृहीतः स्वयं च प्रतिपन्नः। तद्राज्ञा पालकेन वयमाज्ञप्ता एतं मारयितुम्। यद्यपर ईदृशमुभयलोकविरुद्धमकार्यं करोति तमपि राजा पालक एवमेव शास्ति ।

॥ पत्रं १५९ ॥

।१। अपसरत आर्या अपसरत ।

एष गुणरत्ननिधिः सज्जनदुःखानामुत्तरणसेतुः ।
असुवर्णो मणिरनकमपनीयते ऽद्य नगर्याः ॥

। अन्यच्च ।

सर्वः खलु भवति लोके लोकः सुखसंस्थितानां चिन्तायुक्तः ।
विनिपतितानां नराणां प्रियकारी दुर्लभो भवति ॥

।२। अपसारणं कृतं विविक्तो राजमार्गः। तदानयतैनं दत्तवध्यचिह्नम् ।

।३। हा तात हा प्रियवयस्य ।

॥ पत्रं १६० ॥

।१। किमस्माकं हस्तात्प्रतिग्रहं करोषि ।

।२। एवं क्रियताम् ।

।३। हा तात हा पितः ।

।४। आगच्छतु ।

।५। हे प्रचुराः। त्वरामन्तरं दत्त एष आर्यचारुदत्तः पुत्रमुखं पश्यतु। आर्य इत इतः। आगच्छ रे दारक आगच्छ ।

।६। त्वरतां त्वरतां भद्रमुख पिता ते मारयितुं नीयते ।

।७। हा तात हा पितः ।

।८। हा प्रियवयस्य कुत्र मया त्वं द्रष्टव्यः ।

॥ पत्रं १६१ ॥

।१। आगच्छ रे चारुदत्त आगच्छ ।

।२। अरे आर्यचारुदत्तं निरुपपदेन नाम्ना आलपसि। अरे पश्य ।

अभ्युदये अवसाने तथैव रात्रिन्दिवमहतमार्गा ।
उदूढामेव किशोरी नियतिः खलु प्रतीष्टं याति ॥

। अन्यच्च । शुष्का व्यपदेशा अस्य किं प्रणामितमस्तकेन कर्तव्यम् ।
राहुगृहीतो ऽपि चन्द्रो न वन्द्यनीयो जनपदस्य ॥

।३। अरे अरे चाण्डालाः कुत्र मम पितरं नयत ।

।४। न खलु वयं चाण्डालाश्चाण्डालकुले ज्ञातपूर्वा अपि ।
ये ऽभिभवन्ति साधुं ते पापास्ते च चाण्डालाः ॥

।५। तत्किमर्थं मार्यत पितरम् ।

।६। अत्र राजनियोगः खलु अपराध्यति न खलु वयम् ।

।७। व्यापादयत मां मुञ्चत पितरम् ।

।८। एवं भणान् चिरं मे जीव ।

॥ पत्रं १६२ ॥

।१। भो भद्रमुखा मुञ्चत प्रियवयस्यं मां व्यापादयत ।

।२। अपसरत आर्या अपसरत ।

किं पश्यत सत्पुरुषमयशोवप्रेण प्रनष्टजीवाशम् ।
कूपे खण्डितपाप्रां काञ्चनकलसमिव मज्जन्तम् ॥

।३। अरे पुनरपि घोषय ।

॥ पत्रं १६३ ॥

।१। कथमपापश्चारुदत्तो व्यापाद्यते अहं निगडेन स्वामिना बद्धः। भवतु आक्रन्दामि। शृणुत आर्याः शृणुत। अत्रेदानीं मया पापेन प्रवहणपरिवर्तेन पुष्पकरण्डकन्नीर्योद्यानं वसन्तसेना नीता ततो मम स्वामिना मां न कामयसे इति कृत्वा बाहुपाशबलात्कारेण मारिता न पुनरेतेनार्येण। कथं विदूरतया न को ऽपि शृणोति। तत्किं करोमि। आत्मानं पातयामि। यद्येवं करोमि तदा आर्यचारुदत्तो न व्यापाद्यते। भवतु अस्याः प्रासादबालाग्रप्रतोलिकाया एतेन जीर्णगवाक्षेणात्मानं निक्षिपामि। वरमहमुपरतो न पुनरेष कुलपुत्रविहगानां वासपादप आर्यचारुदत्तः। एवं यदि विषये लब्धो मया परलोकः। आश्चर्यं न पुनरुपरतो ऽस्मि भग्नो मे दण्डनिगडः। तच्चाण्डालघोषं समन्वेषयामि। हंहो चाण्डाला अन्तरमन्तरम् ।

।२। अरे को ऽन्तरं याचते ।

।३। स्थावरक अपि सत्यं भणसि ।

।४। सत्यं अहमपि मा कस्यापि कथयिष्यसीति प्रासादबालाग्रप्रतोलिकायां दण्डनिगडेन बद्ध्वा निक्षिप्तः ।

॥ पत्रं १६४ ॥

।१। मांसेन तिक्ताम्लेन भक्तं शाकेन सूपेन समत्स्यकेन ।
भुक्तं मया आत्मनो गृहे सादृश्यकूरेण गुडोदनेन ॥

भिन्नकांस्यवत्खंखणायाः चाण्डालवाचायाः स्वरसंयोगः यथा च एष उद्घोतो वध्यडिण्डिमशब्दः पठ्यमानां च श्रूयते तथा तर्कयामि दरिद्रचारुदत्तको वध्यस्थानं नीयते इति। तत्प्रेक्षिष्ये। शत्रुविनाशो नाम महान् हृदयस्य परितोषो भवति। श्रुतं च मया यो ऽपि किल शत्रुं व्यापाद्यमानं पश्यति तस्यान्यस्मिन् जन्मान्तरे अक्षिरोगो न भवति। मया खलु विषग्रन्थिगर्भप्रविष्टेनेव कीटकेन किमपि अन्तरं मृग्यमाणेन उत्पादित स्तस्य दरिद्रचारुदत्तस्य विनाशः। साम्प्रतमात्मीयायां प्रासाद्बालाग्रप्रतोलिकायामधिरूह्यात्मनः पराक्रमं पश्यामि। ही ही एतस्य दरिद्रचारुदत्तस्य वधं नीयमानस्य एतावान् जनसम्मर्दो यस्यां वेलायामस्मादृशः प्रवरो वरमानुषो वधं नीयते तस्यां वेलायां कीदृशं भवेत्। कथमेष स नवब्रलीवर्द इव मण्डितो दक्षिणां दिशं नीयते। अथ किन्निमित्तं महीयायाः प्रासाद्बालाग्रप्रतोलिकायाः समीपे घोषणा निपतिता निवारिता च। कथं स्थावरकश्चेटो ऽपि नास्ति दृष्टः। मा नाम तेन इतो गत्वा मन्त्रभेदः कृतो भविष्यति। तथावदेनमन्वेषयामि ।

।२। भट्टारक एष स आगतः ।

।३। अपसृत दत्त मार्गं द्वारं पिधत्त भवत तूष्णीकाः ।
अविनयतीक्ष्णविषाणो दुष्टब्रलीवर्द इत एति ॥

।४। अरे रे अन्तरमन्तरं दत्त। पुत्रक स्थावरक चेटक एहि गच्छावः ।

।५। अनार्य वसन्तसेनां मारयित्वा न परितुष्टो ऽसि साम्प्रतं प्रणयिजनकल्पपादपमार्यचारुदत्तं मारयितुं व्यवसितो ऽसि ।

।६। न हि रत्नकुम्भसदृशो ऽहं स्त्रियं व्यापादयामि ।

।७। अहो त्वया मारिता न चारुदत्तेन ।

।८। क एवं भणति ।

।९। ननु एष साधुः ।

॥ पत्रं १६५ ॥

।१। हन्त कथं स्थावरकश्चेटः सुष्ठु न मया संयतः। एष खलु मम अकार्यस्य साक्षी। एवं तावत्करिष्यामि। अलीकं भट्टारका अहो एष चेटः सुवर्णचौरिकायां मया गृहीतस्ताडितो मारितश्च तत्कृतवैर एष यत् भणति किं सर्वं सत्यम्। पुत्रक स्थावरक चेट एतद्गृहीत्वा अन्यथा भण ।

।२। पश्यत भट्टारका अहो सुवर्णेन मां प्रलोभयति ।

।३। एतत् तत्सुवर्णकं यस्य कारणान्मया बद्धः। हंहो चाण्डाला मया खलु एष सुवर्णभाण्डागारे नियुक्तः सुवर्णं चोरयन् मारितस्ताडितः। तथहि न प्रत्ययध्वं तदा पृष्ठं तावत्पश्यत ।

।४। शोभनं भणति। वितपृश्चेटः किं न प्रतपति ।

।५। हन्त ईदृशो दासभावो यत्सत्यं कमपि न प्रत्याययति। आर्यचारुदत्त एतावान्मे विभवः ।

।६। भट्टक ताडयित्वा एनं चेटं निष्काशय ।

।७। निष्क्राम रे। अरे चाण्डालाः किं विलम्बध्वं मारयतैनम् ।

।८। यदि त्वरयसे स्वयमेव मारय ।

।९। हे चाण्डाला मारयत मां मुञ्चत पितरम् ।

॥ पत्रं १६६ ॥

।१। सपुत्रमेव एनं मारयत ।

।२। किं मया गतेन कर्तव्यम् ।

।३। भो वयस्य एवं त्वया ज्ञातं त्वया विनाहं प्राणान् धारयामीति ।

।४। युक्तं नेदम् । तथापि न शक्नोमि प्रियवयस्यविरहितः प्राणान्धारयितुमिति । तद्ब्राह्मणपुत्रं दारकं समर्प्य प्राणपरित्यागेन प्रियवयस्यमनुगमिष्यामि । भो वयस्य परित्यजामि एतं लघु ।

।५। अरे ननु भणामि सपुत्रकं चारुदत्तं व्यापादयतेति ।

।६। न अस्माकमीदृशी राज्ञाज्ञप्तिर्यथा सपुत्रं व्यापादयतेति। तन्निष्क्राम रे दारक निष्क्राम ।

।७। इदं तृतीयं घोषणास्थानं ताडयत डिण्डिमं ।

॥ पत्रं १६७ ॥

।१। कथमस्य न प्रत्ययन्ते पौराः । अरे चारुदत्त वटुक न प्रत्ययते एष पौरजनः । तदात्मीयया जिह्वया भण मया वसन्तसेना व्यापादितेति ।

।२। अरे चाण्डाला मनुष्यो न भणति चारुदत्तवटुकः । तद्गृहीत कुपाता ज्ञर्जरवंशखण्डेन शृङ्खलेन ताडयित्वा ताडयित्वा ।

।३। भो चारुदत्त भण ।

।४। व्यापादिता ।

।५। अरे तवात्र वैध्यपर्यायः ।

।६। अरे तव ।

।७। अरे लेखं कुर्मः ।

।८। अरे यदि मम वध्यपर्यायस्तदा तिष्ठतु तावन्मुहूर्तम् ।

।९। किंनिमित्तम् ।

।१०। अरे भणितोऽस्मि पित्रा स्वर्गं गच्छता यथा पुत्र वीरक यदि तव वध्यपर्यायो भवति मा सहसा व्यापादयसि वध्यम् ।

॥ पत्रं १६८ ॥

।१। अरे किंनिमित्तम् ।

।२। कदापि को ऽपि साधुरर्थं दत्वा वध्यं मोचयति । कदापि राज्ञः पुत्रो भवति तेन सर्ववध्यानां मोक्षो भवति। कदापि हस्ती बन्धं खण्डयति तेन सम्भ्रमेण वध्यो मुक्तो भवति। कदापि राजप रिवर्तो भवति तेन सर्ववध्यानां मोक्षो भवति ।

।३। किं किं राजपरिवर्तो भवति ।

।४। अरे रे वध्यपालिकाया लेखं कुर्मः ।

।५। अरे शीघ्रं मारयत चारुदत्तम् ।

।६। आर्य चारुदत्त राजनियोगः खलु अपराध्यति न वयं चाण्डालाः । तत्स्मर यत्स्मर्तव्यम् ।

।७। अरे इदं दृश्यते दक्षिणश्मशानं यत्रेक्ष्य वध्या कटिति प्राणान्मुञ्चन्ति । पश्य पश्य ।

अर्धं कैलेवरं प्रतिवृत्तं कर्षन्ति दीर्घगोमायवः ।
अर्धमपि शूललग्नं वेशमिवाट्टहासस्य ॥

।८। न तावदमिष्यामि चारुदत्तकं व्यापाद्यमानं तावत्पश्यामि। कथमुपविष्टः ।

।९। चारुदत्त किं भीतो ऽसि ।

॥ पत्रं १६९ ॥

।१। आर्य चारुदत्त गगणातले प्रतिवसन्तौ चन्द्रसूर्यौ विपत्तिं लभेते किं पुनर्जना मरणभीरुका मानवा वा लोके। को ऽप्युत्थितः पतति को ऽपि पतितो ऽप्युत्तिष्ठते। उत्तिष्ठत्पततो वसनपर्यायः शास्त्रस्य पुनरस्ति। एतानि हृदये कृत्वा संधारयात्मानम्। एतच्चतुर्थं घोषणास्थानं तदुद्घोषयाम ।

।२। आश्चर्यं अस्थानपरिश्रान्तां समाश्वास्य वसन्तसेनिकां नयन् अनुगृहीतो ऽस्मि प्रव्रज्यया। उपासिके कुत्र त्वां नेष्यामि ।

।३। आर्यचारुदत्तस्यैव गृहम्। तस्य दर्शनेन मृगलाञ्छनस्येव कुमुदिनीमानन्दय माम् ।

।४। कतरेण मार्गेण प्रविशामि। राजमार्गेणैव गच्छामि। उपासिके एहि एहि अयं राजमार्गः। किं नु खलु एष राजमार्गे महान् कलकलः श्रूयते ।

।५। कथं पुरतो महान् जनसमूहः। आर्य जानीहि तावत्किं न्विदमिति। विषमभराक्रान्तेव वसुन्धरा एकवासोनृता उज्जयिनी वर्तते ।

।६। इदं च पश्चिमं घोषणास्थानं तन्नाउयत डिण्डिममुद्घोषयत घोषणाम्। भो चारुदत्त प्रति पालय मा भैः क्षीघ्रमेव मार्यसे ।

॥ पत्रं १७० ॥

।१। उपासिके त्वं किल चारुदत्तेन मारितासीति चारुदत्तो मारयितुं नीयते ।

।२। हा धिक् हा धिक् कथं मम मन्दभागिन्याः कृते आर्यचारुदत्तो व्यापाद्यते। भो त्वरितं त्वरितमादिश मार्गम् ।

।३। त्वरतां त्वरतां बुद्धोपासिका आर्यचारुदत्तं जीवन्तं समाश्वासयितुम्। आर्या अन्तरमन्तरं दत्त।

।४। अन्तरमन्तरम् ।

।५। आर्य चारुदत्त स्वामिनियोगो ऽपराध्यति तत् स्मर यत्स्मर्तव्यम् ।

।६। आर्य चारुदत्त उत्तानो भूत्वा समं तिष्ठ एकप्रहारेण मारयित्वा त्वां स्वर्गं नयामः ।

।७। आकृष्टः सरोषं मुष्टामुष्टिना गृहीतो ऽपि ।
धरण्यां किमर्थं पतितो दारुणाको ऽशनिसन्निभः खड्गः ।

यथा एतत्संवृत्तं तथा तर्कयामि न विपद्यते आर्यचारुदत्त इति। भगवति सत्त्ववासिनि प्रसीद प्रसीद अपि नाम चारुदत्तस्य मोक्षो भवेत्तदानुगृहीतं त्वया चण्डालकुलं भवेत् ।

।८। यथाज्ञप्तमनुतिष्ठावः ।

।९। भवतु एवं कुर्वः ।

।१०। आर्या मा तावत् मा तावत् आर्या एषाहं मन्दभागिनी यस्याः कारणादेष व्यापाद्यते ।

॥ पत्र १७१ ॥

।११। त्वरितं का पुनरेषा अंसपतता चिकुरभारेण ।
मा मेति व्याहरन्ती उत्थितहस्ता इत एति ॥

।१२। आर्य चारुदत्त किं न्विदम् ।

।३। आर्य चारुदत्त किं न्विदम् ।

।४। कथं वसन्तसेना ननु खलु अस्माभिः साधुर्न व्यापादितः ॥

।५। अरे जीवति चारुदत्तः ।

।६। जीवति वर्षशतम् ।

।७। प्रत्युज्जीवितास्मि ।

।८। तथावयथासंवृत्तं राज्ञो यज्ञवाटगतस्य निवेदयावः ।

।९। विस्मयं केन गर्भदासी जीवनं प्रापिता । उत्क्रान्ता मे प्राणाः । भवतु पलायिष्ये ।

।१०। ननु अस्माकं राज्ञाज्ञप्तिर्येन सा गणिका व्यापादिता तं मारयत । तद्भ्रात्रियप्रयालमे वान्वेषयावः ।

॥ पत्रं १७२ ॥

।१। आर्य चारुदत्त सैवाहं पापा यस्याः कारणादियं त्वया असदृशी अवस्था प्राप्ता ।

।२। आश्चर्यं आश्चर्यं जीवति वसन्तसेना ।

।३। सैवाहं मन्दभाग्या ।

।४। अतिदक्षिणातया किं न्विदं व्यवसितमार्येण ।

॥ पत्रं १७३ ॥

।१। शान्तं पापं तेनास्मि राज्ञप्रयालेन व्यापादिता ।

।२। तेनानार्येण व्यापादिता एतेनार्येण जीवं प्रापितास्मि ।

।३। न प्रत्यभिज्ञानाति मामार्यः । अहं स आर्यस्य चरणसंवाहचिन्तकः संवाहको नाम द्यूतकरै र्गृहीत एतयोपासिकया आर्यस्य सम्बन्धीत्यलङ्कारेण निष्क्रीतोऽस्मि । तेन च द्यूतनिर्वेदेन प्राक्प्रव्रजितकः संवृत्तोऽस्मि । एषापि आर्या प्रवहणविपर्यासेन पुष्पकरण्डकक्रीर्णोद्यानं गता तेनानार्येण न मां बहु मन्यसे इति बाहुपाशबलात्कारेण मारिता ।

॥ पत्रं १७५ ॥

।१। विस्मयं । एवं दूरमतिक्रान्त उद्दाम इव गर्दभः ।
आनीतः खल्वहं बद्धः कुक्कुरो ऽन्य इव दुष्करः ॥

।२। समन्तत उपस्थितः स राष्ट्रियबन्धः । तत्कमिदानीमशरणः शरणं प्रव्रजामि भवतु तमेवा भ्युपपन्नशरणरक्षणं शरणं गच्छामि । आर्य चारुदत्त परित्रायस्व परित्रायस्व ।

।३। आर्य चारुदत्त मुञ्च मुञ्च व्यापादयाम एनम् ।

।४। भो अशरणशरण परित्रायस्व ।

॥ पत्रं १७६ ॥

।१। भट्टारक चारुदत्त शरणागतोऽस्मि । परित्रायस्व परित्रायस्व । यत्तव सदृशं तत्कुरु । पुनर्न दूषयिष्यामि ।

।२। व्यापाद्यत किन्निमित्तं पातकी जीव्यते ।

।३। गर्भदासि प्रसीद प्रसीद । न पुनर्मारयिष्यामि तत्परित्रायस्व ।

॥ पत्रं १७७ ॥

। १। आर्य्ये प्रत्युपन्नीवितो ऽस्मि ।

। २। आर्य कृतार्थास्मि ।

। ३। ईदृशमनित्यत्वं प्रेक्ष्य द्विगुणो मे प्रव्रज्यायां बहुमानः संवृत्तः ।

। ४। साम्प्रतं संज्ञीवितास्मि ।

ADNOTATIONES.

Pag. 1.

l. 3. B om. syll. दृ। —

l. 9. C परिश्रमेण। —

l. 10. A आर्यविद्ग्धमिश्रान्। —

l. 16. B om. syll. त्ता। —

Pag. 2.

l. 1—3. B om. verba शूद्रको . . . किल। —

l. 7. A संगीतक। —

l. 8, AC त्राः। —

l. 13. A त्वयावदूहं गत्वा गृहिणीमाहूय। — BC किंचित्। —

l. 14. Cod. D fol. 2 incipit syllabis ग्राह्यो न वेति। — A एष भोः का° om. च। —

l. 15. B अविद् भो २। C अविद् भोः भोः। D marg. अदृष्टाश्रुतसंग्राह्यावविदाविद् भोः पदम्। Com. अविद् अविदेति निर्वेदे कष्टं कष्टमित्यर्थः। — A संगीतोबा°।

l. 17. BC किं ब्रि। — C कुटुंबि°। — A उबबादितं। —

l. 18. C नं। —

l. 19. Vocem खु syllaba longa praecedat oportet. itaque post vocalem brevem sive ancipitem (i. e. ए aut ओ aut vocalem brevem cum Anusvâra) scripsi क्खु। post longam vero खु। — Idem valet de ज्ञेय्य et ज्ञेय्य। In codicibus cum nulla constantia sit, utriusque vocis scripturae discrepantiam non notabo. —

l. 20. AB कटाह। — AB परिभ्रन्तण। C परिभ्रंतण। D परिभ्रन्तेण deleta ut videtur diphthongo. D marg. परिवर्तनेन परिमार्ज्जनेन। Com. मार्ज्जनेन। —

l. 21. pro तारा A ताण। B तास। —

l. 22. D उद्दीव्यन्तीं। marg. उद्दीपयन्ती। — A अहिंस्रं। —

l. 24. A पातरासो वि। —

l. 25. B पावं सुं विभ्र। — D om. विभ्र। —

Pag. 3.

l. 1. C सुमणाउं। —

l. 2. C एवेदं। D णोदं। — A कुडुंबिणीं। D कुटुम्बिणिं। —

l. 5. C इअ म्हि। D इअ म्हि। —

l. 8. A पठति। —

l. 9. BCD किं बि। — Com. अन्नदृव्वं = अन्नरूपं द्रव्यं pro असिद्व्वं। —

l. 12. Pro घिअं quod D om., C पिअं = प्रियं। — D दही। —

l. 13. रसाअणं सव्वं अहि त्ति। — A तं pro ते। — BC आसासेदु et C marg. आशंसन्तु। D marg. आशंसन्ताम्। Nos cum Com. —

l. 14. CD अज्जे किं etc. —

l. 16. BCD दे। — D त्तिज्जिस्सदि। —

l. 17. C et Com. अभावं अ गमि°। — D ज्जो pro ज्जं। — D वरंडु। — A लुंबुओ। B et D pr. m. लंडुओ sed D corr. — CD marg. et Com. वरण्डो दीर्घकाष्ठं तस्य लम्बुकः तत्प्रान्तनिबद्धो मृत्तिकास्थूणाः स हि द्रोणयां पानीयोद्धारे द्रव्यमुत्थाप्याधः पात्यते। —

l. 19. C मरिसेदु semel. in D numerus २ sec. m. additus. —

l. 20. C इदं pro इमं। —

l. 21. D अपणा कुसुमाइं गुम्फेदि। —

l. 22. BC °मोपहार्। —

l. 23. A उवासो। D उवआसो। —

l. 25. BC अहिइअवदी। D अहिइअअदी। —

Pag. 4.

l. 3. पेक्खन्तु cum ABC bis scribendum. — BC भच्च pro भत्त। —

l. 4. A परिच्चयेण। B et D pr. m. परिचएण। D corr. ut nos. Com. भत्तुपरिव्वएण भक्तपरिव्ययेन श्रोदनव्ययेनेत्यर्थः। मद्दा कर्तृपरिव्यागेन। voluit भर्तृ°। —

l. 5. D om. पसीद पंसीद। —

l. 9. C आः। D om. आ। — BCD पुत्ता। —

l. 10. BCD कलापं। — A ससुअं om. धं। — C कप्पिज्जं त्तं। Com. वज्जन्तमिति पाठे वध्यमानं। voluit igitur वज्यन्तं। —

l. 13. A अणुचिट्ठीअदु त्ति पाद°। BC °अदि त्ति पाद°। —

l. 14. D कधेहि semel. — A इह। Com. एत्थ। — D उअवासके। —

l. 15. AB केण २। —

l. 17. D तेण हि ता गच्छदु। — D अम्हारिसजणासोज्झोग्गं। —

l. 19. D आणाबेदि त्ति नि°। —

l. 21. C उक्कण्ठीए। —

l. 22. D भोदु एणं दाव उअणिमन्तिस्सं। Com. भवतु इममुपनिमंत्रयिष्ये। —

l. 23. A भवं pro अज्जो। —

l. 24. D om. बम्हणं। — C वाअडा। D वाउलडो। —

Pag. 5.

l. 1. D णीसवणं च। et in marg. निश्रावकं च। घृतादिसहिततंडुलपूर्णपात्रं निस्राव इति यस्य प्रसिद्धिः। णिस्सवन्नमिति पाठे निःसपत्नमित्यर्थः। Com. णिसंवक्कं च पितृणां समुत्सृष्टं घृतादि etc. ut D. —

l. 3. Pro ज्ञधा BC ज्ञं। D ज्ञदा। — C पटमं। D पठमं। —

l. 4. Pro पदे पदे मं C ममोपदेसं। D मं पदे पदे। —

l. 7. A निष्क्रान्ते। D °न्ताः। —

Pag. 6.

l. 1. D प्रावरक। —

l. 2. AB मये। — CD om. वि। Com. मयैवापि। voluit मयैवापि। —

l. 3. A मैत्रेयेण। — A ग्रामन्तणाइं। D ग्रामन्तणाकाइं। Com. ग्रामन्तणाइं ग्रामंत्रणा कानि। — D हा वत्थे। —

l. 4. AD ग्रहीए। — A प्रन्न। D पन्न। B पेन्न। C ग्रहोरत्नं पेरत्न। —

l. 5. A ग्रसिदो। —

l. 6. A चतुस्सालदु°। — D दुग्गारके। — A नलक्क। B मल्लक्क। Com. et D marg. मल्लकप्रातपरिवृतः तल्लकः पात्रविशेषः पत्रपुटो वा दोना इति प्रसिद्धः। (Hindust. لگن) चित्रकरपत्ते वर्णिकापात्रं मल्लकः। ग्रभ्यन्तरचतुःशालाढारे उपविटश्चित्रकर इव छिविन्न स्पृष्ट्वा २ ग्रंगुल्यग्रैः ग्रपनयानि न तर्कयामि (D भक्षयामि) ग्रत्यन्तनपुंसादित्यर्थः। चित्रकरो ग्रंगुलीसंस्थितलेखनि कया वर्णिकाभाण्डं स्पृष्ट्वा २ ग्रपनयति विक्षिपति। ग्रन्यथा वर्णिकाबिन्दुपातः स्यादिति। — D सदपि परिवुदो। A परिव्वुदो। —

l. 7. D ग्रग्गंगुलीहिं। — C छिविन्न semel. A छिविन्न २। —

l. 8. 9. D तहिं तहिं। —

l. 10. AB एसो ग्र ग्रन्न°। — AB सुपणावु°। —

l. 11. D पावरग्रो। —

l. 13. CD om. ग्रन्न। — A. इदो २। —

l. 16. BCD om. च। —

l. 21. BC om. इति et मन्दं semel. D om. इति मन्दं मन्दं। —

l. 22. A ता ज्ञाव पविसामि। —

l. 23. BC भोदे। —

Pag. 7.

l. 1. A ज्ञार्वकाल। —

l. 4. D पावरग्रो। —

l. 13. A मृतः ग्रशरीरेण धृतः। —

l. 14. A दालिद्दुद्दादो। B दारिद्दुदादो। cf. 6, 8. 17, 18. — C कदर om. दे। —

l. 19. C संक्रामिद। —

l. 20. D विभवस्स। — C पडिवचंदस्स। —

l. 21. B om. ग्रहिग्रदं। D ग्रधिग्रदरामणीग्रो। —

Pag. 8.

l. 2. BCD पुत्ता। —

l. 3. D अरण्णो गोब्बाल०। BC गोब्बाल० अरण्णो। — वरटा Sskr. वरट et वरटी est vespa. Com. वरटा वीरिणी इति ख्याता ततस्त्रस्ताः। वीरिणी est Hindust. برنی *birni* i. e. vespa. —

l. 11—14. Cf. Hitop. 31, 11—14. —

l. 11. BCD et Hitop. ह्रीपरिगतः। — Hitop. सत्वात्परिभ्रश्यते। sed cod. P. cum nobis. —

l. 12. Hitop. निःसत्वः। Cod. P. cum nobis. —

l. 13. B धिहितो। C पिहितो। D विहितो। Hitop. निहतो। — A परिभ्रश्यते। —

l. 14. Omnes cum dramatis nostri tum Hitopadesae codices habent निधनता quod vix ferri poterit. Lassenius ex coniectura विधनता। —

l. 15. A सुमरिअ २। —

l. 17. C पहुस्स। —

l. 19. Com. स्वजनानां बन्धूनां ज्ञानां अन्येषामुदासीनानां। —

l. 20. भवति चेति चकारो हेतौ। वनगमने कलत्रपरिभवो हेतुः। —

l. 22. BCD गच्छ त्वमपि। —

Pag. 9.

l. 1. BC om. देवदा et habent पा दे पसीदन्ति। — D पा दे पसादं देन्ति (देन्ति)। —

l. 2. C देवेसुं अच्चिदेसुं। —

l. 3. D pr. m. गृहस्थितस्य sed corr. —

l. 4. A वापि pro वाभिः। —

l. 5. D तुष्यन्ति देवता नित्यं शमिनां। —

l. 9. D pr. m. वामदो sed corr. — D दक्खिणा in marg, deinde दक्खिणादो। —

l. 10. A राजवल्लहा। —

l. 11. D मूसओ। —

l. 12. BCD अहिमुहावलिदो वल्लो (B वल्लो) दाणिं। Com. कालसर्पस्य मुखापतितो मूषक इव वध्यो भविष्यामि। — C marg. अहिमुखापतित। D marg. अभिमुखा०। —

l. 14. C निवर्तयामि। —

l. 15. A तिष्ठ वसन्तसेने २। C ति० वस० ति० ति०। —

l. 19. Com. विशदौ संचरणालाघवगुणान्वितौ पटू इति यावत्। —

l. 22. Adscribam verba Commentarii ad primum hoc S'akârae sermonis specimen, quanquam corrupta et quorum emendationem certam non habeo: शकारभाषायां चवर्गशिरस्थितो अंतस्था यकार लेख्यः वूस्पृष्टा तालव्य इति वचनात् स च संयोगः प्रयत्नलाघवात् पूर्वस्य गुरुत्वं न (Cod. ग) करोति। D marg. शकारभाषायां चवर्गशिरः स्थितो ऽन्तस्थो य (?) कारो लेख्यः। — A च्चिष्ट (sic) वसं० चिट्ठ। B चिष्ट वसं० ष्ठि॥ (sic). C चिट्ठ वसं० चिट्ठ। D चिष्ठ वसं० चिष्ठ। Com. चिष्ट। —

l. 23. D pr. m. याशि धावशि et corr. °सि °सि। —

l. 24. A मलीहशि। Com. न म्रियसे। AB विष्ठ। C चिट्ठ। D चिष्ठ। —

l. 25. A उत्कदि et हडके। — Com. तब्रश्नो वराकः। —

Pag. 10.

l. 2. C hic et semper अज्ञर्। — ABC चिट्ठ। D pr. m. चिष्ट corr. चिट्ठ। —

l. 3. A गच्छसि अत्तिका। — Com. अंतिकान्मम यद्वा अंतिका ज्येष्ठा मे भगिनी। अत्तिका भगिनी ज्येष्ठेत्यमरः। —

l. 4. D मोरि। Corrigendum erit मोली। —

l. 5. A भट्टके। BCD भष्टके। Com. शामित्र भष्टके अ स्वामी स्वामिभट्टारकः। —

l. 6. C वपणो। —

l. 7. A वसन्तसेने २ तिष्ठ २। —

l. 12. A चिष्ठ २ वसंतश्रेणिर्। B चिष्ठ वसंतश्रेणिर् चिष्ठ। C चिट्ठ वसं° चिट्ठ। D pr. m. चिष्ठ corr. चिट्ठ। —

l. 13. A मम्महं। B बंम्हणां। C बम्हणां। D बम्हंहं। Cf. Var. II, 38. S'ak. 35, 14. Lassen. Anthol. 69, 17. — ABC वट्टअन्ती। D वट्ठ°। —

l. 14. BC श्रावणके। — D णिद्दिद्रं। C marg. निर्द्यं। tum me foret = मां। Cf. L. p. 432. Com. et D marg. निद्रां। —

l. 16. A रावणा°। — AB व्व pro व। —

l. 18. Com. विश्रोषयन्ती अतिश्रयाना। Est igitur स्वार्थे णिच् sicut p. 59, 14. et M. 14, 107. —

l. 20. BCD प्रविसृतः। Com. प्रविसृतः प्रचलितः et, sic D marg. — D निरुध्यां। Com. न निरुणाधि अपि तु रुणाध्येव। नकारः काकौ। Legisse videtur न रुन्ध्यां। —

l. 23. Com. नाणं शिवांकं टंककादि वित्तं तस्य मोषणाशीलः कामो यस्य कश्चिका चर्मकाष्ठिका। चौराणां किंचित्तया चोपकरणं भवति तद्र्त्र कश्चोक्ता कश्चाचाश्चतानना चर्मसडिका (?) उच्यते। — Com. मश्चाश्चिका मत्स्यभक्षिका। मश्चकं (sic) शुष्कमांसमित्येके। — ABD लासिका। Com. लाश्चिका नर्तकी। —

l. 24. णीश्चाशा sic Codices. D in interpr. Sanscr. निर्नासा et in marg. नकटी लोके। Cf. Hindust. ناک *noseless*, et Mahratt. नकटा *that has a snub or squab nose*. Com. निणासा निर्मनासा। — कुल° Com. कुलं शस्तं नाशयति पातित्यजननात्। — A मंतूषिका। —

Pag. 11.

l. 4. A विटज्ञनपरिघाटितेव। D °नखखंडितेव। Com. विटनखपरिमृष्टवीणातुल्या मनोहरत्वा च्छब्दवत्त्वाद्वा तुल्यत्वं। विटसदृशौ कुंडलौ। —

l. 6. C कापाञ्कपान्त। — A भूसपा। D भूषणा। — AB सदृद्मिस्सं। —

l. 7. BCD दोबद्दी। —

l. 9. AB वसुश्रश। D° वश्रशुश्रश। — BC वहणिं। — A विश्रश तं। B वि तं। — AB सुभद्दं। —

l. 10—13. De metro Com. dicit प्रतिपादं चतुर्दशमात्रत्वात् मात्रासमकं छन्दः। Sed apud Colebr. singuli Mâtrâsamaki versus sedecim mâtras habere dicuntur. —

l. 11. D खाहिशि cf. L. 434. Littera finalis radicis खाद् etiam in hodiernis linguis Indicis elisa est; confer Mahratt. खाणे et Hindust. کھانا. — D मंशमच्छकं। —

l. 12. D एदेहि मंशमच्छकेहिं। Scripsi एदेहिं cum ABC, nam Anusvâras necesse non est positionem faciat. Vide adnot. ad 36, 12. —

l. 13. ABC मलन्ति। — ABC शेवन्ति। D सेवन्ति। — D marg. शुनका मृतकं न सेवन्ते अपि तु सेवन्त एवेत्यर्थः। Com. vero haec habet: शुणाश्रा शवा मृतकं न सेवते। नकारः शि रश्चालने। तेनापि तु सेवत एवेत्यर्थः। e quibus apparet, legisse eum singularem, quem cum metrum flagitare videretur, codicum scripturam reliqui. Cf. L. 434. Nescio vero, rectene scripserim शुनिका in interpretatione Sanscrita. —

l. 15. AB विवेशितमुद्दहन्ती। —

l. 16. D रसनाः। —

l. 17. Ad वक्रेण D in marg. उपलक्षिता। Com. लक्षिता। —

l. 18. A त्रस्ताद्तं। BC त्रस्ताकुतं। —

l. 19. BC अम्हेहि। — A अमिशालिअन्ती। D अहिशालअन्ती। Confer 12, 10 et वुक्कअन्ते 22, 9. —

l. 20. CD वणणे। — A कुक्कुरेहिं। BCD °डेहिं।

l. 21. A शिवं। B गंधं। —

l. 22. AB सवेठणं। C शवेठणं। D सवेंठणं। Si recte interpretatus sum सवेष्टनं scribendum est शवेष्टणं। Cf. 127, 12. Sed fortasse शवेणटत्रं = सवृन्तकं scribendum. Cf. Var. 3, 45. „Cor cum caule" in ore S'akârae non offenderet. Et sic fere Com. legisse videtur. Dicit enim: शीघ्रं त्वरितं सवेगं सवृन्तं बन्धं . . . सवेष्टनं सवेष्टनमित्यर्थ इत्येके। — D हलकं। —

l. 23. B पल्लविआ। C पल्लविए। Confer 12, 9. —

l. 25. D न भेतव्यं semel. —

Pag. 12.

l. 1. A माहविए २। कणणाऊए २। मद्दणिए २। —

l. 3. A इत्थिअं। B इत्थियामणणे°। C इत्थिआमणणे°। D इत्थियमणणे°। —

l. 5. ABC इत्थिआणां। D इत्थिकाणां। — BCD मोडेमि। D marg. et Com. मारयामि। —

l. 6. BC परिअणो वि परिब्भट्ठो। D परिअणो वि मे परिब्भट्ठो। —

l. 8. CD अन्विष्यताम् semel. —

l. 9. Codices पहुहिअं। scribe पल्लहु°। — D om. वा। — C पल्लविअं। —

l. 10. A repetit वा post वंशन्तमाप्तं। — D ग्रहिशालभन्तीं ut 11, 19. — ABC को। D को तुमं पलिन्नाइस्सदि। —

l. 12. C ज्ञमद्गग°। —

l. 13. D कुन्दी°। —

l. 14. D हगे। — Codices हत्थे। —

l. 15. D °किदं। —

l. 16. C णं वेक्ख णं वेक्ख। ABD णं वेक्ख २। —

l. 17. D ग्र pro ग्र। — A मप्रवके। BCD मस्तके। —

l. 18. B नुग्र। CD उग्र। —

l. 20. A होइ। — B ग्र pro ग्रे। —

l. 21. A ग्रवणाला। —

l. 23. A मालीहप्रिग्र। BC मालीग्रग्रि। D मालीग्रदि। —

l. 24. AD om. स्वागतं। — BCD भग्नमुप्पा°। —

l. 25. BD भो pro भोदु। — ABD om. प्रकाग्रं। — D इमादो ज्ञणादो। — Codices किं खि। — D marg. तर्व्यते ग्रहीतुमिति ग्रेषः। Com. तद्दीग्रदि ग्रन्विष्यते। —

Pag. 13.

l. 1. A वसंत° pro विटः। — BC प्रान्तं semel, om. पापं। D प्रान्तं २। —

l. 4. BCD हगे। — AB पुरिग्रे। D देवतपुलिग्रे et in marg. देवतपुरुषः। — B मणुप्रग्रो। D मणुप्रग्रके। — BC कामइदव्वो। —

l. 5. A प्रक्का° pro वसंत°। — AD प्रान्तं पापं। B प्रान्तं २। C सन्तं सन्तं। — ABC मन्तेग्रि। —

l. 6. Com. सतालिकं विटस्य हस्ते तालदानं कृत्वेत्यर्थः। — B भावे semel. — A पेव। B पेत्य। D वेक्ख २। C वेक्ख दाव मं ग्रन्तलेण। Com. प्रेक्षस्व तावत्। मं ग्रन्तरेण मयीत्यर्थः। इत्येके ग्रन्तरेण चिन्हेन ग्रन्योन्यं (leg. इत्यन्ये?) — A शुग्रापिदूदा। —

l. 7. BCD गणिग्र दालिग्रा। — C णं ज्ञेण। — D pr. m. भणादि deleta vocali longa. —

l. 8. BCD हगे। — BD ग्रपणागमन्तलं णा णागलन्तलं वा गडे। C हगे णा गामन्तलं णा णागलन्तलं वा गडे। Com. ग्रहं न ग्रानान्वागतो न नगरान्तरागतः। — C ग्रज्जके। —

l. 9. D ग्रीसं। — BC ग्रन्नणाकेहिं। — A पग्रागुपग्रिट्ठिदाए। B पग्रागुपत्तिग्राए। —

l. 10. A om. प्रान्ते। —

l. 11. A कथमवे। — D प्रान्त इत्यभि°। A ग्रान्तमित्यवगच्छति। —

l. 12. A om. वसन्तसेने। — AB om. पग्र recte fortasse. —

l. 16. A सुप्रियं वा omissis rell. BC चाप्रियं च। Confer 120, 23. —

l. 22. D गुणा। —

l. 24. गर्भदासी। — Com. ज्ञन्मप्रभृति चेटी। —

l. 25. B तस्स pro ताह। — D चाह°। —

Pag. 14.

l. 1. D मम ग्र। — ABC हत्याद्दो। D हस्ताद्दो। — D पा एग्रा। — D तथा। — B कलेदु। —

l. 5. काणोलीमातः। D marg. काणोली कन्यका माता यस्य सः। Com. काणोली कन्यका मातेति देशीप्रकाशः। —

l. 7. B ग्रधकिं। — BC घउं। —

l. 8. ABC ग्रम्हहे। — C तग्रा। — ABC घलं। — BC ति। — A तं pro ज्ञं। — D सेच्चं। —

l. 9. D ग्रबरज्ञन्तेपा। — BC दुज्ञणोपा उब्भकिदं ज्ञेपा पिग्र°। D दुज्ञणोपा उपकिदं ज्ञेव्व ज्ञेपा पिग्र°। —

l. 10. BC माष। — AC पविट्ठा। D pr. m. पविग्रटा corr. ट्ठा। B °ष्टा। —

l. 11. BCD मग्रि। — C दीग्रन्दी semel. — AC पणाट्ठा। B °ष्टा। D pr. m. °ग्रटा corr. °ट्ठा। —

l. 18. B वग्रन्तज्ञनेनग्रेणिग्रं। —

l. 19. BC किं चिह्नं। — D om. यत्। — Com. चिह्नं भूषणाग्राब्दादि उपलक्षणां मा ल्यगन्धादि। ग्रस्ति किंचिच्चिह्नमुपलक्षयतीति पाठान्तरार्थो व्यक्त एव। —

l. 22. पूरिदाए। — A णाग्रिग्राए न - - न पेक्खामि भूग्रणादूदं। (sic) — B णाग्रिग्राए ग्रुग्रवतं उणा णा पे° भूषणा°। C उणा णाग्रिग्राए ग्रुव्वंत्तं उणा णा पे° भूषणा। D णाग्रिकाए णा (2 syllabae deletae) त्तं पेक्खामि (deletum aliquid?) भूग्रणाग्रादूदं। —

l. 25. D दृग्रयते। —

Pag. 15.

l. 1. D सौदामनीव। — AB संविलीना। —

l. 2. A च pro तु। —

l. 4. A ग्रुतं वसं° त्वया। D om. haec verba. —

l. 5. D marg. et Com. गृहीतं ग्रस्य तात्पर्यमप्याकलितं। —

l. 6. C °मरिग्राणूदं। BD सूदं। —

l. 10. C गमिग्रं। —

l. 12. वाक्ये etc. D marg. et Com. वाक्यं न करोतीत्यर्थः। —

l. 13. A सहसा pro सुहृदः। — स्कारी° D marg. et Com. एकीभवन्ति। —

l. 14. D परं ग्रायते। —

l. 18. A संग्राप्तो। —

l. 19. ग्रल्पच्छदः D marg. et Com. वस्त्रहीनः। —

l. 20. A ग्राट्ठं et sec. m. ग्रिट्ठं। —

l. 22. A वोचामि। — C सुहृदि त्वुषित्वा। —

l. 24. 25. C semper ग्र pro स। — A सहायिणी। — D ग्रग्रणिग्रा। —

Pag. 16.

l. 2. BCD चेटी pro ग्रद्द°। —

l. 3. A पदीवं बलिं अ। — C अहं अवावुदं। D अहं अवाउदं। —

l. 5. B मम बिअ। D ममबि। om. बिअ। —

l. 9. BCD दुआरेण। —

l. 11. A बि। — A चतुस्सा°। — B आअत्थामि। D आहामि। —

l. 13. A अन्वितां २। —

l. 16. AC चिट्ठदु। B ढ। D corr. ठ sed pr. m. ट?। —

l. 17. B भाव २। — A गृहिदा २। D गहिदा semel. —

l. 18. AC भट्टके। BC भट्टके। — BCD हगे। —

l. 20. A चिट्ट। B चिप्पवट्ट। C चिट्ठ। D चिट्टं। Com. अगव्युदासाय सुनिश्चयं करोति युवां द्वावपि तावदेकान्ते तिष्ठतः। —

l. 21. BC गहिदा semel. —

l. 23. AB हत्थे। C विन्दे। D हथ्ने et in marg. हत्थे। Com. केशवृन्दे। — A मिश्रा। B मिश्रवा। C मिट्ठा। D मिट्टा corr., pr. m. मिश्रा?। — BCD दोवदी। —

Pag. 17.

l. 1. A शिरसि। BC शिरशि। — D गिहीदा। —

l. 2. A शिलोरुहेशु। —

l. 3. AB लबाहि चंडं। C लबा ऽहिचण्डं। D लबा हिचंडं। Com. लप अधिचंडं अत्युचैः हिशब्द एव वा चंडं महादेवं। —

l. 5. A °सिस्तेहि व्यवसितं। —

l. 6. BCD स्वरयोगः। — स्वरसंयोगः exstat Sak. 59, 3. MA. 67, 6. —

l. 7. A om. अधा। — A दहिं हल्लि°। Com. दधिग्रह इति पाठे ग्रहो दध्न उपरिभागः। — A मडालिए। — A ग्रड pro ग्रल। —

l. 8. D पडिवन्ने in utraque voce. — A तका। — BC om. धीए। —

l. 11. A रंगप्रसंगेन। —

l. 14. A मन्दमाल्लदेण। —

l. 15. A अहिअं। B हिअहअं pro हिअअं। — A पुरुपुरा°। D फुरफुरा°। Com. कुरकुरायति अत्यर्थं प्रकंपते। — D पदीओ। —

l. 16. BC भो pro भोदि। —

l. 17. CD भावे semel. — A मणुस्सो। B मणुश्शो। —

l. 18. AB चालुद[2]। —

l. 19. AB गिहं। —

l. 20. BCD पेक्ख semel. —

l. 23. AB om. किं। —

Pag. 18.

l. 5. A दे पा- उस्सो। —

l. 7. D पां। —

l. 8. D सालिअ। — C संट्ठाणाअ। D संठाण। — BC दुज्जण दुम्मणुस्स। D दुट्ठ दुज्जण दुम्मणुस्स। —

l. 9. A ज्ञयि वि। D om. वि। — A णाम तद्व भव्वं। B णाम त्वभवं। — ABC चालुद्द°। —

l. 10. D णालकिंद्दा। — A om. ज्ञेण। —

l. 11. BCD ईदिसो। — Com. उपमर्द्दो निग्रहः। —

l. 12. A किदंतस्स। B कद्यतस्स। C कन्नतंस्स। —

l. 13. A चारित्रेण। — B om. अ। —

l. 18. A ज्ञान्तं पापं २। —

l. 20. C नष्टा। — D marg. et Com. ज्ञीलवंचना दुश्चरितसंभावना। —

l. 21. A om. कृतांजलिः। —

l. 22. A मवे। — BC उव्वालद्धे। —

Pag. 19.

l. 1. BCD om. आर्य। —

l. 5. Codices दुट्ठ। — B वडुकज्ञ। C वडुकज्ञ। D वडुव्ववज्ञ। —

l. 6. A किंविपाअं अंजलिं। B ज्ञाविपाअंजलिं। C विपाअंजलिं। —

l. 10. D पविज्ञीअ। — Com. अज्ञितव्यं भोक्तव्यमपि नास्ति। यद्वा अद्दिअद्व्वम्मि (द्व्वं पि?) अद्दिकन्द्रव्यमंशभोक्तव्यमपीत्यर्थः। —

l. 11. A वि। — B णास्ति। —

l. 17. A ज्ञ pro ज्ञे। — BC post ज्ञे addunt गब्भद्दाज्ञे। Consentit Com. — BC गब्भद्दाज्ञीए। — BCD पुत्ते। —

l. 18. Com. श्लोको वैश्रवदेव्यावृत्तेन। —

l. 19. इन्दउत्ते CD et Com. interpretantur इंद्रदत्तः qui secundum D et Com. in Vrihatkathâ occurrit. —

l. 21. C अज्ञात्याम। —

l. 22. BCD मूर्ख आर्यचारु°

l. 23. Com. कुटुम्बी उपज्ञीव्यः। —

Pag. 20.

l. 3. वज्ञन्तसे°। —

l. 5. D कथं। —

l. 9. A प्रविष्टा। —

l. 10. D वसन्तसे°। —

l. 13. BC यदिदं। Com. यदि चेदर्थे चेत् नास्ति तदा गम्यतां। —

l. 14. Codices यदि। — D गज्ञसि गज्ञ। — BCD हगे। —

l. 16. D अले ले। —

l. 17. A मच्चतज्ञीज्ञका। BD मत्तज्ञीज्ञका। C ज्ञीज्ञमस्तका। Com. काकपद्ज्ञीज्ञमस्तका इति

हतायकार्यप्रवृत्तौ काकपदाकारा ये धूर्तास्तेषां शीर्षप्राया ग्रामण्यः तेषां मस्तकभूत धूर्तचक्रवर्तिनामपि प्रधा नभूत एतेनाचारकुलयोरात्तेपः कृतः। केचित्काकपदशीर्षः काकपदवत् पंचधा शीर्षे मस्तकं यस्य पंचेत्युप लक्षणं अष्टकपालः तेनालक्षणायुक्तक इत्यर्थ इत्याहुः। अत्र च मते शीर्षमस्तका इति प्राकारवाणीत्वेण पुनरुक्तत्वं न दोषः। D marg. काकपदाकारा ये धूर्तास्तेषां मस्तकप्राया: श्रेष्ठाः तेषां शीर्षक प्रधान भूत। [यद्वा काकपदं अशुभसूचकं लिंगं तन्मस्तके येषां तथाभूत।] अत्र पक्षे मस्तकशीर्षका इति पौनरुक्त्यं शकारवचनत्वेन ज्ञेयं। — AC दुट्ठ°। BD दुष्ट°। —

l. 18. D उपवेसिता। —

l. 21. BCD om. ता। — D उड्हेहि। BC उट्ठेहि semel. —

l. 24. D यदा। — C देव्वमणुऊलं। —

Pag. 21.

l. 7. Codices ऋद्धीए। — CD om. अज्ज। —

l. 8. ABC दुट्ठ। D दुष्ट। — B वउक्का। C वडुका। D वडुव्वका।— A भणाम्मि। —

l. 9. ABC चारुदत्तकं। D चारुदत्ताकं। — A णावणालअ। —

l. 10. BCD वशन्तशेणा। — A दारिआ। —

l. 11. BC बलक्कारा°। D बलक्काआणुणीआणा। — BC तुअ। —

l. 12. A पविअट्ठा। B पविटा। C पविट्ठा। D pr. m. ट्ठा s. प्ठा? corr. ट्ठा। — ABC हत्थे। —

l. 13. A ववहातअं। — Com. व्यवहारं विना इत्यनेन व्यवहारनाम्नो नवमांकस्य सूचनं। — Com. लघु शीघ्रं। —

l. 14. D अपिज्ञामाणाह। —

l. 15. AB वैले। — A पेक्ख semel. D पेप्ख २। —

l. 16. A गोह्लित्त। D गोघउ s. गोव्वउ?। —

l. 17. A शुस्खे व तलिदे अ हु मंसे। D भडिदे हु मप्पे। — Com. पलिं प्रचुरं लेहं मांसं तलितं उत्तप्तं देशीत्येके। Confer Hindust. تلنا *to fry*. —

l. 18. D सिद्धे। —

l. 19. A पा दु। —

l. 20. A शोणुक्कं। C शोट्ठिकं। D pr. m. शोणुकं? corr. शोस्तकं। — A लघुकं। B लटुकं। D लस्तकं deleta syllaba स्त et in marg. add. खु। Com. शोस्तकं शोभनं लस्तकं सकपटं। et postea लखं शोभनं शोस्तकं द्वयमपि शोभनार्थमिति प्राचीनटीका। — Verba तधा usque ad पा भणेज्जि (l. 22.) D in marg. — D तथा। — BCD हगे। —

l. 21. Codices बाडिआए। Com. यथाहं स्वाधीनायां प्रासादस्य बालाग्रलक्षितायां कपोत पालिकायां विटंके बालाग्रं मत्तवारणं कपोतपालिका उपरिगृहश्रेणीति दक्षिणापथे लोकोक्तिरियमिति प्राचीनटीका। — A उबविश्रे। C दट्ठे। — BCD शुणामि। Com. शृणोमि। — BCD अण्णधा pro तधा। Com. अन्यथा यदि भणिसि (sic). —

l. 22. A तो pro ता। — A पविट्ठं। B पविट्ठ। C पविट्ठ। D पविप्टं। — BCD कविट्थगुडिअं विअ। Com. कपित्थगुलिकमिव। — AD मस्तकं। B मस्तअं। C मत्थअं। —

l. 25. AB चेड। — B om. गडे। —

Pag. 22.

l. 3. A गेण्ह मं। BC गेण्ह। Com. गृह्णातु। — A भट्टप्रो। B भट्टके। C भट्टके। D भट्टके? del. ट्ट et add. in marg. ष्ट। —

l. 4. A हत्थे। BCD हस्ते। — ABD चिट्ठु। C चिट्ठदु। —

l. 5. A भट्टालके। B भट्टाहारके। C भट्टाहारके। D भट्टाहके। — ABD भट्टके। C भट्टके। —

l. 7. Com. पेशि त्वक् मूलकत्वग्वर्णमालोहितमित्यर्थः। —

l. 9. BD हि pro हिं bis. — AB भुक्कअन्ते। —

l. 12. A ण दु। —

l. 13. D णिवेदयिदव्वो। —

l. 14. D हुविश्शदि। —

l. 15. A om. अज्ज। BC रअणिआ। D रणिआ। —

l. 16. CD णोदं। —

l. 17. 18. BC प्रदोषसमयशीतार्तो। — A ततश्च। — A अभ्यन्तरयम्। — BD प्राव रकेण। —

l. 19. BD प्रावरकं। —

l. 20. BCD परिज्ञणो। — B प्राकारकं। D प्रावरं। —

l. 21. D et Com. अम्हहे। — BD पावरओ। —

l. 22. Com. अनुदासीनं साभिलाषं तदनुरूपचेष्टायोगात्। —

l. 24. D प्रविश्श et sec. m. add. म। —

l. 25. C तुअ। D pr. m. तुवब्भन्तरस्स। — Com. अभ्यन्तरगमनस्याभागिनी वेश्यात्वात्। —

Pag. 23.

l. 1. A नुने pro ननु। —

l. 8. D om. सा। —

l. 12. BC दृश्यते। D वर्तते। pro राजते। —

l. 15. A अणुलत्ता। —

l. 19. A रअसालसंठाणो। D रायशालो। — A भणादि। —

l. 21. A एसा क्खु समुणा सहिलाणणा। — C दंसणुद्दिदा। —

l. 23. Codices अणुलत्ता। — A अलक्कालाणु°। D वबलक्कारणु°। —

l. 24. A मे om. हं। — A पविचिश्श। —

l. 25. AB om. स्वागतं। — A °माणा त्ति। B °माणं त्ति?। ABD अलंकिदं म्हि। —

Pag. 24.

l. 2. D पश्चाबिम्ब। —

l. 3. A अधिअलणो। — AD ववहालं। — D णिज्जादमाणाह। —

l. 4. A सं अणुबद्धा। — AD वेलं। B वेलं। —

l. 5. D अर्य। —

l. 11. D अविज्ञात pro अपरिज्ञात। —

l. 12. B अनुयामि। —

l. 13. A एहिणा क्खु। — BD °णेणाबरद्धा। C °णेणाबरज्झा। —

l. 14. ABC श्रीश्रेणा। — D पणामामिश्र। —

l. 15. A सुसंपुण्णा विश्र। BC सुखं पणामिश्र। —

l. 16. BC समाअद्दा। — B कर्हज्ञासरि°। C मेरिसेणा। —

l. 17. BC om. पणामिश्र। — B पसादे om. मि। — A उट्ठेधसु त्ति। D उत्थेध त्ति deleta syllaba post ध। —

l. 18. Com. प्रणाय इत्यनेन संभोगप्रार्थना कटाक्षिता। (?) —

l. 20. A ज्ञइ pro अज्ज। — Com. ईदृशेन अनुगृहीतसंभोगेण (?) कारणादिना। — A मवे। — D एवं। — A भणाइस्सं। —

l. 21. C अज्जप्पभा। — A अणुगेहाका। BC अणुगेह्का। — A om. इमं। —

l. 22. D अलंकारं। — Com. pro पाठा habet वामाः अकार्यकारिणाः। —

l. 24. Com. भग्नत्वाद्भक्तकाभावाच्चायोग्यता। —

l. 25. A अलीअं। — BC पुरुसेसु। —

Pag. 25.

l. 3. A अणुगिहिदं। —

l. 4. D भवदीदृ। —

l. 6. D एवं। — C अबहरीअदु त्ति। — Com. चोरेहिं हरिज्जउ त्ति संधिच्छेदनामूस्तृतीयांकस्य सूचनं। —

l. 8. D वि। णासो। A विणासो। —

l. 10. A अणुगच्छन्ती। —

l. 12. A om. मैत्रेय। —

l. 13. BCD °णामिणीमणु °। —

l. 14. A तहिं ज्ञणोहि। B ज्ञहिं तहिं om. ज्ञणोहिं। C ज्ञहिं तहिं ज्ञणोहिं। — A चउप्पहोपणीदो। B चऊपाहोब°। D चउप्पवहोब°। —

l. 15. D pr. m. विबक्खिस्सं। —

l. 16. C तत्र भवतीं। —

l. 17. A om. विप्रवास। —

l. 18. C वहूहमापात्र। — BC पज्ञालेहि। —

l. 19. C पज्ञालीयन्ति। —

l. 21. D अविमाणिदं। — D अ pro विश्र। — B णिस्सणोहाओ। Com. स्नेहो ऽनुरागस्तैलं च। — CD संवुत्ता। scribe संवुत्ताओ cum AB. —

l. 23. A om. भवतु। D भवतु २। Com. भवत्वित्युपसंहारोक्तिः। —

Pag. 26.

l. 2. B भुत इव ज्ञलंपक्के। —

l. 3. C om. उत्थाय। —

l. 5. A सानुरागं पश्यन्ती निष्क्रान्ता वसन्तसेना। —

l. 13. ABD om. इति। — C मृच्छकटिके। — Com. इति महामहोपध्यायपृथ्वीधरकृत मृच्छकटिकाविवृतौ न्यासार्पणो नाम प्रथमांकः। —

Pag. 27.

l. 2. AD चेटी २। — C semper अज्जआ pro अज्जुआ। —

l. 3. A om. verba परिक्रम्य usque ad finem lineae 4. —

l. 4. BD कं पि। — D आलीहन्ती। —

l. 7. BCD चेटी pro मदनिका। —

l. 8. C भणिदे। —

l. 9. BCD चेटी pro मदनिका। —

l. 12. AB चेटी २। — C णाहादा। D pr. m. ह्लादा। L. p. 267 scribendum censet णाहा quia णहा initio vocis pronunciari nequeat. At confer linguas Hindustanicam, Mahratticam et Vraja Bhasham. —

l. 14. C णाहाइस्सं। — A ताव pro ता। —

l. 17. B पुत्थादि। C पुक्खोअदि। — C om. ता। —

l. 18. B om. मं। —

l. 21. A सुट्ठु क्खु तुए। — D om. पर। —

Pag. 28.

l. 1. 2. A अणावग्गहिदो s. अणावग्गहिदो। C अनुगहिदो। — महूसवो C in marg. महोत्सवः। —

l. 5. D om. किं। — CD कोपि। — BC जुवा। —

l. 6. A कामेदि। —

l. 7. Inserendum est हंजे ante पूअ° cum AD. —

l. 8. D किं in marg. — A विहवहवित्थारो। —

l. 9. A om. वा। —

l. 10. BCD उआहढ°। — A पणामणं। — AD परिअअ। —

l. 11. B विअडदुक्खं। C विओअदं दुक्खमुप्पा°। —

l. 12. C राजा। —

l. 13. D भट्टदा°। —

l. 14. A °ज्जाणं णा गदा। —

l. 15. BCD चेटी pro मदनिका। —

l. 16. BC om. हंजे। — A अणुदासीणा। —

l. 17. C om. अज्जुए। — D तेणा pro जेणा। —

l. 20. B क्खु सुसेट्ठि°। — AD परिवसदि। —

l. 21. AB णाम संपुच्छिदा सि। —

BOMBAY BRANCH OF THE ROYAL ASIATIC SOCIETY

l. 22. A सुगृहिद°। D सुगद्दिणाम°। —

l. 24. A मन्नणिए। —

Pag. 29.

l. 3. A om. verba दलिद्दूद° usque ad finem lineae 4. —

l. 5. A om. अज्जुए। — D ज्झीणा et in marg. जीर्णा। C interpretatur हीन quod probare videtur L. p. 199. Posui क्षीणा secundum S. S. 129. —

l. 8. A ज्ञयि। — कीस non est pro किं स (L. p. 226), sed est adverbium significans किमिति s. किमर्थं। —

l. 9. A °सालिअद्दि। —

l. 10. D °सारीअन्तो। —

l. 12. BC om. अज्जुए। —

l. 15. AD अरे २ i. e. अरे रे। BC अरे। — BC शुवणणाह। — A लुद्धः। — B जूतकए। C जूदकए। D यूतअए et superscriptum जूद्। — BCD पपलीणु bis. —

l. 16. B गेपहथ bis. — A तिद्दूद। D तिंछ २। — D प्रद्दिष्टो। —

l. 17. ABC अपटाक्षेपेण। Confer 40, 12. et 97, 25. — A om. संभ्रान्तः। —

l. 18. Codices कष्टे। — D हीमाणहे ante कष्टे। —

l. 19. A मुक्खाए। —

l. 20. A मुत्ताए। L. p. 241. formam मुक्क a dialècto praecipua esse alienam affirmans, vereor ne nimium tribuerit analogiae linguae. Nam si conferas locos Sak. (Chézy) 135, 3. Vikr. (Lenz.) 43, 16. 48, 4. MA 70, 4 (codicum scripturam dico), Ratn. 6, 14. 11, 8. UR Char. 56, 9. Mr. 109, 19, videbis in praecipua etiam dialecto semper मुक्क scriptum esse. Equidem nusquam inveni मुत्त pro part. perf. pass. मुक्त। nam unicum locum Sak. 23, 13. corruptum esse vel monstrum vocis तुअआ ostendit. Scribendum ibi cum aliis libris किं द्दाणिं पि तुह आअत्त म्हि। — BC om. prius विअ। Pro altero विअ D वि। — Metrum Com. appellat चित्रा ज्ञातिः। — De sensu distichi in universum hoc quidem dici posse videtur, versari illum in duplici vocabulorum गर्द्दभी et शक्ति significatione; quae autem sit altera eorum significatio, non plane liquet. Adscribam verba Com. quanquam misere corrupta: गद्दूदहीति गर्द्दभानामधेया हा कष्टं नाहिताति गद्दहा इति वराटिका नाम गर्द्दभा शक्तिके आथौ इति प्रसिद्ध यूतके कपर्द्दकनामधेये। नवबन्धनान्मुक्तया इव गर्द्दभ्या पशुविशेषेण ताडितो स्मि गर्द्दभ्या ताडनस्वभावात्सायतः। अंगराजेन कर्णेना विमुक्तयेच शक्त्या अस्त्रविशेषेण घटोत्कचो भीमसुत इव ताडितो स्मि शक्त्या। —

l. 21. A लेखक। — A om. शहिअं। BCD सहिअं। — Codices दूदूणा। — ABC पब्भट्ठे। D पडिभट्ठे। —

l. 22. BCD णु। — A शरणं। —

l. 23. D एशे pro एदे°। — BD विपडीवेद्दिं। C विपडीदेद्दिं et in marg. विपरी ताभ्यां। —

l. 24. BCD भविस्सं। —

l. 25. A om. तथा। —

Pag. 30.

l. 1. AD अले २। BC अले। — BCD णुवपणाह। — B जूदकक्ह। CD जूदकह। D पपलीणु २। —

l. 2. BC णेपह semel. D om. णेपह णेपह। — A चिट्ठ २। —

l. 4. A पातआलं। — A इदं। D इदूदं। — D अलपां। — A अ pro च। — D ज्ञाप्रि। —

l. 5. De verbo pracrito तरइ-= शक्नोति cf. Var. 8, 67. et Kramad. 2, 8. —

l. 7. BCD ले। —

l. 9. D यसं। — A सकलुसं। BC अइकसपां। Com. अतिकृष्णं। —

l. 10. C इअं semel. D इअं २ deleto numero २। —

l. 11. Codices अले। — A विप्पतीप। — A पडिमणुपणा। D पडिमणुपणां। B मंडि मणुपणु। — C देवउलु। D देउलं। Com. देवकुलं recte, neque cogitandum est de देवालय। Confer Bengal. देधान देफल pro देवधान्य देवफल et Prâcr. राउलं pro राजकुलं। —

l. 12. AB धुत्त। — BD जूदिकह। C जुदिकह। — BCD विप्पदीबपदेहिं। — D देऊलं। — A पविट्ठा। D °ट्ठे। —

l. 15. D नाटयतः pro निरूपयतः। —

l. 17. C पा हु semel. —

l. 18. BCD किलेम्ह। Ex A notavi कालेम्ह sed media आ saepius ibi cum media ई confunditur. —

l. 20. A अहेले। voluitne अले ले? —

l. 21. Codices °पाअस्स। — Pro हलइ D हइ in marg. द et in glossa दहति। Com. दहति पातयति leg. तापयति। — ABD हउक्कं et D मणुआप्रआ utrumque contra metrum, si revera Arya est. — Vocem कत्ता D interpretatur कपर्दिका। Com. habet: कत्ता काउ इति प्रसिद्धः। नादिपूर इति प्रसिद्धयूत इत्यन्ये। — Wilsonus: *the rattling of the dice.* Confer L. App. p. 60. Estne Hindust. کتا *kittá* quantum? —

l. 22. D सदूदे। — Pro पाडा° quod codices habent, scribendum est पाला°। — A पब्भट्ठउलज्जस्स। B पब्भलज्जस्स। —

l. 23. णुमेलु vocis secunda syllaba corripienda est, nisi forte delendum est णु। — ABC णंपिपाहं। D संपिाहं। —

l. 24. A तह बिं अ। BCD तह बि हु। Com. तथापि खलु। —

l. 25. Ad पाठे D in marg. दाउ इति ख्याता यूतकरोक्तिः। Est Pers. داو Hindust. داؤ iactus aleae. Com. मम पाउ इति अर्धा यूतकरोक्तिविशेषः। —

Pag. 31.

l. 3. गोह् in familiari Mahrattorum sermone usurpatur de viro adolescente, homuncione. —

l. 4. BC प्रेदपडा। D marg. et Com. गोहे प्रेदपडा उभे देशी। (Mahr. पेंडारी?) — B गृहीदो। C गाहीदो। — A दस। —

l. 6. C vocem अज्ज interpretatur अद्य quod minus placet. Scripsi cum D आर्य। — CD दट्स्सं। —

l. 8. ABD दट्स्सं। — A पसादं। —

l. 9. A संपदे। —

l. 10. A किं शिलु प्पडति। Com. सिल पिउदि शिरः पतति भ्रमतीत्यर्थः। D ad पडदि in marg. पातयति। — B post syllabas पड pergit लीए बद्धो etc. l. 14. —

l. 12. A सु तहुं ज़ूदिअंडलीए बद्धो ऽसि॥ इति यूतमंडलीं कृत्वा तथा करोति। संवा° etc. C एसु तुहुं ज़ूदिअरमपडलीए बद्धो ऽसि। संवा° etc. Nos scripturam D dedimus, omissa tamen voce एसो quam ante ज़ूदिअर° habet codex. Ceterum D in marg. hanc habet interpretationem: एहि त्वं। एष यूतकर° etc. Com. एष खलु यूतकरमंडल्या बद्धः। —

l. 14. D verba मंडलीए usque ad अले (l. 16) in textu omissa addidit in margine. —

l. 15. Codices semper स pro श्र। — A से pro एशे। — A समये et दयिस्सं। —

l. 16. A यूतकरः pro माथुरः। — Vocem गन्धु C interpretatur गपड। D omisit interpretationem lineae 16 et huius vocis l. 20 et p. 32, l. 5. Com. गंडो लग्नक इति पूर्वटीका। Wilsonus: *Give me a pledge then,* et deinde l. 20: *I will give you security.* —

l. 17. BC उपस्पृश्य pro उपसृत्य। —

l. 20. BCD उपगाम्य। — Codices अद्धस्स। — D गधु। — BCD अद्धं पि मे। —

l. 22. Codices दोशु। —

l. 25. A om. बि। —

Pag. 32.

l. 2. Codices गमिस्सं। —

l. 3. A दससुवपणाअं। BC दशशुवपणां। —

l. 4. Codices भट्टालआ। Com. भट्टारका इति मध्यस्थान्संबोधयति। — BCD हा संपदं sed हा in D deletum est. —

l. 5. ABC तथाबि। — Codices संपदं। —

l. 6. B मग्गहि। —

l. 7. C vocem धुत्त interpretatur धूर्त ac si vocativus esset. — D माथुर। — B पिाउणा एहि bis. — A एँहि। C एत्थ। —

l. 8. D om. ता। — ABC प्रेदंउआ। D पेदंउा। — AB शुवपणां। D शुवपणा। —

l. 9. A दृविस्सं। BCD दृस्सं। —

l. 12. D मातरं। —

l. 14. D विक्किअ। —

l. 15. AB पसादं। —

l. 16. Codices पश्रु quod CD semel tantum habent. —

l. 17. BCD om. इति। — A संवाह ante अज्ञा repetit. — C अज्ञाः क्किणिध। B विक्किणिध। D किणिध। — Codices in hac et sequenti linea semper स pro श्र। —

l. 19. ABC कलइस्ससि। D कलइश्शसि। — ABD inserunt संवाह ante गेहे। — ABC हुविस्सं। — A अदयिअ। D अदइ। —

l. 20. B भोदु स एवं। — Codices एसे। —

l. 21. D अवंग्रधीलिअ। — Codices आः। — Codices चारुदत्तस्स। — A वि · हडिदे। B वि। हडिदे। — Codices एसे। —

l. 22. C वहूहामि। D वहूहामि। —

l. 24. Codices दृस्सं। —

l. 25. D अज्ज। —

Pag. 33.

l. 2. C घुतं। — B नाम तिम पुरु°। —

l. 6. AB ज्ञाधं pro लब्धं। —

l. 9. A सर्वस्वो पावर्°। — B ज्ञापर् et D द्वापर् pro पावर्। — Ad त्रेता D in margine: तीया। ad द्वापर् = दुआ। ad नर्दित = नादी। et ad कटेन = पूरा। Com. त्रेता तीया इति प्रसिद्धः कार्: पावरो द्वय इति ख्यातः। नर्दितो नान्दी इति प्रसिद्धः कटेन पूर इति प्रसिद्धेन। पावरः पूरः कटो दुअ इति केचित्।

l. 12. D अवकुंठयामि। — BCD om. इति। —

l. 14—17. In codice A ordo versuum hic est: 16. 17. 14. 15. — l. 15 et 17. BC क्षयं pro अयं। Vide *Böhtlingkium*, Sanskr. Chrestom. p. 446. —

l. 18. Com. तपस्वी वराकः। — BC यो हि। D यो हि deleta f। —

l. 21. C द्वापय। —

l. 22. Codices दृस्सं। —

l. 24. Com. खलीक्रियते भर्त्स्यते। — BCD om. इति। — D नन्वहं दर्दुरो मोचयामि। —

l. 25. Com. अनन्तरमनन्तरमिनि (!) ज्ञनसंमर्दे प्रवेशायावकाशप्रार्थना। —

Pag. 34.

l. 2. Codices य स्तब्धं। — BC शिरो। —

l. 4. BCD अहरहः pro अपि मुहुः। — Com. उद्घर्षणाः संघर्षणाः। किणाः घाटिरिति प्रसिद्धः। यद्यैर्लगुडो-येत्ते कुक्कुरै दृश्यत इति पाठो व्यक्त एक न ध्यायते। न निश्चीयत। अरतो विपु लशरीरः तथा कोमलस्याव्यायतो अकृतश्रम इति पूर्वटीका। e quibus quanquam corruptissi-

mis tamen hoc mihi videor videre, in aliis codicibus scriptum esse दृश्यते pro चर्व्यते et apud antiquiorem aliquem scholiastam inveniri scripturam अव्यायत (pro अत्यायत) quam ille अकृतश्रम interpretatus sit. —

l. 9. Codices दस। —

l. 10. Ad कल्यवर्त D in marg. कलेवा लोके। Hindust. کلیوا —

l. 11. A दुर्दुरकत्ता°। C कत्तल। — D लुटीकृतं। — C भट्टाः। —

l. 12. D पट। — AD दस। B दसु। C दसुशुवण्णं। —

l. 14. BC स च किं। — BCD दर्शयति। —

l. 15. BC दुर्वर्णो et D उच्छन्नो pro उच्छिन्नो। —

l. 17. A भट्टारु · एदश्श · शुवण्णु। B भट्टालुएदशशुवण्णु। C दसुशुवण्णु। D दशसुवण्ण। — A एणु। BCD एस। — BC विहव्वु। — Ironice dicit: „Tibi quidem, domine, decem Suvarnae ientaculum sunt, mihi vero tanta pecunia divitiae sunt.“ Molesta quidem est forma तुए। nam alias (39, 5. 16.) Mâthuras genitivo तुह utitur, sed minus etiam placet scriptura A. Com. nil habet nisi भट्ट इति संबोधनोक्तिः। —

l. 24. D ज्ञप्पिदुं। — Com. de duabus scripturis diversis loquitur, sed codicis verba ita sunt corrupta, ut de neutra quae fuerit affirmari possit. sic enim scriptum est: अथायं न दृष्टं भद्रं ज्ञन्यतु। पाठान्तरे तु अह अथ भद्रकं ज्ञन्यं। — A अक्खतो। D अक्खलो। — AD तुअं। BC तुमं। —

l. 25. D om. पि। — B माथुरे। C माथुरो। D माथुर। — BCD धुत्तो। — B झूआ। — BC मित्था। —

Pag. 35.

l. 1. ABC धुत्त। — Codices तुमं। —

l. 3. Pro तुहं A मु। B तुहु। C तुंडु। D तुए। — D खपिउदवुदो। —

l. 4. A अपक्रामितुं। —

l. 5. BC गोसा° णं एव्वं ज्ञेव्व दूदं तुए सेविदं। B सेवितं। Nostra scriptura ex AD sumpta est, in quibus tamen पडिसुद्दिअ scriptum est. Com. गोसाविआ वेश्या। —

l. 6. B om. —

l. 7. A दससुवण्णाअं। B दससुवण्णं। C दसुशुवण्णं। —

l. 8. ABC दइस्सं। D दइस्सं दाव इस्सं। —

l. 9. A om. मूर्ख। — A न न ममा°। —

l. 11. A दुर्दुरकं। — BC विप्रतीपं। D id. sed deleta syllaba वि। —

l. 12. AB अले २ i. e. अले ले ut habet D. — C अले अले। — क्षिपणालिआ confer Mahratt. क्षिनाल et Hindust. چھنال scortum. —

l. 13. BC अये pro अरे quod D om. — A मागगति। B मार्गगती। —

l. 15. Codices एणु। — ABC पेक्खिअअं। D पेक्षिअअं। —

l. 17. A पेक्खिअअं। B पेक्खिअस्सं। —

l. 18. A अपक्रामितुं। —

l. 19. D गृह्य om. नि। —

l. 20. D om. मया। —

l. 21. A om. verba inde a मम usque ad भविष्यतीति (l. 23.) — B प्रियस्येन। —

l. 23. A अनुसरतीति। —

l. 25. Codices एसे कस्स ब्रि अपरावुद°। A अवुद om. परा। —

Pag. 36.

l. 1. C दुयालके। — ABC पविसिस्सं। D पविग्गिस्सं। — BCD आलोक्य। —

l. 2. Codices सलणा°। — A गदं म्हि। BC गदे म्हि। —

l. 3. D शरणा°। — Com. ढक्केहि पिधेहि। — A दुवालश्रं। —

l. 4. BC चेटी तया करोति omissis reliquis verbis et lineis 5 et 6. — D pr. m. cum BC, sed deleto verbo करोति et addita in margine scriptura codicis A, quam recepi; sed l. 6. D habet अन्तुए pro तुए। —

l. 8. D धणीकादो। —

l. 10. Codices से। — BD अभअकालणं sed in D deleta est अ। —

l. 11. Codices सुट्ठु। — A om. syll. वु। —

l. 12. B ज्ञापित्रं लोभतुलिदं। A तुलिददेवंहेइ। — Codices माणुप्पे। —

l. 13. Codices खलणं। — A कांतालकदे। B कंतालगणणो। गे sic. D कन्ताउ। — L. App. 59 metrum Aryam esse putans, scripsit गडि pro गडे। Sed vel sic versu secundo peccatum foret contra metri leges, quibus amphibrachys e septimo pede excluditur. Molesta praeterea est माणुप्पे forma. Secundum Com. metrum est Vaitâlîya, atque hoc integrum fere habebis, si scripseris, ut feci, माणुशे et क्खलणं atque ultimam vocis तुलिदं syllabam brevem metiaris. Nam Anusvaras finalis haud necessario positionem facit, ut monet Com. dicens: पदान्ते इति विन्दोर्लघुत्वं (leg. सविन्दो°)। Confer Lenzii notam ad Urv. p. 201. Ita unum tantum vitium restat. deest enim syllaba brevis in primo versu, quam supplere licebit scribendo विज्ञापित्र। Ceterum in C hi versus scripti sunt, ac si esset prosa oratio. —

l. 15. A अले २। —

l. 16. A ज्ञाव. चित्र et ताव. चित्र। Confer मह चित्र 104, 2. —

l. 17. A असौ pro सो। —

l. 18. B यूतकारमुट्ठिप्रहारेण। C टूटकलमुट्ठिप्रहालेण। D यूतकारमुष्टिप्रहारेण। — BCD om. आसि et D in marg. add. आसी। —

l. 19. BCD om. ता sed D add. in marg. — A एद्धि। —

l. 22. C लाश्रउलं। —

l. 23. BCD अहो sed D in marg. इदो। —

l. 24. Codices उग्घोधेणेव sed D corr. °णेव। —

Pag. 37.

l. 1. B verba को वा अज्जो bis posuit. — कं वा emendavi pro A क वा। BCD किं वा। —

l. 2. B विन्निं अ अज्जो। —

l. 3. Codices सुणादु। —

l. 4. BC हगे। D pr. m. हगे corr. हग्गे। — A संवाहकस्स। BCD संवाहअस्स। —

l. 5. D अज्जउत्तेण। —

l. 6. Codices सिक्खिदा। et संवुत्ता। —

l. 8. A वसन्त° pro चेटी। — A अबि · णिग्घिणं om. अज्जेण। D अदिणिग्घिणं। —

l. 9—13. Codices semper स pro श्र। — l. 9. C आहिण्डउकाणां। Com पर्य ण्टकानां (leg. पर्यटकानां) भिक्षुकादीनां। —

l. 10. A आअदे। —

l. 12. C दइअं interpr. Sanscr. दयितं। — A दक्खिणपादाए। C दक्षिणपादाए। —

l. 13. C फलकेलअं interpr. फलकृते। — D अत्ताणं। — C सलणागअ। D सलणा गदअलइले del. स initiali. —

l. 14. A मदनिका pro चेटी। — A मणोरहंतस्स। —

l. 16. A साहु हंजे २। —

l. 18. A मद° pro चेटी। —

l. 19. 20. D om. in textu, add. in marg. —

l. 19. BC om. तदो। —

l. 21. D ज्ञापिदं pro विण्णादं। —

l. 22. D गुणविहवा। — A om. अ। —

l. 23. A अपेयेसु। B अपेएसुं। — BCD तडाएसु। B °सुं। —

l. 25. BCD initio inserunt अज्जे। — Codices को। — A तस्स भूअलमिअंकस्स। —

Pag. 38.

l. 1. Codices सो। — ABC श्रेट्ठि। D श्रेट्ठी। — A चउत्तले। — A णामहेओ। BCD धेओ। — Codices चारु। A दत्त। BCD दत्तो। —

l. 3. D अदो अज्जस्स। — BC अत्तणा केरकं। —

l. 5. A मद° pro चेटी। —

l. 6. Codices चारु। ABD दत्तस्स। — A संकित्तणेणा। B संकात्तणेणा। C संकीत्त°। D संकित्त°। —

l. 7. A णाहु अज्जचारुदत्त २। BC चारु°। — B पुरुवीए। D पुहुवीए। — A एक्के तुमं वणि om. syll. ज्जी। — D जीवसि। —

l. 8. D ऊणणादि। —

l. 10. D उपविश्य। •

l. 12. 13. BCD सक्काल et सज्जणो। — A होई चलचलेचले। — A पूयिदु। B पूइदु। — AB बि · आणादि। — ABD विसेसं। — Verba Commentarii, quae huc per-

tinent, sic scripta sunt in codice: शक्कापाधणो इत्यादि मात्रासमकं प्रतिपादं चतुलाचले वधासे इत्यकारत्रयं लघु छन्दोनुरोधात्। सत्कारधनः खलु सज्जनः कस्य च न भवंति। चलाचलं धनं। ज्ञ यः पूजितुमपि न जानाति। स पूजाविशेषं जानाति। अपि तु जानात्येव। Si बि esset pro अपि scribendum potius esset पि जाणादि। erit igitur बि praepositio cum verbo coniungenda. De metro turbat me quod Com. dicit, esse Mâtrâsamacum, id quod nullo modo videtur posse expediri. (Confer notam ad p. 11, 10.) Prior versus est Vaitâlîyum, atque ad idem metrum alter etiam, ni fallor, erit reducendus. Com. loqui videtur de tribus आ vocalibus, metri caussa correptis; nam corrigendum erit इत्याकारत्रयं। Sed quaenam illae sint, minus certum est. Puto vero legisse eum cum AB विआणादि et fortasse पूअ pro पूआ। nam ita si scripseris, in altero secundi versus hemistichio iustam habebis Vaitâlîyi mensuram ण्ो पूअविशेषं विआणादि। Prius vero hemistichium licebit fortasse sanare scribendo ज्ञे पूज्ञइदुं विआणादि। Nam negationem, quam Com. addit, videtur neque sensus pati neque metrum. —

l. 14. C तद्दो semel. —

l. 15. AC सविन्नी। B विन्नी om. स। D सव्विन्नी। — A पलिचालिके किदं लि। —

l. 16. D चालीत्ता°। — ABD तस्सिं। C तस्सिं। — BC झूदोपज्जीवि। D झूदोपज्जीव। — Codices संवुत्ते। —

l. 17. D शुवण्णं। — A हरिदं। —

l. 18. A उत्साहिदो। — C मुसिदो। —

l. 19. B om. दे। C द pro दे। — D सहिअ। — A झूदिअरा। — CD संपदं। —

l. 20. D शुणीअ। — A अ अज्जुआ। —

l. 21. B om. बि। C ponit बि post तद्दो (l. 22.) D pr. m. cum C, sec. m. cum A. —

l. 25. A मद्दनिका pro चेटी। —

Pag. 39.

l. 1. C मुसिदो। —

l. 2. 6. 11. 14. 18. A मद्दनिका pro चेटी। —

l. 2. B एदो। — A उद्ध। B उद्धे। — BC विसूरअन्ति अ। —

l. 3. BC अहिलहन्ति। C interpr. अभिलषतअ। — BC दुआरअ। — BCD सहि आझूहिअला quod D sec. m. corr. in scripturam A. —

l. 4. D वन्दमि। —

l. 5. A होउ। D होदु corr. होउ। —

l. 8. BCD कप्पअ। — A तुमं। C तुहुं। — BC रददरूट°। — Observa ए breve in अहरेण। —

l. 9. A मम्मह। —

l. 10. BCD मम pro मे। — D व्वअ। —

l. 11. BC पां मन्तेसि। — C ज्ञद्दिश्रो। —

l. 12. D क्रोपि। —

l. 13. A दससुवपणं। BC दशशुवपणं। — D धाले om. दि। —

l. 14. Codices कालणादो et हत्थाभलणं। —

l. 15. D णहि semel. — A पडिबालेदि। —

l. 16. A et D sec. m. उमौ pro मायुरः। — Codices भणोशि। — BC कुल बुत्तं। D कुलपुत्तं। —

l. 17. रमह। Com. रमामहे। —

l. 18. Verba अज्जुए usque ad संवाहक: l. 20. D in textu omisit et sec. m. add. in margine. — Codices पडितुट्ठा। — BCD सहिआ°। —

l. 19. A गच्छतु। —

l. 20. Codices परिअणा। — A हत्थागदा। D हत्थअदा। —

l. 21. AD करीअदु। —

l. 23. B ज्ञोह pro ज्ञेव्व। —

l. 24. Codices °दिट्ठो। — BC om. ता। —

l. 25. D पच्चुप°। — A अह pro अहं। — B om. syllabas णा जूदि। — A जूदिआरा°। —

Pag. 40.

l. 1. A शमपाके। BCD शवपाके। itemque postea in eadem voce. Confer 112, 14. 173, 10. — A जूअले। —

l. 2. AD शुमलिदव्वो। BC °दव्वा। C et Com. interpretantur एतान्यक्षराणि recte si sensum respicias. textus videtur voluisse sing. masc. quanquam molesta est pronominis forma. —

l. 4. B कलो। —

l. 5. 6. Ed. Calc. haud percepit metrum. — A वीहत्स। BCD वीहत्थं। D marg. वीहच्छं quod coniectura assecutus est L. App. 59. C interpretatur विहस्तं। — Codices ज्ञणास्स सव्वस्स। — C शीसे। D सीसे। —

l. 8. C णेदं। D किंणेदं। — A किं भणोशि melius fortasse. Confer Sáh. D. 177. —

l. 9. D वसन्त। — खुंट Mahrattice palum s. stipitem significat. — Codices दुरुह। — D विहिलेदि। Com. विश्रलेदि विचरति विकलयतीत्येके। —

l. 10. Pro गन्धगन्नं A नेधगन्ना। B गन्धगन्नं। D गन्धगन्ना। — BC पेक्खिस्सं। — B गदु वा किं नम etc. —

l. 11. A ववशिणदं। D वत्रसिदं। — Codices °चिट्ठिश्शं। —

l. 12. A ततः प्रविश्य कर्णापूरो हृष्टः अपटीक्षेपेण। B ततः प्रविशति अपटीक्षेपेण प्रहृष्टो विकटोज्वलप्रवेशः कर्णापूरकः om. कर्णा° l. 13. C अपटाक्षेपेण विकटोज्वल°। D पटीक्षेपेण। —

l. 13. A कहिं अज्जुआ २। B कहिं अज्जुआ। —

l. 14. C कालपां। —

l. 16. 17. omissae sunt in AB. —

l. 17. CD पलितुट्ठ। — CD पोट्टं। —

l. 18. A कपणाऊस्स। —

l. 20. AD कपणाऊ। B कपणाऊआ। — BCD किं semel. —

l. 22. A महत्थं। B मेत्थं। D pr. m. मेत्थं corr. महत्थं। —

l. 23. B कांतो। — A ओट्टिपणो। — A उघुट्ठं। —

l. 24. A अबपोधं। — AB आहंद। C आहद्दु। D आहह। —

l. 25. A उपा pro पा हु। —

Pag. 41.

l. 2. C क्षन्ति sed interpr. क्रियन्ते। — A मणिक्खलिआ। —

l. 4. ACD कलचंलपा। B काल०। — BCD पुल्ल। — Pro विअ BC व्व। D व्वि et in marg. add. अ। —

l. 5. CD अवगाह०। — A समासादिओ। — A ते च। B त च। —

l. 6. D कुडिआ। — BCD सीअरेहिं। Var. 2, 5 vult सीभर। — D दंतरे। — BC क्खित्तं। D delevit vocem. —

l. 7. A उघुट्ठं। — A ह। D om. in textu, marg. हा। — D वाबादिअदि om. त्ति। —

l. 8. BC अहो पमादो bis. —

l. 9. 10. A विक्खिपाविसंखलाकलाबअं। B विक्खिपणाविसंठुलसिखलाकलाबअं। CD विच्छि पणाविसपठुलसिंखला°। Dedi scripturam A omissa syllaba विं। sed fortasse restituendum est विसंठुल। Com. विसट्टलशृंखलापमिति क्रियाविशेषणं। De संखला sive सिंख ला dubitare licet. Palice sonat संखला। cf. *Clough,* Vocab. p. 47. — Codices उव्वहंतं bis ponunt, primum post कलाबअं deinde post परिव्वाजअं। — D परिगहिदं। — D om. तं ante पेक्खिअ। —

l. 11. ABD अपणापिउोब०। — B सेणा pro दासेणा। —

l. 12. A तूदिलेक्खअं। — BC लेखअं। — Verbum उग्घुसिअ typothetae errore semel tantum positum est, cum bis ponendum erat. —

l. 16. A आहणिहुणु। B आहणिअकुणा। D आहणीऊणा। — ABC सैल। D शैल। scribe सेल। —

l. 17. A दंतंतरपरिट्ठिदो। D संठिदो। —

l. 18. BCD किदं। D corr. कदं। — BCD om. तदो तदो। —

l. 19. A om. verba inde a तदो usque ad आसि (l. 21.). — D कपणाऊ। — B एतिअमेत्तं। C एत्तिआमत्तं। —

l. 20. D पपहत्था। —

l. 21. B उज्जअणी। — A अज्जुएक्केणा। — A अभरणा। — D pr. m. परामिसिअ। —

l. 22. D णिासंसिअ। — D पावरओ। B पाएवारओ। — A णिक्खित्तो। —

l. 24. A कपणाऊर्। — D एसे। —
l. 25. D पावर्ग्रो। —

Pag. 42.

l. 1. D om. तं। —
l. 3. ABD प्रावर्क°। —
l. 6. D पावर्ग्रो। —
l. 7. A om. hanc lineam. — D पावर्ग्रो। —
l. 8. A कपणाऊर्। — D om. दे। —
l. 9. C सोहइ। —
l. 10. D पावर्ग्रो। —
l. 11. A कपणाऊर्। — BCD om. स। —
l. 12. A पवन्नो। B पव्वुन्नो। —
l. 13. AD उवरिदिण। — D ग्रलिदं et in marg. ग्रं। —
l. 14. C पेक्खेम्ह। —

Pag. 43.

l. 2—5. A सुहणो हु भिच्चाणुकंपके सामिए णिठ्ठपाके पि सोहिदि
पिसु उणा दव्वगव्विदे दुक्कले क्खु पलिणामदालुणा
ग्रव ग्र तिउसाहु विंट तिन्निउ तिन्निउ बंभणो णिलक्खले
ग्रलसबहुग्रा तिन्निग्रा णा ग्रणाह दलिदूद तिन्निउ
ग्रबि ग्र कुणाउग्रं णा रोएइ पदुमकलग्रं ग्रसई
सइग्रणोणा सा गव्वइ ग्रंचललंब पदुम एक्कइ
प्राप्रापलक्क etc. (l. 6.)
B सुहणोहुं ग्रबि ग्र।
तिउसाह विंटं तिन्नउ तिन्नउ बम्हणो णिलक्खले।
ग्रलसबंहुग्रा बि तिन्निग्रा णो ग्रणाह दंतिदूद तिन्नए॥
ग्रबि ग्र कुणाउग्रं रोएई पदुमकालग्रं ग्रसई।
सइग्रणो सा गव्वइ ग्रंचललंब पदुम एक्कइ॥
प्राप्रा etc. (l. 6.)
C सुग्रणो हु भिच्चानुकम्पके सामिए निद्धाकेवि सोहदि
पिसुणो उणा दव्वगव्विदे दुक्कले खु पलिणामदालुणो।
सुग्रणो हु कुभिच्चपालए धणाहीणो ग्रपहू बि सोहदि
पिसुणो उणा दव्वगव्विदे णा ग्र लक्षीविहवावलंबिदे।
ग्रपि च। प्राप्रा etc. (l. 6.)
D (fol. 13. b. lin. ult.)
सुग्रणो हु [कुभिच्चपालए धणाहीणो णा पहू बि सोदहि। पिसुणो उणो]
णिलक्खले ग्रलसबहुग्रा बि तिन्निग्रा (finis fol. 13.)

Verba, quae uncis inclusi, pigmento luteo illita sunt, atque in eorum locum in margine adscriptum est:

[भिच्चाणुकंपके सामिए पिाऊपाके पि सोहदि॥ पिसुणो उणा दाव्वग्गव्विदे दुक्कले क्खु पलिणाम दारुणो॥ अवि अ। तिउसादु विंट तित्तिउ तित्तिउ बम्हणो]

Deinde, post vocem तित्तिआ in fine folii 13, sequitur fol. 14:

णा ज्ञणाह दलिदूद तित्त (sec. m. त्ति)उ। अवि अ॥ कुणाउअं णा रोअइ पदुमका (sec. m. क) लअं असइ सि (corr. स) इत्तणेणा सा गव्वइ अचलं लंब पदुम ए (suprascr. ढ) (अवि delet.) क्कइ। सस्स etc. (l. 6.)

Com. सुअणेत्यादि वैतालीअं सुअणो इत्येकारो धुः छंदोनुरोधात्। et deinde, post interpretationem Sanscritam distichi nostri, खलु यस्मादर्थे। दुक्करो यतः अतः परिणा मदारुणाः।

Recepi primum distichon codicis A, reieci vero eiusdem disticha alterum et tertium, quae neque in codice *Wilsoni*, quem litteris consului, neque in Commentario exstant. In altero disticho sermo est de rebus acerbis seu molestis, quarum prima est त्रिपुषाया वृन्तं caulis plantae vulgo Teori dictae (est convolvuli species), reliquae perspicuae sunt. In tertio disticho de scriptura et sensu incertus sum. —

l. 6. D सस्स et pr. m. पसन्न pro पलक्क। — D सक्किअ। —

l. 7. Pro पशन्ने A et D sec. m. पलन्ने। —

l. 8. D पसन्न et सक्किअ। —

l. 9. CD सहाविअ। — D दोसे et सक्किअ। — Com. प्रश्नप्रापलक्के इत्यादि प्रक्करी ज्ञातेः पलक्को लम्पटः। et deinde, post interpretionem Sanscritam, addit: अभिरिक्षदातृत्वं दोष एवेति तं च मम स्वामी न त्यजतीति भावः। —

l. 10. Codices चारुदत्तस्स et सुणिदुं गदस्स। — Com. गंधर्व गांधर्व गीतमित्यर्थः। —

l. 11. ABD तज्जाव। — Codices वाहिरुआरसा°। D corr. वहिर°। —

l. 12. Codices सुव्विस्सं। —

l. 14. B साधु भाधु रेभि°। C साधु साधु रे°। — BCD रेभिलेन। —

l. 15. D °त्थितरत्नं। — BCD कुतः। —

l. 20. D om. गेहं। —

l. 21. A om. syll. हो। — D भावे। — CD रेभिलेन। —

Pag. 44.

l. 1. B मम दावेहिं। — BD इत्थीआए। —

l. 2. A सक्किदं। — A पढन्तीये। C पठन्तीए। — BC काअलीं। — A सक्किदं। —

l. 3. C पठन्ती। — A दिट्ठआ pro गिट्ठी। — A अधिपंअं। — BC सुणुआअदि। —

l. 4. C काअली। — D वुठ°। —

l. 5. AD दठं। — AB एअदि (?आअदि?) —

l. 6. A वअस्स सुट्ठु खलु। — D भावरे° गीतं। —

l. 13. D. om. syll. मृ। —

l. 14. AB मृदु। —

l. 15. BC रागद्वि°। —

l. 17. A °वीहीरे। B आवणांतररक्षाविताहीए एहं om. सुहं। C आवणांतररक्षाविहाएसु interpr. Sanscr. आपणान्तररथ्याविभागेषु। Com. आपणामध्यरथ्याविभागेषु। D pr. m. रक्षा विहाए del. रक्षा et corr. वीहीए। — A बि bis. —

l. 18. BC सुन्ना et sic Com. — A गहं। B गेहे। — A एसो पि। —

l. 19. A अत्रआस दंतो। —

l. 20. A चन्द्रो। —

l. 24. C वहूमाणाआ उहूठेहि interpr. उद्घाटय। Videtur numerum २. pro vocali उ accepisse. —

Pag. 45.

l. 1. A अज्जआमि°। D अज्जामि°। C अज्जमित्तेअ शल°। — A शालसंज्ञाए। —

l. 2. A ता दाव दुआवअ। — BC शे देमि। in D शे deletum est. — BC om. अज्ज quod D in marg. add. —

l. 3. Codices आसणो णिसी°। —

l. 5. C वहूमाणाआ। D वहुमा°। —

l. 7. B अज्ज मित्तेअ bis. — A गे- pro गेण्हे। —

l. 8. BCD पुन्नो sed D corr. उन्नो। —

l. 9. Scribe गेण्हदि। BC गेण्हेदि। — BC मं उणा। — A धोवेंबेदि। B सोचा बेदि। C दोधाबेदि। D corr. धोवाबेदि। —

l. 10. BC वर्धमानकः om. च। D वर्धमानस्तु। —

l. 15. BC om. पिट्ठिदं। Radix Pracrita पिट्ठ् significatione ताड् superest in Hindusth. پیٹنا et Mahratt. पिटणे। —

l. 17. CD तुमुं। —

l. 18. A डुडुहो। —

l. 20. Codices धोइस्सं। —

l. 21. Codices सुवणणा। — A मुह pro तुह। — Codices रत्तिं। —

l. 23. A उज्जआणीए। —

l. 24. BCD पुन्नो sed D corr. उन्नो। —

l. 25. B वअस्स अस्स अब्भन्त°। — BCD चतुःसा°। — ABD पवेसामि। —

Pag. 46.

l. 2. A प्रविश्य। D प्रवेशाश्य। — Com. प्रकाशनारी वेश्या। —

l. 3. A तत् pro तस्मात्। —

l. 4. AB विट्ठ° निद्रां नाटयति। चार्ह° तं तस्य etc. D cum AB sed om. विट्ठ°। — A संकम। BC संयम। D corr. संक्रम। —

l. 5. A भस्रवं। —

l. 9. B om. syllabas नाट्येन स्व। —

l. 18. BC घनतिमिरनिरुद्धसर्वभावा। Com. पटलं वृंदं रोगभेदश्च (?)। तारा नक्षत्रं अक्षक नीनिका च। — A न ज्ञननीव। —

l. 21. A इदं ति pro इदं वदन्ति। — B om. syll. पु। — A स्वप्ने मि च यद्भ°। D स्वप्नेषु यद्भ°। —

l. 22. B om. syll. प्रव। —

l. 24. A कृतौ। —

l. 25. A कस्मिन् देशे। CD कस्मिन्नुद्देशे। Confer 51, 15. —

Pag. 47.

l. 3. B क्षीणोकि pro क्षीर्णो कु। —

l. 4. D न च। —

l. 5. AD नित्यादित्याद्यर्घनोदकसेवनेन। D corr. सेचनेन। — D सेविता proदूषिता। —

l. 6. D °क्षीणाभूषिको°। A मूषको°। —

l. 7. A om. इदानीं। —

l. 9. D इष्टिका° in utraque voce. — BC om. तु। —

l. 10. Scribere volui cum D इष्टका°। A इष्टकार्षणां। BC इष्टिका°। — B om. तत्र। —

l. 11. A पप्तव्या°। B तप्त°। —

l. 14. AD om. यत्। B प्रवो टूय वि°?। —

l. 21. A भास्करानन्दिने। —

l. 22. A आद्यः pro प्रथमः। —

Pag. 48.

l. 2. A उपरणां। BC उपकरणाद्रव्यं। D उपकरणंद्र del. द्र। — A हि अस्मद्वि°। —

l. 7. A कर्म मारभते। C समारेभे। —

l. 8. D हा धिक्। —

l. 9. A पुनः कर्ममारभते कृत्वा etc. —

l. 11. D सुवर्णपपिंजरा। —

l. 12. D सुर्णरे°। —

l. 14. BC प्रतिपुरुषं निवेशयामि। D pr. m. प्रति° विशयामि del. वि et add. in marg. तावत्प्र। —

l. 15. ABD कार्तिकेयायेति etc. Com. इति। —

l. 16. BCD द्वारं pro कपाटं। — C क्षीर्णात्वाङ्गुह्स्य। —

l. 17. 18. BC कु नु खलु॥ सलिलं गृहीत्वा क्षिपन्सप्तांकं। D cum BC sed in marg. add. verba quae ex A recepimus, excepto क्षिपन् quod cum A mutavimus in प्रक्षिपन्। —

l. 19. BC इदानीं परीक्षे किं। D ut videtur परीक्ष्य sed del. —

l. 20. Com. लक्ष्यसुप्तं व्याजसुप्तं। —

l. 22. AD निश्वासो। — AB सुविशदः स्वल्पान्तरं। C सुवि° स्वप्नान्तरं। D सुविशदः स्तुल्यान्तरं। Com. तुल्यमविषय (scr. म) मन्तरमन्तरालो यथा स्यादेवं वर्तते। —

l. 23. BC नाम्यन्तरं। —

l. 24. D अस्त। —

l. 25. ABD लक्ष। —

Pag. 49.

l. 2. BC नाटयाचार्यस्य। —

l. 4. B भूमिस्थं। C भूमिष्ठं। D भूमिस्थद्रव्यं। —

l. 5. BD भूमिस्थं। — A भवतु ज्ञ प्रक्षि°। C om. भवतु वीज्ञं। —

l. 6. A क्वचिदपि व्या स्फारी°। —

l. 8. A भाश्रवं। —

l. 11. A सत्येवेतद्°। B सत्येवैतलंकारणा°। — CD अलंकारणा°। —

l. 12. A तुल्यावस्थकुल°। —

l. 16. A अनतिक्रमणी मम। BC om. मम। — D भाव in marg. —

l. 17. BCD om. तत्। — BC गृह्णाति। —

l. 18. BC post धार्यते inserunt: तं तावत्प्रवेशयामि। तथा कृत्वा। अये. निर्वापितः प्रदीपः। —

l. 18. 19. A एष मुक्तो मुया वचैवास्य दीपोपरि मंडकैर्विचित्रैर्विरचयति। B एष मुक्तो मया कीटो यात्वैवास्य दीपरि मंडलं विचरति। C cum B, nisi quod habet दीपस्योपरि। D एष मुक्तो मया कीटो यात्वेवास्य दीपोपरि मंडलैर्विचित्रैर्विरचयति। —

l. 19. D एव pro एष। —

l. 20. C धिक्कत°। —

l. 25. C मे ऽग्रहस्तः। —

Pag. 50.

l. 1. BCD om. इति। —

l. 3. Verba प्रपायः . . . . महाब्राह्मणा (l. 6.) D add. in marg. —

l. 4. AB इदाणिं। C दाणीं। D इदाणीं। — D विणिक्किणिट्। — BC अहं सुहं। —

l. 6. BCD स्वपिहि वर्षशतं। —

l. 7. A ब्राह्मकुलं। D ब्राह्मणस्य कुलं। —

l. 13. A ममापि शर्वि° नाम। —

l. 15. BCD गृहालुंचने। —

l. 18. A डुडुमो। B डुमो। C डुडुमो। D डुडुमो et corr. डुडुभो et sic corrigendum est, ut nunc video ex AK. (Lois.) 52, 11 nota *d*. Nam डुण्डुभ *s.* डुडुभ est serpentis seu lacertae species. *Wilsonus* (H. Th.) vertit: *a mule in a defile.*

l. 23. A सायए। B श्रालाए। D श्रालए। —

l. 24. BCD दीसइ। —

Pag. 51.

l. 4. C णिक्कमति। —

l. 5. BD उत्थेहि। —

l. 7. Verba किं . . . दासीए (l. 9.) D add. in marg. —

l. 7. 8. B चोरं कप्पिअ। C चोरो कप्पिअ सन्धिं। — BC om. त्ति। —

l. 10. D om. धीए। — A om. किं भणासि et habet ह दुदिअं। — C विअ pro बि quod D add. in marg. Corrigendum erit पि। —

l. 11. Codices उद्धा°। C °उद्दि त्ति। — ABD ति pro त्ति। —

l. 14. AB भोः। — A भअवं। —

l. 15. CD कस्मिन्नुद्देशे। cf. 46, 25. —

l. 18. D उपरितन quam scripturam Com. etiam commemorat. —

l. 23. D अयं। — A दुवहिं। —

l. 24. BC अणणाधा। — A इह। — A उज्जअणीए। — BCD ponunt को ante अम्हाणं। —

Pag. 52.

l. 3. BC विलब्ध। — Corrige सुणं। —

l. 8. C अणुसोचेमि। —

l. 9. A णिक्कामयिस्सामि। —

l. 11. A सर्व pro सव्व। — A मित्तेओ itidemque l. 12. —

l. 12. BCD om. क्खु। A खु। — A मे किदं। — A om. तं। —

l. 13. BCD अणणाधा। — BCD पुत्तेण। —

l. 15. BCD om. बि। — BCD किं ता pro तह बि। —

l. 18. C भो ज्जदा। — A भणिदो सदिलो। B सि bis. D om. syll. सी। —

l. 20. BC ते प्रियं। —

l. 23. BC पियं। —

Pag. 53.

l. 1. A उपागतः। —

l. 2. BCD तुमं बि sed in D बि deletum est. —

l. 3. A उपागदो। —

l. 5. BC वयस्य कः अद्धा०। D pr. m. वयस्यति om. कः अद्धास्य deinde delet. वयस्य add. in marg. कः अद्धास्यति। — D मा। —

l. 7. D om. कट्ठं। —

l. 10. B अबलयिबिस्सं। — A केण दिणं दिणं केण ग°। —

l. 12. D अधिधास्ये। —

l. 15. A om. गदुअ। —

l. 18. A अब्बक्खद्। —

l. 20. D वेप्रयाज्ञन। —

l. 24. A अब्बक्खद्। —

l. 25. A परिक्खत्तो। —

Pag. 54.

l. 1. B उज्जअणीए। — D एवं। B एव्व स मन्त°। — B दलिदाए। D दलीदूदाहाए। — D इदिसं। —

l. 2. ABC निश्चस्य। — A भवं। — B काअन्त। —

l. 3. B पडिदजलेहिं कीलसि। —

l. 4. C ओपउीए। —

l. 5. BC om. एसो। —

l. 10. A उपसप्प। —

l. 12. C अज्जं वन्दामि। — A पुरत्थिमामुहो। B पुरत्थिअ°। D पुरत्थीआ°। Com. पौरत्यमाहिमुहो पौरस्त्याभिमुखः पूर्वदिगवलंबितमुख इत्यर्थः। —

l. 13. A पुरत्थिमा°। B पुरत्थिअ°। — A om. म्हि। —

l. 15. BC om. भोदिं। — CD णोदं। —

l. 16. Scribendum cum AD अज्ज अहं क्खु। — A रअणाकरिठं et sic corrige. B सरिठं। CD सरिठ। Com. रएउसब्बिं यष्टिकाभिधं व्रतं। अरएययष्टिकानाम ग्रीष्मव्रतमित्येके। — A उअवसिदा। D उप°। — BC आसिं। — D तहि। —

l. 17. BC सो अणणापडि°। D pr. m. सो अ ण ा del. अ। — BC पडिगहिदो। —

l. 18. A रअणावालिअं। BCD रअणमालिअं। —

l. 19. D गहिस्सं। —

l. 21. BCD मं pro तं। —

Pag. 55.

l. 4. A वस्स। BC om. वअस्स। D pr. m. भो ज्ञं दे del. ज्ञं दे et add. in marg. वअस्स ज्ञं दे। —

l. 7. A द्रव्य स्त्रीद्र°। —

l. 11. D न च। —

l. 12. BCD वसन्तसेनायाः सकाशं pro वसन्तसेनागृहं। —

l. 13. BCD आत्मीयं pro अस्मदीयं। — ABC विस्रम्भात्। —

l. 16. A चतुःसमुद्दद°। D चतुस्समुद्दद°। B चदुस्समुद्दस्स सा°। —

l. 18. A वयस्य मैवं। —

l. 20. C तस्यै तन्मह°। B तस्मै तन्म°। — D मूलं। —

l. 22. B वर्धमानक २। D om. वर्धमानक। — D इष्टिका° et corr. इष्टका°। — D सुहृतः। —

l. 23. D परित्यावाद्°। — BC न यस्य pro नृपस्य। — BCD रक्षां। —

l. 25. D अकिंबिणो। —

Pag. 57.

l. 2. AD आपानं म्हि। — BCD अङ्गुआसआसं। — A एसा अ अङ्गुआ। —

l. 3. BCD चित्रफलह। Cf. 59, 7. 69, 19. —

l. 4. AB उप°। —

l. 6. D चित्राकद्दी। —

l. 9. AD कवं। —

l. 10. B सुणिरूढा। C सुसिणिढा। — BD अणुलग्ग। —

l. 11. D मन्नणिए वं। —

l. 14. ABC अलीअ। —

l. 15. BCD दक्खिणो। —

l. 17. B आवं pro हिअअं। —

l. 18. D किं पि। —

l. 19. D सहि°। — B उवहसणीअ देक्खामि। C उवहसणीअदं दिक्खामि। —

l. 20. D अङ्गुए वं। C एवं। — BCD अबलाअणो। —

Pag. 58.

l. 1. A उपसृत्य प्रथमा चेटी। — AD अवगुठणं। —

l. 2. A गच्छेदि। C गच्छेन्नि। —

l. 4. BC दस pro सद्। — A साहस्सिआओ। C साहस्सिउ अलंकारउ। —

l. 6. BC को उपा स्से। —

l. 7. BC रामसालसंठाणो। D रामउलसंठाणो del. उल et add. in marg. सालो। A रामसालो। —

l. 11. BC किं ति। D किं मि। — BCD अन्नं। —

l. 12. D एवं। — C इं pro इइ। — A जीवन्तीं। C जीअन्तीमिच्छसि। —

l. 13. BCD ण पुणो अहं अन्नाए। — B आणाइदव्वा। CD आणाबिदव्वा। A आणाइदव्व। —

l. 17. A निशायां। —

l. 18. Corrige cum AD रक्षान्। —

l. 22. B om. यः। — B निरीक्ष्यते। —

Pag. 59.

l. 3. D om. नारी। — C त्रिवर्तितम्। —

l. 4. B om. पार्श्वा। —

l. 7. BCD इमं दाव। — B चित्तफलहत्थं। — A सम्मपरीए। — D थाबित्र corr. ठाबित्र। —

l. 8. A वेपठं। —

l. 9. BC ग्रां ङं। —

l. 11. BC om. नु मयात्र। —

l. 13. A om. दृष्ट्वा। —

l. 18. BC मद्दनिके semel. —

l. 19. A सव्विलो। C सव्विलउ। —

l. 23. D पुरिसेण। — C om. ग्र। —

l. 24. C दीट्ठिए। — D ग्रापीवंति। — BC पिाज्जाग्रदि। —

l. 25. AB रमादु २। —

Pag. 60.

l. 1. A पीदिद्वंदो। B पीदिट्ठेदो। C पीदिच्चेदो। — BCD सद्दाब्रिस्सं। —

l. 4. A किएणोदं। CD किं णोदं। — D सम्मंको। —

l. 7. B पढमारहस्सं। —

l. 8. C निःक्रयेण। D निक्रयेण। —

l. 9. B कथं। — BC मत्संबंधिणो। — Post सुणिस्सं BCD addunt इमिणा गवक्खेण (D गग्रक्खेण) ग्रोवारिद (C ऊवारिद) सरीरा (D शरीरा) —

l. 11. B संद्दंदो। C सज्झन्दो। Com. मम छन्दो ममाभिलाषः। — BCD ग्रत्थं च। — Com. ग्रभुञ्जिस्सं ग्रप्रेष्यां स्वाधीनामिति यावत्। — D करिस्सं। —

l. 12. D ग्रथ सव्विल। — A एत्तिको। C एत्तिउ। D एत्ति। —

l. 13. BC मोग्राइस्सति। D मोग्रास्सति et superscr. चइ। —

l. 15. C भूस्तेन। —

l. 16. ABC ग्रथ pro ग्रय। — A om. मया। —

l. 17. C पसणा। —

l. 19. AD इत्थि°। — D कलवन्नस्स। — Codices कालणोण। — A बि। —

l. 20. A णिकिखत्तं। —

l. 22. D शरीरं। — C चारित्रं। —

l. 24. A ग्रवणउचारित्तो। — D चारित्तस्स pro चारित्तो सि। —

l. 25. BC करन्तेण। D करेंतंस्स। — BC ग्राचरितं। —

Pag. 61.

l. 3. A कांचनमथायेन्ना°। —

l. 5. B om. कार्या। —

l. 8. BC ग्रप्रकाशो। Com. ग्रनुचितः प्रकाशो यस्य सो ऽप्रकाशः। —

l. 9. BCD ग्रलंकारो ग्रयं च। —

l. 10. BC उब्भणेहि दाव पेक्खामि दाव। — D om. पेक्खामि। —

l. 12. A om. निरूप्य। — BC om. सव्यिलत्र। — BC पुरुवो। D id. sed del. हु। —

l. 13. BCD कुदो दे एसो। —

l. 16. D पिक्किपिस्सति। —

l. 17. A अय pro अयि। —

l. 18. Codices चारुदत्तस्येति etc. —

l. 19. BCD समाश्वसिहि semel. —

l. 21. D अस्त। —

l. 23. D post समाश्वस्य repetit verba किमिदानीं व्वं। —

l. 24. BCD कर्न्तेण। —

Pag. 62.

l. 2. BCD न कश्चित्। — BC om. तत्र। —

l. 4. BC सत्यं bis. —

l. 5. CD पश्चुप°। —

l. 6. D पित्रं २। —

l. 10. D वक्ष्यामि। — B पुमानं। C ऽय मानं। —

l. 14. D याति। —

l. 15. BCD कामो ऽनिः। — D प्रणये धनः। —

l. 17. Vocem आवेग्रो C interpr. आवेशः। —

l. 18. BCD प्रर्द्धि°। सर्वथा। —

l. 22. BC तु pro तु। — B दानव्या। —

l. 25. BC तु pro च। —

Pag. 63.

l. 4. A रौचीव। —

l. 5. B om. syll. हृ। D हितार्थाः। —

l. 11. D वेशयाताः। —

l. 12. Corrige भवसि। — C om. इति। —

l. 22. C क्षायार्थं। —

l. 24. A कथं। — A अन्नान्नपान्तेण। —

l. 25. A °चिछिदं। —

Pag. 64.

l. 5. BCD शालैरेवोप°। —

l. 8. BC et D pr. m. कथयति। —

l. 12. B साहसो। —

l. 13. C गुणानं। —

l. 14. C वेदं। —

l. 15. D किं नु। —

l. 16. A नीतिविरुद्धमे° e quo conieci विरुद्धं। Reliqui libri omittunt नीति° एतत् et habent तथाप्यन्य etc. —

l. 17. BCD सो pro एसो। — A उआओ। —

l. 18. A उआओ। —

l. 19. A हुविअ। —

l. 22. D सोपि। — C अज्जो। —

l. 25. A अपणाहा। —

Pag. 65.

l. 1. D लासुहु। — AD मन्नपिए। —

l. 4. C नाम pro मार्ग। —

l. 5. BC om. हि। —

l. 6. BC तुहागमणं। D तवागमणं। —

l. 8. BCD om. अज्ज। —

l. 10. C केरअं। —

l. 11. Codices बि। — BCD ज्ञापामि। —

l. 12. C ज्जुदि ज्जुदि। —

l. 15. BCD om. सवैलक्ष्यं। —

l. 17. C दूरस्थं pro दूरक्ष्यं। —

l. 19. BCD अज्जो णोदु। —

Pag. 66.

l. 2. A मदणिआ दव्वा। — C दे दिवि pro देदि त्ति in interpr. Sanscr. vero ते ददातीति। —

l. 3. B एत्थ pro एव्वं। — A अवगाच्छइदव्वं। — B अवगाढ्ठिदव्वं। C अवगच्छिदव्वं sed in interpr. अवगन्तव्यं। —

l. 4. BCD अये विज्ञातो। — BCD om. आर्य। —

l. 7. D गुणायुक्तो। —

l. 10. B शम्भोरलंघितमुन्नमांगं। C शम्भोरलंघितं लंघितमुन्नमांगं। —

l. 13. Codices सज्जं। sed Kumbhilakas Magadhice loquitur. —

l. 14. A सुदिच्छं। C सुदिट्ठयं। — BCD मं करेहि। — BC दिण्णासि et C interpr. दत्तासि। —

l. 16. BC रुदती। — C परिच्यक्तस्मि interpr. परिच्युतास्मि आर्यायाः। —

l. 17. B सपद तुम ज्ञेव्व वदणीआ et deinde आरु om. ह। —

l. 19. A भत्यै। —

l. 20. D सुदृष्टिः। —

l. 24. A प्रत्ययरित्र°। —

l. 25. BCD पालकेन राज्ञा। — Corrige धोषादा°। — BCD क्षिप्तः pro बद्धः। — D स्वेषु semel. —

Pag. 67.

l. 1. C अप्रमत्तमत्तैर्भ°। D अप्रत्तैर्भ°। —

l. 3. C कलत्रवांश्चास्मि। — BCD om. आः। —

l. 10. A अइ। BCD भद्र pro अयि। — BCD उद्वसितं pro गृहं। Com. उद्वसितं गृहं। —

l. 12. BCD प्रियां। —

Pag. 68.

l. 2. C दिट्टिआ। — A वढसि। — A चारुदत्तस्स। B चारुदत्तसआसादो। —

l. 5. AD बन्धुरेण। —

l. 7. A प्रविश्य। —

l. 8. Codices भोः। —

l. 10. B ज्ञाणेण। —

l. 11. BC केरके। — BCD °दुआरं। —

l. 12. BCD अवलोक्य। — A किंदारिदोब°। B किंदरिदोब°। —

l. 13. BCD विविह (D ध) सुअन्धकुसुमोबहारचित्तलिद°। Pro चित्तलिद (cf. 71, 19) noli putare scribendum esse चित्तलिहिद quanquam Com. interpretatur चित्तलिखित। — A भूमिआआअस्स। —

l. 14. BD कोटूल। — ABD दुरुणणामिद। C दुरुणामिद। — Codices लंबिदैरा वण। — BD ब्भमाअद। C ब्भमाइद। —

l. 15. B समुठदन्ति। C समुद्धद°। —

l. 16. BC राग pro राअ। — A om. पवणाबलन्दोलणा। — D इदो इदो। —

l. 17. B वहेणो उबसोहिदस्स। —

l. 18. B तोरणाध्वरण। C °ध्धरण। A °धरणाखम्भ°। —

l. 19. A मंगलकहसाभिरामोहवबासस्स। — A णिब्भोज्ज pro दुब्भोज्ज। —

l. 21. A भुवण। — BCD दुआरस्स। — BC मज्जत्थस्स। —

l. 22. C बलादूदिट्टिं। —

l. 23. B एद इमं। C एदु एदु इमं। —

l. 24. BC प्रविश्यावलोक्य च। ही ही भोः इध बि पढमे पओट्ठे ससि°। — AD भोः। — A सच्छाआओ। B सत्यदाओ। C सज्जहाओ। D सज्जहाओ। —

l. 25. D मुष्टि। —

Pag. 69.

l. 1. D om. पासाबन्तीओ ओ। — D मुहुअन्देहिं। —

l. 2. B णिज्झाअन्ति। C णिज्झाअन्ती। — A णिदूदाअदि सुहोबविट्ठो। —

l. 3. A सद्दाहिणा। B संदणा। — C फलमोद्णेणा et Sanscr. फलमोदकेन। — BC भक्खंदि। —

l. 4. A सुद्दासवणादाए। —

l. 5. D इमं बि। —

l. 6. C दुद्दियपत्रोट्ठे। —

l. 7. D णाद् pro णीद्। — C विसाणाबद्धा। — A पवहणा। D पवहण del. णा। —

l. 8. C कुलिणो। —

l. 9. AD सैरिहो। — BC जुज्झस्स। — A मल्ल om. स्स। —

l. 11. A दढं बद्धो। — BC मिश्रओ। —

l. 12. A कूलत्थिअ। B कूरथिअ। C कूरच्चुअ et Sanscr. भक्तच्युतधृत (leg. घृत) मिश्रं। D कूरव्विअ। Com. भक्ततैलघृतमिश्रं। Voluitne D कूरट्ठिअ? quod melius fortasse est quam कूरत्थिअ। Conf. *Var.* 3, 10. et Palicum अट्ठि pro अस्थि *Clough*, Vocab. p. 35, 24. — A पडिच्छाबीअदि अद्दिमेत्थपुरिसेहिं। B ut nos, et sic C, excepto पुरुसेहिं। D pr. m. ut videtur पडिच्छाबीअइ मेट्ठपुरि° deinde litterae इ मे mutatae sunt in दि et in marg. additum अद्दिमेत्थ ita ut scriptura codicis A proveniat. Dubius sum rectiusne मेट्ठ scribatur. Confer vocabulum Sanscritum मेठ apud *Wilsonum* et Palicum हत्थिमेण्डो apud *Clough*, Vocab. p. 48, 9.—

l. 15. ABC तईए। —

l. 16. A वेसणाणिमित्ताइं। — C अध्व। —

l. 17. B पासाअपीबे। — BCD चिट्ठइ। — A सारीणां मणिमअ°। D सारीणां मणिमअ°। BC एद् अ मणिमअ°। Scripturam साहीणा sumpsi e verbis Commentarii: स्वाधीनमलिभयशारीसहित पाशकपीठं। सरित इति पाबे प्रसारितमित्यर्थः। स्वाधीनमकृत्रिममिति प्राचीनटीका। — BC सहिदं °पीठं। —

l. 18. A विग्गहीचदुरा। — D चतुरा। —

l. 19. A वित्त pro चित्त। — B फलहअअग्ग। C फलअअग्ग। D फलहअग्ग। —

l. 20. BCD om. अ। — D भोदि। —

l. 21. D एदु semel. — Nescio cur non scribendum sit चउत्थं। ita enim h. l. habet A, et lin. seq. AB. — BD om. पत्रोट्ठं। — D पविसदु इह अज्जो। et C interpr. Sanscr. प्रविशत्विहार्यः। —

l. 22. AB चउत्थे। —

l. 23. A जुअदि। — D जलधारा। — D किण्णा। —

l. 24. D कांस। — A मधुर। —

Pag. 70.

l. 1. BC et D pr. m. परिमासेणा। —

l. 2. BC अद्दिमहुरअरं। D corr. c. A. —

l. 3. A पअदीअदि। Corrigendum videtur पढीअदि. cf. 44, 2. 3. — ABC सप्पिंगारओ। — C ओवागदा। — C गेल्हति। —

l. 7. BCD ष्पाद्दणाकरो। — A आहरई। —

l. 8. A धूम्मुगा[2]। BC धूमुगरेहिं। — C णिश्चसन्नाविज्जमाणि। —

l. 9. BC दुवार्। — A ओआसाबेदि। BC उसुसाबेदि। D pr. m. उद्दूसाबेदि et corr. उआसाबेदि। Hoc recepi et interpretatus sum उपासयति „venerationem meam, studium meum movet", sed dubito num recte fecerim. C interpretatur: उत्सुकयति sed hoc pracrite foret उसुआबेदि s. ओसुआबेदि Var. 3, 42. Com. habet रोमाचय। नं सं voluit रोमांचयति मां। — D सहिज्ज°। —

l. 10. BC ऋषिदारिओ। —

l. 11. A बहुविहाहारविहारं अन्यतो ऽवलोक्य (l. 13.) omissis verbis interiectis. — CD पश्यन्ति च। —

l. 12. B वाडुहिअं। C वडुहिअ। D वडुहिअं। — B भुंजुसु। CD भुजसु। —

l. 13. BCD ऽवलोक्य च। —

l. 14. C om. अ इं। — A सगाअति। BC सगीअदि। Corrige सगाअदि c. D. —

l. 19. D ऋणोष्ववाच्या cuius scripturae Com. etiam mentionem facit. —

l. 20. A et D sec. m. ललामाः। B ललाम विलसामः। Com. ललामः विलसामः। लल विलासे भौमादिकः(?)। अनुप्तासानुरोधेन उलयोरैक्यं ललाम इति पाठे श्रेष्ठा इत्यर्थः। —

l. 22. C एदु semel. — A एदं इट्ठं पोट्ठं। —

l. 23. D om. च। — A पोट्ठे। —

l. 24. Pro अमुं B अंअं। C अअं। — A सुवण्णाअकम्मणांणा तोर° syllabis णाणां ut videtur transpositis. D ऋअण्णाणां। — A विणिकिताइं। B विखिणिकिखत्ताइं। —

l. 25. A दरिसअति। B दरिसेंति। — A मोत्तिअबाल°। — B पबालअ। Com. अबालक। — Pro पुप्फ A पुण्णा। B पुम्म। C पुस्स। D पुप्प। cf. L. I. 261. —

Pag. 71.

l. 1. C कक्केतरअ। Com. कर्केतर् et deinde पुलककर्कतरौ मणिविशेषौ। — A पउम। C पदम। D पउपम। Cf. p. 77, 13. *Var.* 3, 64. — A विसेसाहिं। —

l. 2. BC सिप्पणो। — D pr. m. घटिज्जन्ति। —

l. 3. AB रत्न। — A सुत्तएण voluit सुत्तएण। — BC वेडुरिआइं। —

l. 4. D साणीज्जंति। — C सुक्खविअन्ति। — Pro ओल्लाविद् (nam ita scribere volui) C अविद्। Confer Sanscr. ओल s. ओल्ल et Mahratt. ओल्लवणे madefacere. —

l. 5. BC कुम। D कुकुम। — BC सालीअदि। D साअरीदि voluit सारीअदि। Com. सामीआदिः आर्द्रीक्रियते। — C सेरलज्जअं। Com. सेलज्जुअं कस्तूरिका। — D विस्सारीअदि। —

l. 6. BCD कामुकाणां। — A तोबोलअं। —

l. 7. B पिब्बीअदि अ। C वीअदि अ। D del. अ। — A अणावअं। —

l. 8. BCD मइरा। — D °पुत्तदारावित्ता। —

l. 9. D णणिआजणो om. हिं। — D ते in marg. —

l. 10. A पीअन्ति। —

l. 11. A पओट्ठअं। —

l. 14. BCD पारावद्। — BCD बम्हणो विअ। — D मन्दं pro सुत्तं। — B पद्दि। CD पठदि। —

l. 15. A गृहदासी। B घरादासी। —

l. 16. A कुकुरुकुराअदि। — BCD मदणा। — A अणोअफुल्ल। B °प्पुल। C °प्फल। — B पहुट्ठ। C पहुट्ट। sed est = प्रदुष्ट। Com. प्रहृष्ट। —

l. 17. BCD पउट्ठा। — A णागहंतेसु। —

l. 18. C लाचआ। — BC आलबिअंति। D आलबीअंदि। — AD कबिल्ला। C पंज्जरकविंजरकवोदाः om. rel. — BD कबोदा। —

l. 19. C om. तदो। — C विल्लिदो। Confer p. 68, 13. —

l. 20. AB करणा। — C पक्खक्खे°। —

l. 21. BC पीणउीकिदा। —

l. 22. B पत्थादो। C पत्तादो। — AB परिब्भामन्ति। D परिभमन्ति। — AC वुढ। —

l. 23. B इदो तदो तदो। — Codices भोः। — BCD पसारअं sed D add. णा in marg. —

l. 25. BD गणिआहरं। — B पडिभसदि। CD पडिभासदि। Corrige c. A पडिहादि। —

Pag. 72.

A om. l. 1—4. — l. 1. AC एदु semel. —

l. 2. D om. च। — D पावर् del. अ। —

l. 3. B अधिअदं। — B °लंकिदो दि अंग°। —

l. 5. BCD अअं भादा। —

l. 6. A केत्तिकं। —

l. 8. A तह बि फुल्लपावारपावुदा उब्बाणाहजुवलणिक्किलओ अणाहिगमणीओ etc. — B तह बि ढमसाणा। C पमसाणणा। — C वीधीए। —

l. 9. C एणा। — A का (om. फुल्ल...जुअलणि) क्किखत्त°। — D का पाउदा et in marg. add. फुल्लपावार्। —

l. 12. A कारूढहाथिणीए। B कारूढहाइणीए। Com. कपर्दडाकिन्याः। कारूढ इति पाठे अन्येषाकाभ्युहरणप्रवृत्तः। कारूढः ब्राह्मणावत्। sic. Incertus sum de utraque voce, itaque interpretationem Sanscritam, quam C praebet, recepi. —

l. 13. C इहु। —

l. 14. BC उबहस pro उबक्खिब। — BC अत्तिअं। —

l. 16. A om. lin. 16—18. — Vocem उबआरेण C interpretatur उपचारेण। Com. उपकारेण। —

l. 19. BCD om. आ। — BC इदिसो। —

l. 20. CD ठठ्ठो। Scripturam ठो ढः *Var.* 2, 23. falsam esse, ex euphonia videtur concludendum; scribendum erit ठो ढः ut S. S. 61. —

l. 21. D om. एआ। — BCD गत्तिअ pro अत्तिआ। —

l. 22. BCD मद्दि। — A सन्नाल। — D corr. पन्नत्तिआ। — De metro incertus sum. Com. qui plerumque metri nomen exhibet, nil habet nisi सौधुसुधाम्भोत्यादि। et statim addit शुंउज्ञातिविशेषः vocem सौधु explicans. — Editor Calc. non animadvertit, versus esse. —

l. 23. ABD ज्ञापावंता। —

l. 25. BCD et Com. पेम्मणिम्मलन्नले। —

Pag. 73.

l. 1. C त्यणणीअं वन्नहणा sed interpr. c. nobis. D थणा। — ABD ज्ञापावंता। — BCD मणाहरणा quod C interpr. मणोहराणि। —

l. 2. A बहुवुत्तं। — C °पत्रोहृभवणं। —

l. 3. A एत्थं। D एकत्थं del. क। — C तविरूठअं। —

l. 4. B गणिहारो। C गणिअधरो। — A भवणा। — B परित्थंदो। C परिच्छेदो। D परिच्छंदो। —

l. 8. BCD सस्सिरिअदा। — BCD कुसुमाउत्थरोबिदाणोअबादबा quod D corr. in scripturam A, excepto बादबा। —

l. 9. A णिमित्ता pro णिम्मिदा। — BC जुवति। D जुवदि। — C सुवणा। — B सहोलिआ voluit सेहालिआ quod CD habent. —

l. 10. A णोवमालिआ। — Corrige c. A कुरवअअदिमो°। B कुरकआदिमो°। CD कुरवआअदिमोआअ et D corr. अदिमेत्ताअ। — BC प्पहुदि। —

l. 11. AD लहुइ। addidi Anusvaram. B लहुई। C लहु। — A °वणासस्सिरीअंकदं। —

l. 12. A कमलत्रोत्पलेहि। —

l. 13. C दिहिआ। — BCD post दीहिआ addunt: अबि अ। —

l. 14. Ed. Calc. non percepit versus. — A एसो असो असोअ०। — D वच्छो। —

l. 16. BC भोदु pro भोदि। — B om. अज्जुआ। —

l. 17. BCD दिट्ठिअं। —

l. 19. A अंए। — BC मैत्रेय। —

l. 22. C अवि। —

Pag. 74.

l. 2. BC om. सुट्ठु quod D in marg. addidit. —

l. 5. B सीसे। —

l. 8. A मये। — BC विस्सम्भादो। — A अन्नणाकेदिन्नि। —

l. 9. A सहीओ। — D राआवहाआरी del. हा et add. in marg. त्य। De significatione incertus sum. C interpretatur राज्ञावश्यकारी quod vix probandum erit, sive litteras spectas, sive sensum. Com. habet: वात्रवंतहारी वर्तिकः haud melius. Sed neque id, quod ex coniectura posui राजापात्रकारी poterit ferri. Recurrit idem locus p. 88, 25. —

l. 11. C दिट्टिआ। — B वड्ढतिसि। —

l. 12. BCD कधं चोरेण अवहदं तोपडी° om. पि। — A बि quod correxi. —

l. 16. BCD post अलंकारअं addnnt विचिंत्य। —

l. 18. BCD एदं pro इमं। —

l. 19. B कथं। —

l. 21. A सव्वहिरपाद°। — D मकारदविदओ। — BCD विएणाबेसि। —

l. 22. A मह। — BCD बि। —

l. 23. B आगमिस्समिति। CD आगमिस्सामि त्ति। —

l. 24. A तर्हि। —

l. 25. A भो pro भोदि। — A भि णिअत्तो°। C णीअत्तीअदु। —

Pag. 75.

l. 4. C दुद्दणिं। —

l. 6. A उद्यंति। —

l. 8. B लहु semel. C लहुं semel. —

Pag. 76.

l. 4. Com. अपाकृतं निरस्तमनभिनन्दितमिति यावत्। —

l. 5. C अन्तरीक्षं। —

l. 7. In cod. D lineae 11—13 ante lin. 7 scriptae sunt, sed numeris additis indicatus est ordo quem reliqui codices habent. —

l. 16. C दट्ठा pro दृष्टा। —

l. 19. Com. व्याविद्धैर्भ्रान्तैः। —

l. 20. D आकृत। — D correxit अनुमतैः। —

l. 21. ABD गगनं। — BCD विश्लेषितैः। —

Pag. 77.

l. 1. Com. धृतराष्ट्रचक्रसदृशं नष्टचन्द्रार्कत्वात्। —

l. 2. Com. वा इवार्थे। —

l. 3. C इवार्एवं। —

l. 4. C चर्व। —

l. 8. 9. BCD अहो णा (C न) कधा कदा अएणा। —

l. 9. Corr. अणादरेणा c. AD. — BCD किं बि। — A एवमेव गहिदा। —

l. 10. Codices अढीए। — A एव्व बि quod mutavi in एव्वं पि। BCD णा तए (D ताए) अहं (B om.) भणिदो अज्ज etc. —

l. 11. D विसमीअदु। — A गलक्केणा। BCD मल्लकेणा quod D corr. in गल्लकेणा Com. मल्लको भाजनविशेषः। — BCD पाणीअं। — BC om. पि quod D add. in marg. — BC et D pr. m. पिबिअ गच्छीअदु। D del. syll. गच्छी। —

l. 12. A मुहं बि। BCD गणिआए सुट्ठु क्खु etc. D add. in marg. मुहं पेक्खिस्सं सनिर्वेदं। —

l. 13. BCD पडुमिणी। — D सुवण्णाकारो। —

l. 14. D गणीअन्ति। — D संभावणीअन्ति। —

l. 16. A पिअस्सो। D पिअवस्सो। — C उबविट्ठो। —

l. 17. BC भोदे। —

l. 18. BCD om. कथं। — C सुहृन्मे। — BC मैत्रेयः प्राप्तः। —

l. 20. D उप°। — C उबविट्ठो। —

l. 21. C कयत्त कार्यं। —

l. 22. C विणाट्ठं। —

l. 23. B om. तया न। —

l. 24. A एत्तिका। D एत्तिआ। — AD भाअधेआ। —

l. 25. BCD अंजलिं pro हत्थं। — D pr. m. पडिच्छिया? corr. पडिच्छिदा। —

Pag. 78.

l. 2. BCD कधं णा विणाट्ठं। — BCD अभुत्तपीदस्स। — D om. चोरेहिं अबहदस्स। —

l. 3. D अपमु°। — AB चतुस्समुद्दं। — BCD रअणामाला। —

l. 5. BCD om. पश्य। —

l. 6. C न्यासे। —

l. 7. A मौल्यं। —

l. 8. A एदं बि। —

l. 9. B पउन्तोबवारिदं। C पउन्ताबवारिदं। — D मुदंहं। —

l. 11. C °पच्चआ om. दो। —

l. 12. AD पविट्ठा। — BC विअ लेट्ठुआ pro ले°विअ। — BC दुक्खेण उण। A णिराकरीदि। — Verba पसंगादो (l. 11) usque ad गणिआ (l. 13) in D repetita sunt in marg. sed scriptum ibi लोट्ठुआ et उण deest vero भो वअस्स। —

l. 13. C कामअट्ठओ भिक्खु। — BCD रासहो अ। —

l. 14. A तहिं तहिं। — AD दुआ। C दुट्टा। —

l. 15. D सर्वपरि°। —

l. 24. In A quattuor lineae inde a वयमर्थैः usque ad प्रकाशं (p. 79, 2) bis scriptae sunt.

Pag. 79.

l. 1. BCD णिस्ससदि। — C मए विणिवारि° et in interpr. Sanscr. मया निवा°। D णिवारियंतस्स। — C वट्टिदा Sanscr. वृद्धा। —

l. 2. A prima vice om. वामो et secunda vice habet कामो वामो। BCD वामो कामो। —

l. 3. AB भणितं। D भणिअं। —

l. 4. D °तुष्टा। — A अपरं अमागिदुं। D अबरं। —

l. 5. B आअपणादि। C आअमिस्सदि। D आगमिस्सदि। —

l. 8. A माणावहे। Com. अत्रेव माणावे इति हे अपेत अपगच्छतेत्यर्थः। —

l. 9. C वस्सदि। — Codices पुट्ठि। —

l. 10. BCD हलक्के। —

l. 12. A वंसं। — Pro वाए dubito num recte posuerim Sanscr. वामि। C et Com. habent वाद्यामि। — ABC सत्त। — BC छिदं। — ABC सुषदूदं। D सुषदूदं। — A om. वादे pro quo BC वाए। — ABC सत्त। — D पादं et in marg. तीं। —

l. 13. B om. गोअं। D गोयं। — D गाये। — A गदूदहस्साणुत्रअं। B गदूदहशाणुत्रबं। C गदूदहस्साणुत्रबं। D गदूदप्रशाणुत्रबं। — BCD को। — BCD तुंबत्र। — C पादे। —

l. 14. C अपात्र। — Codices वसंतसे°। — BCD om. इं। —

l. 15. Codices चारुदत्तस्स (B °स्य)। —

l. 16. ABC एसे। — A चारु°। — A रुक्ख°। — ABC चिट्ठदि। D चिश्ठदि। —

l. 17. C एसे बिसे। D om. थ्रे। — A दुष्ट। BD दुट्ठ। C दुट्ट। — A वदुके। B वदुव्वक। D pr. m. वउव्वके? corr. वदुके। — D कयं। —

l. 18. A दुआरए। B दुआले। CD दुवाले। — A रुक्ख°। — Codices एदस्स। — A दुट्ठवदुअस्स। B दुट्ठवदुव्वकस्स। C दुट्ठवदुकस्स। D pr. m. दुट्ठवकस्स? corr. in marg. वदुअस्स। —

l. 19. C गुटिकाः। D गुडिकां। —

l. 20. A चेठिदं। B वेठिदे?। C वेट्ठिदं। D वेठिदं corr. वठ्ठिदं। —

l. 22. 23. A पातित्यं चेतू। —

l. 24. BCD om. आ। A आः। — D पुत्त। —

l. 25. BCD दंडअट्ठेपा। —

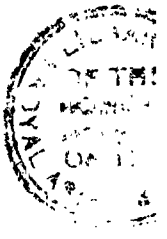

Pag. 80.

l. 2. D °वीतेनाकृष्य। —

l. 4. CD मं पा pro पा मं। — Codices अबाराए। —

l. 5. Codices लोट्ठ। — D om. पुणो बि। — Codices नाडइस्सं। —

l. 6. D कुंभिलओ। — AB उप°। —

l. 9. A अये। — A अन्धआले। —

l. 13. D दुभिक्ख। — C काल। —

l. 14. B om. सा। — C एआ आ शेति। D एषा आ शेति deleta syll. षा। —

l. 15. BCD post विअ addunt सुट्ठु quod in D deletum est. — C किं काकाअसि। D del. किं। ABD काकाअसि। —

l. 18. CD भणिस्सं। —

l. 19. Codices दइस्सं। —

l. 20. A गोतुं। B गोदुं। D et Com. गोदुं। Confer Bengal. गोड et Hindusth. گوڑ *gor.* —

l. 21. Codices कस्सिं। — ABC मौलेन्ति। D मौलंति। —

Pag. 81.

l. 2. ABC मौलेन्ति। D मौलंति। —

l. 5. D ते। — Codices दृस्सं। — BD का (C को) post गामाणं। — Codices सुसमि°। —

l. 6. Codices रुक्खग्रं करेदि। —

l. 7. C रुक्षा Sanscr. रुग्णा। Posui रुग्ना quod sensus postulat, neque impedire videtur, quod modo रुक्खग्रा dictum erat; invenimus enim in lingua Hindust. رگھنا et رگہنا et Com. ad *Var.* 3, 30 dicit एवमादयः। —

l. 8. BC ग्रदे। —

l. 9. D संदेहे। — A om. विचिन्त्य। —

l. 12. A om. चेटमुपगम्य। — BCD पुत्ता। —

l. 13. C एक्कपिग्रा। D °स्सिं। —

l. 14. Codices सेना। —

l. 15. BC पडिग्रन्तिग्र। A पडिवन्तिग्र। D pr. m. cum BC, corr. c. A. —

l. 16. D सेना। —

l. 17. D मुख। — ABC वडुरुठका। — C corr. वडुव्वका। pr. m.? — D पादाइं। — ACD पडिव°। B परि°। —

l. 18. A प्रावृत्य। — CD सेना। —

l. 19. C विटः pro चेटः। — BCD om. मुक्ख। — Codices ग्रक्खर्। — D पादाइं। — A पडि°। BCD परि°। —

l. 22. A चारुदत्तं। —

l. 25. B तो pro ता। — CD दुवारे। —

Pag. 82.

l. 3. BC ज्ञइ मे। A ज्ञमेडा। Scripsi c. D ज्ञइ मम। — B वग्रणो णो णा। — D पत्तिग्रासि। — B तों। —

l. 4. BCD पुत्ता। — C कुम्मीलग्र। —

l. 6. D कथं pro कथय। —

l. 7. A एसा ग्रा। BC एसा सा। — Codices वसंतसेणा। —

l. 8. BCD चारु° सहर्षं। — A नं कदाचिदपि। —

l. 12. 13. C ग्रात्रादत्ति। —

l. 18. B वेषेण। D वेशेण। —

l. 22. A प्रणायनी। D प्रणायनि। —

l. 24. D पश्य semel.

Pag. 83.

l. 5. B पंकाक्लिन्न°। —
l. 7. AD स न्यासः। C संन्यासं। — ABD हृत pro वृत। —
l. 8. BCD संतिष्ठते pro विश्राम्यति। —
l. 14. BCD उपलभ्यतां। —
l. 15. D विद्ग्धोपल°। —
l. 17. A गर्ज्जन्तु वर्षन्तु। —
l. 18. BC रमणाभिमुखाः। —
l. 19. BCD पश्य semel. —
l. 21. AB स्वनित। —
l. 24. A om. syll. ता क। —

Pag. 84.

l. 1. BCD बलाक। A पतांक। —
l. 3. A क्षुते। —
l. 6. B कर्त। —
l. 7. A om. भाव। —
l. 11. C हुता। —
l. 14. BCD सधारा pro सरागा। —
l. 15. A पश्य २। D om. पश्य। —
l. 18. BC प्रस्यांकुर। D corr. प्रष्पांकुर। pr. m.?
l. 21. A पटुनरैः et sic D corr. —
l. 22. C प्रोडूडीय। D प्रोड्डाय et in marg. त्वा। — A सोद्गढं। —
l. 24. BCD समुत्तिष्ठते। —
l. 25. A पश्य २। —

Pag. 85.

l. 1. AB नष्टं क्षपा°। —
l. 2. A क्षपानष्टदृष्ट। B °दृष्टनष्ट। C °दृष्टसुखु। —
l. 10. A पश्य २। —
l. 14. AD सं विहसतीव। —
l. 15. BC श्रतोद्गारिणा। —
l. 16. C विष्पष्ट। — D निःस्वनेन। — C धूर्ण। —
l. 17. B नीलै नीलै सोद्गमिर्न्नल। —
l. 19. C गच्छन्तो। —
l. 24. A om. अपि च। —
l. 25. D om. शक्र। — C गोतमो। —

Pag. 86.

l. 3. A om. indé a गर्त्त usque ad syllabam वि l. 6. —

l. 5. D यदि वा। —

l. 6. D अपि pro अयि। —

l. 7. BCD अलमलमुपा°। — D om. उपका° तवेयं। —

l. 10. A भुवनो°। —

l. 12. BCD भाव एव्वं तं। —

l. 16. D प्रसीद त्वं च। — C om. ultimum च। —

l. 23. A भव्वं। — D भवदीए। —

l. 25. C चत्त। B वत्त pro इत्त। —

Pag. 87.

l. 1. A भवदि pro भोदु। —

l. 2. 3. D om. प्रकाशं। एवं भवतु। —

l. 6. A तणास्य pro पणास्य। —

l. 7. D पुण्य। —

l. 10. A डूदिअरे। —

l. 12. B तुहाक्खकक्ख। C तुहागणं सुक्खकक्खवा°। D pr. m. c. C, corr. in scr. A. —

l. 13. A जहिं णा पीईअदि। —

l. 17. A om. डूदिअर। — D अपि। — C सुहो Sscr. शुभः। —

l. 19. BCD दे पार°। —

l. 21. A अबि डूदि° अइ सुहो। —

l. 23. A अइ pro अयि। —

Pag. 88.

l. 3. D उपवि°। —

l. 4. C om. वसंत° et habet आसीनाः। —

l. 13. D भोदी pro भोदिं। —

l. 14. BCD किं बि। —

l. 16. 17. Corrige cum AB चन्दालोए। C चन्द्रा°। D चंदलोए। — D अंधारे। —

l. 18. C उज्जओ Sscr. उज्जवलो। ABD उज्जुओ quod mutavi in उज्जुओ = ऋजुकः। Confer p. 90, 21. et M. R. p. 10, 10. —

l. 19. A णिउणोत्ति et sic corr. D. — B भणाहि। C भणाहि। —

l. 20. D किन्निअं। —

l. 25. D om. अ। — C महिओ। — Confer p. 74, 9.

Pag. 89.

l. 1. D मन्तितं। — Post मन्तीअदि A pergit ता किं (l. 4.) omissis verbis चेटी usque ad पिाइआअदि। —

l. 2. Post syllabam ता vocis ताव D pergit किं दिट्ठ (l. 4) additque in marg. व एदं etc. — B ज्ञेव्वं। —

l. 4. D om. चेटी। — BC पिाज्ञाअदि। —

l. 5. BCD सिप्प। — A om. दिट्ठिं। —

l. 8. A om. णेहे। —

l. 11. C प्रसुतो। — A सत्वं। D सत्यविउ°। —

l. 12. B बम्हणोणा। CD बम्हणेण। —

l. 14. Corrige भो पुच्छामि णं। —

l. 19. D om. किं ante वयं। —

l. 20. Corrige एव्वं। —

l. 23. BCD न कदाचित्प्रिय (D यं) निवेदनं (D दितं) निःफ° मया। —

l. 24. Codices °लीयकमिति॥ अनंगुनो°। —

Pag. 90.

l. 2. A om. भो कष्टं। —

l. 3. A जीवितैरादित। —

l. 7. C om. syllabam ल्यं। —

l. 8. BCD om. वयस्य। —

l. 11. A विस्मितानां। D स्मृ corr. स्मि। —

l. 13. A अतिमेत्तं। D अदिमत्तं। — A संकथिदेण। —

l. 14. C ढाणा?। C ढाणा। — D णाडिआ। —

l. 21. A अदिमत्तं। — BD उज्जुअं। C उज्जअं Sanscr. उयतं। Confer p. 88, 18. — D अन्नाणं। — C ढंसेति। —

l. 23. C हसाअन्तो। D pr. m.? corr. ओसा°। —

l. 24. D om. त्रि। — BC वित्थारवादि°। D pr. m. cum BC sed corr. दि। A पत्तिण्णो। C पत्तणो। —

Pag. 91.

l. 1. C भिन्ना। —

l. 3. D वियुक्ता। —

l. 7. D मेघा अवन्ति। —

l. 11. B om. वीणि। D उपजीवितं। —

l. 13. A रक्ता कांतमिकांवांतरं। —

l. 18. D दासिए। BCD पुत्त। —

l. 21. A अविहूतं om. धारं। — C अतहृदाः स्फुरन्तु। —

Pag. 92.

l. 4. A चेदि। B वेहि। — C संचयन्तं। —

l. 7. C चित्त quod D pr. m. habuisse videtur. —

l. 8. BCD अवलोक्य। —

l. 10. C अन्तरीक्षेण। —

l. 13. A नालीषु। — C मन्दं। —

l. 14. A शिकासु। — C रुक्षं। —

Pag. 93.

l. 2. B om. चेटी। — Corrige कथं। — C विवुरुदि। —

l. 3. BCD पडिबो°। —

l. 5. BCD चेटी॥ निरूप्य॥ — A पभादे। —

l. 6. D प्रबुध्य। — D रंति et Sanscr. रात्रावेव। — D संपभादं। —

l. 8. B हं उण pro हंजे कहिं। — CD कहिं उण et in marg. C कुतः पुनः। D कु पुनः। —

l. 9. Pro समादिसिअ A सदिअ। D समासादिअ marg. संदिश्य। — AB पुष्प। —

l. 10. A °चारुदत्तओ। —

l. 11. A मेमादिसिअ। D समादिअ। — BC addunt पुष्फ (B पुष्प) करण्डअं जिणणु ज्ञाणां गदो अज्जचारुदत्तो। —

l. 12. D om. syll. रादौ del. ए et om. रात्रौ in marg. — BCD om. ज्जेव्व। — A om. त्ति। —

l. 14. A om. चेटी। —

l. 15. A परसइदो। BC णिज्झाइदो। —

l. 16. A पञ्चक्खं। C पट्टक्खं। D पंचक्खं। — BCD अहं इह sed D om. इह in marg. —

l. 18. A हिअ बि। BCD बि हिअअं। —

l. 20. A om. quattuor lineas inde a वसंत° usque ad गमिस्सदि p. 94, 2. —

l. 21. BC संतपिस्सदि। —

Pag. 94.

l. 3. A पट्ठमं। C पठमं। — A संतप्पइदव्वं। BCD संतपिदव्वं। — Ante हंजे BC inserunt सानुनयं। D सानुकम्पं। — D om. एदं। —

l. 5. BCD सिरि। —

l. 6. C तुह ज्ञव्व। — A कंठा?। B कंठ्ठा। C कठ्ठा। D काठा। — D syllabas रणां हो add. in marg. —

l. 7. BCD अज्जुए कुप्पि°। —

l. 9. D आणाबेदि त्ति। —

l. 10. BCD निष्क्रम्य पुनः प्रविशति। —

l. 11. A om. अज्जुए। — D पसाद्दीकिद्दा। —

l. 15. B सव्वाए pro सव्वडि°। — BCD कीलम्ह। —

l. 17. D om. syll. स। B om. syll. अं। —

l. 18. A om. ज्ञाद्। —

l. 19. A कीलइस्सति। —

l. 20. AB उप°। D pr. m. उपविसिस्सं corr. in nostram scripturam. —

l. 22. BC रत्रणिए। — A अन्नं तरओ। B अन्नं दारे अंदारओ। —

l. 25. B णामे। —

Pag. 95.

l. 1. A पुन्ना। —

l. 3. D रूपं। — Codices बि। — C एदीणा। —

l. 4. D अन्नाणं। —

l. 6. BCD पडिवेसिअगहबइ। A गिहबउ। —

l. 8. D कदुआ। — BCD मए pro मम। —

l. 11. BCD कदन्त। —

l. 12. A भाअधेयेहिं। B °धेअेहिं। — BCD सोवणए। —

l. 17. A अलीअं। —

l. 18. C अलंकिद्दाए। —

l. 19. D ज्ञात। —

l. 20. BC रुदन्ती। —

l. 24. BC मृच्छकटिकं। — BCD सोवणए। —

Pag. 96.

l. 2. Codices रद्दणिए। — Codices वसन्तसेणाए। —

l. 3. A ओआरिअं। BCD ओहारिअं। — A दुआए। BCD दुआरए। — Codices सद्धं et चिरट्ठदि।

l. 5. D बड्ढमाण। —

l. 7. BCD addunt हुंजे ante चिरट्ठदु। — ABC चिरट्ठ। — BCD मुहुत्तं। — A दाव ज्ञाव। — B अज्जहआ pro अहं। —

lineae 9. 10 in C omissae sunt. —

l. 11. A स्थलके। D त्थणके। — Codices विसुमलिदे। —

l. 12. BC om. णं। — D वज्ञा pro ज्ञाव। — B आअत्थामि। — ABD णास्सा कदुं। C णास्साअज्जुकदुअ। Confer p. 99, 8. In interpr. Sanscr. pro नासिकारज्जु potuissem scribere नस्या। Confer *Yâjn.* 2, 299. (Mitâksh. II. §. 91. r.). Idem est quod नास्य Mn. 8, 291. — BCD भोदु bis. —

l. 13. Codices करिस्सं। —

l. 17. A om. लाअ। BC राअ। D राआ। — A सातसं°। — BCD om. इं। — BCD स्थावलआ। —

l. 18. BD पुष्प। — Codices कांउम्बं। — BC आगच्छेहि। —

l. 19. A वहध बइल्ला वहध २। — D बइलाल्ला। —

l. 20. BCD गामप्रश्रलेहिं। — BCD कलइस्सं। —

l. 21. C अले अले। AB अले २। — BCD ओसलध। C semel. — ABC एसे। — Codices कस्स केके। —

l. 22. Codices एसे रात्र। — AD साल। — Codices संठाणा। — A केके। —

l. 23. A प्रिध। C प्रिग्ध। — CD ओसलध। — A एसे। — ACD सहिस्रं। B साहिस्रं। —

l. 24. B ओहालि om. अ। —

l. 25. A अबक्कन्तो। — Codices को et एसो। — B post किं मम ए pergit चक्कपलि° (p. 97, 2.) omissis verbis हिणा. . . चिष्ठ। —

Pag. 97.

l. 1. ACD गमिस्सं। — A अले। C अले अले। — CD ओसलध C semel. —

l. 2. ACD चिट्ठ। — A पडिवत्तिं। BC पडिवट्टिस्रं। D पडिवडिस्रं et in marg. वत्ति। — C रात्र। — A साल। — ACD संठाणा। —

l. 3. BC हगे। D pr. m. हगे corr. हग्गे। — ABC पडि quod D om. — A वत्तिस्रं। BCD वट्टिस्रं। — Codices दइस्सं। —

l. 4. D पवहणास्रं। — AC चाहं। Codices दत्तस्स। — A रुक्ख। —

l. 5. A एसे। BCD एस। — BC आअदो। —

l. 7. A आगदे पवहणे। —

l. 12. D विसम। —

l. 15. BCD लोअणां pro णाअणां। — BCD चालु°। — C पसज्जिस्सदि Sanscr. प्रसंजयिष्यति। D पमज्जस्सदि। —

l. 18. C ओसालिदा। —

l. 19. C पवहणां। — Codices पडि। BCD वट्टिआए। —

l. 20. AB पडिप्रश्रा°। CD पडिस्संतस्स। — Codices °भासदि et गमिस्सं। —

l. 22. A गुम्माठाणेसु। D गुप्पठा° Sanscr. गुप्त। —

l. 23. BCD दारकओ। — C उत्तिस्रं। Sanscr. गुप्तीं। D Sanscr. गुप्तिकां। — C उत्ति। — BCD बालिस्रं। —

l. 24. C गेह्ण गेह्ण। Sanscr. गृह्णोत। —

l. 25. BD पठोत्तेपेणा। C पटा°। —

Pag. 98.

l. 1. D तुलिदं semel. —

l. 2. BCD गमिस्सं। —

l. 9. A बन्धने। —

l. 10. C परिभट्टो। — B om. verba अम्हाणि . . . संयमितो ऽस्मि l. 12. —

l. 14. D sec. m. add. apostrophum ऽगम्यो। —

l. 15. A om. verba विलोक्य . . . लुल्यभाग्यः l. 18. —

l. 19. BCD प्रविश्य तिष्ठामि। —

l. 25. C भवेदेव। D भवेदूदेव। —

Pag. 99.

l. 1. C प्रवहणेन सह। —

l. 2. A ही माहे। — ABD श्राणिदे। — B ज्ञापोथलके। C ज्ञापाथलके। — Codices ऱ्दणिए BCD semel. —

l. 3 et 4. Codices semper ऱ pro ल et स pro श्र। —

l. 4. BC पुष्प। —

l. 5. BCD °प्रवहणमिदं। — A श्रवरोहामि। D भवत्वरोहामि। —

l. 7. Codices सदूदे। — D om. खु। —

l. 8. ABC पास्स। D पास्सा। Confer p. 96, 12. — CD कटुश्रा। — ABC पिट्ठदो। D पिष्ठतो। — A ज्ञेव्वं। B ज्ञेव्वे। — D श्रोलुहदु। —

l. 10. A om. चेटः। — BC om. ज्ञधा। — C पादुका°। D पायुदुप्का°। — Codices वीसन्तो सदूदो। — ABC भउक्कंते। C भउक्कंते। Corrigendum erit भालक्कन्ते।

l. 11. Codices सम्पदं। — A श्रात्त°। C श्रालूठए। —

l. 14. C post चन्दणाश्र pergit समं etc. l. 17, omissis verbis मंगल....भेत्तूण। — C ज्ञश्रम्माण। — D चन्दश्र। — ABD पुल्ल। D in marg. फु। D फुल्ल interpretatur पुष्प confer Hindusth. پھول et Mahratt. फूल। — A प्रमुहाः। —

l. 16. A वीसोद्धा। —

l. 17. C वहुठइ। — A हिश्रश्रं श्र। — Corrige बन्धणं चाबि cum ABC. — D च pro चाबि। —

l. 18. BCD श्रले। A श्ररे २। — BCD दुश्ररे। — B om. alterum तुमं। — B पबिमे। C पठिमे। —

l. 19. C तुमं om. पि। D तुमं पि पि। — B उत्ते। D उत्तले। — A ज्ञो पि। — D एसो। — BCD श्रभिरुहिश्र। —

l. 20. C संमं गदुश्र। B समं गश्र। —

l. 22. C वीरश्रविरश्र। — C विसलु। D विसण et suprascr. ल्ल। —

l. 24. BC वीसद्धा। — B ज्ञज्ञेह। C ज्ञत्तहं et interpretatur यात्रां। — AB लहुं। D लंहुं। — C करेज्ञाह। —

l. 25. AB रणणो। — D पवहइ। —

Pag. 100.

l. 2. C पाश्ररीए। — BC श्रापणे। —

l. 3. AD तत्तं pro तं तं। — A ज्ञोश्रह। C ज्ञोहह = अन्वेषयत। D = रुत्तत। Confer Hindusth. جھونا — A सक्का धाए ज्ञत्य। — D शंका। — B ज्ञश्रए। —

l. 4. C किं semel. — B वीसद्धं। C वीसद्धं sed Sanscr. विश्रब्धं। —

l. 5. A बन्धणा om. अं। —

l. 6. C कस्स अट्ठमो। — D चउट्ठो। — C वट्टदे। —

l. 7. C भूमिसूओ। —

l. 8. Pro भणा etc. D ज्झस्स अ अट्ठो ज्ञीवो et Sanscr. ज्ञस्यनश्च षष्ठो ज्ञीवो। — A तह। C तेहअ sed Sanscr. तथैव। —

l. 9. CD गोबालअं। D sec. m. add. दार्। — A हरई। — Codices in fine addunt: युग्मं। — Quae Com. affert ad hos versus explicandos, corruptiora sunt quam quorum emendatio sine aliorum codicum ope tentari possit. —

l. 10. A भणा चन्दणाअ। —

l. 11. BC तुज्ज। —

l. 12. B अछुइद्। C अछूइद्। D अत्थवइ et in marg. छुइअ। — D दिणाअरे णाअरे et in interpr. Sanscr. °दिनकरे नगरे। — D गोबालदारओ। — Versus esse C non animadvertit, sed monet Com. — Ad खुडिदो C in marg. खुटितः पलायित इत्यर्थः। D मुक्तः। Cohaeretne cum Beng. छुटिते Hindusth. چھٹنا evadere? Infra p. 162, 7 occurrit खुडिद् fractus. —

l. 15. Hic etiam versus in C scriptus est, ac si esset prosa oratio. — AC ओहाडिओ। B ओहाओ। — D वच्चइ। B वज्जइ मज्जइ मज्जेण। — D राअमग्गेण। —

l. 16. D एवं ताव। — A पवसिदो। — Versus mancus est; fortasse in fine addendum est त्ति। —

l. 17. BC om. रे। — D पहणावा°। — BCD एदं पवहणं। —

l. 18. D verba कस्स . . . चालुदत्ताह (l. 20.) in marg. add. — BB कहिं वा च। —

l. 19. A वज्जदि। D वुच्चदि। —

l. 20. Codices चारु°। — D केरके। — BCD om. पवहणे alterum. —

l. 21. Codices स et र pro श्र et ल। — BCD post आलूहा addunt पक्षाणं। — A पुष्प°। — D कीलितुं। — D चारुदस्स। —

l. 22. BCD णिज्जदि। —

l. 23. BCD चालु। —

l. 24. D दस्स। — A pro अज्ज (l. 23) . . . णीअदित्ति habet: सर्वं पूर्वोक्तमुदाहरति। —

Pag. 101.

l. 6. BCD om. सो। —

l. 7. A वज्जदि। —

l. 8. ABD ज्ञापयासि। —

l. 9. A वसन्तसेणिआं। BD वसन्तसेणं। — ABD om. वा। — A ज्ञोपहासहिअं। —

l. 10. BCD चन्दं पि। —

l. 12. C ग्राबणा। — A चौसाम्रसाम्रम्रणां। B चउसाम्रसारम्रं र्णां sic. C चउः साम्रसारम्रं रम्रणां। D चउसाम्रसाम्रारं रम्रणां sed in marg. Sanscr. ut nos. —

l. 13. B दो चेव्व। D दो चेव। — Versus corruptus est. Si scribas णाम्रे habebis *Upagîtim*. Com. habet द्वावेव पूज्यनीयाविह नगर्यां निवासभूमौ च unde iustam *Aryam* restituere licet, si omisso च scribatur इह णाम्रीए णिवासभूमीए। Quod L. App. 34 proposuit, तिलईभूदा म्र id et metro adversatur, neque sensui aptum videtur. —

l. 15. D म्रे रे। — ABD चन्दनक। C चन्दनम्रा। Corrige चन्दणाम्रा। —

l. 16. A म्र pro च। —

l. 17. D बिं pro म्र। Com. चकारः पुनर्थे। — Codices लाम्र। — BCD पिम्रं। — AB बि। — BCD ज्ञाणामि। —

l. 21. A तुमम्रं। — BCD om. पि। — BD तन्निलो। C तन्तिलो। Confer p. 159, 15. Interpretationem चिन्तापर praebent CD et Com. in quo sic scriptum est: तन्निरुश्चिन्तापरः। —

l. 22. A मे। —

l. 23. D बच्चइदो। — B बलबद्दी। —

Pag. 102.

l. 1. D ज्ञं तुरुव म्रवलोइ तं रुणणा et deinde post पालरुणा verba म्रवलोइदं usque ad माम (l. 4) add. in marg.

l. 2. A पवणावाहिम्रा। BCD om. hanc vocem. — B उणणामेहि। C उणा°। —

l. 4. C रुत्तणो। —

l. 8. AD साहस्य। —

l. 9. A म्रवलोक्य च। —

l. 15. A म्रज्जो। — BCD विम्र पत्तरहो। —

l. 16. B एसो म्रणो म्रणाबराधो। — A म्रणाबराद्धा। —

l. 19. D म्रणुट्ठिदुं। — B म्रथ वा। BCD ज्ञं भोदु तं भोदु। — C पठमं। —

l. 20. A भीदाम्रभम्रप्प°। — BD देत्तस्स। C दत्तस्स। — A रसिम्रस्स म्र। —

l. 21. D verba उ णासो usque ad तदो (l. 23) add. in marg. — C तहविहु। D तहविह। CD et Com. तथापि खलु। —

l. 22. BCD इत्यर्धोक्तेन। म्रज्जुम्रा etc. Sed D in marg. Sanscr. न म्रज्जुका। —

l. 25. ABD चन्दणाम्र। — मह C interpretatur महान्। D omisit interpretationem. — Pro समुप्पणणो A उब्भणो। —

Pag. 103.

l. 2. 3. Uterque versus corruptus est. consentiunt codices, nisi quod in BC scriptum est क्रधर् et D pr. m. habet दिट्ठो। Com. habet: संभ्रमेत्यादिगाथा। संभमचक्रकठौ यः त्वं ज्ञातो सि तत्त्वं भणितं। दृष्टो मयेहम्रार्यः पुनरपि रसंतत्सेनेति। CD in interpr.

Sanscrita habent दृष्टो मया खलु आर्यः itaque secundus versus sic videtur restituendus: दिट्ठो मए क्खु अज्जो पुणो वि अज्जा वसन्तसेणेत्ति। Minus certum videtur, quomodo primus versus sit restituendus. —

l. 4 et 5. D अपचओ। —

l. 6. 7. Populorum nomina exhibui sicut in A exstant, singulis nominibus eodem modo separatis, quo ibi punctis interpositis separata sunt, excepto quod ibi scriptum est कपणाटकपप्पावरणाअ। Reliquorum codicum scriptura haec est:

B खसखत्तिक्कउोक्कउत्थो ऽविलअकर्णाटिकर्णाप्रावरणाअद्रविउ चोलवोणा वर्वरखेरखानमुखमधुधान।

C खस खत्तिक्कडो क्कउट्ठो ऽविलअ कर्णाट कर्णा प्रावरणा अंद्रविउ चोल वीणा वर्वर खेरखान मुख मधुधान।

D खस खत्तिक्कडो क्कठक्को विलअ कपणाट (कट s. m. del.) कर्णाप्रावरणाअ द्रविउ (corr. द्रविउ) चीणा वर्वर खेर खान मुख मधुधात।

Addam Commentarii verba, quae huc pertinent, quanquam miserrime corrupta: -सषष्ठिकंतोक्कउवालटोचेताधिकार्लुठैकर्णायावरणा। अर्थतविलचोलचीनंगुणाबद्धरविराटेवा लहीकतर्क्कभोललाटेश्चेत्। धालमुखधातलघुप्रभृतीनां। —

l. 8. BC addunt वा post अज्जो। —

l. 9. D पुन्नुंक। — A अस्तुप्रतं। B अप्रसुतं। —

l. 10. D om. पि। — D णा राअ°। —

l. 12. C ता किं अहं अप्पचओ संवुत्तः। —

l. 14. D गोपाल। —

l. 15. D अधिरुहिअ sed in interpr. Sanscr. अभि०। —

l. 16. C om. सु ante विचिंत्य। — ABD कपणाल। D interpr. कृत्रिम। C कर्णाट। —

l. 17. Codices कलेमि। —

l. 20. Pro णा सुमरेसि AB अणुसरेसि। C अणुसुरेसि। D pr. m. अणुसुमरेसि del. अ et corr. णु in णा। —

l. 25. BC om. चन्दनकः। —

Pag. 104.

l. 1. B ज्ञादिओ। — BC तुज्ज। — D मणामि। — Decst syllaba brevis. scribendumne तुक्क अ णा।? Com. ज्ञानतो पि खलु ज्ञातिं भणामि तव च न etc. —

l. 3. A भणाइ २। —

l. 5. CD णोदं। — B om. णणोदं... सिणा l. 7. —

l. 7. BC कुक्क। D Sanscr. कूर्च। — C संठाबणो। — Vocem शिलाअल C interpr. शृगालक et WILSONUS: *a dead jackall, whose skin he is about to employ.* Sermonem potius esse de lapide, in quo unguenta odorata terebant tonsores, coniicio e Com. in quo sic scriptum est: ज्ञान शीर्णशिलापदु ना पितामवेवं। नो वासनानि भवंतीत्युक्तं। Est igitur शिलातल idem quod शिलापट्ट। —

l. 8. A ब्राबदु। BC वाबुउ। — A बि pro पि। —

l. 11. D विणुद्धस्स। —

l. 12. BC को भणाउ। — Scribendumne भणाउ = भणयतां? —

l. 16. BCD सुणाहि semel. —

l. 17. BC ज्ञादी तुज्झ विसुद्धा। D तुज्झ विसुद्धा ज्ञादि। — BCD ते। —

l. 18. BCD कारुअ। A क २ उ अ unde restitui कारुअ। —

l. 19. C चुम्मारुओ। —

l. 21. Codices पडिवन्ना°। —

l. 25. C सहासं pro सहसा। —

Pag. 105.

l. 1. B वीसद्धो। C वीसद्धे। —

l. 2. BD om. रे। —

l. 3. ABC तदो। —

l. 4. C राअउलं। — A दै pro तए। — C सुणाअसरि°। —

l. 9. A वज्जति। —

l. 13. D ऽप्पहं et suprascr. स्य। —

l. 15. पच्चइदा restituit L. App. 34 ex interpr. C प्रत्यविता। A पच्चबिदा। B मए पणादा पदिठाबिदां। C मए विएणादा पडिठाबिदा। D मए णादा पडिट्ठाबिदा et Sanscr. मया ज्ञाता परिस्थापिता। Com. एवं परिज्ञात्वा परिज्ञापिता तव चंदनं न स्मरिष्यसि। — ABC चन्दणाअं। D चन्दअं। Correxit L. l. l. —

l. 16. BC णं। D Sanscr. न भणसि। —

l. 21. B विएह। C विन्ह। —

l. 22. D ज्ञानु। — A हत्थं pro अक्खं। — D णिशुम्भे। —

l. 24. BC अरे णिक्खम°। — BCD पिअवअस्सो मे। —

l. 25. B पुट्ठदो। C पुट्ठिदो। D पट्ठिदो cum signo deletionis sub vocali ि? —

Pag. 106.

l. 1. In Codice D folium 33 finitum est syllabis ता ज्ञाव अ। Deinde desunt semptem folia (34—40), et fol. 41 incipit syllabis त्रार्यशर्वि p. 132, 7. — A अह बि। — A पुत्तभादुबेहिं पडिवुदो। BC पुत्तभादुपडिवुदो। Scripsi भादरेहिं परि° ex coniectura. —

Pag. 107.

l. 2. BC सस्सिरीअदां। —

l. 5. AB विभान्ति। —

l. 7. Ad असक्कार Com. अकृत्रिमं प्रभावत एवेत्यर्थः। — BC रमणीयं। —

l. 9. AB चिट्ठयते। —

l. 11. AB आअच्छसु त्ति। —

l. 12. B भणिदो तत्तिं। C भणितस्तत्तिं। —

l. 15. BC कर्मान्तोन्नित। —

l. 16. B प्रेवित। C प्रेतित। —

l. 17. BC in fine add. चेटः। —

l. 18. B गो om. णा। —

l. 21. B सावशेष्या°। —

Pag. 108.

l. 1. C साधो सुवाने। —

l. 3. BC अपक्रान्तो pro आगतो। —

l. 5. A वहलः। —

l. 6. C भूयतां। —

l. 7. C व्यसनार्णावोत्थितं। —

l. 9. Pro दृशां A दृशां। B दृढशां। —

l. 11. Codices उपसप्पामि। —

l. 15. B प्रियं नः २। C प्रियं नः। प्रियं नः। —

l. 16. BC दासीपुत्राः। — A चिरविदो। —

l. 17. Codices विसुमरिदे। —

l. 18. C गद्गगद्दं। —

l. 21. BC णिअलेण। — BC से बद्धा गोडा। — A गोठाडा। — Codices णोद्लादि। —

l. 22. A उव pro उद्धारूय। — Post उद्धारूय adde दृष्ट्वा cum AB. — B om. वसन्तसेणा। —

Pag. 109.

l. 15. BC निगलं। —

l. 16. BC अवणीदाणि णिअलाणि। —

l. 18. C रत्नानि pro दत्तानि। —

l. 19. Codices णिअलाइं। — B सो बि। — C मुक्को। Forma मुक्क unice vera videtur, siquidem codicibus fides habenda est. Nam locum Sak. 23, 13 (ed. *Chézy*) corruptum esse, monstrum vocis तुअआ ostendit. Scriptum ibi in aliis codicibus किं दाणिं पि तुह आअत्तम्हि i. e. आयत्तास्मि। — BC सम्पदं अम्हे। — A वकिस्तामो। —

l. 24. C अलं क्षान्तो ऽस्मि। —

Pag. 110.

l. 3. C नावतर्तव्यं। —

l. 4. Pro अतिलघु (A) corrige अलघु cum BC. Com. अलघुर्मन्त्रः। — C संवारा। —

l. 12. BC स्वात्मापि। —

l. 17. A परिचितो। —

l. 18. A om. ननु हे। —

l. 19. C अवक्रामतु। —

l. 25. A चारुदृष्ट्या। —

Pag. 112.

l. 2. C अज्ञाः। — A संचयं। BC संचयं। —

l. 3. C om. प्रज्ञम्मध णिअ° णिच्चं। A संज्ञपध?। B संयम्मध। — A पोदं। B पोदं। Confer Mahratt. पोट Hindusth. پوٹا Bengal. पोंटा। — BC ठ्काण। — In Com. interpretationem lin. 3. 4. praecedit interpretatio linearum 6—9. —

l. 4. Codices विसमा। — A इंद्रिअ। — Codices संचिदं। —

l. 5. C om. अणिच्च° . . . ग्रलणा म्हि। — B णाल pro णावल। — B ग्रलग्रालणा। A ग्रलणां। —

l. 6. B इन्तिअ। C इन्त्रिअ। — Corrige गाम pro नाम। —

l. 7. AB अबले क्क। — A अवसं बि से णाल सगमालुहदि। BC अवसं से। — C om. णाल। — BC सग। — In interpretatione Sanscrita C metaphoricam singulorum vocabulorum significationem posuit, in qua cum Com. consentit; पंच ज्ञनाः sunt पंचेंद्रियाणि, स्त्री est अविद्या, ग्रामः est गात्रं (Com. ग्ररीरं), चाण्डालः est अहंकारः, अबलः Com. असहायः। —

l. 8. C ग्रिलमुण्डअ (Sanscr. हे ग्रिरोमुण्डक) मुण्ड मुण्डिदे। — BC तुण्डं। — BC चित्रू। — Codices कीस। —

l. 9. A om. ज्ञाह उणा अ चित्त मुण्डिदे। — B om. अ। — Codices साहु। — AB सुट्ठु। C सुद्ध et Sanscr. साधुः शुद्धः। —

l. 10. C गिहिदं। — BC कण्णाओदके। — C एण्ण। — AB लट्ठिअ। C लट्ठिघ्न voluit लट्ठिअ nam Sanscr. reddit गृहीत्वा। — A सालकाह केरके। —

l. 11. AC पविसिअ। — BC अवक्कमिस्सं। —

l. 14. A चिह्न। BC चिट्ठ। — AB रे। C अरे। — A दुत्थ। B दुह। C दुट्ठ। — C ग्रामणाक। — A चिष्ट २। B चिग्रव २। C चिट्ठ semel. —

l. 15. BC om. alterum ही। —

l. 16. A संट्ठाणे व ग्राग्रदे। — C एकेण। — A भिक्कुणा। BC भिक्खुणा। — A अबराहे। —

l. 17. B ज्ञहिं semel. — C भिक्खुं। — BC पेक्खदि। — A om. तहिं तहिं। — C गोणाट्ठणासं et Sanscr. तत्र तत्र नासिकां विद्धा। AB णासं। — BC विन्धिअ। —

l. 18. C गमिस्सं। — Codices भट्टालके। —

l. 21. Codices चिट्ठ। — A रे। — Codices दुट्ठ। — C ग्रामणाक। — A चिट्ठ २। BC id. semel. —

Pag. 113.

l. 1. A पविरूठस्स। B °रूठप्पा। C °रूटस्स। — A मूलअस्स। — A मोउविप्पां। —

l. 3. A कप्पायं। —

l. 7. BC पसीदूदु। —

l. 8. C आक्कोप्पादि। —

l. 10. A ह pro हगे। BC हगे। —

l. 12. A स्तुपा। B स्तुपु। C सुपु et Sanscr. शृणु। —

l. 13 et 14. C धपो et पुपो sed Sanscr. धन्यः et पुण्यः। — BC हगे। — C प्रालावके। —

l. 15. A कोघटके?। BC कोष्टके। — BC om. कोम्भकाले। —

l. 17. A इध आदे। —

l. 18. BC इदं चीवलअं। — A पक्षालिदुं। B पन्बा ?। —

l. 19. Pro अले B अे। — A दुरूठ। B दुष्ट। C दुरूट। — C ग्रामपाक। —

l. 21. BC हगे। — B ववलपुलिशे। C पवल°। — C पाहाआमि। B ह्लाआमि। —

l. 22. BC पुक्खलपाणिं। — A ज़ूस। — BC श्रावपणाइं। — B उदुप्पा°। C उदूदु प्पागन्धि० et Sanscr. उग्रगन्धीनि। —

l. 23. Codices पच्छालेप्पि। —

l. 24. A यथानेन नाचिर्°। C यथानेन चिर्°। —

Pag. 114.

l. 3. C अयार्यस्य। —

l. 7. C om. अ। — BC हगे। —

l. 8. A ज्ञातमेत्त व्व। — BC ज्ञातमेत्तकं ज्ञेव्व। —

l. 12. Codices चिरूठ। —

l. 15. C गतं। —

l. 16. Pro पुत्तका et पुत्तके corrige पुप्पका et पुप्पके। Confer 118, 1. 119, 11. 21. 124, 5. 129, 18. 132, 9. 164, 16. 165, 3. — BC हलक्का। — A भघष्टके। B भष्टके। C भरूटके। — BC पुत्तक। A पुत्तके। —

l. 17. AB चिष्टदु। C चिरूठदु। — Nunc videor mihi male scripsisse स्वगतं pro स्वयं quod codices habent. postquam enim cor suum interrogavit, quid hoc homine faciendum sit, cordis loco *ipse* respondet. Praeterea si स्वगतं praecesserat, omitti vix debebat प्रकाशं ante भावे। — A पा बि...पाबि ? B पा बि...पा बि। — AB चिष्टदु। C चिरूठदु। — BC भावे semel. —

l. 18. A प्रंपधालितं। —

l. 20. AC चिरूठदु। B चिष्टदु। —

l. 21. A कति। BC कतिअ। —

l. 22. A गदं स्थि। —

Pag. 115.

l. 1. C पंकाइलं = पंकाविलं। Scripsi काइलं cum AB, sed vocabulum dubium est. E corruptissima Commentarii scriptura नम (114, 22.) इति प्रस्तावात् विटो यमर्थं काइनं। ककाप्रिनं। कलुषमिति यावत्। certo iudicari nequit, quid ille voluerit. Fortasse vocabulum काइल-cognatum est cum Bengal. काइट sedimentum, sive cum Bengal. काद्दा limus, काद्दाल limosus. —

l. 8. BC स्तौति भवन्तं। —

l. 9. A स्तुणु। B शुणा। C शुणु et Sanscr. शृणु। —

l. 16. AC सुट्ठु। B शुट्ठु। —

l. 18. A बलेणा। —

l. 19. A ग्रिहलद्दा। — BC लंबमाणा। —

l. 20. A कलाइ। C फला इव। Sed Anusvaras positionem non facit.

l. 22. C एशो। —

l. 23. A सुमलामि। —

l. 24. BC ओद्लहि। —

l. 25. C निरस्रो। —

Pag. 116.

l. 3. C नु pro तु। —

l. 5. C आगच्छेत्ति। — BC णागच्छदि। —

l. 6. A मत्कणो। BC मत्तणहे। Vide *Boehtlingkii* notam ad S'ak. 20, 4. — BC शकोअदि। —

l. 7. A सरिहे। —

l. 8. C दृढ। — A सन्तता। —

l. 15. C शुत्कशशा। —

l. 19. C श pro शे। — BC णागच्छदि। — BC om. अथवा। —

l. 20. BC गाइस्सं। — BC भावे semel. —

l. 23. C गन्धव्वो। —

l. 24. Codices मुत्थे। —

Pag. 117.

l. 2. B शशाल त्ति। C स्सल त्ति। —

l. 3. BC भावे semel. — BC om. इति। —

l. 6. C गन्धव्वो। —

l. 7. C दीणा। — A मरीच। BC मरिच। —

l. 8. BC तेलघिएहि। —

l. 9. Codices पार्। —

l. 10. B शशाल त्ति। C स्सल त्ति। —

l. 11. A भावे २। — A चेउ। — Codices पागइदि। —

l. 14. BC मज्झहणिके। — BC द्राणिं pro द्राव। —

l. 15. A ज्ञाध गोणा ज्ञाध २। —

l. 17. BC पडिस्समं। —

l. 18. BC अपणापवहणं। —

l. 21. BC भावे semel. — BC आगडे। —

l. 23. AB पेक्खदि। — A शूले। C शुअले। —

l. 24. A लीकलीअदि। —

Pag. 118.

l. 1. A पुक्का। B पुप्तका। C पुत्रका। — C थावलक। — BC आगले। —

l. 3. BC आगले। —

l. 5. BC आगले। —

l. 7. BC आगडे। —

l. 8. A भवट्टके। BC भट्टके। — Codices बि। — AB आअदे। —

l. 9. C पवेशहि। —

l. 11. BC पगाल। —

l. 12. AC भट्टके। B भट्टके। — B हगे। —

l. 14. B हगे। — BC अबलं। — Codices कोलिश्शं। Confer 125, 10. —

l. 15. A भट्ठो pro भगे। — B बलं। C ऽबलं। — C घडाइश्शं। — A तुमं मले bis. — BC अपणो pro अबले। —

l. 17. B हगे। — C अपणाकेलके sed Sanscr. आत्मनः कृते। B अत्ताणा। — A हुविश्शि। —

l. 19. C शव्वं वि णाश्शदु et Sanscr. सर्वमपि नश्यतु। — Codices पगाल। — C om. ज्ञेव्व। —

l. 21. A सम pro शमं। — BC विभज्ज semel. —

l. 22. AC भट्टके। B भट्टके। — A ponit प्रविश्य post भगे। — AC भट्टके। B भट्टके। —

l. 23. BC एशे उअत्थिदे। A उअट्ठिदे om. एशे। —

l. 24. C पां छिपणा। Com. त्रिन्नानं गमना गोणा (sic) इति वक्तव्ये शाकारोक्तत्वादूभ्रमणं। Inepte scilicet, ut solet, loquitur S'akâras, dicitque: non rupti sunt boves, non mortui funes etc. Sed ineptius verba eius interpretatur ed. Calc.: ननु पुंश्चलोज्ञ वृषभा न मृताः त्वमपि न मृतः। Fortasse obversabatur ei vox छिपणीलिआ। (35, 12). Suspecta est forma लज्ज। —

Pag. 119.

l. 2. C om. पुलक्कलणीए त्रि। —

l. 5. AC चिट्ठ। B चिष्ट। — Pro अप्पकेलके C habet प्पकेलके et Sanscr. प्रकृतं। —

l. 6. Codices अहिलुहसि। corrige °ग्नि। — B हगे। — BC अगगहो पवहणं अहिलुहामि। —

l. 8. A ज्ञयि। — B हगे। — A तव quod mutavi in तुह। BC तधाबि तुए ग्गिलाअले (C ग्रेलाअले) अहिरुहेत्ति। — A भट्टक। B भट्टके om. त्ति। C भट्टके om. त्ति। — A भणिऊ om. Anusvara. —

l. 11. A अहिलुहाति। — A पुच्चयका प्पावलका। B पुस्तका। C पुत्रका। —

l. 12. Codices पडिवन्ना°। —

l. 13. AC भट्टालके। B ut nos भट्टा°। —

l. 14. Pro त्रासं B प्राप्तं। C प्रांकां। — B om. syll. त्वा। —

l. 15. BC भावे semel et मडे semel, om. ग्नि। — Codices डूढा। — A om. verba चोले....लक्खग्गी (l. 16.) —

l. 16. BC उभ बि। — AB मुग्गे। —

l. 18. C न भेतव्यं semel. — BC रात्तस्या अवसरः। —

l. 19. BC खिन्नदृष्टेः। —

l. 21. A पुस्तका। B पुप्तका। C पुत्रका। — A थावलके। — A ज्ञीवेग्निग्नि। —

l. 23. A पवहणाहिडढा पिक्खियआ। B पवहणाहिं इसिआ। C पवहणाहिं इत्तिआ। —

Pag. 120.

l. 5. A आआसकारो। —

l. 6. C ग्रालओ। —

l. 7. A भाणीए। — A ओसर्। — B च्छेत्र। C च्छेत। — C णिप्फज्जो। —

l. 9. BC बुड्ढचेडे। — B प्पावलोग्रेदि। C °लोग्रदि। —

l. 12. BC ग्निग्रालआ। — C उड्डुण्न्ति। — BC वच्चन्ति। — A om. ज्ञाव। —

l. 13. BC हगे। —

l. 19. BC मानाद्व°। —

l. 20. Pro ण इति quod C omisit, AB habent नेति। —

l. 21. A अग्गौढीर्य। —

l. 23. Confer p. 13, 16. —

Pag. 121.

l. 3. Pro अध BC अथवा। — B चेडे। C चोडे। — BC ता किं तुमं ण भक्खिदे। —

l. 4. C विज्ञपितेन। —

l. 7. A परिभ्रमः। —

l. 10. Codices चिट्ठ। —

l. 11. B अहिलुहिय। —

l. 12. A लट्ठिआ। BC लट्टिआ। — A भट्टा°। BC भट्टा°। —

l. 13. BC ओषधी°। —

l. 15. BC ज्ञन्तं पाअं semel. —

l. 16. BC भवे semel. — BC पवलपुलिशमणुशं। — Codices वासुदे°। —
l. 19. C सादिदा। —
l. 20. B लोमाशाइदा। A लोशाविदा। — Codices सम्पदं पादेसुं। — A पसादेमि। —
l. 22. Codices पादेसुं। — A पडमि। — BC अम्बिए। —
l. 23. A शुपणु। —
l. 25. Codices हत्थ°। — B तुव। —

Pag. 122.

l. 1. BC मदणा°। —
l. 2. C सि। —
l. 3. BC post वसन्व° addunt सक्कोधं। —
l. 5. B syllabas मादुके bis habet. —
l. 6. A पमाणं। —
l. 7. 8. A om. मुणडे वणे शिग्रालेणा। — BC मुदंगे। —
l. 9. A तुए सा समासादिता। —
l. 10. AC भट्टके। B भट्टके। — BC रुद्धे। — Codices °द्धस्स। —
l. 11. A चक्करट्टिअं। —
l. 12. A एसा et °सेणा। —
l. 13. BC पवहणापलट्टणेणा। C Sanscr. प्रवहणाविपर्ययेणा। — C अहिशोलिदुं et Sanscr. अभिशोलितुं। —
l. 14. BC तुमं तं दलिदूदशरठवाहपुन्नहकं। A सत्थवाह। —
l. 15. C केलकाइं। —
l. 16. BC ओदल etiam in fine bis ponunt. —
l. 17. B °चारुदन्नाकं। — A अहिशालेशि। —
l. 19. C दशणाहप्पल°। —
l. 20. Codices हत्थेहिं। — A शततालणालम्पटेहिं। —
l. 21. C वरूतामि। Conf. Mahratt. वढणे s. ओढणे *to pull, draw, drag.* —
l. 22. A बालिदंअइवे ज्ञहा। B वं pro वि। — B ज्ञहा। — Codices ज्ञडाउ। —
l. 24. A नु pro न। — Codices लता। — C अर्हन्तु पवनोद्भवाः। —
l. 25. BC तदुन्निष्ठ त्वमहमेना°। —

Pag. 123.

l. 2. Codices वंचणाव° sed C Sanscr. वचनाव°। — A लोशागो। —
l. 3. A शंवुड्ढिदे। BC शंधुड्ढिदे। — A °प्पहारेणा°। — A पडालिद। C °दो। — In तं consentiunt codices; scribendum videtur ता। —
l. 5. A ज्ञदित्थसे। B ज्ञदित्थसे। —
l. 6. A पावलअं। — B प्रादेहि। —
l. 7. A मसं। — AB तुरूढि। C तुरूढि। —

l. 9. B om. विटः। —

l. 11. C om. तु। —

l. 12. C भावे semel. — BC अकाङ्क्षाह्। — A गन्ध। — A भट्ठि pro पात्रि। — B लक्खलिआ। C लक्खणी काबि et Sanscr. राक्षसी कापि। Vocabulum लखलिआ putavi cognatum esse cum Mahratt. लकेरी *a slight taste.* —

l. 15. C वसन्त°। —

l. 18. A प्रणावोप°। —

l. 21. A दविण्णं। C दइत्तं। — C अणं। —

l. 22. Codices को। Corrige के। —

Pag. 124.

l. 2. A उंतोवालिदूदं om. syll. प। BC पउंतोवलिदं। —

l. 3. A धिक्कृतो pro अपध्वस्तो। —

l. 4. BC खोले et C Sanscr. शृगालः। — B थावलकचेडं। C थाबलचेडं। —

l. 5. A पुप्पथका। B पुस्तका। C पुत्रका। — A खंडाइं। C खलुआइं et Sanscr. कटकानि। Sermonem esse de armillis video ex Com. in quo voci Pracritae indistincte scriptae additur वलयविशेषान्। Scripsi cum B खडुआइं। Confer Hindusth. کڑا. — BC om. दे। —

l. 6. 8. 10. Codices बि। — l. 6. Pro पहिलिण्णं Com. परिभिःसं परिवास्ये। Videtur voluisse परिधास्ये। Confer Hindusth. پہرنا *paharná* = परिधान *to dress one's self.*

l. 7. C श्रोवणो। — A om. पीढं। B पीढ। C पीठके। —

l. 9. C सव्वं। — AB उच्छिट्ठं। C उच्चिट्टं। — A दविण्णं। —

l. 11. BC चेडकाणं महत्तलकं। —

l. 12. AC भट्टके। B भट्टके। —

l. 13. C मणोहि। —

l. 14. AC भट्टके। B भट्टके। — BC कलेमि। —

l. 15. B पास्ति। —

l. 16. AC भट्टके। B भट्टके। —

l. 18. AC भट्टके। B भट्टके। — Codices पडि pro पलि। —

l. 19. A अणिदूदा। —

l. 21. AC भट्टके। B भट्टलेके। — BC पशोद्दु bis. —

l. 22. AC भट्टके। B भट्टके। —

l. 23. BC चेट मम। — A आमाणि। —

l. 24. AC भट्टके। B भट्टके। — A पल्लो°। —

Pag. 125.

l. 1. AC भट्टके। B भट्टके। — B दुक्खिद्। C दुक्खिदप्पा पलि°। —

l. 2. A कीदिशे। B केशेरो। C केशरो। —

l. 3. C ज्ञादिशो। — Codices भट्टके। —

l. 4. BC दुःकिदृश्श। —

l. 5. BC हगे। — BC पड pro पल। — A पुट्ठके। BC भक्खके। — BC भूहे pro ज्ञादे। — C अक्खज्जं। —

l. 8. A विट्ठदु। BC पिट्ठदु। — Codices भट्टके। — BC अक्कज्जं। —

l. 9. 10. in C scriptae sunt, ac si esset prosa oratio. Versus esse Com. dicit. — l. 10. Codices तेण अहं अकज्जं sed C Sanscr. et Com. om. अहं। — Codices पडि pro पलि। —

l. 11. C शरणा°। —

l. 12. BC दृशो। —

l. 19. A तदीयां। —

l. 20. A अधम्मभीरु। C अधम्मभिलुए। — A पललोअभीलु। —

l. 21. BC हगे। — A लट्ठिअ। B लठ्ठिअ। C लट्टिअ। —

l. 22. C गहे। — BC ante ओवलके inserunt अई C Sanscr. अयि। — B पाविशिअ। — B वीशन्ते बि। —

l. 23. AC चिट्ठ। B चिश्ठ। —

l. 24. Codices भट्टके। —.

Pag. 126.

l. 1. A चिष्ट। C चिट्ठ। B ut nos. — BC repetunt चिश्ट post वशन्त°। —

l. 2. A व्यापादयिष्यइतीति। C व्यापादयिष्यसि। —

l. 3. A भावे भव भष्टके। B भष्टके। C भट्टके। —

l. 5. AB पुष्टे। C पुट्ठे। —

l. 6. C समु°। — A वैलिए। BC वैल्ए। Corrige वेलिए। —

l. 7. C लव्वे। — Codices शिरशा°। —

l. 8. A श्रेणां। BC श्रेणित्रं। —

l. 9. C तुमे। — AB तुमं pro तं। — BC हगे। — BC मल्लकप्पमा°। et sic Com. legisse videtur, e cuius verbis corruptissimis hoc video, S'akâram suo more inepte dicere: „ego e tanta familia, poculi instar magna oriundus", cum dicere debebat: oceani instar magna. —

l. 10. B एदे। — BC अंगीकालीबेदुं। —

l. 13. A कंटकद्रुमाः। —

l. 14. A कलेहि। —

l. 15. C थावलश्र। — वेदु pro चेडे। — Codices पिट्ठिदे। —

l. 21. Codices शरणा°। B syllabas मि शरणा bis scripsit. —

l. 24. Codices हस्ते। — AB चिष्टदु। C चिट्ठदु। —

l. 25. A स्वत्वं। —

Pag. 127.

l. 1. A स्वयं। B मयं। C सयं। —

l. 4. Codices माडिश्रं। —

l. 6. BC एदस्स। — C कारइश्रं। —

l. 7. C वशन्तशेषि (semel) एहि। —

l. 9. BC निर्वृत्तो। —

l. 12. Codices सुवणणाश्रं। — A श्रवैठणेषा। B श्रवेठ्ठ°। C श्रवेठ्ठ°। Confer p. 11, 22.

l. 13. B पाच्छिश्रि। — Codices कष्टमश्रा। — A मणुश्रा। C मणुश्राः। — C habet किं शेवश्रं et Sanscr. किं सेवकं। Com. कं त वयं नूरंया मनुष्याः। Dubito num recte scripserim किं ते वयं। —

l. 19. B om. inde a हिन्दो usque ad सहस्रारपाद् l. 21. —

l. 20. A पणयस्त्रीणां। —

l. 21. C om. णा sed habet न in interpr. Sanscr. — Codices पलाश्रा। — BC कारइस्सं। —

l. 23. C दाश्री पधीए। — A चालुसदत्ताके। BC चारुद°। — BC कदे। —

l. 24. BC हगे। — Codices पडाशे। —

l. 25. A देती। — C चारु°। —

Pag. 128.

l. 1. AB कि त्रि। —

l. 2. BC om. च। — BC समं। —

l. 3. B दलिदूदशास्यस्तवाह। C °शत्रवाह। — A चिट्ट। B चिट्ट२। C चिठ्ठ चिठ्ठ। —

l. 4. BC सलाहणिआइं। —

l. 6. AB पडित्ता°। — Codices पुत्ते। — C चारु। —

l. 9. A शुबंध। B शंरांके?। —

l. 10. AB रुदूदे राश्रा। C रुदूदेएश्रा et Sanscr. रुद्रेरात्मा। — C ज्ञडाउ। —

l. 13. A शीधा। — A मालधे। — BC युगे। —

l. 14. C ज्ञडाउ। —

l. 16. AB चालुदत्त। —

l. 17. BC श्रक्कन्दइस्सं। —

l. 18. C उद्धे श्रक्कन्दहि। B post उद्धं pergit श्रज्ज बि etc. l. 19. — AB चालुद°। —

l. 19. BC पाबस्स। —

l. 20. AB दाश्री। —

l. 21. Codices चालुद°। —

l. 22. AB दाश्री। —

l. 25. Codices दोष। —

Pag. 129.

l. 2. A शूलक्कखणं। —

l. 3. C मले इअं च सुमला et Sanscr. म्रियते इयं च सुमृता. Com. haec verba non explicat. WILSONUS: *Vainly calling on her mother, she has fallen* etc. —

l. 4. C णोज्झसि। —

l. 5. C सुणणो। B सुणणा। — Codices सहसा। —

l. 6. B शो pro शा। — Com. in fine versus aliam scripturam commemorat, quam divinare nequeo. dicit enim पाठान्तरे तप्रमांतः पतिः। —

l. 7. A ज्ञे शे पिक्दि णोहिं। वचशिदं। B ज्ञे शा पेक्दि शां वचशिदे। —

l. 8. Codices संपदं। — AB चिट्ठामि। C चिट्ठामि। —

l. 15. B देवतां। —

l. 16. AB करिष्यति। —

l. 18. A पुथका। B पुस्तका। C पुत्तका। — BC थावलक। — BC तवापि। —

Pag. 130.

l. 1. AC पिट्ठदो। B पिष्टदो। —

l. 2. B न गता सा खलु न तया दिशा। C न गता सा खल्वनया दिशा। —

l. 3. Codices गडे। —

l. 5. C गडा। —

l. 8. AB बुध्यति। —

l. 11. Codices संठाबेहि। Corrige शंठाबेहि। — C एसा। — BC मए pro शा। —

l. 13. BC पेक्ष। — Pro पठमं A पलक्कमं। C पठमं। — A लट्ठिअ। B लष्टिअ। C लष्ठिअ। —

l. 14. B शिआलअ। C शिआल। — A संठाणाआह। BC संठाणाह। — Pro पलक्कमं BC शूलअणं। —

l. 17. BC अविआलिअं पवहणं आणन्तेण ज्ञेय्व मए पठमं (C पठमं)। — A आणन्तेण। —

l. 22. A आअमे। —

l. 24. BC om. भोः कटं। —

l. 25. B किं नु अय कदाचि नाम etc. C किं नु। —

Pag. 131.

l. 2. A एअ pro अये। —

l. 5. BC मामाएआसीः। —

l. 6. A ढविअ। —

l. 7. BC हगे। —

l. 9. 10. A अत्थशदं दं दे देमि et सामणो. Corrige शामणो। — B अत्थं श दे देमि सुअपणाअं दे कहाअणं देमि शकेडिअं दे। एशे दु शदृटाणपलक्कमे मे सामणो स भोदु मणुशशाआणं। C अत्थं शदं देमि सुअपणाअं दे कहाअणं देमि शकेडिअं दे। एशे दुशदृदाणा पलक्कमे मे सामणाए भोदु

मणुश्रश्राणं। et श्रवेडिअं interpretatur सवेष्टिकं। दुश्रदूदाण vero दुःशब्दानां। Com. nihil dicit de metro, itaque codicem A secutus sum. कहाश्रणं recte scribitur, confer *Clough* Pali Vocab. p. 63, 35. श्रब्बोडिअं confer Mahratt. सपोटी (*a service*) *in which the servant obtains daily provision besides his wages.* —

l. 15. A श्रकार्यं pro श्रनार्यं। —

l. 18. C पसीद्। — BC णालिणीए pro णाश्रलीए। Wilsonus: *let us go bathe.* — BC कीलम्ह। —

l. 23. C नगरश्री। —

l. 25. A ज्ञातौ त्वं मा वेश्या भूस्त्वं। —

Pag. 132.

l. 1. BC चारित्र्य। — B om. कुले। —

l. 2. Codices केरके। — A पुफ। B पुष्फ। —

l. 3. A श्रउत्तश्रश्र। B श्राउत्तस्स। C श्रावुत्तस्स। — BC ववहाले। —

l. 5. BC श्रां। —

l. 6. BC ता गह्। —

l. 7. C विटः स्वागतं। — BC भवतु यत्रा°। — Inde a श्रार्य° incipit cod. D fol. 41. vide supra adnot. ad p. 106, 1. —

l. 9. D गश्र et superscr. श्रा। — BC थावलक। D थावल। — A पुप्फथका चेडा। B पुप्फका। C पुप्फका। D पुप्फका। — A कीलेशि मम। —

l. 11. ABC भट्टके sed D भट्टके। — A कदे। —

l. 14. B तेत्तिके वेलं मम। CD तेत्तिकं वेलं मम। — CD श्रणंतव et C Sanscr. तावतीं वेलां त्वमात्मानमलंकुरु। —

l. 15—17. D om. in textu, add. in marg.

l. 15. ABC भट्टके। D भट्टके। — D मए pro मम। —

l. 16. D गश्रश्र। — D एदाइ। — D मह। — BCD केलश्राए। —

l. 17. D om. श्रालग्ग। — BC पडोलिश्राए। D पडोलिश्राए। — ABC चिट्ठ। D चिट्ट। — BC हगे। — D श्राश्रश्रामि। —

l. 18. ABC भट्टके। D भट्टके। —

l. 19. D पि। —

l. 20. BC पडोलिश्राए। D पडोलीश्राए। — BCD पूलिअं। — BC थाबइस्सं। — D मन्ने लिश्रिदे। —

l. 21. D गश्रामि et पेश्रामि। — BCD inserunt दाव ante एदं। — AD एसा। BC एषा। —

l. 22. D पुणो। — D माउइश्रां। — Codices सुमला। — B post एदि om. पा usque ad पच्चहिता l. 24.° —

l. 23. D पश्राहेमि। —

l. 24. C पच्चहिज्ञापोदि। — D वाहालिपु°। — AD पणा। D पुटेणा। — D पश्चादेमि। —

l. 25. Codices संपदं। — C गश्छिश्र। D गश्छिश्र। —

Pag. 133.

l. 12. BC ज्ञहा। — BCD कातणाए। — Corrige ज्ञात्यवाह cum ABD. — BCD om. पुत्त। — D चालुदत्तकेणा। —

l. 2. A पुफ। BD पुष्फ। — D पवेसिश्र। —

l. 4. Consentiunt codices in विणाशाय। L. 430 corrigit विणाशाह। —

l. 5. C णाश्रलिए। — A पशुघदिं। C non animadvertit metrum esse. —

l. 6. Pro ज्ञेणा ज्ञेणा A ज्ञेव्वा २। —

l. 7. B मणेणा गच्छामि। — A तेणा २ ज्ञेव्व। — A दुट्ठ। B दुष्ट। C दुट्ठ। D दुष्ठ। — A चीवले। —

l. 8. BC आश्रच्छदि। D आगाश्रदि। — B णाश्रिक्षिश्र। C णासिक्षिश्र et Sanscr. नसि क्षित्वा वाहितः। D णास्तिश्र। — BC कश्राबि। D कसाबि। —

l. 9. C पश्रासइस्सदि। — D गश्रामि। —

l. 10. Corrige cum A अग्रतो ऽवलोक्य। — BCD पागाल। A खपडे। — C गश्छामि। D गश्रामि। —

l. 11. A तुलिदतुदे। B तुश्रितुलिदे। C om. तुलिद। — A गश्रश्रणा। BCD गणाश्र sed D numeris superscriptis indicavit, legendum esse गश्रणा। — D गश्रन्ते। —

l. 13. BC णटो। D pr. m. प्रविश्यापटो deleta vocali ा। —

l. 14. BCD संवाहको भिक्षुः। — A पच्छारिदे। BC पच्छाडिदे। D पश्छाडिदे। — D चीवर्। —

l. 15. D विलुप्पलि। — B किं णा हु। D कि णा हु। —

l. 16. BC होदि। — Codices पश्चारिश्र। — BC शुक्खाब्रिश्रां। —

l. 17. AB संचये। — B शु pro एशु। C om. एशु। — C पश्चालइस्सं। —

l. 18. A पंचज्ञणोत्यादि। B पंचज्ञणा ज्ञेणा मालिदेत्यादि। C cum B sed मालिदे इत्यादि। D cum C sed ज्ञेणा। —

l. 19. ABD मणेणा। —

l. 20. BC दिशाणां। — ABD सुवणा। C सुवणणा। BCD कदे। — B ज्ञूदि। —

l. 21. Codices णिक्किदे। —

l. 22. A समूश्रशाश्रदि। B समूश्रशाश्रदि। C समूश्रशाश्रदि। D शामूश्रशाश्रदि। — B अथवा। —

l. 23. A सन्तत्ता चीवलज्ञलेणा। — A तिम्मिद्। C निम्मिदा sed Sanscr. आर्द्राणि। —

l. 24. A विलिणणा। B विकिणा। C विदिद्दणणा sed Sanscr. विस्तीर्या et sic Com. — D श्र pro विश्र। — Codices फुरन्ति। —

Pag. 134.

l. 1. Codices कार्। — AB भूसिदे। C भूषिदे। D भूदिसिदे। — A om. verba णिक्कमदि . . . हत्थे (l. 2.) —

l. 2. A पश्चमिवज्ञापामि। —

l. 3. Codices विचारेपा। Corrige ले। —

l. 4. D पेक्खिश्रामि। —

l. 7. A दिधिश्रा। — D किं दा et in marg. व pro पिं। —

l. 8. ABC उबरि। D उबरो। —

l. 13. BCD किं मं पा। — AD शुमलदि। — ABD सुवपपा। —

l. 15. A शुमल्लामि। C सुमलेमि। — D ज्ञथा। —

l. 16. B वंरदा pro उब°। —

l. 17. CD पोदं। —

l. 18. A ज्ञं वेसवासस्स सरिसं। B ज्ञं सरिसं भावस्स। —

l. 19. BC उट्ठेउ २। D उत्थेदु २। — A समीप। BCD समीब। —

l. 20. D नमयति। —

l. 22. ACD चिट्ठदि। B चिष्टदि। —

l. 24. 25. AB श्रोग्गलध २ श्रज्ञा श्रोग्गलध। — D श्रत्थिश्रा। — Codices एशो। —

Pag. 135.

l. 1. B हित्य। — Codices संजद्। — A माणुप्शे। D माणुप्रेप्शे। —

l. 2. C लाश्रउले। — A पिाचले। —

Pag. 136.

l. 2. Codices श्रधिश्रलणा। — BCD भोट्एहिं। — Codices श्रले। —

l. 3. Codices ववहाल et कलेहि। —

l. 4. Codices श्रधिश्रलणा। —

l. 5. BCD एश pro ता। — Codices पविशामि। — D विचित्तं। — D मए धिश्रएा। —

l. 6. Codices श्रधिश्रलपिश्रापां। —

l. 7. D om. च। — Codices एशे। — AD लट्ठिश्र। BC लट्टिश्र। — ABC शाले। D शाल। — Codices मणुप्शे। —

l. 8. D भोदु pro ता। — A परिश्रश्रि। —

l. 10. C उत्तल। — D वेष। —

l. 11. C ह्वादो। — B हे pro हं। —

l. 12. C काननं। —

l. 13. Codices सह। — D हुश्रदीहिं। — AC इत्थिकाहिं। B इस्निकाहि। D इस्तिकाहिं। —

l. 14. BCD गन्धव्वेहिं om. विश्र। — Codices शुविहिदएहिं। Com. गन्धर्व इव स्वहितैरंगकैर्लक्षितः। —

l. 15. BC गंट्ठी। D गठी। — D मे व खपोपा। —

l. 17. A विगंठि। D विशन्तकंठि om. गब्भ। Confer p. 164, 1. — AB पवि ठूठेण। C पविठूयेण। D पविप्टेण। — D किमिणाके pro कीडएण। — BCD अत्तलं। —

l. 18. A म pro मए। — BCD महट्तलं। — AD किमिणाचिठ्ठिअं। BC किंबिण चेठ्ठिअं। — BCD पालइप्पां। —

l. 19. BCD चारु। — Post चालुदत्तप्प्रा BC pergunt संभावीअदि omissis verbis एदं . . . . प्राव्वं। — D चालुदत्तप्प्रा तूतप्प्रा एदं etc. — AD किमिणाचिठ्ठिअं। —

l. 20. D तस्स सव्वं। —

Pag. 137.

l. 1. BCD om. अज्ज। — A वशन्तशेणिआ मो क्य च कधं (l. 3.) omissa l. 2. —

l. 4. A दिट्ठंति। BC चिठ्ठदि त्ति। D चिठ्ठंत्ति। — BCD अधिअरणा। — D भोइआ भोदु एदप्पिां। —

l. 5. D मुहुत्तं। — BCD तथा pro इति। —

l. 6. D पुरतो। —

l. 7. A om. ता ज्ञाव उवस°। —

l. 8. D अधिकर°। C आधिकर°। —

l. 10. BCD तौ pro उभौ। —

l. 11. A °हाराधीनतया। — D om. पर ante चित्त। —

l. 12. C आधिकरणिकैः। —

l. 13. A इंदत्तं। —

l. 18. D corr. टूरीकृतां। — l. 18—21. in B bis scriptae sunt. —

l. 23. D om. सार et in marg. add. कार। — CD न च। —

l. 24. D तुल्यो ऽमित्र। — C दृष्टैव। —

l. 25. D व्ययता। — C धर्म्ये ऽतिलोभा°। —

Pag. 138.

l. 1. A परतंत्र। —

l. 2. BCD णाम गुणो दोस त्ति। — C ज्ञह pro ज्ञदि। —

l. 3. A अन्धकाआरो। —

l. 5. Codices अधिअलणा। — A भोइआ। BC भोइज्जो। D pr. m. ut videtur ज्जो corr. ओ। —

l. 6. D परिक्रामति। —

l. 7. Codices अधिअलणा। —

l. 8. C च प्रविशन्ति। —

l. 9. BCD कः bis. —

l. 11. Codices अधिअलणिआ। —

l. 12. BCD को को। —

l. 13. BCD हगे। —

l. 14. BCD पुलिश्रमणुश्रे। — A लट्टि दाव (l. 16) omissis syll. श्रशाले. . . चिट्ठ। — BC लट्ठिश्र। D लट्ठिश्र। — BCD शिश्राले। — D राश्र। —

l. 15. C पठमं। — BC लट्ठिश्र। D लट्ठिश्र। — C शाले। D शालके। Corrige सालो। —

l. 16. B श्रत्ता मुहुत्ते। C मुहुत्तं। — Codices श्रधिश्रलपि०। —

l. 17. A om. उपाम्य। — D श्रत्त। — AD लट्ठिश्र। BC लट्ठिश्र। — C शाले। Corrige सालो c. AB. — B ववहाललमुब्र°। CD ववहालमुब्र°। D त्थिदे। Corrige ववहारं। —

l. 22. BCD श्राब्रेणादि त्रि नि°। —

l. 23. AD श्रधिश्रलपिश्रा। — C दीशादि। B णा दीससिलववहाले। ACD ववहाले। —

l. 24. AB दीसदि। — A त pro मम। —

l. 25. ABD दीसदि। — A श्रदो pro तदो। — A बहिणीं। BCD बहिणिश्रं। —

Pag. 139.

l. 1. B om. hanc lineam. — A श्रधिश्रणीश्रं। C श्रधिश्रणिश्रं। — CD फेलिश्र एत्थ श्रपणां। D del. एत्थ। —

l. 2. C गवइश्रां। —

l. 3. Codices लट्ठिश्र। — CD शालश्र। — D मुहुत्तं। — D श्रधिश्रल°। —

l. 4. BD श्रधिकरणिकान्। C श्राधिकरणिकाबुप°। — C एशे। D एशो। — ABC लट्ठिश्र। D लट्ठिश्रा। — C शाले। D शालो। — C कुबिदे। —

l. 5. A सर्वमूर्खस्य। —

l. 6. BCD भद्र उच्यतां om. तत्। —

l. 9. B post दीसदि pergit संपदं (l. 10). — Com. दीसदि usque ad finem sermonis. —

l. 10. C om. सहर्षमात्मगतं हो। — C पठमं भणन्ति। — ACD दीसदि। — Codices सम्पदं। —

l. 11. AB दीसदि। — BCD हगे। —

l. 12. AB पत्तिश्राबइस्सं। — BCD om. च। — AB सुट्ठुहं। CD सुंशुहं। —

l. 13. A सुभं। D सुहं। — D देमिमि णा। —

l. 16. C शे pro मे। — D भूमि। — A ता ज्ञा ज्ञहिं। — ABC रोश्रदि। —

l. 17. A एष। — CD णां। —

l. 18. C श्राधिकर°। — BCD एश pro एत्थ। —

l. 21. AB श्रधकिं। D श्रयइं। —

l. 23. BC कथयइस्सं। D कथयइश्रां। — A एव्वउके। BC एश्रवउके। D एश्रंवइउक्के। Confer p. 126, 9.

l. 24. BCD हगे। —

l. 25. A त्तुदस्स। — D ज्ञामदा। —

Pag. 140.

l. 1. A लाअप्पयालए। BCD लाअप्पिअाले। — BD ह्मे। — B बइणीबद्दी। CD भइणीबद्दी et D pr. m. बद्दि। — Codices ग्रा। — In C hi versus scripti sunt, ac si esset prosa oratio. —

l. 2. C ज्ञायते। —

l. 4. BCD विपिने कंटकिद्रुमाः sed D pr. m. कंटक। Confer p. 126, 13.

l. 5. D कार्यं in marg. —

l. 6. C अबलद्धादबि। B अबलद्ध बि। D अललद्धाह् विअ पा अ। — A पा मे om. अ। — Codices किं बि। —

l. 7. A बहिणा pro बहिणीबद्दिणा। — D बद्दीणा। — ABD परितुट्ठेण। C बरितुट्ठेण। —

l. 8. D सव्वुत्ताणाणं। — A पुफ। B पुप्फ। D पुष्प। — Codices कण्णउक। — D च in marg. —

l. 9. A अणुद्दिणा। B अणुद्दिअह। CD अणुद्दिअहं। — A शोशादुं। — AD पोस्ताबेदुं। BC पोत्था°। — D लुस्ताबेदुं pro लुणा°। —

l. 10. A ईप्चयिआ। B इत्थिय। C इत्थिअ। D इस्तिया। —

l. 11. C ज्ञायते। —

l. 12. BCD कि त्ति। —

l. 13. A तादिअं। — ABC भूणपिअं। D भूस° corr. प्र। — C केणा बि। — A कुपुत्रेण। —

l. 14. BD कालणा। — C शुणं। — A पुफ। D पुष्फ। — D करंडत्ति°। —

l. 15. BC काले। A कालेपा। — BCD इत्यर्थोक्ते च। — A मुख वृणोति। —

l. 19. A आणाबेदि त्ति तथा। —

l. 20. BCD उत्तलाअत्तेण। — A बि pro विअ। — BC पायश्र। —

l. 21. A पिपडेण। in D syllaba ल vocis पिपउलकेण dubia est. — A पिणा सिदे। B पिणणाश्रिदो। C पिणाणिदो। D पिणणाश्रिदे et sic corrige. —

l. 22. A om. syllabas भणा। — ABD दिट्ठा। C दिट्टा। —

l. 23. B कलंकेलेध। — BCD लिखनं। — C प्रोंञ्छन्ति। —

Pag. 141.

l. 1. A णीवालिआए। B शुणणाशूणाए मोघवाणीए गावालिआए। C शुणाशूणाए मोघठा णाए गीवालिआए। D शूणाशूणाए मोघट्ठाणाए गीवालीआए। — Codices णिसुवणा°। —

l. 2. A थाणेहिं। D ठाणेहिं। —

l. 4. Codices दिट्ठिआ। — B पचुन्नीविद। C पत्युन्नीविद। D पचुपन्नीविद। —

l. 5. CD भो कं एसो। —

l. 7. C केरिसो। —

l. 8. D अर्थानु° वाक्यानु° च। —

l. 9. CD स खल्वर्थि०। — BCD स चाधिकृ°। —

l. 14. Scribe शोधनका। तथा॥ इति etc. Codices तथेति etc. — BCD गणि कामात्रा। —

l. 15. C धर्म्मं। — Codices ज्ञोव्वणामणुभ०। — BCD °भविडं। —

l. 16. AD अधिम्रलणाओ। BC आधिम्रल°। —

l. 17. A मोहप्पवसमिव। BD परवसमिव। C परवशमिव। — थरहरेदि confer Mahratt. थरथराणे et Hindusth. تھرتھرنا s. تھرّانا *to tremble.* —

l. 18. A अधिम्रलणा। —

l. 20. ABC अधिम्रलणा। D अधिम्रल om. णा। — B पविदु। C पविशदु। —

l. 24. Codices तथेत्युपविष्टा। —

l. 25. A वुठकुट्टिणि। D कुट्टणिआ। —

Pag. 142.

l. 1. BCD वसन्तसेनाया माता। —

l. 6. BCD initio addunt हञ्जे हञ्जे। — B om. अहि। — BC लज्जणीयं। —

l. 6. D verba क्खु एदं प्रकाशं omisit in textu, in margine vero addidit verba inde a क्खु एदं usque ad finem lineae 7. —

l. 7. C आधिम्र°। —

l. 9. BCD णात्थि pro णा एत्थ। —

l. 10. AB ववहालो। — BCD ज्ञइ एव्वं ता सुणन्तु। — A साम्हि pro सत्थ। —

l. 11. BC विणायह°। D विणायवंतस्स। — BCD सुणिहिदि। —

l. 12. ABC चालु। — A चत्तले। —

l. 13. Codices सुहमणुभवदि। —

l. 14. Codices सुदं। — BC लिहीयन्तु। — CD चारु। —

l. 15. ABC सह। D स om. ह। —

l. 16. BC मित्ते त्ति। — A णीत्थि। —

l. 20. A om. syll. लि। —

l. 22. D आहूय। — B °धिकारणास्वां। D °करणिकास्वां ज्ञदुमिच्छंति deleto Anusvara. —

l. 24. C °बेदित्ति नि°। D °बेदिं ति नि°। —

Pag. 143.

l. 5. A om. स। —

l. 6. C मार्गं गतः। D मार्गागतप्रवह°। —

l. 10. D अधिकरणामणउपस्य। —

l. 11. B अज्ज। C अज्ज। —

l. 13. A om. syll. मु। —

l. 14. A प्रसह्य। D प्रसक्यं। —

l. 15. B सौरसंभ्रान्तं। C om. haec verba l. 15, et habet स्वैरसंभ्रान्तं l. 16 post चाह्° in parenthesi. —

l. 16. BD om. च। —

l. 19. B सर्पस्तर्प्यः। —

Pag. 144.

l. 2. A om. तावत्। —

l. 3. A महामृत्युं घोरं। —

l. 5. Codices अधिग्रलणा। D मपड et in marg. पं। —

l. 10. B चाह्। — A नाग्राश्व। D नागश्व recte. —

l. 12. BC राजकरणां। —

l. 14. AD स्पन्दति मे। —

l. 15. A om. स्वस्ति। —

l. 20. A om. गोषु। —

Pag. 145.

l. 1. B एदे। — C अज्ञे। —

l. 3. Codices रे इत्थिआ। —

l. 4. Locus inde syllabis हो णाए huius lineae usque ad चाह् p. 146, 11 in B bis scriptus exstat. — A om. अहो धम्मे ववहाले। — Pro एदाह् BC एअ अपणाह्। D एअं अपणाह्। — AC इत्थिआ। B इत्थियो। D इत्रिआ। — BCD धादुकाह्। —

l. 5. A दिज्जदि। — BC सगव्वं et sic D corr., sed pr. m. सगइं। — D om. णं दीअदु। —

l. 7. C प्रसक्तिः। —

l. 11. BC et D pr. m. चिरे। D corr. चिरं। —

l. 12. BC °खित्तं। — B दारियाए। —

l. 16. 17. A लज्जाए अदु भीलुदाए वा चालित्तं अलीए णिगूहिदुं।
सव्वं इत्थिअं मालिअ अत्थकालणाए णिगूहदि नतं हि भट्टके॥

Cum hac scriptura reliqui codices fere consentiunt, nisi quod l. 16. BCD habent अलिए। BC णिगूदिं। D णिगूहीदुं। et l. 17. B सयं। B नातं। BC भट्टको। D भट्टके। Com. dicit metrum esse Vaitâlîyum; quod non nisi emendatione violentiore potuit restitui. Eieci अदु quod Com. videtur non habuisse, quanquam ferri potest अदु sequente वा. confer p. 51, 25. Sensus postulare videbatur चिगूहदु। Quae in versu secundo mutavi, ea partim nituntur verbis Com. in quo sic scriptum est: स्वयं मारयित्वा अर्थनिमित्तं। इदानीं गृह्णाति। न नष्टके। अपि तु नष्ट एव नष्टक इत्यपि पाठः। — De voce णिणां dubius sum. confer L. p. 129. Animadverte utramque syllabam finalem vocabulorum भीलुदाए et अत्थं (sic corrige) esse brevem. —

l. 20. BCD चारु° सलञ्ञं। — BCD अधिकृते। —

l. 21. BD चारित्रं। —

l. 23. C सविप्रो। —

Pag. 146.

l. 1. A अधिकृते। —

l. 2. BCD om. साटोपं। — AD अये। BC अले। — C ववहालो। —

l. 4. A om. अए। — ABC इत्थिआ। D इत्थिधाए आ। — BCD addunt तं तादिसिं ante लक्खणा°। — BC भूषणियं। D भूषणीअं। —

l. 16. A केरकं। — ABC कारुक। D कारु। —

l. 21. CD चापाग्र। — BC अन्तराले। —

Pag. 147.

l. 2. BCD कथमिदमकार्यं। — C om. घोषोत्यादि पठति। —

l. 5. ABD अवेहि। —

l. 7. D वीक्ष्यसे। — A तव न। —

l. 10. Pro आर्य D scripsit आयं et corr. अयं। — BCD कथमयमकार्यं। —

l. 14. BC अवीरजुष्टं। —

l. 16. ABC हदाश। — A किदं। —

l. 17. ABC कालणादो। D कारणा। —

l. 18. A अत्यकालणादो। BCD अत्यकल्लवन्नस्स कारणादो। — BC तादे। —

l. 22 et 23 in A omissae sunt. —

l. 24. A सामर्शोक। D सामर्शा। —

Pag. 148.

l. 1. C वद्ध pro लद्ध। —

l. 2. A अणुसोअअंतस्स। — ABC इयं। — D कथं बि। —

l. 3. A om. उब। — C प्रवेष्टकेन। —

l. 5. D om. वीरक। —

l. 7. C ही semel. — A अकज्जं। B अज्जाकं। — BCD ओव्वाडिदं। —

l. 8. A वज्जदि। —

l. 9. Codices महन्तलक्खणा। —

l. 12. A इदमस्स। — C आउढा। — B पुष्प। —

l. 14. Codices तुदं। — BCD अज्जेहिं। —

l. 18. A om. व। —

l. 20. BCD विपन्ना स्त्री। —

l. 22. D om. च। — C इत्तिआ। D इड्डिआ। — C विलुप्यं। D विलुप्पन्नं। —

l. 24. A पहणिआदेहिं। BCD °पादएहिं। — D उपलक्खिदं। —

Pag. 149.

l. 2. D om. alterum तथा। —

l. 16. C प्रगृह्य। —

l. 22. A अधिकृते। Confer p. 145, 20. 146, 1. —

l. 24. D अपणेण om. मए। —

l. 25. A मच्चयके। BC त्य। D स्त। — D चालुट्टे। — BCD हगे। —

Pag. 150.

l. 2. A om. मए। — ABD माडिद् त्ति। C माडिदे त्ति। —

l. 3. D सनिःश्वासं। —

l. 7. D परिव्यसनेन। —

l. 12. D अलंकरणानि। —

l. 13. BC om. अत्तणो। —

l. 15. BC च आकाशे। — A कयं। — Codices रेभिलः। —

l. 16. C किं निमित्तं। — A उपा तुमं। voluit उण। — BC उव्विग्गो उव्विग्गो। D उविग्गो उविग्गो। —

l. 17. BCD पिअवअस्सो pro अत्त। — BCD अधिअरणमंडवं। — D सदूदाबीअ त्ति ता ण। —

l. 19. BCD सआसं pro गेहं। —

l. 23. A भो om दु। BC दे pro भोदु। —

Pag. 151.

l. 2. BC वयस्स। — BCD om. उण। — BC उव्विग्गो उव्विग्गो। —

l. 6. C °रतिर्वावि°। —

l. 7. D किं semel. —

l. 8. BCD एवमेवं om. इति। —

l. 10. BCD दर्शयति pro निर्दिशति। —

l. 12. BCD विटू° ज्ञनान्तिकं। — BC एव्वं pro एदं। —

l. 14. D तेण pro ज्ञेण। — B पुरत्थाअण। C पुरत्ताअण। — BC देउल्लतडाग°। D देउलतडाग°। —

l. 15. BC कूअवूबेहिं। D कूबेहि et in marg. बवू। Com. कूपयूपेति लोकोक्तिः। — BCD णाअरी उज्ज्ञाणी। — BC सो अणीसो अत्थ°। — D कलवत्त। — AC कारणादो। D कारणा om. दो। —

l. 16. AD अणुचिट्ठिदि त्ति। —

l. 17. उस्संखलआ sic D correxit; pr. m. ut videtur cum ABC दुस्संखणाआ। — ABC मणउआ sed C Sanscr. भाणउ। —

l. 18. BC मक्कडअ। —

l. 19. A बि pro पि। — C आअम्बिअ sed Sanscr. आकृष्य। D आअट्ठअि। —

BC °चयं। — A आरूढदाए। B आरूहन्ताए। C आरूधन्ताए et Sanscr. आकृष्टतया। D आरूहन्ता। —

l. 20. BD ह्येो। C ह्येउ। — A एसं pro एरिसं। —

l. 21. A कुरूटिणि। — BCD om. चिरूठ चिरूह। —

l. 22. A दण्डकरूठेण। — D मह्यं। —

l. 23. Codices सुणान्तु et मिस्सा। — ABC चाह्। —

l. 24. A मत्थका। BCD मस्तका। Confer p. 20, 17. — Addit B दुत्थंवदुरूठ का। C दुरूठवरुका। D दुरूठव्वदुव्वका। —

l. 25. A मए pro मम। — D श्रीघ्रे। — A शाद्खंडं। — BCD कलेहि। — Codices दुरूठ। — B वदुरूटका। C वंदुका। D वहुव्वका। —

Pag. 152.

l. 2. In A post syll. सक्रो sequitur सं ultima syllaba vocis ससाध्वसं l. 5. —

l. 5. C पेक्खन्तु bis. —

l. 6. BC तब्बिसिए। —

l. 7. D कापाए एशा। ABC कालपाए एशा। —

l. 8. B आधिकृताः। CD अधिकृता। —

l. 12. Codices कीश्र। — BC णिवेदीयदि। —

l. 16. D om. भोः कष्टं। —

l. 19. BCD श्रेष्ठि° विलोक्य वसन्तसेना°। —

l. 20. BCD अवलोअदु। —

l. 21. BCD अवलोक्य। — A om. एसो। BCD एसो bis, sed D delevit alterum एसो। —

l. 22. A om. अं। D आः। — A कुरूटिणि। — D pr. m. मूकिदं et corr. मूकिदं। —

l. 25. B अज्जा। — A सित्थि pro सिप्पि। — C ओबन्धे om. दि। —

Pag. 153.

l. 1. D एनान्याभर्°। —

l. 2. C णा हु semel. — Pro अणाभिज्ञाणिहो B अणणाणाहो। C अणाहो Sanscr. अन्यतः। D अभिणाहो। — D अह अ। —

l. 3. Post कहाबि BD add. केणाबि। C केणाबि। — BC घरूटिदा। —

l. 7. BC शिल्पवर्गः। —

l. 9. D om. श्रेष्ठि°। — BCD केरकाणि। A केरणाणि। — BCD एदाणि। —

l. 13. C विश्राम्यं। —

l. 15. A सव्वं pro सच्चं। —

l. 17. A om. खु। Corrige क्खु। — AC लम्भइ। B लन्नइ। D लभ्भइ। — BC सच्चालाबे। — A पाहुइं। — BD पाबए। C पाबं। Sanscr. पातकं। —

l. 18. C सच्चति sed Sanscr. सत्यमिति। D सच्चति। — C वे pro दुवे। — Codices अक्खला। — A अलिए णिगुहेहि। BC अलिएण गुहेहि। — C non animadvertit esse versus. —

l. 21. C पढमं। B पढमे। — D कइबाकाबाडिआए। —

l. 24. A निःशंकाः। —

l. 25. A सदास्माकं। —

Pag. 154.

l. 5. D खलु pro किल। — A द्यलोक। D पृलोक। —

l. 6. AD स्त्रीरत्नं च। —

l. 7. BCD भणा मए वाबादिदा। —

l. 9. ABC भट्टालका। D भट्टालआ। —

l. 10. D शालीस। — BC om. णा। D न। —

l. 13. BCD दाव pro दाणिं। Confer p. 147, 16. —

l. 14. BC ता जदि वाबादिदा मम दारिआ वाबादिदा जीवदु मे दीहाऊ। D ता जदि दा (delet.) मम दारिआ वाबादिदा जीवदु मे दीहाऊ। —

l. 15. BC अत्थिपच्च°। — AD वहारो। — BC णा अ अहं अत्थिणो। D णा अहं। —

l. 18. BCD एनं pro एनां। —

l. 19. A पुत्र। —

l. 20. A अन्नणो ए सलिसं। — A पदं pro शंपदं। D pr. m. सपदं corr. सएदं। —

l. 21. C om. इति। —

l. 22. BCD शेषे तु राज्ञा। —

Pag. 155.

l. 2. D गद् म्हि तहिं। लाआ etc. ABC लाआ। — BC °वन्नश्श। —

l. 3. A कालणाहो। — BC वन्नन्त°। — Codices आहलणाइं। —

l. 4. C डिपिउअ दक्खिणा om. ताडिअ। — A मसाणाअं। — BCD णाइय। — Codices शूले। —

l. 5. D अकज्जणुचि°। —

l. 6. AC सासिअदि। —

l. 7. BC अहो अविवेको विमृष्य°। D in marg. add. अविवेको। AD अविमृष्य। —

l. 9. C ब्रियं pro दशां। —

l. 10. ABC प्रवैत। —

l. 12. D मम वचनात्। —

l. 14. BCD पालणं om. परि। —

l. 18. BCD initio addunt भो वअस्स। — A विअवअस्सो। — D पाणाई। —

l. 22. Pro वटुः B वहिः। C वाहकः। —

l. 24. C भो चापडा°। —

l. 25. BCD विसर्ज्य। —

Pag. 156.

l. 2. A मैत्रेयं म भोः किट्। BC मैत्रेय ऽयमेवंविधे काले। इत्यादि। —

l. 3. A पुणाग्नि। —

l. 5. D मा निहंसि। —

Pag. 157.

l. 2. A तक्किं पां। B तक्किं पा। C तत्किं पा। — A कललणाकालणाणाव वहबन्धअ अणो। C कलअट् कालणा। — B णाववहबन्धणाअणो। — D बन्धअंअणो। —

l. 3. A सीसछेट्णासूलाललोबेसु कुसलं ह्म। BC सोस। D सास। — BCD सूलालोबेसु। — Com. omittit hoc distichon. Addidi interpretationem Sanscritam, quam C praebet, sed incertus sum de primo versu, in quo suspicabar olim latere दन्तिपाकर्तन। sed hoc ad Pis'âc'icam dialectum accederet, cuius nullum aliud vestigium in C'an'd'âlorum sermone deprehenditur. —

l. 4. Codices चारुदत्ते। —

l. 5. Ed. Calc. non animadvertit metrum esse. — A दिणा। — Codices कलवोउ। — D अम्हेहि। — Codices पुलिसेहिं। — In B post पुलि sequitur लसिकं etc. (l. 8.), et quae hic omissa sunt, sequuntur post पितृ l. 9. —

l. 6. C दीवे ज्जेव्व। — D णोहो। — A थोअ २। —

l. 8. BC रुत्ती। —

l. 10. Pro रठन्तो B लट्ठगन्तो। D रुठन्तो pr. m. लठन्तो? —

l. 13. BCD छिज्जन्तं अप्पुलिप्पं। — A कल pro काल। — BC पशु। — B धाराएहिं। CD धाराहिं। Com. et C Sanscr. पशुधाराभिः। —

l. 14. ABC सउणा०। — D वासं। —

l. 15. A आगच्छ रे चारुदत्त आगच्छ। — D आअच्छ। —

l. 16. BCD अविचिन्त्याः। —

l. 21. BCD in parenthesi सकरुणं। — BC मुर्धेतमेतत्। D एवं pro एतं। — BC वाष्पाः pro खेदाः। —

Pag. 158.

l. 2. B ओप्पअलध। —

l. 3. A प्पवाहअन्ते। C पराहिअंते। — D corr. गोप्पसवे pr. m. अ। —

l. 4. A अप्पुलिअ। BD शुपुरिअ। C शुप्पुरिअ। — C दट्ठव्वा। —

l. 5. BC आहींता। D आहीउंता। — B पेक्ख semel. —

l. 6. C पधाणाभूज्झीअन्ते sed Sanscr. प्रधानभूते वध्यमाने। A भूदं। B भूदे वज्झीअन्ते। D भूदे छिज्जन्ते। — A कट्टअणाए। D कट्टन्तआणणाए। —

l. 7. C अत्तलिक्खे। —

l. 8. A अले २। BCD अले। — B गा pro गो om. हा। —

l. 9. B om. णा। — A om. अ। — A णो अणाअभे। —

l. 10. ACD समूह। B समूहे। — Codices धाराहिं। —

l. 13. Codices सित्ते। — BD उपणामइ। — AC लेणु। —

l. 15. D विनिःसृताक्ष्यः। —

l. 17. D आअच्छ। — Codices घोसणा। —

l. 18. B आहणोपठ। D आहणणोध। —

l. 19. B सुणाध। D शुणाध। —

l. 20. D corr. णाश्तिके। — B णुस्तके। D pr. m.?। — ABC चारुदत्ते। —

l. 21. AC वसन्तसेणा। — D कालणा। —

l. 22. D पवेसिअ। — BCD मालिअ त्ति। —

l. 23. B श्रालोत्ति। C श्रेलोत्ति। D लोत्ते et in marg. श्र। — D पविडिअणो। — D om. अम्हे। —

l. 24. A इदिसं। BC इदिशे। D इदिसे। — A इहअ। BCD उभअ। —

l. 25. B कलोदि। —

Pag. 159.

l. 6. BD हा प्रिये वसन्त°। C प्रिये वसन्त° om. हा। —

l. 8. A सुरुचिरद्रुम। B सुविचिर्। —

l. 12. AC एश। — Codices सज्जणा। — AC हुक्खाणां। — ABC सेटू। —

l. 13. AC अशुवणणा। B अशुवणणो। — D pr. m. मंठणाअं। — B आबणोअदि। D बणोअदि। —

l. 15. Codices सव्वे et सुह। — A संथिद्णा। B संथिद्णा। C संथिद्णां। D संठिद्णा। — B तन्निल्ला। Confer p. 101, 21. —

l. 16. B बिबडि° om. णि। C °द्णां। — A णाणा। —

l. 22. C श्रोशलणां। — BC विवत्तं। A श्रोशा° किदं विवित्तं किदं लाअ°। —

l. 23. AD दिणा। — BCD वज्ज। —

l. 24. BC चारु° निःश्रवस्य। D निश्रवस्य। —

l. 25. BCD तात। —

Pag. 160.

l. 1. A om. आकर्ण्य। — B स्वस्वजाति। —

l. 3. BD अम्हाणं अ हत्थादो। — ABC et D pr. m. कलेसि। —

l. 4. BC नापरीक्षित। D न परीक्षित। —

l. 9. C post पापडालौ pergit अले पडला (l. 11.) — B अले आअच्छदु। D अले आअच्छदु। —

l. 11. ABD om. अले। — C देव्व pro देथ। — Codices चारु°। — BCD मुअं। —

l. 12. D प्येक्खदु। — BCD इदो semel. — D आअच्छ। — A दाअ्आ। —

l. 15. BCD हा आवुक हा ताद्। —

l. 16. BC मये। —

l. 19. A लोक। —

l. 21. Pro वीक्ष्य BC अवलोक्य। D विलोक्य। — BC आ। —

Pag. 161.

l. 1. A रे। — D आअग्रह्। — ABC चाह्। —

l. 4. ACD अब्भुदये। B अदुदये। — Codices तहअ। C Sanscr. तथाच। Com. तथैव। — A रत्तिं। —

l. 5. BD पउिछ्छिदुं। C पउिचिदुं। C Sanscr. परीक्षितुं। Com. प्रत्येषितुं। —

l. 7. A शुक्का। BD शुष्का। — AD विबदेशा। B वब्बदेशो। — D om. किं। — A मच्चत्यएा। B मप्तएा। D मत्य° et in marg. प्रतु। — BCD कात्रव्वं। —

l. 8. A लाहुगाहिदे। BC लाहुगाहिदे। — Codices विअ। C Sanscr. अपि च। Com. इव। Scripsi बि metri caussa. Interrogatio est. —

l. 9. Codices अले अले। — BD चपडाला। C चापडाला। —

l. 11. A स्कन्देन। —

l. 12. BC आलब्धमि°। D आलब्ध इवा°। — A अध्वरौत्रः। D अत्वरात्रः pr. m. त्र। —

l. 13. BCD ante distichon inserunt दालआ। —

l. 14. A चपडालउम्मि ज्ञाद्। — BC om. बि। —

l. 15. Codices साहुं। —

l. 16. BCD मालेध। —

l. 17. BCD initio sermonis inserunt दीहाओ। —

l. 19. A मे चिलं। —

l. 24. D post वक्त्रा addit प्रयान्ति मे दूरतरं वयस्याः et pro इत्यादि habet इति। —

Pag. 162.

l. 2. A प्रान्तं पापं २। — A om. स्वगतं। — BCD अपावगच्छामि। —

l. 6. A अलिङ्गप्रावेपा। — C प्पपाठ। —

l. 7. Codices क्खुडिद्। — B पाप्रक। — B कलप्र व्व। — डुब्बन्तं Confer Mahratt. डुबणे। Hindusth. ڈوبنا et Bengal. डुबिते। —

l. 16. D घोषणामा°। — Codices चाह्। —

l. 17. BCD हगे। — Codices आक्कन्दामि। —

l. 18. Pro एत्थ BC अस्ति। D pr. m.? in marg. corr. अत्थि। — A अउिवत्तेपा। BCD पउिवत्तेपा। — D पुष्प। — A कएडक। BCD कएडअ। —

l. 19. Corrige °ज्ञापां। — A मं एपा। D मएपा। —

l. 20. BCD अलक्काएा। —

l. 22. ABC पातेमि। D पादेमि। — A om. विचिन्त्य। — AC चाहदत्ते। BD चाहदत्तो। —

l. 23. D corr. पासाद्। — BD आउग्ग। — B एदिएपा। — D तिपागवक्खेकेपा। —

l. 24. A अभं pro वलं। — BCD हगे। —

l. 25. A विहंगाणां। — B आत्तो। — A चाहदत्तो। BCD चाहदत्ते। — B यदि। D ज्ञदि। — A विबत्तामि। —

Pag. 163.

l. 1. A पलोए। — BCD ही semel. — BC om. उणा। —

l. 2. BD उपउणिअडे। C उपउणिअडे। — C चाणउाल। — Codices स pro श्र। — B दृष्टाप°। —

l. 3. C चाणाउाल। — Codices अन्तरं। —

l. 4. B अन्तलअंत। CD अन्तलअं। —

l. 8. BC इबोदितः। —

l. 10. A न भीतो मएोव विषाक्तेन (l. 13,) om. l. 11. 12. —

l. 13. BC अरेणौव। Corrige अरेणोव cum D. —

l. 14. A थावलय। D थावलआ। — Codices सच्चं भणासि। —

l. 15. Codices सच्चं। — BCD हगे। —

l. 16. BCD पदोलिकाए। — C दृएउणिअलेणा। — BCD णिविन्ते। —

l. 19. Codices समच्छकेणा। —

l. 20. A अन्नणाकस्स। BCD अन्नणाअस्स। — A गुउोदणोणा। —

l. 21. A भिन्नखंखणाए। BC भिन्नखसखंखणाए। D भिन्नकंसखंखणाए। Confer Mahratt. खणाखणा *with a clang, clank* etc. — Codices वायाए। —

l. 22. BC उक्कालिदे। A उकालिदे। — A पउहा om. णा अ। —

l. 23. BC पेक्खिस्सं। —

l. 24. A णाम bis. C विणाअेणा महन्ते। D विणाअेणाममहन्ते। — Codices पडिहोअे। —

l. 25. BC वाबादयन्तं। — C अणाअिआ। —

Pag. 164.

l. 1. Codices विष। — A गंडि। C गन्दि। — ABD पविट्ठेणा। C °ट्टेणा। Confer p. 136, 17. —

l. 2. Codices किं बि। — AD उप्पालिदे। —

l. 3. A विणासे संपदं। — B अन्नाणा। — A पासाद। B पशाद। — BC एदोलिआए। —

l. 4. Codices पडक्कमं। — BCD ही semel. —

l. 5. AC वक्क। B वडं। — BCD एअे वडूढे। — A समूहे। — A ज्ञे वलं। B om. ज्ञं। D ज्ञे वलं। —

l. 6. A अम्हारिसे। — Codices पवडे वड°। — ABC माणुप्पअे। —

l. 7. BC वलदूदक। — BC दक्खिणां। —

l. 8. A पदोलिआए। —

l. 9. ABC समीबे। — BC धोषणा। AD धोसणा। — BC थालउके। D थावडक। —

l. 10. A चेउ। — C इदागदुअ। — B भवायदि। D pr. m.? —

l. 12. Codices भट्टा°। — BCD आगडे। —

l. 14. C देव्व pro देध। — A इक्केध। — B तुणाहीआ। C तुरहीआ। —

l. 15. ABC विअणपां। — C दुरूट। —

l. 16. BC अले अले। — AD पुत्थका sed D pr. m.?। B पुस्तका। C पुत्रका। — BC थावउका। —

l. 18. BCD ही semel. — ABD पलितुट्ठे। C °ट्ठे। —

l. 19. B मालाइदुं। —

l. 20. BC लद्दणा। D ओद्दणा et in marg. ओल। — B आलिप्रे। — BCD हगे। — Codices इत्थिअं। — BC वाबादेहि। C Sanscr. व्यापादयामि। D वाबादेदि। —

l. 21. ACD मालिदा। B माहिदा। —

l. 23. BC साहु। —

l. 24. BCD अविद्माहिके bis. — B थावउय। CD थावउअ। — Codices सुट्ठु। —

l. 25. Codices सक्खी। —

Pag. 165.

l. 1. ABC भट्टदा°। D भट्टा°। — BC चेले। —

l. 2. AC पिट्ठिदे। BD पिट्ठिदे। — BCD मालिदे बद्धे अ। — D om. डं। —

l. 3. A पुत्थका। B पुप्पत्तका। C पुत्रका। D पुस्तका। —

l. 4. BCD थावउक। — C अनधा। —

l. 5. BCD पेक्खध semel. — Codices भट्टा°। — Codices सुवण्णोणा। —

l. 7. BCD कारणा om. दो। —

l. 8. BC वड्ढे। — D चण्डालआ। — A भणडालो। —

l. 9. C शुवणणा om. Anusv. — Codices पिट्ठिदे। — AC पतिआ°। — ABD पिट्ठिं। C पिट्ठि। —

l. 10. A पेक्खधं। —

l. 11. Codices सोहणां। — A भणाधि। —

l. 13. AB दास। — A सच्चकं णा पत्ति°। D प्रच्चकं पि णा पत्ति°। — BCD पत्तिआइअदि। —

l. 14. Codices चाह। —

l. 16. BCD addunt सकरणां। —

l. 19. C सुमहन्मम। —

l. 21. BCD चेउअं। — BC णिक्खालेहि। —

l. 22. BC णिप्पाल। D णिष्कम। — BCD निर्वासयति। — AB ante अले inserunt प्राकारः। — CD चाण्डाला। —

l. 23. BD विलंबध। C विलंबधं। — D मालेध २। —

l. 24. ABC यदि। — BCD तुवलग्गि। — BC प्रायं। —

l. 25. Codices अले। — BD चण्डाला। C चाण्डाला। — BCD मं मारेध। —

Pag. 166.

l. 9. D om. एव्वं। —

l. 11. BCD न युज्यते तव। —

l. 14. BC वयस्सविरहिदे। — A बम्हणां। — B समप्पिअ bis. —

l. 16. C लहु। —

l. 17. D ग्रहणा pro ग्रहं। —

l. 18. A चाहू। — A वावाधत्ति। —

l. 21. BCD init. addunt अले। — BCD अपुत्तं चाहूदत्तं। —

l. 22. BC णिक्खम। D णिष्कम। — BCD om. alterum णिक्कम। —

l. 24. Codices घोसणा। — B क्षाणां। C थाणां। D ठाणां। —

l. 25. BCD पुनः pro पूर्वोक्तं। —

Pag. 167.

l. 1. A om. स्वागतं। — C एशे pro शे। — A om. प्रकाशं। —

l. 2. BCD चाहू। — B वडुट्ठका। C वहुवुट्टका। — C पत्तआअंदि। —

l. 3. BCD भणाहि। — BCD वशन्तशेणिआ। — BCD मारिदेत्ति pro वाआ°। —

l. 5. C चपडाल। D चपडाला। — BCD चाहू। — BC वुडुचके। —

l. 6. BC इमिणा pro खंखमिणा। — A ज्ञज्ञर्। BCD ज्ञर्ज्र। — AD संखलेणा। — BC तालिअ semel. D तालिअ लिअ del. ult. लिअ। —

l. 7. BCD om. अज्ज। — Codices चाहू। —

l. 9. A प्रणातं। C प्रयातं। —

l. 17. B अले तवद्धबालिया। C अले तव वद्धवालिआ। D om. अत्त। —

l. 19. A अले २। D अलेक्खअं कलम्ह। C लेखअं। —

l. 21. AC वद्ध। — Pro बालिआ D बाडिदा et या supra दा। — B चिट्ठ। —

l. 24. BC यया। —

l. 25. AC वज्जबाली। — BCD सहसत्ति। —

Pag. 168.

l. 2. BCD प्राधू। — A दृयिअ। — A om. वज्जं। —

l. 3. BC तेणा बद्धावेणा। C Sanscr. तेन वृद्धिमहोत्सवेन। D तेणा वद्धावेणा। — Codices मोक्खो। — BCD होदि। —

l. 4. D वज्जो। — BC मुत्ते। D मुत्तो। — Codices होदि। —

l. 5. Codices पडिवत्ते होदि। — Codices मोक्खो। — BCD होदि। —

l. 6. A पडि। BC प्पडि। D प्पलि। —

l. 7. A अले २। BCD अले। — BCD बाडिआए। — C लेखअं। —

l. 10. A लाअणिओ। D लाअअणिओओ। — BD णा हु अम्हे। C णा खु अम्हे। —

l. 11. C चापड़ाल। — A सुमरेहि। BCD सुमलेहि। — A om. ज्ञं। B ज्ञे। D ज्ञा। —

l. 14. BC प्रबल। —

l. 15. BC भवन। — B तत्रास्थिता। —

l. 18. A मसाणां.। —

l. 19. A पेक्खिअ अज्ज वइआ। — A मुंचेति। C मुंचति। — BC पेक्ख semel. —

l. 20. Codices अद्धकलेवरपडिवन्न। — AB कठन्ति। C कट्ठन्ति। D कट्ठति। —

l. 21. Codices बि। — A शूलगं। — ABD वेशमिव। — A हासस्य। —

l. 23. ABD नेपथ्ये शकारः। — BCD चाह्। — D वाबाह्अंता। —

l. 24. ABC उब्बिट्ठे। D उब्बिट्ठो। —

l. 25. A चाएउालौ। — A भूदे। D भिदे। —

Pag. 169.

l. 1. A om. सहसोत्थाय। — BCD post अस्मि addunt केवलं दूषितं यशः। —

l. 2. A om. पुनः। —

l. 3. Codices चाह्। — A तले। — D परि। — Codices वसन्ता। — Codices सुन्ना। — BC om. बि। —

l. 4. B ज्ञाणा। D pr. m. ज्ञाणा corr. ज्ञणा। — A भीहुआ। B भीतुआ। — A माणावा.वालो.ण को.बि। D मा वा वा लो ण del. all. वा et ण corr. in ए। —

l. 5. Codices पलट्टि। — D उट्ठट्टि। — D उट्ठत। —

l. 6. B वज्झएण। — Codices पाडिआ। — AD प्राक्तप्रश्न। — Codices सन्धालेहि। —

l. 7. A चउत्थअं। BCD चउत्थ। — AD घोसणा। B घोषणा। — A त्थाणां। B ठाणां। — Codices उग्घोसम्ह। —

l. 8. BC °घोषयति। —

l. 9. D विमल pro शकल। —

l. 11. AB अत्थाणां। — C पत्थाणा। — Codices पडि। — A प्रशन्तिं। BC प्रशान्तिं। D pr. m. प्रशंति corr. प्रशंतं। — ABC वसन्त। —

l. 12. AD णाअन्तो। B णायतो। C णायन्ते। — BCD अणुगिहि°। —

l. 14. ABC चालु। B दन्तप्रशा। C दन्तप्रशे। — B व्व om. ज्ञे। —

l. 15. C लांञ्छ°। —

l. 16. D त्रात्र। —

l. 17. BCD पविशामि pro गच्छामि। — BCD एहि semel. —

l. 18. D पप्रशे pro एशे। — A कलकले। B कल्यंलआले। — BC सुणीअदि। —

l. 20. A भवकक्कन्ता। — C et D pr. m. एआवा°। D corr. एआवा°। —

l. 22. B पत्तिमं। C पत्तिमं। — AD घोसणा। — BCD तालेध। —

l. 23. AD उग्घोसेध। — AD घोसणां। BC घोषणां। — AD चाह्। — BC post पडि om. बालेहि मा भाआहि ita ut habeant पडि लहुं etc. —

Pag. 170.

l. 1. D उल्लाशिक। — A चाह्। —

l. 2. Codices चालुदत्तो। —

l. 4. A om. अज्ज। — ABC चालु। — A भो तुलिद २। BD भो तुरिदं २। C भो तुरिदं भो तुरिदं। —

l. 5. A चारु। — A जीवतं। D जीअतं? —

l. 6. A शमप्पशादि दु। BC शमप्पशादिदुं। —

l. 7. Codices ल pro र। —

l. 8. BC चारु। — Codices सामि। — A णिओदक्खु। D inde ओओ usque ad syll. चा (l. 11) in marg. add. — B अबारुक्ति। — A सुमरेहि। BCD सुमलेहि। —

l. 9. A सुमरि°। BCD सुमलि°। —

l. 10. BCD श्लोकं पठति। —

l. 11. ABC चारु। — BC दत्ता। — Codices समं। —

l. 12. A मक्खिलिअ। — A सगं। —

l. 13. BC om. चारुदत्तः। —

l. 15. A आअक्खिदे। D आअरुठिदे। — D सलोअं। — C मुरुठीए मुरुठिणा। — D गिहीदे। —

l. 16. A धरणीए। — BCD दालुणाके। —

l. 17. Codices संवुत्तं। — D तथा। — A विबज्जति। D विवज्जदि। — ABC चारु। —

l. 18. AD सत्थ। BC सक्क। A वाहिणि। D in textu वाग्गिणि in marg. हि। Com. सुव्यसिनि। सथ पर्वतविशेषः तत्रस्थां वुद्धां स्वफुलदेवतां संबोधयति। Scripsi शक्क meo periculo. — ABC चारु। — Codices मोक्खो। —

l. 19. BCD °गिहिदं। — AC चाण्डाल। —

l. 20. BD ज्ञधाणात्त। — B om. syll. चि। —

l. 24. BC मा दाव semel. —

l. 25. BCD ज्ञस्सा pro ज्ञाए। — BD कारणा sed D in marg. add. दो। —

Pag. 171.

l. 2. A एस। — Codices पलन्तेणा। — AB चिहुल?। —

l. 3. BC उक्खिद। —

l. 4. A om. अज्ज। — D चालु। — Codices एणेदं त्रि उरसि। —

l. 5. A चारुदत्त। B चारुदत्तस्स। C चारुदत्तास्स et Sanscr. °दत्तस्य। — D om. verba इति...वाबादिदे (l. 7) sed add. in marg. —

l. 6. D अपसृत्य। — Codices l. 6 et 7 स pro श्र। —

l. 7. C साहु। —

l. 8. BCD om. अज्ज। — A चारु। —

l. 9. A वरिससदं। B वस्सारसदं। C वस्सारसदं। D वस्सशदं। —

l. 10. D sec. m. पच्चुबत्तो°। —

l. 11. Pro ज्ञधाग्रंवुत्तं BD एदं वुत्तंतं। C एदं वुत्तं sed Sanscr. वृत्तान्तं। — A लङ्णो। BC राइणो। D ज्ञणावाउ°। — ABC गदस्स। —

l. 14. BCD दासी। —

l. 15. A क्कन्ताइं om. उ। D उक्कन्ताइ। —

l. 17. BCD चाणउल उपसृत्य। — Post अम्हाणं BC addunt ईदिशा। D इदिशी। — Codices सा। — C om. गणिआ। —

l. 18. C लट्ठिअ। —

l. 22. BCD सम्यग्वृष्टिरिवा°। —

Pag. 172.

l. 2. D किं तु। — B जीवानुकाम्यया। D जीवानुकंपया। —

l. 4. BC et D pr. m. ज्ञेवाहं। —

l. 5. BD कारणा sed D दो in marg. —

l. 6. B et D pr. m. अक्खिअं। —

l. 8. BD स्पर्शसुनिमीलिताक्ष। C सस्पर्शसुखनिमी° om. अभिनीय। — A निलिताल। — BCD post एव addunt हर्षगद्गदाक्षरं। —

l. 10. BCD ज्ञेव्वाहं। —

l. 12. C वाप्याम्बु। —

l. 17. A पश्य २। —

l. 22. AB दक्खिणपादाए। —

l. 25. D पतता तेन। —

Pag. 173.

l. 1. A om. कर्णौ पिधाय। — BCD शान्तं। —

l. 7. AD आपादि। —

l. 8. BC संवाह। — A चिन्तएज्ञा। C Sanscr. चिन्तया। — BCD om. णाम। —

l. 9. A अज्ञस्स। D अज्ञश्र। — A केरके। — A अलंकारएण। C अलंकालपण et Sanscr. अलंकारपण। — A णिक्किदे। —

l. 10. B पवहणाविनिविज्ञाश्रेणा। C °विअज्ञाश्रेणा। A विपश्रेणा। —

l. 11. A करणउक। BD करणउ। C करणउअ। — A गदो। — BCD तेण अ। — BC मणोशि। D मंणोशि। —

l. 12. BCD in fine addunt मए दिट्ठा C दिट्ठा। —

l. 16. A om. कृत्स्नां cf. l. 20. — CD केतुः। —

l. 17. BC विनिहित। — ABC वैरा। —

l. 20. A मभिकृत्स्नांच्य। cf. l. 16. —

l. 23. BC मंत्र। D मत्र pro मित्र। —

l. 24. BC समाश्वस्य। — BC प्रकर्षान्। —

Pag. 174.

l. 1. BCD बलारेः। —

l. 2. Pro भवत्वत्र तेन C भविष्यत्तन। —

l. 3. A नामारम्भः om. अयं। C नामायं वारम्भः। — BCD आर्यचाह्। —

l. 5. Pro खल्वस्मत् C सत्वरं। — D संपूर्णाः... मनोरथः। —

l. 8. ABC तावेव। — ABC निरीक्ष्ये। —

l. 9. AC इवापराग। —

l. 10. A om. कृतमहापातकः। —

l. 12. BCD om. ऽत्र। —

l. 16. D त्वया स प्र°। — Corrige प्रणायः कृतः। —

l. 17. C अन्यच्च bis. —

l. 18. A कुलमानं च। —

l. 25. A गूहागारे। Com. गूठागारे। CD कूटागारे बन्धने बद्धः। —

Pag. 175.

l. 2. D om. नः प्रियं। —

l. 4. D कुशावत्या। — D del. न्य in प्रतिमान्यतां। —

l. 6. BCD om. शर्विलकः। —

l. 7. B विज्ञायति। —

l. 8. C om. राज्यं। —

l. 14. A एव। — D corr. अविक्कन्ते। — A गदूदहे विअ। —

l. 15. A हगे। — A हुडे अ व्व om. एणे। B अएणेव। C अणो व। D अणेव। —

l. 17. A शयंतंहो। BCD समन्तहो। — B एशे। — ABC लटूठिअ। C लटूटिअ। — C बन्ध। — BC दाणि। — BCD अशरणे। —

l. 18. D शलणा om. Anusv. — D om. भोदु। —

l. 19. BCD om. शलणं। — BCD इत्युपसृत्य। — Ante अज्ज ABD inserunt शकारः। — D चाह्। — BCD पलित्ताएहि। —

l. 21. ABC चालु। D चाहुद्दं। —

l. 22. Post शकारः BCD inserunt चाहुद्दं प्रति। — A अशलणे शलणे। BD अशलणे om. शलणा। — B पलित्ताअ। C पलित्ताएहि। D पलित्ताआएहि del. ए। —

l. 24. BCD अयं pro असौ। — B चाहुद्दपाश्वात् पश्यति। C चाहुद्दः पश्यति। —

l. 25. B ननूच्यंतां। C न मुच्यतां। —

Pag. 176.

l. 1. B आकार्षतु। C आकर्षतु। —

l. 2. D भियतामेष। —

l. 5. A om. भट्टालआ। BCD भटूटालआ। — BCD post म्हि। inserunt ना। —

l. 6. BC पहित्ताएहि semel. D पलित्ताआएहि del. ए। — C. तुए pro तुज्झ। — A टूषइश्शं। D इषइश्शं। B ईहिषश्शं कारिश्शं। C ईहिएं करिश्शं et Sanscr. ईदृशं करिष्यामि। —

l. 8. A चारुदत्तस्य कपठाद्वध्यमालामपनीय। —

l. 9. BC गब्भदासीधीदे। — BC पश्नीद semel. —

l. 10. D पलित्ता° bis. ABC पडित्ताआहि। —

l. 13. D om. यत्। —

l. 24. BCD न हि semel. —

l. 25. C वदत्वार्यः। D वदत्वात्यार्यः del. syll. त्वा। —

Pag. 177.

l. 2. C प्रार्वि। इति मुक्तः। —

l. 3. BC पच्चुज्जीविदे म्हि। A पच्चुब्जीविदं म्हि। D पच्चुपजीविद म्हि। — Post lin. 3. BC addunt: इतः परं नीलकपठेनापूरि et deinde in BC sequitur haec scena, in AD omissa:

नेपथ्ये ॥ कलकलः। पुनर्नेपथ्ये ॥ एशा अज्जचारुदत्तस्स वहुआ अज्जा धूदा पदे वसनञ्चले विल ३३५
गन्तं दारअमाक्खिअन्ती वाहभरिदेणअणेहिं जणेहिं णिवारिज्जमाणा पज्जलिदे पावए पविसदि। १।

प्रार्वि ॥ आकर्ण्य नेपथ्याभिमुखमवलोक्य ॥ कथं चन्दनकः। चन्दनक किमेतत्। ३३६

॥ प्रविश्य चन्दनकः ॥ किं ण पेक्खदि अज्जो महाराअप्पसादं दक्खिणेण महन्तो जणसंमद्दो वट्टदि॥ एसेत्यादि पुनः पठति॥ कधिदं अ मए तीए जधा अज्जे मा साहसं करेहि। जीवदि अज्जचारुदत्तो ५
त्ति परं तु दुक्खवावुडाए को सुणेदि को पत्तियाएदि। २।

चारु ॥ सोढेगं ॥ हा प्रिये जीवत्यपि मयि किमेतद्व्यवसितं।

॥ ऊर्ध्वमवलोक्य दीर्घं निश्वस्य च ॥

न महीतलस्थितिसहानि भवच्चरितानि चारुचरिते यदपि। १०
उचित तथापि परलोकसुखं न पतिव्रते तव विहाय पतिं ॥

॥ इति मोहमुपगतः ॥

प्रार्व्वि। अहो प्रमादः

।१। एषा आर्यचारुदत्तस्य बधूरार्या धूता पदे वसनाञ्चले विलगन्तं दारकमाक्षिपन्ती वाष्पभरितेन यनैर्जलैर्निर्वार्यमाणा प्रज्वलिते पावके प्रविशति।

।२। किं न पश्यति आर्यो। महाराजप्रसादं दक्षिणेन महान् जनसंमर्दो वर्तते। कथितं च मया तस्यै यथा आर्ये मा साहसं कुरुष्व जीवति आर्यचारुदत्त इति परं तु दुःखव्यापृततया कः शृणोति कः प्रत्ययते।

---

l. 1. B एसा

l. 4. B चन्हनकः २। — महाआलप्पसादं। —

l. 5. B वदइ तत्था pro वट्टदि। —

त्वरायाः सर्पयस्तत्र मोहमार्यो ऽत्र चागतः ।

हा धिक् प्रयत्नवैफल्यं दृश्यते सर्व्वतोमुखं ॥

३३७ वसं । समस्ससिदु अज्जो तत्थ गदुअ जीवाबेदु अज्जं । अण्णधा अधीरत्तणेण अणत्थो सम्भावइ अहि ।१।

चारु ॥ समाश्वस्य सहसोत्थाय ॥ हा प्रिये क्वासि देहि मे प्रतिवचनं ।

चंद । इदो इदो अज्जो ।२।

॥ इति सर्व्वे परिक्रामन्ति ॥

ततः प्रविशति यथा निर्दिष्टा धूता चेलाञ्चलमाकर्षन् विटूषकेणानुगम्यमानो रोहसेनो रदनिका च ।

धूता ॥ साहं ॥ ज्ञाद मुञ्चेहि मं मा विग्घं करेहि भीआमि अज्जउत्तस्स अमङ्गलाकण्णाहो ।३।

॥ इत्युत्थायाञ्चलमाकृष्य पावकाभिमुखं परिक्रामति ॥

रोह । दाव अज्जए पडिवालेसु मं तुए विणा ण सक्कणोमि जीविदं धारेदुं ।४।

३३८ ॥ इति त्वरितमुपसृत्य पुनरञ्चलं गृह्णाति ॥

विटू । भोदीए दाव बम्हणीए भिण्णत्तणेण चिदाधिरोहणं पावमुदाहरन्ति रिसीओ ।५।

धूता । वरं पावाचरणे ण उण अज्जउत्तस्स अमङ्गलाकण्णणं ।६।

प्रकाशं ॥ पुरो ऽवलोक्य ॥ आसन्नहुतवहार्या तत्त्वयतां ।

चारु ॥ त्वरितं परिक्रामति ॥

धूता । रअणिए अवलम्ब दारअं जाव अहं समीहिदं करेमि ।७।

चेटी ॥ सकरुणं ॥ अहंबि यथोबदेसिणिम्हि भट्टिणीए ।८।

धूता ॥ विटूषकमवलोक्य ॥ अज्जो दाव अवलंबेदु ।९।

।१। समाश्वसितु आर्यः तत्र गत्वा जीवयतु आर्या । अन्यथा अधीरत्वेनानर्थः सम्भाव्यते ।

।२। इत इत आर्यः ।

।३। तात मुञ्च मां मा विघ्नं कुरुष्व बिभेमि आर्यस्यामङ्गलाकर्णनात् ।

।४। हा आर्ये प्रतिपालय मां त्वया विना न शक्नोमि जीवितं धर्तुं ।

।५। भवत्यास्तावत् ब्राह्मण्या भिन्नत्वेन चितारोहणं पापमुदाहरन्ति ऋषयः ।

।६। वरं पापाचरणं न पुनरार्यपुत्रस्यामङ्गलाकर्णनं ।

।७। रदनिके अवलम्बस्व दारकं यावदहं समीहितं करोमि ।

।८। अहमपि यथोपदेशिन्यस्मि भट्टिन्याः ।

।९। आर्यस्तावदवलम्बयतु ।

---

l. 10. B °कण्णणाहो । —

l. 12. B दा pro दाव । — सक्कुणोमि । —

l. 14. B भोदी मा दाव । — भिण्णत्तणेण । —

विटः ॥ सावेगं ॥ संमोहितसिद्धिए पउत्तेण बम्हणो अग्गदो कादव्वो। अदो भोदीए अहं अग्गणी ३३१ होमि । १ ।

धूता । कहं पच्चादिट्ठम्हि दुवेहिं ॥ बालकमालिङ्ग्य ॥ ज्ञाद् तुमं ज्ञेव्व पज्जाधाबेहि अम्हाणं अम्हाणं तिलोदअ दाणाअ अदिक्कन्ते किं मणोरहेहिं ॥ सनिःश्वासं ॥ णा हु अज्जउत्तो तुमं पज्जाव ५ धाबिस्सदि । २ ।

चारु ॥ आकर्ण्य सहसोपसृत्य ॥ अहमेव पर्यवस्थापयामि बालिप्रामिति ॥ बालकं बाहुभ्यामुत्थाप्य वक्षसालिङ्गति ॥

धूता ॥ विलोक्य ॥ अम्हाहे अज्जउत्तस्स ज्ञेव्व सरिसंलोओ ॥ पुनर्निपुणं निरूप्य सहर्षं ॥ दिट्ठिआ १० अज्जउत्तो ज्ञेव्व एसो पिअं मे पिअं मे । ३ ।

बालकः ॥ विलोक्य सहर्षं ॥ अम्मो आवुत्त मं परिष्वज्जदि ॥ धूतां प्रति ॥ अज्जए बधाबीअसि ३४० आवुत्त ज्ञेव्व मं पज्जवधाबेदि । ४ ।

॥ इति प्रत्यालिङ्गति ॥

चारु । धूतां प्रति ।

हा प्रेयसि प्रेयसि विद्यमाने को ऽयं कठोरो व्यवसाय आसीत् । ५

अम्भोजिनीलोचनमुद्गणां किं भानावनस्तंगमिते करीति ॥

धूता । अज्जउत्त अदो ज्ञेव्व सा अचेतणा त्ति चुम्बीअदि । ५ ।

विटः ॥ दृष्ट्वा सहर्षं ॥ ही भोः एदेहिं ज्ञेव्व अच्छीहिं पिअवअस्सो पेक्खीअदि। अहो सदीए पहावो जदो ज्ञलणप्पवेसव्ववसाएण ज्ञेव्व पिअसमागमं पाबिदा ॥ चारुदत्तं प्रति ॥ ज्ञेदु ज्ञेदु पिअव १० अस्सो । ६ ।

। १ । समोहितसिद्धयै प्रवृत्तेन ब्राह्मणो ऽग्रे कर्तव्यः । अतो भवत्या अग्रणीर्भवामि ।

। २ । कथं प्रत्यादिष्टास्मि द्वाभ्यां तात त्वमेव पर्यवस्थापयात्मानं अस्माकं तिलोदकदानाय अतिक्रान्तं किं मनोरथैः । न खलु आर्यपुत्रस्त्वां पर्यवस्थापयिष्यति ।

। ३ । आश्चर्यं आर्यपुत्रस्येव स्वरसंयोगः । दिष्ट्या आर्यपुत्र एवैषः प्रियं मे प्रियं मे ।

। ४ । आश्चर्यं पिता मां परिष्वजते आर्ये वर्द्धसे इनक एव मां पर्यवस्थापयति ।

। ५ । आर्यपुत्र अत एव सा अचेतनेति चुम्ब्यते ।

। ६ । आश्चर्यं एताभ्यामेवाक्षिभ्यां प्रियवयस्यः प्रेक्ष्यते । अहो सत्याः प्रभावो यतो ज्वलनप्रवेशव्यवसाया येनैव प्रियसमागमं प्रापिता । जयतु जयतु प्रियवयस्यः ।

---

l. 1. B उत्तेण pro पउत्तेण । —

l. 3. B °दिटठं ह्मि । — पज्जटूठाबेहि । —

l. 4. B पज्जवत्थाबिस्सदि । —

l. 6. B वत्सं pro बालिप्रां । —

l. 8. B दिट्ठिआ । —

l. 10. B अम्मो आवुतु मं परिस्सज्जदि । — बट्ठाबीअसि । —

l. 11. B आवुतु । — °धबाबेदि । —

l. 17. B ही २ भोः एदे ज्ञेव्व . . . पिय । —

l. 18. B पिय । —

चारु। एहि मैत्रेय ॥ इत्यालिङ्गति ॥

चेटी। अहो संविधाणअं अज्ज वन्दामि ।१।

३४१ ॥ इति चारुदत्तस्य पादयोः पतति ॥

चारु ॥ पृष्ठे करं दत्वा ॥ उदनिके उत्तिष्ठ ॥ इत्युत्थापयति ॥

धूता ॥ वसन्तसेनां दृष्ट्वा ॥ दिट्ठिआ कुसलिणी बहिणिआ ।२।

वसं। अहुणा कुसलिणी संवुत्तम्हि ।३।

५ ॥ इत्यन्योन्यमालिंगतः ॥

शर्वि। दिष्ट्या जीवितसुहृद्वर्ग आर्यः ।

चारु। युष्मत्प्रसादेन ।

In fine huius scenae BC addunt:

यत्सूर्योदयभयतः कविनोचितपात्रमेलनं न कृतम् ।
सुन्दरयुक्तिभिररचयदाचन्द्रनकोक्ति नीलकण्ठस्तत् ॥

l. 4. BC बन्धुशब्देना°। —

l. 7. BC वसन्तसेनावगु° । —

l. 10. A ईदिसं। B इमं इंदिसं। C इमं इदिसं। D इमं इदिश deleto इमं। — BCD दिउणदले sed D del. syll. दले। — ABC पव्वज्जाय। D पवज्जा। —

l. 11. ABC संवुत्ते। D समुत्ते। —

l. 13. D कुलपतियं। —

l. 15. BC प्रियं नः om. altero प्रियं। —

l. 16. C om. hanc lineam. B संपदे। — A ज्जीवाबिद्। —

l. 18. A सुवत्त। D स सुवृत्त। —

l. 19. C चन्दनकः पृथिवीदण्डपालको। — BD पृथिवी। —

l. 21. D corr. यथाहार्यः। — C post आर्यः pergit तदुच्यतां (l. 23) omissis verbis परमेनं...शर्विलकः। — B पश्येनं pro परमेनं। — D मुंच semel. —

l. 23. A उपकरोमि। Conf. Sâh. Darp. 171, 10. —

l. 24. A परं om. Anusv. —

l. 25. A om. चा। — D बुद्धि pro शुद्धि। —

।१। अहो संविधानं आर्य वन्दे ।

।२। दिष्ट्या कुशलिनी भगिनी ।

।३। अधुना कुशलिनी संवृत्तास्मि ।

---

l. 2. B संविधाणा अज्ज। —

l. 4. B उत्थायति। —

l. 5. B दिट्ठिआ। —

Pag. 178.

l. 1. A अबलां pro अचलां। D अवनीं। —

l. 2. D सुहृद् भवान्। — B सदृतो। — Pro वयस्यो लभ्यं C च यस्योल्लभ्यं। —

l. 3. D वल्लभ्यं चातिरिक्तं deleta syll. रि। —

l. 4. init. D inserit स्वगतं। — B कांश्चित्वुष्ययति। C टूषयति। —

l. 5. D पानविधौ। —

l. 6. B प्रतिद्राच। —

l. 8. A init. addit प्रकाशं। — B तथा इदमस्तु। —

l. 9. A सर्वपन्न om. सं। — D सस्या। —

l. 12. D delevit पृच्छों प्रशमि et in marg. add. सर्वान्प्रतिहत। —

CORRIGE.

p. 1 l. 1. ज्ञानो
„ 4 „ 3. पेक्खन्तु पेक्खन्तु
„ 6 „ 12. अज्जचाए
„ 7 „ 19. वन्नस्स
„ 12 „ 9. पलहुदिअं
„ 16 „ 13. अन्विष्यतामन्वि
„ — „ 14. भाखे
„ 25 „ 5. धिङ्मूर्ख
„ — „ 22. ज्ञाओ
„ 28 „ 7. हंसे पूअणीओ
„ 29 „ 20. अंगलग्गमुक्काए
„ 30 „ 1. भट्टा
„ 32 „ 4. भट्टालआ
„ — „ 21. चालु
„ 40 „ 10. गदुअ
„ 41 „ 12. उग्घुसिअ उग्घुसिअ
„ 45 „ 9. गेण्हदि
„ 47 „ 10. इट्टका
„ 48 „ 18. प्रक्षिपन्स
„ 49 „ 5. भूमिइं
„ 50 „ 5. स्सं
„ — „ 17. माया रूप
„ 51 „ 10. पि
„ 52 „ 3. सुप्तं
„ 54 „ 15. अज्ज अहं क्खु° कूठिं
„ 58 „ 18. रक्षान्
„ 63 „ 12. भवसि
„ 65 „ 1. सेना
„ 66 „ 25. घोषा
„ 67 „ 7. साल

p. 68 l. 14. सीसस्त
„ — „ 23. in marg. १३४
„ 70 „ 14. सग्गाअहि
„ 71 „ 4. ओल्लबिद्
„ — „ 25. पडिहादि
„ 72 „ 2. भोदि
„ 73 „ 10. कुरवआअहि
„ — „ 19. स्वागत
„ 77 „ 9. अणादरेण
„ 78 „ 16. वास्मि
„ 79 in margine numeri ५—२० et
„ 80 numeri १५ et २० iustis locis reponendi sunt.
„ 88 „ 11. सुस्सूसइस्सं
„ — „ 16. चन्द्रा
„ 89 „ 14. भो पुच्छामि णं
„ — „ 20. एव्वं
„ 93 „ 2. कधं
„ 96 „ 20. साठोपम्
„ 99 „ 17. अन्धणं चाबि
„ 101 „ 15. चन्दणाआ
„ 108 „ 7. वोत्थितं
„ 110 „ 4. अलहु
„ — „ 25. दृष्ट्वा ॥
„ 111 „ 6. मण्यने
„ 112 „ 6. गाम
„ 115 „ 22. प्रकारः
„ 116 „ 10. निद्रायते गोकुलं
„ 119 „ 6. अहिलुहशि
„ 123 „ 22. के
„ 126 „ 3. ॥ इति मोहं ना°
„ — „ 6. वेलिए
„ 130 „ 11. प्रपठाबेहि
„ 131 „ 10. प्रामणणो
„ 134 „ 3. विचालेण
„ 137 „ 3. आशणाइं
„ 138 „ 15. सालो
„ — „ 17. सालो.. ववहारं
„ 140 „ 23. भूशणिआइं

p. 140 l. 15. वशन्त
„ — „ 21. णिएणाशिदे.
„ 141 „ 13. देवय
„ — „ 14. । तथा ॥ इति
„ 142 „ 6. एदं
„ 145 „ 17. शात्रं
„ 146 „ 19. °दत्तः ।
„ 151 „ 14. तेण
„ 153 „ 17. क्लु
„ 162 „ 19. ज्ञाणां
„ 163 „ 13. शरेणेव
„ 174 „ 6. व्यसन
„ — „ 16. प्रणायः कृतः ॥
„ 177 „ 4. in marg. ३४१
„ — „ 10. — — ३४२
„ 178 „ 4. — — ३४३

LIBRARY OF THE BOMBAY BRANCH OF THE ROYAL ASIATIC SOCIETY

BONNAE, TYPIS REGIIS EXCUDIT CAROLUS GEORGI.

Due [illegible]

4|6|67

00049663

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 13 February, 2016